This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

HDI
HW 2A21 L

ADMIRALITEIT

VAN

AMSTERDAM

KE990

Keth 2173.1.1.2

Harvard College Library

DUTCH HISTORY

JOHN LOTHROP MOTLEY
MEMORIAL COLLECTION

FROM AN ANONYMOUS GIFT

VADERLANDSCHE HISTORIE.

EENENTWINTIGSTE DEEL.

PHYSIOLOGIE

Koloniaal Archief.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

INZONDERHEID DIE VAN

HOLLAND,

VAN DE VROEGSTE TYDEN AF:

Uit de geloofwaardigſte Schryvers en egte Gedenkſtukken ſamengeſteld.

Met Konſtplaaten opgehelderd.

EENENTWINTIGSTE DEEL,

Behelzende een' algemeenen BLADWYZER *op de voorgaande* XX. *Deelen.*

TWEEDE DRUK.

Jan Wagenaar.

Te AMSTERDAM,
By de Wed. *ISAAK TIRION.*
Met Privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van Holland en Weſtfriesland.
MDCCLXX.

MINISTERIE VAN KOLONIEN

HISTORIE,

Harvard College Library
Motley Collection
July 11, 1906

BERIGT.

Zie hier, eindelyk, Vaderlandlievende Leezer, in dit XXI. Deel, een uitvoerigen BLADWYZER onzer VADERLANDSCHE HISTORIE; waarin wy, tot uw gemak, den voorheen uitgegeven *Bladwyzer* op de *vyf* eerſte Deelen hebben ingelyfd, op dat gy maar één ſtuk by der hand zoudt behoeven te hebben, om 't een of 't ander op te zoeken.

Sterk ben ik van ſommigen aangezet, om dit Werk verder te vervolgen; doch de aanzienlykſten en kundigſten zyn 't met my eens geweeſt, dat het ſchryven van gefchiedeniſſen, zo zeer na aan den tegenwoordigen tyd, veel te moeilyk, en, zo 't onpartydig en naar waarheid geſchieden zal, ook niet zonder gevaar is. Myne Landsluiden hebben dan, ten minſte voor eerſt, geen Vervolg der *Vaderlandſche Hiſtorie* van my te wagten. De *Beſchryving van* AMSTERDAM, waartoe Burgemeeſteren deezer Stad my, door het verleenen van vryen toegang tot de Stads Regiſters, zo gunſtiglyk, in ſtaat geſteld hebben, zal my ook nog wel eenige jaaren werk verſchaffen; zo 't anders der Hemelſche Voorzienigheid behaage, my daartoe te ſpaaren.

Haar dank ik, middlerwyl, van geheeler herte, dat zy my den noodigen luſt, moed en kragt verleend heeft, om een werk van zo veel omſlags als de *Vaderlandſche Hiſtorie*, na ruim twintig jaaren verloops, ten einde te brengen. Ondertuſſchen, heeft het my, ik erken het, niet weinig opgebeurd, en den laſtigen arbeid verligt, dat myne

poogingen, ook boven verwagting, met zulk eene algemeene goedkeuring ontvangen zyn. Ik weet dit, nogtans, voornaamlyk dank aan de edelmoedigheid van veele aanzienlyke Liefhebbers van 's Lands Hiſtorie, die my, tot op 't laatſte toe, ryklyk voorzien hebben van gedrukte en ongedrukte ſtukken, tot opheldering van 't gebeurde en gehandelde dienſtig. Den inhoud van die ſtukken heb ik ſlegts, ter behoorlyker plaatſe, tuſſchen 't meer bekende, ingevlyd, en den Leezer gelegenheid gegeven, om den loop en afloop veeler gebeurteniſſen beter te kennen, dan hy anders zou hebben konnen doen.

Onder 't ſchryven, beſchaaven en uitgeeven deezer *Hiſtorie*, heb ik my niets zo zeer voorgeſteld, als het heiliglyk bewaaren eener volkomene onzydigheid. En ik zal 't voor een zonderling geluk rekenen, zo ik, in dit myn oogmerk, naar 't oordeel niet ſlegts van bekende, maar ook van onbekende, kundige, gemaatigde, waarheidlievende tydgenooten en nakomelingen, tamelyk wel, geſlaagd ben.

JAN WAGENAAR.

In Amſterdam, den
21 October 1759.

By het voorſtaande Berigt, welk, voor de eerſte uitgaave, geplaaiſt was, heb ik, tot onderrigting der Leezeren van deezen nieuwen Druk, waarin eenige Veranderingen en Verbeteringen gemaakt zyn, het volgende wel willen voegen.

De vier eerſte Deelen van het Werk zyn, reeds voor eenige jaaren, herdrukt, uitgegeven, met eenige weinige Ver-

Veranderingen, en de woorden tweede Druk, *op den titel. Die Deelen zyn nu, voor de tweede maal, met meer veranderingen, herdrukt, schoon de woorden* tweede Druk *op den titel gebleeven zyn. Doch alle de overige Deelen, op welker titels, zo wel als op* die van den tweeden herdruk *der vier eerſten, de woorden* tweede Druk *geſteld zyn, zyn maar eens herdrukt: en na dat het laatſte Deel der voorige uitgaave van de Vaderlandſche Hiſtorie uitgekomen was, in 't jaar* 1759, *zyn 'er eenige Werken in 't licht gegeven, van welken ik my, in het myne, niet had konnen bedienen. Onder deezen, munt het* Charterboek *van* F. VAN MIERIS *uit. Uit de Stukken, in dit Werk te vinden, heb ik verſcheiden Plaatſen, in de tegenwoordige Uitgaave myner Hiſtorie, nader opgehelderd, of beter bevaſtigd; gelyk uit eene vergelyking met de voorige blyken kan. Ik heb ook, hier en daar, van het* Groot-Plakaat- en Charterboek van Friesland, *welk de Heer* BARON THOE SCHWARTZENBERG *en* HOHELANDSBERG, *in den voorleeden jaare* 1769, *heeft begonnen uit te geeven, gebruik gemaakt. In de fraaije Hoogduitſche* Overzetting *van myne Hiſtorie, die, in* agt *deelen* in quarto, *te Leipzig, uitgegeven wordt, heb ik ook eenige aantekeningen van den Overzetter gevonden, voornaamlyk de buitenlandſche zaaken van de laatſte tyden betreffende, die my aanleiding gegeven hebben, om den tegenwoordigen druk van myn Werk, hier en daar te verbeteren.*

Maar 't gene my de meeſte gelegenheid gegeven heeft, om de twee eerſte Deelen myner Hiſtorie, op veele plaatſen, te veranderen, is geweeſt eene ontſtaane twyfeling over de egtheid der Rymkronyke, *die, tweemaal, op den naam van* KLAAS KOLYN, *uitgegeven is; doch van welke niemant ooit een oud afſchrift heeft konnen te zien krygen; behalve, dat 'er zeer weinig in gevonden wordt, 't welk de*

Op-

Opſteller niet, van elders, en met naame uit de Rym-kronyke van MELIS STOKE, *heeft konnen ontleenen. De Heer* BALTHASAR HUYDECOPER, *Oud-Schepen deezer Stad, en vermaard kenner en opbouwer der Nederduitſche Taale en Oudheden, heeft my beveſtigt in myne twyfeling, en doen beſluiten, om het weinige, welk de zogenaamde Klaas Kolyn byzonders heeft, geheel agter wege te laaten, en al't overige, welk met aanhaalingen uit hem geſterkt was, met aanhaalingen uit andere Schryvers, te bewyzen: zo dat deeze Kronyk, die veel te lang geagt geweeſt is, de plaats, die zy in myne Hiſtorie gehad hadt, heeft moeten ruimen. Ondertuſſchen, zien de Liefhebbers der Vaderlandſche Oudheden en de hoogſchatters van Huydecopers naam met verlangen uit, naar zyne keurlyke uitgaave der* Rymkronyke van MELIS STOKE, *waar by men verwagt de onegtheid van Kolyns Kronyke, volkomenlyk, beweezen te zullen vinden. 't Heeft my, door byzondere gunſt van den gemelden Heere, mogen gebeuren, verre het grootſte gedeelte van zynen Melis Stoke, die genoegzaam afgedrukt is, te leezen en te herleezen, en ik heb 'er, onder anderen, in gezien, dat ik, hier en daar, in eenige byzonderheden der oude Graafſlyke Hiſtorie, gemiſt hadt: 't welk in de tegenwoordige uitgaave, verbeterd is. Ik maak 'er hier gewag van, voornaamlyk, om mynen hooggeagten Verbeteraar, openlyk, te danken, voor de eer my, door zyne heuſche aanmerkingen, aangedaan; maar ook, op dat myne Leezers, wanneer de lang verwagtte uitgaave van Melis Stoke het licht ziet, weeten zouden, dat zy de Plaatſen, op welken de door my goedgekeurde Aanmerkingen van den Heere Huydecoper doelen, niet in de laatſte, maar in de voorige uitgaaven myner Hiſtorie, zoeken moeten.*

Amſterdam,
den 15 *May*
1770.

BLAD-

BLADWYZER

der voornaamſte Perſoonen en Zaaken,

vermeld in de XX. *Deelen*

DER

VADERLANDSCHE HISTORIE.

A.

Aa (*Adolf* en nog een *van der*) tekenen het Verbond der Edelen. VI. 125. een der zelven werft te Antwerpen. VI. 224. Adolf van der Aa belooft geld tot ſteun van 't Verbond. VI. 255

Aa (*Filips van der*) herſtelt de ruſt in Bommel. VII. 299

Aa. (*Floris van der*) III. 389

Aa (*Gerard van Reneſſe, Heer van der*) in plaats van Berk, gemagtigd tot de handeling over 't Beſtand. IX. 435

Aa (*Willem van der*) by 't gemeen, te Rotterdam, verdagt. XIV. 77, 114, 222. loopt lyfsgevaar in den Haage. XIV. 176

Aagtendorp, (*Sint*) door Lodewyk van Loon, verdelgd. II. 316

Aalſt bemagtigd door 't muitend Krygsvolk. VII. 103. veroverd door de Staatſchen. VII. 453. aan Parma verkogt. VII. 491

Aandeelen der Geweſten in de gemeene laſten. Verſchillen daar over. IX. 460. X. 446. XI. 216. traagheid in 't opbrengen derzelven. XI. 347

Aardbeeving in 1580. VII. 331. in 1602. IX. 116. in 1692. XVI. 201

Aardenburg. Aanſlag op deeze Stad. IX. 226. zy wordt, vergeefs, aangetaſt door de Franſchen. XIV. 117

Aarſchot (*Filips van Croi, Hertog van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Lid van den Raad van Staate. VI. 7, 100, krygt eene Bende van Ordonnantie. VI. 45. verſchilt met Oranje. VI. 86. doet den nieuwen eed. VI. 212. ſtelt zig aan 't hoofd der Staatſchen. VII. 107. wordt Burgtvoogd van Antwerpen. VII. 145. handelt te Geertruidenberg. VII. 148. verlaat Don Jan. VII. 157. wordt Stadhouder van Vlaanderen. VII. 172. helpt te wege brengen, dat de Landvoogdy den Aartshertoge Matthias opgedraagen wordt. VII. 173, 181. zoekt hem naar zyne hand te zetten. VII. 175. raakt met eenige Gentenaars in geſchil. VII. 176, 178. wordt gevangen. VII. 178. geſlaakt. VII. 179. gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 278. verzoent zig met den Koning. VII. 315. verklaart zig tegen 't bewind der Spanjaarden. VIII. 407. trekt naar Venetie. VIII. 410. ſterft. VIII. 410

VADERLANDSCHE HISTORIE.

EENENTWINTIGSTE DEEL,

Aduwart (Abt van), te Groningen gevat, sterft. VII. 238. zie *Leuve, Heer van Aduwart.*

Advokaaten 's Lands van Holland. Albrecht van Loo. IV. 414. Aert van der Goes. IV. 457. Adriaan van der Goes. V. 295. Zie wyders *Jakob van den Einde, Buis (Paulus), Oldenbarneveld (Joan van).*

Advokaat-Fiskaal der Generaliteit. Raadpleegingen op het aanstellen van zulk een Amptenaar. XVIII. 125

Aersens (François van), Agent der Staaten in Frankryk. IX. 68. zyne merkwaardige voorslagen uit naam van Henrik den IV. IX. 261. zyne handeling over dezelven. IX. 262, 263. gerugten ten zynen nadeele. IX. 385. schimpschriften tegen hem. IX. 411. X. 431. hy is misnoegd op Oldenbarneveld. X. 82. schryft tegen hem. X. 200, 204, 205. hy koopt de Heerlykheid van Sommelsdyk. X. 237, 285. Frankryk klaagt over hem. X. 237, 285, 368, 426. hy wordt, op 't sterk aanhouden van Prinse Maurits, in 't Lid der Edelen beschreeven X. 332 enz. zit niet over Oldenbarnevelds zaak. X. 339. wordt in gezantschap naar Engeland gezonden. X. 493. komt in Frankryk. XI. 28, 62. zyne handeling aldaar. XI. 28-34. en in Engeland. XI. 299

Aersens (Kornelis van) Pensionaris van Brussel, wegens Brabant gemagtigd tot de opdragt der Heerschappye aan Frankryk. VIII. 55. wordt Griffier der Vereenigde Staaten. IX. 68. spreekt met Mendoza van vrede. IX. 118. Neyen zoekt hem om te koopen. IX. 271. hy ontdekt het Prinse Maurits en den Staaten. IX. 273. gerugten ten zynen nadeele. IX. 385. schimpschriften tegen hem. IX. 411. zyne verklaaring ten laste van Oldenbarneveld. X. 348

Aert van der Goes, Advokaat van Holland. IV. 457. doet eene reis naar Breeme. IV. 464. naar Kameryk. IV. 505. begroet Karel den V. V. 14. trekt wederom naar Breeme. V. 34. legt zyn ampt neder. V. 295

Afgevaardigden te Velde. Derzelver Instructie van 1706. XVII. 277

Afgodery, door welke redenen, in de agtste eeuwe, bestreeden. I. 397

Aflaaten. wyze van 't veilen derzelven in Holland. IV. 417

Afrika. Vaart derwaards voor elk opengesteld. XVIII. 32

Agileus (Henrik) wordt Prokureur Generaal van den Hove van Utrecht. VIII. 168. daagt eenige Edelen voor 't Hof. VIII. 297

Agrikola (Julius) overwint de Britten. I. 183, 185

Agrippina, Germanikus Gemaalin. I. 68. haar Hof, hier te Lande. I. 69

Agrippiner Bouwstad, [*Colonia Agrippina*] nu Keulen. I. 45. *Aant.*

Ailva (Douwe van) zyn huis wordt geplonderd. XI 218. hy onthoudt zig voor eenigen tyd van 't bewind. XI. 220

Ailva (Ernst van) onthoudt zig voor een' tyd van de Regeeringe. XI. 220

Ailva (Ernst Sikko van), Grietman van Westdongeradeel, houdt de par-

party der Hollandſchgezinden. XIII. 341
Ailva (*Hobbe, Baron van*) handelt over een Verdrag der Verdeelinge van de nalaatenſchap van Koning Willem. XIX. 94
Ailva (*Tjeert van*) handelt aan eenige Duitſche Hoven. XIX. 490
Ailva (*Wybrand van*) naar Engeland gezonden van wege Friesland. VIII. 212
Aire gewonnen door de Franſchen, in 1676. XIV. 397. door de Bondgenooten, in 1710. XVII. 388
Aitona (*Markgraaf van*) trekt tegen Fredrik Henrik te velde. XI. 174, 175. ſterft. XI. 206
Aitzema (*Foppius van*) Reſident der Staaten te Hamburg. XI. 121. naar Deenemarke gezonden. XI. 129. naar Weenen. XI. 240, 241
Aitzema (*Heſſel*) wegens Friesland gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 56. en aan Engeland. VIII. 90, 97. geweerd uit den Raad van Staate. VIII. 203. maakt beweeging in Friesland. VIII. 212. wordt afgezet. VIII. 249
Aitzema (*Lieuwe van*) Reſident der Hanze-Steden by de Staaten. XI. 71. hoe verre zyne *Hiſtoriſche aantekeningen* gaan. XIII. 357. by houdt geheim verſtand buitens Lands. XIII. 435
Aitzema (*Rienk*) aangeſteld tot Regter van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Aken, door Koning Willem, bemagtigd. II. 183, 185. verandering aldaar, omtrent 1598. IX. 23. en in 1614. X. 75
Akerſloot, overvallen door de Weſtfriezen. II. 268. voor drie jaaren, ſchotvry verklaard. III. 17
Aktiehandel omtrent 1720. Hiſtorie van deszelfs opkomſt en verval. XVIII. 216-229
Alaanen, een Skytiſch Volk, vallen in Gallie. I. 269, 270
Albada (*Aggeus van*) wordt gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 279
Albemarle (*Arnond Jooſt van Keppel, Graaf van*) raakt by Koning Willem in gunſt. XVII. 4. ſpreekt den Koning op deszelfs ſterfbed. XVII. 107. maakt zig meeſter van Montagne. XVII. 386. krygt de nederlaag by Denain. XVII. 481. behoudt zitting onder de Edelen van Holland, ſchoon hy in 't Hoogerhuis van Engeland zitting genomen hadt. XVIII. 100
Alberoni (*Julius*) Abt en daarna Kardinaal, verwekt een oorlog met den Keizer en Frankryk. XVIII. 162, 170, 171, 196. zoekt een opſtand in Groot-Britanje te veroorzaaken. XVIII. 197, 202. ook in Frankryk. XVIII. 198. vervalt in ongenade. XVIII. 211
Albertus, Aartshertog van Oostenryk, wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. VIII. 426. komt te Bruſſel. VIII. 427. rukt in Frankryk. VIII. 429. bemagtigt Calais en Ardres. VIII. 430. wint Hulſt. VIII. 431, 433, 434. Maurits zendt hem 't lyk van den Graave van Varax toe. VIII. 465. hy trouwt met de Infante Izabella Klara Eugenia. VIII. 494, 505. IX. 19. aan wie de Nederlanden afgeſtaan wor-

den. VIII. 505. hy wordt, in haaren naam, ingehuldigd. VIII. 507, 508. hy ſlaat eene Vredehandeling voor. IX. 10. die afgeweezen wordt. IX. 11. reiſt naar Spanje. IX. 16. keert te rug met zyne Gemaalinne. IX. 64. wordt niet zonder moeite ingehuldigd. IX. 65. *Zie voorts* Aartshertogen Albertus en Izabella. Zyne nederlaag by Nieuwpoort. IX. 78-85. hy belegert Ooſtende. IX. 107-109, 162, 163. wint de Stad. IX. 169-172. voorziet 's Hertogenboſch. IX. 160 ſterft. X. 421

Albiniana, waar te zoeken. I. 193

Albinus. Zie *Alcuinus*.

ALBRECHT VAN OOSTENRYK (Keizer) zoekt Holland aan 't Ryk te onderwerpen. III. 144. verzamelt een heir. III. 145. verdraagt zig met Jan den II. III. 146

ALBRECHT (Hertog) wordt, door beleid der Hoekſchen, tot *Ruwaard* aangeſteld. III. 292, 293. voorwaarden hier van. III. 294. hy ſtelt de Hoekſchen in 't bewind. III. 295. belegert Heemskerk. III. 296. ook Delft. III. 297. de Hertog van Gelder verklaart hem den Oorlog. III. 301. maakt Vrede. III. 302 hy tragt, door Karel den IV, tot Graaf aangeſteld te worden. III. 302, 304. 't gelukt niet. III. 305. hy raakt met het Stigt, over Vreêland, in geſchil III. 305. maakt Vrede. III. 307. raakt in twiſt met Brabant. III. 309 helpt den Graave van Vlaanderen tegen de Gentenaars. III. 313 handelt met Richard den II. Koning van Engeland. III. 319. wordt *Graaf*. III. 321. raakt in onluſt met de Hoekſchen. III. 321, 323. en met zynen Zoon, Willem. III. 324. ſchenkt Vobrne aan zynen Zoon, Jan. III. 325. bemagtigt 't Slot te Altena. III. 326. verzoent zig met zynen Zoon, Willem. III. 330. verzamelt een Leger, te Enkhuizen. III. 330. ſteekt over naar Friesland. III. 332. ſlaat de Friezen. III. 336. zendt zynen Zoon Willem nog tweemaalen derwaards. III. 339, 341. ſluit een Beſtand met hen. III. 342. vordert rekening van Jan van Arkel en van Bruſtyn van Herwyne. III. 344. raakt met Arkel in oorlog. III. 345. ſluit een Verbond met de Stad Utrecht. III. 348. maakt Vrede met Arkel. III. 352. ſterft. III. 352. zyn aart III. 353. zyne Weduwe ſtoot zynen boedel met den voet. III. 354. ſtaat der Regeeringe, ten zynen tyde. III. 356, 359

Albrecht, Hertog van Saxen, komt met een Leger herwaards. IV. 243. wordt algemeene Landvoogd der Nederlanden. IV. 259. belegert Montfoort. IV. 263. wint het. IV. 266, komt in Holland. IV. 281. maakt een' ſtrengen Zoen met de Kennemers en Weſtfriezen. IV. 282. ſtigt Blokhuizen te Haarlem en te Hoorn. IV. 288. verzoent zig met Zierikzee. IV. 290. wint Sluis. IV. 291. en Leerdam. IV. 310. wordt Erfſtadhouder van Friesland. IV. 311. laat het bewind aldaar zynen Zoon over. IV. 317. ſterft. IV. 318

Albrecht van Loo, Advokaat van Holland. IV. 414. V. 195

Albrecht van Voorne. Zyn aanzien in Zeeland. III 9, 33

Albrug (Krispinus van) biedt zyn' perſoon en eenig geld aan tot on-

ondersteuning van 't Verbond der Edelen. VI. 255, bemagtigt het Huis te 's Heerenberg, [zo by dezelfde is met *Kaspyn van Zaltbrugge.*] VI. 269

Albyville (*Marquis van*) Gezant van Koning Jakob den II. zyne handeling in den Haage. XV. 348, 354. zyn slegt beleid. XV. 372 enz. hy vraagt naar het oogmerk van der Staaten uitrusting. XV. 438, 441. vertrekt van hier. XVI. 40

Alcuinus, Leermeester van Karel den Grooten. Byzonderheden hem aangaande. I. 431, 437, 443 *Aant.* II 6

Aldegonde (*Filips van Marnix*, Heer van) of hy 't Verbond der Edelen hebbe opgesteld. VI. 123. hy tekent het. VI. 125. woont, uit naam van Willem den I, de eerste Vergadering der Staaten, die 's Prinsen zyde hielden, te Dordrecht by. VI. 377. zyne handeling aldaar. VI. 377, 378, 379. hy verstelt, uit 's Prinsen naam, de Wet te Haarlem. VI. 412. wordt gevangen. VI. 451. op 't slot Vredenburg te Utrecht gezet. VI. 451. geslaakt. VI. 462, 464. handelt over eene bevrediging. VI. 480. bezorgt de eerste Hoogleeraars op 's Lands Hooge Schoole te Leiden. VI. 498. zyn merkwaardig schryven aan Sonoi. VII. 10. hy wordt gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29. handelt in Frankryk VII. 82. in Engeland. VII. 83. spreekt met Ryhove, over 't verwekken van oproer, te Gend. VII. 177. zyne handeling op den Ryksdag te Worms. VII. 200 hy waarschuwt tegen een' aanslag op Amsterdam. VII. 204. handelt met Anjou. VII. 398. doet een' voorslag zynentwege. VII. 475. zoekt Lier te verrassen. VII. 509. draagt zorg voor Antwerpen. VIII. 14, 15. handelt tot overgaave der Stad. VIII. 81, 82. ondank hierdoor by hem behaald. VIII. 83. hy wordt in gezantschap naar Frankryk gezonden. VIII. 354 staat daar, voor Maurits, naar 't Prinsdom Oranje. IX. 16. wordt aangesteld tot het vertaalen van den Bybel. VIII 351. sterft. VIII. 351. IX. 36

Alechmere of *Almari* naam der Zuiderzee, in de agtste en negende eeuwe. I. 413. II. 45, 81

Alençon (*Karel*, *Hertog van*) Ontwerp om hem tot beschermheer der Nederlanden te verkiezen. VI. 467, VII 87, 152 Zie *Anjou.*

Aleid (Vrouw), gehuwd met Dirk den VII, verslaat de Westfriezen II. 278. geeft haare Dogter Ada ten Huwelyk aan den Graave van Loon. II. 299, 300. vlugt naar Utrecht. II. 304 zoekt haare Dogter uit Engeland te doen keeren. II. 328

Aleid, Dogter van Floris den IV, trouwt met Jan van Avennes II. 391. gedraagt zig als Voogdes van Floris den V. III. 6, 10. wordt op *Vernoutsee* geslaagen. III. 8. vertrekt naar Henegouwen. III. 18

Aleid van Poelgeest, byzit van Hertoge Albrecht, wordt vermoord. III. 321

Alemannen, waar zy woonden. I. 197 *Aant.* worden, door de Romeinen beoorloogd. I. 197. door Juliaan geslaagen. I. 237. door Klovis overwonnen. I. 307, 307

ALEXANDER SEVERUS, door de Germaniſche Lyfwagt, omgebragt. I. 198
Alewyn, Burggraaf van Leiden, getuigt in een' Giftbrief. II. 198
Alewyn ſpant aan tegen Floris den V. III, 67, 90
Alfen Slag aldaar, tuſſchen Vrouwe Jakoba en den Stadhouder Gaasbeek. III. 467. Tweede ſlag III. 471
Alfen (*Kors Janszoon van*) heeft de hand in een' aanſlag tegen Prinſe Maurits. X. 451, 452
Algiers, Ongelukkige togt derwaards. V. 210. Verdrag van 1622 met dit Gemeenebeſt. X. 445. van 1662 XIII. 50. oorlog. XIII. 441. Verdrag van 1677. XIV. 444. van 1679. XV. 24. oorlog. XV. 381. Verdrag van Vrede van 1703. XVII. 206. van 1713. XVIII. 9. oorlog. XVIII. 282, 296. Vrede van 1726. XVIII. 391. vernieuwd in 1731. XIX. 65
Alkemade (*Kornelis van*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125
ALKMAAR, verbrand door de Weſtfriezen. II. 115. Godevaart met den Bult wordt, binnen deeze Stad, belegerd, II. 181. zy verkrygt een Privilegie van Floris den II. II. 213. zy wordt, door de Weſtfriezen, geplonderd. II. 222, 260, 262. ontvangt vryheden van Willem den II. II 401. yvert voor Vrouwe Jakoba. III. 470. verlieſt haar Stads regt. III. 476. wordt 'er in herſteld. IV. 55. 't Kaas- en Broods-Volk rukt in de Stad. IV. 273 de Stadhouder zoekt het van daar te jaagen. IV. 278. de Stad verlieſt haare Voorregten andermaal. IV. 284. wordt 'er, op nieuws, in herſteld. IV. 288. wordt, door de Gelderſchen, geplonderd. IV. 403. door Chriſtiaan den II. V. 37. toeleg van Willem den I. op deeze Stad, in 1568. VI. 281. zy kieft zyne zyde. VI. 364. neemt bezetting in. VI. 440. wordt belegerd, door Don Fredrik. VI. 441. beſtormd. VI 443. 't beleg wordt opgebroken. VI. 444. verſchil onder de Predikanten aldaar. X. 21. buitenge. woone verandering der Regeeringe, in 1610. X. 22. en in 1618. X. 270. opſchudding onder de Remonſtrantſchgezinden aldaar. X. 383. bezending derwaards, in 1650. XII. 76. opſchudding aldaar, in 1653. XII. 282. de Stad bewilligt niet in de Akte van Uitſluiting. XII. 325. verandering der Regeeringe aldaar, in 1748. XX. 311
Alleines (*Heer van*). zyn toeleg op Kortryk. VII. 277. hy verraft de Stad. VII. 317
Allen (*Thomas*) taft de Smirnſche Vloot aan. XIII. 126
Allerheiligen-baai bemagtigt door Willekens. XI. 12. verlooren. XI. 13
Alliantie. *Zie* Verbond.
Almari. Zie *Alcbmere*.
Almelo door de Keulſchen en Munſterſchen ingenomen. XIV. 26
Almonde (*Filips van*) woont den ſlag voor Soulsbaai by. XIV. 25. zyn togt tegen die van Algiers. XV. 381. zyne verdere togten. XVI. 152, 169, 172. XVII. 170, 196, 267
Aloud, Baljuw van Zuidholland. Zyn verſchil met Dordrecht. III. 115,

115, 124, 125. hy wordt omgebragt. III. 127
Altena (*Dirk van*). II. 259, 295, 300. Zie *Hoorne*.
Altena (*Slot* en *Heerlykheid* van) gekogt door Hertoge Albrecht. III. 324. die 't Slot inneemt. III. 326
Alteras (*Laurens Jakobszoon*). Onder-Admiraal van Zeeland, helpt den Scheepsſtryd voor Gibraltar winnen. IX. 253
Alva (*Ferdinand Alvarez de Toledo, Hertog van*) voert bevel over 't Keizerlyk Leger. V. 290, 370. gebiedt over Filips Leger in Italie. VI. 13 wordt gemagtigd tot de Vredehandelinge van Chateau in Cambreſis. VI. 31. geraadpleegd over de Nederlandſche Beroerten. VI. 169. neigt tot ſtrengheid, VI. 240. krygt het bevel over een Leger van Spanjaarden. VI. 240. trekt 'er mede naar de Nederlanden. VI. 243. zwaarigheden in den togt. VI. 241, 245. ſchrik voor zyne aankomſt. VI. 227, 234. hy komt in de Nederlanden VI. 245. toont zynen Laſtbrief aan de Landvoogdeſſe. VI. 246. doet Egmond en Hoorne, en anderen vangen. VI. 248. regt een' *Raad der Beroerten* op. VI. 251. ſtigt een Kaſteel te Antwerpen. VI. 257. werpt ook in andere Steden Sterkten op. VI. 257. die naderhand afgeworpen worden. VII. 163. hy daagt Oranje en anderen openlyk in. VI 257. doet den Graaf van Buuren naar Spanje voeren. VI. 258. wordt begroet door de Staaten van Holland. VI 260. neemt meer Krygsvolk aan. VI. 268. zendt een gedeelte tegen Graave Lodewyk. VI. 273. toeleg om hem te ligten. VI. 275. hy vonniſt Egmond en Hoorne ter dood. VI. 278. verſlaat Graaf Lodewyk by Jemmingen. VI. 280. belooft den Edelen vergiffenis. VI. 285. trekt op tegen Oranje. VI. 287. noodzaakt hem 't Land te ruimen. VI. 288, 289. laat zig een beeld opregten. VI. 291. VII. 164. eiſcht de Privilegien op. VI. 292. geeft de *Criminеele Ordonnantien* uit. VI. 292. zoekt den tienden penning in te voeren. VI. 293. zyn oogmerk hierin. VI. 296. hy wil met twee millioenen in de plaats te vrede zyn. VI. 303. raakt in onluſt met Engeland. VI. 304. houdt verſpieders in dienſt. VI. 306. pryſt Holland eenen Advokaat aan. VI. 307. kondigt eene algemeene Vergiffenis af. VI. 316. yvert, op nieuws, om den tienden penning door te dryven. VI. 333. twiſt met Viglius VI. 334, 337. daagt Amſterdam voor t Hof. VI. 335 is misnoegd op de Staaten van Holland. VI 337. maatigt het Plakaat op den tienden penning. VI. 338. zoekt dien met geweld te doen heffen te Bruſſel. VI. 338, 339. laat 'er plotſelyk van af. VI. 340. zyne verbaasdheid over 't inneemen van den Briele. VI. 346. hy tragt, vergeefs, naar Dordrecht en Vliſſingen. VI 349, 350. belegert Bergen in Henegouwen. VI. 365 wint deeze Stad. VI. 391. tragt Goes te ontzetten. VI. 392. zoekt den tienden penning in Holland te doen heffen. VI 373. ſchaft dien allomme af. VI. 375. ſpoort zynen Zoon aan tot het beleg van

Haarlem. VI. 419. tragt de afgevallen Steden te herwinnen. VI. 446. wykt heimelyk uit Amſterdam. VI. 451. zoekt, vergeefs, geld by de Staaten. VI. 452. zyn buskruid wordt verbrand. VI 453. hy wordt ontſlaagen van den Landvoogdye. VI. 454 zoekt zynen opvolger kwaade indrukſels te geeven van de Staaten en Amptenaars. VI. 454. draagt hem 't bewind over. VI. 455. zyn vertrek, afbeelding en dood. VI. 456, 457, 458. raadpleegingen om alle zyne handelingen te niet te doen. VI. 477

Ambagtsheerlykheden in Holland verkogt. XVIII. 259 enz.

Ambaſſadeurs van de Staaten genieten zonderlinge eer in Frankryk. XV. 4. XVIII. 210

Ambiaanen, in Gallie, door Cezar overwonnen. I. 40

Ambivariten. Hunne oude woning. I. 4 *Aant.*

Amboina. Onluſten, ontſtaan ter gelegenheid der Regtspleeginge over eenige Engelſchen aldaar. XI. 21. vergoeding aan de erfgenaamen der ter dood gebragten. XII. 332, 336

Amcide ('t *Slot* te) door Jan den I. bezet. III. 113. verſterkt. VI. 221. Hertog Erik maakt 'er zig meeſter van. VI. 232

Amelia, *Graavin van Solms*, trouwt met Fredrik Henrik. X. 498. geſchenk haar gedaan. XI. 3. zy bevalt van een' Zoon. XI. 44. van een' tweeden, die terſtond overlydt. XI. 233. Zie Prinses, Weduwe van Fredrik Henrik, Prinſe van Oranje.

Ameling (*Gerard*), Burger van den Haage, tragt de Witt van de poort te helpen. XIV. 163

Amerika. Zie Westindie.

Amerongen (*Godard van Rheede, Heer van*) wegens Utrecht gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 56

Amerongen (*Godard Adriaan van Rheede, Heer van*) trekt in gezantſchap naar Deenemarke. XII. 393. naar Spanje. XIII. 13. wederom naar Deenemarke. XIII. 185, 258. naar Berlyn. XIV. 16. zyne handeling aldaar. XIV. 16 enz. XV. 22, 115. hy ſterft. XVI. 166

Amersfoort geeft zig over aan de Kennemers. III. 12. wordt herwonnen III. 14. raakt met Jan van Beijeren in oorlog. III. 438. kant zig tegen Biſſchop David. IV. 203. wordt in den ban gedaan. IV. 217. door Maarten van Roſſem bemagtigd. V. 247. doet Karel den V. hulde. V. 256. tot 's Prinſen zyde overgebragt in 1572. VI. 368. valt wederom af. VI. 402. Opſchudding aldaar, geſtild. VII. 285. zesentwintig burgers aldaar gebannen. VIII. 73. de Stad valt den Spaanſchen in handen. XI. 97. zy verlaatenze wederom. XI. 101. de Franſchen bemagtigen haar, in 1672. XIV. 39. trekken 'er, in 1673, wederom uit. XIV. 283. geweldige beſoerte aldaar, in 1702. XVII. 144 enz.

Ampten te Utrecht verkogt, voor twee lyven of langer. IV. 205. aan geene uitheemſchen te geeven. V. 383, 405, 428.

Ampten (kleine) beweegingen over 't begeeven derzelven in verſcheiden' Steden. XX. 125. met naame te Rotterdam. XX. 129-134. te Haarlem. XX. 135. te Gouda. XX. 135. te Amſterdam. XX. 136-142. be-

beſluit op dit ſtuk by de Staaten genomen. XX. 142. Zyne Hoogheid bevordert deszelfs uitvoering. XX. 267
Amſtel (*Heerlykheid* van). Twiſt over eenige goederen in dezelve. II. 264. inval der Kennemeren in Amſtel. II. 314. der Kennemeren, Waterlanderen en Weſtfriezen. III. 11. de Heerlykheid wordt Jan den II. opgedraagen. III. 112. en door hem aan Guy, zynen Broeder. III. 153. Biſſchop Willem valt in Amſtelland. III. 153. de Heerlykheid wordt aan Holland gehegt. III. 198, 287
Amſtel (*Amelis van*) *van Mynden* wordt Lid van den Hoogen Raade. VII. 451. wegens Utrecht gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 56
Amſtel (*Egbert van*). II. 247. raakt in geſchil met den Biſſchop van Utrecht. II. 264
Amſtel (*Gysbrecht van*) Zoon van Egbert II. 265. Zie *Gysbrecht van Amſtel*.
Amſtel (*Wolfgard van*). II. 266
AMSTERDAM of *Amſtelredamme*. Oorſprong deezer Stad. II. 266. zy wordt aan Jan Perſyn opgedraagen. III. 38, 40. door Gysbrecht van Amſtel verſterkt. III. 83. door de Haarlemmers en Waterlanders verbrand. III. 83 door Biſſchop Guy met Voorregten voorzien. III. 199. Opkomſt deezer Stad, door den Koophandel. III. 249. Haare oudſte Handveſten. III, 250. waar haare Schepenen vonnis haalen moeſten. III. 251. Oproer aldaar. III. 366. Brand. III. 453. ander Oproer. IV. 5. De Stad verkrygt de Roomſch-Koninglyke Kroon boven haar Wapen. IV. 249 zy verdedigt het Blokhuis te Ypeſloot tegen de Gelderſchen. IV. 354. de Voorſtad aldaar wordt door de Gelderſchen in brand geſteken. IV. 375 zy zoekt het Muider Slot te bezetten. IV. 471. wordt van Lutheranery beſchuldigd. V. 5. ſtaat haare Privilegien voor. V. 5. heeft groot belang by den Ooſterſchen handel. V. 63. Naaktloopers aldaar. V. 74, 88. aanſlag der Herdooperen op de Stad. V. 75, 91. Jakob van Kampen komt daar, als Biſſchop. V. 80, 81. de Herdoopers bemagtigen den Dam en 't Stadhuis. V. 92, 94. worden overwonnen. V. 97. bedenkingen deezer Stad op den Ooſterſchen kryg. V. 107. zy wordt met eenen aanval gedreigd. V. 112, 113. men maakt Karel den V. diets. dat de lugt aldaar ongezond is. V. 187. 190. beroerte aldaar, over 't Verlofgeld. V. 206. de Stad veinſt zig arm, om met geene leening gekweld te zyn. V. 252. men voorkomt aldaar 't verbod van den uitvoer van 't kooren. V. 293. die van Amſterdam viſſchen in de Zuiderzee. V. 298. beloop van den tienden penning der Huizen, hier ter Stede, in 1553. V 386. de Stad heeft begonnen te bloeijen onder de Graaven VI. 17. mag niet van Holland vervreemd worden. VI. 16. ruſt, in 1557, eenige Oorlogsſchepen uit. VI. 20 Onluſten aldaar over 't verbieden van den uitvoer der Graanen en over 't betimmeren der Laſtaadje. VI. 114. twiſt tuſſchen de Schou-

Schoutiſten en Henrik Dirkiſten. VI. 116. Keur op 't namaagſchap der Regenten. VI. 116. Waag aldaar geſtigt. VI. 116. ſtrengheid der Wethouderen tegen de Hervorminge. VI. 165. de Stad krygt den naam van *Moorddam*. VI. 165. openbaare Preeke buiten dezelve. VI. 166. Beeldenſtorm in de Stad. VI. 184, 194. Verding met de Onroomſchen. VI. 194, 195. Oranje ſtelt 'er orde. VI. 202. nieuwe beroerte, in 1567. VI. 215. Brederode komt in de Stad. VI. 219. men begeert 'er hem tot Overſte. VI. 215. hy vertrekt van daar. VI. 230. zyn volk wordt 'er buiten gehouden. VI. 231. meineedigheid eeniger ingezetenen. VI. 230. Noirkarmes bezet de Stad. VI. 232. verloop van inwooneren aldaar. VI. 233. 't belang der Stad by de Vaart op de Ooſtzee. VI. 237, 239. zy wordt beſchuldigd voor den Raad der Beroerren. VI. 255. koopt het ſtigten van een Kasteel en Spaanſche bezetting af. VI. 257. bewilligt, *overſtemd zynde*, in den tienden penning. VI. 302. kondigt het Plakaat, daarop, af. VI. 335. Lumei benaauwt de Stad. VI. 382. de Laſtaadje aldaar afgebrand. VI. 383. de Stad wordt te water bekommerd. VI. 394. zy vermaant Haarlem tot verdrag. VI. 410. helpt Alva in 't herwinnen der afgevallen' Steden. VI. 446. poogingen om haar om te zetten. VII. 132, 138, 150. misluckte aanſlag op de Stad. VII. 185. zy wordt zeer benaauwd, door Sonoi. VII. 188. noodmunten aldaar geſlaagen. VII. 188. zy verdraagt zig met den Prinſe en de Staaten. VII. 189. de Koophandel begint aldaar wederom te bloeijen. VII. 192. verandering in den Godsdienſt en Regeering aldaar. VII. 203-209. komſt van Oranje aldaar. VII. 329. de Stad ſtaat af van de Voldoening. VII. 370. maakt zwarigheid in Oranjes inhuldiging tot Graave. VII. 519. bezending derwaards. VII. 524, 525. Vertoog van Schepen Hooft in de Vroedſchap aldaar. VII. 525. beſluit der Vroedſchap. VII. 526. de Stad wil niet verder dan voor ingewilligde laſten verbonden zyn. VIII. 118. raakt in onluſt met de burgery van Utrecht. VIII. 143. Leiceſter doet aldaar. Roozenobels munten. VIII. 146. men houdt hem zeer verdagt. VIII. 173, 242. hy komt in de Stad. VIII. 243. zyn geweldige toeleg aldaar wordt geſtuit. VIII. 243-246. kleine voorraad van graanen in de Stad, in 1595. VIII. 426. zy bewilligt, genoegzaam de laatſte, in 't Beſtand. IX. 428. keurt het beſluit tot de vrede der Kerke van 1613 af. X. 63. Handeling in de Vroedſchap aldaar. X. 83 enz. zy verklaart, de tegenwoordige Regeering te willen handhaaven, X. 113. bezending derwaards om de Stad tot eenigheid met de meeſte Leden te beweegen. X. 114. zy blyft by haar beſluit. X. 138. de Remonſtranten aldaar zonderen zig af van de openbaare Kerke. X. 145. de Wethouderſchap keurt hunne Vergaderingen en te gelyk het ſtooren derzelven af. X. 148. bewilligt niet in de zogenaamde

de *ſcherpe Reſolutie*. X. 164, 165. bewerkt eene bezending naar Utrecht tot onderſteuning van Prinſe Maurits. X. 226, 231. waarom de Stad op Oldenbarneveld gebeeten was. X. 245. verandering der Regeeringe aldaar, in 1618. X. 276-280. toeleg om de Stad in brand te ſteeken, in 1623. X. 485. Opſchudding aldaar ter gelegenheid eener Remonſtrantſche Vergaderinge. XI. 45. de Regeering wordt 'er gemaatigder omtrent de Remonſtranten. XI. 48, 87, nieuwe oproer aldaar. XI. 77. Waardgelders aangenomen. XI. 79. Fredrik Henrik zendt vier vendels in de Stad. XI. 80. bedenkingen op den eed haarer ſchutteren. XI. 82. twee Predikanten ter Stad uit gezet. XI. 84. opregting eener doorlugtige Schoole aldaar. XI. 88. de Stad verklaart zig, in 1634, tegen de handeling met Frankryk. XI. 185. Fredrik Henrik is misnoegd op de Stad. XI. 268. zy ſtremt, zo men wil, het veroveren van Antwerpen. XI. 429. lydt veel by de Kaaperyen, in de Middellandſche zee. XII. 6. verzoekt dat Prins Willem de II. niet in de Stad kome XII. 75, 76. weigert hem als afgezonden' der algemeene Staaten gehoor. XII. 77. hy klaagt over de Stad. XII. 77. zy verdedigt zig. XII. 78. aanſlag van zyne Hoogheid om haar in te neemen by verraſſing. XII. 92. zy krygt 'er kennis van. XII. 96. *ſtelt* zig in ſtaat van tegenweer. XII. 97, 99, 102. doet eene bezending aan Graave Willem Fredrik. XII. 98. ſluit een Verdrag met den Prinſe. XII. 104. men ſtigt 'er twee blokhuizen. XII. 107, 362. ſlegtze wederom. XII. 107. hoe men aldaar de dood van Willem den II aanmerkte. XII. 119. wat deel de Heer van Sommelsdyk hadt in den aanſlag op de Stad. XII. 195. zy ontvangt voldoening van buitengewoone koſten, ter gelegenheid van denzelven gedaan. XII. 197. Oproer in de Stad, in 1652. XII. 225. de Stad erkent, niet zonder bewilliging der Staaten, vergiffenis van misdaaden te mogen beloven. XII. 226. verval van Koophandel aldaar. XII. 243. Opſchudding, in 1653. XII. 281. wat 'er, by 't vuuren over de Vrede met Kromwel, voorviel. XII. 331. ongeruſtheid aldaar. XII. 362. de Regeering der Stad begroet Karel den II. XIII. 9. zy maakt zwaarigheid om in 't verſterken van Naarden te bewilligen. XIII. 361. XV. 36. Oktroi voor de Wiſſelbank aldaar. XIII. 437. 's Lands ſchatkiſt aldaar geborgen. XIV. 30. de Stad yvert tegen het ſluiten met Frankryk XIV. 48, 51, 56, 59, 103, 110, 119. beweeging aldaar XIV. 82. het eeuwig Edict wordt aldaar verbrand XIV. 85. ſtaat der Stad in 't jaar 1672. XIV. 202. Munt aldaar opgeregt. XIV. 203. zy handelt met den Prinſe van Oranje. XIV. 204. die in de Stad komt XIV. 208. beweegingen aldaar, tot verandering der Regeeringe ſtrekkende. XIV. 209-216. de Regeering wordt veranderd. XIV. 216. de Stad ſlaat voor, Willem den III. van eene ſchuld van twee millioenen te ontheffen. XIV. 317. orde aldaar

daar tot bewaaring der ruſte in de Kerke van 1677. XIV. 450. de Stad heeft belang by de Vrede. XIV. 462. het Franſche Hof zoekt iemant heimelyk uit de Stad te doen ligten. XV. 71. de Stad weigert in eene werving van zeſtienduizend man te bewilligen. XV. 141. 143. raakt hierover in een hevig geſchil met Willem den III. XV. 143, 159. vergeefſche bezending derwaards. XV. 145. de Stad klaagt over de Oorlogsverklaaring van Spanje. XV. 148. haare Afgevaardigden handelen met d'Avaux. XV. 150-157, 163-169. de Regeering beweert, dat haar dit vryſtaat. XV. 161. zy verklaart zig voor een Verdrag met Frankryk, en beweert de noodeloosheid der wervinge. XV. 169-177. haare aantekening tegen het beſluit der meerderheid. XV. 178. de Prins beſchuldigt haar over haare geſprekken met d'Avaux XV. 180. haare Papieren worden verzegeld. XV. 182, 183, 185. d'Avaux verdedigt haar. XV. 188. zy beſluit geene Afgevaardigden meer ter Dagvaart te zenden. XV. 190. eenige Leden beweeren dat men haare Papieren behoort te onderzoeken. XV. 191-194. groote verwydering tuſſchen de Stad en zyne Hoogheid. XV. 194. haar vermogen. XV. 196. Keur-Brandenburg houdt haare zyde. XV. 197, 203, 208, 209. bekommering in de Stad. XV. 203. de Staaten veroorlooven haar, zekeren misdaadige ſtrafvryheid toe te zeggen. XV. 204. zy is oorzaak dat Frankryk zig niet verder uitbreidt in de Spaanſche Nederlanden. XV. 206. zy wil in geene laſten draagen, ten zy men haare papieren ontzegele. XV. 233. 't welk eindelyk geſchiedt. XV. 234. zy verzoent zig wederom met zyne Hoogheid. XV. 234. 423. voegt zig by Dordrecht in 't geſchil over de Nominatie der goede Luiden van Agten. XV. 268. dringt op afdanking van Krygsvolk. XV. 283. beweert dat men in tyd van vrede maar dertigduizend man op de been behoort te hebben. XV. 286. wordt wederlegd door de Edelen. XV. 286. bewilligt in den Staat van Oorlog. XV. 290. is niet voor 't verminderen van 't gezag van Willem den III. XV. 299. raakt in verdenking by Jakob den II. XV. 304. verdedigt zig. XV. 304. beweeging aldaar voor 't huis van den Engelſchen Conſul. XV. 411. geheime handeling om de Stad te doen medewerken tot 's Prinſen overtogt naar Engeland. XV. 424, 435. zy beſluit, hem te ondersteunen. XV. 440, 467. en waarom. XV. 470. lydt zwaare ſchade in den Koophandel. XVI. 43. raakt met Koning Willem in geſchil over 't zenden der Nominatie van Schepenen naar Engeland XVI. 51-56, 76. beweert dat een Raadsheer in den Hove geen Vroedſchap te gelyk zyn kan. XVI. 57. en dat de Graaf van Portland niet onder de Edelen van Holland zitten kan. XVI. 60, 65, 70. haare Afgevaardigden blyven uit de Vergadering van Holland. XVI. 66.

de

de geſchillen over de Nominatie en over 't zitten van den Graave van Portland worden bygelegd. XVI. 85-96. geweldige Oproer in de Stad, ter gelegenheid eener keure op 't be graaven. XVI. 306-314. Frankryk zoekt de Stad te winnen. XVII. 127. zy houdt naauwe gemeenſchap met den Hertog van Marlborough. XVII. 174. gemor aldaar, in 1705. XVII. 261. de Regeering handelt over Vrede. XVII. 289, 355. voorſtel van een aanſlag op de Stad. XVII. 319. Verdrag aldaar tuſſchen Frankryk, den Czaar en Pruiſſen geſlooten, in 1717. XVIII. 160. Aktiehandel aldaar, in 1720. XVIII. 225, 228. voorſlag der Stad op het ondersteunen der Koninginne van Hongarye. XIX. 350. de Prins van Oranje aldaar, in 1747, tot Stadhouder uitgeroepen. XX. 88. hy komt in de Stad. XX. 94. een huis aldaar geplonderd. XX. 118. de Regeering maakt zwaarigheid om haare Poſteryen aan den Prinſe of aan 't Land op te draagen. XX. 126. zy worden aan de Stad gegeven. XX. 127. beroerte onder 't gemeen. XX. 136. oproerige inval in 't Stadhuis. XX. 139. de ſchuttery verdryft de oproerigen. XX 141. de Stad weigert de Poſteryen aan 't Land te geeven. XX. 144. zy wordt 'er toe genoodzaakt. XX. 282, 283. geweldige plondering der Pagtershuizen aldaar. XX. 218 enz. de ſchuttery ſtilt de beroerte. XX. 224. twee belhamels gehangen. XX. 225, 226. ongeluk by 't uitvoeren deezer ſtraffe. XX. 226. beweegingen aldaar, ſtrekkende tot verandering der Regeeringe. XX. 269. heimelyke byeenkomſten. XX. 271. inneeming der Kloveniers Doele. XX. 272. de Wethouderſchap geeft der Burgerye gelegenheid, om te verklaaren wat zy begeere. XX. 275. veroordeelt het inneemen der Doele. XX. 275. antwoordt op de drie Artikelen. XX. 279, 281, 282, 283. ſtaat af van de Regeeringe. XX. 283. eenigen tekenen om haar in 't bewind te handhaaven. XX. 286. anderen vorderen dat zy veranderd worde. XX. 288, 289. 't geſchiedt door zyne Hoogheid. XX. 296, 297. gevolgen der veranderinge. XX. 298. onluſten aldaar over 't afleggen van eenen eed door de Wynkoopers. XX. 349

Amuda. Zie *Muiden.*

Anaſtro (*Gaspar d'*) legt toe op 't leeven van Oranje. VII. 438, 441. zyn lot. VII. 442

Andreas van Ooſtenryk, Kardinaal, wordt Landvoogd der Nederlanden. IX. 15. ſtilt eene muitery. IX. 45. is oneens met den Admirant. IX. 64. zoekt Koningin Elizabet aan tot handeling. IX. 70. trekt naar Rome, en ſterft. IX. 64

Andrée (*Joachim van*), Raad in den Hove van Friesland, trekt in gezantſchap naar 't Noorden. XI. 203, 382

Andries van Kuik, Biſſchop van Utrecht, begunſtigt Floris den Zwarten, tegen Dirk den VI. II. 227

Angelo (*Oſorio*) werpt zig in Vliſſingen. VI. 350. wordt 'er uit gedreeven. VI. 350

Anglen ſteeken over naar Britanje. I. 290
Angrivarien, een Germaniſch volk. I. 75
Anjou (*Karel, Hertog van*). VII. 152. biedt den Staaten hulp aan. VII. 199. komt te Bergen in Henegouwen. VII. 223. verdedigt zyne onderneeming. VII 224. bemagtigt Havrech. VII. 224. wordt tot *Beſchermer der Nederlandſche Vryheid* aangenomen. VII. 228. bemagtigt Binch en Maubeuge. VII 231. misnoegen tuſſchen hem en Kaſimir VII. 235. hy dankt zyn Leger af. VII. 235. keert naar Frankryk. VII. 236. ſpraak om hem tot Landsheer aan te neemen. VII 302. gedagten van Holland en Zeeland hierover. VII. 303. nieuwe handeling met hem. VII. 397-403. Oranjes inzigten hierop VII. 428. voorwaarden waarop hy tot Vorſt der Nederlanden wordt aangenomen. VII. 403. Landraad hem toegevoegd. VII. 409. hy verdedigt de aanneeming van 't gebied. VII. 413 ontzet Kameryk. VII. 415. verovert Chateau in Cambreſiis VII. 416. doet zyn Leger ſcheiden. VII. 416. zyne Huwelyks handeling met Koninginne Elizabet wordt plotſelyk afgebroken. VII. 420, 421. hy wordt tot Vorſt der meeſte Nederlanden ingehuldigd VII. 423. Holland, Zeeland en Utrecht weigeren 't. VII. 424, 437. hy maakt zig verdagt. VII. 440 Holland en Zeeland zweeren hem, onder beding van ongehoudenis. VII. 444. Utrecht blyft weigerig. VII. 445. men opent hem den Staat des Lands. VII. 447. zyne Krygsbedryven. VII. 452, 457, 471. aanſlag op zyn' Perſoon. VII. 458. hy zoekt zig van verſcheiden' Steden meeſter te maaken. VII. 472-475. zyn toeleg op Antwerpen mislukt. VII. 475-481. handeling met hem. VII, 481-483, 485-488, 501. hy ſterft. VII. 502
Anna, Dogter des Hertogs van Jork. Handeling over een Huwelyk met haar. XV. 59. zy trouwt met Prins George van Deenemarke. XV. 128. kieſt nevens haar' Gemaal de zyde van Willem den III. XV. 481. vervalt in de ongunſt van den Koning en de Koninginne XVI. 278. wordt *Koningin van Groot-Britanje*. XVII. 121. vernieuwt de Verbonden met de Staaten XVII. 121. helpt Pruiſſen aan 't bezit van Neufchatel. XVII 313. ſluit een Verdrag van Barriere met de Staaten, in 1709 XVII. 346. is bedugt dat zy afzonderlyk ſluiten zullen. XVII. 364. maakt verandering in haare hooge Amptenaars. XVII. 391. handelt heimelyk met het Franſche Hof. XVII. 396 enz. 472. dringt op openbaare handeling. XVII. 417. verklaart de voornaamſte voorwaarden aan haar Parlement. XVII. 474. ſterft. XVIII. 26
ANNA VAN SAXEN trouwt met Willem den I. VI. 69. haar aart. VI. 228. de Prinſe ſcheidt zig van haar. VII. 67
ANNA, Dogter van George den II., Koning van Groot-Britanje, trouwt met den Prinſe van Oranje. XIX. 161. bevalt van eene Prinſes. XIX. 419. van eene tweede, die ſchielyk ſterft. XX. 47. haare zwangerheid wordt

wordt bekend gemaakt. XX. 175. zy verloſt van een' Zoon. XX. 192. verlieſt haaren Gemaal. XX. 448. legt den eed af als Gouvernante en Voogdeſſe van haaren minderjaarigen Zoon. XX. 449
Annaten, of eerſte jaargelden, verbooden naar Rome te zenden. VII. 203
Anſfrid, Biſſchop van Utrecht. byzonderheden van zyn leeven. II. 137
Antoninus of *Baſſianus* kleedt zig op de Germaniſche wyze. I. 196. beoorloogt de Alemannen en Katten. I. 197
Antoni van Bourgondie, de *groote Baſtaard* bygenaamd, helpt eene beroerte te Zierikzee ſtillen. IV. 125
Antonis van den Houte, *Heer van Fleteren*, Admiraal van de Zuiderzee, verkondigt vrye roovery. IV. 405
Antonis van Lalaing, Graaf van Hoogſtraaten, wordt Stadhouder van Holland. IV. 443. ſtilt een' Oproer in den Haage. IV. 448. wat middelen hy gebruikt, om de Staaten in de Beden te doen bewilligen. IV. 454. V. 63, 149. zyn verſchil met dezelven, over 't kiezen van eenen Kapitein. IV. 485. hy doet Beden. V. 10. beſchuldigingen tegen hem. V. 23. hy is misnoegd op de Staaten. V. 58. komt te Amſterdam, om orde tegen de Herdoopers te ſtellen. V. 81. wordt ook Stadhouder van Utrecht. V. 131. ſterft. V. 191
Antonio (*Don*) doet zig tot Koning van Portugal uitroepen. VII. 460. wordt geſlaagen en verjaagd, door Filips den II. VII. 461, 462. komt in Frankryk. VII. 462. wordt, door Engeland, ondersteund. VII. 234. ook door de Staaten. VIII. 314. ſlaagt ongelukkiglyk. VIII. 314. ſterft. VIII. 425
Antwerpen (*Simon van*) ſneuvelt te Schagen. II. 262
Antwerpen. Gerugt van een aanſlag op deeze Stad, in 1566. VI. 127, 140. buiten dezelve wordt openlyk gepredikt. VI. 163. Beeldenſtorm aldaar. VI. 178. oproer onder de Gereformeerden, in 1567. VI. 226. Alva ſligt aldaar een Kaſteel. VI. 257. Aanſlagen op deeze Stad, in 1574. gemiſt. VI. 464. VII. 14. Mutery aldaar. VI. 471. Spaanſche Vloot by de Stad aangetaſt door de Zeeuwen. VI. 472. 't Spaanſche Krygsvolk overweldigt de Stad. VII. 111. de Staaten maaken zig meeſter van 't Slot. VII. 154. welk geſlegt wordt. VII. 163. de Jezuiten ruimen de Stad, in 1578. VII. 203. zy neemt de Geloofsvrede aan. VII. 215. treedt in de Utrechtſche Unie. VII. 266. gedreigd door Parma. VII. 272. verwerpt de Keulſche Vredepunten. VII. 284. oproer aldaar, in 1579. VII. 287. *Franſche Furie* aldaar, in 1582. VII. 475. Parma benaauwt de Stad. VII. 491. VIII. 4, 14-16, 21, 22. zyne ſchipbrug op de Schelde wordt vernield. VIII. 23, 78, 79. de Stad geeft zig over. VIII. 81, 82. Maurits belegert haar, vergeefs. IX. 182. byeenkomſt aldaar tot het ſluiten van 't Beſtand. IX. 431. aanſlagen van Prinſe Maurits op de Stad. X. 445, 497. en van Fredrik Henrik. XI. 268, 270, 389, 391, 392,

393, 427. heimelyk Verdrag, wegens de Stad. XI. 426, 427. byeenkomst aldaar over de Barriere. XVIII. 48, 50
Anzibarien neemen eenige Akkers in, die door de Friezen ontruimd waren. I. 98
Appelman (*Jean*) Burgemeester van Amsterdam. XV. 431
Appingadam bezet, door Meinard van Ham. V. 112. gewonnen, door Juriaan Schenk. V. 119
Appius (*Matthias Hayko*). Voorval, hem betreffende, in den slag by Fontenoi. XX. 8
Apronius, Romeinsch Bevelhebber, door de Friezen geslaagen. I. 81
Aquitanie, gedeelte van Gallie. I. 38
Arboriehen, by Prokopius, zyn de Armorichen van anderen. I. 278 *Aant.*
Ardennerwoud. Waar gelegen. I. 367 *Aant.*
Aremberg (*Joan van Ligne, Graaf van*) wordt Stadhouder van Friesland, Overyssel, en Groningen. V. 332, 380. VI. 41. verschilt met Oranje. VI. 86. krygt bevel over eenige nieuw geworven manschap, in 1566. VI. 208. verzekert zig van Friesland en Groningen. VI. 222, 223. trekt naar Frankryk. VI. 257. komt tegen Graave Lodewyk te velde. VI. 273. sneuvelt by Heiligerlee. VI. 273
Aremberg ('t Slot te) gewonnen, in 1568. VI. 287
Arenakum, Romeinsche Legerplaats in 't Eiland der Batavieren. I. 174
Arendsberg (*Herman van*) om 't ombrengen van Floris den Zwarten, in den Ryks ban gedaan. II. 224, 225, 226
Argentoratum. Slag aldaar. I. 237
Arguin (de Sterkte) door de West-indische Maatschappy gekogt. XVIII. 192. door de Franschen bemagtigd. XVIII. 193
Arias Montanus heeft de hand in 't Plakaat op 't drukken, van 1570. VI. 313
Ariovistus, Veldheer der Germaanen, door Cezar overwonnen. I. 38
Arkel (*Heerlykheid van*) aan Hertoge Willem opgedraagen. III. 376. aan den Hertoge van Gelder. III. 378. wordt met Holland vereenigd. III. 388
Arkel (*Jan van*) III. 204
Arkel (*Willem van*) III. 60. Zie *Otto van Arkel* en *Jan van Arkel*.
Arlinde, Zuster van Dirk den II. Abtdisse van Bennenbroek. II. 116
Arlon verlooren, in 1558. VI. 26
Armenteros (*Thomas*) bewerkt in Spanje het vertrek van Granvelle. VI. 87. zyne schraapzugt. VI. 100
Arminius, Veldheer der Cheruscen, slaat Quintilius Varus. I. 63. wordt van Germanikus overwonnen. I. 65, 67, 76
Arminius (*Jakobus*), Hoogleeraar der Godgeleerdheid te Leiden, raakt in geschil met Gomarus. X. 15, 16, 17, 18, 20. wordt nevens hem voor den Hoogen Raad gehoord. X. 19. en in de Vergadering der Staaten van Holland. X. 20. sterft. X. 26
Armoricken, een Volk in Gallie. regten eene vrye Staats-Regeering op. I. 275. onderwerpen zig, gedeeltelyk, aan de Romeinen. I. 280. worden met eenen aanval der Alaanen gedreigd. I. 285. verdragen zig met

met de Romeinen. I 288. worden één Volk met de Franken. I. 308
Armstrong (*Thomas*) te Leiden gevat. XV. 253
Arnemuiden. Beeldenstorm aldaar, door den Baljuw bevorderd. VI. 182. het Dorp wordt tot eene Stad verheeven. VI. 463
ARNHEM verzekerd voor de Staatschen. VIII. 72. in 1672, door de Franschen bemagtigd. XIV. 34. verandering der Regeeringe en opschuddingen aldaar. XVII. 141, 242, 299 enz. beweeging in 1747. XX. 151
Arnheim (*Joan George van*). Zyne Krygsbedryven in Duitschland. XI 70
Arnheim (*Joan van*) uit de Kerk te Velp geligt. XVII. 239
ARNOLD (Koning) schenkt eenige goederen aan Graave Gerolf. II. 93. draagt Lotharingen zynen natuurlyken Zoon Zwentibold op. II. 94
Arnold, Bisschop van Utrecht, bemagtigt Muiden en Weesp. III. 307. maakt Vrede met Hertoge Albrecht. III. 307. wint de Sloten Puttenstein en Loenerstoot. III. 308
Arnoldi (*Henricus*) Predikant te Delft. Zyn merkwaardig schryven. X. 265
ARNOUD, Graaf van Holland, de *Gentenaar* bygenaamd. II. 124. 128, 131. verschynt onder de Duitsche Ryks Vorsten. II. 129. beoorloogt de Westfriezen. II. 129. zyn verder bedryf. II. 131. hy sneuvelt, te Winkelmade. II. 130
Arnoud van Egmond, Hertog van Gelder, werkt in de verkiezing eens Bisschops van Utrecht. IV. 49. krygt verschil met de Geldersche Steden. IV. 136. wordt, door zynen Zoon, gevangen. IV. 137. geslaakt. IV. 138. verpandt Gelder en Zutfen aan Hertoge Karel. IV. 139. sterft, IV. 140
Arragon. Zie *Admirant van Arragon.*
Artischofsky (*Christoffel*). Zyne verrigtingen in Brazil. XI. 246, 247
Arvernen, oude Inwooners van Gallie. I. 38. staan op tegen de Romeinen. I. 51
Asciburgium, door Civilis, overvallen. I. 141
Asinga Entes versterkt Otterdum. VII. 492
Askue (*George*) raakt in een hevig gevegt met de Ruiter. XII. 221. wordt gevangen. XIII. 207, 209
Asperen ('t *Slot* te) door Willem den I. bemagtigd. II. 320. valt den Bourgondischen in handen. IV. 184. bemagtigd door Chiappin Vitelli. VI. 474
Asperen (*Filips Jakob van Boetselaar, Heer van*). Zyn beleid omtrent den tyd van den moord der Witten. XIV. 161, 167, 168
Asperen (*Guy van*) sneuvelt. III. 260
Asperen (*Wessel van Boetselaar, Heer van*) bevordert den Beeldenstorm in Asperen. VI. 187
Asperen (*Wessel van Boetselaar, Heer van*) benoemd tot eene bezending naar Utrecht. X. 226. poogt Oldenbarneveld te verlossen. X. 258
Asseliers (*Heer van*) in gezantschap naar Frankryk, in 1584. VIII. 30

Assendelft (*Adriaan van*) Pensionaris van Haarlem, handelt met Don Fredrik. VI. 411. wordt onthalsd. . . . . VI. 412
Assendelft (*Floris van*), Heer van Kyfhoek, gaat als Gezant van Holland naar Spanje. V. 161
Assendelft (*Gerrit van*) President van den Hove. V. 162
Assendelft (*Willem van*) Resident te Brussel, gemagtigd tot de Byeenkomst van Antwerpen. XIX. 228
Asset (*Pieter*) President van Artois, wordt Lid in den Raad der Beroerten. VI. 251
Assonville (*Christoffel*) helpt een Verdrag met de Edelen bewerken. VI. 192. wordt naar Engeland gezonden. VI. 305. wordt Lid van den Raad van Staate. VII. 90, verzierd een' brief op Oranjes naam. VII. 355. heeft de hand in den laatsten toeleg op deszelfs leeven. VII. 533, 534
Athlone (*Godard van Reede, Graaf van*). zyne Krygsbedryven in Ierland. XVI. 153. hy dekt Nieuwmegen. XVII. 160
Atrecht. Vrede aldaar, in 't jaar 1435. geslooten. III. 522. geeft gelegenheid tot eenige mishandeling der Hollanderen in Engeland. III. 525. veroverd door de Franschen. XI. 290, 292
Atrecht (*Antoni Perenot, Bisschop van*) begint in aanzien te komen V. 358. woont de Kerkvergadering van Trente by V. 362. wordt Lid van den Raad van Staate. VI. 7, 40. zyn gezag. VI. 8, 46. hy beweegt Filips tot het vernieuwen der Plakaaten tegen de Ketters. VI. 8. zyne heimelyke handeling over de Vrede met Frankryk. VI. 30. 32. hy bevordert de Hertogin van Parma tot Landvoogdesse. VI. 39. zoekt de Spaansche knegten in 't Land te houden. VI 47. 60. misnoegen tegen hem. VI. 48, 54, 55. hy raadt den Koning tot het opregten van nieuwe Bisdommen. VI. 56, 65. wordt Aartsbisschop van Mechelen. VI. 63, 68. en Kardinaal. VI. 64, 65. Zie *Granvelle*.
Attingoben. Plaats, daar Bonifacius zig ophoudt. I. 413
Attuariën, eene soort van Franken, overwonnen door Juliaan. I. 253. II. 76
Aubaine (Regt van) afgeschaft in Frankryk en in de Nederlanden. IV. 304. VIII 451
Aubery (*Louis*) schryft dat Maurits naar de opperste magt stondt. X. 248
Aubigny (Heer van) handelt met Anjou. VII. 199
Auchy (*Jakob van Bossu, Heer van*) handelt met Oranje VII. 107, 108. mynt, in 1567, het Markgraafschap van Veere en Vlissingen. VII 382
Audoagar, Koning der Saxers. I. 294
Augsburgsche Geloofsbelydenis. V. 8.
Augusta Taurinorum nu Turin. Voorval aldaar. I. 113
Augustodunum, door Juliaan, herwonnen. I. 235
Augustus neemt eene Bataviesche Lyfwagt aan I. 54. besluit de Germaanen te beoorlogen. I. 54. Gedenkstukken zyner overwinningen I. 63. hy dankt zyne Bataviesche Lyfwagt af. I 64. herstelt ze wederom. I 65
Aukema beschuldigt Hans Hanszoon

zoon van eenen aanslag aan't leeven van Willem den I. VII. 529
Aureliaan overwint de Franken. I. 208
Austrasia. Zie *Oostfrankryk*.
Avaaren. Zie *Hunnen*.
Aventuriers. Engelsche Kooplui-den, zogenaamd, worden naar de Vereenigde Gewesten gelokt. IX. 6. slaan zig te Middelburg neder. IX. 7. verschil met hen, over den Lakenhandel. IX. 317. houden zig ook te Dordrecht en te Rotterdam. XII. 473. hunne klagten. XII. 473
Avaux (*Claude de Mesmes, Graaf d'*) handelt wegens Frankryk met Zweeden en Hamburg. XI. 359. komt in den Haage. XI. 361. verzoekt vryheid van Godsdienst voor de Roomschgezinden. XI. 364
Avaux (*Joan Anteni de Mesmes, Graaf d'*) wegens Frankryk tot de Nieuwmeegsche Vredehandeling gemagtigd. XIV. 369. komt als gewoonlyke Ambassadeur in den Haage. XV. 4. zoekt de Staaten, vergeefs, over te haalen tot een Verbond. XV. 44 enz. verklaart zig tegen hun Verbond met Zweeden. XV. 64. welk zy verdedigen. XV. 67. hy heeft geschil met de Staaten van Holland over 't ligten van iemant uit Amsterdam. XV. 73 enz. hy wil door de Stadhouders Poort ten Hove komen. XV. 79. zyn voorslag tot vrede, in 1683. XV. 138, 141. hy handelt met Amsterdam. XV. 150-157, 163. zyn oogmerk hierin. XV. 157. zyn merkwaardige brief. XV. 164 die met eenige anderen onderschept wordt. XV. 179, 186. hy verdedigt die van Amsterdam. XV. 186, 206. handeling met hem over een Bestand. XV. 219 enz. zyn dreigende voorslag. XV. 230. hy is ongenoegd over 't besluit der Staaten. XV. 231. weigert over 't belang des Prinsen van Oranje te handelen. XV. 236. ontdekt den toeleg op Engeland. XV. 437. keert naar Frankryk. XV. 488. verzelt Koning Jakob in Ierland. XVI. 47. handelt aan 'tHof van Zweeden. XVI. 302 enz. 341. en in den Haage. XVII. 71. hy zoekt de Staaten tot een afzonderlyk Verdrag te beweegen. XVII. 75. hy neemt zyn afscheid. XVII. 78. antwoord der Staaten aan hem. XVII. 83. hy keert naar Frankryk. XVII. 89
Axel verraaden, in 1583. VII. 491. door Maurits gewonnen. VIII. 134. door de Franschen, in 1747. XX. 105
Axel, Ter Neuze en *Biervliet*. 't opzigt over deeze Sterkten wordt den Staaten van Zeeland aanvertrouwd. XII 179
Axpe (*Don Martin*) doet voorslagen tot Vredehandeling, in 1635. XI. 214
Aytta (*Bucho van*), Prooft van S. Baafs, wordt gemagtigd tot de Keulsche Vredehandeling. VII, 278. 315
Azingen en *Gebuuren*, oude Regters. II. 33

B.

Baarland (*Hugo van*) ſpant aan tegen Floris den V. III. 67. wordt ter dood gebragt. III. 92

Baarland, (*Jakob Smid, Heere van*) krygt bewind over Zeeland. VI. 393

Baarsdorp (. . . .) verklaart Uitenbogaard niet meer te konnen hooren prediken. X. 150

Baart (*Adriaan*), Penſionaris van Alkmaar. XV. 185

Bacherus (*Wolfert*), Klerk van den Raadpenſionaris de Witt, verzelt zyn' meeſter naar de Voorpoorte. XIV. 159. raakt in lyfsgevaar. XIV. 162

Badubenna (*Woud*) waar gelegen. I. 83

Bagauden. Opſtand derzelven, gedempt. I. 219

Babia de todos los Sanctos ingenomen. XI. 12. verlooren. XI. 13

Bailly (*Guislain le*) beweegt Rennenberg tot afval. VII. 320. wordt gevat. VII. 321, 322

Bajorzuna, door de Noormannen, verbrand. II. 84

Bakker (*Adriaan*) Schout te Haarlem. XVI. 129

Bakker (*Jan de*) Prieſter te Woerden, de eerſte, in Holland, om de Hervorming, ter dood gebragt. IV. 428

Bakker (*Kornelis Adriaanszoon*) gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29

Bakker (*Kornelis*) Raad te Amſterdam. XIV. 85

Bakkerzeel (*Joan van Caſembrood, Heer van*) Edelman des Graaven van Egmond, tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. woont, met deszelfs kennis, de byeenkomſt te S. Truyen by. VI. 174. overvalt de Onroomſchen. VI. 193. wordt gevat. VI. 249. onthalsd. VI. 284

Balbinus. Zie *Pupiënus*.

Baldes (*Don Francisco*) verdryft Batenburg uit Ouwerkerk. VI. 424. krygt het bewind over 't beleg van Leiden. VI. 456. verlaat de Stad. VI. 468. tragt naar Delft. VI. 473. belegert Leiden andermaal. VI. 482, 484. verlaat de Stad. VI. 493, 494

Baldrik, Biſſchop van Utrecht. II. 105. tekent het Bons Verdrag. II. 106. verjaagt de Noormannen uit Utrecht. II. 108. verkrygt het regt der Munte. II. 120. en andere goederen van Otto den I. II. 120

Balduinus (*Franciscus*) zyne gemaatigdheid. VI. 98. hy houdt gemeenſchap met Oranje. VI. 98, 139 *Aant.* of hy 't verzoekſchrift der Edelen hebbe opgeſteld. VI. 145

Balk geplonderd door de Sonoiſchen. VII. 75

Balling (*Pieter*), Prieſter te Haarlem, doorſtooten. VII. 209

Balthazar Gerards legt toe op 't leeven van Willem den I. VII. 529, 530. doorſchiet hem. VII. 531. wordt gevat. VII. 532. zyne bekentenis. VII. 532, 533, 534. vonnis en ſtraf. VII. 534, 535

Bamphield (*Joſeph*) Kolonel. Zyn voorgewend ſchryven aan den Raadpenſionaris de Witt. XIV. 16. hy verlaat de poſt te Ameide. XIV. 225

Ban tegen den Prinſe van Oranje, in 1580 afgekondigd. VII. 345. wederlegging van denzelven. VII. 348. oordeel der Staaten daarover. VII. 354

Ban-

Banjaard of *Bernards* (*Albert*) II. 259, 295, 304
Banjaard Scet, Slotvoogd van Medenblik, beſchuldigt den Preſident de Wilde van *Sodomie*. IV. 24
Bonier (*Joan*). zyne Krygsbedryven in Duitſchland. XI. 213, 238, 239, 262, 275, 286
Bankert (*Joan*) ſneuvelt in den ſlag voor Leſtoffe. XIII. 147
Bankbem (*Jan van*) wordt Lid van den Hoogen Raade, in 1582. VII. 451
Bankbem (*Jan van*), Schepen van den Haage, heeft de hand in 't ombrengen van de Witten. XIV. 164. zyne Hiſtorie. XIV. 179. XV. 204. hy is verdagt van een' aanſlag op Burgemeeſter van Beuningen. XV. 204
Bankbem (*Nikolaas van*), te Leiden op de Nominatie van Schepenen gebragt. XV. 280
Banning Kok (*Frans*), Vroedſchap van Amſterdam, krygt kennis van 't mislukken des aanſlags op de Stad, in 1650. XII. 100. ſterft. XII. 393
Banqueroutiers (bedrieglyke) voor *openbaare dieven* verklaard. V. 26
Bantam. Onluſten in dit Ryk. XIII. 3. oorlog aldaar. XV. 307 enz.
Barden, oude Germaniſche Digters en derzelver gezangen. I. 28
Bardes (*Willem Dirkszoon*) Schout te Amſterdam, betigt van Herdooperye. V. 411
Bardes (*Willem*) bevordert de omwenteling van Amſterdam, in 1578. VII. 205. wordt Burgemeeſter. VII. 209. herſtelt de ruſt te Weesp. VII. 299. wordt Lid des Raads van Staate. VIII. 157, 203. raakt in geſchil met Leiceſter. VIII. 159. ſtilt eenige onluſt in Friesland. VIII. 219. handelt met Medenblik. VIII. 273
Barendreebt (*Adriaan van Blyenburg*, *Heer van*) gemagtigd tot de opvoeding van Willem den III. XIII. 198
Barlæus (*Kaspar*) wordt van het Onderregentſchap van 't Staaten Kollegie verlaaten. X. 388. wordt Profeſſor der Welſpreekendheid in de doorlugtige Schoole te Amſterdam. XI. 89
Barlaimont (*Gillis van*). Zie *Hierges*.
Barlaimont (*Karel*, *Baron van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlias. VI. 6. Lid van den Raad van Staate. VI. 7, 40. zyn gezag. VI. 8, 46. hy wordt gemagtigd, om Holland in eene Bede te doen bewilligen. VI. 10. is Preſident van den Raad der Geldmiddelen. VI. 40. wordt Stadhouder van Namen. VI. 42. dwarsboomt Oranje. VI. 67, 86, 97. doet den nieuwen eed. VI. 212. begroet Alva. VI. 246. wordt Lid van den Raad der Beroerten. VI. 251. bekomt het bewind over de goederen des Graafs van Buuren. VI. 259. ſterft. VII. 274
Barlotte (*Claude la*) komt voor Hulſt. VIII. 432. verjaagt de Staatſche uitleggers van den Ryn. IX. 25. valt in de Bommelerwaard. IX. 48. verraft Woudrichem bynа. IX. 51. ſneuvelt. IX. 88
Barndegat bemagtigd door Sonoi. VII. 53. verlaaten VII. 54.
Barreveld (*Jonker*) beſchuldigd. XIV. 31

Barriere voor den Staat in de Nederlanden. Men zoekt dien te bedingen op de Ryswykſche Vredehandeling. XVI. 355, 357. by het Verbond van 1701. XVII. 93. by een Verdrag van 1709. XVII. 346. by een nader Verdrag van 1713. XVII. 488, 496. twiſt over dezelve te Utrecht. XVII 485. handeling over dezelve met den Keizer. XVIII. 40-53, 71-80. 't Verdrag van Barriere wordt getekend. XVIII. 80. aanmerkingen over het zelve. XVIII. 90. onluſten uit het zelve ontſtaan. XVIII. 92. vereffening eeniger geſchillen wegens het zelve. XVIII. 187

Bart (*Jan*), Franſche Kaaper, doet den Staaten veel af breuk. XVI 153, 255, 265, 317

Bartbold Entes van Mentheda tekent het Verbond der Edelen. VI. 126. dient Willem den I. te water, VI. 308. helpt Briele inneemen, in 1572. VI. 345. bemagtigt Dordrecht, by verdrag. VI 367. tragt Goes te winnen. VI. 392. wordt in hegtenis genomen, door de Staaten. VI. 434. geſlaakt. VI. 436. werft te Breemen. VII. 97. valt in Friesland. VII, 98. tragt eenige Ommelander gevangenen te verloſſen. VII. 238 wordt gevat. VII. 238, los gelaaten. VII. 239. belegert Groningen. VII. 328, 337. ſneuvelt in 't beleg. VII. 338

Bas (*Dirk*), Burgemeeſter van Amſterdam, in gezantſchap naar 't Noorden gezonden. X. 48

Baſius (*Joan*) krygt laſt om beſtellingen ter zee uit te geeven. VI. 312. draagt zorg dat Oranjes ſchepen der Spaanſche bruid geen overlaſt aandoen. VI. 318. ontvangt's Prinſen deel in den buit VI. 328

Baſſianus. Zie *Antoninus*.

Baſſigni (*Gerard van Hoorne, Graaf van*) doet voorſlagen tot Vrede, in 1600. IX. 90

BATAVIA. Zie EILAND *der* BATAVIEREN.

BATAVIA op 't Eiland Java geſtigt. X. 395-399. Moord der Chineezen aldaar. XIX 282

BATAVIEREN. Hunne oude woning. I. 12. twiſt met de Katten. I. 12. zy neemen het Eiland des Ryns in bezit. I. 13. hunne geſtalte. I. 15. Aart. I. 16 Drink- en dobbelzugt. I. 16. Kleeding I. 17. Hair. I. 17. Baard en Knevels. I. 18. Huizen. I. 18, 19. Spyze. I. 21. Drank. I. 22. Huwelyken. I. 22. Onkunde in leezen en ſchryven. I. 20. Ervarenheid in 't zwemmen en paardryden. I. 20. Wapenen en wyze van ſtryden. I. 20, 21 Begraafeniſſen. I. 23. Goden en Godsdienſt. I 23, 27. Waarzegſters. I. 27. Digters. I. 28. Lotraamingen. I 28. Schouwſpel. I. 29 Regeerings-vorm. I. 29, 35. Landdagen. I. 30. Koningen. I 31. Krygsoverſten. I. 33. Regters. I. 34. Honderdmannen. I. 34. de Batavieren maaken een verbond met Cezar. I. 46. voorwaarden van het zelve I. 47, 48, 49. zy neemen een ſtrook van 't vaſte Land van Gallie in. I. 50. helpen Cezar tegen de Britten en Galliërs. I. 51. tegen Pompejus, in Spanje en in Griekenland. I. 52. hun vreemd gedrag, in Theſſalie. I. 53. Auguſtus neemt de Batavieren tot zyne Lyfwagt aan. I. 54, danktze af. I. 64. herſteltze weder:

derom. I. 64. zy helpen eenen opſtand in Panonie dempen. I. 65. eenigen hunner verdrinken in de Eems. I. 74 zy trekken tegen de Friezen op. I. 81. worden geſlaagen. I. 82. wreeken Kaligulas dood. I. 90. helpen Klaudius tegen de Britten. I. 91, 95. ook Nero I 98. wreeken een' toeleg op Nero's leeven. I. 99. helpen eene muitery in Gallie dempen. I. 101. verklaaren zig voor Galba I. 102. die de Bataviſche Lyfwagt afdankt. I 103 zy kiezen Vitellius zyde, tegen Otho. I. 104. twiſten met de vyfde Keurbende. I. 105. zwemmen over de Po. I. 106. beſtormen Placentia. I. 107. agt Bataviſche Regimenten ſlaan aan 't muiten. I. 107. laaten zig ſtillen. I. 109. worden naar hun Vaderland gezonden. I. 113. Waterſtryd der Batavieren. I. 110. Civilis hiſt hen op, tegen de Romeinen. I. 120. zy ſlaan de Romeinen. I. 124. een Bataviſche Vlengel loopt tot Civilis over. I. 127. de agt Bataviſche Regimenten trekken naar Neder-Germanie. I. 128, en ſlaan de Romeinen by Bonna. I. 130. Oorlog der Batavieren en Romeinen. I. 131-181. Vrede. I. 181. zy helpen de Romeinen Britanje winnen. I. 183. Domitiaans belagchelyke zegepraal over hen. I. 185. zy blyven vrienden en bondgenooten der Romeinen. I. 183, 189, 195. hunne Ruitery zwemt over den Donauw. I. 190. Staat der Bataviſche Lyfwagt, onder Septimius Severus. I. 193. en onder eenige volgende Regeeringen. I. 196, 198, 200. zy helpen de Alemannen overwinnen. I. 237. weigeren over de Alpen te trekken. I. 251. zyn misnoegd, over Joviaans verheffing. I. 255. verbinden zig met verſcheiden' volken tegen de Romeinen. I. 257. hunne troepen in 't Romeinſche Leger wyken. I. 295. worden deswege bedreigd. I 295. hunne Krygsbedryven in Britanje. I. 262. in Thracie. I. 265. laatſt berigt, welk men van hun vindt. I. 251, 295

Batavodurum, Romeinſche Legerplaats in 't Eiland der Batavieren. I. 175 *Aant.*

Batelier (*Jakobus*), Student in 't Walſch Kollegie te Leiden, predikt voor de Remonſtranten te Amſterdam. X. 145

Batenburg (Huis te) gewonnen door Prinſe Maurits. IX. 74

Batenburg, (*Gysbrecht* en *Diederik* of *Jan*, *Heeren van*) teekenen het Verbond der Edelen. VI. 125. dienen onder Brederode. VI. 211. worden gevangen. VI. 231. onthalsd. VI. 277

Batenburg (*Willem van Bronkhorſt*, *Heer van*) komt in Zeeland om orde te ſtellen. VI. 399. wordt geſlaagen op de Haarlemmer Meer. VI. 422. legert zig te Ouwerkerk. VI. 424. wordt verjaagd door Baldes. VI. 424. volgt Lumei op. VI. 436. poogt Haarlem te ontzetten. VI. 426. ſneuvelt. VI. 428, 429

Batten, oude naam der Batavieren. I. 12 *Aant.*

Bax (*Joan*) wordt van 't Slot te Muiden gezet. VIII. 205

Bax (*Marcellus*) helpt een Spaanſch geleide ſlaan. VIII. 128. raakt in gevegt met de Spaanſche Ruitery. IX. 194

Bax (*Paulus*) helpt een Spaanſch geleide ſlaan. VIII. 128. verdedigt

digt Bergen op Zoom. IX. 191
Beaugy (de) Franſche Gezant in den Haage zyne handeling aldaar. XI. 75, 123, 125
Beaulieu (Karel), Koopman te Antwerpen, kan Oranje geene zeſtigduizend kroonen ter leen bezorgen. VI. 384. ontvangt vrygeleigelden te Calais. VI. 400
Beaumont (Dirk van) Burgemeester van Dordrecht, gevangen. IV. 195. onthalsd. IV. 198. inhoud van zyn vonnis. IV. 198. aanmerkingen over het zelve. IV. 199
Beaumont (Simon van) trekt in gezantſchap naar 't Noorden. XI. 65. naar Duitſchland. XI. 179
Beaumont (Simon van), Sekretaris van Holland, handelt in Deenemarke. XIV. 273. wordt gemagtigd om Amſterdams papieren te verzegelen. XV. 185
Beauvois (Filips van Lanoi, Heer van) Overſte van Middelburg geſlaagen. VI. 398. brengt voorraad in de Stad. VI. 439
Bede (negenjaarige) in 1558 gevorderd. VI. 24
Beden der Graaven, oudtyds, *Bottingen* genaamd. III. 183. van Hertoge Filips, tot betaaling van vreemde Knegten. III. 474, 480. tienjaarige. III. 522. tweede tienjaarige. IV. 20, 39. ſommige Heerlykheden zyn 'er vry van. IV. 24, 40, 391. derde tienjaarige. IV. 87. zwaare Bede van Hertoge Karel. IV. 101. van Maximiliaan. IV. 190. de Beden werden, ſomtyds, voor den vervaltyd betaald. IV. 472. V. 41. Beden van Karel den V. IV. 452. en verv. V. 10. en verv. of Holland en Zeeland een derde van Brabant betaalden. V. 372, 373. Oorzaaken van 't verzwaaren der Beden. V. 405
Bedeſtonden (weekelykſche) in 1747 ingeſteld. XX. 191
Bedriakum. Gevegt aldaar. I. 111
Beeke (Joan van der) wegens Deventer afgezonden naar Holland. XII. 406
Beeldenſtorm in de Nederlanden. Oorſprong deszelfs. VI. 178. of 'er te S. Truyen toe beſlooten werdt. VI. 175, 179. of 'er de Edelen de hand in hadden. VI. 180, 205. voortgang van denzelven in Zeeland. VI. 182. in Utrecht. VI. 183. VII. 287, 329. in Holland, met naame te Amſterdam. VI. 184. te Leiden. VI. 185. in den Haage. VI. 185. te Schoonhoven, te Gorinchem, te Woerden. VI. 186. te Asperen, te Kuilenburg, te Viane. VI. 187. in Gelderland. VIII. 307. eenige Steden blyven 'er vry van. VI. 187, 188. tegen ſtand aan de beeldſtormers. VI. 189. ſtraf over eenigen derzelven. VI. 192. ſchadelyke gevolgen van den Beeldenſtorm. VI. 207
Beemſter bedykt en droog gemaakt. IX. 300
Beerendrecht (Jan van), Schout van Leiden, waarſchuwt de Onroomſchen. VI. 265
Beerſele (Jan van Wittbem, Heer van) tragt Bergen op Zoom te verraſſen. VII. 417. levert 't Slot te Wouw aan Parma. VII. 418
Beerwoud, Overſte van Bergen op Zoom, loopt over tot den vyand. VIII. 21
Beijeren (Maximiliaan Emmanuel, Keurvorſt van) wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XVI.

XVI. 162. hem wordt een Zoon geboóren. XVI. 202. wien de Spaanſche heerſchappy grootendeels toegeſchikt wordt XVII. 11. deszelfs dood. XVII. 21. de Keurvorſt erkent Filips den V. voor Koning van Spanje. XVII. 67. ruimt de ſterke Plaatſen der Nederlanden den Franſchen in. XVII. 68. handelt in Duitſchland, ten behoeve van Frankryk XVII. 91. de Spaanſche Nederlanden worden hem afgeſtaan. XVII. 419

Beiling (*Albrecht* of *Arnold*) leevende, in de aarde gedolven. III. 463

Beima (*Sjoert*) bevordert de tekening van 't Verbond der Edelen. VI. 127. raadpleegt met Brederode te Viane. VI. 211. te Amſterdam. VI. 220. wordt gevangen. VI. 230. onthalsd. VI. 277

Bekker (*Joan*) in bezending naar Friesland en Groningen. XVII. 209

Belgen, Inwooners van Gallie. I. 38. door Cezar overheerd. I. 39

Bel-isle (*de Maarſchalk en Graaf van*) op Brunswykſchen bodem vaſtgehouden. XIX. 496. geſlaakt. XIX. 497

Bella (*della*) geſlaagen door Prinſe Maurits. IX. 160

Bellecbere (*Jaques*) wordt Preſident van den Hove van Utrecht. VIII. 168

Bellievre (*Pompoune van*) handelt om de Staaten te bevredigen met Anjou. VII. 485

Bellovaken, door Cezar overheerd. I. 40

Belydenis (Nederlandſche). Verſchil deswege, in 't begin der zeventiende eeuwe. X. 17

Bempden (*Gillis van*), Burgemeester van Amſterdam, begroet den Prins van Oranje. XX. 95

Ben (*Ysbrand*) te Amſterdam uit de Vroedſchap gezet. X. 280

Bendelmerebroek, Moeras aan de Utrechtſche Kerke afgeſtaan. II. 265. aan Floris den V. III. 39

Benden van Ordonnantien, voltallig te maaken. VI. 44, 57. de Stadhouders en anderen krygen 'er bevel over. VI. 45

Bennenbroek. Klooſter aldaar. II. 116

Benningerhof (*Albrecht*) dient Willem den I te water. VI. 322

Benningswolder-Schans ingenomen door de Munſterſchen. XIV. 29. herwonnen door de Groningers. XIV. 131

Benskoop (*Arent van*) ſpant aan tegen Floris den V. III. 67. rukt hem de ſperwer van de hand. III. 78. wordt naar Kleefsland gevoerd. III. 90. ſneuvelt, in de Lek. III. 179, 180

Bentheim (*ErnſtWillem, Graaf van*). zyne Gemaalin en Kinderen begeeven zig onder beſcherming der Staaten. XIV. 121. *Aant.* wat Lodewyk de XIV. voor hem op de Staaten bedingen wilde. XIV. 121. zyne Gemaalin ſterft. XV. 39. de Staaten zoeken hem met zyne Kinderen te verzoenen. XV. 295

Benthuizen (*Jonkheer Jakob van Wyngaarden, Heer van*) in gezantſchap naar Engeland. X. 426

Bentink (. . . .) Droſſaard van Woudrichem, tekent het Verbond der Edelen. VI. 126

Bentink (*Alexander*) Hoogſchout van Arnhem, doet den voorſlag tot de opdragt der Souvereiniteit

reit van Gelderland. XIV. 347
Bentink (*Bernard*) wegens een gedeelte der Edelen van Overyssel, afgezonden naar Holland. XII. 406
Bentink (*Filips*) doet vooruflagen tot vrede, van wege de Staaten. IX. 90
Bentink (*Jonker*) *van Kemnade* beschuldigd. XIV. 31
Bentink (*Willem*) Kamerheer van Willem den III., dient zyne Hoogheid in eene gevaarlyke ziekte. XIV. 370. wordt in de Ridderschap van Holland beschreeven. XIV. 370. door zyne Hoogheid naar Engeland gezonden. XV. 302. spreekt met eenige Amsterdamsche Heeren, wegens den toeleg op Engeland. XV. 428, 435. handelt met de Staatsche Ambassadeurs aldaar. XVI. 27, 45, 53 wordt Graaf van Portland XVI. 59. Zie *Portland* (*Willem Bentink, Graaf van*).
Bentink (*Willem, Graaf van*) Heer van Rhoon en Pendrecht, geeft den Prinse van Oranje kennis van zyne aanstelling. XX. 94. leidt hem in, in den Raad van Staate. XX. 97. Aanmerkingen der Franschen op zyne aanspraak, ter deezer gelegenheid. XX. 98. hy reist in gezantschap naar Groot-Britanje. XX. 174. wordt gevolmagtigd tot de Vredehandeling te Aken. XX. 179. komt uit den naam van zyne Hoogheid te Amsterdam. XX. 284
Bentivoglio (de Kardinaal) handelt in de Spaansche Nederlanden. IX. 338
Berbice gebrandschat door de Franschen, in 1712. XVII. 491.
verandert van eigenaars. XVIII. 9
Berg. Zie *Kleeve*.
Berg (*Adolf van den*) gevangen genomen. IX. 116
Berg (*Fredrik van den*) brengt volk in 's Hertogenbosch. VIII. 110. tragt naar Breda. IX. 116. belegert Hoogstraaten vergeefs. IX. 158. zyn toeleg op Aardenburg. IX. 126
Berg (*Gilles van den*) wordt Bisschop van Deventer. VI. 65
Berg (*Henrik, Graaf van den*) levert het Verzoekschrift der Edelen over. VI. 141. woont de byeenkomst te S. Truyen by. VI. 174. versterkt zyn Slot te Heel. VI. 210. zoekt zynen zoen. VI. 213. wordt ingedaagd. VI. 258 gevonnist. VI. 276
Berg (*Henrik van den*) te Erkelens gevangen. IX. 226. neemt Reide in. X. 422. wint Gulik. X. 422. en Paapenmuts. X. 445. valt in de Veluwe. X 486. slaat de Staatsche Ruitery. XI. 36. zyne beweegingen om 's Hertogenbosch te ontzetten. XI. 93, 94, 95. hy valt wederom in de Veluwe. XI. 97. kiest de Staatsche zyde. XI. 160
Berg (*Herman van den*) in 't gevegt by Amerongen. VIII. 75. wordt gewond. VIII. 123. stilt eene muitery te Rynberk. VIII. 380. verdedigt Rees. IX 54. behuwelykt het Markgraafschap van Bergen op Zoom. X. 4. sterft. X. 4
Berg (*Jan van den*) wordt Raad in den Hove van Utrecht. VIII. 168
Berg (*Joban van den*) Zyn bewind in de Spaansche Nederlanden. XVII. 436. XVIII. 46.

74. by wordt van de Regeering van Leiden ontſlaagen door zyne Hoogheid. XX. 302
Berg (*Lodewyk van den*) ſneuvelt voor Steenwyk. VIII. 365
Berg (*Oswald van den*) in 't gevegt by Amerongen. VIII. 75. wordt uit misverſtand van de zynen doorſteken. VIII. 123
Berg, (*Willem*, *Graaf van den*) brengt Gelderland gedeeltelyk over tot 's Prinſen zyde. VI. 368. ook een gedeelte van Overyſſel. VI. 368. en van Friesland. VI. 369. vlugt uit Kampen. VI. 402. wordt Stadhouder van Gelderland. VII. 504. kieft de Spaanſche zyde. VII. 504, 505
Bergen (twee *van den*) tekenen het Verbond der Edelen. VI. 125
Bergen in Henegouwen verraſt, door Graave Lodewyk. VI. 364. door Alva belegerd. VI. 365. vergeefs gepoogd te ontzetten. VI. 384, 390. opgegeven, by verdrag. VI. 391. veroverd door de Franſchen, in 1691. XVI. 144, 146. door de Bondgenooten, in 1709. XVII. 343. door de Franſchen, in 1746. XX. 29
Bergen op Zoom bezet door de Landvoogdeſſe, in 1567. VI. 246. bemagtigd door de Staatſchen. VII. 161. aanſlag op de Stad mislukt. VII. 417. Hohenlo verzekert 'er zig van. VIII. 21. zy wordt door Parma, vergeefs, belegerd. VIII. 290. aanſlagen op de Stad. VIII. 385. IX. 190. XI 67. zy wordt door Spinola belegerd X. 432. verlaaten. X. 437. opſchudding aldaar, in 1653. XII. 298. belegerd, en by verraſſing ingenomen door de Franſchen, in 1747. XX. 108-116
Bergen (*Markgraafſchap van*) Overeenkomſt wegens het zelve van 1651. XII. 144. de Keurvorſt van de Palts beweert deszelfs onafhangkelykheid. XX. 254. de Staaten wederleggen hem. XX. 254 enz
Bergen (*Adriaan van*). Zie *Dolbain*.
Bergen (*Adriaan Janszoon van*) laat zyn Turfſchip gebruiken tot het verraſſen van Breda. VIII. 341. wordt daarvoor beloond. VIII. 344
Bergen (*Joan van Glimes*, *Markgraaf van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Stadhouder van Henegouwen. VI. 42. verbindt zig met Oranje. VI. 86. weigert de Inquiſitie en Plakaaten te handhaaven. VI. 131. trekt naar Spanje. VI. 155. zyne handeling aldaar. VI. 157-161. wat men met hem voorhadt. VI. 196. zyn dood. VI. 245
Bergen (*Lodewyk van*) dient Willem den I. te water. VI 308
Bergh (*Johan*) begeeft zig als Vrywillige op 's Lands Vloot. XIV. 24
Berk (*Jakob*), Penſionaris van Dordrecht, in gezantſchap naar Londen. IX. 274
Berk (*Nikolaas van*) gemagtigd tot de handeling, in 1608. IX. 321. wordt Burgemeeſter van Utrecht. X. 234. onderzoek van zyne Verklaaring ten laſte van Oldenbarneveld en Uitenbogaard. X. 349-352
Berk (*Pompejus*) Burgemeeſter van Dor-

Dordrecht. XV. 264
Berkenrode (*Adriaan van*) wordt Schepen van Haarlem, in 1572. VI. 412
Berkenrode (*Gerrit van*) helpt Haarlem overbrengen aan 's Prinsen zyde. VI. 367
Berkenrode (*Matthéus Lesteveron, Heer van*) in Ambassade naar Frankryk gezonden. XX. 376
Berkhout (*Adriaan Teding van*) gemagtigd om de Regeering van Leeuwarden te helpen handhaven. X. 91. waarschuwt Oldenbarneveld wegens deszelfs aanstaande gevangenis. X. 253
Berlo (*Graaf van*) sneuvelt. XVI. 105
Bernards (*Wilmar*) Hoogleeraar te Leuven, geraadpleegd over 't ketterstraffen. VI. 110
Bernulf of *Bernold*, Bisschop van Utrecht, bevestigt het Verdrag tusschen Dirk den III. en Bischop Adelbold. II. 154. raakt in twist met Dirk den IV. II. 156
Beroeringen in de Gereformeerde Kerken deezer Landen, in 1750 en 1751. XX. 377 enz.
Beroerten in de Nederlanden onder Filips den II. Oorzaaken derzelven. VI. 120, 159, 169, 192. Zie *Raad der Beroerten*.
Berta, Dogter van Floris den I. trouwt met Filips den I. Koning van Frankryk. II. 179
BERTHOLD, Hertog of Koning der Saxers, geslaagen. I. 332
Berti, Geheimschryver der Landvoogdesse, Margareet. VI. 148
Bestand met Spanje. Eerste spraak daar van, in 1595. VIII. 414. in 1607. IX. 366. Lipsius brief daar over. VIII. 415. IX. 374. in 1608 voorgeslaagen door Jeannin. IX. 363, 370. geschriften van byzondere Personen, voor en tegen het zelve. IX. 373. Maurits ontraadt het. IX. 374, 381, 409. de Staaten neigen 'er toe. IX. 377. handeling daar over. IX. 378-380, 385, 393, 394. Zeeland stemt 'er tegen. IX. 380, 415. de handeling afgebroken in den Haage. IX. 386. in Brabant hervat. IX. 388, 431-436. 't Bestand wordt den Staaten, door de uitheemsche Gezanten, sterk aangeprezen. IX. 395, 405, 408, 416, 421. de Leden van Holland bewilligen 'er, allengskens, in. IX. 413, 414, 418. ook Zeeland. IX. 429. het twaalfjaarig Bestand wordt getekend. IX. 436. inhoud van het zelve. IX. 436. 't wordt afgekondigd. IX. 444. Frankryk en Groot-Britanje blyven 'er borg voor. IX. 445. Filips de III. bekragtigd het. IX. 467. gevolgen van het zelve. X. 3, 4, 156, 302, 417
Bestand (twintigjaarig) tusschen Frankryk ter eener en het Keizerryk en Spanje ter anderer zyde. Handeling daarover. XV. 219 enz. het wordt geslooten. XV. 245 enz.
Betasiën, Inwooners van het Belgisch Gallie. I. 149 *Aant.*
Betbune gewonnen, in 1710. XVII. 388
Bets (*Jan*) wordt Lid van den Hoogen Raade, in 1582. VII. 451
BETUWE. De Deenen slaan zig aldaar neder. II. 63, 66, 68, 70. zy werdt, in de elfde eeuwe, een *Eiland* genoemd. II. 143
Beuningen (*Koenraad van*), Pensiona-

naris en daarna Burgemeester van Amsterdam, wegens Holland, in bezending naar Friesland en Stad en Lande. XII. 130. handelt in Zweeden. XII. 268, 269, 270, 271. polst de Hanze-Steden. XII. 277. tragt den twist tusschen Zweeden en Breemen by te leggen. XII. 388. trekt in buitengewoon Gezantschap naar Deenemarke. XII. 393. daarna naar Frankryk. XIII. 13. twyfeling of hem 't verlies van Munster te regt geweeten worde. XIII. 88. verzoekt Lodewyk den XIV. om hulp tegen Groot-Britanje. XIII. 127 enz. tragt hem af te maanen van den toeleg op de Spaansche Nederlanden. XIII. 131. dringt hem sterk tot belofte van bystand. XIII. 161. wordt van d'Estrades gepreezen. XIII. 164. zyn voorslag tot vrede behaagt niet in Frankryk. XIII. 284. zyne driftigheid wordt aldaar afgekeurd. XIII. 319, 320. hy ontwerpt een Verdrag tusschen Frankryk en Spanje. XIII. 323. zyn merkwaardig schryven over de inzigten van Lodewyk den XIV. XIII. 333. hy wordt gemagtigd tot het byleggen van den twist in Overyssel. XIII. 349. trekt in gezantschap naar Engeland. XIII. 423, 424. yvert voor 't afbreeken der handelinge met Frankryk. XIV. 103, 110. handelt met de Engelschen. XIV. 108 enz. en te Brussel. XIV. 127. wordt, in 1672, buitens tyds, tot Burgemeester aangesteld. XIV. 216. naar Engeland gezonden. XIV. 338. schryft dat de vryheid in gevaar is. XIV. 352. zyne handeling in Engeland. XV. 61, 96, 119. zyn schryven aan die van Amsterdam. XV. 64. 's Prinsen mismoogen op hem. XV. 143, 186, 203. zyn gesprek met Fuchs. XV. 197, 199. hy loopt lyfsgevaar. XV. 204. wordt zyner zinnen byster. XVI. 45

Beveren (*Abraham van*), *Heer van Baerendrecht*, in bezending aan den Bisschop van Munster. XIII. 82

Beverén (*Dirk van*) verliest het Slot te Beveren. II. 240

Beveren (*Hornelis van*), Oud Burgemeester van Dordrecht, wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23

Beveren (*Kornelis van*), *Heer van Strevelsbeek*, handelt in Engeland. XI. 260. wegens Holland in bezending naar Utrecht. XII. 130

Beveren (*Maximiliaan van Bourgondie*, *Heer van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. wordt bevestigd in 't Stadhouderschap van Holland, Zeeland en Utrecht. VI. 6. slaat, uit naame van Holland, zekere Bede af. VI. 11, 12. bekomt een geschenk. VI. 13. sterft. VI. 35. slegte staat zyns boedels. VI. 36

Beveren (*Willem van*), Burgemeester van Dordrecht, blyft in 1618 tegen zyne verwagting in de Regeering. X. 281

Bevergerne. Twist over dit Slot afgedaan. XIII. 79

Beverningk (*Hieronimus van*) Schepen van Gouda, wegens Holland in bezending naar Utrecht. XII. 130 wordt benoemd tot de Vredehandeling met Kromwel. XII. 257. trekt voorafnaar Engeland. XII. 259, 260. handelt

delt heimelyk met de Witt. XII. 279. 280. ſpreekt met Kromwel. XII. 313. doet wederom een' keer herwaards. XII. 315. Friesland vordert hem ter ſtraffe. XII. 337. wil hem niet ſtemmen tot Theſaurier-Generaal. XII. 341. hy verklaart, by eede, Kromwel de Akte van Uitſluiting niet eerſt in den mond gegeven te hebben. XII. 369. hy wordt Theſaurier-Generaal XII. 369, 419. belet dat men op 't begeeven van 't Veldmaarſchalksampt beſluite. XII. 420. wordt gepreezen van d'Eſtrades. XIII. 246. handelt te Kleeve. XIII. 282. wordt gevolmagtigd tot de Bredaſche Vredehandeling. XIII. 245, 247, 249. hoe by d'Eſtrades aangezien. XIII. 246. hy handelt tot bevorderig der Akenſche Vrede XIII. 329. trekt in gezantſchap naar Spanje. XIII. 423, 424, 468. handelt met de Engelſchen, in 1672. XIV. 108 enz. wordt tot de Keulſche Vredehandeling gemagtigd. XIV. 244. tot de Nieuwmeegſche. XIV. 369. neigt tot afzonderlyke Vrede. XIV. 416, 417, 460. ſterft. XVI. 130

Beverweerd (Lodewyk van Naſſau, Heer van) helpt Gennep beleggeren. XI. 305. vertoont Willem den II. 't gevaar der troepen voor Amſterdam. XII. 102. trekt in buitengewoon gezantſchap naar Engeland. XIII. 10, 36, 45

Beverweerd (Willem van Naſſau, Heer van de Lek en) natuurlyke Zoon van Prinſe Maurits. X. 499. doet een togt naar Kadix. XI. 26. ſneuvelt voor Grol. XI. 54

Beverweerd (Zweder van) ſneuvelt in een Scheepsſtryd. III. 169

Beverwyk bezet door Sonoi. VII. 119

Bevrediging met Holland en Zeeland. eerſte handeling daarover, VI. 478. loopt vrugteloos af VI. 481. wordt hervat. VII. 25. Gendſche Bevrediging. VII. 115. getuigeniſſen ten voordeele derzelve. VII. 131

Beyer (Samuel), Schepen te Rotterdam, door de burgery tot Vroedſchap benoemd. XIV. 115. in bezending naar Engeland. XIV. 338. raakt uit, en wederom in de Regeering. XVII. 135

Biddag (merkwaardige) van Grasmaand des jaars 1619. X. 356. een andere, in 1665, gebruikt tegen 't oogmerk der Regeeringe. XIII. 155

Bie (Joris de) wordt Theſaurier-Generaal. VIII. 183. IX. 278

Bie (Nikolaas de) Reſident van Poolen by de Staaten. XII. 389

Biel (Joan), Syndicus van Nieuwmegen, proteſteert tegen 't verſtellen der Wet aldaar. X. 197

Bieſe (Belin) wordt Lid in den Raad der Beroerten. VI. 251

Biesman (Chriſtoffel), Burgemeeſter van Nieuwmegen, gemagtigd om de Regeering van Leeuwaarden te helpen handhaaven. X. 91. verklaart zig tegen 't doordryven der Sinode. X. 177, 195, 199. wordt uit de Regeering gezet. X. 197

Bikker (Andries) wordt Burgemeeſter van Amſterdam. XI. 50. trekt in gezantſchap naar 't Noorden. XI. 65, 213, 382. ontſlaat zig van de Regeeringe. XII. 105, 127

Bikker (*Gerard*) een der eerſte voortzetteren van de Vaart naar Ooſtindie. IX. 137. en naar Weſtindie. IX. 152
Bikker (*Dr. Jan*) Burgemeeſter van Amſterdam. XII. 393. 394
Bikker (*Kornelis*), *Heer van Zwieten*, Burgemeeſter van Amſterdam, ſtelt orde op de veiligheid der Stad, in 1650. XII. 96, 97. ontſlaat zig van de Regeeringe. XII. 105. wordt herſteld. XII. 128. ſterft. XII. 393
Bikker (*Laurens*) reiſt naar Ooſtindie. IX. 139, 145
Bikker (*Pieter*). VI. 238 *Aant.*
Billy (*Gaspar Robles*, *Heer van*) trekt op tegen Graave Lodewyk. VI 280. ontzet Delfzyl. VI 310. doet veel dienſt in den Watersnood van 1570. VI 324. dryft de Geuzen uit Dokkum en Staveren. VI. 369. onderwerpt zig de afgeweeken Frieſche Steden. VI. 402. tragt naar Enkhuizen. VI. 447. naar Medenblik. VI. 473. plondert Vlieland. VII. 75. zyn toeleg op Texel en Wieringen. VII. 75. hy verjaagt Barthold Entes uit Friesland. VII. 98. wordt gevat. VII. 126. zyn beeldtenis wordt te Groningen aan de kaak geſpykerd. VII. 126. hy wordt geſlaakt. VII. 127. zyn toeleg op Groningen en Leeuwaarden. VII. 165. by ſneuvelt voor Antwerpen. VIII. 79
Binch gewonnen, in 1675. XIV. 372
Binkes (de Kommandeur *Jakob*) met een Esquader naar 't Noorden gezonden. XIV. 376. verovert Kajana. XIV. 401. ſneuvelt by Tabago. XIV. 443, 444
Binkhorſt (*'t Slot*). II. 309. *Aant.*
door de Kabbeljaauwſchen vernield. III. 279. door die van Delft bemagtigd. III. 297
Binkhorſt (*Lodewyk van*) bevordert de tekening van 't Verbond der Edelen. VI. 127
Biron (*Maarſchalk van*) wint Wouw en andere Plaatſen. VII. 488. raakt in gevegt met Parma by Steenbergen. VII. 489. valt in Artois. VIII. 436
Bisdom (*Jakob*) in bezending naar den Briele. XIX. 360
Bisdommen (nieuwe) opgeregt in de Nederlanden. VI. 46, 56, 62-66. misnoegen hieruit ontſtaan. VI. 66, 67, 69, 70
Biskaaiſche Maatſchappy opgeregt. XVIII. 488
Biſſchop (*Rem Egberts zoon*), Koopman te Amſterdam van de Remonſtrantſche gezindheid. Zyn huis wordt geplonderd. X. 147. hem wordt het Avondmaal ontzeid. X. 149. hy raakt, om 't verzamelen van penningen voor de Remonſtranten, in moeite. X. 392
Biſſchoppen van Utrecht. Aanwas van derzelver gezag en goederen. II. 119. Oorſprong van hunne oorlogen met de Graaven van Holland. II. 139. en van hunne geſchillen met de Heeren van Amſtel. II. 262
Blaauwvoet (*Paulus*) wykt de eerſte uit een gevegt by Veere. III 155
Bladelle. Giftbrief aan Dirk den I. aldaar getekend. II. 108
Blake (*Robert*) Engelſche Admiraal. Zyne ontmoeting met Tromp voor Douvres. XII. 217. hy geeft deezen de wyt der Vredebreuke. XII. 218. neemt eenige Haringbuizen. XII. 220.

raakt in gevegt met de Witte. XII. 222. en wederom met Tromp. XII. 223. nog eens drie dagen agteréen. XIII. 233
Blankart (*Thigard*) getuigt in een' Giftbrief. II. 198
Blansaart (*Jan* en *Abraham*) hebben deel aan een' aanslag tegen 't leeven van Prinse Maurits. X. 451, 455. misleiden van Dyk. X. 456. neemen de vlugt. X. 461, 464, 467. worden gevat. X. 469. en onthalsd. X. 477
Blasere (*Jan de*), Raadsheer van Mechelen, wordt Lid van den Raad der Beroerten. VI. 251
Blocquery (*Salomon de*) in bezending naar Engeland. XV. 312
Bloedraad. Zie *Raad der Beroerten.*
Bloemenhandel in Holland. XI. 264
Bloemonstein (*Jan van*) van 't Baljuwschap van Kennemerland verlaaten. III. 295
Bleis. Zie *Treslong.*
Blok (*Adriaan*) raakt uit, en wederom in de Regeering van Schoonhoven. XVII. 135
Blok (*Hugo*) gemagtigt tot het stillen van een' oproer te Enkhuizen. XII. 288
Blokhuizen (*François van*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23
Blokzyl ingenomen door de Bisschoppelyken. XIV. 29. heroverd door de Friezen. XIV. 131
Bloote (*Filips de*) heeft deel aan den moord van Aleid van Poelgeest. III. 322
Blyenburg (*Adriaan van*) brengt Dordrecht over aan 's Prinsen zyde. VI. 367
Blyenburg (*Adriaan van*) door Willem den III. in Gekommitteerde Raaden geroepen. XIV. 199
Bockel (*Dirk van*). II. 295
Bodegrave verbrand door de Franschen. XIV. 235
Bodelsden-grave is Bodegrave. II. 93 *Aant.* 107. Dirk Bavo wordt 'er uit verjaagd. II. 142. Dirk de III. begt het aan zyn Graafschap. II. 143
Bodemont (*François*) stookt schimpschriften tegen 't Huis van Nassau, in Friesland. VIII. 184
Bodlei (*Thomas*) Engelsche Gezant. Zyn voorslag aan de Staaten. VIII. 444
Boekbok, Droft van Wageningen, Raad van Graave Jan van Nassau. VII. 268
Boelens (*Jakob*) in gezantschap naar Deenemarke. IX. 274
Boeren-kryg in Duitschland. V. 4
Boetselaar (*Daniel* en *Otto van*) tekenen het Verbond der Edelen. VI. 126. de laatste woont de byeenkomst te S. Truyen by. VI. 174
Boetselaar (*Floris van*). Zie *Langerak.*
Boetselaar (*Fredrik Hendrik, Baron van*) in de Ridderschap van Holland beschreeven. XVIII. 297
Boetselaar (*Gysbert, Heer van*) trekt in gezantschap naar 't Noorden. XI. 65
Boetselaar (*Jakob Godefroi van den*) in bezending naar Zeeland. XVIII. 244. sterft. XVIII. 224
Boetselaar (*Rutger van*) woont den togt tegen de Gentenaars by. IV. 38
Boetselaar (*Rutger van*), *Heer van Karnisse*, teekent het Verbond der Edelen VI. 126. woont de byeenkomst te S. Truyen by. VI. 174
Boetselaar (*Wessel van*) half heer van Asperen. VI. 184
Boetselaar (*Wessel van*). Zie *Asperen.*
Bo-

Bogaard (*Adriaan*) heeft zitting in Gekommitteerde Raaden. XIV. 161
Bogaard (*Jan Willemszoon*) Oud Schepen van Amſterdam. Vonnis over hem. XI. 82
BOHEME. Oorſprong des oorlogs in dit Ryk. X. 399-402. de Staaten nqemen 'er deel in. X. 402. 406. ſtaat der zaaken, in 1621. X. 423. de verkooren Koning Fredrik ſterft. XI. 164
Bojorix, Koning of Veldheer der Kimbren. I. 9
Bois (*Guillaume du*) Abt en naderhand Kardinaal, handelt met George den I. te Maaslandsſluis. XVIII. 142. en met de Staaten in den Haage. XVIII. 143. hy vertrekt naar Frankryk. XVIII. 190
Bois (*Walter du*) verdedigt de Betuwe. IX. 211. wordt doorſchooten. IX. 299
Boiſiſe (*F. de Thumery, Heer van*) Gezant van Frankryk by de Staaten, raadt hen tot eendragt en gematigdheid. X. 236. hun antwoord X. 236. hy klaagt over Aerſens. X. 285. zyne poogingen ten behoeve van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 285, 301-304, 331, 357
Boiſot (*Karel* of *Lodewyk*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125
Boiſot (*Karel*) helpt Rammekens inneemen. VI. 439. krygt laſt om orde op de Regeering te helpen ſtellen. VII. 16. wordt gemagtigd tot de Vredehandeling van Breda. VII. 29. ſneuvelt. VII. 72
Boiſot (*Lodewyk*) helpt Rammekens innoemen. VI. 439. ſlaat de Spanjaards voor Reimerswaale. VI. 460. ontzet Leiden. VI. 487, 489, 495
Bolingbroke (*Henrik S. John, Burggraaf*) zyne handeling in Frankryk. XVII. 483. zyn zonderling ſchryven. XVII. 495. hy wykt naar Frankryk. XVIII. 29
Bomben. Oudſt gebruik derzelven. IV. 220
Bombergen (*Antoni van*) dient onder Broderode. VI. 211. werpt zig in 's Hertogenboſch. VI. 214. verlaat de Stad. VI. 214
Bomme (*Leendert*) wordt tot Repreſentant van zyne Hoogheid in de Oostindiſche Maatſchappy in Zeeland aangeſteld. XX. 334
BOMMEL bemagtigd, door Hertoge Karel van Gelder. IV. 364. gewonnen, in 1572. VI. 367. onder de Staaten van Holland en Zeeland beſchreeven. VII. 27, 29. misbruikt zeker voorregt. VII. 27 *Aant.* wordt in 't Verbond tuſſchen Holland en Zeeland niet toegelaaten. VII. 94. bearbeidt de nader Vereeniging in Gelderland. VII. 248. beweeging aldaar. VII. 299. de Stad wordt hereenigd met Gelderland. VIII. 382. door Mendoza belegerd. IX. 49. verlaaten. IX. 50. de Stad kieft Willem den III. tot Stadhouder. XIV. 92. Turenne bemagtigt haar. XIV. 92. opſchudding en verandering der Regeering aldaar. XVII. 138
BOMMELERWAARD. Inval in dezelve. VIII. 99. zy wordt met Gelderland hereenigd. VIII. 382. door Hohenlo bezet. IX. 15. inval in dezelve. IX. 48
Bommeneede ſtormenderhand verovert, door de Spaanſchen. VII. 74

Bon door Schenk veroverd, in 1587. VIII. 265. verlooren, in 1588. VIII. 291. veroverd door Willem den III., in 1673. XIV. 278. veroverd, in 1703 XVII. 183 enz. verſchil deswege. XVIII. 94, 96. de Staatſche bezetting van daar verdreeven. XVIII. 95
Bondgenooten. Zie Edelen.
Bonifacius, een Engelſche of Schotſche Monnik, komt hier te Lande. I. 383. predikt den Friezen. I. 384. wordt Biſſchop en Aartsbiſſchop. I. 385. zyn titel. I. 386. hoe hy gewoon was zig tegen de Afgodery te kanten. I. 386. en tegen andere gebreken. I. 388. met naame tegen de Ketterye. I. 390. bedient zig van den weereldlyken arm. I. 391, 414 *Aant.* houdt verſcheiden Kerkvergaderingen. I. 394. zyne wyze van bekeeren. I. 397. hoe hy boeken bekwame. I. 400. hy zalft Pipyn tot Koning. I. 405, 406. raadt hem de inkomſten der Geeſtelyken aan te taſten. I. 406. verſchilt met den Biſſchop van Keulen, over 't Regt tot de Utrechtſche Kerke. I. 408. zoekt deeze Kerk den Roomſchen Stoel te onderwerpen. I. 410 predikt, voor 't laatſt, onder de Friezen. I. 413. wordt, by Dokkum, omgebragt. I. 415. te Utrecht, en daarna te Mentz, begraaven. I. 416. zyne giften en ſchriften. I. 417
Bonna nu *Bon*, Legerplaats der Romeinen. I. 129 *Aant.* verdrag aldaar, in de tiende eeuwe, gemaakt. II. 105
Bonnivet (*Heer van*), Gezant van Anjou, uit Gend verjaagd. door Imbiſe. VII. 289. wint Eindhoven. VII. 471
Bont (*Hugo*) van de Spaanſche zyde gemagtigd tot de Vredehandeling. in 1575. VII. 26
Bontebal (*Klaas Michielszoon*) verſchaft geld tot den aanſlag op het leeven van Prinſe Maurits. X. 453. wordt onthalsd. X. 478
Bontemantel (*Hans*) Schepen en Raad te Amſterdam, zyn getuigenis, wegens 't eeuwig Edict. XIV. 85
Boom (*Kornelis*), Penſionaris van Amſterdam, krygt kennis van 't mislukken des aanſlags op de Stad, in 1650. XII. 100
Boom (*Pieter Kornelisszoon*), Burgemeeſter van Amſterdam, ſtut Leiceſters toeleg. VIII. 244
Boots (*Barbara*) in hegtenis genomen. VIII. 170
Bootsma (*Epo*) handelt te Stade. XII. 383
Bootsma (*Joan van*) Ontvanger van Friesland. regtspleegingen tegen hem. XI. 222
Bordet, een Franſch Edelman, brengt zig om 't leeven in 't belegerd Haarlem. VI. 430
Boreel (*Balthazar*) Sekretaris te Amſterdam. XVI. 311
Boreel (*Jakob*), Burgemeeſter van Middelburg, trekt in gezantſchap naar Engeland. X. 70
Boreel (*Jakob*) in gezantſchap naar Frankryk. XV. 3, 4. zyne handeling aldaar. XV. 43, 44. zyn huis te Amſterdam wordt geplonderd. XVI. 310, 311. hy wordt gemagtigd tot de Ryswykſche Vredehandeling. XVI. 357. ſterft. XVI 355
Boreel (*Joan*) Burgemeeſter van Middelburg, wordt gemagtigd op 's Lands Vloote. XIII. 154. in gezantſchap gezonden naar En-

Engeland. XIII. 279, 390. geeft hoop tot behoudenis der Vrede. XIII. 445, 479. ſchryft, dat 's Prinſen bevordering aangenaam zyn zal in Engeland. XIII. 457, 477, 179. vordert weinig in zyne handeling XIV. 6. zyn ſchrywen, XIV. 42, 43. by handelt te Bruſſel. XIV. 488

Boreel (*Joan*) wordt van 't Hofmeeſterſchap van Willem den III. ontſlaagen. XIII. 199

Boreel (*Willem*) duit in Engeland een Verdrag tuſſchen de twee Ooſtindiſche Maatſchappyen. X. 394. bemiddelt een geſchil te Breemen. XI. 287. tragt het geſchil tuſſchen Karel den I. en 't Parlement by te leggen. XI. 374-378. komt als gewoonlyke Gezant der Staaten in Frankryk. XII. 49. zyne handeling aldaar. XII. 50-52, 264-267. zyn vrymoedig geſprek met den Koning. XII. 449

Boreel (*Willem*) Ambaſſadeur der Staaten in Frankryk XVIII. 424. tekent de voorafgaande punten tot de Vrede. XVIII. 437. ſterft te Parys. XVIII. 437

Borkelo ingenomen door de Staaten. X. 94 te rug gevorderd door den Biſſchop van Munſter. XIII. 89. bemagtigd door de Keulſchen en Munſterſchen. XIV. 26

Borndiep, een Meer in Friesland. I. 376. 413

Borniſſe, ſcheid tuſſchen Holland en Zeeland. II. 238, 252 *Aant.*

Borrebach (*Adolf*) valt den Raadpenſionaris de Witt by nagt aan. XIV. 68. ontkomt de ſtraf. XIV. 70

Borſelen (*Adriaan van*) gehuwd met eene natuurlyke Dogter van Hertoge Filips. IV. 58

Borſelen van der Hooge (*Adriaan van*) in bezending naar Engeland. XV. 312

Borſelen (*Allard van*) voor Ryſſel gevangen. II. 335

Borſelen van der Hooge (*Filips van*) in bezending aan den Biſſchop van Munſter. XIII. 82

Borſelen (*Floris van*) verzoent zig met Floris den V. III. 50

Borſelen (*Floris* en *Nikolaas van*) III. 331

Borſſele van der Hooghe (*Jonkheer Jan van*) tot eerſten Edele in Zeeland aangeſteld. XX. 99. gevolmagtigd tot de Vredehandeling te Aken. XX. 179

Borſelen (*Wolferd van*). Zie *Wolferd van Borſelen*.

Borſtius (*Jakobus*), Predikant te Rotterdam, yvert tegen de Regeering. XIV. 67. moeit zig met het verzoek der burgerye tot verheffing van zyne Hoogheid. XIV. 78

Boſch (*Jakob van den*) Reſident der Staaten te Hamburg. XVIII. 261

Boſch (*Kornelis*) Advokaat, om den aanſlag op den Prinſe in verzekering genomen; doch geſlaakt. X. 462

Boſch (*Samuel*) te Amſterdam verdagt van een aanſlag op Burgemeeſter van Beuningen. XV. 204

Boſchveld (*Adriaan van*). zyn beleid ten tyde van den moord der Witten. XIV. 167, 168

Bosbuizen (*François van*) Admiraal onder Alva, kruiſt voor de Ems. VI. 274. komt voor Enkhuizen. VI. 356, 364 wordt gevangen. VI. 356. raakt los. VI. 357. wordt aangezogt om tot Oranje over te komen. VI. 382. brandt verſcheiden Dorpen af.

VI. 394. raakt met de Naſſauſchen ſlaags op de Zuiderzee. VI. 448
Boſſu (Maximiliaan de Hennin, Graaf van). VI. 7. krygt bevel over eene bende van Ordonnantie. VI. 45. verſchilt met Oranje. VI. 76, 86. wordt Stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht, by voorraad. VI. 229. neemt den Advokaat van den Einde gevangen. VI. 261. verſtrooit de Naſſauſchen in Waterland. VI. 282. Haarlem ſlaat voor, hem een geſchenk te doen. VI. 318. hy zoekt Treslongs ſchip te bemagtigen. VI. 340. tragt Briele te herwinnen. VI. 346. ſtoot het hoofd voor Dordrecht. VI. 348. verraſt Rotterdam. VI. 349. beſchryft de Staaten van Holland vergeefs. VI. 375. tragt naar Gouda. VI. 344. bezet Amersfoort. VI. 402. eiſcht Naarden op. VI. 403. geeft die van de Stad gehoor. VI. 404. tragt heimelyk naar Haarlem. VI. 409. zoekt Oranje in handen te krygen. VI. 436. poogt Medenblik in te krygen, door verraad. VI. 447. ruſt eene Vloot uit te Amſterdam. VI. 448. raakt ſlaags op de Zuiderzee. VI. 449. wordt gevangen. VI. 449. te Hoorn bewaard. VI. 450. ſchryft aan Prinſe Willem. VII. 27. wordt geſlaakt. VII. 119. zyn bedryf te Utrecht. VII. 135, 136. hy handelt met de Staaten van Holland. VII. 139. bevordert eene nadere Vereeniging tuſſchen de algemeene Staaten. VII. 140. ſterft. VII. 243, 244
Boswell (William) Gezant van Karel den I. by de Staaten. zyne handeling. XI. 330, 339, 377
Botalli (Leonard) Geneesmeester. raadt tot geneezing zyner wonde van Willem den I. VII. 443
Botbergen (Elbert van) om verraad op Tiel onthalsd. X. 421
Boterniſſe (Koſtyn van) ſpant aan tegen Floris den V. III. 67, 90
Bottingen of Beden der Graaven. III. 185. Zie Beden.
Bouchain gewonnen door de Franſchen, in 1676. XIV. 395. door de Bondgenooten, in 1711. XVII. 403. herwonnen door de Franſchen. XVII. 482
Boudewyn van Holland, Broeder van Floris den III. wordt Biſſchop van Utrecht. II. 267. helpt Floris den III. tegen de Friezen. II. 267. twiſt met Brabant en Gelder over de Veluwe. II. 268. valt in de Veluwe. II. 270. en in 't Graafſchap Zutfen II. 271. verdraagt zig. II. 272. zyne onluſt met den Graave van Gelder. II. 284. hy valt in de Veluwe. II. 287. ſterft. II. 282
Boudewyn de V. Graaf van Vlaanderen, valt in Friesland. II. 156. wordt in 't regt op de Zeeuwſche Eilanden Beweſterſchelde beveſtigd. II. 175. zoekt Robert de Fries in 't bewind over Holland te ſtellen. II. 176. ſterft. II. 178
Boudewyn de VI. Graaf van Vlaanderen, valt in Holland. II. 178. wordt door Robert de Fries overwonnen. II. 179
Boudewyn Ewoutszoon zoekt den Hertog van Medina Celi te onderſcheppen. VI. 374
Bouflers (Maarſchalk van) in verzekering genomen. XVI. 293. geſlaakt. XVI. 294. hy handelt heimelyk met den Graave van Port-

Portland. XVI. 396, 399 XVIII. 8
Bouillon (*Henrik de la Tour d'Auvergne, Hertog van*), getrouwd met eene Dogter van Willem den I, gebiedt over 't Leger van Henrik den IV. VIII. 402. raakt in onlust met den Koning. IX. 199. verdraagt zig met hem. IX. 200. steekt zig andermaal in eenen inlandschen oorlog. X. 108. verdraagt zig op nieuws. X. 109. werft ten derde maale. XI. 307. wordt van 't bevelhebberschap over Maastricht verlaaten. XI. 308. verzoent zig met den Koning, op harde voorwaarden. XI. 330
Bourbon, Zie *Charlotte van Bourbon*.
Bourdeaux bemagtigd, met hulp der Hollanderen en Zeuwen. IV. 42
Bours (*Pontus van Noyelles, Heer van*) brengt het Slot te Antwerpen over aan de Staatsche zyde. VII. 155. wordt van zyn ampt van Overste van Mechelen verlaaten. VII. 292
Bourtange. Slag aldaar, in 1580. VII. 341
Bouwensch (*Willem Adriaan*) Burgemeester van Arnhem. XVII. 243. zyn gedrag tegen de Wageningers. XVII. 302
Bovetis (*Scipio*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23
Boxtel, (*Jan van Hoorne, Heer van*) voert bevel in 's Hertogenbosch. VII. 297
Boy (*Kornelis*), Fiskaal van den Hove van Holland. XII. 283, 288
Bozinchem (*Zuyder van*) herwint Utrecht. III. 14
BRABANT (STAATSCH) tragt, in 1608, deel te verkrygen aan de Regeering der Vereenigde Nederlanden. IX. 345. doet gelyke poogingen, in 1648. XII. 30. en in 1651. XII. 190
Brabanders mogen, in Holland, *gearresteerd* worden. V. 350
Braccamonte (*Gonsalo de*) Kolonel van een Regement Spaansch voetvolk, onder Alva. VI. 241
Brakel (*Jan van*) woont den togt naar Chattam by. XIII. 261. en 't gevegt voor Soulsbaai. XIV. 25
Brakel (*Jan van*) Schout by nagt, sneuvelt. XVI. 112
Brakel (*Pieter van*) sneuvelt in 't verdedigen der Smirnsche Vloote. XIII. 186
Brakel (*Reinard van Aszwyn, Heer van*) wordt Raad in Leicesters Kamer van geldmiddelen. VIII. 156. is verdagt dat hy de Engelschen, tot stroopen in Holland, aanzet. VIII. 200. wordt geweerd uit den Raad van Staate. VIII. 203. raakt in hegtenis. VIII. 301. wordt geslaakt. VIII. 302. begeeft zig naar Engeland. VIII. 303. zyn Huis te Brakel wordt, door Hohenlo, bezet. VIII. 302. hy beschuldigt de Regeering van Utrecht. X. 30
Brand (*Marinus*) helpt Briele bemagtigen, in. 1572. VI. 342, 345. zet Gorinchem om. VI. 367. wordt geslaagen op de Haarlemmer Meer. VI. 422
Brandenburg (*Fredrik Willem, Keurvorst van*) trouwt met de Dogter van Fredrik Henrik. XI. 431. siet de Staaten, ongaarne, in 't bezit zyner sterke Plaatsen. XII. 16. bekomt deel aan de Voogdyschap over Willem den III. XII. 142. 143. sluit een Verbond met de Staaten. XII. 389. verdraagt zig met

Zweeden. XII. 435. handeling der Staaten met hen, over de Hoefyzerſche ſchuld. XIII. 77. en over andere byzonderheden XIII. 182. hy ſluit twee Verdragen met hen. XIII. 184. ook eene overeenkomſt wegens de Hoefyzerſche ſchuld. XIII. 373. Frankryk en Groot-Britanje handelen met hem. XIII. 395-401. hy waarſchuwt de Staaten. XIII 415. handeling en Verbonden met hem. XIV. 15-21, 306. hy ſluit met Frankryk. XIV. 245. vordert vergoeding van ſchade van de Staaten. XV. 18-22. handeling met hem. XV. 22. zyn verſchil met Spanje. XV. 51. zyne poogingen om de Staaten naar de Franſche zyde te doen neigen. XV. 86, 92. hy ſteekt zig in de Oostfrieſche geſchillen. XV. 106 regt eene Afrikaanſche Maatſchappy te Embden op. XV. 114. die *Groot-Fredriksburg* ſtigt. XV. 116. hy ſluit een Verdrag met de Staaten. XV. 290. verdedigt hun Plakaat tegen de Jezuiten en Monniken. XV. 387. ſterft. XV. 398. zyne afbeelding. XV. 398

Brandenburg (*Fredrik de III., Keurvorſt van*). XV. 399. Verbond met hem. XV. 400. hy ſtaat naar de Koningklyke waardigheid. XVII. 45, 60. bekomt dezelve. XVII. 95. Zie *Fredrik de I., Koning van Pruiſſen.*

Brandenburg (*George Willem. Keurvorſt van*). de Staaten ſluiten een Verbond met hem. X. 428 ondersteunen hem met manſchap. XI. 18. ſluiten eene overeenkomſt met hem. XI. 167. nog eene wat laater. XI. 239

Brandenburg (*Joan Sigismund, Markgraaf van*) beweert regt te hebben op de Kleefſche nalaatenſchap. VIII. 417. X. 8. de Staaten houden zyne zyde. X. 9

Braſſer (*Govert*) buitengewoone Gezant in Engeland ſchryft over de zaak van Amboina. XI. 25

Brazil. Togt van Willekens derwaards. XI. 12. de Kuſt wordt grootendeels veroverd. XI. 117. orde op de Regeering aldaar. XI. 119. togt van Pater. XI. 245. Graaf Joan Maurits wordt 'er Landvoogd. XI. 247. keert van daar te rug. XI. 371. opſtand der Portugeezen aldaar. XI. 371. XII. 11. handeling met Portugal, wegens Brazil. XII. 200-204, 380, 381. ſlegte toeſtand der zaaken aldaar. XII. 381, 382. gantſch Brazil wordt aan de Portugeezen opgegeven. XII. 383 de opgeevers worden hier te Lande te regt geſteld. XII 383

Breauté. zyn zonderling lyfgevegt met Lekkerbeetje op de Vugter Heide. XI. 72

Breda. Vredehandeling aldaar. VII 31-53. Oranje bemagtigt de Stad, door liſt. VII. 162. zy neemt de Utrechtſche Unie aan. VII. 266. de Stad wordt door Parma ingenomen. VII. 379. herwonnen door middel van een Turfſchip. VII. 341. door Mansfeld belegerd. VIII. 345. verlaaten. VIII 345. aanſlag op de Stad. IX. 116. Spinola belegert haar. X. 487, 497. XI. 9. Fredrik Henrik zoekt vergeefs, haar te ontzetten. XI. 10. zy geeft zig over. XI. 11. wordt met beleg gedreigd. XI. 190. door Fredrik Henrik veroverd. XI. 253, 255, 256. Vredehande-

deling aldaar, in 1667. XIII. 245-258, 263-268. in 1746 en 1747. XX. 27, 47, 83, 102
Brederode (Heerlykheid van) komt aan Holland. XIII. 360
Brederode (Dirk van) onderwerpt de Weſtfriezen aan Floris den V. III. 43. tekent een Verbond met Frankryk. III. 62. wordt uit den Raad gezet. III. 109. woont een' togt naar Vlaanderen by. III. 204
Brederode (Henrik, Heer van) ſtaat naar 't Mededelperſchap der Abtdye van S. Baafs. VI. 7. zoekt de gunſt van Filips den II. VI. 12. krygt bevel over eene bende van Ordonnantie. VI. 45. verbindt zig met Oranje. VI. 86. tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. woont de byeenkomſt te Hoogſtraaten by. VI. 133. levert het Verzoekſchrift over. VI. 134, 141, 142. ſtemt, in Holland, tot inlevering van een diergelyk. VI. 154. men verſpreidt, dat hy regt heeft op het Graafſchap van Holland. VI. 141, 199. hy haalt Oranje in, te Antwerpen. VI. 164. in zyne Heerlykheid, wordt de openbaare preeke gedoogd. VI. 166. hy woont de byeenkomſt te S. Truyen by. VI. 174. zoekt aanhang, in 't Noorderkwartier. VI. 189. hy verſterkt zyne Sloten. VI. 211. weigert den nieuwen eed. VI. 212. verlieſt zyne bende van Ordonnantie. VI. 212. zoekt zig te vergeefs met de Landvoogdeſſe te verzoenen. VI. 213. maakt zig meeſter van 's Hertogenboſch, voor een' tyd. VI. 214. poogt Uitrecht in te neemen. VI. 214. werpt zig in Amſterdam. VI. 215, 219. zyn bedryf aldaar. VI. 220, 221, 222. by verlaat de Stad. VI. 229, 230. belooft geld, tot ſteun van 't Bondgenootſchap. VI. 255. wordt ingedaagd. VI. 258. vonnis tegen hem. VI. 277. hy ſterft, in 1568. VI. 230
Brederode (Henrik, Heer van) tragt tot een ſte, onder de Edelen van Holland, beſchreeven te worden. XII. 414
Brederode (Jan van). III. 331
Brederode (Jan Wolfard, Heer van) in bezending naar Engeland. XI. 299. wordt Veldmaarſchalk. XI. 306. wegens Holland, in bezending naar Utrecht. XII. 130. ſtemt eerſt tot de uitſluiting des Prinſen van Oranje, XII. 322, 330. voert bevel over een klein Legertje der Staaten. XII. 391. ſterft. XII. 412, 413
Brederode (Lancelot van) Baſtaardbroeder van Henrik, tekent het Verbond der Edelen. VI. 126. bevordert de openbaare preeke. VI. 166. vervoegt zig by Henrik, te Amſterdam. VI. 220. overvalt de la Torre aldaar. VI. 221. dient Willem den I. te water. VI. 308, 322. helpt den Briele inneemen. VI. 345. wordt te Haarlem onthalsd. VI. 431
Brederode (Lancelot van) van 't Raadsheersampt in den Hove verlaaten. X. 391
Brederode (Nikolaas van) woont het beleg van Maaſtricht by. XI. 155. wint eenige ſchanſen. XI. 393
Brederode (Reinoud van) wordt Baljuw van Kennemerland. III. 295. haat der Kabbeljaauwſchen tegen hem. III. 296
Brederode (Walraven, Heer van) tot Lid in den Raad van Staate benoemd,

noemd, door Leiceſter. VIII. 115, 137, 203. in gezantſchap naar Schotland gezonden. VIII. 400. ook naar Engeland. IX. 154 gevolmagtigd tot de handeling, in 1606. IX. 321. in gezantſchap naar Frankryk, in 1610. X. 38. in 't Lid der Edelen beſchreeven, in 1618. X. 282

Brederode (*Willem van*). III. 439, 442, 483

Brederode (*Wolfert, Heer van*) in de Orde der Edelen beſchreeven. XIV. 217. ſterft. XV. 38. zyne goederen worden aan 's Lands Domeinen getrokken. XV. 39. Zie *Frans* en *Reinoud van Brederode*.

Breedehof (*François van*), Heer van Pylswaard, in bezending naar den Briele. XIX. 360

Breemen. Twiſt aldaar, door de Staaten bemiddeld. XI. 286. nieuwe twiſt met Zweeden. XII. 387. de Staaten tragtenze, vergeefs, by te leggen. XII. 388

Breemen (*Dirk van*) dient Willem den I. te water. VI. 308

Breevoort ingenomen door Prinſe Maurits, in 1597. VIII. 472. verraſt door du Terrail. IX. 206. beroverd door Fredrik Henrik. IX. 207. bemagtigd, door de Keulſchen en Munſterſchen. XIV. 26

Bres (*Guido de*), Leeraar der Hervormden, ter dood gebragt. VI. 209

Breſt. Landing aldaar, in 1694. XVI. 262

BRIEL. Aandeel deezer Stad in eene tienjaarige Bede. III. 522. Toeleg van Willem den I. op dezelve. VI. 320. zy wordt ingenomen, door de Watergeuzen. VI. 342-344. doet eed aan Willem den I., als 's Konings Stadhouder. VI. 347. op wat wyze zy in de Unie treedt. VII. 264, 433. aanſlag op de Stad mislukt. VII. 304. zy wordt met Engelſch Krygsvolk bezet. VIII. 92, 97, 98. IX. 175. ontruimd. X. 104. opſchudding aldaar, in 1617. X. 153. Maurits brengt Krygsvolk in de Stad. X. 174. verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 266. bezending derwaards, in 1650. XII. 75. opſchuddingen aldaar. XII. 137, 220. de Stad en 't Land van Voorne verklaaren, tot Holland te behooren. XIV. 316. verſchilt met de overige Leden, over het ondersteunen der Koninginne van Hongarye. XIX. 350. 388. bezending derwaards. XIX. 385. opſchudding, in 1747. XX. 86. de Stad beweert wederom, nevens 't Land van Voorne, tot Holland te behooren. XX. 153. verandering der Regeering aldaar, in 1748. XX. 309

Brienen (*Henrik van*) verklaart zig tegen 't houden der Sinode. X. 177, 199

Brienen (*Joan van*) Burgemeeſter te Arnhem. XVII. 243

Brinio, de Kaninefaat. Gedrag zyns Vaders, omtrent Kaligula. I. 86. hy wordt tot Legerhoofd der Kaninefaaten verkooren. I. 122

Britannie, door de Romeinen bemagtigd. I. 185. Oude afvaarten derwaards. I. 196. *Aantek.* door de Saxers, Friezen, Anglen en Jutten overheerd. I. 289, 292

Britanniſch Kruid in Friesland, aan Germanikus getoond. I. 79

Britten (*Huis te*). Gelegenheid van hetzelve. I. 70. naamoorſprong.

sprong. I. 85, 292. of 'er eene Romeinsche Winterlegering geweest zy. I. 122, 197
Brittia, by Prokopius, is Britannie. I. 191 *Aant.* 319
Brocomagum, door Julian gewonnen. I. 235
Broeder hangt zynen broeder op. VI. 354
Broek (*Jan*) *Valentynszoon*. Zyn bedryf in Amsterdam. VI. 217. hy dient Willem den I. te water. VI. 308. zyn ongelukkig einde. VI. 310
Broek (*Ulrich van Valkestein, Graaf van*) vermoord door de Spaanschen. IX 31
Broekhoven (*Jakob van*) wordt Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Broekhuizen (*Reyer van*) een Gelderschman, verraft Leiden, aan 't Hoofd der Hoekschen. IV. 194. wykt ter Stede uit. IV. 197
Bronkhorst. Zie *Batenburg*.
Bronkhorst (*Dirk van*) handelt in Engeland. VI. 466. wordt Overste in Leiden. VI. 483
Bronkhorst (*Vincent van*) een der eerste voortzetteren van de Vaart naar Indie. IX. 137
Bronkhorsten en *Hekerens* twist in Gelderland. III. 300
Brouwer (*Dirk Janszoon*) bevordert de omkeering van Enkhuizen, in 1572. VI. 359. en van Medenblik. VI. 363
Brouwer (*Jakob Dirkszoon*) helpt tot de omwenteling van Enkhuizen. VI. 359
Brouwer (*Kornelis Jakobszoon*) helpt tot de omwenteling van Enkhuizen. VI 357
Brouwershaven verlooren, in 1575. VII. 73. ingenomen, in 1669. XIII. 413
Brugge verzekerd door Ryhave. VII. 197. treedt in de Utrechtsche Unie. VII. 266. opschudding aldaar. VII. 294. de Stad verzekert zig van de Franschen. VII. 474. verzoent zig met Filipsden II. VII. 507. onderneeming van Fredrik Henrik op deeze Stad. XI. 289
Bruin (*Kornelis de*) valt den Raadpensionaris de Witt by nagt aan. XIV. 68, 69
Bruinings (*Nikolaas*) Geheimschryver van Willem den I. VII. 431. tekent het ontwerp van deszelfs inhuldiging tot Graave. VII. 529
Bruininck (*Albrecht*) wordt gemagtigd tot het onderzoek van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 296. en tot Regter over dezelven. X. 341. trekt in gezantschap naar Engeland. X. 427
Brukkeren, waar zy woonden. I. 66 *Aant.* voegen zig by Civilis. I. 131
Brun (*Antoni*) wegens Spanje, gevolmagtigd tot de Vredehandeling te Munster. XI. 402. wordt gewoonlyke Ambassadeur van Filips den IV. by de Staaten. XII. 44. zyne handeling met hen. XII. 44-47. zyn oordeel over den dood van Willem den II. XII. 119. hy klaagt dat de Staaten het Munsterfch Verdrag niet naarkomen. XII. 373, 377. hun antwoord aan hem. XII. 375, 378. hy sterft. XII. 380
Brune (*Joan de*) Raadpensionaris van Zeeland. XII. 148
Brunechilde. Voorbeelden haarer wreedheid. I. 329. haar deerlyk einde. I. 330

Brunswyk twist met den Hertog. IX. 201. de Staaten helpen de Stad. IX. 202. nieuwe onlusten. X. 92. de Stad wordt belegerd. X. 93. Fredrik Henrik trekt derwaards, tot ontzet. X. 93. men verdraagt zig. X. 93

Brussel. Alva zoekt aldaar den tienden penning, met geweld, te heffen. VI. 339. muitery aldaar onder 't Spaansch krygsvolk. VII. 103. vereeniging aldaar, tusschen de algemeene Staaten. VII. 140. opschudding aldaar. VII. 202. aanslag om de Stad aan 's Konings zyde te brengen. VII. 292. zy geeft zig over aan Parma. VIII. 64. wordt gebombardeerd door de Franschen, in 1695. XVI 290. gewonnen door dezelven, in 1746. XX. 16

Bruxelles (Filibert de) wordt gemagtigd om Holland in eene Bede te doen bewilligen. VI. 10. geraadpleegd op 't stuk der Inquisitie. VI. 187

Buat (Henry de Fleury de Coulan, Heer van) houdt, geduurende den oorlog, briefwisseling met de Engelsche Staatsdienaars. XIII. 215. raakt in hegtenis. XIII. 214 wat men van zynen handel ontdekte. XIII. 214-217. hy wordt onthalsd. XIII. 221

Bucquoi Graaf van) gevangen. IX. 45. sterkt Keizerswaard IX. 187. wint Wagtendonk en Krakou. IX. 195. tragt in de Betuwe te dringen. IX. 210. wordt naar Frankryk gezonden. X. 41

Buis (Paulus) Pensionaris van Leiden, in 1566 gemagtigd om met Oranje te handelen. VI. 202. trekt, in 1569, heimelyk, naar Dillenburg. VI. 306. houdt gemeenschap met Oranje. VI. 307. wordt tot 's Lands Advokaat aangesteld. VI. 307, 376. brengt Leiden tot 's Prinsen zyde over. VI. 369. wordt Raad, nevens den Prinse. VI. 399. VII. 16. gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29. tot het zoeken van uitheemsche hulpe. VII. 80 *Aant.* handelt in Engeland. VII. 83. en te Gend. VII. 109, 110. wordt Raad van Graave Jan van Nassau. VII. 268. handelt over de opdragt der Graafschap aan Willem den I. VII. 512, 518, 519. legt zyn ampt van 's Lands Advokaat neder. VIII. 50. wordt wegens Utrecht gemagtigd tot de opdragt der Heerschappye aan Engeland. VIII. 90, 97. door Leicester tot Lid in den Raad van Staate benoemd. VIII. 115, 120, 203. ook tot Kommis in de Kamer der geldmiddelen. VIII. 157. hy weigert dit laatste ampt te bekleeden. VIII. 159. wordt te Utrecht gevangen genomen. VIII. 161. Leicester ontkent 'er last toe gegeven te hebben. VIII. 163. wat men tegen hem hadt. VIII. 163. hy raakt los. VIII. 164. wordt vinnig overgehaald, door Leicester. VIII. 215. Zie *Buys (Abraham)* en *(Willem)*.

Buisero (Laurens), Heer van Dussen-Muilkerk. Zyne handeling te Veere. XIII. 356

Buiskes (Pieter Luitgesz) bewerkt de omwenteling van Enkhuizen. VI. 357, 359. neemt volk aan. VI 360. wordt Burgemeester. VI 360. geleidt Willem den I. naar Enkhuizen. VI. 396

Bukhorst (Thomas, Baron van) Engel-

gelſche Gezant aan de Staaten. VIII. 216. zyne handeling. VIII. 218. hy brengt te wege, dat men 't laſteren der Engelſchen verbiedt. VIII. 218. zendt Bardes naar Friesland. VIII. 219. ſchryft ſcherp aan de Staaten. VIII. 222, 224

Bulle *Unigenitus*. Twiſt wegens dezelve, onder de Roomſch-gezinden deezer Landen. XIX. 81

Burdine of *Burdone*. Zie *Berndiep*.

Burg (*Albert Koenraadszoon*) handelt in Muskovie. XI. 165. XII. 18

Burg (*Koenraad*) handelt vrugteloos in Muskovie. XII. 18

Burgemeeſters der Steden, wanneer ingeſteld. III. 361

Burgersdyk (*Pieter*) Penſionaris van Leiden, gemagtigd, om aan 't Hof van Bruſſel te handelen. XIII. 313. dringt op 't vertrek van de Groot. XIV. 55

Burggraaf van *Zeeland*. II. 239

Burggraaf (*Daniel de*) houdt gemeenſchap met Leiceſter. VIII. 146. wordt Auditeur der Kamer van geldmiddelen. VIII. 157. Leiceſter pryſt hem, VIII. 179. hy is by de Staaten verdagt. VIII. 180

Burglei (*Thomas*) raadt Koningin Elizabet tot Vrede met Spanje. VIII. 496, 502

Burgondiërs, Hunne oude wooning. I. 219 *Aant.* 27 worden, door Maximiliaan Herkulius, verwonnen. I. 219 ſlaan zig in Gallie neder. I. 280. verdrukken de Belgen. I. 281

Burgt en *Burggraafſchap* van *Leiden*, Oud verdrag daar op ziende. II. 326, 327. 't komt aan de Graaflykheid, III. 442

Burgten der Romeinen. Hun gebruik. I. 128

Burik ingenomen door Stakenbroek. XI. 104. door Lodewyk den XIV. in 1672. XIV. 27

Burmania (Overſte) doet die van 't Stigt overlaſt. V. 259

Burmania (*Gemme Onuphrius*, *Baron van*) handelt met de Staaten van Zeeland, uit naam des Prinſen van Oranje, over het Markgraafſchap van Veere. XIX. 133

Burmania (*Sjouk van*) helpt het gezag des Stadhouders beſnoeijen. XI. 223

Burmania (*Sjouk Gerold van*) Grietman van Wimbritſeradeel. XV. 243

Burnet (*Doktor Gilbert*) komt in Holland. XV. 339 ſpreekt met den Prins en Prinſeſſe van Oranje, XV. 339, 344, 345. zyn oordeel over 's Prinſen opvoeding. XV. 341. zyne beſchryving van beider aart XV. 342. hy toetſt den Prins. XV. 344. zyne handeling in Engeland. XV. 346. hy wordt burger van Amſterdam. XV. 350. zyn zeggen van Dykveld. XV. 354. zyne gedagten over de geboorte van den Pretendent XV. 403. hy ſchryft aan den Hertoge van Hanover. XV. 434. verzelt Willem den III. naar Engeland. XV. 479 blyft hem by op zyn ſterfbed. XVII. 107

Buſanval (*Paul Chouart*, *Heer van*) Gezant van Henrik den IV. by de Staaten. VIII. 354. IX. 267. maakt hun de Vredehandeling tuſſchen Frankryk en Spanje bekend. VIII. 493. ſluit een geheim Verdrag met hen. VIII. 499

Buskruid, eerſte gebruik daarvan,

van, hier te Lande. III. 279, 307
Buspoeder-Verraad in Engeland, in 't jaar 1605. IX. 203, 409
Bussche (ten) sterkte aldaar. II. 314
Buth (Henrik) wegens Utrecht ter algemeene Staatsvergaderinge afgezonden. Moeite hem aangedaan. VIII. 182, 191
Bauren ingenomen door Karel van Egmond, Hertoge van Gelder. IV. 308. bemagtigd door *Vogelenzang*, in 1572. VI. 367. onder de Staaten van Holland en Zeeland beschreeven. VII. 27, 29. door Hierges ingenomen. VII. 62. neemt vrye hoede van de Franschen. XIV. 35
Buurmans (Jan Kornelis zoon) naar Deenemarke gezonden. VI. 238
Buys (Abraham) benoemd tot de byeenkomst te Antwerpen. XIX. 228
Buys (Willem) Pensionaris van Amsterdam, schryft naar Engeland. XVII. 127. in bezending naar Friesland en Groningen. XVII. 209. naar Gelderland. XVII. 240. naar Engeland. XVII. 271, 278. handelt heimelyk over Vrede, in en na 1705. XVII. 289, 314, 326-334, 355. wordt tot de Vredehandeling te Geertruidenberg gemagtigd. XVII. 358. zyne handeling aldaar. XVII. 358 enz. hy wordt naar Engeland gezonden. XVII. 415. wat hy daar handelt. XVII. 424. 437. hy wordt aldaar verdagt gehouden. XVII. 438. hy wordt gemagtigd tot de Utrechtsche Vredehandeling. XVII. 427. ontwerpt de eischen der Staatschen. XVII. 451. naar Frankryk, in buitengewoone Ambassade gezonden. XVII. 5. zyne handeling aldaar. XVIII. 23-25, 67. men doet hem eene geheime opening van een Verbond tusschen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten. XVIII. 107-110 zyn gesprek met den Hertog Regent. XVIII. 108, 112. hy komt wederom in Holland. XVIII. 116. gaat in bezending naar Utrecht en Overyssel. XVIII. 244. handelt in Deenemarke. XVIII. 281. wordt Sekretaris der Staaten van Holland. XVIII. 282. neemt het Raadpensionarisschap waar. XX. 46. sterft. XX. 338
Byeenkomst te Antwerpen. XIX. 227. handeling op dezelve over een Verdrag van Koophandel. XIX. 228
Byeenkomst te Kameryk, in 1720 en vervolgens. XVIII. 215. handelingen op dezelve. XVIII. 237, 285. zy wordt afgebroken. XVIII. 314
Byeenkomst te Soissons vastgesteld. XVIII. 461. Gevolmagtigden op dezelve. XVIII. 461. Inzigten der handelende Mogendheden. XVIII. 463 enz. opening der Byeenkomst. XVIII. 447. handelingen op dezelve. XVIII. 477 enz. 522. zy verslaauwt. XVIII. 482, 493. scheidt genoegzaam. XIX. 25
Byltjes. Zie Scheepstimmermans-Gilde.
Bysterus (Simon Lucæ), Remonstrantsch Predikant, wordt naar Loevestein gevoerd. X. 413

C. *Zie ook* K.

Calais gewonnen door de Franschen, in 1558. VI. 26. Verdrag, wegens deeze Stad. VI. 5.

.33. verlofgelden aldaar geheeven. VI. 490 VII. 81
Calkoen (*Cornelis*) Gezant der Staaten aan 't Hof van Dresden. XIX. 490 ſluit aldaar een Verdrag van onderſtand. XX. 375
Camiſards. Hun bedryf. XVII. 199. de Bondgenooten onderſteunen hen. XVII. 202, 279
Campement. Zie Veldleger.
Cantſius (*Wynand*), Predikant te Zierikzee. zyn gedrag in eene opſchudding aldaar. XX. 74, 75, 99, 100
Canut (*Pierre*), Franſche Gezant by de Staaten. XII. 386
Capres (. . . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. helpt Haarlem belegeren. VI. 414. wordt te Antwerpen gevat. VII. 113. is by de Malkontenten. VII. 269
Caracena (*Don Louis de Benevides, Markgraaf van*) wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XII. 475
Carignan (*Thomas, Prins van*). zyne Krygsbedryven in de Nederlanden. XI. 182, 201, 267
Carla (*Gaspar van der Noot, Heer van*) zoekt Alva te ligten. VI. 275. trekt op tot ontzet van Haarlem. VI. 427. ſneuvelt. VI. 429
Caſembrood. Zie *Kaſembrood*
Caſſander (*Georgius*). zyne gematigdheid. VI. 96
Caſtre (*Heer van*) woont het beleg van 't Blokhuis te Workum by. IV. 443, is Kapitein van Holland. IV. 453, 455. wordt Onder-Stadhouder. IV. 473. onbekwaam gehouden, om langer Kapitein te zyn. IV. 485, 487
Caſtro (*Nikolaas a*) wordt Biſſchop van Middelburg. VI. 66
Catechismus (Heidelbergſche) verſchil deswege, in 't begin der zeventiende eeuwe. X. 17
Cativulcus, Koning der Eburonnen. I. 47 *Aant.*
Cau (*Iman*), *Heer van Duſſen*, raakt in moeite. XVII. 249. Zie *Kauw*.
Cecil (*Thomas*) wordt Overſte van den Briele. VIII. 98
Cerbellon (*Gabriel*) Overſte van 't geſchut onder Alva. VI. 241
Cerialis (*Petilius*) trekt op tegen Civilis. I. 159. komt in Germanie. I. 162. verjaagt de Treviren. I. 163. verſmaadt het gebied over Gallie. I. 164. overwint Civilis I. 166. ſtryd andermaal tegen hem, op 't ondergeloopen Veld. I. 168. behaalt de zege. I. 172, 177. zyne Vloot overvallen, I. 177. by plondert het Eiland der Batavieren. I. 179. treft de Vrede met Civilisren de zyren. I. 180, 181
Cezar (Kajus Julius), Veldheer der Romeinen, ſlaat de Helvetiërs. I. 38. verwint Arioviſtus. I. 39. overheert de Belgen. I. 39. verjaagt de Uzipeeten, Tenkteren en Sikambren. I. 44, 46. trekt over den Ryn. I. 46. verbindt zig met de Batavieren. I. 46. en met eenige andere volken. I. 48. overwint de Britten. I. 51. zyne verdere Krygsbedryven. I. 52, 53, 54
Chaiboinen of *Cavionen*, door Maximiaan Herkulius, overwonnen. I. 219
Chamaven, eene ſoort van Franken. I. 227 *Aant.* door Juliaan beteugeld. I. 244
Chambre mipartie of tweeledige Ka-

Kamer opgeregt. XII. 376, 379
Champagnei (*Fredrik Perenot van Granvelle, Heer van*) lydt nadeel by eene muitery te Antwerpen. VI. 471. handelt over eene bevrediging. VI. 478. word naar Engeland gezonden. VII. 84. zyn bedryf te Antwerpen. VII. 112, 113. hy treedt in de Brusselsche Vereeniging. VII 141. bemagtigt Bergen op Zoom. VII. 162. ook Steenbergen en 's Hertogenbosch. VII. 162. hy nodigt Oranje naar Brabant. VII. 168. houdt Aarschots zyde. VII. 176. wordt te Gend gevangen gezet. VI. 222, 223, 291. wordt tot Overste der Stad aangesteld. VIII. 18
Chantonai (*Heer van*), Broeder van Granvelle. VI. 90
Charietto, een Frank, bedwingt de Quaden. I. 249. beoorloogt de verbonden Germaniſche Volken. I. 258
Chatisius (*Jonas*), Deensche Gezant in den Haage. IX. 295
Charlemont, door Willem van Nassau, versterkt. V. 416. ingenomen door Hierges, in 1577. VII. 153
Charleroi, vergeefs belegerd door Willem den III. XIV. 227. veroverd door de Franschen, in 1693. XVI. 247
Charles (*Lambert*) neemt Breda in, door list. VIII. 341. verrast Goch. XI. 11
Charlotta van Bourbon, Prinses van Montpensier, trouwt met Willem den I. Prinse van Oranje. VII. 67. sterft. VII. 444
Charnacé (*Herkules, Baron van*), Gezant van Frankryk by de Staaten, maant hen af van de handeling met de Spaanschen. XI. 171. 173. handelt met hen over een Verbond. XI. 182, 200. yvert tegen de afdanking. XI. 235. sneuvelt voor Breda. XI. 295
Charrette (*Denys de*) stemt het opgeeven van Graave tegen. VIII. 127
Chateau in Cambresis, door Karel den V. ingenomen. V. 260. Vrede aldaar geslooten, in 1558. VI. 34. de Plaats wordt bemagtigd, door Anjou, in 1581. VII. 416. door Parma. VII. 467
Châtillon (*Heer van*) gewond in 't beleg van Rynberk, in 1601. IX. 105. sneuvelt in 't verdedigen van Oostende. IX. 108
Châtillon (*François van Aerssen. Heer van*) gekwetst. XVI. 49. wordt Heer van Sommelsdyk. XVI. 167
Châtre (*Maarschalk de la*) door Lodewyk den XIII met een Leger naar 't Land van Gulik gezonden. X. 41. keert te rug. X. 44
Chattam. Togt derwaards, in 1667. XII. 260-262
Chaumont en *Glaion* (*Filips van Stavele, Baron van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Lid van den Raad van Staate. VI. 40
Cheruscen verbinden zig met de Katten. I. 12. hunne wooning. I. 66
Chester (*Eduard*) loopt met vyf vendelen Engelschen over tot den vyand. VI. 483. Oranje zend 't hem naar Engeland, om eenige penningen te ligten. VII. 82
Chevraux (*Heer van*) geslagen, in Waterland. VI. 474
CHILDEBERT, Koning van Oostfrankryk, verdelgt de Warnen.

hers. I. 327. zyne Wet. I. 328
CHILDEBERT DE II. wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 347
Childerik, Koning der Franken. I. 293
Chilperik ſtelt zig in 't bezit van Ooſtfrankryk. I. 326
Chimai (*Karel van Croui, Prins van*) wordt Stadhouder van Vlaanderen. VII. 502. brengt eenige Steden van dit Geweſt tot 's Konings zyde over. VII. 507. verovert Bon. VIII. 292. wordt Hertog van Aarſchot. VIII. 410. Zie *Aarſchot*.
Chinneloſara, een onbekend water. II. 126, 127
Chriſtiaan de II., Koning van Deenemarke, raakt met de Hanze-Steden in oorlog. IV. 326. houdt veele Schepen aan in de Zond. IV. 413. ontſlaatze wederom. IV. 413. wykt naar de Nederlanden IV. 455. zoekt hier Schepen uit te ruſten. IV. 456. V. 34. begeeft zig naar Ooſtfriesland. V. 35. valt in Holland. V. 37. plondert Alkmaar. V. 37. men beweegt hem 't Land te ruimen. V. 38. hy reiſt naar Noorwegen. V. 39. wordt gevangen. V. 39. zyn uiteinde. V. 39
Chriſtiaan de III., Koning van Deenemarke. Vredehandeling met hem. V. 59. Verbond van Koophandel. V. 66. nieuwe onluſten. V. 102. hy verbindt zig met Karel van Gelder. V. 109. men treft een Beſtand met hem. V. 121. hy verbindt zig met François den I. V. 215. zyne onderneemingen ter zee. V. 221. hy maakt een Verbond met Karel den V. V. 262. vordert meer tol, dan te vooren. V. 327
Chriſtiaan de IV., Koning van Deenemarke. Handel der Staaten met hem. VIII. 319, 401, 452. X. 48, 166. hy vermaant hen tot Vrede met Filips VIII. 479. zendt gezanten herwaards op Vredehandeling, in 1607. IX. 295. Verbond met hem geſlooten; doch niet bekragtigd. X. 427. hy ſteekt zig in den Duitſchen oorlog. XI. 19. wordt onderſteund, door de Staaten. XI. 20, 40. zyne nederlaag. XI. 39. hy weigert Staatſche bezetting in de Sterkten aan de Zond te laaten leggen. XI. 72. verhoogt de tollen. XI. 379. Verdrag met hem. XI. 387. hy ſterft. XI. 389
Chriſtiaan de V., Koning van Deenemarke, verbindt zig met de Staaten XIV. 274. 307. handeling met hem. XV. 293. 377. hy raakt in geſchil met de Stad Hamburg. XV. 325.
Chriſtiaan de VI., Koning van Deenemarke. Geſchillen van den Staat met hem vereffend. XIX. 65. hy ſterft. XX. 45
Chriſtiaan (*Hertog*) van Brunswyk brengt een Leger op de been. X. 434. verlieſt zynen arm in een ſlag by Fleury. X. 436. wordt geſlaagen. X. 480. ſneuvelt. XI. 38
Chriſtiaan Fredrik, Vorſt van Ooſtfriesland, neemt kwalyk, dat Embden in de Ryswykſche Vrede begreepen is. XVI. 429
Chriſtina wordt Koningin van Zweeden. XI. 164. de Staaten ruſten eene vloot uit ten haaren behoeve. XI. 387. haare Staatsdienaars zyn misnoegd over den handel met Deenemarke. XII. 42. de Staaten handelen

aan haar Hof. XII. 267-271. zy ſtaat de Kroon af. XII. 387
Churchill (*John*) kiest de zyde van Willem den III. XV. 481. Zie *Marlborough*.
Citters (*Arnoud van*) gewoonlyke Ambaſſadeur der Staaten in Engeland. zyne handeling aldaar. XV. 61, 96, 119, 120, 129, 303, 311, 346, 347, 394. hy ontkent iet te weeten van eenen toeleg op dit Ryk. XV. 439. vervoegt zig by den Prins van Oranje. XV. 482. wordt buitengewoon Ambaſſadeur. XVI. 31. maakt zwaarigheid om zeker Verdrag te tekenen. XVI. 37, 38. dringt op 't ontſlag van eenige ſchepen. XVI. 44. trekt in Ambaſſade naar Spanje. XVI. 164, 299
Citters (*Jakob van*), wegens Middelburg, aan den Prinſe van Oranje afgezonden. XX. 78
Citters (*Wilbem van*), Burgemeester van Middelburg, verklaart den Prins van Oranje voor Stadhouder. XX. 71. wordt benoemd om den Prinſe daarvan kennis te geeven; doch verſchoont zig. XX. 78
CIVILIS. Zie KLAUDIUS CIVILIS.
Cobel (*François*) Raad van Holland. IV. 405, 421, 431
Coccejaanen en *Voetiaanen*. Oorſprong van derzelver geſchillen. XIII. 54-57, 62. de Staaten houden den eerſten de hand boven 't hoofd. XIII. 55. de tweeden komen, naderhand, in meer agting. XIV. 445 hunne verſchillen bygelegd door de Staaten. XVI. 275
Cocquelle (*Joannes*), Burgemeester van Middelburg. zyn huis wordt geplonderd. XX. 71
Coddæus (*Guilielmus*), gewezen Hoogleeraar der Oosterſche talen, op vermoeden gevat. X. 464
Coebel (de Raadsheer) ontraadt het overleveren van een Vertoog van Holland, in 1566. VI. 152
Colbert handelt wegens Frankryk in Engeland. XIII. 393
Coljers (*Juſtinus*) Reſident by de Ottomanniſche Porte. zyne handeling. XIII. 373. XV. 54
Coligni (*Admiraal van*) zoekt Douai te verraſſen. VI. 13. wordt in S. Quintin gevangen. VI. 18. begunſtigt de verbonden Edelen. VI. 268. raadt Oranje beſtellingen ter zee uit te geeven. VI. 308. wordt vermoord. VI. 380. Zie *Louiſe van Coligni*.
Collart (*Antoni*), Admiraal van Duinkerken, gevangen. XI. 236. ſmeedt een' aanſlag op Vliſſingen. XI. 237
Collecte of inzameling, eerſt van eenige, en daarna van alle vergaderde middelen, ingevoerd. XX. 232, 236, 239, 338. beweeging ter deezer gelegenheid te Enkhuizen. XX. 340. te Haarlem. XX. 340. te Amſterdam. XX. 349 enz. te Rotterdam. XX. 353 enz.
Collen (*Ferdinand van*), Oud-Burgemeester van Amſterdam, wordt gemagtigd om de belangen der Burgerye te hooren. XX. 275. wordt door zyne Hoogheid tot Burgemeester aangeſteld. XX. 290
Collibus (*Hippolitus a*) Paltſiſche Gezant in den Haage. IX. 295
Colonia Trajana of Volkplanting van Trajan, waar te zoeken. I. 190

Commines (*Filips van*), Kamerling van Hertoge Karel van Bourgondie. IV. 105
Compromis. Zie Verbond der Edelen.
Concilie. Zie Kerkvergadering van Trente.
Condé, gewonnen door de Franschen, in 1676. XIV. 395
Conferentie (Haagsche) X. 35. (Delftsche). X. 59
Conflans (Vrede van). IV. 85
Congiegeld. Zie Kooren.
Congres. Zie Byeenkomst.
Conkingi verjaagen Roruk. II. 72
Consens (*Alba* van). Voorbeeld van eene der merkwaardigsten onder Karel den V. V. 64.
Contarini (*Thomas*), Gezant van Venetie in den Haage. X. 45
Conti (*Appio*) geslaagen. VIII. 125
Contrabande goederen. Wat 'er onder verstaan werdt. V. 369
Contraremonstranten. Derzelver oorsprong. X. 15 enz. zy houden de Haagsche Conferentie met de Remonstranten. X. 35. noemen dezelven aldaar nog *broeders*. X. 35. vervatten hunne Leer in een Vertoog, welk den Staaten overgeleverd wordt. X. 35. slaan eene nationaale Sinode voor, of dat men zig houde aan de uitspraak der Uitheemsche Hooge Schoolen. X. 37. hebben geen gevallen in de Kerkenordening van 1591 en 1612. X. 55. houden de Delftsche Conferentie met de Remonstranten. X. 59. vorderen hun verklaaring op eenige punten af. X. 60, 62. en willen derzelver Leer voor onverdraaglyk verklaard hebben. X. 62. neemen geen genoegen in 't besluit der Staaten op de Kerkenvrede. X. 81. handel tegen hen te Rotterdam en elders. X. 81, 82, 140, 141. hunne byeenkomsten te Amsterdam en elders. X. 86, 148. zy schikken zig, hieren dan toe, tot afzondering. X. 87, 152. winnen gunst onder de Leden van Holland. X. 140, 141. Keuren van Zeeland tegen hunne afgezonderde Vergaderingen. X. 141. hunne smeekschriften aan de Staaten. X. 142. voorslag aan hun, te Rotterdam. X. 144. zy neemen de Kloosters Eerk in den Haage in. X. 150. zoeken 's Prinsen gezagte doen vermeerderen. X. 160, 161. dringen op eene nationaale Sinode. X. 165. bekomen twee Kerken te Utrecht. X. 235. waarom zy op Oldenbarneveld gebeeten waren. X. 248, 249. zy pryzen de verandering der Regeeringe X. 283. maaken veele het grootste getal uit in de nationaale Sinode. X. 312, 313
Convooigeld. Zie Geleigeld.
Coquel (*Antoni de*) verliest Steenwyk. VIII. 365
Coqueville (*Heer van*) legt toe op een' inval in Artois en Henegouwen. VI. 268. wordt betrapt en onthalsd. VI. 269
Correspondentie. Zie Verstandhouding.
Corruptien. Zie Omkoopingen.
Corsen staan op tegen de Genueezen. XIX. 523. verkiezen zig een Koning. XIX. 523
Corver (*Gerrit*), Heer van Velzen, Burgemeester van Amsterdam, begroet den Prins van Oranje, XX. 95, 288. Zie *Korver*.

Costumen of Landsgewoonten bevolen in geschrift te stellen. V. 25
Coulster (*Heer van*) naar Spanje gezonden, XVIII. 209
Courriere (*Joan van Monmerancy, Heer van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Stadhouder van Ryssel, Douai en Orchies. VI. 42. verschilt met Oranje. VI. 76
Courteville (*Joost* of *Joseph de*), Geheimschryver van Filips den II. VI. 56, 169. raadt Alva met twee millioenen, in plaats van den tienden penning, te vrede te zyn. VI. 303
Coymans (*Gillis*). zyne handeling aan het Deensche Hof. XIX. 63. hy vordert de herlevering van eenige Yslandsvaarders. XIX. 279
Crevecoeur gestigt. VIII. 227. gewonnen door Prinse Maurits. VIII. 346. verlooren. IX. 49. herwonnen. IX. 73. veroverd door Turenne. XIV. 92
Crimineele Ordonnantien van Alva, door wien opgesteld. VI. 292
Crobain (. . . .), Bediende van den Graave van Hoogstraaten, tekent het Verbond der Edelen. VI. 125
Croivelde heeft de hand in een' oproer te Gend. VII. 176
Cronstrom (*Izaak, Baron van*) voert bevel in 't belegerd Bergen op Zoom. XX. 109, 113. raakt in verdenking van pligtverzuim. XX. 115. aanmerkingen ter zyner verdediging. XX. 115
Cruptorix Hoeve in Friesland. I. 83
Cuneus (*Petrus*) te Leiden op de Nominatie van Schepenen gebragt. XV. 280
Curaçao veroverd, in 1634. XI. 246. gebrandschat door de Franschen, in 1712. XVII. 491

D.

Daalhem. Gevegt aldaar, in 1568. VI. 270. de Stad wordt veroverd door Parma. VII. 198. herwonnen, in 1632. XI. 157
Daam (Hopman) helpt den Briele inneemen. VI. 342, 345
Daay (*H.*) in bezending naar Utrecht en Overyssel. XVIII. 244
Dacièrs. Hunne oude wooning. I. 186
Dagobert, Koning van Oostfrankryk, overwint de Saxers en Friezen. I. 331. stigt eene Kerk en Tolhuis te Utrecht. I. 337, 338. ontslaat de Saxers van eene jaarlykesche schatting. I. 343. sterft. I. 344
Dagobert de II. wordt Koning van Oostfrankryk. I. 346. wordt in ballingschap gezonden. I. 347. op den Troon hersteld. I. 349
Dagvaart (eerste) der Staaten van Holland te Dordrecht, na de omwenteling, in 1572. VI. 377. tweede, te Haarlem. VI. 382. derde, te Haarlem. VI. 396. vierde, te Rotterdam. VI. 478, vyfde, te Dordrecht. VII. 15. nog eene te Rotterdam. VII. 25. te Middelburg. VII. 139. te Dordrecht. VII. 147. te Haarlem. VII. 166. VIII. 251
Dagvaarten der Steden. wanneer in gebruik geraakt. III. 426. gesteldheid derzelven, in de vyftiende eeuwe. III. 546
D'Alava (*Francisco*). zyne brieven onderschept en in 't licht ge-

gegeven. VI. 195
Damiate, in Egipte. Togt der Friezen derwaards. II. 345. Gelegenheid der Stad. II. 346. zy wordt belegerd en ingenomen met hulp van Graave Willem den I. II. 346-349. of de Haarlemmers hier Zaagſchepen gebruikt hebben. II. 350
Dandelot dient onder Brederode. VI. 211
Danewerk, overblyfſels van een' muur, aan de Eider, dus genaamd. II. 37
Dankerts (*Bartholomeus*) Baljuw van Goes. Moeite met hem. XII. 399 *enz.*
Dankerts (*Jan*) ſchryft vinnig tegen Oldenbarneveld. X. 201. raakt in hegtenis. X. 202. wordt geſlaakt en beloond. X. 203
Danſer (*Simon de*) van Dordrecht, befaamd zeerover. X. 51
Dantzig beſchermd door de Staaten. XII. 438. Verdrag met deeze Stad. XII. 440. zy verſchilt met Rusland. XVIII. 123, wordt door de Ruſſen ingenomen. XIX. 174
Datbenus (*Petrus*), Predikant te Gend. Deszelfs woeſt bedryf. VII. 218, 219. hy wykt naar Duitſchland. VII. 290. komt wederom te Gend. VIII. 28. wykt naar Holland. VIII. 28. predikt oproerig buiten Gouda. VIII. 28. zyne verdere bedryven en dood. VIII. 28
Daufyn. Zie *Jan*, *Hertog van Touraine*.
David van Bourgondie, natuurlyke Zoon van Hertoge Filips, wordt, door den Paus, tot Biſchop van Utrecht aangeſteld. IV. 42, 53. Verdrag tuſſchen hem en Gysbrecht van Brederode. IV. 59. hy verzekert zig van deezen en van Heere Reinoud. IV. 130. doet Utrecht en verſcheiden Heeren in den ban. IV. 217. wordt gevangen. IV. 230. herſteld. IV. 230. ſterft. IV. 315
David Jorisz van Delft. zyne leevensbyzonderheden. V. 151
D'Avila (*Don Juan Alvarez*) door de Vloote van Heemskerk geſlaagen, voor Gibraltar. IX. 253
D'Avila (*Sanchio*) krygt bevel over eenige ligte paarden, onder Alva. VI. 240. neemt Egmond gevangen. VI. 249. tragt Middelburg te ſpyzigen. VI. 438. raakt ſlaags met Boiſot. VI. 459. verſlaat Graaf Lodewyk op de Mookerheide. VI. 468, 469. gebiedt eene Vloot naar Schouwen. VII. 72. vermaant de muiters te Antwerpen. VII. 114
Davidſon (*Robert*) Gezant van Engeland. zyne handeling in Holland. VIII. 51-53, 88
D'Ayala (*Martin*) helpt Maastricht overweldigen. VIII. 111
Dedel (*Joan*) gemagtigd tot het ſtillen van een' oproer te Enkhuizen. XII 288
DEENEMARKE. Verſchil met dit Ryk over de Zondſche tollen. VI. 257. VIII. 319 Oranje handelt in dit Ryk. VI. 330. 't handelt van vrede tuſſchen Spanje en Engeland. VIII. 206, 207
Deenen of *Noormannen* doen eenen inval in Gallie. I. 311. worden door Theobert verwonnen. I. 311. vallen in Engeland. I. 438. oorloogen met Karel den

den Grooten. II. 35. vallen in Friesland. II. 38. veranderingen in hun Ryk. II. 41. zy verſaagen Heriold. II. 43, 46. overvallen Duurſtede. II. 51, 53, 63, 64, 68, 70. ook Walcheren en andere oorden. II. 53, 58, 69, 84, 87. hunne geweldenaaryen te Egmond en te Noordwyk. II. 55. zy overmeeſteren Friesland en de Betuwe. II. 62, 63, 68. hunne zeeſchuimeryen. II. 66. zy winnen Utrecht. II. 68. ſlaan zig te Nieuwmegen neder. II. 84. en te Haslou. II. 85. zy worden, door de Teiſterbantſche Friezen, geſlaagen en uitgeroeid. II. 91. vallen in Utrecht. II. 118. in Tiel. II. 134. trekken af. II. 137

Delden (*Henrik van*) trekt op tegen Willem Lodewyk. VIII. 74

De l'Eſtoſe (*Jan*) door Oranje naar 't Noorden gezonden. VI. 330

DELFT, door Godefrid den Bultenaar, geſtigt. II. 182. verkrygt Handveſten van Willem den II. II. 404. werpt de Vlaamſche bezetting uit. III. 166. kant zig tegen Hertog Albrecht. III. 295. die de Stad inneemt. III. 297. zy wordt van Lutheranerye beſchuldigd. V. 5. brand aldaar, V. 113. toeleg van Willem den I. op deeze Stad. VI. 320, 379. zy kieſt zyne zyde. VI. 380. 't Hof wykt derwaards uit den Haage. VI. 367. Baldes zoekt de Stad te verraſſen. VI. 473. zy bewilligt, genoegzaam de laatſte, in 't Beſtand. IX. 428. oploop aldaar, over 't verhoogen van den Kooren-Excyns. X. 96. beweegingen aldaar. X. 167. Prins Maurits verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 266. bezending derwaards, in 1650. XII. 76. de Stad verwerft eenige vrydommen, uit hoofde der ſchade door 't ſpringen van den kruidtooren veroorzaakt. XII. 434. oproer aldaar, in 1672. XIV. 80, 195. verandering der Regeering in dat jaar. XIV. 195. eenige ontſlaagen Regenten herſteld, in 1679. XIV. 196. de Prins van Oranje aldaar, in 1747, tot Stadhouder uitgeroepen. XX. 86. verandering der Regeeringe, in 1748. XX. 308

Delfzyl verlooren, in 1580. VII. 339, 340

Del Rio (*Lodewyk*), Fiskaal van Bourgondie, wordt Lid in den Raad der Beroerten. VI. 251. is zeer gezien by Alva. VI. 253, 263. wederlegt Oranje ſchriftelyk. VI. 284

Dendermonde. Dagvaart der Heeren aldaar, in 1566. VI. 196. wat 'er gehandeld werdt. VI. 197. gewonnen door Willem den I. VI. 388. door de Franſchen, overmeeſterd. VII. 474. door Parma. VIII. 17. door de Franſchen, in 1745. XX. 13

D'Esguerdes (. . . .) doet een verzoek uit naam der Edelen, VI. 147

Deure (*Pieter van der*), een der uitvinderen eener nieuwe wyze van zeeweeringe, door middel van ſteen. XIX. 92

DEUTICHEM bemagtigd door de Spaanſchen, in 1598. IX. 34. herwonnen door Graave Willem, in 1599 IX. 51. veroverd door den Prins van Condé, in 1672. XIV. 27

Deutz (*Jakob*), Burgemeester van Haarlem, raadt eenig Krygsvolk, welk in de Stad gekomen was, te rug te keeren. XX. 343. verklaart van deszelfs komst geene kennis gehad te hebben. XX. 344

Deutz (*Willem Gideon*) wordt, door zyne Hoogheid, tot Burgemeester van Amsterdam aangesteld. XX. 290

Deventer door de Saxers overvallen. I. 425. aan de Bisschoppen van Utrecht gekomen. II. 270. belegerd. II. 270, 287. Willem de I. zoekt zig van deeze Stad meester te maaken. VI. 321, zy wordt bemagtigd door Rennenberg. VII. 240. Opschudding aldaar. VII. 328. Leicester brengt 'er bezetting in. VIII. 135. de Stad wordt verraaden. VIII. 196. Norrits zoekt haar te verassen. VIII. 199. zy wordt door Prinse Maurits bemagtigd. VIII. 356. gaat, in 1672, by verdrag over aan de Bisschoppelyken. XIV. 28. moeite met eenige Gemeentsluiden aldaar. XIV. 457. twist over 't bewaaren der sloutelen. XV. 35

Deventer (*Gerard van Prounink*, gezeid) *Zie Prounink.*

Deymoot (*Willem*), Notaris te Middelburg, heeft de hand in den Beeldenstorm. VI. 182

Dibbets (*Henrik*), Predikant te Dordrecht, moeit zig met de aanstelling van Willem den III. tot Stadhouder. XIV. 73

Dieden (*Otto van Grad, Heer van*) neemt Wezel in by verrassing. XI. 99

Diedenhoven verlooren, in 1558. VI. 26. in 1643, gewonnen door de Franschen. XI. 327

Diemen. die van Diemen bergen hunne buuren, in eenen Watervloed. II. 263

Diemen (*Antoni van*) rust vyf schepen uit tegen Kambodia. XI. 372

Dienst (nieuwe) van Paus Gregorius den VII., in Holland verbooden. XIX. 34

Dieren (*Heerlykheid van*) door Willem den II. verkreegen, XII. 113

Dieft. Aanslag daarop, in 1582. VII. 454. de Stad wordt, in 1635, gewonnen en verlooren. XI. 204

Dieu (*Daniel de*), Schepen, en daarna Raad en Burgemeester der Stad Amsterdam, trekt in gezantschap naar 't Russische Hof. XIX. 28. zyne handeling aldaar. XIX. 30. hy wordt gemagtigd tot de Byeenkomst van Antwerpen. XIX. 228. op nieuws in buitengewoone Ambassade naar 't Russische Hof gezonden. XIX. 474. zyne handeling aldaar. XIX. 519. XX. 41, 42. hy keert wederom herwaards. XX. 43

Dieu (*Daniel de*), Predikant te Vlissingen, handelt in Engeland. VIII. 274

Dick (*Jan*) Schout by Nagt, sneuvelt. XVI. 112

Diksmuiden overmeesterd, door de Franschen, in 1582. VII. 474. bemagtigd door Parma, in 1583. VII. 490. gewonnen door de Franschen, in 1683. XV. 137

Dirk (Graaf), uit het geslagt van Karel den Grooten, beoorloogt de Saxers. I. 427. trekt op tegen de Hunnen. I. 434, 439

DIRK (Graaf) bekomt het Woud Wasda. II. 73. ſneuvelt. II. 84
DIRK DE I, Graaf van Holland, wordt, in zyne jeugd, naar Frankryk gezonden, II. 90. volgt zynen Vader Gerolf op. II. 96. of hy dezelfde zy met *Odokar*. II. 101. hy valt Karel den Eenvoudigen toe. II. 104. onderteken een Verbond tuſſchen Keizer Henrik en Koning Karel. II. 106. bekomt het bewind over de Kerkengoederen van Egmond. II. 108. waarom hy voor den eerſten Graaf van Holland gerekend worde. II. 113. hy ſterft. II. 114
DIRK DE II, Graaf van Holland. II. 114. overwint de Friezen. II. 115. ſtigt eene Kerk te Rynsburg. II. 116. trekt tegen de Hunnen te velde. II. 117. verſchynt onder de Ryksgraaven. II. 118. mengt zig in den twiſt over Lotharingen. II. 122. of hy zekere Gift gedaan hebbe aan 't Blandiner Klooſter. II. 123. Otto de III. ſtaat hem 't vol bezit van eenige Leenen af. II. 125, 132. hy ſterft. II. 128
DIRK DE III, Graaf van Holland. II. 132. geduurende zyne minderjaarigheid en daarna, worden de Weſtfriezen tot onderwerping gebragt. II. 133. zyn geſchil met de Utrechtſche Kerk. II. 139. hy ſtigt Dordrecht. II. 140. zyn tol aldaar veroorzaakt klagten. II. 141. hy verjaagt Dirk Bavo. II. 142. overwint Biſſchop Adelbold. II. 146. behaalt de zege tegen verſcheiden' Mogendheden, omtrent de Merwe. II. 143. maakt Vrede met Biſſchop Adelbold. II. 148. woont de Ryksdagen by. II. 149. trekt naar 't Heilige Land. II. 151. ſterft. II. 153
DIRK DE IV, Graaf van Holland. II. 153. raakt in geſchil met Vlaanderen. II. 152. met den Biſſchop van Utrecht. II. 154. zyn oorlog met Henrik den III. II. 157-163. zyne ontmoeting, te Luik. II. 163. hy wordt, te Dordrecht, verraaderlyk, omgebragt. II. 164
DIRK DE V. wordt Graaf van Holland onder de voogdye zyner Moeder. II. 170. wykt naar Vlaanderen. II. 186, 187. belegert het Slot te Yſſelmoude, en wint het. II. 188, 189. wordt ingehuldigd. II. 190. trouwt. II. 193. of hy tegen de Friezen geoorloogd hebbe. II. 193. hy ſterft. II. 196. zyn Giftbrief, ten behoeve der Egmondſche Abtdye. II. 196
DIRK DE VI, Graaf van Holland, onder voogdye zyner Moeder Petronella. II. 216. twiſt met zynen Broeder Floris. II. 219. valt in Weſtfriesland. II. 220, 221. ſlaat de Weſtfriezen en Kennemers. II. 222, 223. verdraagt zig met zynen Broeder. II. 223. beoorloogt de Stigtſchen. II. 227. belegert Utrecht. II. 230. breekt het beleg op. II. 230. trekt naar 't Heilige Land. II. 232. maakt de Klooſters, te Egmond en te Rynsburg, alleen van den Paus afhangkelyk. II. 232. dringt Utrecht eenen Biſſchop op II. 234, 235. ſterft. II. 236. wordt onder de Ryksvorſten geteld. II. 236
DIRK DE VII. wordt Graaf van Hol-

Holland. II. 274. poogt zig van de Leenroerigheid wegens Zeeland Beweſter-Schelde te ontſlaan. II. 275. is met zyn Broeder, Willem, oneenig. II. 276. verdryft de Vlaamingen uit Walcheren. II. 279. verzoent zig met zynen Broeder. II. 280. heeft het bewind over 't Stigt. II. 282. neemt zynen Broeder gevangen. II. 283. belegert Utrecht. II. 282. bemagtigt 's Hertogenboſch. II. 290. wordt gevangen. II. 290. ſluit een nadeelig Verdrag met Henrik den I., Hertoge van Brabant. II. 291, 293. ſterft. II. 295, 299, 394 *Aant.*

Dirk de II. Biſſchop van Utrecht. II. 283. onderneemt eene geldligting in Friesland. II. 288. wordt gevangen. II. 289. geſlaakt. II. 289. Lodewyk van Loon verbindt zig met hem. II. 313, 322. hy wint Ten Buſſche. II. 315. keert naar 't Stigt. II. 316. wint Dordrecht. II. 320. verdraagt zig met Willem den I. II. 321.

Dirk, Graaf van Kleeve, aanvaardt de Regeering van Holland, na Floris des V. dood. III. 86, 88, 90, 92

Dirk Bavo, uit het Graafſchap Bodegraave, door Dirk den III., verjaagd. II. 142

Dirk de Snyder, voorganger der Naaktlooperen, te Amſterdam. V. 88

Dirkszoon (*Kornelis*) van Monnikendam, ſlaat Boſſu, op de Zuiderzee. VI. 449

Diskon (*Hieronimus van*), Brandenburgſche Gezant in den Haage. IX. 265

Dispargum, waar gelegen. I. 282

Ditfort (*Reinard van*), om 't opgeeven van 't Huis te Reede, onthalsd. X. 422

Divodurum, Stad der Mediomatriken. I. 161

Dix (*Arnold*) wordt, voor een gedeelte, eigenaar van de Berbice. XVIII. 11

Doeliſten. wie daar mede te Amſterdam gemeend werden. XX. 276. hun bedryf in de Doele. XX. 272, 273, 274, 275, 277. zy verdedigen zig, wegens het inneemen derzelve. XX. 275. begeeren dat men openlyk voor hun bidde. XX. 278. morren over het antwoord van Burgemeeſteren en Raaden, op hunne drie Artikelen. XX. 280, 282, 283. 't Scheepstimmermans-Gilde kieſt hunne zyde. XX. 280. zy vorderen de verandering der Regeeringe. XX. 285, 288. beletten, door middel van 't Scheepstimmermans-Gilde, het tekenen tot handhaaving der Regeeringe. XX. 286. haalen zyne Hoogheid in. XX. 288. doen eenen onbeſcheiden eiſch aan Burgemeeſteren. XX. 289. dringen den Prins, by nagt, tot het toeſtaan van een' Vryen Krygsraad. XX. 294. raaken in algemeene veragting. XX. 298, 349, 350

Does (*Dirk van der*) brengt de bekragtiging der eerſte Wapenſchorſing met Spanje over naar Lillo. IX. 249. brengt Neyen te rug in Holland. IX. 250

Does (*Jakob van der*) wordt Raad nevens den Prinſe. VI. 399, 483. krygt laſt om orde op de Regeering te helpen ſtellen. VII. 16. wordt Lid van den Land-

raad. VII. 23. gemagtigd op de Vredehandeling te Breda. VII. 29
Does (*Jan van der*), Heer van Noordwyk, handelt in Engeland. VI. 466. voert bewind in Leiden, ten tyde van 't beleg. VI. 483. wordt gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Engeland. VIII. 90, 97
Does (*Jonkheer Pieter van der*) Onder-Admiraal van Holland, neemt een Spaanſch Gallioen. VIII. 287. gebiedt 's Lands Vloot als Admiraal. IX. 57. zyn ſcheepstogt. IX. 58. hy valt in groot Kanarie. IX. 59. verbrandt Allagona en Gomera. IX. 60. komt op S. Thomé. IX. 60. ſterft aldaar. IX. 61
Does (*Simon van der*), Schepen van Amſterdam, afgezonden aan Graave Willem Fredrik. XII. 98
Does (*Steven van der*), Heer van Noordwyk, gemagtigd tot de verandering der Regeeringe te Alkmaar. X. 22
Does (*Wigbold van der*), Heer van Noordwyk, gemagtigd om zorg te draagen voor de opvoeding van Willem den III. XIII. 198
Doesburg, aan den Yſſel, of't naar *Druſus* genoemd zy. I. 57. door de Noormannen, bemagtigd. II. 88. neemt Spaanſche bezetting in, in 1585. VIII. 72. wordt door Leiceſter bemagtigd. VIII. 135. Maurits legert zig omtrent de Stad. IX. 34. zy wordt door Lodewyk den XIV. veroverd. XIV. 34. opſchudding aldaar. XVII. 246
Dogge- of Kabbeljaauw-viſſchery. Men poogtze, in oorlogstyd, vry te doen verklaaren. V. 136, 139
Dobain (*Joan Hinkaart, Heer van*) wegens Brabant gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 55
D'Oignies (*François*), Heer van Beaurepar, treedt in de Bruſſelſche Vereeniging. VII. 141. wordt gemagtigd tot de Kenſſche Vredehandeling. VII. 278. blyft agter. VII. 279
Dokkum, Bonifacius wordt, naby deeze Stad, gedood. I. 413
Doleman (*Thomas*) geeft aan de Witt berigt van Engelands gezindheid tot Vrede. XII. 252
Dolhain (*Adriaan van Bergen, Heer van*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. wordt Onder-Admiraal, in 1569. VI. 308. belegert Delfzyl vergeefs. VI. 309. wordt afgezet. VI. 311. komt te Gend. VII. 177. in Engeland. VII. 423
Domburg (*A.*) biedt zyn' Perſoon en eenig geld aan, tot ondersteuning van 't Verbond der Edelen. VI. 255
Domburg (*Jan van*) wordt onthalsd. IV. 21
Domitiaan wordt Keizer. I. 184. houdt eene belagchelyke zegepraal, over de Germaanen en Batavieren. I. 185
Dona (*Fredrik, Baron van*) heeft deel aan den aanſlag op Amſterdam, in 1650. XII. 95
Donellus (*Hugo*), Hoogleeraar der Regten, om 't verdigten van brieven, afgezet. VIII. 217
Donia (*François van*), Heer tot Hinnema in Hielſum, gemagtigd tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 405
Don Jan van Ooſtenryk. Zie *Ooſtenryk* (*Don Jan van*).
Doodſlag, oudtyds met geldboeten

ren geſtraft. II, 27. wanneer eerſt met de dood. II. 404. in dronkenſchap, zwaarer te ſtraffen. V. 27, 292

Doopsgezinden. Oorſprong derzelven. V. 68. zy worden vervolgd. V. 69. geeſtdryvers onder hen. V. 70. Oranje bezorgt hun vryheid van geweeten. VII. 211. zy houden, in 1578, Godsdienſtige byeenkomſten te Amſterdam. VII. 209. yveren aldaar voor de beſcherming der Stad, in 1650. XII. 97. Zie Herdoopers.

Door Gods genade. Betekenis deezer ſpreekwyze. II. 197 *Aant.*

Doornik bezet door Noirkarmes. VI. 209. gewonnen door Parma. VII. 416. door de Bondgenooten, in 1709. XVII. 341. door de Franſchen, in 1745. XX. 5, 10

Dordogno (*Pedro*) legt op het leeven van Willem den I. toe. VII. 528

Dordrecht, of 't op de plaats van *Durfos* geſtigt zy. II. 101. Dirk de III. is 'er ſtigter van. II. 140. en ſtelt 'er eenen tol, II. 140. Keizer Henrik de III. neemt Dordrecht in. II. 159. Dirk de IV. herwint de Stad. II. 163. hy wordt aldaar omgebragt. II. 164. Kapel te *Dordrecht* of Dordrecht. II. 172. Dordrecht wordt aan Brabant afgeſtaan. II. 293. komt wederom aan Holland. III. 35, 187. wordt door de Stigtſchen bemagtigd. II. 320. verkrygt Handveſten van Willem den II. II. 402. Koophandel aldaar. III. 51, 140, 201. wolſtapel van daar verlegd. III. 58. verſchil der Stad met Wolferd van Borſelen en den Baljuw Aleud. III. 115, 124. zy ontvangt Jan den II. tot Graave. III. 139. verſchilt met verſcheiden' Steden, over 't Stapelregt. III. 208. V. 188. geweldige oproer aldaar. III. 367. de Stad neemt Vrouw Jakoba niet voor Graavin aan. III. 417. erkent Jan van Beljeren voor Ruwaard. III. 418, 435. ontvangt van hem gunſtige Handveſten. III. 425. zy wordt belegerd, door Jan van Brabant. III. 429. verlaaten. III. 430. de Regeering wordt aldaar veranderd. III. 536. IV. 9. onluſt aldaar. IV. 8. eenige Poorters trekken tegen de Huſſiten, ten ſtryde. IV. 28. V. 304. de Stad verzoent zig met Hertoge Filips. IV. 56. de Regeering wordt 'er veranderd. IV. 80. tweeſpalt aldaar. IV. 127. de Hoekſchen raakten 'er in 't bewind. IV. 175. daarna de Kabbeljaauwſchen. IV. 195, 196. Jan van Montfoort poogt de Stad te verraſſen. IV. 215. eerſte beginſels der Hervorminge aldaar. IV. 415, 418. de Penſionaris deezer Stad neemt het Ampt van den Advokaat waar, in deszelfs afzyn. V. 34. zy wil geen eenelyn trekken met de andere Steden, om 't verlofgeld op 't koopwaaren afgeſchaft te krygen. V. 199. bezending der Staaten hier over. V. 200. vrees aldaar voor de Gelderſchen. V. 237. toeleg van Willem den I. op deeze Stad. VI. 328. Boſſu ſtoot 'er 't hoofd voor. VI. 348. Alva zoekt 'er zig van te verzekeren. VI. 349. de Stad kieft 's Prinſen zyde. VI. 367. Dagvaart der Staaten aldaar. VI. 377. VII 15. eerſte Sinode, in 1574. VI. 481. be-

beweeging aldaar, door Leicester verwekt. VIII. 257. de Stad bewilligt niet in de zogenaamde *ſcherpe Reſolutie*. X. 165. wordt bezonden. X. 166. tot de plaats der Nationaale Sinode benoemd. X. 178. Maurits maakt 'er geene verandering in de Regeering. X. 281. de Stad verklaart zig, in 1634, tegen de handeling met Frankryk. XI. 184. beweeging aldaar, in 1647. XI. 443. uitſlag der bezending derwaards, in 1650. XII. 70-75. opſchuddingen aldaar. XII. 137, 282. wat 'er, by 't afkondigen der Vrede met Kromwel, voorviel. XII. 331. de Vroedſchap aldaar verleent den Spaanſchen Gezant gehoor. XIII. 107. beweeging om Willem den III. tot Stadhouder te doen verklaaren. XIV. 72. de Stad klaagt over 't vangen van Kornelis de Witt. XIV. 142. verandering der Regeeringe aldaar. XIV. 198. verſchil met Willem den III. over de Nominatie der goede Luiden van Agten. XV. 259-279. twiſt, of een Raadsheer in den Hove te gelyk in den Oudraad deezer Stad blyven kan. XVI. 57 de Stad verſchilt met de meeſte Leden, op het ondersteunen der Koninginne van Hongarye. XIX. 350 en 371-385, 386, 388. bezending derwaards. XIX. 360-371. in 1748, geſchiedt aldaar geene verandering der Regeeringe. XX. 309. Kerkberoering aldaar voorkomen. XX. 381

Doreſlaar (*Izaak*) afgezonden van 't Parlement van Engeland. zyne handeling in den Haage. XII. 9. hy wordt aldaar vermoord. XII. 36

Doria (Prins *Andreas*) zet Alva dertig Galeijen by. VI. 243

Doria (*Andreas*) trouwt met eene Erfdogter der Heerlykheid van Woerden, VIII. 330

Dorp (*Arend van*) ſchiet Willem den I. tienduizend guldens. VI. 267. bemagtigt Mechelen. VI. 388. krygt laſt, om orde op de Regeering te helpen ſtellen. VII. 16. wordt gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29 tot het aanzoeken van uitheemſche hulpe. VII. 79 *Aant.* komt te Gend. VII. 179. wordt tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk afgezonden. VIII 54. zyn heimelyk berigtſchrift. VIII. 55. en afzonderlyke handeling. VIII. 64. hy raakt buiten bewind. VIII. 404. wordt, op vermoeden van handeling met een vyand, verzekerd in zyn huis. VIII. 404. onderborgtogt geſlaakt. VIII. 406. hy plagt den perſoon van den Graave van Buuren, als eerſte Edele van Zeeland, te vertoonen. VIII. 459

Dorp (*Filips van*), Theſaurier van Holland. III. 377

Dorp (*Filips van*), Luitenant-Admiraal van Holland, wordt van zyn ampt verlaaten. XI. 257

Dorp (*Jeronimus van*). IV. 453

Dorp (*Willem van*) Kolonel, ſneuvelt in 't beleg van Steenwyk. VIII. 366

Dort (*Adriaan Janszoon van*), Schout van Haarlem, handelt heimelyk met Boſſu. VI. 410. wordt gevangen gezet. VI. 432. ſterft, VI. 433

Dorth (*Joan van*), Bevelhebber van de Bahia, door de Braziliaanen vermoord. XI. 13
Dou (*Jan Pieterszoon*), Landmeeter, op vermoeden gevat. X. 464
Dousa. Aanflag der Franſchen op deeze Stad, in 1557. VI. 13. Hooge School aldaar opgeregt. VI. 66. de Stad wordt, in 1710, door de Bondgenooten veroverd. XVII. 386. in 1712 verlooren. XVII. 482
Doublet (*Filips*) wordt Ontvanger-Generaal. VIII. 183
Douvres. Zeegevegt voor deeze Stad. V. 401
Downing (*George*), Gezant van Engeland in Zwitſerland. XII. 432. komt als Reſident van den Protector, in den Haage. XII. 473. zyne klagten. XII. 473. hy handelt over de vergoeding van ſchade, wegens drie genomen' Ooſtindiſche ſchepen. XIII. 3, 4. ontdekt den Staaten dat Karel de II. eene reis naar Friesland voorheeft. XIII 6. wisſelt van partye. XIII. 46. zyn geſprek met de Witt. XIII. 124. hy verſpreidt loſſe tydingen. XIII. 133. zyn heimelyke handel. XIII. 162, 163. hy komt wederom in den Haage. XIII. 472. handeling met hem. XIII. 472-476. hy vertrekt ſchielyk. XIII. 476
Draakenburg (*Nikolaas van Zuilen van*), Schout van Utrecht, wordt ter Stad uit gezet. VIII. 166, 167. de Staaten van Holland beſchermen hem. VIII. 169. hy wordt herſteld in zyn ampt. VIII. 301. beſchuldigt Prounink. VIII. 303
Drake (*François*). Zyne Krygsbedryven in Weſtindie. VIII. 233.
Drechter-Friezen vallen in Kennemerland. II. 235. verdraagen zig met Floris den III. II. 240. verzoenen zig met Floris den V. III. 45
Drente. Vrye jagt aldaar der Utrechtſche Kerke geſchonken. II. 121. ook verſcheiden' Landeryen. II. 154. ſtaat van dit Graafſchap. II. 227. inval in het zelve. II. 229. onluſten aldaar. II. 284, 361. het tragt, vergeefs, voor een Lid der hooge Regeeringe erkend te worden. XII. 191. beroerte aldaar, in 1748. XX. 207. in de Kerken, in 1751. XX. 380
Drumen (*Jan Robertzoon van*) wordt uit Utrecht gezet. VIII. 166. de Staaten van Holland beſchermen hem. VIII. 169.
Drienum (*Jan*) van Hoorn weigert, gepynigd, onſchuldigen te betigten. VII. 56.
Dronkaarts uit de Wet en Regebanken te weeren. V. 27
Druiden, Galliſche Digters. I. 147. een hunner voorzeggingen. I. 147
Drukken, by Plakaat bepaald, in 1570. VI. 313.
Drukkonſt, te Haarlem, gevonden. III. 504
Drutius (*Remigius*) wordt Biſchop van Leeuwaarden, en daarna van Brugge. VI. 65
Druzus graaft eene Graft van den Ryn in den Yſſel. I. 56. legt een' dyk, langs den Ryn. I. 58. beoorloogt verſcheiden' Germaniſche volken. I. 58. ſterft op den hertogt I. 61. men ſtigt hem een' altaar. I. 61
Dryver (*Nikolaas de*). zyn bedryf te

te Gouda. VIII. 158
Du Bois (*Jan*), Prokureur-Generaal van den Raad den Bemerten. VI. 251, 259
Duifhuis (*Hubrecht*), Pastoor te Utrecht. zyne leerwyze. VII. 375. VIII. 150, 151, X. 15. zyne gezindheid vereenigt zig met die van de *Confessoria*. VIII. 152, 153
Duik (*Antoni*), Griffier van den Hove, verklaart Uitenbogaard niet meer te kunnen hooren prediken. X. 150. wordt Fiskaal over de drie gevangenen, Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 288, 296. wordt Raadpensionaris van Holland. X. 409. sterft. XI. 112. zyne *Gedenkschriften van Prinse Maurits* gedagt. X. 118 *Aant.*
Duik (de Kolonel) wempt behendiglyk eenig Krygsvolk in Enkhuizen. XII. 294
Duin (*Adam Adriaan van der*), Heer van Benthem, in de Ridderschap van Holland beschreeven. XVIII. 297
Duin (*Reinier van der*) maakt een Verdrag met de Kalviniſchen te Amſterdam. VI. 195
Duinkerken verlooren, in 1558. VI. 26. door de Franschen overmeesterd, in 1582. VII. 474. door Parma bemagtigd, in 1583. VII. 489. toeleg om de haven onbruikbaar te maaken. IX. 103. aanslag van Fredrik Hendrik op de Stad. XI. 132. zy valt Kromwel in handen. XII. 471. wordt door Karel den II. aan Frankryk verkogt. XIII. 33, 107. beloofd te slegten. XVIII. 29 *vera.* in 1742, den Staaten ter bewaaringe aangeboden. XIV. 347
Duist (*Adriaan*) wordt Lid van den Landraad. VII. 23
Duist (*Henrik*) wordt Raad nevens den Prinse. VI. 399. en Lid van den Landraad. VII. 23. krygt last om orde op de Regeering te helpen stellen. VII. 106
Duist van Voorhout (*Jan*), Burgemeester van Delft, door Willem den II. in hegtenis genomen. XII. 90. op Loevestein gezet. XII. 92. geslaakt, mids zig onthoudende van de Regeering. XII. 109. hersteld in zyne waardigheid. XII. 127, 134
Duitsche Orde. Derzelver oorsprong. III. 255
Duitschland klaagt over schenden van zynen bodem, door de Spaanschen en Staatschen. VIII. 347. antwoord den Staaten op deeze klagten. VIII. 347. IX. 43, 95. baldaadigheid der Spaanschen, in Duitschland. IX. 27, 28. onenigheid der Vorsten aldaar. IX. 42. zy komen te veld. IX. 53. hun Leger verloopt. IX. 55. handel der Duitsche gezanten in den Haage. IX. 94, 318. der Staaten met verscheiden Duitsche Vorsten. XI. 177. 181. Veldtogt in Duitschland, in 1674. XIV. 334. in 1675. XIV. 372. in 1676. XIV. 399. in 1688. XV. 446. in 1689. XVI. 13. in 1690. XVI. 117. in 1691. XVI. 155. in 1692. XVI. 195. in 1693. XVI. 251. in 1694. XVI. 269. in 1695. XVI. 296. in 1696. XVI. 318. in 1697. XVI. 415. in 1702. XVII. 152, 162, 167. in 1703. XVII. 181, 192. in 1704. XVII. 214. enz. in 1705. XVIII. 255, 263. in 1706. XVII. 284. in

in 1707. XVII. 307. in 1708. XVII. 322. in 1709. XVII. 344. in 1710. XVII. 389. in 1713. XVIII. 12

Duivel (*Dirk*) dient Willem den I. te water. VI. 308. helpt den Briele inneemen. VI. 345

Duivelaar (*Pieter*), Burgemeester van Middelburg. XIV. 338

DUIVELAND. Merkwaardige togt der Spanjaarden derwaards. VII. 70 enz.

Duiven voor booden gebruikt in 't beleg van Haarlem. VI. 420

Duivenvoorde (*Arend van Wassenaer van*) in gezantschap naar Engeland gezonden. XVIII. 55

Duivenvoorde (*Arend van*) beschuldigd wegens den Beeldenstorm te Leiden. VI. 185. legert zig in 't Klooster te Egmond. VI. 215. woont eene Dagvaart te Dordrecht by. VI. 377. wordt Krygskommissaris. VI. 387

Duivenvoorde (*Jonkheer Arend van*) zoekt eenig volk in Medenblik te brengen. VIII. 209

Duivenvoorde (*Arend van*) mishandelt het Standbeeld van Vrouwe Jakoba. III. 517

Duivenvoorde (*Filips van*). III. 192

Duivenvoorde (*Gysbrecht van*) teekent het Verbond der Edelen. VI. 126

Duivenvoorde (*Jakob van*). Zie *Warmond*.

Duivenvoorde (*Jan van Wassenaer* en *Duivenvoorde*, *Heer van*) naar Zeeland en Dordrecht gezonden, over 't stuk der Sinode. X. 166. voor *Arminiaan* gescholden. X. 166. wordt Bezorger der Hooge Schoole. X. 388

Duivenvoorde (*Jonkheer Joan van*) te Haarlem onthalsd. VI. 431

Duivenvoorde (*Joan van*) zoekt te ontvlugten uit den Briele, in 1572. VI. 344

Duivenvoorde (*Willem van*). III. 224

D'Ulloa (*Alfonsus*), Kolonel van een regement Spaansch voetvolk. VI. 241

Duncan (*Joan*), Raad en Requestmeester des Prinsen van Oranje, handelt over een Verdrag van verdeelinge der nalaatenschap van Koning Willem. XIX. 94

Durfos, volgens sommigen, Dordrecht, wordt belegerd. II. 101, 102. 't beleg wordt opgebroken. II. 103

Dussen (*Adriaan van der*) heeft de hand in een' aanslag op 't leeven van Prinse *Maurits*. X. 451. neemt de vlugt. X. 465. zyne Vrouw volgt hem. X. 467

Dussen (*Arend Henrik van der*) Burgemeester van Delft, doet zyne Hoogheid naar Rotterdam gezonden. XX. 132

Dussen (*Bruno van der*) Burgemeester van Gouda, in bezending naar Gelderland. XVII. 240. handelt heimelyk over Vrede met Frankryk in en na 1705. XVII. 289, 329-334. wordt tot de Vredehandeling te Geertruidenberg gemagtigd. XVII. 358. zyne handeling aldaar. XVII. 358 enz. hy verwyt den Franschen kwaade trouw. XVII. 372. wordt tot de Utrechtsche Vredehandeling gemagtigd. XVII. 427. tot de handeling over 't Verdrag van Barriere. XVIII. 47

Duure tyd, in 't jaar 1315. III. 201.

201. in 't jaar 1437. III. 532. in 't jaar 1532. V. 42. in 't jaar 1536. V. 122. in 1557. VI. 19. in 1595. VIII. 425. in 1623. X. 486
Duuren bemagtigd, door René van Chalons V. 237. verlooren. V. 237. herwonnen, door Karel den V. V. 255
Duurkant (*Nikolaas*), Baljuw van Thoolen, raakt in hevig geschil met Wouters. XVII. 150
Duurstede. Haven aldaar. I. 388. slag by deeze Stad. I. 363. zy wordt Heriold ter leen gegeven. II. 48. door de Deenen overvallen. II. 51, 54, 63, 68. Koophandel aldaar. II. 52, 70. de Stad wordt, door Roruk, bemagtigd. II. 64. de Kooplui den aldaar, door de Deenen, overvallen. II. 70
Dwingelanden (dertig) in 't Roomsche Ryk. I. 201
Dwinglo (*Bernardus*), Remonstrantsch Predikant. X. 412. spreekt met Stoutenburg. X. 451. verdedigt zig, wegens den toeleg op 's Prinsen leeven. X. 473
Dyk van Druzus. I. 58. door Paulinus Pompejus voltooid. I. 95
Dyk (*Adriaan Adriaanszoon van*) beleidt een' aanslag op het leeven van Prinse Maurits. X. 451. koopt 'er eenigen toe om. X. 453. wordt misleid. X. 456, 459. vlugt. X. 461. wordt gevat. X. 463. en onthalsd. X. 474, 475
Dykaadjen in Holland hersteld, in 1577. VII. 158
Dyken (lange) van Domitius. I. 67
Dyken door Floris den IV. gelegd. II. 360 *Aant.* Wendeldyk. II. 360 *Aant.*
Dyken (Westfriesche) met balken en paalwerk beschut. IV. 91. 't bewind over dezelven aan Karel van Poitiers opgedraagen. IV. 395
Dyken, op eene nieuwe wyze, beschermd door middel van steen. XIX. 92
Dykveld (*Everard van Weede, Heer van*) in gezantschap naar Engeland, in 1672. XIV. 42. keert te rug. XIV. 108. handelt te Brussel. XIV. 488. trekt in buitengewoon gezantschap naar Frankryk. XV. 3, 4. wordt gemagtigd tot het sluiten van een Verdrag met dit Ryk. XV. 243. in buitengewoon gezantschap, in Engeland. XV. 303. zyn geheime last. XV. 303. by keert te rug. XV. 307. wordt wederom derwaards gezonden. XV. 351. bevordert aldaar de oogmerken des Prinsen van Oranje. XV. 351, 352, 353, 354, 357. ook by de Burgemeesters van Amsterdam. XV. 427. beweegt den Prins tot het aanvaarden der Kroone, onder zekere voorwaarden. XV. 507. zyne handeling in Engeland. XVI. 21, 23, 27, 31, 35. XVII. 122. hy wordt tot de Haagsche Byeenkomst gemagtigd. XVI. 103. en tot de Ryswykse Vredehandeling. XVI. 357. hy ontdekt de handeling van 't Fransche Hof in Spanje. XVII. 15, 26

E.

Erdulf, Koning van Nordhumberland, neemt zyne toevlugt tot Karel den Grooten, te Nieuwmegen. II. 37
Ebbe (ongewoone) belet de landing der Engelſchen op T'exel. XIV. 128
Eburonen, oude inwooners van Gallie. I. 43. ſtaan op tegen de Romeinen. I. 51
Eck (Dr. Mattheus van) wordt Burgemeſter te Tiel. XVIII. 141
Edam verzoent zig met Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 286. kieſt 's Prinſen zyde. VI. 364. bewilligt niet, in de zogenaamde *ſcherpe Reſolutie*. X. 164. Maurits maakt aldaar geene verandering, in 1618. X. 267. bezending derwaards, in 1650. XII. 76. de Stad bewilligt niet in de Akte van Uitſluiting. XII. 326. haare Afgevaardigden te Amſterdam aangerand. XIV. 66. verandering der Regeeringe aldaar, in 1748. XX. 313
Edele (eerſte) in Zeeland. Oorſprong deezer waardigheid en geſchillen deswege. VIII. 454 enz. XI. 5. zy wordt, in 1650, vernietigd verklaard. XII. 132. Willem de III., in 1668, tot eerſten Edele aangeſteld. XIII. 337. de Staat van eerſten Edele wordt, in 1702, vernietigd. XVII. 148
Edelen, van ouds Raaden der Graaven. II. 261, 311. oorſprong van hun gezag in Holland. II. 306. wanneer *Ridders* genaamd. II. 307. wanneer *Knapen*. II. 308. hunne goederen en ſloten. II. 308, 309. zy ſtonden over 't maaken van Vrede en Oorlog. II. 311, 312. en andere verdragen. III. 24. twiſten met de Steden, over 't draagen der gemeene laſten. III. 183. hun klein getal, ten tyde van Karel den V. V. 249
Edelen (Nederlandſche) ſluiten een Verbond, in 1565. VI. 122. naamen der voornaamſte tekenaaren van het zelve. VI. 125. hun aanſlag op Antwerpen. VI. 127. hunne klagten over de Inquiſitie en Plakaaten. VI. 128. hunne vrymoedige taal. VI. 130. zy komen byeen te Breda en te Hoogſtraaten. VI. 132. ſtellen een verzoekſchrift op aan de Landvoogdeſſe. VI. 132. Inhoud van het zelve. VI. 143. zy leveren 't over. VI. 142, 143. bekomen 'er antwoord op. VI. 145. doen een nieuw verzoek. VI. 146. bekomen een tweede antwoord. VI. 147. ſcheiden misnoegd. VI. 148. ſtellen orde op hunne zaaken. VI. 148. krygen den naam van *Geuzen*. VI. 149. onderſcheiden zig, door penningkjes, napjes en gewaad. VI. 149, 150. begunſtigen de openbaare Preeke. VI. 164, 166, 168 hun gedrag, in Spanje misduid. VI. 169. hun wordt vergiffenis toegezeid. VI. 172. zy komen te S. Truyen byeen. VI. 174. wat zy hier handelen onderzogt. VI. 175. de Hugenooten bieden hun byſtand aan. VI. 177. ſommigen hunner hebben de hand in de Beeldſtorminge. VI. 180, 181, 184, 187. zy verdraagen zig

met de Landvoogdesse. VI 190, 191. sommigen yveren tegen de Beeldstormers. VI. 192, 193. de voornaamsten houden eene Dagvaart, te Dendermonde. VI. 196. hun Bondgenootschap krygt een krak. VI. 207. zy werven, en versterken hunne Sloten. VI. 210 sommigen zoeken hunnen zoen. VI. 213. veelen vlugten uit Friesland. VI. 222. eenigen smeeden een' toeleg op Walcheren. VI. 223. en sheuvelen in een gevegt by Oosterweel. VI. 226. anderen worden gevangen. VI. 231. deerlyk verval van hun Bondgenootschap. VI. 233. eenigen doen eene intekening tot ondersteuning van het zelve. VI. 255. zy durven niet voor Alva verschynen. VI. 285

EDELEN (LID DER) van Holland, in 1618, door beleid van Oldenbarneveld, met twee Edelen vermeerderd. X. 282. op begeeren van Prinse Maurits, met vyf. X. 282. in 1619, op gelyk begeeren, met nog twee. X. 332. Fredrik Henrik wordt 'er in beschreeven. XI. 249. in 1666, vermeerderd met vyf Heeren. XIII. 227. orde op het beschryven van nieuwe Leden. XIII. 227, 228. Willem de III. doet drie nieuwe Edelen beschryven. XIV. 216. de Edelen wederleggen Amsterdam over 't stuk der afdanking, in 1685. XV. 286. over 't zenden der Nominatie van Schepenen naar Engeland, en het zitten des Graaven van Portland, in 1690. XVI. 56, 62, 68, 87

EDELEN VAN ZEELAND beweeren, zo wel als de eerste Edele, ter Dagvaart beschreeven te mooten worden. VIII. 461, 462. verdraagen zig, in 1625. met Prinse Maurits. VIII. 462. doen, in 1651, een nieuw Vertoog aan de Staaten, om ter Dagvaart te mogen worden toegelaaten. XII. 149

Eder. Zie *Adrana.*

Edict of Gebod (eeuwig) ten tyde van Don Jan gemaakt. VII. 142. eeuwig Edict van 1667. XIII. 292. XIV. 85. misnoegen over het zelve. XIII. 294. het wordt vernietigd. XIV. 83-85

Eduard de I. Koning van Engeland, ontvangt een' Brief van Floris den V. III. 20. verbiedt den uitvoer der Wolle. III. 21. handelt, over een dubbel Huwelyk, met Floris den V. III. 23, 30, 31. legt den Wolstapel te Dordrecht. III. 53. verlegt dien naar Brugge en Mechelen. III. 58. hoe ver hy de hand hadt, in 't ongeluk van Floris den V. III. 64, 65, 72, 73. hy krygt kennis van Floris dood. III. 87. zoekt Jan den I. in 't bewind te stellen. III. 93, 103. doch zelf merkelyk gezag te bekomen over Holland. III. 96

Eduard de III. Koning van Engeland, met Hollandsche hulp, op den Troon gesteld. III. 210. handelt met Willem den III. over een verbond tegen Frankryk. III. 230. sluit 'er een, met Willem den IV. III. 237. wordt *Ryks Stedehouder.* III. 240. of hy Gelder tot een Hertogdom verheeven hebbe. III. 241. hy beweert, dat zyne Gemaalin regt heeft op deeze Landen. III. 267, 270.

270. krygt, voor een'tyd, deel aan de Regeering. III. 277. ſtaat van 't Regt zyner Gemaalinne af. III. 303
Eduard de IV. wordt Koning van Engeland. IV. 78. verbindt zig met Hertoge Karel. IV. 103. raakt in onluſt met den Graave van Warwik. IV. 108. vlugt naar Holland. IV. 113. wordt herſteld. IV. 116. ſluit den verbond van Koophandel met Maximiliaan en Maria. IV. 181. met de Friezen en den Heere van ter Schelling. IV. 182. ſterft. IV. 233
Eduard de VI. Koning van Engeland. V. 296. zyn uiterſte wil en dood. V. 388
Eduard, Hertog van Gelder, verklaart Hertoge Albrecht den oorlog. III. 301. maakt vrede met hem. III. 302
Eduen, inwooners van het eigenlyk Gallie. I. 37. ſtaan op tegen de Romeinen. I. 51
Edzard, Graaf van Ooſtfriesland, helpt Franiker ontzetten. IV. 318. wordt tot Heere van Groningen ingehuldigd. IV. 325. raakt in geſchil met Hertoge Joris van Saxen. IV. 382. verbindt zig met den Hertoge van Gelder. IV. 384. wordt ontzet van 't bewind over Groningen. IV. 386. ſterft. V. 35
Edzard de II., Graaf van Ooſtfriesland, klaagt over 't bezetten van de Ems, door de Staatſchen. VII. 510. 't geſchil met hem wordt bygelegd. VIII. 69, 70
Edzard de III., Graaf van Ooſtfriesland, raakt in geſchil met de Stad Embden. VIII. 418. welk door der Staaten bemiddeling bygelegd wordt. VIII. 420. 't ontſtaat op nieuws. IX. 19. hy heult met Spanje. IX. 22. zyne Zoonen verwekken oproer in Embden. IX. 20. hy ſterft. IX. 23
Edzard Ferdinand, Vorſt van Ooſtfriesland XIII. 97. geſchillen ten zynen tyde. XIII. 351-357
Eed der Graaven geſchiedde, van ouds, voor die der Staaten. III. 547. V. 337, 338
Eenigenburg, Slot in Weſtfriesland. III. 44. gelegt. III. 99
Egbert, Zoon van Dirk den II. II. 125. wordt Biſſchop van Trier. II. 126
Egbert de II. Markgraaf van Brandenburg, verlieſt zyne Graafſchappen Ooſtergouwe, Weſtergouwe, Islegouwe en Staveren. II. 193, 194, 196
Egbert en *Juriaan Wybrandszoonen* dienen Willem den I. te water. VI. 308
Egbertszoon (Sebaſtiaan), Oud-Burgemeeſter te Amſterdam, raadt tot gemaatigdheid. X. 86. wordt afgezet. X. 280
EGGARD, Graaf van Walcheren, ſneuvelt. II. 53
Eggert. Zie *Willem Eggert.*
Egmond of *de Hegge.* Adelbert predikt, en ſterft aldaar. I. 373. Geweldenaaryen aldaar, door de Deenen, gepleegd. II. 55. de Kerk en Kerken-goederen van Egmond worden onder 't bewind van Dirk den I. geſteld. II. 109. de Weſtfriezen verwoeſten 't Klooſter aldaar. II. 115. 't wordt, door verſcheiden' Graaven, begiftigd. II. 132, 196. 't

Slot aldaar, door Lodewyk van Loon, verbrand. II. 316. verſchil tuſſchen den Heer en Abt van Egmond. III. 385. de Heerlykheid tot een Graafſchap verheeven. IV. 233

Egmond (Abtdy van), door Jonkheer Jakob Kabeljaauw genoegzaam geſlegt. VI. 440

Egmond (Jonkheer *Albrecht van*) dient Willem den I. te water. VI. 308. wordt Krygskommisſaris. VI. 387

Egmond (*Allard van*) ſneuvelt te Schagen. II. 262

Egmond (*Allard van*). III. 204

Egmond (*Berwoud van*) ſneuvelt. II. 215

Egmond (*Berwold van*). II. 259

Egmond (*Filips, Graaf van*) wordt te Antwerpen gevangen. VII. 113. helpt den Aartshertog Matthias bevorderen tot Landvoogd. VII. 173, 174. neemt Lier in. VII. 174. zoekt Bruſſel aan 's Konings zyde te brengen. VII. 292. wordt vinnig beſchimpt. VII. 293. neemt Geertsbergen en Ninove in. VII. 294. voegt zig by de Malcontenten. VII. 294

Egmond (*Fredrik van*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 126. bevordert de openbaare Preeke. VI. 166

Egmond van der Nyenburg (*Joan Egidius van*), in gezantſchap aan den Koning der beide Sicilien gezonden. XIX. 275

Egmond (*Lamoraal, Graaf van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Lid van den Raad van Staate. VI. 7, 40. Filips de II. verklaart hem vry van Beden. VI. 12, 25. by helpt den ſlag by Grevelingen winnen. VI. 27. wordt Stadhouder van Vlaanderen en Artois. VI. 41. verbindt zig met Oranje. VI. 69. vindt eene ſchimpluvrey uit. VI. 72. ſchryft aan den Koning. VI. 78, 83, 85. blyft uit den Raad van Staate. VI. 83. keert 'er weder in. VI. 95. maakt vrienden. VI. 96, 100. wordt onder de Edelen van Holland beſchreeven. VI. 154. *Aantek.* trekt in gezantſchap naar Spanje. VI. 104, 106. keert te rug. VI. 107. verſlag zyner handelinge. VI. 107. hy is misnoegd op Filips den II. VI. 109. neigt tot gemaatigdheid. VI. 112. of hy deel aan 't Verbond der Edelen gehad hebbe. VI. 126. wat hy van 't Verzoekſchrift wiſt. VI. 133. hy keurt zeker Vertoog van Holland af. VI. 153. ſtraft de beeldſtormers. VI. 193. wordt oneens met Oranje. VI. 208, 227. woont Alva's intrede by. VI. 247. wordt gevangen. VI. 248. onthalsd. VI. 277

Egmond (*Lamoraal van*), jonger Zoon des gemelden, raakt in hegtenis. VII. 460

Egmond (*Ledewyk, Graaf van*) beweert regt te hebben op Gelder en Zutfen. XI. 410

Egmond (*Otto van*). Zie *Keenenburg*.

Egmond (*Prokopius Ferdinand, Graaf van*) beweert regt te hebben op Gelder, Zutfen en andere Heerlykheden hier te Lande. XVI. 430-435. Zie ook XVII. 521

Egmond (*Willem van*). II. 361. ſneuvelt. II. 373

Egmond (*Wouter van*). II. 295, 800.

300. III. 16. Zie *Adolf*, *Arnoud*, *Floris*, *Fredrik*, *Georgius*, *Jan*, *Lamoraal* en *Maximiliaan van Egmond*.

Egomir, Legerhoofd der Cheruſcen. I. 76

Eik (*Gerrit Janszoon van der*), Burgemeeſter van Delft, in bezending naar Amſterdam. X. 114

EILAND *der* BATAVIEREN. Gelegenheid. I. 4, 14. of het tot Germanie, of Gallie behoord hebbe. I. 4, 5. oudſte bewooners van het zelve. I. 6. *Aant.* 7. het wordt, door de Batavieren, ingenomen. I. 13. Germanikus verzamelt aldaar eene Vloot. I. 73. Vitellius beveelt 'er eene werving te doen. I. 118. 't wordt, door Cerialis, geplonderd. I. 179. Wapenhuis aldaar. I. 194. oude opſchriften. I. 195. inval der Franken, in het zelve. I. 202. de Saliërs woonen 'er in. I. 243. doch worden 'er uit verjaagd, door de Quaden. I. 247. Theodoſius brengt 'er 't tooneel des oorlogs. I. 261

Eilanden in *Friesland* waren, oudtyds, Ooſtergo en Weſtergo. I. 376

Eilanden der *Saxers*, waar gelegen. I. 296. *Aant.* overmeeſterd, door de Franken. I. 296

Eilerſtbans ingenomen door den Biſſchop van Munſter. XIII. 89. beroverd door de Staaten. XIII. 95, 96

Eilof (Hopman *Jan*), wordt in Leiden ontvangen. VI. 367

Einde (*Jakob van den*), Penſionaris van Delft. V. 375. Zie *Jakob van den Einde*.

EINDHOVEN gewonnen en verlooren, in 1581. VII. 381. herwonnen, in 1582. VII. 471. wederom verlooren, in 1583. VII. 488. andermaal herwonnen, in 1629. XI. 98

Eindhouts (*Adriaan van*), om verraad op Tiel, onthalsd. X. 421

Eleman (*Joan*) handelt over 't verſterken van Naarden. XIII. 361

ELBURG, gewonnen door den Graave van Buuren. IV. 493

Eligius koopt eenige gevangen' Saxers vry. I. 334. wordt Biſchop van Noyon. I. 336. *Aant.* predikt den Friezen en Zeeuwen. I. 345

Elizabet, Koningin van Engeland, door Filips den II. ten Huwelyk verzogt. VI. 29. raakt met hem in ongenoegen. VI. 61. ook met den Hertoge van Alva, in 1569 VI. 304. 't geſchil wordt bygelegd. VI. 305. Graaf Lodewyk vleit haar, met het gebied over Zeeland. VI. 331. zy doet de Watergeuzen vertrekken uit haare havens. VI. 341. ſtaat den gevlugten Nederlanderen werving toe. VI. 355. Oranje tragt, vergeefs, naar verdrag met haar. VI. 466. VII. 83. zy verbiedt Oranje, en veelen anderen, het Ryk. VII. 82. de Opperſte magt over Holland en Zeeland wordt haar aangeboden. VII. 84. zy wil eerſt beproeven, of zy de Landen met Filips bevredigen kan. VII. 86. haar ſchryven aan den Prinſe van Oranje en de Staaten. VII. 92. geſchil tuſſchen haar, en Holland en Zeeland, bygelegd. VII. 100, 101. zy ondersteunt de Staaten tegen Don Jan. VII. 131, 198. verſchoont zig,

zig, deswege, by Filips. VII. 198. is misnoegd, over den handel met Anjou. VII. 227. raadt vyf Geweſten zig nader te vereenigen. VII. 248. haare Huwelykshandeling met Anjou wordt plotſelyk afgebroken. VII. 420, 421. zy raadt de Staaten tot Verdrag met Anjou. VII. 485. men handelt met haar over 't verleenen van onderſtand. VIII. 33-36. over de opdragt der Heerſchappye. VIII. 88-91. die zy van de hand wyſt. VIII. 91. zy belooft bepaalden byſtand. VIII. 92, 97. ſtelt Leiceſter aan tot hoofd haarer hulpbenden. VIII. 100. haar heimelyk oogmerk. VIII. 102. zy ſchynt te onvrede over de opdragt der Landvoogdye aan Leiceſter. VIII. 110. ſchryft minzaam aan die van Utrecht. VIII. 146. geeft der Staaten gezanten bits beſcheid. VIII. 194. men weigert haar den uitvoer van een party Rogge. VIII. 208. zy vaardigt der Staaten Gezanten af. VIII. 215. handelt van vrede met Spanje. VIII. 234. de Paus verklaart haar vervallen van haar Ryk. VIII. 283. zy wordt misleid, aangaande het oogmerk der Spaanſche Vloote. VIII. 285. zy veroordeelt de beweegingen, op haaren naam, in de Nederlanden verwekt. VIII. 352. keurt der Staaten mildheid jegens den Koning van Schotland af. VIII. 400. ſluit een Verbond met Henrik den IV., waarin de Staaten treeden. VIII. 449, 450. komt noode tot erkentenis van der Staaten opperſte magt. VIII. 451. handelt met hen. VIII. 495-497. ſchynt tot Vrede te neigen. VIII. 500. ſluit een Verdrag met de Staaten. VIII. 502. verklaart hun, dat zy genoodzaakt is Vrede te maaken met Spanje. IX. 70. treedt in handeling met de Aartshertogen; doch ſluit niets. IX. 92-94. zendt volk naar Oſtende. IX. 111. ſterft. IX. 153

Ellerborn (*Gerard*) verwerft Brieven van Schaverhaaling tegen de Staaten. IX. 24. regt niets uit. IX 24

Embden ontvangt veele Nederlandſche Vlugtelingen. VI. 233, 251. 's Prinſen ſchepen aldaar beſlaagen. VI. 325. de Stad raakt in hevig geſchil met Graave Edzard den II. VIII. 418. 't wordt te Delfzyl, door bemiddeling der Staaten, bygelegd. VIII. 420. nieuwe onluſten aldaar. IX. 19, 123, 310. de Staaten ondersteunen de Stad. IX. 21, 126. werpen 'er volk in. IX. 124, 126, 128, 311. nieuw verſchil met Enno bygelegd. X. 52, 53. de Stad raakt wederom in hevigen twiſt met hem. X. 439. en met Graave Rudolf Chriſtiaan. XI. 43, 226, 227. Abyſſiniſche Maatſchappy aldaar opgeregt. XI. 228. de Stad heeft geſchil met Enno Lodewyk. XIII. 91 enz. Afrikaanſche Maatſchappy aldaar opgeregt. XV. 114. loopt te niet. XV. 116. de Stad wordt in de Ryswykſche Vrede begreepen. XVI. 408. moeilykheid hierover. XVI. 428. de Stad wordt ontledigd van Staatſche bezetting. XIX. 483. Indiſche Maatſchappy aldaar opgeregt. XX. 465

Ementil (Schans te) gewonnen, door Verdugo. VIII. 349
Emilia van Naſſau. Gevolgen van haar Huwelyk met den Prinſe van Portugal. VII. 462. VIII. 487, 489. IX. 341
Emilius (*Petrus*), Remonſtrantſch Predikant te Warmenhuizen, uit de Kerk geweerd. X. 57
Emmanuel Filibert, *Hertog van Savoje*, voert bevel over 't Leger van Karel den V. V. 399. wordt algemeene Landvoogd der Nederlanden. VI. 5. gebiedt het Spaanſche Leger in den kryg tegen Frankryk. VI. 14, 18. wordt herſteld in 't bezit zyner Erflanden. VI. 33. trouwt met eene Zuſter des Konings van Frankryk. VI. 35. brengt te wege, dat Filips van den honderdſten en vyftigſten penning afſtaat. VI. 37. ontſlaat zig van de Landvoogdye. VI. 38. beſtraft de Staaten. VI. 52. beoorloogt die van Geneve. VIII. 320
Emmanuel (*Don*), Prins van Portugal, trouwt met Emilia van Naſſau. VII. 462. VIII. 487. gevolgen van dit Huwelyk. VIII. 489. IX. 341. Maurits verzoent zig met hem. IX. 456. hy woont het beleg van Gelder by XI. 274
Emmenes begeeft zig onder Holland. III. 272
Emmerik neemt Spaanſche bezetting in. IX. 32. wordt 'er van ontſlaagen. IX. 35. op nieuws bezet. IX. 45. geruimd. IX. 95. door Maurits ingenomen. X. 77. door Lodewyk den XIV. in 1672. XIV. 27
Ens (*Kornelis van*) geſlaagen met zyn vendel. VII. 155
Enge (*Bernard uit den*). III. 17
ENGELAND. Oude ſtaat van dit Ryk. II. 187. Koophandel der Nederlanden, in het zelve. III. 21, 187, 405, 498. IV. 89, 233, 302, 321. de Koning beweert de oppermagt te hebben over de zee, die 't Ryk omringt III. 169 *Aant.*
Engelbert van Kleeve wordt tot Beſchermheer van Uttecht verkooren. IV. 204. ſtilt de misnoegde burgerye. IV. 215. wordt, door den Biſſchop, in den ban gedaan. IV. 217. verraft Utrecht. IV. 226. wordt gevat. IV. 227. geſlaakt IV. 231. keert naar zyn Vaderland. IV. 231. komt, met Franſche hulp, in Gelderland. IV. 347
ENGELBERT VAN NASSAU, Heer van Breda, wordt algemeene Landvoogd. IV. 320. ſterft. IV. 331
Engelenberg (*Alexander Schimmelpenning van der Ooye, Heer van*) in buitengewoon Gezantſchap naar Engeland gezonden. XVI, 31. zyne handeling. XVI. 35
Engelen-Schans by 's Hertogenboſch veroverd, door Turenne. XIV. 92
ENGELSCHEN neemen veele Nederlandſche Koopvaardyſchepen, tegen het Verdrag van Zeevaart van 1674. XIX. 323, 529
Engelsman (*Jan Janszoon*), Burgemeeſter van Hoorn, in eene zending naar Utrecht afgevaardigd. X. 227
ENKHUIZEN. Avennes landt aldaar. III. 102. Hertog Albrecht verzamelt 'er een Leger. III. 330. wreedheid der Hoekſchen

aldaar. III. 475. aanslag der Gelderschen op deeze Stad. V. 141. zy lydt zwaare schade ter zee. V. 368. toeleg van Willem den I. op deeze Stad. VI. 320. beroerte aldaar. VI. 355. zy verkiest 's Prinsen zyde. VI. 360. de Prins aldaar ontvangen. VI. 396. Bily staat naar de Stad. VI. 447. Hertog Erik, insgelyks. VI. 473. Overeenkomst wegens het Paalgeld aan deeze Stad vergund. VII. 191. zy wordt tot afval aangezogt. VII 359. maakt in 't eerst zwarigheid om Filips den II. af te zweeren. VII. 396. de Koning zoekt de Stad te doen omslaan. VII. 463. toeleg van Leicester op dezelve. VIII. 248. zy beweert, nevens Hoorn en Medenblik, een Gewest op zig zelf te zyn. VIII. 321 enz. bewilligt niet in de zogenaamde *scherpe Resolutie*. X. 164. Maurits maakt aldaar geene verandering, in 1618. X. 270. bezending derwaards, in 1650. XII. 76. geweldige beroerte aldaar, in 1653. XII. 285-296. de Stad bewilligt niet in de Akte van Uitsluiting. XII. 326. poogingen om haar te doen veranderen. XII. 342. in 1672, geschiedt aldaar geene verandering der Regeeringe. XIV. 202. *Aant.* Kerkelyke onlust aldaar, in 1675. XIV. 450. verandering der Regeeringe, in 1748. XX. 312. beweeging aldaar, in 1749. XX. 340

Enkhuizen (*Willem Pieterszoon*), Burgemeester van Hoorn, zyns ondanks, *geus* gemaakt. VI. 189

Enno, Graaf van Oostfriesland. V. 35. heeft geschil met Balthazar van Ezens. V. 35

Enno, Graaf van Oostfriesland, twist met Embden. IX. 122. werft tegen de Stad en tegen andere Oostfriesche Steden. IX. 125. de Staaten doen uitspraak over de geschillen. IX. 126. en verantwoorden zig, deswege, by den Keizer. IX. 128. de Graaf verdagt van 't verwekken van eenen oproer in de Stad. IX. 311. 't verschil tusschen hem en Embden wordt bygelegd, door de Staaten. X. 52, 53. die van Embden neemen hem in hegtenis. X. 439. de Staaten doen hem slaaken. X. 439

Enno Lodewyk, Vorst van Oostfriesland. zyne geschillen. XIII. 90 enz. hy sterft. XIII. 97

Enschede ingenomen door Prinse Maurits, in 1597. VIII. 473. door de Bisschoppelyken, in 1672. XIV. 28

Entes. Zie *Barthold Entes van Mentheda*.

Entszoon (*Gerrit*), Burgemeester van Enkhuizen, zoekt de Friezen te beweegen, om zig Hertoge Karel te onderwerpen. IV. 107. helpt eene beroerte te Zierikzee stillen. IV. 185

Epeszoon (*Furiaan*), Predikant te Hoorn. zyn merkwaardig einde. VII. 58

Episkopius (*Simon*) verdedigt het gevoelen der Remonstranten in de Haagsche Conferentie. X. 54. wordt Hoogleeraar te Leiden. X. 54. doet eene Redevoering in de Sinode te Dordrecht. X. 315. wordt, deswege, bestraft. X. 315, 316. laat zig ten Lande uit voeren. X 386. keert

keert te Amſterdam te rug, en geeft Leſſen in de Remonſtrantſche Kweekſchoole aldaar. XI. 87
Erasmus (*Deſiderius*) houdt briefwiſſeling met Biſſchop Filips van Bourgondie. IV. 419. draagt een zyner werken op aan de Landvoogdeſſe, Koninginne Maria. V. 22. ſterft. V. 130. agting der Staaten van Holland voor hem. V. 130
Erfmaarſchalk van Holland. Herkomſt en betekenis deezer waardigheid. X. 246. XI. 250
Erfſtadhouderſchap in de mannelyke en vrouwelyke nakomelingen, in Holland voorgeſlaagen. XX. 121. beweegingen onder 't gemeen ter deezer gelegenheid XX. 124, 131. beſluit der Staaten van Holland daar toe. XX. 147. der meeſte andere Geweſten. XX. 151
Erik, Hertog van Brunswyk, helpt den ſlag van S. Quintin winnen. VI. 15. wordt Pandheer van Woerden. VI. 16. VII. 331. verzamelt volk tot voorſtand der Inquiſitie. VI. 139. ſtaakt zyne werving. VI. 139. vangtze wederom aan. VI. 167. werpt bezetting in Woerden. VI. 186, 187. in Viane en Ameide. VI. 232. trekt op tegen Graave Lodewyk. VI. 280. voorwaarde, hem betreffende, in 't Verdrag met Woerden. VI. 381. hy eiſcht Hoorn en Enkhuizen op. VI. 473. hy ſterft. VIII. 329. wat'er, over zyne Heerlykheden hier te Lande. te doen viel. VIII. 329, 330
Erkelens, door Fredrik Henrik verraſt. IX. 225
Ernſt. Aartshertog van Oeſtenryk, wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. VIII. 382. hy komt te Bruſſel. VIII. 383, zyn aart. VIII. 383. hy raakt in veragting. VIII. 384. handelt van Vrede met de Vereenigde Staaten. VIII. 395, 407. zoekt Deenemarke tegen hen op te hitſen. VIII. 401. ſterft. VIII. 409
Ernst Kasimir van Nassau bemagtigt de Schans Filippine. IX. 77. wordt by de brug van Leſſinghem geſlaagen. IX. 80. helpt den ſlag by Nieuwpoort winnen. IX. 79 enz. wordt aan de Scheide geſlaagen. IX. 183. wint Lochem. IX. 219. wordt Stadhouder van Friesland. X. 408. en van Groningen en Drente. XI. 4. wint Oldenzeel. XI. 35. voorziet de Steden langs den Yſſel. XI. 96. vragt eene beroerte te Leeuwaarden te ſtillen. XI. 218. ſneuvelt voor Roermonde. XI. 151
Ernſt (*Barthold*), Griffier 's Hofs van Holland. VI. 381
Erpt (*Jan van Kuik, Heer van*) brengt Vliſſingen over aan 's Prinſen zyde. VI. 350. ook Veere. VI. 353
Eſcheda gebiedt in 't beleg van Groningen, in 1580. VII. 338
Escovedo (*Joan de*), Geheimſchryver van Don Jan. zyne handeling te Antwerpen. VII. 129. zyne brieven worden onderſchept. VII. 153, 154. hy trekt naar Spanje. VII. 151. wordt aldaar vermoord. VII. 151
d'Eſpeſſes, Gezant van Frankryk in den Haage. XI. 62. maakt zig veragt. XI. 75

Espinoi (Prins van) bemagtigt S. Guilain. VII. 416. loopt gevaar by Gend. VII. 457. beding wegens de goederen van zyn huis by het Bestand. IX. 444
Espinoi (Prinses van) verdedigt Doornik in 't afzyn van haaren man. VII. 416
Essex (*Henrik van*), een der Regteren over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 340. in gezantschap naar Frankryk. X. 495
Esszquebo. De Zeeuwen beweeren een uitsluitend regt te hebben om op deeze Volkplanting te handelen. XX. 385 enz. 396 enz. te Amsterdam, houdt men het tegendeel staande. XX. 389 enz. 400 enz. 't geschil blyft steeken. XX. 405
Essex (*Robert, Graaf van*). zyn scheepstogt naar Spanje. VIII. 439. tweede togt derwaards. VIII. 475. hy wordt in hegtenis genomen. IX. 70
Estampes (*Markgraaf d'*), Gezant van Frankryk in den Haage. zyne handeling. XI. 265
Estrades (*Godefroi, Graaf van*), handelt, wegens Frankryk, in Engeland. XI. 266. en in den Haage. XI. 266. zyn gesprek met Fredrik Henrik. XI. 268. hy beraamt, met hem, de beweegingen der Legeren, in 1644. XI. 365. zyne Krygsbedryven. XI. 369, 370. zyn voorslag aan Fredrik Henrik. XI. 414. hy handelt aan 't Engelsche Hof. XIII. 21. komt in den Haage. XIII. 107. zyne handeling aldaar. XIII. 107, 108, 110, 111, 112. hy opent den grond van 't regt der Koninginne op de Spaansche Nederlanden, aan de Witt. XIII. 113. handelt met hem over eene verdeeling derzelven. XIII. 113, 117. is bedugt voor de verheffing des Prinsen van Oranje. XIII. 133. schryft over eenige Leden der Regeeringe. XIII. 164. maakt een ontwerp, om zig van Friesland en Stad en Lande te verzekeren. XIII. 179-182. de Witt handelt looslyk met hem. XIII. 285. zyn merkwaardige Brief aan den Koning van Frankryk. XIV. 35. hy wordt tot de Nieuwmeegsche Vredehandeling gemagtigd. XIV. 369
Eugeniaansche Graft. XI. 36, 41
Eugenius (*François*), Prins van Savoje. zyne Krygsbedryven in Piemont. XVI. 159 enz. in Italie en Duitschland. XVI. 97, 169, 214, 265, 286, 311. in de Nederlanden. XVII. 317 enz. 342 enz. 386, 402. hy wil een inval in Frankryk doen. XVII. 425 handelt in Engeland. XVII. 437. brengt te wege dat eenige Duitsche troepen by 't vereenigd Leger blyven. XVII. 478. staat de Turken by Peterwaradyn. XVIII. 121
Eusum (*Kaspar van*) verdedigt Koeverden trouwelyk. VIII. 379
Ever (*Gerard*). III. 17
Everard, Graaf, zo men meent, van Hameland, verlieft zyn Graafschap. II. 91. doodt Gedefried den Noorman. II. 91. bekomt deszelfs goederen. II. 92
Everard, Heer van Elst, verbindt zig met Radboud. I. 363. zyn goed wordt, hierom, verbeurd verklaard. I. 363

Evers,

Eversdyk (*Kornelis*). Baljuw van Goes, raakt in een hevig geſchil met eenige Regenten. XVI. 203
Eversdyk (*Matthéus*), Burgemeester van Goes, raakt in merkelyke moeite. XVI. 208 enz.
Everſtein, door de Stigtſchen gewonnen. III. 372
Everſtein (*Filips, Graaf van*) heeft bevel over een regement knegten. VI. 9. verſlaat eenig Prinſen volk, by Daalhem. VI. 270
Evertſen (*Gelein*) raakt in gevegt met de Franſchen, by Beveſier. XVI. 110
Evertſen (*Jan*) raakt ſlaags met Collart, en neemt hem gevangen. XI. 236. voorkomt eene onderneeming op Vliſſingen. XI. 237. woont den zeeſlag voor Duins by. XI. 283. bemagtigt de Schans het Boerengat. XI. 428. lydt veel, in den zeeſlag tuſſchen Blake en Tromp. XII. 202, 203. en in dien, tuſſchen Monk en Tromp. XII. 241. wykt uit den ſlag voor Leſtoffe. XIII. 146. wordt in den Briele door 't graauw mishandeld. XIII. 146. verdedigt zig. XIII. 146. ſneuvelt. XIII. 215
Evertſen (*Kornelis*), Luitenant-Admiraal, ſneuvelt. XIII. 206
Evertſen (*Kornelis*), Luitenant-Admiraal, verzamelt de Vloot op Schooneveld. XV. 395. verzelt Willem den III. naar Engeland. XV. 474
Everwyn (*Salomon*), Burgemeester van Dordrecht. XV. 264
Evocatie. Zie Privilegie *de non evocando*.
Excellentie (Titel van) den Staatſchen Gevolmagtigden te Munſter toegeſtaan. XI. 397
Excynzen (nieuwe), in ſommige Steden *verbeurd* of verpagt. IV. 120, 449. 't invoeren derzelven verwekt opſchudding. IV. 120. geſchiedt daarna gemakkelyker. IV. 304. oproer over dezelven, in den Hage. IV. 447. men tragtze in Holland in te voeren. V. 133, 250, 257. 't geſchiedt. V. 258. doch met veel moeite. V. 258, 265, 285. Zie Impoſten.
Ezens (*Bakbazar van*) heeft geſchil met Graave Enno. V. 35. handelt met Hertoge Karel van Gelder. V. 54

F.

Faan (. . . *Mepſche, Heer van*) wordt beſchuldigd van te ſtrenge ſtraf geoefend te hebben over de misdaad van Sodomie. XIX. 39, 173. verdedigd. XIX. 171, 173
Fabricius (*Albert*), in bezending naar Utrecht en Overyſſel. XVIII. 244
Fabritius (*Willem*), Vroedſchap te Haarlem, afgezonden aan Willem den III. XIV. 80
Fagel (*François*), Griffier der algemeene Staaten, legt zyn ampt neder. XIX. 475
Fagel (*François Nikolaas*). Zyne Krygsbedryven. XVI. 104, 145, 183, 245. XVII. 226 enz. 266, 343
Fagel (*Gaspar*), Penſionaris van Haarlem, in bezending naar Friesland en Stad en Lande, op 't ſtuk der *Harmonie*. XIII. 336. wordt Griffier der algemeene Staaten. XIII. 437. weigert

gert het beſluit tot verdrag met Frankryk te tekenen. XIV. 55. is verdagt van het eeuwig Edict doorgedreeven te hebben. XIV. 85, 86. wordt *Raadpenſionaris*. XIV. 187. raadt den Prins tot verandering der Regeering. XIV. 188. loft de zwaarigheden daar tegen op. XIV. 190. brengt, zo men wil, te wege, dat te Haarlem byna geene verandering geſchiedt. XIV. 202. wat de Groot van hem ſchreef. XIV. 262. hy wordt naar Utrecht afgezonden. XIV. 283, doet verſlag van de bezending. XIV. 310. zyn begrip van de Voorwaarden der Vrede. XIV. 344. hy werkt tot de opdragt der Souveraiuiteit van Gelderland aan Willem den III. XIV. 345, 367. hy ſpreekt met Temple. XIV. 426-433, 435. zyn oogmerk. XIV. 431. zyn ſchryven, ten nadeele van eenigen te Amſterdam. XIV. 469. hy wordt van nieuws in zyn ampt aangenomen. XIV. 496. XV. 389. d'Avaux zoekt, vergeefs, hem te winnen. XV. 98. hy woont eene bezending naar Amſterdam by. XV. 146. zyn verſchil met die Stad. XV. 162, 194, 208, 389. zyn gezag, volgens d'Avaux. XV. 168. wat hy van d'Avaux oordeelde. XV. 192. zyn geſprek met den Keur-Brandenburgſchen Gezant XV. 207. hy yvert tegen het twintigjaarig Beſtand. XV. 234. is niet tegen Dordrecht, in 1685. XV. 279. zyne briefwiſſeling met Steward. XV. 358. zyn merkwaardige brief aan den zelven. XV. 361. uitwerkſels van dien brief. XV. 366-372. hy geeft aan ſommigen eenige opening wegens den voorgenomen togt naar Engeland. XV. 426, 430. bevordert dien. XV. 433. ſtelt eene Verklaaring op voor zyne Hoogheid. XV. 456. bezorgt hem geld. XV. 466. werkt, ten zynen behoeve, door de Predikanten. XV. 467, 471. ſterft. XV. 471. zyne afbeelding. XV. 472

Fagel (*Henrik*) wordt eerſte Griffier der algemeene Staaten. XIX. 475

Fagel (*Nikolaas*) bewerkt de aanbieding der Souveraiuiteit van Gelderland aan Willem den III. XIV. 345

Famars (*Karel van Levin, Heer van*) tekent het Verbond der Edelen. VIII 367. verdedigt Heusden. VIII. 310. ſneuvelt voor Koeverden. VIII. 367

Feitsma (*Jelger*), wegens Friesland, gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 56. en aan Engeland. VIII. 90. geweerd uit den Raad van Staate. VIII 203

Fenelon (*Gabriel Jaques de Saligmac, Markgraaf van*), Ambasſadeur van Frankryk by de Staaten, nodigt hen om het Verdrag van Hanover aan te neemen. XVIII. 324. dringt op het aannemen der wapenen tegen het Weener Hof. XIX. 42. keert naar Frankryk. XIX. 412. komt te rug. XIX. 433. opent den Staaten 's Konings toeleg, om in de Ooſtenrykſche Nederlanden te vallen. XIX. 433 enz. ſneuvelt in den ſlag by Raucoux. XX. 35

Fer-

Ferdinand, Broeder van Karel den V. wordt Roomſch-Koning V. 8. 't Keizerryk wordt hem afgeſtaan. V. 436
Ferdinand de II wordt Keizer. X. 402. handelt met de Staaten. X. 481. ſterft. XI. 262
Ferdinand de III wordt Keizer. XI. 262. zyn belang by de Vrede. XI. 406. hy beveſtigt het LIII. Lid van het Munſterſch Verdrag. XI. 468. XII. 22. ſterft. XII. 474
Ferdinand de VI. wordt Koning van Spanje. XX. 44 zyne inzigten op 't werk der Vrede. XX. 45
Ferdinand, Kardinaal-Infant en Aartsbiſſchop van Toledo, wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XI. 194. helpt den ſlag by Nordlingen winnen. XI. 194. overmeeſtert eenige Plaatſen, in Duitſchland. XI. 195. wint Goch. XI. 206. zyne Krygsbedryven in Frankryk. XI. 233. hy tragt, vergeefs, Breda te ontzetten. XI. 254. verovert Venlo en Roermonde. XI. 254. zyne beweegingen tot ontzet van Hesdin. XI. 278, 279. hy ſterft XI. 316
Ferdinand (*Don*), Zoon van Alva, wordt Overſte der Ruiterye. VI. 241. nodigt Egmond en Hoorne, op den dag hunner gevangeniſſe. VI. 249
Feria (*Gomes Figueroa, Graaf van*). Filips de II. zegt hem eene plaats in den Raad van Staate toe; doch geeftze hem niet. VI. 48, 54. geraadpleegd over de Nederlandſche beroerten. VI. 169. neigt tot zagtheid. VI. 240
Ferrare (*Cezar d'Eſte, Hertog van*). Maurits biedt hem hulp aan tegen den Paus. IX. 3
Fervaques (*Willem van Hautemer, Heer van*) beweegt Anjou, tot bemagtiging van eenige Steden. VII. 473
Fervou (Jonkheer *Fredrik van*) *tot Mortenabuis*, in gezantſchap naar Engeland. X. 427
Filibert van Chalons, Prins van Oranje. IV. 400. François de I. belooft hem in zyn Prinsdom te zullen herſtellen. IV. 463, 493. hy neemt den Paus gevangen IV. 466. hy ſneuvelt voor Florence, hebbende René van Naſſau erfgenaam verklaard. IV. 508
Filippa, Dogter van Adolf van Egmond, te Gend opgevoed. IV. 141. trouwt met René, Hertog van Lotharingen. IV. 308. V. 145
Filippeville veroverd door Don Jan. VII. 197
Filippine-Schans door Graave Ernſt van Naſſau gewonnen. IX. 77. wederom door Graave Willem. XI. 176. door de Franſchen, in 1747. XX. 104
Filips van Zwaaben, tot Keizer verkooren. II. 331. Biſſchop Dirk houdt zyne zyde. II. 331
Filips de I., Koning van Frankryk, trouwt met Berta, Dogter van Floris den I. II. 179
Filips de IV., Koning van Frankryk, verbindt zig met Floris den V. III. 59
FILIPS, Hertog van Bourgondie, bewerkt, nog maar Graaf van Charolois zynde, de vrede tusſchen Jan en Jakoba van Brabant en Jan van Beijeren. III. 431. wat hy hierin beoogde. III. 436.

436. hy bereidt zig den weg, om Vrouw Jakoba op te volgen. III. 458. daagt Glocheſter uit tot een lyfgevegt. III. 461. wordt, door den Hertoge van Brabant, tot *Ruwaard* verklaard. III. 465, 466. beroofd de Kennemers en Weſtfriezen van hunne Privilegien. III. 475. dreigt Goudà te belegeren. III. 484. noodzaakt Vrouw Jakoba, om hem voor Ruwaard te verklaaren. III. 484. maakt verandering in 't Hof van Holland. III. 489. maakt vrede met den Biſchop van Utrecht. III. 496. bekomt verſcheiden' van de aanzienlykſte Nederlanden. III. 507. ſtelt de Vliesorde in. III. 509. doet Frank van Borſelen vatten. III. 512. noodzaakt Vrouw Jakoba, om hem de Graaflykheid af te ſtaan. III. 513. wikkelt de Landzaaten in eenen oorlog met Engeland in. III. 520. belegert Calais. III. 526. raakt in oorlog met de Ooſterlingen. III. 529. geeft verlof tot vrybuiten. III. 536. maakt Vrede en Beſtand. III. 539, 542, 543, 544. bekomt de Heerlykheden, waaraan Vrouw Margareet van Bourgondie verlyftogt geweeſt was. III. 546. doet den Keizer, wegens deeze Landen, hulde. III. 549. draagt zyne Gemaalin 't bewind van Holland op, voor eenen tyd. IV. 7. komt in Holland. IV. 9. 12. verandert de Regeering, in verſcheiden' Steden. IV. 12. verbiedt de Hoekſche en Kabeljaauwſche hevigheden. IV. 13. verklaart, welke Heerlykheden van Beden wry zyn. IV. 14. doet Jan van Domburg onthalzen. IV. 21. ook den Preſident Gozewyn de Wilde. IV. 22, 23. ſtelt Jan van Lannoi tot Stadhouder. IV. 22. beteugelt de overdaad der Geeſtelyken. IV. 30, 31. ſchryft aan den Paus. IV. 31. bedwingt de Gentenaars. IV. 36. verleent Holland en Zeeland verſcheiden' voorregten. IV. 38. beoorloogt de Engelſchen. IV. 42. doet zynen natuurlyken Zoon, David, aanſtellen tot Biſſcop van Utrecht. IV. 53, 58, 59. herſtelt de Kennemers en Weſtfriezen, in de verbeurde voorregten. IV. 54. ook Dordrecht en Zuidholland. IV. 56. ſtaat naar 't gebied over Friesland. IV. 61. Keizer Fredrik verbiedt hem de Friezen te ontruſten. IV. 67. hy raakt in twiſt met zynen Zoon, en in oorlog met Frankryk. IV. 69, 79, 85. heeft een' togt naar Turkye in 't hoofd. IV. 74. ſtelt orde op de herſtelling der Dykaadjen. IV. 91. ſterft. IV. 94. zyne egte en onegte kinderen. IV. 95. of hy te regt *de goede* bygenaamd zy. IV. 95

FILIPS DE II., Zoon van Maximiliaan en Maria, wordt geboo-ren. IV. 193. Huwelyk voor hem geſlooten. IV. 193. hy wordt *Graaf*, onder Voogdye zyns Vaders. IV. 207. de Gentenaars houden hem, in hunne magt. IV. 232, 240, 241. hy aanvaardt de Regeering. IV. 294. wordt in Holland en Zeeland tot Graave ingehuldigd. IV. 295. verleent bepaalde voorregten. IV. 296. ſluit een Verbond van Koophandel, met Henrik den VII.

VII. IV. 298, 303. trouwt. IV. 303. doet zig, op nieuws, inhuldigen. IV. 305. handelt, wegens Friesland, met Hertoge Albrecht. IV. 311. reist naar Spanje. IV. 319. keert te rug. IV. 321. bemagtigt verscheiden' Steden, in Gelderland. IV. 329. sluit een Bestand met Hertoge Karel. IV. 330. vertrekt wederom naar Spanje. IV. 331. wordt in Engeland opgehouden. IV. 333. aanvaardt de Regeering van Kastilie. IV. 336. sterft. IV. 336. zyne gedaante, aart en kinderen. IV. 337

Filips, Zoon van Keizer Karel den V. wordt geboooren. IV. 465. wordt tot toekomenden Prins en Heer der Nederlanden, ingehuldigd. V. 328, 330. zyn eed. V. 336. hy trouwt met Maria, Koninginne van Engeland. V. 391, 397. hy raakt in Engeland in veragting. V. 398, 426. zyn Vader draagt hem 't gebied op, over de Nederlanden en over Spanje. V. 430, 435. hy doet en ontvangt den gewoonen eed. V. 434. zyne inzigten op de Regeering. VI. 3, 4, 45. hy stelt eenige Vliesridders aan. VI. 6. vernieuwt de Plakaaten tegen de Ketters. VI. 8. vordert een' honderdsten penning en een vyftigsten penning. VI. 10. staat af van zynen eisch. VI. 11. hervat den oorlog tegen Frankryk. VI. 13. wikkelt 'er Engeland in. VI. 14. doet eene negenjaarige Bede. VI. 24. verlieest den naam en waardigheid van Koning van Engeland. VI. 29. maakt vrede met Frankryk. VI. 31. legt op het uitrooijen der Ketterye toe. VI. 30, 35. trouwt met eene Dogter van Frankryk. VI. 34, 35, 56. vordert wederom, vergeefs, een honderdsten en een vyftigsten penning. VI. 36, 37. stelt orde op de Regeering der Nederlanden. VI. 38. zoekt de Spaansche knegten in 't Land te laaten. VI. 47. neemt afscheid van de Staaten. VI. 49. beantwoordt hun tweeledig verzoek. VI. 52. vertrekt naar Spanje. VI. 56. de Spaansche knegten volgen hem. VI. 58. zyn misnoegen op Engeland. VI. 61. hy regt verscheiden' nieuwe Bisdommen op. VI. 62. steekt zig in den binnenlandschen oorlog in Frankryk. VI. 74. schryft aan Oranje, Egmond en Hoorne, over Granvelle. VI. 81. doet Granvelle vertrekken. VI. 89. sommigen dringen op zyne overkomst. VI. 103. zyne handeling met Egmond. VI. 107, 117. hy beveelt het aanneemen der Kerkvergaderinge van Trente. VI. 113. en het uitvoeren der Plakaaten. VI. 117. zyn last wordt hier afgekondigd. VI. 119. 't volk mort tegen hem. VI. 121, 129. hy verbiedt het byeenroepen der algemeene Staaten. VI. 156, 178. handelt met Borgen en Montigni. VI. 157-161. pleegt raadt over de Nederlandsche beroerten. VI. 169. besluit herwaards te reizen. VI. 171, 207. zyn gevoelen op de Inquisitie, Plakaaten en algemeene Vergiffenis. VI. 106, 172, 177. hy schryft aan Oranje en anderen. VI. 178. ook aan de Landvoogdesse. VI. 205.

205, 206. hy ſlaat 's Keizers bemiddeling af. VI. 207. zendt Alva met een Leger naar de Nederlanden. VI. 240, 243. verſchuift zyne eigen' herwaardskomſt. VI. 242, 243. of hy 't vonnis van Egmond en Hoorne ondertekend hebbe. VI. 278. hy trouwt voor de vierde reize. VI. 317. zyne Bruid wordt beſchonken, door de Nederlanden. VI. 318. hy doet den Erfprins Karel ter dood brengen. VI. 317. ſtelt Requeſens tot Alva's opvolger aan. VI. 454. ruſt ſterk toe ter zee. VI. 475. in 1574, hadt hem de kryg reeds twintig millioenen gekoſt. VI. 477. zyne inzigten op de Vredehandeling te Breda. VII. 50, 51, 52. eerſte overlegging op zyne afzweering, in 1575. VII. 79. hy ſtelt Don Jan van Oostenryk aan tot Landvoogd der Nederlanden. VII. 123. handelt vergeefs, over Vrede met de Staaten. VII. 194. nieuwe ſpraak van hem te verlaaten, in 1579. VII. 300. gedagten van Holland en Zeeland, hierover. VII. 303. hy zendt de Hertogin van Parma, andermaal, als Landvoogdes, naar de Nederlanden. VII. 344. geeft haar verlof om naar Italie te keeren. VII. 345. Oranje legt hem zwaare misdryven te laſt. VII. 349. hy tragt naar Portugal. VII. 355. bemagtigt dit Ryk. VII. 461, 462. wordt van zyn regt op de VereenigdeNederlanden vervallen verklaard. VII. 391-394 't Plakaat, hierop gemaakt, wordt niet overal afgekondigd. VII. 395, 396. Filips zoekt Enkhuizen te verraſſen. VII. 463. beſlaat de Nederlandſche ſchepen in Spanje. VIII. 91. ruſt eene magtige Vloot uit tegen Engeland. VIII. 282, 283, 285. die met groot verlies te rug keert. VIII. 288. hy ſtaat, van wege zyne Dogter, naar de Kroon van Frankryk. VIII. 373. draagt de Landvoogdy der Nederlanden op aan Ernſt van Ooſtenryk. VIII. 382. en daarna aan deszelfs Broeder Albertus. VIII. 426. verval zyner geldmiddelen. VIII. 442. hy ruſt eene Vloot uit, die geen' dienſt doet. VIII. 448, 477. neigt tot Vrede. VIII. 491. handelt metFrankryk. VIII. 492. draagt de Nederlanden op aan zyne Dogter. VIII. 494, 505. ſluit met Frankryk. VIII. 499. zyne laatſte ziekte en dood. IX. 16. lof en laſter. IX. 17

Filips de III., Koning van Spanje. Zyn aart. IX. 18. hy verbiedt den Staaten den handel in zyne Ryken. IX. 55. ruſt eene Vloot uit, die door ſtorm verſtrooid raakt. IX. 62. ondersteunt de muitelingen in Ierland. IX. 111. zoekt den Hollanderen en Zeeuwen den handel in Indie te beletten. IX. 143. ſchynt den Staaten vryheid en vrede te willen geeven. IX. 155. opent de vaart op Spanje weder, voor korten tyd. IX. 163. ſluit Vrede met Groot-Britanje. IX. 172-177. zendt eenig Krygsvolk te water naar de Nederlanden, welk onderſchept en geſlaagen wordt. IX. 184, 185. neigt tot Vrede met de Vereenigde Staaten. IX. 233. zendt

zendt eene bekragtiging der Wapenſchorſinge herwaards, die den Staaten niet voldoet. IX. 278. vindt middel om zyne ſchulden te verminderen. IX. 313. zyne inzigten op 't ſtuk van den Godsdienſt. IX. 338. zyne Huwelyksbandeling in Frankryk en in Engeland. IX. 351-354, 355, 356. X. 99. gerugt, dat hy 't Beſtand verwerpt. IX. 424. hy laat 'er zig toe overhaalen. IX. 425. 't wordt geſlooten. IX. 436. hy bekragtigt het. IX. 467. hy ſterft. X. 421

Filips de IV. wordt Koning van Spanje. X. 421. tragt een Verbond van Vereeniging te ſluiten, tuſſchen alle zyne Staaten. XI. 67. handelt met de Vereenigde Geweſten over een Beſtand. XI. 106. aanvaardt de Spaanſche Nederlanden wederom, na de dood der Infante. XI. 182. ſtelt zynen Broeder den Kardinaal-Infant aan tot Landvoogd. XI. 194. en daarna Don Franciſco de Melo. XI. 316. nog laater den Markgraaf van Kaſtel-Rodrigo. XI. 396. redenen, die hem doen neigen tot Vrede met de Staaten. XI. 400. zyne Gevolmagtigden tot de handeling te Munſter. XI. 402. hy draagt den Aartshertoge Leopold Willem de Landvoogdy op. XI. 450. ſluit eene eeuwige Vrede met de Staaten. XI. 458. gevolgen deezer Vrede. XII. 19, 20. hy zendt hun een' gewoonlyken Gezant toe. XII. 43. ſluit een Verdrag van Zeevaart met hen. XII. 45. handelt met hen over 't naarkomen van 't Munſterſch Verdrag. XII. 373. zoekt Engeland tegen hen op te zetten. XII. 376. ſluit de Pyreneeſche Vrede met Frankryk. XII. 474. handeling der Staaten met hem. XIII. 13, 29, 76, 114. hy geeft hun kennis van 't Huwelyk zyner Dogter, met den Keizer. XIII. 77. hy ſterft. XIII. 178

Filips, Hertog van Anjou. Handeling om hem van de Kroone van Spanje te verzekeren. XVII. 15. uiterſte wil van Karel den II. ten zynen behoeve. XVII. 47. hy wordt, onder den naam van *Filips den V.*, voor *Koning van Spanje* uitgeroepen. XVII. 51. gevaar, door ſommigen, in zyne verheffing gezien. XVII. 54, 55, 57. hy ſchryft aan de Staaten. XVII. 65. die hem erkennen. XVII. 70. hy voert een voorſpoedigen veldtogt, in 1710. XVII. 390. ſtaat de Spaanſche Nederlanden af aan Keur-Beijeren. XVII. 419. raakt in oorlog met Frankryk en Groot-Britanje. XVIII. 200. treedt in 't viervoudig Verbond. XVIII. 213. maakt Vrede met Groot-Britanje en Frankryk. XVIII. 234, 236. ſtaat af van de Kroon. XVIII. 288. aanvaardtze wederom. XVIII. 290. handelt en ſluit afzonderlyk met den Keizer. XVIII. 300, 306. belegert Gibraltar. XVIII. 414. verzoent zig met Lodewyk den XV. XVIII. 450. bewilligt in de voorafgaande punten. XVIII. 445, 455, 459. ſluit een dubbel Huwelyk. XVIII. 496. dringt op 't overvoeren van zesduizend Spanjaarden naar Italie.

XIX. 13. 't welk eindelyk geſchiedt. XIX. 60. rekent zig van 't Verdrag van Seville ontſlaagen. XIX. 44. regt eene Filippynſche Maatſchappy op. XIX. 64. is misnoegd op 't Weener-Hof. XIX. 78. verklaart den Keizer den oorlog. XIX. 156. neemt de voorafgaande Vredepunten aan. XIX. 207. raakt in onluſt met Portugal. XIX. 208. treedt in 't Weener-Verdrag. XIX. 244. raakt met Groot-Britanje in oorlog. XIX. 247, 264. maakt eiſch op de Ooſtenrykſche nalaatenſchap. XIX. 307. ſterft. XX. 44

FILIPS WILLEM, Graaf van Buuren, Zoon van Willem den I. Prinſe van Oranje. VI. 43. aangemerkt als eerſte Edele van Zeeland. VIII. 456, 457, 459. hy wordt uit de Hooge School van Leuven geligt, en naar Spanje gevoerd. VI. 258. VII. 149. beding, hem aangaande, by de Gendſche Bevrediging. VII. 116. en by 't eeuwig Edict. VII. 143. hy komt in de Nederlanden te rug. VIII. 428. handeling aldaar met hem. VIII. 428, 429. hy keert naar Spanje. IX. 16. wordt tot Prins van Oranje ingehuldigd. IX. 16. keert in de Nederlanden te rug. IX. 85. zyn bedryf gedurende den ſlag by Nieuwpoort. IX. 85. hy krygt bevel over driehonderd ruiters. IX. 101. trouwt. IX. 225. verzoent Don Emmanuel met Maurits. IX. 456. bekomt zyn aandeel in zyns Vaders nalaatenſchap. IX. 456. komt te Breda woonen. X. 4. ſterft te Bruſſel. X. 309

Filips van Naſſau wordt Bevelhebber binnen Gorinchem. VIII. 205. valt in Luxemburg en Limburg. VIII. 373, 379. helpt Groningen winnen. VIII. 389. voert het gebied over den onderſtand aan Frankryk. VIII. 403, 422. komt om. VIII. 424

Filips van Bourgondie, Heer van Beveren, voert het bevel in 't beleg van Sluis. IV. 291. belegert Wageningen. IV. 341. verlaat het. IV. 343, 348. wordt Biſſchop van Utrecht. IV. 408. toont zig niet ongenegen tot Hervorminge. IV. 418. voert oorlog in Overyſſel. IV. 438, 442. ſterft. IV. 447

Filips van der Elſas, Graaf van Vlaanderen, beſluit de Hollanders te beoorlogen. II. 239. overmeeſtert het Slot te Beveren. II. 240. doet het beleg van Amerſtein opbreeken. II. 249. neemt Floris den III. gevangen. II. 249. ſluit eene voordeelige Vrede met hem. II. 250. ſterft, II. 275

Filips, Broeder des Hertogs van Kleeve, verzet zig tegen Maximiliaan. IV. 245. voert gebied binnen Sluis. IV. 245. verſterkt de Stad. IV. 260. verlieſt dezelve. IV. 291. wykt naar Frankryk. IV. 292

Fluwater komt, met Engelſchen onderſtand, by Schouwen. III. 468. krygt de nederlaag. III. 469

Finantie-Kamer. Zie Kamer der Geldmiddelen.

Fivelingo (die van) van Ketterye verdagt gemaakt. II. 372

Fledderus (*Herman Koops*) veroorzaakt eenige beweeging te Steenwyk. XX. 391. regt een ven-

vendel ſchutters op. XX. 362. wordt gevat. XX. 363. gehangen. XX. 365. door den Prinſe van Oranje in zyne eere herſteld. XX. 368. eerlyk begraaven. XX. 368

Flertingen, eene Landſtreek met den titel van Markgraafſchap. II. 144, 159

Fleteren. Zie *Antonis van den Houte.*

Fleury. Slag aldaar. in 1622. X. 436

Fleury (*André Hercule*), Oud Biſchop van Frejus, en daarna Kardinaal, yvert tegen de Hervormden. XVIII. 291. wordt eerſte Staatsdienaar van Frankryk. XVIII. 360. handelt met het Weener-Hof. XVIII. 424. ontwerpt de voorafgaande punten der Vrede. XVIII. 425, 432. raakt, hier te Lande, in hooge agting. XVIII. 438. ſlaat een Beſtand voor. XVIII. 482. 't welk niet behaagt. XVIII. 485. handelt heimelyk met de Keizerſchen en Spaanſchen. XVIII. 491. wat hy van 't handhaaven der Pragmatike Sanctie gevoelde. XIX. 24. hy ſchynt tot oorlog te neigen. XIX. 42. is heimelyk misnoegd, over 't ſluiten van het Weener-Verdrag. XIX. 57

Flevo (Meer), nu de Zuiderzee. I. 56

Flevum (Rynmond). I. 59

Flevum (Sterkte) waar gelegen. I. 81

Fledrof (*Graaf van*), Bevelhebber van Maaſtricht, bezet Luik. XVI. 9

Fledroff-Wartensleben, (*Willem, Graaf van*), Burgemeeſter van Veere, doet de Wet vergaderen om den Prins van Oranje tot Stadhouder uit te roepen. XX. 71. wordt aan zyne Hoogheid gezonden. XX. 78

Florennes (. . . *Glimes, Heer van*) verlieft Filippeville. VII. 197

Floris de I. Zoon van Dirk den III. II. 153. wordt Graaf van Holland. II. 165. geraakt in oorlog met Willem, Biſſchop van Utrecht. II. 166. overwint hem en zyne bondgenooten. II. 168. wordt, na eene tweede overwinning, by Hemert, overvallen en gedood. II. 169. zyne Dogter, Berta, trouwt met den Koning van Frankryk. II. 179

Floris de II., bygenaamd de *Vette*, Graaf van Holland. II. 198. of hy onder Voogdye geſtaan hebbe. II. 198. trouwt met Petſonelle van Saxen. II. 206. verdraagt zig met Keizer Henrik den V., over Zeeland Beweſter-Schelde. II. 208, 210. zyn Privilegie aan de Burgeren van Alkmaar. II. 213. Voorval tuſſchen hem en den Frieſchen Edelman Galama. II. 213. nog een met den Abt van S. Truyen. II. 215. hy ſterft. II. 212

Floris de III. wordt Graaf van Holland. II. 236. woont de Ryksvergaderingen by. II. 237. heft een' nieuwen Tol te Geervliet. II. 237 tot misnoegen der Vlaamingen. II. 239. verdraagt zig met de Weſtfriezen. II. 240. trouwt eene Schotſche Prinſes. II. 241. onderſteunt Biſſchop Godefrid, tegen de Groningers. II. 242. verdraagt zig met hem wegens Friesland. II. 243. maakt een Verdrag tot voorko-

ming der overſtroomingen des Ryns. II. 246. voert kryg tegen Vlaanderen. II. 248. wordt gevangen, II. 249. ſluit eene nadeelige Vrede. II. 250. trekt op tegen de Weſtfriezen. II. 261. keert te rug, met verlies. II. 261. beoorloogt de Friezen. II. 267, 268. trekt naar 't Heilige Land. II. 273. ſterft, te Antiochie. II. 274

Floris de IV. Graaf van Holland. II. 356. zyn Huwelyk. II. 337. hy ſtigt een Klooſter, te Loosduinen. II. 356. mengt zig in den twiſt, tuſſchen Gelder en 't Stigt. II. 358. handelt met Biſſchop Otto, over 't leggen van ſluizen in den Wendeldyk. II. 360. helpt hem, tegen Rudolf van Koeverden. II. 363. overwint de Stadingers. II. 378. wordt, in een Steekſpel, gedood. II. 374. zyne Keuren aan verſcheiden' Zeeuwſche Steden. II. 375

Floris de V. wordt Graaf van Holland, onder Voogdye. III. 3, 6, 8. leert taalen. III. 6. trouwt. III. 9. trekt tegen de Weſtfriezen. III. 15. wordt Ridder. III. 18. beoorloogt de Weſtfriezen, te water. III. 18. vindt het Lyk van Koning Willem. III. 19 ſtigt een Slot te Wydenes. III. 20. handelt over een Huwelyk met Engeland, tuſſchen de wederzydſche Kinderen. III. 23, 30. ſluit een Beſtand met Gelder. III. 33. helpt de Stigtſchen tegen Amſtel en Woerden. III. 36. verzoent zig met hen. III. 39, 41. ſchenkt Amſtelredamme aan Jan Perſyn. III. 40. ſtelt twaalf Ridders van S. Jakob aan. III. 42. ſtigt vier Sloten in Weſtfriesland. III. 44. brengt de Weſtfriezen tot onderwerping. III. 44. munt geld te Medenblik. III. 45. de Zeeuwſche Edelen ſpannen tegen hem ſamen. III. 46. hy doet het beleg van Middelburg opbreeken. III. 49. verzoent zig met de Edelen. III. 50. beweert regt te hebben op de Schotſche Kroon. III. 55. ſtaat 'er van af. III. 57. verbindt zig met Frankryk. III. 59. zyn ombrengen, in deszelfs oorzaaken en uitkomſt, omſtandiglyk ontvouwd. III. 64-85

Floris de Zwarte, Zoon van Floris den II. zyn aart. II. 220. hy is oneenig met Dirk den VI. II. 220. ondersteunt de Weſtfriezen. II. 221, 222. wordt ook door de Kennemers voor *Heere* aangenomen. II. 223. verdraagt zig met Dirk den VI. II. 223. neemt de wapenen aan, om de Erfdogter van Rechem ter Vrouwe te bekomen. II. 224. wordt omgebragt. II. 225

Floris, Zoon van Floris den IV., verwint de Vlaamingen. II. 393. wordt Voogd van Floris den V. III. 3. maakt een Verdrag met Vlaanderen. III. 3. ſterft. III. 6. zyne Keuren over Zeeland. III. 6

Floris, Zoon van Jan van Avennes, regeert Zeeland. III. 9, 10

Floris van Egmond, Heer van Yſſelſtein, is Zeeadmiraal. IV. 332. valt in Nieuwkerk op de Veluwe. IV. 365. is oneenig met de Stad Utrecht. IV. 368. bemagtigt de Sloten Rooden-Tooren, Perſingen en Heumen. IV. 371. is Stadhouder van Holland. IV.

IV. 388. bemagtigt eene Frieſche Vloot, IV. 398. verjaagt de Gelderſchen uit Holland. IV. 404. wordt Graaf van Buuren. IV. 441. draagt, als Kapitein-Generaal, zorg tegen de Gelderſchen. IV. 470. bewerkt eene Unie tuſſchen Holland en eenige Brabantſche Steden. IV. 478, 489 zyne Krygsbedryven, in Overyſſel en Gelderland. IV. 493. hy ſterft. V. 193

Floris Oem van Wyngaarden, Penſionaris van Dordrecht, vervalt in de ongenade van Karel den V. IV. 413. wordt in zyne eer herſteld. IV. 145

Floriszoon (*Pieter*) voert bevel over een Esquader, in den ſlag van 1652, tuſſchen Blake en Tromp. XII. 222. ſneuvelt in de Zond. XII. 468

Floriszoon (*Willem*) bevordert de openbaare Preeke. VI. 165

Floyan (. . . *van Barlaimont, Heer van*) helpt Namen verraſſen. VII. 152

Fokke Abelszoon dient Willem den I. te water. VI. 308. helpt den Briele inneemen. VI. 345

Fook (*Albrecht*) uit Utrecht geſet zynde, wordt door de Staaten van Holland beſchermd. VIII. 169

Forbin (de Ridder). zyne Krygsbedryven ter zee. XVI. 153, 312, 316

Foreſt (*Jan van*), Schout van Alkmaar, door Sonoi tot Regter geſteld over eenige Roomſchgezinden. VII. 55

Foreeſt (*Nanning van*) gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29. wordt Lid van den Hoogen Raade. VII. 451

Foreeſt (*Nanning van*), Vroedſchap te Alkmaar, gemagtigd tot de opvoeding van Willem den III. XIII. 198

Formoſa verlooren. XIII. 75

Fortrape, waar gelegen. II. 107, 108

Forum Adriani, of Markt van Adrianus, hier te Lande. I. 190

Four (*Pierre du*), om een toeleg op 't leeven van Prinſe Maurits, ter dood gebragt. VIII. 399

François de I., Koning van Frankryk, maakt een Beſtand met Karel den V. IV. 392. en een Verbond van Vrede en Vriendſchap. IV. 399, 400. raakt, op nieuws, met hem in oorlog. IV. 429. wordt gevangen. IV. 450. maakt Beſtand en Vrede. IV. 451, 460. ſluit een Verbond tegen Karel den V. IV. 466 maakt Beſtand. IV. 491. raakt wederom in oorlog. V. 124, 128, 136. verbindt zig met den Hertoge van Gelder. V. 126. maakt Beſtand. V. 138. Vrede. V. 144. vangt wederom oorlog aan. V. 211. maakt verſcheiden' verbonden tegen Karel den V. V. 212, 215. bemagtigt Luxemburg. V. 221. verlieſt het wederom. V. 221. wint verſcheiden' Steden in Henegouwen, en gantſch Luxemburg. V. 245. vodraagt Landrechten. V. 259. maakt vrede te Crespi. V. 272. ſterft. V. 296

François de II. wordt Koning van Frankryk. VI. 35. maakt Vrede met de Hugenooten. VI. 73

François de III., Hertog van Lotharingen, komt in Holland. XIX. 75. trouwt met de Aartshertoginne Maria Thereſia.

XIX. 210. wordt Mederegent zyner Gemaalinne. XIX. 292. wordt Keizer, onder den naam van *Franciskus den I.* XIX. 503
FRANIKER. Geregtshof aldaar opgeregt, in 1572. VI. 369. Hooge School, in 1585. VIII. 69
FRANKEN. Naamsbetekenis en oorsprong. I. 202 *Aant.* zy vallen in Batavia. I. 202. helpen Posthumus tegen Gallieen. I. 203. worden, door Aureliaan, geslaagen. I. 208. slaan zig neder in Batavia en langs den Ryn. I. 210, 211. waarom de Romeinen hun akkers afstonden. I. 214. zy verraaden Prokulus. I. 216. verbranden eenige Romeinsche schepen. I. 217. hunne Scheepstogten. I. 217, 218. Maximiaan Herkulius overwint hen. I. 221. hunne zeeschuimeryen. I. 222. zy worden, in Batavia, door Konstantius Chlorus, geslaagen. I. 224 en daaruit verjaagd. I. 225. zy vallen in Gallie. I. 228. worden, door Konstantyn, geslaagen. I. 230. nog eens, door Krispus. I. 232. vallen op nieuws in Gallie. I. 233. worden, door Julianen, bedwongen. I. 241, 242, 244. door de Quaden, uit Batavia, gejaagd. I. 247. zy verbinden zig, op nieuws, tegen de Romeinen. I. 257. vallen in Gallie. I. 258. Theodosius bevoorloogt hen. I. 259. ook Valentinianen. I. 263. de Alemannen vallen in hun Land. I. 265. Stiliko sluit een verdrag met hen. I. 267. zy worden, door de Gothische en Skytische volken, overwonnen. I. 270. Aëtius slaat hen. I. 281. Verdragen tusschen hen en de Romeinen. I. 281, 288. zy maaken zig meester van een deel van Gallie. I. 287. ook van Trier en Keulen. I. 293. zy overwinnen de Saxers. I. 294
Franken (*François*), Pensionaris van Gouda, en daarna Raad in den Hoogen Raade, werkt tegen den handel met Frankryk. VIII. 50. zyn gesprek met Oldenbarneveld, over 't verheffen van Maurits tot Graave. IX. 454. X. 247
Franken (*Jan*), Dienaar van Oldenbarneveld. Byzonderheden hem betreffende. X. 286, 360, 362, 363
Frank van Boseden wordt Stadhouder van Holland en Zeeland. III. 491. trouwt, heimelyk, met Vrouwe Jakoba. III. 510. wordt gevat. III. 512. geslaakt. III. 514. bekomt eenige goederen en waardigheden. III. 514. moet voor 't onderhoud van 't Bestand met Engeland zorgen. IV. 42. onthaalt Hertog Karel. IV. 106. sterft. III. 515
Frankfort (*Vrede* van). IV. 259
Frans van Brederode (Jonkheer) tot hoofd der Hoekschen verkooren. IV. 245. zeilt door een onbevaaren diep. IV. 246. bemagtigt Rotterdam. IV. 247. onderneemt een aanslag op Schoonhoven. IV. 247. op Schiedam. IV. 250. verliest Rotterdam. IV. 256. zoekt Goereede te bemagtigen. IV. 264, wordt, in een gevegt, by Brouwershaven, gewond. IV. 265. sterft. IV. 266
Fransche Furie te Antwerpen, in 1582. VII. 475

Reyer (Jean) om voorgenomen brandſtigtery geſtraft. XIV. 286
Franszoon (Kornelis), Burgemeester van Woerden, houdt den Lutherſchen voor den waaren Hervormden Godsdienſt. VII. 39
FREDRIK DE I. wordt Keizer. II. 235. geeft Floris den III. verlof tot het heffen van een' tol te Geervliet. II. 237. bevredigt hem met den Biſſchop van Utrecht. II. 244. trekt naer 't Heilige Land. II. 273. daar hy omkomt. II. 274
FREDRIK DE II. wordt Keizer. II. 332. de Graaf van Loon houdt zyne zyde. II. 233. hy beveſtigt de Utrechtſche Kerk, in de tolvryheid te Tiel. II. 349. wordt afgezet. II. 378
FREDRIK DE III. (Keizer) ontvangt de hulde wegens de Nederlanden van Hertoge Filips van Bourgondie. III. 549. vordert ſchatting van Friesland. IV. 66. verbiedt Hertoge Filips de Friezen te ontſaſſen. IV. 67. ontvangt de hulde, wegens Gelder en Zutfen, van Hertoge Karel. IV. 142. komt met een Leger in de Nederlanden. IV. 243. keert te rug. IV. 244. ſterft. IV. 294
Fredrik de I. wordt Koning van Deenemarke. IV. 459. geeft Holland en Zeeland verlof tot handelen. IV. 459 ſluit de Zond. V. 36. onluſten tuſſchen hem en Holland. V. 40. hy maakt vrede. V. 45. zoekt nieuwen twiſt. V. 46. wordt krank. V. 55. ſterft. V. 59
Fredrik de II., Koning van Deenemarke, verhoogt de Zondſche tollen. VI. 257. verdraagt zig, deswege, met Alva. VI. 258
Fredrik de III. wordt Koning van Deenemarke. XI. 389. handeling der Staaten met hem. XII. 38-43, 271-273. hy ſluit een Verbond met hen. XII. 274. een nader Verdrag. XII. 440. nog een. XII. 462. hy ſteekt zig in den Noordſchen kryg. XII. 461. lydt 'er veel by. XII. 462, 463 ſluit een Verdrag met Zweeden. XII. 468. raakt op nieuws in oorlog. XII. 465. wordt door de Staaten met eene Vloot ondersteund. XII. 466, 467. maakt wederom Vrede. XII. 482. handeling der Staaten met hem. XIII. 136, 185. zeven Verdragen met hem. XIII. 186
Fredrik de IV., Koning van Deenemarke. Verſchil met hem. VIII. 162
Fredrik de V. wordt Koning van Deenemarke. XX. 45
Fredrik Auguſtus de III. wordt Koning van Poolen. XIX. 154. maakt aanſpraak op de Oostenrykſche nalaatenſchap. XIX. 312. raakt in moeite met den Koning van Pruiſſen. XIX. 504
Fredrik de I. Koning van Pruiſſen. XVII. 95. betwiſt den Prinſe van Naſſau het regt op de nalaatenſchap van Willem den III. XVII. 131, 148. ſluit een Verdrag met Groot-Britanje en de Staaten. XVII. 96. wordt Prins van Neufchatel. XVII. 313. werpt bezetting in Meurs. XVII. 493. ſterft. XVII. 494
Fredrik de II. wordt Koning van Pruiſſen. XVII. 494. ſtaat naar 't Overkwartier van Gelder. XVII. 499. verſchilt met de Staaten, over de tollen op de

Maaze enz. XVIII. 37, 38. werpt bezetting in Herſtal. XVIII. 38. verſchilt met de Staaten, over 't Overkwartier van Gelderland, XVIII. 97, 161. weigert te bewilligen in hunne aanneeming van 't Verdrag van Hanover. XVIII. 386. zyne handeling met den Keizer. XVIII. 389. en met Rusland. XVIII. 390. ſteekt zig in de Ooſtfrieſche geſchillen. XVIII. 518, 520. ſterft. XIX. 295

Fredrik de III. Koning van Pruiſſen. Zyne afbeelding. XIX. 296. hy wendt regt voor, op een gedeelte van Silezie. XIX. 296. gronden van het zelve. XIX. 297 enz. hy valt in Silezie. XIX. 301, 304, 306. geeft 'er den Staaten kennis van. XIX. 302. handelt met de Koninginne van Hongarye. XIX. 303. ſluit de Vrede van Breslau. XIX. 339. weigert Groot-Britanje onderſtand. XIX. 431. ondersteunt Keizer Karel den VII. XIX. 467. wordt Vorſt van Ooſtfriesland. XIX. 478. handelt met de Staaten over 't ontruimen van Embden en Lieroord. XIX. 479 enz. raakt in moeite met het Keur-Saxiſche Hof. XIX. 504. ſluit de Overeenkomſt van Hanover. XIX. 507. handelt over Vrede. XIX. 509 enz. ſluit de Verdragen van Dresden. XIX. 509 enz. zyne inzigten. XIX. 518. handeling met hem. XX. 174, 336. hy regt eene Indiſche Maatſchappy te Embden op. XX. 405

Fredrik, Paltsgraaf aan den Ryn, ſtaat naar Deenemarke. V. 106

Fredrik, Paltsgraaf aan den Ryn, wordt tot Koning van Bohee-me verkooren. X. 402. zyne nederlaag by Praage. X. 406. hy wykt naar Holland. X. 406. keert naar de Palts. X. 434. komt wederom in Holland. X. 436. zyn oudſte Zoon verdrinkt in 't Y. XI. 112. hy voegt zig by 't Zweedſche Leger. XI. 162. ſterft. XI. 164. dood zyner Gemaalinne. XIII. 49

Fredrik, Biſſchop van Utrecht, zuivert zyn Bisdom. II. 45

Fredrik de II. wordt Biſſchop van Utrecht. III. 198. hangt af van Graave Willem den III. III. 198

Fredrik van Blankenheim of *de III.* wordt Biſſchop van Utrecht. III. 333. maakt een verbond met Friesland. III. 333. ſterft. III. 492

Fredrik van Baden of *de IV.* wordt Biſſchop van Utrecht. IV. 315. ontvangt de hulde van Groningen. IV. 316. doet afſtand van 't Bisdom. IV. 468

Fredrik van Egmond, Heer van Yſſelſtein, doet het beleg van Yſſelſtein opbreeken. IV. 119. ontzet Franiker. IV. 318

Fredrik-Henrik (Schans) door de Franſchen bemagtigd, in 1747. XX. 116

FREDRIK-HENRIK geboooren. VII. 510. waarom eerſt *Henrik* en *Henrik Fredrik* genoemd. VII. 520. *Aant.* zyn plegtige doop, door zekeren Predikant, vinnig berispt VII. 27. hy wordt Kolonel. VIII. 377. en Bevelhebber van Geertruidenberg. VIII. 377. woont den veldtogt van 1597 by. VIII. 468. doet eene reis naar Frankryk. VIII. 395. krygt, in 1599, zitting in den Raad van Staate. IX. 67. trekt in gezantſchap naar Engeland. IX. 154. wordt Landvoogd van Staatſch

Staatſch Vlaanderen. IX. 169. ſterkt Rynberk. IX. 188. zyne wakkerheid in 't gevegt aan de Roer. IX. 194. hy verovert Breevoort. IX. 207. verraſt Erkelens. IX. 225. zyne Moeder zoekt hem te bevorderen, in Frankryk. IX. 423. de Staaten ſtaan toe, dat hy zynen Broeder opvolge. IX. 448. zy verbeteren zyne wedde. IX. 449. hy bekomt zyn aandeel uit zyns Vaders nalaatenſchap. IX. 456. belegert Utrecht. X. 29. ontzet Brunswyk. X. 93. men tragt hem in 't Lid der Edelen te beſchryven. X. 245, 296. arg vermoeden op hem. X. 295. hy trekt naar de Palts. X. 405, 406. naar Brabant. X. 432. tragt Breda te ontzetten. X. 497, XI. 16. trouwt met eene Graavinne van Solms. X. 498. wordt *Stadhouder, Kapitein en Admiraal-Generaal.* XI. 3. en *Eerſte Edele* van Zeeland. XI. 5. zyne inzigten in zaaken van Oorloge, Regeeringe en Godsdienſt. XI. 6, 7, 8. hy doet een' aanval op tet Heide XI. 10. trekt naar Vlaanderen. XI. 35. wordt Ridder van den Kouſeband. XI. 52. belegert en verovert Grol. XI. 52, 53, 54. ſtilt eenige beweegingen te Amſterdam. XI. 78, 85. zendt vier vendelen derwaards. XI. 86. belegert 's Hertogenboſch. XI. 91, 92. 98. bezorgt den Ryn en den Yſſel. XI. 94. wint 's Hertogenboſch. XI. 101. voorkomt de afdanking van eenig Krygsvolk. XI. 116. geraakt aan 't bezit van 't Prinsdom Oranje. XI. 130. zyn aanſlag op Duinkerken. XI. 132, 133, 134. hy verwerft voor zynen Zoon het regt tot de opvolging in het Stadhouderſchap. XI. 139. zyn handel omtrent de Groot. XI. 146. voorſlag hem gedaan door den Graave van Warfuſé. XI. 149. hy wint Venlo, Roermonde, Straalen en Sittart. XI. 150. belegert en bemagtigt Maastricht. XI. 152, 153, 154, 157. voorſlag tot Vrede, hem aldaar gedaan. XI. 158. hy ontvangt de Gemagtigden der Spaanſche Nederlanden aan de Hoornbrugge. XI. 169. bemagtigt Rynberk. XI. 174. dreigt Breda. XI. 190. krygt het opperbevel over het vereenigd Franſch en Staatſch Leger. XI. 200, 202. verovert Tienen. XI. 202. komt voor Leuven. XI. 203. verlaat de Stad wederom. XI. 204. belegert Schenkenſchans. XI. 206. wintze. XI. 208. onderzoek, of hy niet reden beſchuldigd worde van 't verwaarloozen der Franſche troepen. XI. 209. hy ſteekt zig in de geſchillen, in Friesland. XI. 224, 226. zyn misnoegen op de Staaten. XI. 235. hy brengt te wege dat Pauw afſtand doet van 't Raadpenſionarisſchap. XI. 242, 243. bekomt den titel van *zyne Hoogheid.* XI. 248. wordt *eerſte Edele* van Holland. XI. 249. verovert Breda. XI. 253, 255, 256. tragt een Oppet-Kollegie ter Admiraliteit te doen opregten. XI. 263. zyn toeleg op Hulſt of Antwerpen. XI. 267, 270, 272. zyn misnoegen op Amſterdam. XI. 264, 268. hy trekt voor Gelder. XI. 273. verlaat de Stad. XI. 274. zyne vrugteloozе onderneeming op Brugge. XI. 289. hy dreigt Hulſt wederom.

XI. 291. men zoekt hem verdagt te maaken in 't ſtuk van den Godsdienſt. XI. 295. hy wordt Stadhouder van Groningen en Drente. XI. 295. ſluit een Huwelyk voor zynen Zoon met de Dogter van Karel den I. XI. 297. en een ander voor eene zyner Dogteren, welk niet voortgaat. XI. 301. hy verovert Gennep. XI. 305, 307. ondersteunt Koning Karel den I. XI. 332. dreigt Hulſt ten derde maale. XI. 336. wordt door Strikland beſchuldigd. XI. 340. bemagtigt Sas van Gend. XI. 367-370. dringt op vermeederering van Krygsvolk. XI. 378. zyn toeleg op Antwerpen. XI. 391, 392. hy belegert en verovert Hulſt. XI. 393, 394. zyne handeling met een' Monnik. XI. 396. hy ſtremt het vertrek der Gevolmagtigden tot de Vredehandeling. XI. 399. krygt kennis van een' afzonderlyken handel, tuſſchen Frankryk en Spanje. XI. 413-415. argwaan op hem. XI. 416, 418. handel van de Knuit, hem betreffende. XI. 425, 475. hy raadt het openen van den veldtogt aan. XI. 425. ſluit een Verdrag wegens Antwerpen. XI. 427. geeft zyne oudſte Dogter aan den Keurvorſt van Brandenburg ten Huwelyk. XI. 431. wordt zeer zwak. XI. 432. raadt tot Vrede. XI. 432. ſterft. XI. 432. zyn uiterſte wil. XI. 434. kinderen. XI. 434. afbeelding. XI. 435

Fredrik Magnus, Ryngraaf, raakt in gevegt met eenige Spaanſche manſchap. XI. 319. valt in de Landen van Overmaaze. XI. 457. trekt, aan 't hoofd van eenig Krygsvolk, naar Munſter. XIII. 84. ſterft. XIV. 248

Fredrik (*Don*), Zoon van Alva, wordt Overſte van 't voetvolk. VI. 241. ſlaat het ontzet van Bergen. VI. 384. bemagtigt Zutfen. VI. 401. en Naarden. VI. 404. belegert Haarlem. VI. 410, 413, neigt tot het verlaaten der Stad. VI. 419. wordt door Alva aangezet, om 't beleg te vervolgen. VI. 419. wint de Stad, by verdrag. VI. 430. ſlaat het beleg voor Alkmaar. VI. 441. verlaat de Stad. VI. 444. belegert Leiden. VI. 450 draagt het bewind over 't beleg op aan Baldes. VI. 456. keert naar Spanje. VI. 456

Fredrik of *Frits van Naſſau* wordt voor Gelder gekwetſt en gevangen. XI. 274

Fredrik Schenk van Tautenburg wordt Aartsbiſſchop van Utrecht. VI. 65, 70. legt overhoop met zyne Geeſtelykheid. VI. 114. ſterft. VII. 330

Freſin (*Karel van Gavere, Heer van*) handelt met den Aartshertoge Matthias. VII. 181. met den Hertoge van Anjou. VII. 199. hy wordt vaſtgezet. VII. 388. bevordert in de hegtenis het verlies van Breda. VII. 379

Fridland. Zie *Walſtein*.

Frits (*Dirk de*), Oud-Burgemeester van Haarlem, handelt met Don Fredrik. VI. 411, 412. raadt de Stad tot verdrag. VI. 412

FRIESLAND, hoe ver 't zig, oudtyds, uitſtrekte I. 292, 359. II. 9, 41, 168, 161. wordt Karel, Zoon van Karel den Grooten, aan-

aanbedeeld. II 34. door de Deenen overvallen. II. 38, 58, 62. aan Godefrid den Noorman afgeſtaan. II. 87. inval der Hunnen in Friesland. II. 117. der Noormannen. II. 118
FRIESLAND (tegenwoordig) onderwerpt zig aan Willem den III. III. 224. hoe de Graaven van Holland aldaar gehuldigd werden. III. 227. Willem de IV. doet een' togt derwaards, in welken hy ontkomt. III. 258. Regeering. III. 327. Tweeſpalt tuſſchen de Schieringers en Vetkoopers. III. 328. de Friesen ſluiten een verbond met den Biſſchop van Utrecht. III. 333. worden door Hertoge Albrecht beoorloogd. III. 332, 334, 339, 341. die een Beſtand met hen maakt. III. 342. hun verbond met Engeland. III. 343. zy bemagtigen Staveren. III. 397. huldigen Jen van Beijeren. III. 452. IV. 61. Hertog Filips zoekt ook voor Heer van Friesland aangenomen te worden. IV. 61. 't mislukt. IV. 67. Fredrik de III. eiſcht ſchatting van Friesland. IV. 66. Karel van Bourgondie handelt, om Friesland tot onderwerping te brengen. IV. 107. Oostergo en Westergo ſluiten een Verbond van Koophandel met Eduard den IV. IV. 182. Hertog Albrecht van Saxen wordt Erfſtadhouder van Friesland. IV. 319. daarhaze yne Broeders, Henrik en Joris. IV. 319, 325. Karel de V. wordt Heer van Friesland. IV. 390, 442, 443
FRIESLAND kieſt gedeeltelyk 's Prinſen zyde, in 1572. VI. 369. Graaf Jooſt van Schouwenburg wordt 'er Stadhouder over. VI. 369. 't valt Oranje wederom af. VI. 400, 402. wordt gedeeltelyk overgebragt tot de Staatſche zyde. VII. 127. treedt in de Utrechtſche Unie. VII. 265, verwerpt de Keulſche Vredepunten. VII. 284. twiſt aldaar. VII. 494. VIII. 212, 219. IX. 100. door Graave Willem bygelegd. IX. 100. ſtaat der Kerken aldaar, in 1618. X. 58. en in 1616. X 142. 't Geweſt dringt op 't houden eener nationaale Sinode. X. 155. vyandelyke inval in het zelve, in 1622. X. 439. twiſt onder de Leden der Regeeringe. X. 484. 't Geweſt zoekt Krygsvolk af te danken. XI. 130. beroerte en verandering der Regeeringe aldaar. XI. 217-226. 't Geweſt tragt de handelingen der groote Vergaderinge te doen opſchorten. XII. 158. beweert de noodzaakelykheid van 't aanſtellen van een' Stadhouder. XII. 169. dringt op 't afkondigen eener algemeene Vergiffeniſſe. XII. 192. verklaart zig ſterk tegen 't verloonen der Akte van Uitſluiting, doer Holland. XII. 333, 334, 341, 359. wil Beveraingk en Nieuwpoort geſtraft hebben. XII. 337. beveelt, in de Kerken te bidden, voor den Prinſe van Oranje. XII. 359. tweedragt aldaar. XII. 398. klagten over 't keipen. XIII. 70. twiſt tuſſchen de Prinsgezinden en Hollandſchgezinden aldaar. XIII. 340. de Provincie begeert rang voor Utrecht. XIV. 312, 320, 325. Reglement op de Regeering, aldaar gemaakt. XIV. 458. verſchil

fchil met de Provincie over 't afdanken van Krygsvolk. XV. 25. zy ſtemt de werving van zestienduizend man af. XV. 217. wordt, vergeefs, bezonden. XV. 217. dringt op het te rug ontbieden van den Spaanſchen onderſtand. XV. 225. Misgewaad aldaar verbrand. XV 386. de Provincie dringt op bevordering van Prins Joan Willem Friſo, tot Generaal van 't Voetvolk. XVII. 208, 209. op zyne zitting in den Raad van Staate XVII. 272 ſchaft de Pagten af. XX. 199. verklaart het Stadhouderſchap ook in de vrouwelyke lyn erfelyk. XX. 199. magtigt den Prins van Oranje tot herſtellinge der Regeeringe XX. 201. groote veranderinig in den vorm derzelve. XX. 317

Friezen. hunne oude wooning. I. 36. onderſcheiding in *groote en kleine Friezen*. I. 36. Druzus maakt ze aan 't Roomſche Ryk ſynbaar. I. 58, 80. hun opſtand tegen de Romeinen. I. 80. zy ſlaan Apronius en deszelfs Bondgenooten. I. 82. Korbulo overheert hen. I. 92. ſtigt eene ſterkte in hun Land. I. 93. zy neemen eenige Akkers in. I. 96. gedrag van twee hunner Hoofden, in den Schouwburg te Rome. I. 97. zy ſlaan de ingenomen akkers wederom af. I. 97. verbranden twee Romeinſche Winterlegeringen. I. 122. ſlaan de Romeinen. I. 124. of zy door Albinus geſlaagen zyn. I. 192. zy bebouwen de Romeinſche akkers. I. 227. ſteeken, gedeeltelyk, over naar Britanje. I. 289. worden, door Klovis, overwonnen. I. 305, 307. durven niets tegen Chilperik onderneemen. I. 326. worden, door Klotaris den II. en door Dagobert, overwonnen. I. 331. blyven lang ongeloovig. I. 342. Eligius predikt onder hen. I. 346. ook Wilfrid. I. 352. Wigbert. I. 356. Willibrord. I. 356. Wolfran. I. 369. en Bonifacius. I. 384, 413. zy worden, door Pipyn den Dikken, overwonnen. I. 358. hun opſtand, onder Poppo. I. 374. Karel Martel overwint hen. I. 375. zy worden, door Karoloman en Pipyn, geſlaagen. I. 403. helpen Pipyn tegen de Saxers. I. 404. eenigen hunner ſtaan op tegen Karel den Grooten. I. 429. die hen overwint, en hun 't Regt op hun vaderlyk erfgoed beneemt. I. 430. welk hun, door Keizer Lodewyk, wedergegeven wordt. II. 42. veelen worden Chriſtenſch. I. 425, 431. hun Verdrag met Karel den Grooten. I. 442. die hun Wetten geeft. I. 445. zy bekomen den naam van *frye Friezen*. I. 444. hun wordt, door de Deenen, ſchatting opgelegd. II. 38 Godefrid de Noorman dwingt ze, met eenen ſtrop om den hals te gaan. II. 88. de Teiſterbantſche Friezen ſlaan de Noormannen. II. 91

Friſiabonen. I. 36

Friſo. Zie Joan Willem Friſo en Willem Karel Henrik Friſo.

Froymont (Jan van Bourgondie, Heer van) wordt uit het Kasteel van Namen verdreeven. VII. 152. heeft een elſch op Vee-

Veere en Vlissingen. VII. 385
Fuentes (*Don Pedro Henriques*, *Graaf van*) komt in de Nederlanden. VIII. 369. heeft den klem van 't bewind, na Parmas dood. VIII. 370, 371. wordt Landvoogd, by voorraad. VIII. 410. keert naar Spanje te rug. VIII. 427
Furstemberg (*Prins Willem van*). zyne handeling in Duitschland. XIII. 398-401, 414. Lodewyk de XIV. zoekt hem tot Keurvorst te Keulen te doen verkiezen. XV. 414
Fynaard bemagtigd, door Mondragon. VII. 62

G.

Gaal (*Jakob*), Schepen te Rotterdam, verklaart geene Regenten te kennen, die *liever Fransch dan Prinsch* waren. XIV. 76. wordt door de Burgery bewaard. XIV. 115
Gaëtan (*Don Louis*) neemt den Haage in. VI. 483. ook Maaslandsluis. VI. 484. sneuvelt. VI. 484
Gail (*Andries*), Gezant van Keizer Rudolf den II., handelt te Geertruidenberg. VII. 148
Galama, een Friesch Edelman. zyne ontmoeting met Floris den II. II. 213
Galema (*Hartman*) raadpleegt met Brederode, te Viane. VI. 211. te Amsterdam. VI. 220. wordt gevangen. VI. 230, onthalsd. VI. 277
GALBA stelt Klaudius Civilis in vryheid. I. 102. dankt de Bataviſche Lyfwagt af. I. 103. sterft. I. 104
Galeijen gebouwd, door de Staaten. IX. 91. dienst derzelven. IX. 92
Galen (*Jan van*), Kommandeur over een Esquader in de Middellandsche zee. XII. 220. sneuvelt in een gevegt voor Livorno. XII. 237
GALLIE. Oude Verdeeling van dit gewest. I. 37. Inval van verscheiden woeste volken, in het zelve. I. 266, 270
GALLIENEN trekt ten stryde tegen de Germaanen. I. 203. spot met het verlies van Gallie. I. 206
Gallieres, Residënt der Staaten te Regensburg, neemt agthonderd Saltzburgers aan, die herwaards gevoerd worden. XIX. 69
Galo (*Simon*). II. 259
Gama (*Vasko de*) zeilt om de Kaap de goede Hoop. IX. 135
Gamarra (*Don Estevan de*), Spaansche Gezant in den Haage. XII. 380. syne handeling XIII. 12, 13, 164. hy krygt gehoor in de Vroedschap te Dordrecht. XIII. 107. slaat een Verbond voor. XIII. 115
Gamaskus, een Kaninefaat. zyne zeeschuimeryen. I. 92. hy wordt, door Korbulo, verjaagd en omgebragt. I. 92, 93
Gardin (*Guillaume du*) heeft de hand in de omwenteling van Amsterdam, in 1578. VII. 206
GARPOLF (Graaf), door Godefried den Noorman, aan den Keizer gezonden. II. 89
Gardot (*Damiaan*) verlieft Breevoort. VIII. 206
Gasperne, door Willem den VI. gewonnen. III. 372
Gastanaga (*Markgraaf van*) wordt Land-

Landvoogd der Spaansche Nederlanden. XVI. 9
Gaultier wordt door het Fransche Hof in heimelyke handeling gebruikt. XVII. 397, 418
Gavere. Zie *Fusby.*
Gebed voor de Overheid (openbaar). orde daar op gesteld, door de Staaten van Holland. XIII. 57. Friesland verzet 'er zig tegen. XIII. 59. ook vier andere Gewesten. XIII. 61. Zeeland slaat een' middelweg voor. XIII. 61. die Holland niet behaagt. XIII. 61. 't Voorschrift van Holland wordt, in 't gemeen, aangenomen. XIII. 61
Geëligeerden. Zie Gekoorenen.
Geelvink (Dirk), Sekretaris van Amsterdam. XV. 190
Geelvink (Jan Kornelisszoon), Oud-Burgemeester van Amsterdam, afgezonden aan Prinse Willem den II. XII. 76
Geelvink (Joan) gemagtigd naar Utrecht. XIV. 283
Geelvink (Kornelis), Oud Schepen en Raad, en daarna Burgemeester van Amsterdam. XIV. 198. krygt kennis van den voorgenomen togt naar Engeland. XV. 425
Geelvink (Nikolaas), Raad te Amsterdam. XIV. 85
Geelvink (Nikolaas), Burgemeester van Amsterdam. zyne ontmoeting op 't Stadhuis en met de tekenaars van zeker Verzoekschrift. XX. 140, 142
Geertruid stigt een Kapel te Geertruidenberg. I. 345. Dronk naar haar genoemd. I. 345. III. 77
Geertruid (Vrouw), Weduwe van Floris den I., wordt Voogdes van haaren Zoon, Dirk den V. II. 170. zy trouwt met Robert de Pries. II. 177. wykt naar Vlaanderen. II. 181
Geertruidenberg. Kapel aldaar gestigt. I. 345. Dagvaart aldaar. III. 303. de Stad, door Jan van Beijeren, ingenomen. III. 446. door de Hoeksehen verrast. IV. 250. ingenomen door de Nassauschen, in 1573. VI. 447. aanslag op deeze Stad. VII. 100. muitery aldaar. VIII. 277. Prins Maurits belegert de Stad. VIII. 280. die aan Parma verraaden wordt. VIII. 281. Maurits herwint haar. VIII. 375. aanslag op de Stad. IX. 102. handel over 't loslen van de Heerlykheid derzelve. XIII. 362-364. Vredehandeling aldaar, in 1710. XVII. 357 enz.
Geertsema (Joannes), Burgemeester te Groningen. Plondering van zyn huis. XX 103
Geervliet. Tol aldaar, door Floris den III. opgeregt. II. 237. Dirk de VII. wordt 'er in bevestigd. II. 277. III. 29
Geestelyken. Ongebondenheid hunner zeden, in de agtste eeuwe. I. 388, 389
Geestelykheid, of zy, in Holland, ooit deel aan de Regeering gehad hebbe. III. 486. IV. 565. derzelver heerschzucht, door Hertoge Filips, beteugeld. IV. 29. zy wordt geschat, door Hertoge Karel. IV. 149. betaalt tot de Beden, onder Karel den V. V. 249, 301. in Utrecht geweerd uit de Staatsvergaderinge. VII. 445
Geesteranus (Joannes Evertszoon), Remonstrantsch Predikant te Alkmaar, verdagt wegens een op-

oproer aldaar. X. 383
't Gein, door de Hollanders overvallen. II. 359
Gekoorenen of eerſte Staat in 't Stigt aangeſteld. VII. 446. de Hopluiden te Utrecht willense doen afzetten. VIII. 181. zy worden herſteld. VIII. 190. hun voorſlag. VIII. 190. 't geſchil met hen wordt bygelegd. VIII. 191
Gelder wordt een Hertogdom. III. 241. twiſt aldaar tuſſchen de Hekerens en Bronkhorſten. III. 299. 't Land aan Hertoge Karel van Bourgondie verpand. IV. 239. de Staaten des Lands zoeken Karel van Egmond in de Regeering te doen ſtellen. IV. 182. 't gelukt hun. IV. 307. de vier deelen des Hertogdoms verbinden zig onderling. IV. 317. de Staaten van Gelder twiſten met Hertoge Karel. V. 145. maaken ſchikking over de opvolging. V 145. Regt van Karel den V. en Willem van Gulik op dit Hertogdom. V. 233. het wordt den eerſten afgeſtaan. V. 255
Gelder. Maurits aanſlag op deeze Stad misluks. IX. 195. zy wordt, vergeefs, belegerd, door Fredrik Henrik. XI. 273, 274. veroverd door de Pruiſſiſchen. XVII. 182
Gelderland gedeeltelyk aan 's Prinſen zyde overgebragt, door Graave Willem van den Berge. VI. 368. valt den Prinſe wederom af. VI. 400, 402. wordt, met geweld, hervormd. VII. 216, 307. treedt in de Utrechtſche Unie. VII. 263, 264. 't Krygsvolk aldaar doet een nieuwen eed. VII. 268. beeldenſtorm aldaar. VII. 307. 't Geweſt ſtoot zig aan de opdragt der Graaflykheid van Holland, aan Willem den I. VII. 514. ſtaat der Kerken aldaar, in 1612. X. 57. en in 1616. X. 142. 't Geweſt dringt op het houden eener nationaale Sinode. X. 155, 199. verſchil over deszelfs aandeel in de gemeene Laſten. X. 446. men ſtelt 'er orde op 't beſtellen der Regeeringe, na de dood van Willem den II. XII. 138. handelingen aldaar, op 't ſtuk van 't Stadhouderſchap. XII. 229, 278, 305, 306. oordeel van 't Geweſt, over 't verleenen der Akte van Uitſluiting. XII. 333, 358. oneenigheid in het zelve. XII. 397. 't weigert in de Vrede met Portugal te bewilligen. XIII. 16. ontruimd door de Franſchen. XIV. 307. in de Unie herſteld. XIV. 325; 358. draagt Willem den III. de Souverainiteit op. XIV. 346. die van de hand geweezen wordt. XIV. 358. de Regeering aldaar veranderd. XIV. 358. de Provincie beweert regt te hebben op Ezens, Stedesdorp en Witmond. XV. 118. bewilligt in de werving van zeſtienduizend man. XV. 209. de Graaf van Egmond beweert regt op Gelder en Zutfen te hebben. XVI. 430 enz. oproeren in Gelderland, in en na 1702. XVII. 135-143, 231-246, 299-306. de Staaten zoeken 't Overkwartier te bekomen. XVIII. 48. men arbeidt om Prins Willem Karel Henrik Friſo tot Stadhouder van dit Geweſt te doen aan-

aanſtellen. XVIII. 243 enz. de Staaten ſchryven, deswege, aan die van Holland. XVIII. 248. zy ſtellen den Prins tot Stadhouder aan. XVIII. 252. hun gevoelen over het ondersteunen der Koninginne van Hongarye. XIX. 395 enz. zy verklaaren het Stadhouderſchap erfelyk. XX. 151. besluiten de Pagten, by voorraad, aan te houden. XX. 208. verandering der Regeeringe aldaar. XX. 315

Geldermalſem (Adriaan van Borſelen, Heer van), gemagtigd tot de handeling over 't Verdrag van Barriere. XVIII. 47

Gelderſche Friezen. hunne zeeſchuimeryen. IV. 390, 398, 405, 411. zy brandſchatten Texel en Wieringen. IV. 438

Geldubo, Legerplaats der Romeinen aan den Ryn. I. 68

Gent. overvallen door 't volk van Civilis. I. 141. ingenomen. I. 145

Geleigeld ingevoerd, in 1572. VI. 400. nieuw Plakaat op het zelve, van 1725. XVIII. 337

Geloofsonderzoek. Zie *Inquiſitie*.

Geloofsvrede, ontworpen, in 1578. VII. 214. wordt, in ſommige Geweſten, aangenomen, in anderen afgewezen. VII. 215, 216

Gemarchi. wat 'er mede gemeend worde. II. 126, 127

Gemert (Kommandery van). Twiſt over het regt tot dezelve. XII. 26

Gemmenich (B). XIV. 283

Gend ſtaat tegen zynen Graave op. III. 313. wordt bedwongen. III. 315. op nieuws ingetoomd, door Hertoge Filips van Bourgondie. IV. 36. die van Gend houden Vrouw Maria in hunne magt. IV. 172. ook daarna haaren Zoon. IV. 232. dien zy overleveren. IV. 235. gewelddige beroerte aldaar. V. 164-179. zwaar geſtraft, door Karel den V. V. 181. aanmerkingen, over deeze ſtraffe. V. 185. Pacificatie aldaar getroffen. VII. 115. 't ſlot aldaar bezet, door Oranje. VII. 118. geſlegt. VII. 164. byſtere beroerte in de Stad. VII. 176. ten deele, door den Prinſe, geſtild. VII. 180. Oranje ſluit een verdrag met die van Gend. VII. 236 de Stad tekent de Utrechtſche Unie. VII. 266. Oranje verſtelt 'er de Wet. VII. 290. gevegt onder de Stad. VII. 457. opſchudding in dezelve. VII. 505. zy ſluit een beſtand met Parma. VII. 506. 508. geeft zig aan hem over. VIII. 18. gewonnen door de Franſchen, in 1678. XIV 472. in 1745. XX. 11

Gend (Barthold van), Heer van Loenen en Meinerswyk, gemagtigd tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 404, 405, 452

Gend (Joan van), Heer van Ooye, naar den Rykſdag te Worms afgezonden. VII. 200. wegens Gelderland gemagtigd tot de opdragt der heerſchappye aan Frankryk. VIII. 55

Gend (Joan van), Heer van Oosterweede, roept de Staaten by een na de dood van Willem den II. XII. 125. trekt in gezantſchap naar Frankryk. XIII. 13. wordt Gouverneur van Willem den III. XIII. 198. handelt met Lodewyk den XIV. XIV. 46

Gend (*Kornelis van*), Heer van Loenen en Meinerswyk, gemagtigd tot de handeling, in 1608. IX. 321
Gend (*Walraven, Baron van*) wordt gewond, in den ſlag by Nieuwpoort. IX. 83. bemagtigt eenige Steden in 't Graafſchap van der Mark. XI. 18
Gend (*Willem Jozef van*) wordt Luitenant-Admiraal. XIII. 214. woont den togt naar Chattam by. XIII. 260. helpt zes Algierſche Kaapers veroveren. XIII. 441. zyne ontmoeting met het jagt de Merlyn. XIII. 442. misnoegen hieruit ontſtaan. XIII. 443, 472. hy ſneuvelt in den ſlag voor Soulsbaai. XIV. 25
Geneve, ondersteund door de Staaten, in 1589, en vervolgens. VIII. 320. X. 428. XIII. 433
Geniets (*Antoni*) wordt Geheimſchryver van 's Prinſen raad, in 1572. VI. 399
Genillot gebruikt tot den aanſlag op Amſterdam, in 1650. XII. 92, 93
Gennep ingenomen door Hohenlo, in 1599. IX. 55. verlooren, in 1635. XI. 207. herwonnen, in 1641. XI. 304, 306. door de Franſchen veroverd, in 1672. XIV. 91
Genua (de Republyk van) helt naar de zyde van Spanje. XIX. 473. verklaart zig tegen den Koning van Sardinie. XIX. 522
Genua gebombardeerd door de Franſchen. XV. 294. onderwerpt zig aan de Ooſtenrykſchen. XX. 38. dryft derzelver bezetting uit. XX. 39
George de I., Keurvorſt van Hanover, wordt Koning van Groot-Britanje. XVIII. 28. de Staaten geleiden hem met eenige Oorlogsſchepen naar Engeland. XVIII. 29. hy dringt op 't ſlegten van Duinkerken. XVIII. 29-36. de Staaten ondersteunen hem met zesduizend man. XVIII. 57, 60, 61, 63. hy doet een keer naar Duitſchland. XVIII. 64. ſluit met de Staaten. XVIII. 116. en met den Keizer. XVIII. 118. zyne inzigten met het laatſte. XVIII. 120. of hy den Staaten, in 1716, een Stadhouder hebbe aangepreezen. XVIII. 128. aanleiding tot handeling, tuſſchen hem en Frankryk. XVIII. 140. hy ruſt eene Vloot uit tegen Spanje. XVIII. 208. maakt Vrede met dit Ryk. XVIII. 234. ſluit het Verdrag van Hanover. XVIII. 321. doet de Spaanſche Gallioenen bezetten, in Porto Bello. XVIII. 375. houdt verſcheiden Hoven verdagt. XVIII. 381. wordt zelf verdagt gehouden van handeling met de Porte. XVIII. 382. zyne aanſpraak aan 't Parlement, in 1727. XVIII. 406. by ſterft. XVIII. 439
George de II. wordt Koning van Groot-Britanje. XVIII. 441. de Staaten maanen hem aan tot bemiddeling der Ooſtfrieſche geſchillen. XVIII. 518. hy ſluit het Weener-Verdrag met Keizer Karel den VI. XIX. 46, 48. geeft den Staaten kennis van het Huwelyk zyner Dogter met den Prinſe van Oranje. XIX. 163. zoekt de vernietiging van 't Markgraafſchap van Veerete voorkomen. XIX. 221.

raakt in oorlog met Spanje. XIX. 247, 264. sluit, als Keurvorst van Hanover, een Verdrag van Onzydigheid met Frankryk. XIX. 320. belooft, zig aan 't Verdrag van Zeevaart van 1674 te willen houden. XIX. 324. vermaant de Staaten tot krachtige maatregels. XIX. 345. verklaart den oorlog aan Frankryk. XIX. 427. vordert, dat de Staaten ook met Frankryk breeken. XIX. 430. beweert regt te hebben op Ooſtfriesland. XIX. 483. sluit de Overeenkomſt van Hanover. XIX. 507. het Verbond met Rusland. XX. 158. met de Keizerin, Sardinie en de Staaten. XX. 177. klaagt over 't belemmeren van de Vaart zyner onderdaanen in de Indien. XX. 335. sluit eene Overeenkomſt met Spanje, wegens het Aſſiento-Verdrag. XX. 373. en een Verdrag van Onderſtand met Beijeren en Saxen. XX. 373, 375

Georgius van Egmond wordt Biſchop van Utrecht. V. 131. krygt Oktroi van Karel den V., om de Ketters te regt te doen ſtellen. V. 278

Gepiden, eene ſoort van Gothen, vallen in Gallie. I. 271

Gerard de II., Graaf van Gelder, verſchilt met het Stigt, wegens de Veluwe. II. 272

Gerard de III., Graaf van Gelder, raakt in oorlog met den Biſchop van Utrecht. II. 357. overwint hem. II. 359. maakt Vrede. II. 359. werkt in 't kiezen van een' Biſſchop van Utrecht. II. 366

Gerard van Velsen ſpant aan tegen Floris den V. III. 67. of deeze zyne Huisvrouw verkragt hadt. III. 68. hy dreigt den Graaf. III. 78. ontdekt de Naarders. III. 81. berooft Floris van 't leeven. III. 82. vlugt naar Kroonenburg. III. 83. wordt gedood. III. 90, 130, 132

Gerardus predikt te Kuilenburg, in 1566. VI. 164

Gereformeerden geeven hunne belydenis uit. VI. 129. hun groot getal, in 1565. VI. 130. zy verſchynen, gewapend, ter preeke. VI. 163, 164. verzoeken de verbonden Edelen om beſcherming. VI. 175. belooven dertig tonnen ſchats voor de vryheid van Godsdienſt. VI. 204, 210. hun getal te Amſterdam, in 1566. VI. 216. zy weigeren zig met de Lutherſchen te vereenigen. VI. 227. neemen toe, in de Roomſche Nederlanden. VII. 212. verzoeken aldaar om vrye Godsdienſtoefening. VII. 212, 213. begroeten den Hertog van Anjou, te Antwerpen VII. 451. worden in Frankryk vervolgd. XV. 314 enz. zoeken, vergeefs, eenig voordeel te bedingen by de Ryswykſche Vrede. XVI. 413. worden in Duitſchland en in Hongarye vervolgd. XVIII. 229

Gerlacius (Antoni) wordt gemagtigd tot het ſluiten van een Verdrag met Frankryk. XV. 234

GERMAANEN. Oorſprong. I. 2, 3

GERMANIE. Gelegenheid. I. 30 Verdeeling. I. 128 *Anm.* Opper- en Neder-Germanie. I. 81 *Anm.* 128 *Anm.* 258 *Anm.*

GERMANIKUS bevredigt het Romeinſche Legeren aan den Neder-Ryn.

Rijn. I. 65. slaat de Katten. I. 65. bezoekt de Legerplaats van Varus. I. 66. overwint Arminius. I. 67. twee zyner Keurbenden doen een gevaarlyken togt langs de Zuiderzee. I. 74. hy verzamelt eene Vloot. I. 75. vaart, door Druzus graft en de Noordzee, naar de Eems. I. 77. slaat de Cheruscen andermaal. I. 76. zyne Vloot lyd veel, door een' storm. I. 77. men wyst hem het Brittannisch kruid. I. 79. hy keert naar Rome en sterft. I. 80

Gerolf (Graaf) strydt tegen de Deenen, te Rynsburg. II. 53

Gerolf (Graaf) de II. wordt, door Godefrid, aan den Keizer gezonden. II. 89. hy verliest zyn Graafschap. II. 90. bekomt het wederom. II. 92. zendt zyne Zoonen, *Dirk* en *Walger*, naar Frankryk. II. 90. bekomt nog eenige goederen van Koning Arnold. II. 93. gelegenheid van zyn Graafschap. II. 93. hy sterft. II. 95

Geschenken aan Stadhouders. IV. 455, 502. V. 9, 353. aan Landvoogden. IV. 462. V. 148, 161. aan andere Grooten en Leden van den geheimen Raad. IV. 502. V. 9, 21, 104, 108, 133

Geschenken. Plakaat tegen 't ontvangen derzelven, door Regenten. XVIII. 106

Geschillen onder de Vereenigde Gewesten moeilyk te beslissen. XII. 160. verscheiden voorslagen daaromtrent op de groote Vergadering des jaars 1651. XII. 163-172

Geselius (*Kornelis*), Contraremonstrantsch Predikant, te Rotterdam, de Stad onteerd. X. 55. Moeilykheid hieruit ontstaan. X. 56

Gestigten (Protestantsche Godsdienstige) in Holland van verpondingen vry verklaard. XIX. 229

Geuzen. Oorsprong deezes naams. VI. 149. Geuzen-penningkjes, napjes en kleeding. VI. 149, 150. roepen van *Vivent les Gueux*. VI. 164, 189, 216. Wilde geuzen. VI. 266. Watergeuzen, derzelver bedryven. VI. 308, 309, 312. Geneeschte en politike Geuzen. X. 89

Geverts (*Joan*) doet de eerste opening tot Vredehandeling, in 1607. IX. 237

Gezanten (uitheemsche) geen gehoor te verleenen in de Vroedschappen der Hollandsche Steden. XIII. 108

Ghiesen (*Filips van der*) tot Representant van zyne Hoogheid by de Oostindische Maatschappy aangestold. XX. 334

Glanibelli (*Fredrik*), zyne diensten in 't beleg van Antwerpen. VIII. 21, 29. hy komt te Amsterdam. VIII. 243

Gibraltar gewonnen, in 1704. XVII. 224, 228, 265

Gideonszoon (*Jan*) doet den Duinkerkeren af breuk. XI. 162

Gietsomburg ('t Slot) door Jan van Arkel, bemagtigd. III. 346

Giftbrief van 't jaar 888, ten behoeve van Graave Gerolf den II. II. 93. van 't jaar 923, ten behoeve van Dirk den I. II. 107, 109. van 't jaar 985, ten behoeve van Dirk den II. II. 125. van 't jaar 1064, ten behoeve der Utrechtsche Kerke. II. 171

Gifte (*liberale* of milde) hier te Lande geheeven. XX. 159
Gilden uitgeslooten van 't raad pleegen over zaaken van Regeeringe. VII. 432
Gildenburg ('t Slot) door Hertoge Albrecht ingenomen. III. 307
Gilles (*Jakob*), Pensionaris van Haarlem, in bezending naar Dordrecht. XIX. 360. wordt tweede Griffier der algemeene Staaten. XIX. 475. zyne handelingen aan 't Fransche Hof. XX. 21-28. en te Breda. XX. 47, 83. hy wordt Raadpensionaris. XX. 46. men maakt hem verdagt by 't gemeen, wegens 't gehandelde te Breda. XX. 82. hy doet 'er verslag van. XX. 83. de Staaten neemen 'er genoegen in. XX. 84, 194. Lasterschriften tegen hem. gestrooid. XX. 218. de Staaten en de Prins van Oranje beschermen hem. XX. 218. hy legt zyn ampt neder. XX. 336
Gilpin (*George*) wegens Engeland, zittende in den Raad van Staate, vermaant de Staaten tot onderlinge eendragt. IX. 88. wordt naar Oostfriesland afgevaardigd. IX. 124
Gimnig (*Henrik van*), Patroontekenaar van Haarlem, helpt te Amsterdam tot bewerking van verandering der Regeeringe. XX 271, 273. spreekt aldaar met den Graave van Bentink. XX. 284. neemt, uit naam van de Gekommitteerden der Burgerye, afscheid van zyne Hoogheid. XX. 298
Ginkel (*Baron van*). *Zie Athlone.*
Giselbert, Hertog van Lotharingen, door Otto den I. geslagen. II. 121. sneuvelt. II. 122
Glaion. Zie *Chaumont.*
Glocheſter (*Hertog van*). Zie *Humfrey.*
Goch bezet door Maurits. X. 77. sonderling voorval aldaar. X. 77. door Lambert Charles ingenomen. XI. 11. heroverd door den Kardinaal Infant. XI. 206
Geckinga (*Scato*) aangesteld tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot, X. 341
Gockinga (*Scato*) handelt met de Engelschen, in 1672. XIV. 108 en 4. gemagtigd naar Utrecht. XIV. 283.
Gockinga (*Scato*), gemagtigd tot de handeling over 't Verdrag van Barriere. XVIII. 44
Godefrid, Koning der Deenen, overweldigt de Abodriten. II. 36. handelt over Vrede met Karel den Grooten. II. 37 valt in Friesland. en vordert aldaar schatting. II. 38. sterft. II. 40
Godefrid, de Deen, Zoon van Heriold, verdraagt zig met Karel den Kaalen. II. 66. bekomt een gedeelte van Friesland. II. 68. waarna geheel Friesland. II. 87. zoekt zig van Lotharingen meester te maaken. II. 89. zendt den Keizer gezanten toe. II. 89. wordt, te Herispich, overvallen en omgebragt. II. 90
Godefrid, Hertog van Lotharingen, beoorloogt Graave Dirk den III. II. 141, 143. krygt de nederlaag. II. 146
Godefrid de II., Hertog van Lotharingen, staat op tegen den Keizer. II. 160. verbindt zig met Dirk den IV. II. 160. ver-

verbrandt het Paleis te Nieuwmegen. II. 161 herwint het Land omtrent Dordrecht. II. 165. verzoent zig met den Keizer. II. 166
Godefrid de III., Hertog van Lotharingen, de *Bultenaar* bygenaamd. II. 166. valt in Holland. II. 180. verjaagt Robert de Fries en gedraagt zig als Graaf. II. 181. helpt Keizer Henrik den IV. in Saxen. II. 182. wordt in Alkmaar belegerd. II. 181. ſtigt Delft. II. 182. wordt omgebragt. II. 182
Godefrid, Voogd van Gelder, verjaagt de Noormannen uit Tiel. II. 134
Godefrid, Biſſchop van Utrecht, raakt in geſchil met Groningen. II. 241. 't welk bygelegd wordt. II. 243. hy ſtigt vier Sloten. II. 266. ſterft. II. 264
Godsdienſt der oude Batavieren. I. 23. onderzoek, wanneer de Chriſtelyke Godsdienſt, hier te Lande, ingevoerd zy. I. 338. zwakheid der eerſte bekeeringen. I. 362, 386. ſtaat van den Godsdienſt in de middeleeuwe. II. 5. in de vyftiende. IV. 24. vryheid van Godsdienſt in Duitſchland. V. 66
Godsdienſt (Gereformeerde) beloofd te handhaaven. VII. 17, 22, 431, 435. de Lutherſche voor den waaren Gereformeerden gehouden, door een' Burgemeeſter van Woerden. VII. 39. eed op 't ſtuk van den Godsdienſt, na de Gendſche Bevrediging gevorderd. VII. 118. oorſprong der verſchillen over den Godsdienſt, in 't begin der zeventiende eeuwe. X. 10-21. wat omtrent den Godsdienſt, in 1651, beraamd is. XII. 161, 172-177
Goereede, grondſlagen eener oude Stad, hierby, ontdekt. X. 308
Goes in Zuidbeveland belegerd. III. 149. ontzet. III. 149. Vrouw Jakoba komt aldaar woonen. III. 489, 510. de Stad weigert 's Prinſen zyde te kiezen, in 1572. VI. 366. wordt door Tſeraarts belegerd. VI. 392. door Mondragon ontzet. VI. 398. neemt voldoening van den Prinſe. VII. 138. de Gereformeerden neemen aldaar de Kerken in. VII. 217. opſchudding, in 1653. XII. 297, 398. en in eenige volgende jaaren. XII. 398-403. de Stad ſtemt tegen de werving van zeſtienduizend man. XV. 210. bewilligt 'er in. XV. 213. geweldige beroerte en ongewoone verandering der Regeeringe aldaar, in 1692. XVI. 203-230. nieuwe verandering, in 1702. XVII. 150. de Prins van Oranje wordt aldaar tot Stadhouder verklaard, in 1747. XX. 71
Goes. Zie *Adriaan* en *Aert van der Goes*.
Goes (*Adriaan van der*), Burgemeeſter van Delft, in bezending naar Gelderland. XVII. 240
Goes (*Franco van der*), Burgemeeſter van Delft. XV. 185
Goes (*Robert*), *Heer van Boukhorſtenburg*, Reſident aan het Deenſche Hof zyne handeling. XVII. 92. XVIII. 281
Goes (*Willem*), Raadsheer in 't Hof. XIV. 156. XV. 259
Gogh (*Michiel van*), een der Raaden

den van Brazil en daarna Rekenmeester van Zeeland, vertoont den slegten staat der zaaken in Brazil. XII. 382. trekt in buitengewoon gezantschap naar Engeland. XIII. 10. wordt gewoonlyke Gezant aldaar. XIII. 121, 125. tragt de Vrede te herstellen. XIII. 145. wordt verdagt gehouden. XIII. 166. zyn Sekretaris raakt in hegtenis. XIII. 171

Coignies (*Antoni van*) wordt Veldmaarschalk. VII. 107, 166. raakt te Antwerpen in hegtenis. VII. 113. wordt gevangen, in den slag by Gembloux. VII. 193

Comarus (*Franciscus*), Hoogleeraar der Godgeleerdheid te Leiden, raakt in geschil met Arminius. X. 15, 16, 17, 18, 20. wordt, nevens hem, voor den Hoogen Raade, gehoord. X. 19. ook in de Vergadering der Staaten van Holland. X. 20. vertrekt van Leiden. X. 54. woont de Dordrechtsche Sinode by. X. 325

Conzaga (*Octavio Fernando*) verzekt Don Jan herwaards. VII. 124. wordt naar Antwerpen gezonden. VII. 129. verslaat vierhonderd Franschen. VII. 224

Gonzalos (*Don Antonio*) verliest Graave. IX. 120

Gooije (Slot ten) belegerd. III. 197

GOOILAND (*Heerlykheid* van) aan Jan van Beijeren opgedraagen. III. 325

Goor (*Adolf van*), *Heer van Kaldenbroek*, wordt gemagtigd tot de Keulsche Vredehandeling. VII. 279

Gooijer (*Dirk de*) wordt Burgemeester van Utrecht. VIII. 301

Gooijer (*Jakob de*.) handelt ten huize van Tresel X. 210. wordt uit de Regeering gezet. X. 233

GORINCHEM belegerd, door Jonkheere Willem. III. 351. verandering der Regeeringe aldaar. III. 376. de Stad, door Arkel, verrast. III. 377. komt wederom aan Holland. III. 388. Jan van Beijeren zoektze te verrassen. III. 418. Vrede aldaar met Gelder gesloten. IV. 499. de verbonden Edelen komen 'er byeen. VI. 214. de Stad kiest 's Prinsen zyde. VI. 367. eenige Geestelyken aldaar ter doodgebragt. VI. 367. schryvens van Leicester aan de Predikanten aldaar. VIII. 176, 177, 178. Prins Maurits verstelt 'er de Wet, in 1618. X. 266. bezending derwaards, in 1650. XII. 75. opschudding aldaar, in 1655. XII. 394. eenige Vroedschappen aldaar, in 1672, door geld aan hunne ampten geraakt. XIV, 220. onluisten in de Regeering, in 1684. XV. 255. in 1702. XVII. 134. verandering der Regeeringe, in 1748. XX. 306

Gortz (*Baron van*) heeft de hand in een aanslag ten behoeve des Pretendents. XVIII. 153. wordt te Arnhem gevat. XVIII. 156. geslaakt. XVIII. 159. zyn uiteinde. XVIII. 159

Goslinga (*Sicco van*), Grietman van Franekeradeel, wordt tot de Utrechtsche Vredehandeling gemagtigd. XVII. 427. naar Frankryk in buitengewoone Ambassade gezonden. XVIII. 5. keert te rug. XVIII. 23. bevordert de verkiezing van Prins Willem Karel Henrik Friso, tot Stad-

Stadhouder van Groningen. XVIII. 196. wordt gevolmagtigd tot de Byeenkomst van Soissons. XVIII. 462. keert naar huis. XIX. 26. sterft. XIX. 26. zyne afbeelding. XIX. 26.
Gothen vallen in Gallie. I. 168, 270. Zie *West-Gothen*.
Gotzenburg. Oostindische Maatschappy aldaar opgeregt. XIX. 63
Gouda komt aan Holland. III. 361. wordt met een beleg gedreigd. III. 484. de Hoeksche raaken aldaar op 't kussen. IV. 174. daarna, de Kabbeljaauwschen. IV. 192, 196. de Stad wordt tot 's Prinsen zyde overgebragt, in 1572. VI. 366. Bossu tragt de Stad in te krygen door verraad. VI. 394. Noitkarmes, insgelyks. VI. 465. de Stad verklaart zig tegen 't zoeken van uitheemsche hulpe. VII. 80, 85, 87. aanslag op dezelve. VII. 100. 't Slot aldaar geslegt. VII. 164. de Stad maakt zwaarigheid in de inhuldiging van Willem den I. tot Graave. VII. 519. wordt bezonden. VII. 524, 525. besluit der Vroedschap aldaar. VII. 527. ernstig Vertoog derzelve tegen de opdragt der heerschappye aan Frankryk. VIII. 40-49. zy stemt diergelyke opdragt aan Engeland ook af. VIII. 89. Prins Maurits verstelt 'er de Wet, in 1618. X. 276. en op nieuws, in 1619. X. 387, 391. bezending derwaards. in 1650. XII. 75. opschudding aldaar, in 1672. XIV. 79. verandering der Regeeringe. XIV. 197. beweeging, in 1747. XX. 135. in 1748. XX. 304. verandering der Regeeringe. XX. 306
Goudsche Sluis. Schans aldaar verlaaten, in 1575. VII. 63
Goulart (*Simon*), Predikant te Amsterdam, geschorft. X. 86
Gozum (*Wybe van*) maakt zig van 't Slot te Leeuwaarden meester. VII. 165. laat 'er zig afkoopen. VII. 165
Gouverneurs-Generaal. Zie Landvoogden (algemeene).
Gouwenburg (Hopman) slaat eenig Spaansch volk. VII. 276
Gouwyn van Amstel staat af van 't Bisdom van Utrecht. II. 397
Gouwyn de Wilde, een Vlaaming, wordt *President* of Stadhouder van Holland. IV. 9. afgezet. IV. 21. ter dood gebragt. IV. 23
Graaf (*Andries de*), Burgemeester van Amsterdam, door 't graauw gedreigd. XIV. 82. dringt op de aanstelling van Willem den III. tot Stadhouder. XIV. 86
Graaf (*Dirk Janszoon*) wordt, in 1578, Burgemeester van Amsterdam. VII. 209
Graaf (*Jakob de*), Oud-Burgemeester van Amsterdam, raadt tot gemaatigdheid. X. 86. wordt afgezet. X. 280
Graaf (*Kornelis de*), Burgemeester van Amsterdam, handelt met Willem den II. XII. 104. wegens Holland naar Gelderland en Overyssel gezonden. XII. 130. gemagtigd om de geschillen in Overyssel te helpen byleggen. XII. 411
Graaf (*Jakob van der*) valt den Raadpensionaris de Witt by nagt aan. XIV. 68. zyne bekentenis. XIV. 68. en straf. XIV. 69

Graaf (*Pieter van der*) valt den Raadpenſionaris de Witt by nagt aan. XIV. 68
Graaf (*Willem de*) *van Gend* helpt den Briele inneemen. VI. 345
GRAAFLYKHEID VAN HOLLAND. Oorſprong van het voorregt eeniger Plaatſen om 'er niet van vervreemd te mogen worden. VI. 16. handeling over de opdragt derzelve aan Willem den I. VII. 511-528
Graafſchappen, hier te Lande, by welke gelegenheid, erfelyk en onafhangkelyker geworden. II. 99
Graauwbunderland onderſteund, in 1621. X. 428
GRAAVE. twiſt over 't regt tot deeze Stad. III. 317. die aan Brabant afgeſtaan wordt. III. 319. zy wordt gewonnen, in 1568. VI. 269. verlaaten. VI. 270. belegerd door Parma. VIII. 126, opgegeven. VIII. 127. door Prinſe Maurits veroverd, in 1602. IX. 119. aanſlag op de Stad. IX. 192 de Heerlykheid derzelve komt aan 't Huis van Naſſau. X. 5. de Stad wordt door de Franſchen veroverd, in 1672. XIV. 91. herwonnen. XIV. 333
Graaven. Dagobert de I. ſtelt Graaven aan, ter wederzyde des Ryns. I. 338. zy zyn verdedigers der Kerke. I. 395. door Karel den Grooten onder de Saxers aangeſteld. I. 429. beſchryving deezer waardigheid. II. 12. verſcheiden' ſoorten van Graaven. II. 13, 23. hunne Regeering. II. 17. en Regtsoefening. II. 19. hunne Inkomſten. II. 29. Graaven van Holland, oudtyds, Maarſchalken des Biſſchops van Utrecht. II. 148. zy zwoeren eerſt, by hunne inhuldiging. daarna de Staaten. III. 547. zy beweerden, vrede te mogen maaken, zonder de Staaten te kennen. IV. 493
's Graavenhaage. Zie *Haage*.
Graft van Druzus I. 56. van Korbulo. I. 94
Gramsbergen ('t Slot) verlooren. XIV. 285
Grana (*Otto Henrik*, *Markgraaf van*) wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XV. 86
Grandval (*Bartholomeus de Liniere*, *Heer van*) ſmeedt een aanſlag op het leeven van Willem den III. XVI. 186. bekent dien. XVI. 191. wordt ter dood gebragt. XVI. 192
Grange (*Peregrin de la*), Leeraar der Hervormden, ter dood gebragt. VI. 209
Granvelle (*Antoni Perenot*, *Kardinaal van*) wordt beſchuldigd van heerſchzugt. VI. 67, 72. 't misnoegen tegen hem berſt uit. VI. 68, 80 Oranje en anderen verbinden zig tegen hem. VI. 69. Schimplivrei tegen hem uitgevonden. VI. 72, 86. hy brengt te wege, dat Frankryk tegen de Hugenooten met geld onderſteund wordt. VI. 74. men bedraagt hem by den Koning. VI. 78. hy houdt zig fier. VI. 80. men raadt hem de gunſt der Heeren te zoeken. VI. 81. hy wordt vinnig beſchimpt. VI. 85. de Staaten weigeren te vergaderen, daar hy tegenwoordig is. VI. 87. de Landvoogdes beſluit zig van hem te ontſlaan. VI. 87. Filips belaſt hem de Nederlanden te verlaaten. VI. 89.

29. hy vertrekt. VI. 90. geeft Oranje den naam van *Zwyger*. VI. 250. wordt van deezen afgemaald, als oorzaak der Beroerte. VI. 260. gerugt zyner te rug komſte. VI. 327. zyn basterd te Haarlem onthalsd. VI. 431. zyne afbeelding. VI. 90. hy ſterft. VIII. 138 Zie *Atrecht* (*Antoni Perenot, Biſſchop van*).

Grave (*Henrik*), Schout by Nagt. en ſedert Luitenant-Admiraal, bemagtigt twee Algierſche Kaapers. XVIII. 241. voert bevel over tien Oorlogsſchepen. XIX. 430. ſterft. XX. 338

Grebber (*Klaas de*) belegert, met de Weſtfriezen, 't Muider Slot. III. 80

Grebber (*Klaas de*) Bevelhebber ter zee. III. 537

Gregorius de VII. (Paus) zyn geſchil met Keizer Henrik den IV. II. 183. hy doet Willem, Biſchop van Utrecht, in den ban. II. 185. wordt van deezen lelyk uitgemaakt. II. 185

Gregorius (*Martinus*), Raadsheer in den Hove van Gelderland. X. 265. zit voor onder onder Politiken op de Dordrechtſche Sinode. X. 312, 319

Grevelingen. Slag aldaar, in 1558. VI. 27. de Franſchen veroveren de Stad, in 1644. XI. 367, 371

Grevinkhoven (*Nikolaas*), Remonſtrantſch Predikant te Rotterdam, ſtaat af van den dienſt. X. 144

Grevius (*Joannes*), Remonſtrantſch Predikant, raakt in hegtenis X. 412. ontkomt. X. 413

Griet- of *Griekwaarderſchap*. Welke waardigheid van ouds. III. 442 *Aant.*

Grietzyl bezet door Keur-Brandenburg. XV. 106, 108

Grimaldi (*Reinier*) ondersteunt Holland tegen Vlaanderen, met eenige Galeijen. III. 170, 173, 174, 177

Grinnes, Romeinſche Legerplaats in 't Eiland der Batavieren. I. 175

Grisperre (*Antoni van*) werkt aan 't verraſſen van Hattum. VII. 361

Grobbendonk (*Antoni*) verzoent zig met den Koning. VII. 315. verdedigt 's Hertogenboſch. IX. 110. ſlaat eenige Staatſche Ruitery. IX. 157. zyn toeleg op Graave. IX. 192. hy verlieſt 's Hertogenboſch. XI. 93. 102. ſtigt de S. Anna Schans. XI. 135

Groeneveld (Jonkheer *Arend van*) verdedigt Sluis. VIII. 225

Groeneveld (*Reinier van Oldenbarneveld, Heer van*) doet pogingen om zynen Vader te doen ontſlaan. X. 258. wordt ontzet van zyne waardigheden. X. 391. heeft kennis van een' aanſlag op het leeven van Prinſe Maurits. X. 450, 459. verſchaft 'er geld toe. X. 453. neemt de vlugt. X. 461. wordt agterhaald. X. 464. onthalsd. X. 473

Groenewegen (*Huig Jans zoon van*), Burgemeeſter van Delft, door Boſſu aangezogt om Oranje te doen ligten. VI. 436

Groendncx (*Egidius*), Kapitein der Burgerye te Rotterdam, bewaart eenige Regenten. XIV. 115

Groenland. Schade aldaar, in 1677 geleeden. XIV. 444

Groesbeek (Heer van) naar Deenemarke gezonden. VI. 238. neemt

het Stadhouderſchap van Groningen waar voor Aremberg. VI. 272
Grol ingenomen, door Hertoge Karel van Gelder. IV. 340. belegerd, in 1595. VIII. 424. verlaaten. VIII. 424. ingenomen door Prinſe Maurits, in 1597. VIII. 471. door Spinola bemagtigd, in 1606. IX. 213. vergeefs belegerd door Prinſe Maurits. IX. 219. verſterkt. X. 95 door Fredrik Henrik veroverd, in 1627. XI. 52-55. door de Biſchoppelyken, in 1672. XIV. 28
Groningen en Ommelanden. Zie Stad en Lande.
Groningen, door de Friezen overvallen. II. 39. eenige Landerye, in het zelve, der Utrechtſche Kerke geſchonken. II. 154, 228. die van Groningen ſtaan tegen den Biſſchop van Utrecht op. II. 228. worden bedwongen. II. 229 nieuwe onluſten aldaar. II. 241. Henrik, Graaf van Gelder, neemt de Stad in. II. 242. Floris de III. komt 'er voor. II. 243. zy bevredigt zig met den Biſſchop. II. 243. zy vervalt in nieuwe onluſten. II. 285, 361. haar eerſte Verbond van vereeniging met de Ommelanden. III. 339. zy doet Hertoge Albrecht hulde. III. 341. wordt, door Biſſchop Fredrik den III., bemagtigd. III. 341. weigert Hertog Albrecht van Saxen voor Heer aan te neemen. IV. 315. doet den Biſſchop van Utrecht hulde. IV. 315. ſchendt het Beſtand, met Henrik van Saxen. IV. 324. doet Graave Edzard hulde. IV. 325. Hertog Joris belegert Groningen. IV. 383. de Stad wordt een Leen van Frankryk. IV. 385. Edzard wordt ontzet van 't bewind. IV. 387. Karel van Gelder wordt voor Heer aangenomen. IV. 386. Karel de V. naderhand. V. 115. de Stad wordt bezet door den Graave van Aremberg. VI. 222. belegerd door Graave Lodewyk, in 1568. VI. 274. verlaaten. VI. 280. kieft de Staatſche zyde. VII. 126. 't Kaſteel aldaar wordt geſlegt. VII. 127, 166. twiſt tuſſchen de Stad en de Ommelanden, in 1578. VII. 237, 299. reden, waarom zy de Utrechtſche Unie niet aanneemt. VII. 263, 266. beweeging aldaar. VII. 299-301. de Stad wordt door Rennenberg tot 's Konings zyde overgebragt. VII. 325-327. belegerd. VII. 327, 337. verlaaten. VII. 339. aanſlag der Staatſchen op de Stad mislukt. VIII. 76. zy wordt benaauwd door Graave Willem. VIII. 349. belegerd door Prinſe Maurits. VIII. 356. verlaaten. VIII. 357. op nieuws belegerd, door den zelfden. VIII. 386. oproer in de Stad. VIII. 388. zy geeft zig over. VIII. 389. de Wet wordt 'er veranderd. VIII. 390. haar twiſt met de Ommelanden, in 1597. VIII. 483. IX. 95. Graaf Willem brengt krygsvolk in de Stad. IX. 96. de agterſtallen aldaar met geweld gevorderd. IX. 97. de algemeene Staaten doen 'er een Kaſteel ſtigten. IX. 97. en beantwoorden de klagten hierover. IX. 98. de Stad raakt in ruſt. IX. 100. 't Kaſteel aldaar

daar wordt geſlegt. IX. 226. Hooge School aldaar opgeregt. X. 76. twiſt met de Ommelanden, omtrent 1640. XI. 348. de Stad neemt, na de dood van Willem den II., de beſtelling haarer eigene Wethouderſchap aan zig. XII. 198. oproer aldaar, in 1657. XII. 397. in 1662. XIII. 64-66. de Stadhouder brengt krygsvolk in de Stad. XIII. 67. en legt de geſchillen by. XIII. 69. de Stad wordt gedreigd door den Biſſchop van Munſter. XIII. 175. belegerd. XIV. 130. verlaaten. XIV. 131. oproer aldaar, in 1748 en 1749. XX. 202 enz.

Grensfeld-Diepenbroek (*Bertran Filip Sigismond Albrecht, Graaf van*) in gezantſchap naar 't Hof van Berlyn. XX. 174

Groot (*Joan*) in bezending naar Zeeland. XVIII. 244

Groot (*Hugo de*), Advokaat-Fiskaal van Holland, verdagt van 't ontwerpen der brieven, door Jakob den I. herwaards gezonden. X. 61. hy ſchryft de *Godsdienſtigheid der Staaten van Holland*. X. 61, 62. handelt in Engeland. X. 61, 70. wordt Penſionaris van Rotterdam. X. 62. ontwerpt een beſluit op de Vrede der Kerke. X. 62. wordt in bezending afgevaardigd naar Amſterdam. X. 114. doet eene wydluftige aanſpraak, aan de Vroedſchap aldaar. X. 114-137. ontwerpt eene der Keuren van Schieland. X. 141, 371. begint moedeloos te worden. X. 141. ſlaat eene algemeene Sinode voor. X. 165. wordt naar Zeeland en naar Dordrecht gezonden. X. 166. voor *Arminiaan* geſcholden. X. 164. heeft de hand in 't opſtellen der Verklaaringe van Haarlem. X. 198. handelt met de Utrechtſchen by Treſel. X. 210. wordt naar Utrecht afgezonden. X. 219. zyne handeling aldaar. X. 220, 221, 222. hy ſpreekt met Prinſe Maurits. X. 223, 224. raadt Rotterdam het afdanken der Waardgelderen aan. X. 235. waarſchuwt Oldenbarneveld. X. 258. wordt in hegtenis genomen. X. 240, 243, 251, 254. Rotterdam poogt hem te doen ontſlaan. X. 263. hy, Oldenbarneveld en Hogerbeets worden openlyk beſchuldigd. X. 260, 261. ſekere verandering in 't eedboek te Rotterdam doet hem nadeel, by Prinſe Maurits. X. 275. hy krygt berigt van 't gene 'er tegen hem uitkomt, en van 't veranderen der Regeeringe. X. 286, 287, 304. hy wordt ondervraagd. X. 293. zyne geſprekken met de Voogd en Manmaaker. X. 294, 295, 343. hy wordt verder onderzogt. X. 299. komt voor de Regters. X. 344-347. men tragt hem te beweegen om vergiffenis te verzoeken. X. 369. hy wordt tot eene eeuwige gevangenis verweezen. X. 371, 377. naar Loeveſtein gevoerd. X. 372. oordeelen over zyn vonnis. X. 377-380. XIII. 422. hy wordt verklaard misdaad van gekwetſte Hoogheid begaan te hebben. X. 410. ontkomt, op eene zonderlinge wyze, uit de hegtenis. X. 414. verontſchuldigt zig, deswege. X. 417. ſchryft zyne *Verantwoording*, die ſtrenge-

gelyk verbooden wordt. X. 448. oordeel van de Haan, over dit werk. X. 449. handeling om hem vryë herwaardskomst te bezorgen. XI. 78, 147. hy komt in Holland. XI. 146. vertrekt naar Hamburg. XI. 148. zyn verder bedryf en dood. XI. 148. zyn werk, *Mare liberum* of *Vrye Zee*, wordt wederlegd. XI. 259

Groot (*Pieter de*), Penſionaris van Amſterdam, gelaakt, door d'Estrades. XIII. 164. wordt Ambasſadeur der Staaten in Zweeden. XIII. 387. Penſionaris van Rotterdam. XIII. 422. trekt in gezantſchap naar Frankryk. XIII. 422, 424. zyne handeling aldaar. XIII. 425. hy ontdekt Frankryks oogmerken tegen deezen Staat. XIII. 460, 461. voorſlag aan hem. XIII. 461. hy ſpreekt met LeTellier. XIII. 464. en met den Koning. XIII. 465, 466 keert te rug uit Frankryk. XIV. 6. zyne betuigingen by 't afſcheid neemen. XIV. 6. hy wordt wederom aan Lodewyk den XIV. gezonden. XIV. 46. doet verſlag van zyne handeling. XIV. 47. raadt om te ſluiten. XIV. 53. krygt 'er laſt toe. XIV. 55, 59. keert naar den Haage te rug XIV. 60, 101. een Predikant ſcheldt hem XIV. 67. zyn voorſlag om de beweeging te Rotterdam te ſtillen. XIV. 77. verſlag zyner handelinge met Frankryk. XIV. 98 enz. hy ſchynt dezelve te willen vervolgen. XIV. 106. verklaart het tegendeel. XIV. 106. komt in lyfsgevaar te Rotterdam. XIV. 115, 116. de Prins van Oranje toont tekens van argwaan op hem. XIV. 125. verklaart, naderhand, niets tegen hem te hebben. XIV. 382. hy wykt ten Lande uit. XIV. 126. zyn ſchryvens over de Regeering van Rotterdam. XIV. 194. zyn huis wordt aangevallen. XIV. 222. zyn oordeel over 't verbranden van Zwammerdam en Bodegrave. XIV. 236. over 't vonnis van Pain & Vin. XIV. 238. zyne ontmoetingen in Brabant en te Keulen. XIV. 260 enz. hy wordt over onbehoorlyk ſchryven in regten betrokken. XIV. 382. vry geſproken. XIV. 383. hy ſterft. XIV. 383

Groot-Commercie-Tractaat met Engeland van 't jaar 1496. IV. 302. veranderingen in het zelve. IV. 333

Groote Pier ſchuimt langs de Zuiderzee. IV. 390, 398, 405, 411. begeeft zig tot een ſtil leeven. IV. 420

Groote Vergadering van 1651 wordt aangevangen. XII. 153. aanſpraak van den Raadpenſionaris Kats, van wege de Staaten van Holland. XII. 153. handelingen en beſluiten in dezelve, over de *Unie*. XII. 155, 158, 160, 163-172. *Religie*. XII. 155, 158, 161, 172-177. en *Militie*. XII. 155, 158, 162, 177-186. Friesland tragt de handelingen te doen opſchorten. XII. 158 en beweert de noodzaakelykheid van 't aanſtellen van eenen Stadhoeder. XII. 169. Holland dringt op de noodeloosheid van 't aanſtellen van eenen Kapitein-Generaal. XII. 183-185, 188. 't geeven der patenten wordt geregeld. XII. 186.

ook verſcheiden' andere punten. XII. 187. merkwaardig beſluit van Holland, op het geboorte in 't jaar 1650. XII. 193. algemeene Vergiffenis afgekondigd. XII. 192, 196, 197. beſluit der groote Vergaderinge. XII. 198, 199
Grootebroek krygt regt om ter Dagvaart te verſchynen. VII. 9
Grootenhuis (*Arend van*), een der eerſte opregteren der Ooſtindiſche Maatſchappye. IX. 137
Groot-Fredriksburg geſtigt. XV. 116. aan de Weſtindiſche Maatſchappy verkogt. XVIII. 192
Groot-Hofmeeſters van Frankryk. *Pipyn van Landen*, I. 344. *Grimoald*. I. 346. *Ebroïn*. I. 348. *Pipyn van Herſtal* of *de Dikke*. I. 353. *Martyn*. I. 353. *Karel Martel*. I. 366. *Kareloman*. I. 382. *Pipyn de Korte*. I. 382, 405
Groot-Privilegie van Vrouwe Maria. IV. 167. de Aartshertog Filips weigert het te beveſtigen. IV. 295. waarom. IV. 298
Groſtbuizen. geweld gepleegd aan de Kerke aldaar. X. 140
Groveſteins (Jonker *Edzard van*) houdt de zyde der Hollandſchgezinden. XIII. 341
Groveſtein (Jonkheer *Joan van*) beſchuldigt Harteveld, in de byeenkomſt by Zuileſtein. X. 229. wordt uit de Regeering gezet. X. 233
Gruterus (*Samuel*), Predikant te Haarlem, vaart uit tegen de Regeering. XIV. 67
Grunwerd (*Ferdinand*), Burgemeester van Goes, raakt in geſchil met zyne Mederegenten. XVI. 203 enz.
Gryze (*Jakob de*), Gezant der Staaten in Engeland. zyne handeling aldaar. VIII. 34-36, 88, 90
Guai-Trouin (*du*) bemagtigt eene Hollandſche Graanvloot. XVI. 372
Guebriant (*Graaf van*). zyne krygsbedryven in Duitſchland, XI. 317, 320, 338
Gugernen, Volk in Gallie. I. 135
Guiſe (*François*), verdigte naam des moorders van Willem den I. VII. 529. Zie *Balthazar Gerards*.
Gulden Vlies (Ridderorde van 't) ingeſteld. III. 509
Gulik Zie *Kleeve*,
Gulik belegerd door Prinſe Maurits. X. 43. ingenomen. X. 44. verlooren. X. 422
Gulik en Berg (*Hertogdommen van*). Twiſt over het regt tot dezelven. XIX. 231. handelingen om den zelven by te leggen. XIX. 233 enz. blyven ſteeken. XIX. 239. 't geſchil word eindelyk vereffend. XIX. 359
Gulikerland, genoegzaam bemagtigd door Karel den V. V. 236, 253
GUNDEBOLD, Koning der Friezen, ſneuvelt op den togt naar Spanje. I. 423
Gunterſtein ('t Slot te) gewonnen en verlooren, in 1573. VI. 424
Guſtaaf de I. Koning van Zweeden, begreepen in een Beſtand met de Ooſterlingen. IV. 463. nieuwe handeling met hem. IV. 467. hy verbindt zig met François den I. V. 215
Guſtaaf Adolf wordt Koning van Zweeden. X. 48. de Staaten ſluiten een Verbond met hem. X. 66. zenden hem gezanten. X. 96. hy verzoekt onderſtand van

van hun tegen Poolen. X. 157. zy beweegen hem, om zig te ſteeken in den Duitſchen oorlog. XI. 120, 137. houdt by de Staaten aan om onderſtand. XI. 138. ſneuvelt in den ſlag by Lutſen. XI. 164

Guy van Dampierre (Graaf), Zoon van Margareet, Graavinne van Vlaanderen, twiſt met zyne halve Broeders van Avennes. II. 388. valt in Walcheren. II. 393. wordt gevangen. II. 394. geſlaakt. III. 3. verdraagt zig met Holland. III. 3. belegert Middelburg. III. 48. verlaat het wederom. III. 49. zyn verder bedryf. III. 51. hy belegert Middelburg andermaal. III. 99. doch verlaat het. III. 101. wordt gevangen. III. 154. ſterft. III. 186

Guy, Zoon van Graave Guy van Vlaanderen, ſlaat Jonkheer Willem van Henegouwen, by Arnemuiden. III. 155. wint Middelburg. III. 156. belegert Zierikzee. III. 156. ſteekt over naar Holland. III. 157. verdraagt zig met Jan den II. III. 158. verklaart hem op nieuws den oorlog. III. 158. overwint Jongkheer Willem, in een' ſcheepsſtryd. III. 160. wint Noord-Holland. III. 161. ook Utrecht. III. 163. verlieſt Noord-Holland wederom. III. 165. keert naar Vlaanderen. III. 167. belegert Zierikzee. III. 171. wordt, in 't Gouwe, overwonnen en gevangen. III. 175, 177. verlieſt Zeeland en Utrecht. III. 178. 179. wordt geſlaakt. III. 185

Guy van Henegouwen krygt bewind over Holland, na de dood van Floris den V. III. 87, 88, 92. wordt gevangen genomen. III. 142. geſlaakt. III. 142. bekomt de Landen van Amſtel en Woerden. III. 151. wordt Biſſchop van Utrecht. III. 152. wordt wederom gevangen. III. 160. geſlaakt. III. 185. legt zig op 't Kerkelyke toe. III. 193. raakt in oorlog met de Friezen. III. 195. ſterft. III. 198

Gyllemberg (*Graaf van*) ſmeedt een aanſlag ten behoeve des Pretendents. XVIII. 153-160

Gysbrecht van Amſtel helpt Vrouw Ada ontvlugten. II. 304. bekoopt deezen dienſt duur. II. 314. wordt in een gevegt gewond. II. 365, 366

Gysbrecht van Amſtel de II. beoorloogt den Biſſchop van Utrecht. II. 397. verzoent zig met hem. II. 398. valt, aan 't Hoofd der Kennemeren, in 't Stigt. III. 11. Vreeland hem verpand. III. 14. ontweldigd. III. 36. zyn zoen met Floris den V. III. 39. hy ſpant tegen den Graave aan. III. 66, 69. drinkt met hem. III. 77. vlugt ten Lande uit. III. 83. verſterkt Amſterdam. III. 83

Gysbrecht van Brederode wordt tot Biſſchop van Utrecht verkooren. IV. 50. krygt David van Bourgondie tot eenen mededinger. IV. 49, 53. ſtaat hem 't Biſdom af. IV. 59. wordt in hegtenis genomen. IV. 129. geſlaakt. IV. 135. ſterft. IV. 135

Gyzels (*Arnoud*) voert bevel over eene Vloot tot onderſteuning van Portugal. XI. 314

H.

Haaften (*Dirk van*) belooft geld tot ondersteuning van 't Verbond der Edelen. VI. 255
Haaften (*Wolfaart van*) woont den togt tegen Gend by. IV. 38
Haage. Hof aldaar door Willem den II. gestigt. II. 406. 't Hof des Stadhouders aldaar geplonderd. IV. 188. de Gelderschen berooven den Haage. IV. 444. oproer aldaar, over 't verhoogen der Excynzen, ontstaan. IV. 447. Maarten van Rossem plondert den Haage. IV. 483. openbaare Predike aldaar. VI. 167. en Beeldenstorm. VI. 185. 't Hof wykt van daar naar Utrecht. VI. 381. een nieuw aldaar opgeregt. VI. 387. 397. wykt naar Delft. VI. 397. de Spanjaards bemagtigen de Stede. VI. 451. 483. overleg om het Bosch by den Haage om te houwen. VII. 97. moeite met eenige Predikanten aldaar. VIII. 26. de Stede wordt verkooren, om aldaar over de Vrede met Spanje te handelen. IX. 289. Maurits verstelt 'er de Wet, in 1618. XI. 284. opschudding aldaar, in 1653. XII. 383. hoe 'er de Vrede met Kromwel werdt afgekondigd. XII. 330. door Karel den II. tot handelplaats voorgestaagen. XIII. 241. waarom afgekeurd. XIII. 242. de burgery aldaar brengt de Broeders de Witt van kant. XIV. 158, 163, 164. 165, 166, 169, 170, 171, 172. Byeenkomst aldaar van 1690 en vervolgens. XVI. 102. Opschudding, in 1747. XX. 80, 90. Plondering der Pagters huizen aldaar, in 1748. XX. 216
Haage (*Albrecht uit den*). III. 16
Haage (*Werenbold uit den*). III. 16
Haagestein ('t *Land* van) door de Hollanders afgeloopen. III. 223. 't Slot door Willem den VI. gewonnen. III. 372
Haak (*Pieter*), gewezen Baljuw van Middelburg, begunstigt een aanslag op Walcheren. VI. 293
Haamstede (*Adolf van*), Onder-Admiraal der Spaanschen, gevangen. VI. 473
Haamstede (*Arend van*). IV. 46
Haamstede (de *Heer* en *Floris* en *Arend* van) gevonnist. IV. 45
Haamstede (*Floris van*) sneuvelt. III. 282
Haamstede (*Jan van*) woont een togt naar Vlaanderen by. III. 204. Zie *Witte van Haamstede*.
Haan (*Joan de*), Pensionaris van Haarlem, heeft de hand in het opstellen der Verklaaringe dezer Stad, van 1618. X. 192. handelt met de Utrechtschen, by Tresel. X. 210. zyne ontmoeting met Arend Meindertszoon. X. 274. hy wykt ten Lande uit. X. 274. wordt voor vyftien jaaren gebannen. X. 373. zyn oordeel over de *Verantwoording* van de Groot. X. 449
Haanevéeren, Kleefsche manschap zo genaamd. IX. 27
Haardstedegeld in Holland geheeven. V. 375, 376. Beloop van het zelve. V. 405
Haarlem. 's Graaven Huis of Huizen aldaar verbrand, door de Kennemers. II. 223. die van Haarlem overvallen de Dregter-Friezen. II. 236. verwoesten Scha-

Schagen. II. 260. Hof te Haarlem. II. 338, 405. of die van Haarlem Damiate, door middel van Zaagſchepen, hebben helpen winnen. II. 350. de Stad heeft haar oudſte Handveſt van Willem den II. II. 403, 404. zy wordt door de Kennemers belegerd. III. 13. verloſt. III. 13. Brief van Keizer Lodewyk aan deeze Stad. III. 244. opſchudding aldaar. III. 312. nieuwe beroerte. III. 366. de Stad tweemaal vergeefs belegerd, door Vrouwe Jakoba. III. 469, 470, 471. Drukkonſt aldaar gevonden. III. 504. beweeging tuſſchen de Hoekſchen en Kabbeljaauwſchen. IV. 6. eenige Hoekſchen aldaar overvallen. IV. 186. die van Haarlem zoeken 't Kaas- en Broods-Volk tot bedaaren te brengen. IV. 273. de Stad wordt, door het zelve, ingenomen. IV. 278. verzoent zig, met Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 281, 282. Blokhuis aldaar geſtigt. IV. 288. de tiende penning brengt aldaar weinig op. V. 286. openbaare Preeke buiten de Stad. VI. 165. zy ſlaat voor, om Bosſu een geſchenk te doen. VI. 318. kieſt 's Prinſen zyde, in 1572. VI. 367. Dagvaarten der Staaten aldaar. VI. 382, 396. aanſlag op de Stad. VI. 409. Oranje verſtelt 'er de Wet. VI. 412. zy wordt belegerd. VI. 410, 413. beſtormd. VI. 415, 417. noodmunten aldaar geſlaagen. VI. 421. hongersnood in de Stad. VI. 421, 425. gemor onder 't gemeen. VI. 425. men poogt, vergeefs, de Stad te ontzetten. VI. 426, 428. zy geeft zig over. VI. 430. verlies in 't beleg geleeden. VI. 432. de groote Kerk aldaar herwyd. VI. 433. de ingezetenen gedwongen te graaven voor Alkmaar. VI. 442. muitery der bezettinge aldaar. VI. 444. de Stad wordt Oranje aangebooden voor veertigduizend guldens. VI. 445. poogingen om haar om te zetten. VII. 132, 133. zy neemt voldoening van den Prinſe. VII. 134. verandering aldaar, in 1578. VII. 209. zy ſtaat van de voldoening af. VII. 368. de Roomſchgezinden verzoeken 'er, vergeefs, vryeGodsdienſtoefening. VII. 369. onluſt aldaar. X. 170. merkwaardige Verklaaring der Stad. X. 187, 192. Maurits verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 273. zy neemt een beſluit tegen de handeling met de Spaanſchen. XI. 110. weigert de goederen der S. Jans Heeren uit te keeren. XII. 28. bezending derwaards, in 1650. XII. 77. beweeging aldaar, in 1653. XII. 296. men beſluit den Prins van Oranje tot Kapitein-Generaal voor te ſlaan. XII. 297. men verandert van gedagten. XII. 297. de Stad bewilligt niet in de Acte van Uitſluiting. XII. 325. beweeging aldaar, in 1672. XIV. 62, 66, 67. de Regeering wil Willem den III. de magt over de patenten doen opdraagen. XIV. 67. zy ſtemt tot 's Prinſen verheffing. XIV. 80. oproer aldaar, tot bewerking van verandering der Regeeringe. XIV. 199. de Stad ſlaat het Erf-

Erfstadhouderschap voor. XIV. 214. opschudding in dezelve. XVI. 129. geschil onder de Regenten. XVII. 135. Beweeging aldaar in 1747. XX. 135. Plondering der Pagters huizen, in 1748. XX. 209. men besluit de Pagten, by voorraad, te doen stilstaan. XX. 211, 212. de Staaten verklaaren het tegendeel. XX. 212, 213. zyne Hoogheid zendt Gemagtigden naar Haarlem. XX. 211, 300. verandering der Regeeringe aldaar. XX. 300. benoemte aldaar. XX. 340. eenige Dragonders komen in de Stad. XX. 340. keeren te rug. XX. 343. de schutterij sluit de poorten. XX. 343. zendt een Verzoekschrift aan den Prinse. XX. 344. eenig Krygsvolk rukt ter Stadin. XX. 346. gevolgen hier van. XX. 347 enz.

Haarlem (*Baldwin* of *Boudewyn van*) sneuvelt te Schagen, II. 282

Haarlem (*Dirk van*). III. 92, 260

Haarlem (*Gerard van*). II. 259, 313

Haarlem (*Jan van*) II. 295, 300

Haarlem (*Simon van*). II. 295, 300

Haarlem (*Tybrand van*). II. 259, 295, 300, 313

Haarfolte (*Adriaan Furiaan van*), wegens een gedeelte der Staaten van Overyssel, afgezonden naar Holland. XII. 407

Haarfolte (*Rutgers van*), wegens Gelderland afgevaardigd tot de opdragt der Heerschappye aan Engeland. VIII. 90

Haarfolte (*Rutgert van*), Drost van Lingen, maakt aanhang in Overyssel, ten behoeve van den Prinse van Oranje. XII. 403. XIII. 344. twist hieruit ontstaan. XIII. 345 enz.

Haarfolte (*Zweder van*) bewerkt dat Overyssel Prins Willem den II. 't regt tot de opvolging in 't Stadhouderschap opdraagt. XI. 139

Haaze (*Adriaan de*), Kommandeur ter zee, sneuvelt. XIV. 14

Hachicourt (. . . .) verschilt met Oranje. VI. 86, 137. helpt een verdrag met de Edelen bewerken. VI. 192

Haga (*Kornelis*), eerste Gezant der Staaten aan den Grooten Heer. X. 49. hy sluit een Verbond. X. 50. Zie *Porte* (*Ottomannische*).

Hagano (Graaf), Gunsteling van Karel den Eenvoudigen. II. 106, 109, 119

Hair afgelegd na 't behaalen der overwinninge. I. 158. laag hair der Frankische Koningen. I. 338 *Aant.*

Hakkius (*Petrus*), Predikant te Leiden, vaart uit tegen 's Prinsen Huwelyk. VIII. 27. komt te Medenblik. VIII. 27. wordt door krygsvolk ter Stad uit geleid. VIII. 27. schynt niet Leicesters gezind. VIII. 259

Halewyn (*Adriaan van*), gemagtigd tot het stillen van een oproer te Enkhuizen. XII. 288, 290

Halewyn (*François Teresteins van*), Raadin den Hove van Holland, in gezantschap aan Karel den II. XLV. 42

Halewyn (*François Teresteins van*), Pensionaris van Dordrecht, in den Haage in gevaar. XX. 91

Halewyn (*Kornelis Teresteins van*), in bezending naar Dordrecht. XV. 259, 279. naar Engeland.

XV. 312. geſchil, of hy te gelyk Vroedſchap van Dordrecht en Raad in den Hove van Holland zyn kon. XVI. 57. hy wordt naar Overyſſel gezonden. XVI. 97. raakt in eenige ongelegenheid. XVI. 238

Halewyn (*Simon van*), Burgemeester van Dordrecht, raakt over heimelyke handeling met het Franſche Hof in ongelegenheid. XVI. 230 enz.

Hallingk (*Joban*), Burgemeeſter van Dordrecht door 't graauw gedreigd. XIV. 73. zyn huis en buitenplaats worden geplonderd. XIV. 198. een der handdaadigen daarom, geſtraft. XIV. 223

Ham (*Meinard van*). Zie *Meinard van Ham*.

Hamburg. Den Gereformeerden aldaar de Godsdienſtoefening in 't huis van den Reſident der Staaten belet. XVIII. 261

Hameland (Graafſchap) waar gelegen. II. 92

Hamel Bruininks (*Gerard*) handelt aan 't Weener-Hof. XIII. 422. XV. 171

Hamel Bruyninx (. . .) Opening tot Vrede, hem aan 't Weener-Hof gedaan. XVIII. 417

Hamericourt (*Gerard van*), Biſſchop van S. Omer. VI. 65. geraadpleegd over 't Ketterſtraffen. VI. 109

Hammes (*Nikolaas de*), een der eerſte tekenaaren van 't Verbond der Edelen. VI. 123. wordt door de muitelingen in Oranjes Leger doorſchooten. VI. 287

Hanau (*Graaf van*) ſneuvelt in 't beleg van Maaſtricht. XI. 154

Hanover (*Ernſt Auguſtus*, *Hertog van*) word negende Kurvorſt. XVI. 193

Hans Hanſzoon, een van' toeleg op 't leeven van Willem den I., onthalsd. VII. 529

Hanze (Duitſche) te Londen. Verſchil met dezelve. IX. 5

Hanze-Steden. Dezelver oorſprong en verbond. III. 500, 501. zy raaken met Deenemarke in oorlog. III. 503. ook met Holland en Zeeland. III. 530 enz. op nieuws met de Hollanders. IV. 362. tweejaarig Beſtand met dezelven. IV. 459, 463. nieuwe onderhandeling. IV. 467. die vrugteloos afloopt. V. 33. Vrede met dezelven. V. 45. vrees voor nieuwen oorlog. V. 46, 54, 56, 57, 61. Beſtand. V. 66. nieuwe onluſten. V. 102. zy raaden de Vereenigde Staaten tot Vrede met Spanje. VIII. 87. Verbonden met haar geſlooten. X. 65, 94. XI. 395. XII. 17. haare klagten. X. 482. van Beuningen poſt haar, in 1653. XII. 277

Harderwyk, bemagtigd door Hertoge Karel van Gelder. IV. 363. herwonnen door den Graave van Buuren. IV. 494. opſchudding aldaar, in 1704. XVII. 234

Haren (*Onno Zuier van*) wordt gevolmagtigd tot de Vredehandeling te Aken. XX. 179

Haren (*Willem van*), Grietman van de Bilt, trekt in gezantſchap naar Zweeden en Deenemarke. XII. 477. handelt met d'Eſtrades. XIII. 181. wordt gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. XIV. 245. handelt in Zweeden. XIV. 273. in En-

Engeland. XIV. 338. XVII. 122. op de Nieuwmeegsche Vredehandeling. XIV. 369. op de Nyswyksche. XVI. 357
Haring (Jan), Predikant te Brugge. zyn bedryf. VII. 295
Haring (Jan) haalt de vlag van Bossus schip af, in den slag op de Zuiderzee. VI. 449
Haringvisschery op de Engelsche Kusten vry gesteld. III. 54. wordt bekommerd. III. 188. V. 209, 296. wordt, sedert de uitvinding van 't kaaken en de groote netten, sterker voortgezet. III. 499. door de Franschen, merkelyk benadeeld. IV. 189. V. 397, 381. in Oorlogstyd, vry verklaard. IV. 435. V. 129. ook in tyd van Bestand. IV. 451. beveiligd. V. 297, 325, 377. gestaakt. V. 341, 368. bloeit zeer, te Enkhuizen. V. 386. wordt door Jakob den I. bekommerd. IX. 318. door de Staaten met Oorlogsschepen beveiligd. IX. 318. staat derzelve. X. 42, 307. Karel de I. zoektze te beletten. XI. 259-261. Karel de II. misguntze den Staaten. XIII. 21. handeling met Frankryk over 't handhaaven derzelve. XIII. 21-24, 27, 30. zy wordt aldaar benadeeld. XV. 380. XX. 407. middelen gebruikt om dit nadeel te voorkomen. XX. 408
Harinkman (Pieter) gestraft, om een voorgenomen verraad van Thoolen. VIII. 491
Harkens (Lukas) om oproerigheid te Groningen, gebannen. XIII. 69
HARLINGEN. 't Slot aldaar ingenomen en geslegt. VII. 321, 322. de Stad neemt Friesche bezetting in. VIII. 199. oproer aldaar, in 1633. XI. 220. in 1748, tegen de Pagters. XX. 198
Harmonie of Overeenstemming der Gewesten, wegens het Kapitein-Generaalschap en Stadhouderschap van 1668. XIII. 335. raakt, in 1670, tot stand. XIII. 429. raadpleegingen op iets diergelyks, in 1707. XVII. 298
Harteveld (Gysbrecht van), oudste Hopman der Waardgelderen te Utrecht. Moeite met hem. X. 229, 230. hy wordt in 't Lid der Gekoorenen gesteld. X. 233
Hartius (Otto) doet voorslagen tot Vrede met Spanje. VIII. 395. van Dorp schryft aan hem. VIII. 405. zyn nadere voorslag. VIII. 412
Hartsink (Karel) voert bevel over eenige manschap in den Bantamschen oorlog. XV. 309
Hases (Willem Pietersz.), in bezending naar Amsterdam. X. 114
Hasselaer (Gerard), Oud-Burgemeester van Amsterdam, handelt over 't versterken van Naarden. XIII. 362
Hasselaer (Gerard) begeeft zig op 's Lands Vloot. XIV. 24. sneuvelt. XIV. 24
Hasselaer (Gerard), Hoofdofficier van Amsterdam. Zyne zorg voor de Stad, in 1672. XIV. 204
Hasselaer (Gerard Arnoud), Schepen en Raad der Stad Amsterdam, wordt gevolmagtigd tot de Vredehandeling te Aken. XX. 179. zyne handeling aldaar. XX. 183, 241, 242. hy wordt, door zyne Hoogheid, tot Burgemeester van Amsterdam aangesteld. XX. 290. en

tot deszelfs Repreſentant in de Admiraliteits-Kollegien in Holland. XX. 334, 338
Haſſelaer (*Kenau Simons*), eene deftige Weduwe, helpt, aan 't hoofd van driehonderd vrouwen, Haarlem verdedigen. VI. 414
Haſſelaer (*Nikolaas*), Majoor der bezettinge van Amſterdam, ſtilt een' oproer aldaar. XI. 45
Haſſelaer (*Pieter Dirkszoon*), een der eerſte opregteren van de Oostindiſche Maatſchappye. IX. 137
Haſſeker (*Pieter*), Burgemeeſter van Amſterdam, afgezonden aan Prinſe Willem den II. XII. 75
HASSELT gewonnen, in 1582. VII. 467. aanſlag op de Stad. VIII. 19. belegerd, in 1657. XII. 410. zy moet op gewigtige zaaken beſchreeven worden. XII. 412, de Biſſchoppelyken neemen haar in. XIV. 28
Haſſels in *Lutkerland* bezet door de Staatſchen. XIV. 372. handeling over de ontruiming van de Plaats. XV. 53
Hattemiſten in Zeeland. XVIII. 196
Hattinga (*Willem Tiberius*) maakt eene Kaart van Staatſch Vlaanderen. XX. 63
HATTUM. Parma's toeleg op deeze Stad. VII. 360. aanſlag des Graaven van Salazar op dezelve. XI. 97
Houtain (*Filips de Zoete*, *Heer van*) teekent het Verbond der Edelen. VI. 125. verzekert zig van Antwerpen, VII. 156. ſneuvelt voor de Stad. VIII. 81
Houtain (*Filips de Zoete*, gezeid), Bevelhebber van Sluis. zyn togt tegen de Spaanſche kaperlingen. X. 438
Houtain (*Willemde Zoete*, gezeid) onderſchept en verſlaat eenige Spaanſche ſchepen. IX. 185. de Engelſchen ſchieten op hem. IX. 186. zyne togten, in 1606. IX. 220-224. in 1601. X. 417. hy helpt Rochelle belegeren. XI. 16, 17. wordt met de Vloot 't huis ontbooden. XI. 29
Houtepenne (*Claude van Barlaimont*, *Heer van*) helpt Namen verraſſen. VII. 152. ook Breda. VII. 379. zyn toeleg op Bergen op Zoom. VII. 417. hy wint Eindhoven. VII. 488. neemt Nieuwmegen in, door liſt. VIII. 71. Gelder, door verraad. VIII. 225, 226. ſneuvelt voor de Engeler-Schans. VIII. 226
Haven (*vrye*). Zie *Porto Franco*.
Havens en Reeden van Holland. III. 54
Havens (*Govert*) maakt eenige beweeging te Dordrecht. VII. 257
Havet (*Antoni*), Biſſchop van Namen. VI. 65. geraadpleegd over 't Ketterſtraffen. VI. 109. zyn merkwaardig ſchryven aan de Hertoginne van *Parma*. VI. 370
Havreeh (*Karel van Croui*, *Markgraaf van*). zyn bedryf te Antwerpen. VII. 112, 113, 123. hy verlaat Don Jan. VII. 157, helpt den Aartshertog Matthias bevorderen tot Landvoogd. VII. 173. Zie *Chimai*.
Heel ('t Slot te) in de Bommelerwaard verſterkt. VI. 210. verlooren. VIII. 310. herwonnen. VIII. 346. wederom verlooren. IX. 49

Heems (*Baron van*), Keizerlyke Reſident in den Haage. zyne handeling aldaar. XVIII. 40, 44 enz. hy toont zig misnoegd over het drievoudig Verbond. XVIII. 151
Heemskerk (Heerlykheid van) Marquette vernoemd. X. 332
Heemskerk ('t Slot te) geſtigt. II. 400. door Hertoge Albrecht ingenomen. III. 296
Heemskerk (*Gerrit van*) ſlaat de Weſtfriezen. II. 400
Heemskerk (*Gerrit van*) zyne goederen aangetaſt. III. 428, 442
Heemskerk (*Jakob van*) tragt Noord-om naar China te zeilen. IX. 141. neemt eene Portugeeſche Karrak. IX. 146. ſneuvelt, in een' ſchoepaſtryd, voor Gibraltar. XI. 250-254. zyne Vloot behaalt dezege. IX. 255, 256. graftede, hem ter eere, geſtigt. IX. 258
Heemskerk. (*Konraad van*) begeeft zig als vrywillige op 's Lands Vloot. XIV. 24. is Penſionaris van Amſterdam. Zyn oordeel over 't veeſterken van Naarden. XV. 36. zyne handeling in Spanje. XV. 52. XVI. 164. te Weenen en by de Porte. XVI. 196, 197. in Frankryk. XVII. 4, 59, 65
Heemskerk (*Wouter van*) gevangen. III. 296
Heemſtede (*Jan van*). III. 440, 442. IV. 38
Heenvliet (*Joan van der Kerkhoven*, gezeid *Polyander*, *Heer van*) handelt over een Huwelyk tuſſchen Willem den II. en eene Dogter van Karel den I. XI. 298, 299. bevordert de belangen van Karel den I. in Holland. XI. 328. wordt uit den dienſt van Willem den III. ontſlaagen. XIII. 199
's Heerenberg ('t Slot te) gewonnen, in 1568. VI. 269, verlooren. VI. 269. ontmanteld, in 1598. XI. 26
Heerlykheden. van waar herkomſtig. II. 310. welken vry zyn van Beden; welken niet. IV. 14, 40, 391
Heermale (*Floris van*) bewerkt de nadere Vereeniging in 't Stigt. VII. 248. uit Utrecht geset zynde, wordt door de Staaten van Holland beſchermd. VIII. 169
Heeze (*Willem van Heerne*, *Heer van*). VII. 153. verzoent zig met den Koning. VII. 271. wordt onthalsd. VII. 318
Hegge. Zie *Egmond*.
Heilig Land. Oorſprong der Pelgrimaadjen derwaards. II. 151. Graaf Dirk de III. bezoekt het. II. 151, 153. ook Biſſchop Willem. II. 177
Heilige Wouden onder de Germaanen. I. 120 *Aant.*
Heim (*Anthony van der*) wordt Raadpenſionaris van Holland. XIX. 225. doet ter Staatsvergadering opening van zekeren heimelyken voorſlag van Frankryk XIX. 394. wordt, door ſommigen gedrongen, om het ampt van Griffier aan te neemen. XIX. 475. ſterft. XX. 45
Hein (*Pieter Pieterszoon*) doet een' togt naar Brazil. X. 483. helpt de Bahia inneemen. XI. 12. verovert de Spaanſche Zilvervloot. XI. 68. ſneuvelt in een zeegevegt. XI. 111
Heins (*Nikolaas*), Sekretaris van

Amsterdam, trekt als Resident naar Zweeden. XIII. 49
Heinsius (*Antoni*), Pensionaris van Delft, naar Engeland gezonden. XV. 310. wordt *Raadpensionaris van Holland*. XVI. 51. handelt met die van Amsterdam over 't zenden der Nominatie van Schepenen naar Engeland. XVI. 75, 86, 87, 88, 90, 93. wordt gemagtigd tot de Haagsche byeenkomst. XVI. 103, Burgemeester Halewyn beschuldigt hem. XVI. 234. hy wordt, op nieuws, voor vyf jaaren, aangenomen. XVI. 277. XVII. 20, 390. gemagtigd tot de Ryswykse Vredehandeling. XVI. 357. handelt over een tweede Verdrag van Verdeelinge der Spaansche Heerschappye. XVII. 22. wat Briord hem aanbiedt. XVII. 50, 53. hy beleet dat men slaags raakt, in 1702. XVII. 164. raadpleegt met Marlborough, op den veldtogt van 1704. XVII. 212. handelt heimelyk over Vrede, in en na 1705. XVII. 289, 314, 388 enz. ontwerpt de voorafgaande puntten, in 1709. XVII. 334. handelt deswegen XVII. 360, 367. de Fransche schryven hem. XVII. 372. hy handelt met de Engelschen. XVII. 416. zyn gesprek met den Franschen Ambassadeur, XVIII. 65. zyne gedagten over de buitengewoone Vergadering des jaars 1716. XVIII. 129. de Abt du Bois handelt met hem. XVIII. 143, 145. hy sterft. XVIII. 233
Heinsius (*Daniel*), Sekretaris der Politiken en de nationale Sinode. X. 316, 317
Heksren (*Wibrecht*, *Baron van*) handelt in Zweeden. XVI. 281
Heksrens en *Bronkhorsten* twist in Gelderland. III. 360
Hel (*Kasyn van der*) uit de Kerk te Velp gelegt. XVII. 299
Held (*Matthys*) tragt het overgeeven van Hulst te voorkomen. VIII. 434. sneuvelt voor Venlo. VIII. 467
Helder (de). Zie *Huisduinen*.
Helium, oude mond der vereenigde Maase en Waale. I. 25
Helling (*Herman*) onderneemt Amsterdam te verassen. VII. 185. sneuvelt. VII. 187
Helmichuisen (*Adriaan Robertszoon*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23
Helmich (*Splinter van*) verlieft het Slot te Wel. VIII. 129, 130, 131
Hem moet door Parma bemagtigd. VII. 242. herwonnen. VII. 472
Hemkingen (*Henrik van*) bewerkt te Utrecht verandering in de Regeeringe, door oproer. X. 27. wordt Burgemeester. X. 28. wordt afgezet. X. 30. heeft kennis van een tooleg om op nieuws verandering te doen, maaken. X. 31. wordt gebannen. X. 32. sterft te Amsterdam. X. 33
Helvetiërs, door Cezar geslaagen. I. 38
Hemert (*Johan van*) aangesteld tot Rigter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Hemert (*Lubbrecht Turk*, *Heer van*) verliest Graave. VIII. 126. wordt onthalsd. VIII. 127
Hemming, Koning der Deenen, sluit een Verdrag met Karel den Grooten. II. 41. sterft. II. 41

Hemmingo, de Deen, houdt zig ten Hove van Karel den Grooten op. II. 42. krygt bewind over Walcheren. II. 49. ſneuvelt. II. 54
Heudeneſſe of *Hédeneſſe*, oude ſcheidpaal van Zeeland. waar te zoeken. II. 251 *Aant.*
Henegouwen aan Karel, Hertoge van Anjou; doch daarna aan Jan van Avennes afgeſtaan. II. 394, 395
Hengiſt en *Horſa* ſteeken over naar Britanje. I. 290. overheeren de Britten. I. 291
Hennebert (*Jaques de*) helpt den Briele inneemen. VI. 345. komt binnen Hoorn. VI. 364
Henneguin (*Gualterus*), Burgemeeſter van Rotterdam, handelt met het Franſche Hof. XVII. 292, 314, 326. raakt, wegens het Verdrag van Hanover, in moeilykheid. XVIII. 336
Henrik de I. (Keizer) belegert Mets. II. 105. ſluit een Verdrag met Karel den Eenvoudigen, te Bon. II. 105. bemagtigt Lotharingen. II. 116. beoorloogt de Hunnen. II. 117. regt Schutteryen op, II. 118. trekt op tegen de Noormannen. II. 119. ſterft. II. 119
Henrik de II. (Keizer) brengt de Friezen tot onderwerping aan Dirk den III. II. 133. doet hem den oorlog aan. II. 141. draagt een gedeelte van Zeeland aan den Graave van Vlaanderen ter Leen op. II. 155
Henrik de III. (Keizer) begiftigt de Utrechtſche Kerk. II. 154. beoorloogt Dirk den IV. II. 157. neemt Dordrecht in. II. 158. trekt af. II. 162. ſterft. II. 167
Henrik de IV. (Keizer). II. 167 viert het Paaſchfeeſt te Utrecht. II. 171. zyne Giftbrieven ten behoeve der Utrechtſche Kerke. II. 171. hy beveſtigt Boudewyn den V. in 't regt op Zeeland Beweſter-Schelde. II. 175. zyn twiſt met Paus Gregoor den VII. II. 183. hy draagt het Markgraafſchap van Friesland den Graave van Northeim op. II. 199. hy ſterft. II. 208
Henrik de V. (Keizer) ſluit een Verdrag met Floris den II., wegens Zeeland Beweſter-Schelde. II. 208. doet eenen inval in Holland. II. 216. ſterft te Utrecht. II. 217
Henrik de VI. (Keizer) geeft Zeeland Beweſter-Schelde aan Boudewyn den VI. ter leen. II. 275. beveſtigt Dirk den VII. in den Geervlietſchen Tol. II. 277. ſterft. II. 331
Henrik, Landgraaf van Turingen, tot Roomſch-Koning verkooren. II. 380. hy ſterft. II. 380
Henrik van Gelder, tot Roomſch-Koning verkooren. II. 381
Henrik de II., Koning van Frankryk. V. 296. Verbond van Koophandel met hem. V. 354. hy raakt in oorlog met Karel den V. V. 367, 399. ſluit een Beſtand met denzelven. V. 417. onderſteunt den Paus. VI. 13. breekt het Beſtand met Spanje. VI. 13. ſluit Vrede met Filips den II. VI. 34. ſterft. VI. 35
Henrik de III., Koning van Frankryk. Aanvang van handelinge met hem. VII. 87. hy beweert geen deel te hebben aan den handel met Anjou. VII. 201. handeling met hem, ter

deezer gelegenheid, VII. 408. de Opperheerschappy over de Nederlanden wordt hem aangeboôden. VIII. 30, 39, 49, 53, 58-64. hy wyfze van de hand. VIII. 65, 66. wordt omgebragt. VIII. 317

Henrik, Koning van Navarre, heeft het oog op het gebied over de Nederlanden. VII. 87. wordt Koning van Frankryk, onder den naam van Henrik den IV. VIII. 318. de Staaten ondersteunen hem met geld. VIII. 354. en met manschap. VIII. 364, 372, 423, 429. by omhelst den Roomschen Godsdienst. VIII. 374. sluit een Verbond met Elizabet, waarin de Staaten treeden. VIII. 449, 450. ook een byzonder Verbond met de Staaten. VIII. 450. sluit Vrede met Spanje. VIII. 492, 493, 499. de Staaten handelen met hem. VIII. 497, 498. hy ondersteunt hen met geld en werving. IX. 67. zyne inzigten op de Vredehandeling, tusschen Spanje en de Staaten. IX. 260. of hy naar de Opperheerschappy over den Vereenigden Staat gestaan hebbe. IX. 264, 265. zyne inzigten op den Godsdienst. IX. 339. en op 't Bestand. IX. 362. hy zoekt aanhang, hier te Lande. IX. 367. hy vermaant Maurits tot bewilliging in 't Bestand. IX. 413. blyft 'er waarborg voor. IX. 445. handelt met der Staaten gezanten, in 1610. X. 38, 39. wordt in zyne koets vermoord. X. 40

Henrik de VII., Koning van Engeland. Verbonden met hem gemaakt. IV. 267. hy handelt met Filips den Schoonen. IV. 333

Henrik de VIII., Koning van Engeland, zendt onderstand tegen de Gelderschen. IV. 369. verbindt zig met Maximiliaan en Karel tegen Frankryk. IV. 377. steekt over naar Nederland. IV. 378. maakt een Verbond met Karel den V. IV. 441. met François den I. tegen Keizer Karel. IV. 466. maakt Bestand met Karel. IV. 491. verbindt zig met hem, tegen Frankryk. V. 261. sterft, V. 296

Henrik, Broeder van Otto den I. verwekt eenen oorlog, om 't bezit van Lotharingen. II. 121. wordt 'er Hertog van. II. 123

Henrik de I. Hertog van Lotharingen en Brabant, bevredigt Bisschop Dirk, met Graave Otto van Gelder. II. 283. neemt Graaf Otto gevangen. II. 289. ook Graaf Dirk den VII. II. 290. dien hy tot een verdrag noodzaakt. II. 291, 293

Henrik van Nassau, Graaf van Gelder, bemagtigt Groningen. II. 242. verschilt met den Bisschop van Utrecht over de Veluwe. II. 269

Henrik, *Graaf van Zutfen*, getuigt in een' Giftbrief. II. 226

Henrik de Kraan, Graaf van de Kuinder, door Willem den I. verdreeven. II. 281

Henrik van Vianden wordt Bisschop van Utrecht. II. 397. valt in de Veluwe. II. 398. stigt het Slot *Vreeland*. II. 398 verzoent zig met Gysbrecht van Amstel. II. 398

Henrik van Beijeren wordt Bisschop van Utrecht. IV. 447. raakt in geschil met de Stad. IV. 468. verzoekt onderstand van

van de Landvogdesse Margareet tegen de Gelderschen. IV. 473. staat den Keizer 't weereldlyk gebied af. IV. 479, 495. ontdoet zig ook van 't geestelyk. V. 131

Henrik van Borselen, Heer van Veere, voert bevel in eenen togt tegen de Gentenaars. IV. 37. bekomt de Heerlykheid van Westkapelle, Domburg en Vlissingen. IV. 86. wordt Admiraal, en verjaagt Warwiks Vloot. IV. 111, 112. Eduard de IV. maakt hem zynen Raad. IV. 117

Henrik van Nassau, Heer van Breda, wordt Stadhouder van Gelderland. IV. 331. verdedigt Diest. IV. 358. loopt de Veluwe af. IV. 399, 405. trouwt met Claude, Zuster van Filibert van Chalons, Prins van Oranje. IV. 400. wordt Stadhouder van Holland. IV. 402. wordt Kapitein-Generaal. IV. 422. de afgevaardigden der Staaten begroeten hem. V. 13. hy sterft. V. 191

Henrik van Saxen belegert in Franiker. IV. 317. ontzet. IV. 318. wordt Erfstadhouder van Friesland. IV. 319. staat zyn bewind aan zynen Broeder af. IV. 325

Henrik Kasimir, Graaf van Nassau, bekomt het regt tot de opvolging in het Stadhouderschap van Friesland. XI. 141. wordt Stadhouder. XI. 151, 152. zyn bedryf, ter gelegenheid van een oproer in Friesland. XI. 221 enz. trekt voor Gelder. XI. 273. raakt omtrent Brugge in een scherp gevegt. XI. 290. sneuvelt. XI. 291

Henrik Kasimir de II. wordt Bevelhebber van Hulst. XI. 395. Stadhouder van Friesland en Groningen. XIII. 98. handeling van d'Estrades met zyne Vrouw Moeder. XIII. 180, 181. hy wordt Erfstadhouder van Groningen en Drente. XIV. 367. arbeidt tot bylegging der geschillen in Stad en Lande. XIV. 453. neemt het volkomen bewind van zyne ampten aan. XV. 35. trouwt. XV. 195. verzoent zig met den Prins van Oranje. XV. 423. wordt Veldmaarschalk. XVI. 50. verschilt met de Staaten van Stad en Lande. XVI. 99. sterft. XVI. 315

Henrik van Nassau sneuvelt op de Mookerheide. VI. 470

Henrik Dirkszoon, Burgemeester van Amsterdam, van bedrog in 't opneemen van den voorraad van graanen beschuldigd. V. 293. ook over 't agterhouden van een deel des tiendenpennings. V. 387. zyn snood bedryf, omtrent Schout Bardes. V. 412. zyn gedrag by zyne uitleiding uit de Stad. VII. 207, 208

Henrik Janszoon of *lange Henrik* sneuvelt, in den scheepsstryd voor Gibraltar. IX. 255

Henrikszoon (Boudewyn). Zyn togt naar Westindie. XI. 14

Heraugiere (Karel van) neemt Breda in door middel van een Turfschip. VIII. 341. verrast Huy. VIII. 408. en Lier. VIII. 425

Herbert, Bisschop van Utrecht, bedwingt de Groningers. II. 229. doet Dirk den VI., door 't dreigen met den ban, 't beleg van Utrecht opbreeken. II.

880. sterft. II. 233
Herbert (. . . .), Engelsche Gezant, slaat Vredehandeling met Spanje voor. VIII. 263. ontvangt de Akte van afstand van Leicester. VIII. 269
Herdoopers (geestdryvende) hun bedryf in Holland. V. 70. zy overmeesteren Munster. V. 71. pleegen aldaar veel geweld. V. 73. loopen te Amsterdam, naakt met zwaarden, langs de straat. V. 74. orde tegen hen, in Holland. V. 76, 81 Munster wordt hun ontweldigd. V. 82, 83. zy zoeken Leiden in te neemen. V. 87. eenigen hunner loopen wederom naakt te Amsterdam. V. 88. zy zoeken deeze Stad te overweldigen. V. 91. bemagtigen den Dam en 't Stadhuis. V. 94. worden overwonnen. V. 97. en zwaar gestraft. V. 98, 101. Plakaat tegen hen. V. 100. David Jorisz staat onder hen op. V. 151. zy laaten af van 't zwaard voeren. V. 100, 157
Herfold, Broeder van Koning Arnul, wordt door de Deenen verjaagd. II. 42, 43. zoekt hulp by Keizer Lodewyk. II. 43. die hem bystaat. II. 44, 45. hy wordt, andermaal, van den Troon gestooten. II. 46. laat zig doopen. II. 47. bekomt eenig gebied hier te Lande. II. 48. krygt deel aan 't Deensche Ryk. II. 49. verlieft het wederom. II. 50. onthoudt zig te Duurstede. II. 51. bekomt eenige Landen van Lotharius. II. 59. wordt gedood. II. 63
Herispich waar gelegen. II. 90
Herkules Magusanus, onder de Germaanen geëerd. I. 24
Herman van Hoorne, Bisschop van Utrecht, door Dirk den VI., gewapenderhand, in den zetel gesteld. II. 235
Herman van Woerden pandt het Slot te Montfoort. III. 14. 't wordt hem afgenomen. III. 38. hy verzoent zig met Floris den V. III. 41. spant wederom tegen hem aan. III. 67. reden hier voor. III. 68. hy valt den Graave aan, op de jagt. III. 77. mishandelt hem. III. 79. zet Velzen aan, om hem te dooden. III. 82. vlugt ten Lande uit. III. 179
Hermanszoon (*Wolfert*). zyne bedryven in Oostindie. IX. 143
Hermegiskel, Koning der Warners, zoekt zig met de Franken te verbinden. I. 314
l'Hermite (*Jaques*). zyn togt naar Westindie. X. 483
Hermonduuren. hun verschil met de Katten. I. 12 *Aant.*
Herfinisch Woud. waar gelegen. I. 11, 239
Hertogen. Dagobert de I. stelt Hertogen ter wederzyde des Ryns. I. 338. beschryving deezer waardigheid. II. 21
's Hertogenbosch. II. 290. door Graave Dirk den VII. bemagtigd. II. 290. door Brederodes volk bezet. VI. 214. verlaaten. VI. 214. Noirkarmes werpt 'er volk in. VI. 232. de Staatsschen neemen de Stad in by verdrag. VII. 162. of zy een Lid der Utrechtsche Unie geweest zy. VII. 267. zy keurt de Keulsche Vredepunten aanneemlyk. VII. 284. kiest 's Konings zyde. VII. 297. aanslagen der Staatsschen op de Stad. VIII. 67, 384.

zy

zy wordt belegerd, door Maurits. IX. 109. verlaaten. IX. 110. andermaal vruchteloos aangetast. IX. 159. door Frederik Hendrik verovert. XI. 92-94. 98. 101. 402. belegerd door Turenne. XIV. 93. verlaaten. XIV. 133
's Hertogenrade gewonnen, in 1632. XI. 157
Herwen, door Maximiaan Herkulius overwonnen. I. 240
Hervorming. eerste beginsels derzelve, hier te Lande. IV. 415, 418. voortgang derzelve. IV. 425. V. 3. Plakaaten daar tegen. IV. 426. V. 7, 29. vervolging deswege ontstaan. IV. 428. onenigheid onder de Hervormers. V. 5. Zie *Gereformeerden*, *Hugenoten*, *Lutherschen*, *Doopsgezinden*.
Huiin veroverden verwoest. V. 388. veroverd door de Franschen. X. 278, 279
Hesselt (*Andries*), in gezantschap naar Engeland gezonden. VIII. 501
Hesselt (*Jakob*), Raadsheer van Gend, wordt Lid in den Raad der Beroerten. VI. 251. Byzonderheden hem betreffende. VI. 252. hy wordt gevat. VII. 178. zyn schryven tegen Oranje. VII. 179. hy wordt opgehangen. VII. 233
Hessen (*Willem, Landgraaf van*) legert zig in Oostfriesland. XI. 240. moeilykheid hieruit ontstaan. XI. 350-354, 500
Heusden (*Heerlykheid van*). Staat der zelve. III. 289. zy wordt aan Holland gehegt. III. 290. verschil over derzelver grenzen. III. 309
Heusden. Muitery onder de besetting aldaar. VIII. 270. de Stad wordt belegerd. VIII. 310. verlaaten. VIII. 312. opschudding aldaar, in 1617. X. 158
Heusden (*Jan, Heer van*). III. 481. Zie *Jan van Heusden*.
Heussen ingenomen door Prinse Maurits. IX. 33
Heuvel (*Adriaan van den*), Burgemeester te Gorinchem, bevordert de Preeke. XI. 168
Heuvel (*Izaak van den*), Schepen en Raad van Amsterdam, naar Engeland gezonden. XV. 322
Heyer (*Albert*) bevordert de openbaare Preeke. VI. 265
Hiergest (*Gilles van Berlaimont, Heer van*) trekt op tegen Grave. Lodewyk. VI. 280. wordt Stadhouder van Friesland. VI. 369. en van Gelderland. VI. 424. onderwerpt zig verscheiden Steden. VI. 402. bezet den Lekdyk by Buuren. VI. 424. valt in Westfriesland. VII. 54. bemagtigt Beuren. VII. 61. belegert en verovert Oudewater. VII. 62, 63. neemt Schoonhoven in. VII. 64. legt op 't bemagtigen der Stroomen toe. VII. 65. zendt Megen naar Woerden. VII. 66. nodigt de afgeweeken Steden tot onderwerping. VII. 93. handele te Geertruidenberg, uit naam van Don Jan. VII. 148. helpt Namen verraaien. VII. 152. neemt Charlemont in. VII. 153. ontzet Roermonde. VII. 184. sneuvelt voor Maastricht. VII. 274
Hildebrands (*Jakob*), Burgemeester van Groningen, wordt door Rennenberg misleid. VII. 325. sneuvelt. VII. 326
Hillama (*Gellius*) gemagtigd tot de handeling, in 1608. IX. 321

Hinloopen (*Jakob Jakobszoon*), Raad te Amsterdam. XIV. 85
Hinyossa (*Alexander d'*), Kapiteln te Wezel, onthaald. XIV. 63
Hista, wat 'er door verstaan worde. II. 126, 127
Hoef (*Adriaan van der*), gewoone Raad van Holland. VI. 381
Hoefslaken (*Jakob van Zuilen van Nyveld*, *Heer van*) handelt ten huize van Trefel. XIV. 810
Hoekelum (*Willem van*) bewerkt de aanbieding der Souvereiniteit van Gelderland aan Willem den III. XIV. 845
Hoeksche en Kabbelaauwsche Tweespalt. Oorsprong. III. 265, 276. voortgang. III. 365 IV. 9. 165, 185, 244. einde. IV. 289, 292
Hoeksschen. waarom dus genoemd. III. 278. en wanneer. III. 488. naamen der Hoeksschen. III. 281. zeventien hunner Sloten worden vernield. III. 278. zy verkiezen Hertog Albrecht tot Ruwaard. III. 292, 293. raaken in de Regeeringe. III. 295. vermoorden Aleid van Poelgeest. III. 321. wyken ten Lande uit. III. 323. verschelden hunner Sloten vernield. III. 326. zy komen, onder Willem den VI., wederom in 't bewind. III. 365. vallen in Amstelland en Kennemerland. III. 428. verliezen eenige Sloten. III. 440. doen veele Burgers, te Enkhuizen, onthalzen III. 475. raaken op nieuws in 't bewind. IV. 4. maaken nieuwe beweegingen, na de dood van Hertoge Karel. IV. 165, 174. raaken van 't kussen. IV. 185 enz. verrassen Leiden. IV. 194. de Stad wordt hun wederom ontweldigd. IV. 197. zy bemagtigen Hoorn. IV. 211. verliezen de Stad wederom. IV. 212. krygen vry verblyf te Sluis. IV. 244. kiezen een hoofd. IV. 245. behaalen eenige voordeelen. IV. 247, 251. poogen, te vergeefs, Leiden te bemagtigen. IV. 253. hun nederlaag, op de Lek. IV. 255. en by Brouwershaven. IV. 265. zy vlugten meest ten Lande uit. IV. 289, 292
Hoeve (*Salomon van der*) helpt den Briele inneemen. VI. 345
Hoeve (*Wouter van der*) handelt in Portugal. XII. 381
Hoey (*Abraham van*), Ambassadeur van den Staat in Frankryk. XVIII. 439. sluit een Verdrag van Koophandel. XIX. 266. zyn schryvens aan de Staaten. XIX. 403. misnoegen over het zelve. XIX. 411. hy keert herwaards. XX. 335.
Hof of *Raad* in den Haage, wanneer opgeregt. III. 356. oudste Instructie voor 't Hof. III. 489. door den Graave van Charolois op een' anderen voet gebragt. IV. 80. wykt gedeeltelyk naar Rotterdam. IV. 188 krygt eene nieuwe Instructie en meer gezags. V. 10. wykt uit den Haage naar Utrecht. VI. 381. wordt van nieuws, in den Haage, opgeregt. VI. 387, 397. wykt naar Delft. VI. 397. wordt ontzet van 't bewind over zaaken van Regeeringe. VIII. 205. verschilt met de Staaten. X. 170. geschil tusschen Holland en Zeeland over deszelfs gezag.

XIII.

XIII. 357. 360. het Hof verſchilt met den Hoogen Raad. XV. 381. weigert Schepenen van Amſterdam te kiezen. XVI. 52, 78. tonnift zes Perſoonen over verbooden' verſtandhouding. XVIII. 510
Hof van Agrippina, waar gelegen. I. 69
Hofpoort [*Porta prætoria*], wat men 'er door verſtond. I. 138 *Aant.*
Hogerwerf (Feitſe van Alverdingen, Heer van), bevorderd de teekening van 't Verbond der Edelen. VI. 327. woont de byeenkomſten S. Trudens by. VI. 374. beſchuldigd wegens den Beeldenſtorm, in den Hage. VI. 385, 386. teekent zeker Verzoekſchrift. VI. 404. wordt Bewelhebber van Hoorn. VI. 364
Holach (*Filips, Graaf van*) treedt in dienſt der Staaten. VII. 88. helpt Steenbergen, en Thoolen innemen. VII. 162. wordt tot 's Prinſen Stedehouder over Holland enz. voorgeſtaagen. VII. 170. belegert Roermonde, vergeefs. VII. 184. tegen Gelder en Venlo. VII. 184. wint het huis te Weert. VII. 242. eerkt zig in 's Hertogenbeſch te werpen. VII. 298. komt voor Groningen. VII. 337. wordt by Hardenberg geſlagen. VII. 339. wint Koeverden. VII. 340. verlieſt den ſlag op de Boertange. VII. 341. verdedigt zig te Weſel. VII. 365. wint Megen. VII. 458. helpt Lochem ontzetten. VII. 465, 466. ſterkt ter Neuze. VII. 491. belegert de Schans over Zutfen. VII. 509. wordt Generaal-Veldoverſte. VIII. 29. verzekert zig van Bergen op Zoom. VIII. 21. helpt Lillekenskoek winnen. VIII. 78. weigert Luitenant-Generaal te zyn onder Leiceſter. VIII. 120. ſpyst Graave. VIII. 126. valt in Brabant. VIII. 128. krygt meer gezags. VIII. 204. Sonoi ſluit hem de poort van Medenblik voor 't hoofd. VIII. 210. by valt in Brabant. VIII. 226. misnoegen tuſſchen hem en Leiceſter. VIII. 228, 229, 240, 241. hy wordt gewond voor Geertruidenberg. VIII. 376. neemt Gennep in. IX. 55. ſterft. IX. 214
Hohenlo (*Wolf, Graaf van*), van 's Keizers wege gemagtigd tot de Vredehandeling, in 1575. VII. 88. beſchonken. VII. 43
Holland (het Graafſchap van) wanneer begonnen. II. 65, 71. oudſt gebruik van den naam *Holland*. II. 173, 197. 't Graafſchap in Holland aan de Utrechtſche Kerke geſchonken. II. 178. veele Ingezetenen van Holland ſlaan zig aan de Elve neder. II. 231. Keizer Rudolf ſchenkt het Graafſchap aan twee Heeren, op eenen tyd. III. 27. 't wordt *ryk* genoemd. III. 181. 't weigert Willem den III. hulp. III. 189. wordt in eenen oorlog met Engeland ingewikkeld. III. 526. voert krygt met de Oosterlingen. III. 539. IV. 362. getal der ſchatting gevende Huizen en Ingezetenen van Holland, in 't begin der zeſtiende eeuwe. IV. 391. ſtaat der grenzen, in 't jaar 1527. IV. 471, 474. Holland maakt eene Unie met twee Brabantſche Steden. IV. 489, 497. ſchulden

den van Holland. V. 12, 175, 403, 419. staat des Landschaps. V. 18, 149. inzonderheid, ten tyde der Overdragt. V. 439

HOLLAND sluit een Verbond met Zeeland. VII. 15, 93. weigert te treeden in 't Verdrag met Don Jan. VII. 144. houdt zig buiten gemeenschap van lasten met de algemeene Staaten. VII. 196. treedt in de Utrechtsche Unie. VII. 263. deszelfs inzigten op de Keulsche Vredehandeling. VII. 278. doet Anjou geene hulde. VII. 424, 437. draagt Oranje de hooge Overheid op. VII. 425-432, 434. zweert Anjou, onder beding van ongehoudenis. VII. 444. wil met hem handelen, onder voorwaarden. VII. 487. handelt over 't opdraagen der Graaflykheid aan Willem den I. VII. 511-515, 516-528. besluit Frankryk de Oppeheerschappy op te draagen. VIII. 37, 39, 49. zendt Gezanten derwaards. VIII. 54. punten uit derzelver heimelyk Berigtschrift. VIII. 55. raadpleegt op de Opdragt der heerschappye aan Engeland. VIII. 88, 89. deszelfs inkomsten en lasten, in 1599. IX. 39. kommerlykheid in, en verschil over 't heffen der Inkomsten. IX. 68. oorzaaken van de buitengewoone verandering der Regeeringe aldaar, in 1618. X. 263-265. oproeren, in 1652. XII. 224, 244, 361-363. in 1672. XIV. 71 enz. wyze waarop Holland toen in staat van tegenweer gesteld werdt. XIV. 93 enz. 229 enz. 239. gelegenheid tot verandering der Regeeringe, in 't gemelde jaar. XIV. 188 enz. Fransche krygsbedryven in de Provincie. XIV. 224, 232 enz. 270. de vyand trekt 'er uit. XIV. 283. verandering aldaar, in 1702. XVII. 134. de weerbaare manschap aldaar opgenomen, en de Inwooners in den Wapenhandel geoefend. XX. 119. opstand aldaar tegen de Pagters. XX. 209 enz.

HOLLAND (STAATEN van) hebben de Graaven niet aangesteld. II. 128. Vrouw Margareet beloofd geen oorlog te aanvaarden, buiten derzelver bewilliging. III. 269. wanneer de naam Staaten in gebruik gekomen zy. III. 485. Leden der Staaten. III. 485. gesteldheid hunner Vergaderinge, in de vyftiende eeuwe. III. 546. zy weigeren, somtyds, de Graaflyke Beden. IV. 453, 475. V. 11. of stellen 'er hunne bedenkingen tegen. V. 16. hun eed, by de inhuldiging van Filips, Prinse van Spanje. V. 338. zy slaan eene Bede af aan Filips. VI. 10, 36. bewilligen in eene bepaalde somme. VI. 11, 37. leveren een Vertoog ten Hove in, overeenkomstig met dat der Edelen. VI. 150. bieden Oranje een geschenk aan. VI. 199. verklaaren zig, te Schoonhoven, op 't stuk der Preeke. VI. 201. doen een Vertoog tegen den nieuwen eed. VI. 213. willen der Landvoogdesse geen geschenk doen. VI. 256. begroeten Alva. VI. 260. doen eenige poogingen om 's Lands Advokaat van den Einde te doen slaaken. VI. 263,

263, 264. bewilligen eerst in den tienden penning. VI. 299, 302. zoeken 'er, daarna, vry van te blyven. VI. 304, 312, 332, 335, 336. houden, voor zo ver zy tot 's Prinsen zyde waren overgegaan, hunne eerste Vergadering te Dordrecht. VI. 377. Zie *Dagvaart*. zy schryven tegen Alva. VI. 452. handelen met Bossu. VII. 139. geeven drie uitvoerige Vertoogen over aan Leicester. VIII. 252 enz. hooren Gomarus en Arminius. X. 20. neemen een besluit op de Kerkelyke geschillen. X. 53. en op de Kerkenorde des jaars 1591. X. 54, 87. neemen een nieuw Besluit op de Vrede der Kerke. X. 62, 63. welk luttel genoegen geeft aan de meesten. X. 81, 87. besluiten, wederom, alle scheuring en verdeeldheid te weeren. X. 113. doen eene bezending naar Amsterdam. X. 114. tragten de voorige besluiten te doen agtervolgen. X. 139. neemen de zogenaamde *scherpe Resolutie*. X. 162. waarin vyf Steden niet bewilligen. X. 164, 165. verschil tusschen hen en de Geregtshoven. X. 170. verdeeldheid onder de Leden. X. 172, 173, 174, 185, 186, 191, 193. zy besluiten met de meerderheid tot eene bezending naar Utrecht. X. 218. handeling derzelve aldaar. X. 220, 221, 222, 223, 224, 231. zy doen de Waardgelders afdanken X. 235. bewilligen, op zekere wyze, in de nationaale Sinode, X. 237, 239. krygen kennis van de gevangenis van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 255. hun besluit hierop. X. 256-258. zy bedanken Maurits, voor 't veranderen der Regeeringe in de Steden. X. 271, 283, 284. raaken in geschil met Willem den II. over 't afdanken van 't Krygsvolk. XII. 53-56, 82. dringen zeer op 't verminderen van 's Lands uitgaaven. XII. 56-64. besluiten eenig krygsvolk onbetaald te laaten. XII. 64-67. de Steden worden bezonden. XII. 68 enz. de Staaten verbieden 't ontvangen van bezendingen der Generaliteit. XII. 80. schryven aan de byzondere Gewesten. XII. 86. slaan het beschryven der byzondere Gewesten voor. XII. 128. doen eene bezending aan dezelven. XII. 130, 133. verleenen den Steden Oktroi tot het bestellen haarer Wethouderschap. XII. 134. trekken een voornaam gedeelte van 't Stadhouderlyk werk aan zig. XII. 136. handelen met Zeeland, op 't aanstellen van een Stadhouder, na de dood van Willem den II. XII. 151. zoeken 'er dit Gewest van af te maanen XII. 227. neigen tot Vrede met Engeland. XII. 249. schryven heimelyk derwaards. XII. 253. hun brief komt in 't licht. XII. 254. misnoegen over hun schryven ontstaan. XII. 254. zy beweeren de noodeloosheid van 't aanstellen van eenen Kapitein-Generaal. XII. 299-304. krygen kennis dat Kromwel den Prins van Oranje door hen begeert uitgesloten te hebben. XII. 320. raadpleegen 'er op. XII. 321.

en

en besluiten 'er toe. XII. 324. zy verdedigen hun besluit. XII. 336. 345-357. zy verbieden den handel met Frankryk. XII. 450. 452. draagen zorg voor 's Prinsen opvoeding. XIII. 35. stellen orde op het openbaar bidden voor de Overheid. XIII. 57. wat hier over voorviel. XIII. 59-63. zy neemen den Prins van Oranje aan tot een kind van Staat. XIII. 197. raadpleegen op het sluiten met Lodewyk den XIV. in 1672. XIV. 47, 101. kiezen Willem den III tot Stadhouder. XIV. 87. raadpleegen over de opdragt der Souverainiteit van Gelderland aan zyne Hoogheid. XIV. 348. verschil onder hen over eene werving van zestienduizend man. XV. 141. 143. zy besluiten 'er by meerderheid van stemmen toe. XV. 177. dringen ter Generaliteit met vyf stemmen het besluit tot Verdrag met Frankryk door. XV. 238. doen een voorslag op den vorm der Regeeringe. XVII. 132. bewilligen gereedelyk in de lasten des oorlogs. XVII. 177. bevredigen de Ridderschap en Steden van de Veluwe. XVII. 236, 239. zoeken de Staaten van Gelderland het aanstellen van eenen Stadhouder te ontraaden. XVIII. 244. enz. besluiten veele Ambagtsheerlykheden te verkoopen. XVIII. 259 enz. koopen de Heerlykheid van Viane en Ameide. XVIII. 337. raadpleegen op het ondersteunen der Koninginne van Hongarye. XIX. 348. besluiten 'er toe. XIX. 387. schryven 'er over aan de andere Gewesten. XIX. 391. neemen een hertig besluit, ter gelegenheid van den inval in Staatsch Vlaanderen. XX. 81. verkiezen den Prins van Oranje tot Stadhouder, Kapitein-Generaal en Admiraal. XX. 93. besluiten tot het afschaffen der Pagten. XX. 230. tot het heffen van een middel, by voorraad, in de plaats der Pagten. XX. 232. en tot het heffen der verpagte middelen, by wege van Collecte. XX. 239. zy magtigen zyne Hoogheid tot verandering der Regeeringe in Amsterdam. XX. 284. in de andere Steden. XX. 309. hun besluit op 's Prinsen voorslag tot herstelling der Fabrieken. XX. 411

Holmes (*Robert*) begint de vyandelykheden tegen den Staat, in 't jaar 1664. XII. 119

Holstein-Ploen (*Hertog van*) wordt Veldmaarschalk. XVI. 259. verovert Huy. XVI. 267

Hompesch (*Vincent Willem, Baron van*) wordt in de Ridderschap van Holland beschreeven. XVIII. 489. heeft het opperbevel over 't Veldleger by Breda, in 1729. XIX. 80. verliest het Fort de Knokke. XIX. 456

Honaart (*Joan van den*) uit den Oud-Raad van Dordrecht, handelt aan 't Hof van Poolen. XII. 481

Honaart (*Rochus van den*) wordt Bezorger van 's Lands Hooge Schoole, in 1619. X. 388. treft in gezantschap naar 't Noorden. XI. 65, 213

Honderdste penning van uitgaande waaren gevorderd. V. 240.

de

de Staaten poogen dien te doen afſchaffen. V. 241. 't gelukt. V. 275
Hendbors (*Robert van*), uit Utrecht gezet, wordt door de Staaten van Holland beſchermd. VIII. 169
Hondsboſch. Zeeweeringen al daar verbeterd. V. 293, 327
Hondsbolredyk ('t Huis te) aan Prinſe Maurits geſchonken. VIII. 366
Hoofdgeld in Holland gevorderd. IV. 301. ontworpen, in 1748. XX. 235, 238. wordt niet aangenomen. XX. 239
Hoofdman (*Gillis*), Koopman te Antwerpen, voorſlet de Zeeuwen van Krygsbehoeften. VI. 355
Hooft (*Gerrit*), Oud-Schepen en Raad van Amſterdam, handelt met d'Avaux. XV. 151, 169. men vergt hem uit de Vergadering van Holland te gaan. XV. 181. hy keert 'er wederom in. XV. 181, 182. vertrekt naar Amſterdam. XV. 186. wordt naar Engeland gezonden. XV. 312
Hooft (*Henrik*), Burgemeeſter van Amſterdam, zyne zorg voor de Stad, in 1672. XIV. 204 hy wordt aan den Prinſe van Oranje gezonden. XIV. 205
Hooft (*Jan Cornelisſoon*), houdt te Amſterdam wacht over Leiceſter. VIII. 173
Hooft (*Cornelis Pietersſoon*), Oud-Schepen en Raad, en ſedert Burgemeeſter te Amſterdam. zyn Vertoog tegen de aanſtelling van Willem den I. tot Graave. VII. 525. hy loopt in 't oog by Leiceſter. VIII. 245. zyn raad vindt, in 1615, minder ingang dan hy plagt. X. 83 oorzaak hiervan. X. 84-86. zyne aanſpraak aan Prinſe Maurits, by de verandering der Regeering, in 1618. X. 278
Hooft (*Kornelis Willemsſoon*) woont met zyne Dogter eene der eerſte openbaare Preeken by. VI. 166
Hooft (*Pieter Kornelisſoon*), Drosſaard van Muiden, krygt aanſchryvens wegens 't betoepen van eenen Predikant. X. 140
Hoogo (*Filips Jakob van Borſelen van der*) handelt in Engeland. XVII. 460, 463
Hoogo (*Kornelis de*) geeft zig uit voor een' natuurlyken Zoon van Karel den V. VII 493. wordt onthalsd. VII. 493
Hoogendorp (*Gysbrecht van*) wordt Lid van den Hoogen Raade, in 1582. VII. 451
Hooge Raad in Holland. raadplegingen, op het opregten daar van. VII 323. hy geraakt, in 1589, in ſtand. VII. 450. eerſte Leden van den zelven. VII. 451. verſchilt met de Staaten. X. 170-173. met het Hof. XV. 381
Hooge School van Holland, te Leiden opgeregt, in 1574. VI. 498. verklaaring in Frankryk, wegens dezelve. VIII. 452. verandering daarin, in 1619. X. 387. van Friesland, te Franiker, in 1585. VIII. 69. van Stad en Lande, te Groningen, in 1614. X. 80. van 't Stigt, te Utrecht, in 1636. XI. 244. van Gelderland, in 1647. XI. 245
Hoogerbeets (*Rambout*), Raadsheer in den Hoogen Raade, afge-

zonden om Amsterdam in 't Bestand te doen bewilligen. IX. 429. gemagtigd tot de verandering der Regeeringe te Alkmaar. X 22. in gezantschap naar 't Noorden gezonden. X. 48 verdedigt het gezag der Staaten. X. 173. wordt Pensionaris van Leiden. X. 173. heeft de hand in 't opstellen der Verklaaringe van Haarlem. X. 192. handelt met de Utrechtschen, by Tressel. X 210. wordt naar Utrecht afgezonden. X. 219. in hegtenis genomen. X. 240, 254. aan wie hy zyne gevangenis, en die van Oldenbarneveld en de Groot, toeschryft. X. 255. pooginge van Leiden om hem te doen ontslaan. X. 263. hy en de twee anderen worden openlyk beschuldigd. X. 260, 261. zyne eerste ondervraaging. X. 287. tweede. X. 293. hy wordt van zyne papieren beroofd. X. 297. spreekt met Zwieten, Manmaaker en Sylla. X. 297. wordt voor de derde reize ondervraagd. X 298. en voor de vierde reize. X. 331. komt voor de Regters. X. 342. men tragt hem te beweegen om vergiffenis te verzoeken. X. 369. hy wordt tot eene eeuwige gevangenis verweezen. X. 371. naar Loevestein gevoerd. X. 372, 414. oordeel over zyn vonnis. X. 377-380. hy wordt verklaard misdaad van gekwetste Hoogheid begaan te hebben. X. 410. bekomt verligting van hegtenis. XI. 45. sterft. XI. 45

Hoogkamer (*Jakob Lycocton*) in bezending naar Dordrecht. XIX. 360

Hoog-Mogende Heeren, titel der Staaten. Twist over denzelven, op de handeling over 't Bestand. IX. 432. het Keizerlyk Hof geeft den Staaten den titel van *Hoog-Mogenden*. XVII. 382 Frankryk ingelyks. XVIII. 144, 151. ook Spanje. XVIII. 505

Hoogstraaten ('t Kasteel van) bemagtigd, door het muitend Spaansch Krygsvolk. IX. 120. belegerd door Graave Fredrik van den Berge. IX. 158. ontzet door Prinse Maurits. IX. 159. de muitelingen aldaar zweeren aan de Staaten. IX. 161. doch verzoenen zig daarna met den Aartshertoge. IX. 166. 't slot word wederom door muitelingen ingenomen. IX. 218

Hoogstraaten (*Antoni van Lalaing, Graaf van*) krygt bevel over eene bende van Ordonnantie. VI. 45. verbindt zig met Oranje. VI. 86. wat hy wegens 't Verzoekschrift der Edelen erkend heeft. VI. 130. handelt met hen, van wege de Landvoogdesse. VI. 148 word Oranjes Stedehouder te Antwerpen. VI. 198. weigert den nieuwen eed. VI. 212. verkrygt ten Lande uit. VI 229. Alva zoekt hem, vergeefs, ten Hove te lokken. VI. 248, 250. hy wordt ingedaagd. VI. 258, 260. gevonnist. VI. 276. zyn toeleg op Gelderland. VI. 269. hy verzelt Oranje. VI. 286. zyn dood. VI. 289

Hoogstraaten. Zie *Antonis van Lalaing*.

HOORN. de Kennemers, Vrouw Jakoba's zyde houdende, worden voor deeze Stad gestelt. III. 473. men breid aldaar het eerste groote Häringnet. III. 499.

't

't invoeren der nieuwe Excynzen verwekt 'er merkelyke beroerte. IV. 120. Banjaart maakt 'er nieuwe beweging. IV. 176. Velaar insgelyks. IV. 185. de Regeering wordt 'er Kabbeljaauwsch. IV. 192, 209. de Hoeksche verstaffen de Stad. IV. 211. die Hornenderhand herwonnen wordt. IV. 212. onrust aldaar gestild. IV. 254. 't Kaas- en Broods-Volk rukt in de Stad. IV. 273. men besluit aldaar tot eenen opstand. IV. 276. straf hierover. IV. 286. Hertog Albrecht doet 'er een blokhuis opwerpen. IV. 288. de Stad lydt zwaare schade ter zee. V. 368. de eerste openbaare Preek in Holland, geschiedt buiten dezelve. VI. 265. toeleg van Willem den I. op dezelve. VI. 281. zy wordt tot zyne zyde overgebragt. VI. 363. opgeëischt door Hertoge Erik. VI. 475. zy bewaert, nevens Enkhuizen en Medenblik, een Geweet op zig zelf te zyn. VIII. 321 enz. moeitelyke gelegenheid van 't ontydig verstellen der Wet, in 1618. X. 266-270. opschudding onder de Remonstrantschgezinden aldaar. X. 384. beweeging in de Stad, in 1653. XII. 282. verandering der Regeering aldaar, in 1748. XX. 314

Hoorn (*Jakob van*), Burgemeester van Vlissingen, naar Engeland gezonden, XV. 318

Hoorn (*Nikolaas* en *Henrik van*) worden, voor eenige deelte, eigenaars van de Berbice. XVIII. 51

Hoorn (*Simon van*), Oud-Burgemeester van Amsterdam, trekt in gezantschap naar Engeland, XII 10

Hoorn (*Wilem van*), een der eerste Hervormde Leeraaren in Zeeland. VI. 168

Hoornbeek (*Jakob van*), Pensionaris van Rotterdam, in bezending naar Engeland, XVII. 340. heeft de hand in de heilmelyke Vredehandeling des jaars 1705. XVII. 290. wordt *Raadpensionaris*. XVIII. 234. verandering in zyne Instructie. XVIII. 234. hy gaat in bezending naar Utrecht en Overyssel. XVIII. 244. sterft. XVIII. 252

Hoorne (*Filips van Monmorency, Graaf van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. vry verklaard van 's Konings beden. VI. 12, 25. blyft Admiraal. VI. 44. voert Filips den II. naar Spanje. VI 56. krygt zitting in den Raad van State. VI 79. verbindt zig met Oranje. VI. 86. schryft aan Filips VI. 78, 83. blyft uit den Raad. VI. 83. keert 'er weder in. VI. 95. neigt tot gematigdheid. VI. 112. of hy deel hadt aan 't Verbond der Edelen. VI. 126, 134. hy verlaat het Hof. VI. 131. keert derwaards te rug. VI. 137. krygt berigt van 's Konings misnoegen. VI. 195, 197. trekt naar zyn huis te Weerd. VI. 198. en voorts ten Lande uit. VI. 219. woont Alva's intrede by. VI. 247. wordt gevangen. VI. 248. onthalsd. VI. 277

Hoorne (. . *Graaf van*) zyn bedryf in Utrecht. XIV. 282, 283. hy doet eene landing op het Eiland. XIV. 237

Hoorne en *Aitema* (*Willem*, *Heer van*). III. 42
Hop (*Cornelis*), Raadsheer in den Hoogen Raad. XV. 382, 383
Hop (*Cornelis*), Schepen, en daarna Raad en Burgemeester van Amsterdam, trekt, als Ambassadeur, naar Frankryk. XVIII. 209. zyne openbaare intrede. XVIII. 210. hy verontschuldigt de Staaten over 't niet aannemen van 't viervoudig Verbond. XVIII. 212. hy krygt kennis van de wederzydsche eischen op de byeenkomst te Kameryk. XVIII 285. zorgt voor de Protestanten, in Frankryk. XVIII. 292. zyne verdere handeling aldaar. XVIII. 298. hy wordt gevolmagtigd tot de Byeenkomst van Soissons. XVIII. 462. zyne handelingen. XVIII. 482, 494, 523. hy keert naar huis. XIX. 26
Hop (*Hewrik*), buitengewoone Gezant in Engeland. XVIII. 518
Hop (*Jakob*), Pensionaris van Amsterdam, handelt met d'Avaux. XV. 151, 163. men vergt hem uit de Vergadering van Holland te gaan. XV. 181. hy keert 'er wederom in. XV. 181, 182. men verzegelt zyne papieren. XV. 185. hy keert naar Amsterdam. XV. 186. wordt gemagtigd tot het sluiten met Frankryk, in 1684. XV. 243. handelt te Berlyn. XV. 379. sluit te Weenen het Groot-Verbond. XVI. 76. komt 'er mede in Engeland. XVI. 47
Hope (*Thomas*) wordt tot Representant van zyne Hoogheid by de Westindische Maatschappye aangesteld. XX. 334
Hopperus (*Joachim*) bekleedt Viglius plaats in den Raad van Staate en in den geheimen Raad. VI. 106. wordt Raad der Nederlandsche zaaken in Spanje. VI. 121. ontvangt een geschenk van de Staaten van Holland. VI. 121. kondigt den Gemagtigden der Staaten het afschaffen van den tienden penning aan. VI. 375
Hoppevelt (*Willem*), over verbooden verstandhouding, gestraft. XIII. 436
Horik, een der Deensche Vorsten, handelt met Keizer Lodewyk. II. 50, 52, 56
Hörsa. Zie *Hengist*.
Horst (Slot ter) op de Veluwe gesticht. II. 266
Horst (*Ewoud van der*), Burgemeester van Rotterdam, onthaalt den Prins van Oranje. XIII. 192 heeft deel in den handel van Buat. XIII. 218. wykt ten Lande uit. XIII. 220. wordt gebannen. XIII. 223
Horst (*Gerard van der*). II. 295
Hortensius (*Lambertus*) of van *Hove*, spreekt voor die van Naarden. VI. 404. moet zyn' Zoon zien ombrengen. VI. 406
Hortensius (*Hieronimus*), Predikant in den Haage. Moeite met hem. VIII. 26
Hottinga (Jonkheer *Joan van*) in gezantschap gezonden naar Engeland. VIII. 494
Hottinga (*Douwe van*) helpt het gezag des Stadhouders van Friesland beschoeijen. XI. 222, 223
Houte (*den*). 't Haarlemmer Hout zo oudtyds genoemd. III. 161
Houten (*Pieter van*) om opentlyke heid

heid te Amersfoort gestraft. XVII. 145, 147
Houtman (*Kornelis*) doet uit Holland den eersten togt naar Oostindie. IX. 136. bekostigers van deezen togt. IX. 137. hy wordt omgebragt. IX. 144
Hove (*Michiel ten*), Pensionaris van Haarlem, neemt het Raadpensionarisschap, by voorraad, waar. XV. 471
Hove (*Nikolaas ten*) handelt in Portugal. XII. 465
Howard (*Karel*), Engelsche Admiraal, komt met eenige schepen in Zeeland. VIII. 274. zyn togt naar Kadix. VIII. 439, 441
Hudde (*Henrik*), een der eerste opregteren van de Oostindische Maatschappye. IX. 187
Hudde (*Joannes*) wordt Burgemeester te Amsterdam, in 1672. XIV 216. krygt kennis van den toeleg van Willem den III. op Engeland. XV. 424, 425, 427
Hudsons-baai ontdekt, in 1609. X. 7
Hugenooten in Frankryk. Oorsprong deezer benaaminge. VI. 73. binnenlandsche kryg met hen. VI. 73. zy worden uit Engeland ondersteund. VI. 75. maaken vrede met François den II. VI. 73. bieden den verbonden' Nederlandschen Edelen hulp aan. VI. 177. raaken wederom in oorlog met den Koning. VI. 257. hun toeleg op Artois en Henegouwen. VI. 268. maaken Vrede met Karel den IX VI. 331. zenden ontzet naar Bergen, welk geslaagen wordt. VI. 384. Moord onder hen, in Frankryk. VI. 388. zy raaken in oorlog met Lodewyk den XIII. X. 430. zoeken onderstand by de Staaten. X. 431. sluiten een Verdrag. X. 431. beweegen zig wederom. XI. 15. de Staaten helpen den Koning tegen hen. XI. 16
Hugo, Zwager van Godefrid den Noorman, zoekt zig, met deszelfs hulp, meester te maaken van Lotharingen. II. 88. hem worden de oogen uitgesteken. II. 91. en hy in een Klooster gezet. II. 91
Huge van Lannoi, Heer van Santes, wordt Stadhouder van Holland. III 514. IV. 3
Hugo van Voorne valt in Schouwen. II. 317. wordt uit Zeeland verjaagd. II. 318. ook uit Voorne. II. 323
Hugtenbroek (*Albrecht van*) bevordert de tekening van 't Verbond der Edelen. VI. 128. dient onder Brederode. VI. 211. wordt geslaagen. VI. 233. belooft geld tot ondersteuning van 't Bondgenootschap. VI 255, 312. zoekt Utrecht te doen omslaan. VI. 388
Huigens (*Antoni*) weigert te Arnhem de Regeering te aanvaarden. XVII. 142
Huigens (*Christiaan*), Geheimschryver van Willem den I. zyne wakkere onderneeming in Engeland. VII. 377
Huigens (*Konstantyn*), Heer van Zuilichem. zyne handeling te Veere. XIII. 336, 337
Huigens (*Lodewyk*), Drossaard te Gorinchem, raakt in moeite met Regeering. XV. 256
Huigens (*Rutger*) handelt in Duitschland. XI. 179. wordt gemagtigd op 's Lands Vloote. XIII. 153

Huikeſloot (*Jooſt*), Schout van Hoorn, door Sonoi tot Regter geſteld over eenige Roomſchgezinden. VII. 55
Huis te *Britten*. Gelegenheid. I. 70. Naamsoorſprong. I. 85, 292. of 'er eene Roomſche Winterlegering geweeſt zy. I. 122, 197
Huisduinen en de Helder. Beweeging aldaar tot verandering der Regeeringe. XX. 356
Huisluiden. of Floris de V. eenige Huisluiden edel verklaard hebbe. III. 70
Hulft (*Gerard*) helpt Kolombo winnen. XII 473
Hulft (*Pieter Evertszoon*), Brouwer te Amſterdam, bergt een verjaagden Remonſtrantſchen Predikant. X. 146
Hulst verraaden, in 1583. VII. 491. bemagtigd, in 1591, door Prinſe Maurits. VIII. 358. ingenomen door den Aartshertoge Albertus, in 1596. VIII. 431, 433, 434. aanſlag op de Stad. VIII. 435. zy wordt gedreigd met een beleg. XI. 336. door Fredrik Henrik veroverd. XI. 393, 394. aanſlag op de Stad, in 1705. XVII. 263. zy wordt door de Franſchen gewonnen, in 1747. XX. 105
Hulft (*Abraham van der*) Vice-Admiraal, doorſchooten. XIII. 206
Humalda (*Filips van*), Heer van 'Ee en Juwswier, trekt in buitengewoon gezantſchap naar Spanje. XIII. 13
Humfrey, Hertog van Glocester. III. 449. trouwt met Vrouwe Jakoba. III. 456. komt in Henegouwen. III. 460. wordt, door Filips van Bourgondie, tot een Lyfgevegt uitgedaagd. III. 461. keert naar Engeland. III. 461. zendt Filwater, met onderſtand, herwaards. III. 468. verlaat Vrouw Jakoba, en trouwt Eleonoor Cobham. III. 482. wordt omgebragt. III. 482
Huinen of *Hungaren*, door Karel den Grooten beoorloogd. I. 433. en overwonnen. I. 435. tweede togt tegen dezelven. I. 439. zy worden den Frankiſchen Ryke onderworpen. I. 447. vallen in Friesland. II. 117
Hunnen-Schanjen op de Veluwe. II. 117
Hurgronje (*Steven*), Burgemeester van Vliſſingen, wordt gevolmagtigd tot de Byeenkomſt van Soiſſons. XVIII. 462, 496
Huslade. zekere ſchatting. II. 126
Huwelyken tuſſchen Gereformeerden en Roomſchen. Bedenkingen deswege. XVIII. 131. wet daaromtrent. XIX. 230
Huy verraft door Heraugiere, in 1595. VIII. 408. La Motte herwint de Stad. VIII. 409. ingenomen, in 1674. XIV. 334. veroverd door de Franſchen, in 1693. XVI. 243. herwonnen, in 1694. XVI. 267. en in 1703. XVII. 191. verlooren en herwonnen, in 1705. XVII. 256, 258. overeenkomſt wegens de Stad. XVIII. 94, 96
Huy (*Heer van*) by Dualhem gevangen. VI. 270. ter dood gebragt. VI. 277
Huybert (*Jakob Kornelisszoon de*) voert Koning Filips den Schoonen naar Spanje. IV. 331. loon van deezen dienſt. IV. 332 *Aant.*
Huybert (*Juſtus de*), Penſionaris van Zierikzee, treft in gezant-ſchap

ſchap naar Frankryk. XIII. 13. zyn opmerkelyk ſchryven, wegens den Heere van Beverweerd. XIII 45
Huybert (*Pieter de*), Sekretaris en daarna Penſionaris der Staaten van Zeeland, trekt in gezantſchap naar Zweeden en Deenemarke. XII. 477. dringt op de bevordering van den Prinſe van Oranje. XIII. 193. wordt gevolmagtigd tot de Bredaſche Vredehandeling. XIII. 245. hoe hy by d'Eſtrades werdt aangezien. XIII. 246. hy weigert, met de meerderheid, tot de werving van zeſtienduizend man te beſluiten. XV. 215
Huyſſen (*Joan Hieronimus*), Burgemeeſter van Veere. zyn voorſlag om Engelſchen onderſtand in te neemen. XX. 69. en om den Prins van Oranje tot Stadhouder uit te roepen. XX. 71

I. en J.

Jaar. begin van het zelve op den eerſten van Louwmaand vaſtgeſteld. VII. 91
Jakoba (Vrouw), Dogter van Willem den VI, trouwt met Jan, Hertog van Touraine. III. 398. wordt voor toekomende Graavinne van Holland aangenomen. III. 408. ingehuldigd. III. 415. komt in Holland. III. 417. trouwt, voor de tweede reize, met Jan, Hertog van Brabant. III. 418, 429. raakt in oorlog met haaren Oom, Jan van Beijeren. III. 427, 428. belegert Dordrecht. III. 429. verlaat het. III. 430 verzoent zig, met Jan van Beijeren. III. 431. wordt queenig met haaren man. III. 448. ſtaat naar een ander Huwelyk. III. 449. wykt naar Engeland. III. 450. verwerft een Pauſelyk verlof tot Egtſcheiding. III. 456. trouwt met Humfrey, Hertog van Glocheſter. III 456. komt in Henegouwen. III. 460. wordt, uit Bergen, geligt, en naar Gend gevoerd. III. 461. vlugt naar Holland. III. 463. wint den ſlag by Alfen. III. 467. verlieſt dien, by Brouwershaven. III. 469. Hoorn kant zig tegen haar. III. 473. zy wykt naar Gouda. III. 474. verval haarer zaaken. III. 480. Glocheſter verlaat haar. III. 482. haare Vloot, by Wieringen, wordt geſlaagen. III. 482. zy wordt genoodzaakt Filips, Hertog van Bourgondie, tot *Ruwaard* aan te ſtellen. III. 484. trouwt, heimelyk, met Frank van Borſelen. III. 509. moet de Graaflykheid aan Hertoge Filips afſtaan. III. 513. wordt Houtveſterin van Holland. III. 514. maakt eenige goederen aan Heere Frank. III. 514. haar verder bedryf en dood. III. 516. aanmerkingen over haare vier Huwelyken. III. 518.
Jakob de I., Koning van Groot-Britanje. Gezantſchap der Staaten aan hem. IX 153. hy neigt tot Vrede met Spanje. IX. 154. ſluit een Verbond met Frankryk. IX. 155. ſluit Vrede met Filips den II., in 1604. IX. 172-177. de Staaten weigeren hem de vryе vaart naar Antwerpen. IX. 177. hy ontdekt het Buspoeder-Verraad. IX. 203, 409. zoekt zig door Huwelykshandeling nader te verbinden met

Spanje. IX 260, 261. houdt de Staaten voor wederſpannelingen. IX. 261. handelt met hen. IX. 274, 316. ſluit met hen een Verbond van onderlinge beſcherming, in 1608. IX. 343. wordt door Filips den III. gevleid met het Huwelyk tuſſchen zynen Zoon en de Infante. IX. 355. X 99, 487. of hy zyne oudſte Dogter Prinſe Maurits toegeſchikt hadt. IX. 356. begrooting der agterſtallen, hem verſchuldigd, door de Staaten. IX. 344. hy raakt in onmin met Prinſe Maurits. IX. 408. blyft borg voor de onderhouding van 't Beſtand IX. 445 gezantſchap der Staaten aan hem. X. 42. hy raadt hun 't verdraagen der vyf punten aan. X. 60. heeft geld gebrek. X. 101. men komt met hem overeen, wegens 't loſſen der verpande Steden. X. 102-105. hy raadt tot het houden eener nationaale Sinode. X. 153. gezantſchap aan hem, in 1618. X. 307. hy ſluit een Verdrag met de Infante Izabelle. X. 480. de Staaten een Verbond van onderlinge beſcherminge met hem. X. 493. hy ſterft XI 20

Jakob, Hertog van Jork, komt in Holland. XV. 23. poogingen om hem van de opvolging tot de Kroon van Engeland uit te ſluiten. XV. 80, 296. hy wordt Koning, onder den naam van Jakob den II. XV. 297. klaagt over Amſterdam. XV. 304 ſluit een Verbond met de Staaten. XV. 307. ſoekt den Roomſchen Godsdienſt in zyn Ryk in te voeren. XV. 313, 336. vergt den Staaten het vatten van eenige wederſpannelingen. XV. 319 ruſt zig toe ter zee. XV. 337. tragt den Prins van Oranje te winnen. XV. 347, daagt Burnet in. XV. 350 twyfelingen over de zwangerheid zyner Gemaalinne. XV 390 400 enz. hy vordert het Engelſch en Schotſch Krygsvolk uit Staaten dienſt te rug. XV. 391. is misnoegd om dat het geweigerd wordt. XV. 394. tragt zekere wetten af te ſchaffen. XV. 396. ontkent eenig nieuw Verbond met Frankryk gemaakt te hebben. XV. 439. XVI. 398. weigert Franſche hulp XV. 443, 460. geeft een Plakaat uit tegen den Prins van Oranje XV. 461. trekt den Prins tegen. XV. 480. zyn Leger wykt. XV. 482. hy treedt in onderhandeling met den Prinſe. XV. 483. begeeft zig naar Feversham. XV. 484. keert naar Londen. XV. 485 vlugt naar Frankryk XV. 485. ſchryft aan de *Conventie*. XV. 490. wordt verklaard van de Kroon afgeſtaan te hebben. XV. 501, 503. verlieſt den ſlag aan de Boyne. XVI. 115. keert wederom naar Frankryk. XVI. 117. onderneemt eenen togt naar Engeland, die mislukt. XVI. 169-176, 316. zoekt de Bondgenooten te winnen. XVI. 396 *proteſteert* tegen de Ryswykſche Vrede. XVI. 398. hoe Frankryk hem wil aanmerken. XVI. 399. hy ſterft. XVII. 99

Jakob de III. Zie Pretendent.

Jakob de VI., Koning van Schotland, verleent Brieven van Schaverhaaling tegen de Staaten.

VIII. 293. de vriendſchap met hem wordt herſteld. VIII. 400. de Staaten ſtaan over den doop zyns eerſten Zoons VIII. 399. hy wordt Koning van Engeland. IX. 153. Zie *Jakob den I.*

Jakob, Burggraaf van Leiden, helpt Willem den I. in 't bewind van Holland. II. 302

Jakob van Gaasbeek wordt Heer van Abkoude en Wyk te Duurſtede. III 392. wordt Stadhouder van Holland. III. 466. belegert Schoonhoven. III. 467

Jakob van den Einde wordt Advokaat van Holland. VI. 61. zyne wedde. VI. 61. hy levert een Vertoog in, te Bruſſel. VI. 152. handelt met Oranje over 't ſtuk der Preeke. VI. 199, 202. wordt in den Haage gevangen. VI. 261. naar Bruſſel gevoerd. VI. 261. oorzaaken zyner hegtenis. VI. 262, 263. hy ſterft. VI. 264. wordt, na zyn dood, vrygeſproken. VI. 264.

Jakob van Kampen helpt Munſter overweldigen V. 73. wordt tot Biſſchop van Amſterdam aangeſteld. V. 80, 81. wordt gevat. V. 98. ter dood gebragt. V. 98

Jakobszoon (Jan) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23

Jan de XXII. (Paus) raakt in een hevig geſchil met Keizer Lodewyk. III. 215

Jan, Koning van Engeland. Brief van Vrouw Aleid aan hem. II. 328. verbond tuſſchem hem en Graave Lodewyk van Loon. II. 329. tuſſchen hem en Willem den I. II. 333

Jan, Hertog van Bourgondie. zyn bedryf in Frankryk. III. 401

Jan de II. Hertog van Brabant, heeft de hand in den aanſlag tegen Floris den V. III. 72. verzoent zig met Jan den II., Graave van Holland. III. 143. valt in Zuidholland. III. 161. moet te rug. III. 163. verdraagt zig met Willem den III. III. 185

Jan de IV., Hertog van Brabant., trouwt met Vrouwe Jakoba. III. 418, 420. wordt tot Graave ingehuldigd. III. 421, 465. belegert Dordrecht. III. 429. verlaat het. III. 430. maakt vrede met Jan van Beijeren. III. 431. zyn aart. III. 445. oneenigheid met Vrouwe Jakoba. III. 448. hy verklaart Filips, Hertog van Bourgondie, tot Ruwaard. III. 465. ſterft. III. 481

Jan, Hertog van Touraine, trouwt met Jakoba, Dogter van Willem den VI. III. 398. wordt Dauſyn. III. 400. raakt in ongunſt van 't Franſche Hof. III. 404. trekt naar Frankryk. III. 406. komt om. III. 407

JAN DE I. wordt geboóren. III. 30. handel over een Huwelyk tuſſchen hem en eene Dogter van Engeland. III. 30, 96. hy woont eenen togt naar Zeeland by. III. 48. wordt naar Engeland gezonden. III. 53, 66. keert herwaards. III. 95, 103. waarom hy in Zeeland aanlandt. III. 103, 104. zyn geleide. III. 104. hy wordt voor Graave erkend. III. 106. onderwerpt zig de Weſtfriezen. III. 107. geeft Wolferd van Borſelen groot gezag. III. 109. wordt in een oorlog tegen Frankryk ingewikkeld. III. 110. maakt Vrede met het Stigt. III. 111. die wederom verbroken wordt. III. 113.

Borſelen poogt hem naar Zeeland te voeren. III. 125. de Weſtfriezen maaken hunnen zoen met hem. III. 132. hy ſterft. III. 133. zyne Weduwe hertrouwt. III. 134

Jan de II. Graaf van Henegouwen. III. 18. verkrygt regt op Holland van Keizer Rudolf. III. 27. ook op Zeeland Beweſter-Schelde. III. 28. wordt Voogd, na de dood van Floris den V. III. 87, 95. doet het beleg van Middelburg opbreeken. III. 100. ook van het Slot te Medenblik. III. 101. vertrekt naar Henegouwen. III. 105. keert wederom. III. 128. ſtelt orde op de Regeering. III. 129. ſluit een Verbond tegen de moorders van Floris den V. III. 130. verzoent zig, met de Weſtfriezen. III. 132. reiſt naar Frankryk. III. 133, 137. ſluit een Verbond met Filips den Schoonen. III. 137, 168. wordt tot *Graave van Holland* ingehuldigd. III. 138, 139. ſtelt orde op de ruſt des Lands. III. 140. ſluit een Beſtand met Vlaanderen. III. 142. verdraagt zig met Brabant, Kuik en Heusden. III. 143. trekt op tegen Keizer Albrecht. III. 145. de Zeeuwen verklaaren zig voor hem. III. 146. ook Schoonhoven. III. 148. hy verdraagt zig met Heere Guy. III. 158. hy wordt krank. III. 158. hy ſterft. III. 181. zyn aart, Graf, en Graffchrift. III. 181

Jan van Beijeren (Hertog) wordt tot Biſſchop van Luik verkooren. III. 325. wordt Heer van Voorne, Woerden en Gooiland. III. 325. raakt in geſchil met de Luikenaars. III. 329. brengt hen tot onderwerping III. 382. dringt zig ter Regeeringe van Holland in. III. 417, poogt Gorinchem te winnen. III. 418. wordt, door Keizer Sigismond, met de Landen verlyd. III. 422, 424. verlaat zyn Bisdom en trouwt. III. 422, 423. neemt den naam van *Graave* aan. III. 425. geeft gunſtige Handveſten. III. 425. begint de vyandelykheden, te water. III. 428. bemagtigt Rotterdam. III. 431. verzoent zig met Vrouwe Jakoba. III. 431. maatigt zig te veel bewinds aan. III. 436. raakt met Utrecht, Amersfoort en de Hoekſchen in oorlog. III. 438. bemagtigt Leiden. III. 440. hegt het Burggraaffchap aan de Graaflykheid. III. 444. heeft het oog op Brabant. III. 445. bemagtigt Geertruidenberg. III. 446. zyne onderneeming in Friesland. III. 452. hy ſterft. III. 464

Jan van Naſſau, Biſſchop van Utrecht. III. 13. herwint Utrecht en Amersfoort. III. 14. verpandt Vreeland aan Amſtel, en Montfoort aan Woerden. III. 14

Jan van Dieſt of *de III.* wordt Biſſchop van Utrecht. III. 221. verpandt Vreeland aan Willem den III. III. 222. ſterft. III. 255

Jan van Arkel of *de IV.* wordt Biſſchop van Utrecht. III. 255. herſtelt de vervallen' zaaken van 't Stigt. III. 256. maakt een Verdrag met Willem den IV. III. 257. raakt met Willem den V. in oorlog. III. 272. maakt een Beſtand met hem. III. 274. na 't uitgaan van welk de krygh wederom begint III. 284. hy wint Weesp en Muiden. III. 286.

286. maakt vrede met Willem den V. III. 287
Jan van Avesnes, Zoon van Margareet, Graavinne van Vlaanderen, helpt Koning Willem Aken winnen. II. 385. twist met zyne Moeder en halve Broeders. II. 388. hy en zyn Broeder Boudewyn eigenen zig Zeeland Bewester-Schelde toe. II. 390, 392. hy trouwt met Aleid, Dogter van Floris den IV. II. 391. bekomt Henegouwen. II. 395, 396. sterft. III. 6
Jan, Graaf van Oostervant, krygt bewind over Zeeland. III. 146. sneuvelt. III. 153
Jan, Heer van Arkel, Stadhouder van Holland, zet Hertog Albrecht op, tegen zynen Zoon. III. 324. weigert Rekening te doen van zyn Rentmeesterschap. III. 344. zyn aart en bedryf. III. 344. hy wordt gebannen en zyn goed verbeurd verklaard. III. 345. begint de vyandelykheden III. 346. wordt binnen Gorinchem belegerd. III. 351. maakt vrede. III. 352. bemagtigt Woudrichem. III. 371. is oneenig met zynen Zoon, Willem. III. 375. draagt zyne Heerlykheden den Hertoge van Gelder op. III. 378. wordt gevangen. III. 389. reden hier toe. III. 390. sterft. III. 390
Jan van Beaumont, Broeder van Willem den III. en Heer van Gouda en Schoonhoven. III. 209. helpt Eduard den III. aan de Engelsche Kroon. III. 212. woont een' togt naar Friesland by. III. 259. krygt deel aan de Regeering van Holland. III. 266. kiest Frankryks zyde. III. 267
Jan van Egmond wordt gebannen. III. 390. verrait Ysselstein. III. 415
Jan van Egmond zoekt Hoorn te bemagtigen. IV. 185. 't gelukt. IV. 212. hy wordt Stadhouder van Holland. IV. 233. belegert Rotterdam. IV. 250. herstelt de ruste in Hoorn. IV. 254. woont het beleg van Montfoort by. IV. 265. overwint de Hoeksche, by Brouwershaven. IV. 265. zoekt het Kaas- en Broodsvolk te verjaagen uit Alkmaar. IV. 278. belegert Ponderoijen. IV. 352. sterft. IV. 402
Jan van Heusden spant aan tegen Floris den V. III. 67. reden hiertoe. III. 69. Verbond tegen hem. III. 130. hy verzoent zig met Jan den II. III. 143
Jan van Kuik smeedt eenen aanslag tegen Floris den V. III. 66. roept eenige Edelen te Bergen op Zoom byeen. III. 71. daarna te Kameryk. III. 72. zegt Floris den V. den oorlog aan. III. 74. poogt de Edelen van Kroonenburg te verlossen. III. 89. Verbond tegen hem gemaakt. III. 130. hy verzoent zig met Jan den II. III. 143
Jan van Lannoi wordt Stadhouder van Holland. IV. 22. dempt een' opstand in 't Noorderkwartier. IV. 20. trekt tegen de Gentenaars uit. IV. 38. wordt voor vyand des Lands verklaard, en vlugt naar Frankryk. IV. 84
Jan, Burggraaf van Montfoort. zyne Heerlykheid Purmerende wordt verbeurd verklaard. IV. 197. hy voert bevel binnen Utrecht. IV. 201, 202. poogt Dordrecht te verrassen. IV. 215, neemt

neemt het Slot te Woerden in. IV. 248. verlieſt het, nevens Montfoort. IV. 263, 266. Montfoort wordt hem wedergegeven. IV. 266
Jan van Naaldwyk, Bevelhebber onder de Hoekſchen, wordt gevangen. IV. 255, 256. geſlaakt. IV. 256. by ſchuimt langs de Zuiderzee. IV. 271. bemagtigt Texel en Wieringen. IV. 275. keert naar Sluis. IV. 276. wykt naar Frankryk, daar hy ſterft. IV. 292
Jan van Naſſau, Heer van Breda. IV. 12. voert bevel in eenen togt tegen de Gentenaars. IV. 37
Jan, Graaf van Naſſau, ondersteunt zynen Broeder den Prins van Oranje. VI. 267, 271. komt in Brabant. VII. 170 wordt Stadhouder van Gelderland. VII. 216. voert aldaar de Hervorming in. VII. 216 bearbeidt de Utrechtſche Vereeniging. VII. 250. tekentze. VII. 263, 268. men zoekt, vergeefs, hem te doen magtigen tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 279 hy bedwingt Amersfoort. VII. 286. ſtaat van 't Stadhouderſchap van Gelderland af, en keert naar Duitſchland. VII. 504. ſterft. IX. 224
Jan van Naſſau de Jonge, door den Keurvorſt van Keulen, aan de Staaten gezonden. IX. 29, 225. treedt in Keizerlyken dienſt. XI. 101. raakt in gevegt met Graave Ernſt Kaſimir. XI. 103. wordt gekwetſt. XI. 117. verlieſt den ſcheepsſtryd op het Slaak. XI. 136
Jan Ernſt van Naſſau trekt, aan 't hoofd van drieduizend man, naar Italie. X. 110. ſterft te Venetie. X. 110
Jan Perſyn verloſt Haarlem III. 13. bekomt de Heerlykheid van Amſtelredamme. III. 38, 40
Jan van Reneſſe verzoent zig met Graave Floris den V. III. 50. tekent een Verbond met Frankryk. III. 60. heeft kennis van den aanſlag tegen Floris den V. III. 67. wordt gebannen. III. 109. verwekt eenen opſtand in Zeeland. III. 141. beweert dat Holland aan 't Ryk vervallen is III. 144. begeeft zig naar Utrecht. III. 163. vlugt van daar. en ſneuvelt in de Lek. III. 179
Jan van Uitkerken ſlaat Vrouw Jakoba, by Alfen. III. 471. wordt Kaſtelein te Gouda. III. 478
Jan Bokelszoon van Leiden wordt naar Munſter gezonden. V. 71, 73. werpt zig aldaar tot Koning op. V. 77. zyn vreemd bedryf. V. 78, 79, 80. hy ſtelt een Biſchop van Amſterdam aan. V. 80. wordt gevat. V. 84. en zwaar geſtraft. V. 87. zyne ſtellingen. V. 85
Jan van Geelen helpt Munſter bemagtigen. V. 73. beleidt een' aanſlag op Amſterdam. V. 91, 99. wordt overweldigd. V. 96. en doorſchooten. V. 97
Jan Matthysszoon, Bakker van Haarlem, geeft zig uit voor Enoch. V. 71. helpt Munſter inneemen. V. 73. ſneuvelt. V. 74, 77
Jan Arendszoon doet de eerſte openbaare Preeke in Holland. VI. 165, 196
Jan Chriſtiaanszoon, de Scherpregter, pynigt den Ruwaard van Putten. XIV. 153, 154, 155

Jan

Jan Pieterszonn, Predikant in den Haage. Moeite met hem. VIII. 26
Janiçon (*François Michiel*) ſteekt zig in eene heimelyke handeling. XVIII. 336
Janſeniſtery. Beweegingen, ter gelegenheid van dezelve, onder de Roomſchgezinden deezer Landen. XIX. 80
Janſenius (*Kornelis*), Biſſchop van Gend. VI. 64. geraadpleegd over 't Ketterſtraffen. VI. 110
Jauregui (*Jan*) ſchiet den Prins van Oranje door 't hoofd. VII. 437, 439. wordt omgebragt. VII. 439
Jeannin, een Franſch Heer, in Vliſſingen ontvangen. VI. 354
Jeannin (*Pieter*), Gezant van Henrik den IV. aan de Staaten. IX. 267. zyn en zyner medegezanten laſt. IX. 268. zyne aanſpraak aan de Staaten. IX. 269. hoe beantwoord. IX. 269. zyn geſprek met Maurits en Oldenbarneveld. IX. 266, 270. wat laſt hem omtrent den eerſten gegeven was. IX. 265. hy ontdekt Maurits en Oldenbarnevelds gezindheid behendiglyk. IX. 276. doet een' keer door Haarlem, Leiden en Amſterdam. IX. 277, bevredigt Maurits en Oldenbarneveld. IX. 284. zoekt den Indiſchen handel in Frankryk over te brengen. IX. 336. handelt hierover met Izaak le Maire. IX. 337. wat hem, ten opzigte van den Godsdienſt, gelaſt was. IX. 339. hy handelt, deswege, met Richardot. IX. 358. ſlaat een veeljaarig Beſtand voor. IX. 363, 366, 370. krygt laſt om Maurits, Oldenbarneveldten anderen, door geſchenken, te winnen. IX. 367, 368. bindt de afgebroken handeling over een Beſtand wederom aan. IX. 388, 394. doet eene wydluftige Redevoering tot aanpryzing van het zelve. IX. 395. wederlegt Maurits brief aan de Steden. IX. 405. vermaant de Zeeuwen ernſtelyk tot bewilliging in 't Beſtand. IX. 416. gevolgen zyner vermaaninge. IX. 421. hy ſpreekt met Maurits. IX. 422. verzoent hem wederom met Oldenbarneveld. IX. 423. ſchryft aan den laatſten over den ſtaat der handelinge te Antwerpen. IX. 433. draagt zorg dat Maurits ſchadeloos geſteld worde. IX. 447. doet een wydluftig Vertoog ten voordeele der Roomſchgezinden. IX. 461. keert naar Frankryk. IX. 466
Jemmingen. Slag aldaar, in 1568. VI. 280
Jenlis (*Heer van*) geſlaagen door Don Fredrik. VI. 384
IERLAND. Opſtand in dit Eiland, door Filips den III. onderſteund. IX. 111, 112. gezant der Roomſchgezinden aldaar, afgeweezen in den Haage. XI. 342. Krygsbedryven aldaar, in 1689. XVI. 47. in 1690. XVI. 113. in 1691. XVI. 153
Jeraen, Prieſter te Noordwyk, door de Deenen gedood. II. 155
Ilpendam (*Jakob van*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 126. bevordert de tekening by anderen. VI. 128. wordt gevat en onthalsd. VI. 222, 277
Imbiſe (Jonkheer *Jan van*) verwekt opſchudding te Gend. VI. 176, 177. verjaagt de Geeſtelykheid van daar. VII. 217. zyn han-

handel met Rybove. VII. 233. zyn geweldig bedryf te Gend. VII. 288. men zoekt hem te entzetten. van 't bewind. VII. 289. Oranje ontſlaat hem. VII. 290. hy wykt naar Duitſchland. VII. 290. komt wederom te Gend in 't bewind. VII. 506. handelt met Parma. VII. 506, 508. wordt gevat. VII. 508. onthalsd. VIII. 17

Imbiſe (Willem van) dient Willem den I. te water. VI. 308

Impoſten (algemeene) met veel moeite ingevoerd. V. 275, 300, 325, 403. op de Wynen. V. 342, 351. beloop der eerſten. V. 286, eerſt ingezameld. V. 372, 420. daarna verpagt. V. 421. *Zie* Excyneen.

Indemniteit of ſchadeloosſtelling den Leden van Holland beloofd wegens 't gene zy ſtemmen of raaden. XIII. 63

Inguiomer, Oom van Arminius, helpt deezen tegen de Romeinen. I. 65, 68

Inkomſten (Koningklyke) in de Middeleeuwe. II. 25

Innocent de XI. (Paus). zyn dood en afbeelding. XVI. 50

Inquiſitie. Oorſprong derzelve. II. 369. wordt in de Nederlanden ingevoerd. IV. 427. V. 345. klagten deswege. V. 344, 345. men laat den naam uit de Plakaaten. V. 349. op wat voet, Philips de II. deszelve in de Nederlanden wilde invoeren. VI. 117, 118. ſommige Stadhouders weigeren dezelve te handhaaven. VI. 131, 137, 138. anderen daanze voor. VI. 139. de Edelen verzoeken dat zy mogt opgehouden. VI. 148. vaſtſtelling daaromtrent, in 1566, komt te laat. VI. 172, 177. men beoogt dezelve af te ſchaffen. VI. 191. de Spaanſche Inquiſitie verklaart alle de Nederlanden ſchuldig aan gekwetſte Hoogheid. VI. 265

Interim van Karel den V. geeft geen genoegen. V. 361, 424

Joachimi (Albert) in gezantſchap naar Duitſchland. X. 427. naar Engeland. X. 493. wordt eldaar gewoonlyke Ambaſſadeur der Staaten. XI. 21. zyne handeling. XI. 261, 299, 374-378. XII. 33, 37, 206. hy ſterft. XII. 210

Joan, Graaf van Oostfriesland, wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Stadhouder van Limburg. VI. 42. beſlaat 's Prinſen ſchepen te Embden. VI. 325

Joan Kaſimir, Paltsgraaf aan den Ryn, biedt Willem den Nederſtand in volk aan. VI. 268. verbrandt Alva's buskruid. VI. 453. voorſlag van handeling met hem. VII. 79. hy wordt aangezogt om bulp tegen Don Jan. VII. 166, 199, 204, 285. raadt dat men den Prins van Oranje kieze tot hoofd der Regeering. VII. 166. komt in de Nederlanden. VII. 230. misnoegen tuſſchen hem en Anjou. VII. 235. hy verlaat de Landen. VII. 242

Joan Lodewyk, Graaf van Naſſau-Dietz, wegens den Keizer gevolmagtigd op de Munſterſche Vredehandeling. XI. 407

Joan Maurits, *Graaf van Naſſau*, dekt het beleg van Maastricht. XI. 154, 156. wordt Landvoogd van Brazil. XI. 247. be-

bemagtigt S. George del Mina. XI. 247. zyne verdere krygsbedryven in Weſtindie. XI. 285, 371. hy keert te rug uit Brazil. XI. 371. XII 11. wordt Luitenant-Generaal der Ruiterye. XI. 372. weigert wederom naar Brazil te keeren. XII. 12. ſtaat naar 't ampt van Veldmaarſchalk. XII. 414. doet een' gevaarlyken val. XIII. 99. wordt Legerhoofd voor een' enkelen veldtogt. XIII. 173, 191. trekt op tegen de Munſterſchen. XIII. 175. wordt Veldmaarſchalk. XIII. 295. voert het bevel over 't Leger aan den Yſſel. XIV. 22. wordt te Amſterdam aangeſtand. XIV. 62. dryft den vyand van 's Graveland. XIV. 225. ſterft. XV. 37. zyne afbeelding. XV. 37

Joan Willem Friso, *Prins van Naſſau*, wordt geboóren. XV. 389. Willem de III verklaart hem tot zynen erfgenaam. XVI. 300. hy wordt Stadhouder van Friesland, Groningen en Drente. XVI. 315. Koning Willem zoekt hem tot opvolger in zyne waardigheden hier te Lande te doen benoemen. XVII. 104. Pruiſſen betwist hem het regt op Koning Willems nalaatenſchap. XVII 131, 148. hy woont den veldtogt des jaars 1703 by. XVII. 192. wordt Generaal van 't Voetvolk. XVII. 208, 210, 212, 298. trekt in 't jaar 1704. te velde. XVII. 223. men zoekt hem zitting in den Raad van Staate te doen neemen. XVII. 272. 't welk belet wordt. XVII. 297. de Gewesten zoeken een gedeelte der nalaatenſchap van Koning Willem te verkrygen. XVII. 294. hy woont den veldtogt by, in 1707. XVII. 307. kwyt zig wakkerlyk in den ſlag by Oudenaarden van 1708. XVII. 320. en in 't beleg van Ryſſel. XVII. 321. aanvaardt het Stadhouderſchap van Stad en Lande. XVII. 324. trouwt. XVII. 325. huwelyk zyner Zuſter. XVII. 325. ſommigen zoeken hem te bevorderen. XVII. 326. hy woont den ſlag van Malplaquet by. XVII. 342. heeft het beſtier over 't beleg van Bergen. XVII. 343. helpt Douai winnen. XVII. 387. trekt te velde, in 1711. XVII. 403. keert naar den Haage. XVII. 404. verdrinkt ongelukkiglyk. XVII. 405, 406

Jol (*Kornelis*) gebynaamd *Heusteben*. zyne verrigtingen in Weſtindie. XI. 285, 315

Jonge (*Bonifacius de*) *van Kampens-Nieuwland*, ſchepen en Raad te Zierikzee, wordt aan den Prinſe van Oranje gezonden. XX. 78

Jonge (*Gerard de*) verdedigt Knodſenburg. VIII. 387

Jonge (*Jakob de*), wegens Zierikzee gezonden aan den Prinſe. XX. 78

Jongema (*Laas*) wegens Friesland, gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Engeland. VIII. 90

Jongeſtal (*Alkard Pieter*), wordt gemagtigd tot de Vredehandeling met Kromwel. XII. 258. doet een keer herwaards. XII. 264, 307, 316. wordt tegen de Hollandſche Gemagtigden gewaarſchuwd. XII. 279. keert naar

naar Londen. XII. 309. verlieft de gunſt van Kromwel. XII. 314. heeft geene kennis van 't geheim der handelinge. XII. 320; 368. wordt tot de Bredaſche Vredehandeling gevolmagtigd. XIII. 245, 246
Jonker Frans. Zie *Frans van Brederode.*
Jonkbein (*Ellert Simonszoon*) neemt vroeg deel in de Oostindiſche Maatſchappye. IX. 137
Jonkbein (*Simon Henrikszoon*) bevordert de omwenteling van Amſterdam, in 1578. VII. 266
Jooden (Portugeeſchen), onder den naam van *nieuwe Chriſtenen*, 't verblyf in de Nederlanden verbooden. V. 345
Joost van Lalaing wordt Stadhouder van Holland. IV. 191. belegert het Blokhuis op de Vaart. IV. 203. wordt aldaar geſlaagen. IV. 203. ſlaat de Utrechtſchen, in Weſtbroek. IV. 204. houdt eene Dagvaart te Schoonhoven. IV. 205. verandert de Regeering te Hoorn. IV. 210. verovert de Stad ſtormenderhand. IV. 212. bemagtigt de Sloten Harmelen en ter Haar. IV. 216. ook het Blokhuis op de Vaart. IV. 219. ſneuvelt in 't beleg van Utrecht. IV. 228
Joris, Baſtaard van Brederode, krygt bevel over Rotterdam, IV. 189. wordt onthalsd. IV. 258
Joris van Saxen wordt Erfſtadhouder van Friesland. IV. 325. belegert Groningen. IV. 325. raakt in geſchil met Graave Edzard. IV. 382. ſlaat het beleg wederom voor Groningen. IV. 383. verbindt zig met den Biſchop van Utrecht. IV. 384. wordt uit Friesland gejaagd. IV. 387. ſtaat zyn bewind aan Prinſe Karel af. IV. 390
Jork (*Roeland*) geeft Leicester kwaaden raad. VIII. 135. wordt Overſte der Schanſe over Zutfen. VIII. 137. verraadt de Schans aan Taſſis. VIII. 198
JOVIAAN. misnoegen der Batavieren over zyne verheffing tot Keizer. I. 256
Joſephus wordt Keizer. XVII. 264. ſterft. XVII. 395
Irmenſul, Saxiſche afgod, door Karel den Grooten, vernield. I. 419
Isleghuwe ('t *Graafſchap*) aan de Utrechtſche Kerk geſchonken. II. 194, 196
Iſunaba (*Jan d'*) beweegt d'Anaſtro tot een' toeleg op het leeven van Oranje. VII. 438
Jubeljaar Oorſprong. IV. 32
Jueby (*Boudewyn van Gavere*, *Heer van*) verzekert zig van Kameryk. VII. 125
Juinbol (*Klaas Klaaszoon*) verovert een Spaanſch Oorlogsſchip. XI. 191. raakt ſlaags met zeven Duinkerkers. XI. 430. ſterft. XI. 430
Juinbol (Kapitein) ſneuvelt in den ſlag tuſſchen Blake en Tromp. XII. 223
JULIAAN ontweldigt den Barbaaren verſcheiden Steden. I. 235. ſlaat de Alemannen. I. 236, 237. en Franken. I. 239. bedwingt de Saliërs in Batavia. I. 242. ook de Chamiaven. I. 244. doet Schepen timmeren, om graanen uit Britanje te haalen. I. 246. bevredigt de Quaden. I. 249. wordt Keizer. I. 252. overwint de Attuariën. I. 253. ſneuvelt. I. 254

Ju-

Julliakum. waar gelegen. I. 241 *Aant.*
Julius Brigantikus, Zuſters Zoon van Civilis, kieſt de zyde van Vitellius. I. 107. ſneuvelt. I. 176
Julius Cezar. Zie Cezar.
Julius Paulus, Broeder van Klaudius Civilis, eer dood gebragt. I. 99
Jumelles (*Heer van*) geſlaagen door Don Fredrik. VI. 384
Junius (*Adriaan*) of *de Jonge*, handelt in Engeland. VI. 466. wordt tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot aangeſteld. X. 340
Junius (*Franciskus*), Leeraar te Antwerpen, woont de eerſte raadpleegingen over 't Verbond der Edelen by. VI. 122
Junius (*Joan*) *de Jonge* wordt gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29. naar Engeland gezonden. VII. 423
Juriaan Schenk, *Heer van Tautenburg*, voert bevel over 't Keizerlyk Leger, in Overyſſel. IV. 442. ſluit een Verdrag met de Staaten van Friesland. IV. 442. ontvangt in 's Keizers naam de hulde van Overyſſel. IV. 479. behaalt aldaar eenige voordeelen. IV. 493. herwint het oude Klooſter. V. 91. belegert Appingadam. V. 115. wint het. V. 119
Juriaan Henrikszoon, Predikant te Medenblik, Kerktwiſt met hem. VIII. 27
Juſtiniani (*Pompejo*) geſlaagen. IX. 165. hy zoekt in de Betuwe te dringen. IX. 211. ſtilt eene muitery te Ooſtende. IX. 427
Juſtinus van Naſſau, natuurlyke Zoon van Willem den I. verzelt Anjou in Engeland. VII. 420. wint Liefkenshoek. VIII. 78. wordt Admiraal van Zeeland. VIII. 87. raakt ſlaags met de Spaanſche Vloote. VIII. 286. trekt naar Frankryk, met twee Regementen. VIII. 429, 430. handelt aldaar. VIII. 494, 497. en in Engeland. VIII. 499. belooft den muitelingen te Hoogſtraaten hulp. IX. 218. verdedigt Breda. XI. 9
Juſtaas (*Dirk van*). II. 247
Juſten, in de meeſte uitgaaven van Beda, *Viten* genaamd, ſteeken naar Britanje over. I. 290
Izabella, Hertogin van Bourgondie, bekomt het bewind over Holland, voor eenen tyd. IV. 7. ſtilt eenige beroerten. IV. 7, 8
Izabella Klara Eugenia, Dogter van Filips den II. geboooren. VI. 206. ten Huwelyk beloofd aan den Aartshertoge Albertus. VIII. 494. de Nederlanden worden haar opgedraagen. VIII. 494. voorwaarden deezer opdragt. VIII. 505. aanmerkingen over dezelve. VIII. 506. zy verbiedt den Staaten den handel. IX. 56. komt in de Nederlanden. IX. 64. wordt, nevens haaren Gemaal, met moeite ingehuldigd. IX. 65. zy ſtilt de muitende knegten. IX. 79. komt in 't Leger voor Ooſtende. IX. 109. ſluit een Verdrag met Jakob den I. X. 480. handelt met de Vereenigde Geweſten over een Beſtand. XI. 106 ſterft. XI. 181. Zie voorts *Aartshertogen Albertus en Izabella.*

K.

Kaap Breton veroverd door de Engelſchen, in 1745. XIX. 531
Kaap de goede Hoop ontdekt, in 1498. IX. 135
Kaapers (Duinkerker-) doen veel ſchade. IX. 63, 91, 103. XI. 236, 258, 276. vyf derzelven genomen. IX. 63. hunne wreedheid geſtraft. IX. 91, 196. XI. 161, 162, 236. Premien beloofd aan elk die hun afbreuk doet. XI. 342
Kaapers (Franſche) in de Middellandſche zee. Kwellingen derzelven. XII. 444, 445. twee derzelven genomen. XII. 447
Kaapvaart der Zeeuwen. Oudſt voorbeeld daar van. III. 22
Kaarden (*Paulus van*) zyne bedryven in Ooſtindie. IX. 144
Kaarsmaaker (*Levyn Janszoon*) wordt Raad, nevens den Prinſe. VI. 399. handelt in Engeland, VI. 466
Kaas- en Broodsvolk valt in Hoorn en Alkmaar. IV. 273. neemt Haarlem in. IV. 278. pleegt aldaar veel moedwils. IV. 279. poogt Leiden te verraſſen. IV. 280. wordt zwaar geſtraft, door Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 282
Kabbeljaauwſche en Hoekſche Tweeſpalt. Oorſprong. III. 265, 276. voortgang. III. 365. IV. 3, 165, 185, 244. einde. IV. 289, 292
Kabbeljaauwſchen. waarom dus genoemd. III. 278. wanneer. III. 483. welke Edelen en Steden daar toe behoorden. III. 280. zy vernielen zeventien Hoekſche Sloten. III. 278. Hertog Albrecht zet hen uit het bewind. III. 295. zy raaken 'er wederom in. III. 321. Willem de VI. is hun niet gunſtig. III. 365. verſcheiden' hunner Sloten worden verwoeſt. III. 440, 472. zy worden uit Amſterdam verdreeven. IV. 5. hunne bitterheid tegen die van Brederode. IV. 129. hun gedrag na de dood van Hertoge Karel. IV, 165, 174. zy raaken, alomme, op 't kuſſen. IV. 185 enz. 195, 196. ſtaan Maximiliaan eene zwaare Bede toe. IV. 190
Kabeljaauw (Jonkheer *Jakob*) helpt den Briele inneemen. VI. 345. bezet Alkmaar. VI. 440
Kabeljaauw (*Jan*) heeft de hand in eene muitery te Leiden, VIII. 259
Kabeljaauw (*Jan Willem*) helpt het Boerengat inneemen. XI. 428
Kadix ingenomen en geplonderd, in 1596. VIII. 440
Kadzand (Land van). Prins Maurits valt 'er in. IX. 164. de Franſchen insgelyks, in 1747. XX. 61
Kajana (het Eiland) in 1676 gewonnen en verlooren. XIV. 401
Kajus Julius Cezar. Zie Cezar.
Kalf (*Willem Maartenszoon*), Baljuw van Waterland, door Sonoi, tot Regter geſteld over eenige Roomſchgezinden. VII. 55. wordt Schout van Amſterdam. VII. 209
Kaligula (Kajus) waarom dus genaamd. I. 69. zyn belagchelyk bedryf, in en omtrent het Eiland der Batavieren. I. 84, 86, 87. hy ontvangt Adminius en eeni-

eenige Britten aldaar. I. 86. hy wordt van zekeren Kaninefaat bespot. I. 86. hy stigt een Vuurbaak. I. 86. verkoopt de Huissieraaden zyner Zusteren, omtrent den Ryn. I. 89. doet zig eene zegepraal bereiden. I. 89. wordt omgebragt. I. 90

Kalla of *Kaillart* naam van Kaligulas Tooren, agter 't Huis te Britten. I. 88

Kallenberg (*Gerard*). zyne krygsbedryven ter zee. XVI. 173, 316

Kalslagen (*Jakob Koppier*, *Heer van*) handelt heimelyk met Oranje, in 1569. VI. 307

Kalvart (*Levyn*), Geheimschryver van 't Gezantschap naar Frankryk, in 1585. VIII. 56

Kalvin (*Jan*), Predikant te Geneve. VI. 129

Kalvinisten. Zie Gereformeerden.

Kamer der Geldmiddelen opgeregt, door Leicester. VIII. 156

Kamer (*Pieter van der*), Burgemeester van Haarlem, vermaant het graauw van den Haage tot stilte. XX. 93

Kamerling (*Jakob*), Pensionaris van Delft, in gezantschap naar Engeland. X. 426

Kamerling (*Nikolaas*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23

Kameryk. Vrede, in 't jaar 1508, aldaar geslooten. IV. 358. in 't jaar 1529. IV. 503. de Stad wordt, door Karel den V., ingenomen. V. 260. door de algemeeme Staaten verzekerd. VII. 125. neemt Fransche bezetting in. VII. 316. wordt door Anjou ontzet. VII. 415. door de Spaanschen bemagtigd. VIII. 402, 403. door de Franschen, in 1677. XIV. 439. Byeenkomst aldaar, in 1720 en vervolgens. XVIII. 215

Kamminga (*Pieter van*). zyn huis op Ameland geplonderd, door de Watergeuzen. VI. 309

Kamminga (*Vitus van*) gemagtigd om met Leicester te handelen. VIII. 176. gezonden naar Engeland. VIII. 192. meent dat Groningen zonder geschut te winnen zou zyn. VIII. 386

Kammingo (*Watso van*). XI. 222

Kamp (*Gerardus van der*), Predikant te Zierikzee. Zyn gedrag in eene opschudding aldaar. XX. 74, 75, 99, 100

Kampen twist met Zwol, over den tol aan 't Zwarte Water. IV. 437. de Stad wordt gewonnen door Rennenberg. VII. 240. aanslag op deeze Stad. VIII. 18. oproer aldaar. VIII. 72. de Stad wordt ingenomen door de Munsterschen. XIV. 28

Kampgevegten. Oud gebruik derzelven, hier te Lande. II. 254. III. 118, 442 *Aant.*

Kan (*Nikolaas*), Raadsheer in den Raade van Brabant. XVI. 97

Kanarie (*groot*) overvallen, door van der Does. IX. 59. 't Kasteel aldaar bemagtigd. IX. 59. twee Steden verbrand. IX. 60

Kaninefaaten. waar zy gewoont hebben. I. 48. zy zyn niet, door Druzus, beoorloogd. I. 60. Tiberius overwint hen. I. 60. zy verbinden zig met Civilis. I. 121. verbranden twee Romeinsche Winterlegeringen. I. 122. slaan de Romeinen. I. 124. Labeo overvalt hen. I. 149.

ſy taſten de Britanniſche Vloot aan. I. 168
Kant (Rehnier) bevordert de openbaare Preeke. VI. 165, 166. handelt heimelyk met Oranje, in 1571. VI. 328. gemagtigd tot het bewind in 't Noorderkwartier. VI. 395. tot de handeling over de Utrechtſche Unie. VII. 250. hy mistrouwt Leiceſter. VIII. 245
Kant (Reinier), Burgemeeſter te Gouda, door 't graauw gedwongen. XIV. 79
Kanter (Dirk) wordt Burgemeester van Utrecht. VIII. 301. X. 25. raakt buiten bewind. X. 26. bewerkt verandering in de Regeering door oproer. X. 27. wordt wederom Burgemeeſter. X. 28. wordt afgezet. X. 30. heeft kennis van een' toeleg om nieuwe verandering te bewerken. X. 31, 32. wordt gebannen. X. 32. ſterft te Leeuwaarden. X. 32
Kapelle van Ryſſel (Henrik van den) in bezending aan den Biſchop van Munſter. XIII. 82
Kapitein-Generaal. de noodzaakelykheid en noodeloosheid om 'er een' aan te ſtellen, wederzydſch beweerd, door de byzondere Geweſten, in 't jaar 1651 en ſedert. XII. 180, 181, 183, 188-190, 299-304. het Kapitein-Generaalſchap in Holland afgeſcheiden van het Stadhouderſchap. XIII. 289-295
Karakaaten. Oude Inwooners van Gallie. I. 161 *Aant.*
Karauſius ziet de zeeſchuimeryen der Saxers en Franken, door de vingeren. I. 222. doet zig tot Keizer verklaaren. I. 223. wordt omgebragt. I. 228
Kardinaalsgezinden dwarsboomen Oranje en de zynen. VI. 97. verliezen hun gezag. VI. 98. ſtemmen Egmonds reize naar Spanje af. VI. 102. dringen op ſtrengheid. VI. 113. worden beſchimpt. VI. 128
KAREL DE GROOTE wordt Koning van gantſch Frankryk. I. 418. zyne oorlogen met de Saxers. I. 419, 424, 429, 440. hy ſtigt een Hof te Nieuwmegen. I. 420. zyne Giften aan de Utrechtſche Kerke. I. 420. hy trekt naar Spanje. I. 422. overwint de Wilzen. I. 432. beoorloogt de Hunnen. I. 433, 435. verſchilt met de Engelſchen. I. 436. ſluit een Verdrag met de Saxers en Friezen. I. 442. geeft den Friezen wetten. I. 445. beweegt hen en de Saxers tot de belydenis van den Chriſtelyken Godsdienſt. I. 432, 446. wordt Keizer. I. 447. verdeelt zyn Ryk. II. 34. komt te Nieuwmegen. II. 35. ontvangt daar Koning Eardulf. II. 37. oorloogt met de Deenen. II. 35, 37, 39. komt te Boulogne. II. 41. ſterft. II. 42
KAREL de *Kaale*, Zoon van Keizer Lodewyk, krygt deel in 't Ryk. II. 56. verdeeling tuſſchen hem en zyne Broeders. II. 60. hy bekomt een deel van Lotharingen. II. 76. wordt Keizer. II. 83. of hy Dirk den I. de Kerk te Egmond hebbe opgedraagen. II. 110
KAREL de *Dikke* wordt Keizer. II. 86. ſtelt zig in 't bezit van Lotharingen. II. 87. geeft een deel deezer Landen aan den Noor-

Noorman Godefrid II. 87. wordt afgezet. II. 93
KAREL DE IV. (Keizer) ſtelt Hertog Albrecht aan tot Graave van Holland. III. 304
KAREL DE V. (Keizer) wordt gebooren. IV. 317. volgt zynen Vader op, onder Voogdye. IV. 337. verſcheiden' Huwelyken voor hem geſlooten, die afraaken. IV. 317, 356, 379, 380, 401. by tekent eene verklaaring tegen 't Regt van opperſte magt van Frankryk, over eenige Nederlanden. IV. 381. aanvaardt de Regeering in perſoon. IV. 388. bekomt het bewind over Friesland. IV. 390, 392. ſtelt nieuwe Verpondingen in. IV. 391. maakt verandering in de Dyksregeering. IV. 395. ſluit een verbond met den Koning van Frankryk. IV. 400. wordt tot Koning van Spanje gekroond. IV. 407. ſtelt orde op de ſchatting der groote en kleine Steden. IV. 412. de Penſionaris van Dordrecht vervalt in zyne ongenade. IV. 413. hy wordt Keizer. IV. 422. ſtelt orde op 't Land-beſtier. IV. 423. geeft een Plakaat uit tegen Luther. IV. 426. raakt in oorlog met Frankryk. IV. 429. bezorgt Adriaan den VI. de Pauſelyke waardigheid. IV. 439. ſluit een Verbond met Engeland. IV. 441. bemagtigt Friesland t'eenemaal. IV. 443. wint den ſlag van Pavie. IV. 450. maakt Beſtand en Vrede met Frankryk. IV. 451, 460. trouwt. IV. 465. raakt op nieuws met Frankryk in oorlog. IV. 466, 477. wordt Heer van Overyſſel. IV. 479. maakt Beſtand met Frankryk en Engeland. IV. 491. wordt Heer van Utrecht. IV. 495. maakt Vrede met Gelder. IV. 499. met Frankryk. IV. 503. wordt, door den Paus, gekroond. IV. 508. trekt naar Duitſchland. V. 7. komt in de Nederlanden. V. 14. doet eene Bede. V. 15. handelt hier over. V. 17. ſtelt zyne Zuſter Maria tot Landvoogdes. V. 21. geeft Plakaaten uit, op 't burgerlyk beſtier des Lands. V. 24. geeft een nieuw Berigtſchrift aan 't Hof van Holland. V. 30. zyne ſtrengheid tegen de Lutherſchen. V. 29. hy keert naar Duitſchland. V. 29. geeft aldaar vryheid van Godsdienſt, by voorraad. V. 66. beſluit Paltsgraave Fredrik aan 't Deenſche Ryk te helpen. V. 106. vordert hiertoe Holland Schepen af. V. 107. wordt Heer van Groningen. V. 115, 120 raakt in nieuwen oorlog met Frankryk. V. 124. onderneemt een' togt naar Tunis. V. 125. vereenigt het Nederſtigt met Holland onder éénen Stadhouder. V. 131. maakt vrede met Gelder. V. 135. met Frankryk. V. 144. beſluit tot een' togt naar Konſtantinopole. V. 157. die niet voortgaat. V. 159. zyne reis naar de Nederlanden. V. 179. hy komt te Gend. V. 181. ſtilt de beroerte aldaar. V. 181. komt in Holland. V. 186. doet eene Bede. V. 187. beſlist een' twiſt over 't Stapelregt. V. 188. komt te Utrecht. V. 190. maakt René van Chalons Stadhouder van Holland. V. 191. ſtelt orde op

de Regeering. V. 193. vernieuwt de Ordonnantie op de Admiraliteit. V. 196. zyn ongelukkige togt naar Algiers. V. 210. hy raakt, op nieuws, in oorlog met Frankryk. V. 211. bewerkt zyn regt op Gelder en Zutfen. V. 234. valt in Gulikerland, en bemagtigt Duuren en andere Plaatſen. V. 253. Hertog Willem ſtaat hem Gelder en Zutfen af. V. 255. zyne titels, met opzigt op de Nederlanden. V. 257. hy trekt naar Henegouwen en Kamerryk. V. 259. verbindt zig met Henrik den VIII. tegens Frankryk. V. 261. ook met Hertoge Willem van Gulik. V. 261. en met den Koning van Deenemarke. V. 262. trekt naar de grenzen van Frankryk. V. 268. belegert S. Diſier. V. 269. 't welk overgaat. V. 271. hy maakt vrede met Frankryk. V. 272. geeft den Biſſchop van Utrecht Oktroi, om Ketters te regt te doen ſtellen. V. 278. voert een' voorſpoedigen Kryg tegen de Proteſtanten in Duitſchland. V. 281. ſtaat van zyn' ontvangſt en uitgaave. V. 283. hy beſluit, in tyd van vrede, vierduizend Paarden op de grenzen te onderhouden. V. 298. doet uitſpraak over 't geſchil, wegens de onderhoorigheid der Nederlanden aan 't Keizerryk. V. 313. doet zynen Zoon, Filips, tot toekomenden Erfheer der Nederlanden inhuldigen. V. 328. maakt eene ſchikking op de opvolging. V. 333. beleent zynen Zoon, Filips, met de Nederlanden. V. 341. verklaart, dat dezelven nooit zullen konnen vanéen geſcheiden worden. V. 343. geeft wederom ſtrenge Plakaaten uit. V. 343. verzagt'er een weinig. V. 349. geeft een vonnis tegen Brabant, ten behoeve van Holland. V. 350. doet de Kerkvergadering van Trente hervatten. V. 362. maakt vrede met de Proteſtanten. V. 366. belegert Mets, vrugteloos. V. 370. verovert Terouanne en Hesdin. V. 387. ſluit een Huwelyk tuſſchen zynen Zoon en Koningin Maria. V. 392. ſticht Charlemont en Philippeville. V. 416. ſluit een Beſtand met Frankryk. V. 417. ſtaat het gebied over de Nederlanden af aan zynen Zoon Filips. V. 422-434. ontdoet zig van zyne verdere heerſchappyen. V. 435. keert naar Spanje. V. 436 ſterft. V. 438. vergelyking van zyn gedrag met dat van zyneu Zoon, Filips. VI. 3, 4

Karel, Aartshertog van Ooſtenryk. wat hem van de Spaanſche heerſchappy werdt toegelegd by het eerſte Verdrag van Verdeelinge. XVII. 12. wat, by het tweede. XVII. 30. uiterſte wil van Karel den II. ten zynen behoeve. XVII. 36. hy wordt tot *Koning van Spanje* verklaard. XVII. 206. landt te Lisbon. XVII. 207. zyne krygsbedryven in Spanje. XVII. 267, 285, 308, 323, 390, 390. hy trouwt. XVII. 314. wordt *Keizer*. XVII. 396. treedt in 't bezit der Ooſtenrykſche Nederlanden. XVIII. 80, 98. ſluit de Weener Verdragen met Spanje. XVIII. 306 enz. zyne *Pragmatike Sanctie*. XVIII. 311. zyne handeling in Duitſch-

Duitſchland. XVIII. 404. XIX. 7. hy verſterkt zig in Italie. XIX. 13. beantwoordt den voorſlag der Bondgenooten van Seville. XIX. 21. ſluit, met Groot-Britanje. XIX. 48. is misnoegd op het Spaanſche Hof. XIX. 78. zoekt de Staaten te beweegen om zig te moeijen met den oorlog om de Poolſche Kroon. XIX. 145. ſluit voorafgaande punten met Frankryk. XIX. 199, 201. en eene eindelyke Vrede. XIX. 240. ſterft. XIX. 285

Karel, Keurvorſt van Beijeren, handelt over zyn regt op de nalaatenſchap van Keizer Karel den VII. XIX. 289-292. wordt Keizer, onder den naam van *Karel den VII.* XIX. 335. verlieſt Beijeren. XIX. 337. handelt en ſluit met de Koningirine van Hongarye. XIX. 405. ſterft. XIX. 494

KAREL MARTEL wordt Groothofmeeſter van Frankryk. I, 364, 366. wordt door Raganfrid en Radboud geſlaagen. I. 366. overwint de Friezen. I. 367. zyn gezag waſt aan. I. 371. zyne giften aan Willibrord. I. 372. zyne Krygsbedryven. I. 373. hy beoorloogt de Friezen, te water. I. 375. overwintze. I. 377. ſterft. I. 382. verſchillend oordeel over hem. I. 382

KAREL *de Eenvoudige*, Koning van Frankryk, helpt Raginer en Odokar tegen Zwentibold. II. 102. bemagtigt Lotharingen. II. 104. ſtaat het Henrik, Koning van Duitſchland, af. II. 106. houdt 'er egter, nog eenigen tyd, bewind over. II. 106. beveſtigt Dirk den I. in zyn Graafſchap. II. 107. geeft hem 't bewind over de Kerkengoederen van Egmond. II. 108 redenen hiertoe. II. 113. hy wordt ontroond en ſterft. II. 114

Karel de VIII. Koning van Frankryk. IV. 231. raakt in oorlog met Maximiliaan en Filipa. IV. 236. maakt vrede. IV. 259. raakt op nieuws in oorlog met de Nederlanders. IV. 292. maakt vrede. IV. 294

Karel de IX., Koning van Frankryk, raakt in oorlog met de Hugenooten. VI. 257. beweegt Oranje om zyn volk af te danken. VI. 290. maakt vrede met de Hugenooten. VI. 331. ſlagting onder dezelven op zyns Zuſters Bruiloft. VI. 388. hy ſterft. VI. 468

Karel de II. wordt Koning van Spanje. XIII. 178. zoekt in 't viervoudig Verbond te treeden. XIII. 240. ſluit de Akenſche Vrede met Frankryk. XIII. 329. overeenkomſt wegens de onderſtandgelden door hem aan Zweeden te betaalen. XIII. 388. 393. Verbond der Staaten met hem. XIII. 468. handeling over eene nadere verbindtenis. XIV. 241. die getroffen wordt. XIV. 276. hy verklaart Frankryk den oorlog. XIV. 277. treedt in 't Verbond met Zweeden. XV. 90. verklaart Frankryk den oorlog. XV. 137. wordt tot verdrag genoodzaakt. XV. 244. handeling met hem. XV. 294. hy verklaart geen afſtand van zyne Nederlanden voor te hebben. XV. 294. doet Frankryk den oorlog aanzeggen. XVI. 9. treedt in 't Groot-Verbond. XVI. 103.

gerugten van zynen dood. XVII. 5. zyn uiterſte wil. XVII. 47. hy ſterft. XVII. 50

Karel de I. wordt Koning van Groot-Britanje. IX. 20. ſluit een Verbond met de Staaten. XI. 25. onluſten tuſſchen hem en de Staaten. XI. 56. hy zendt ſchepen naar Rochelle. XI 60. ſluit Vrede met Spanje. XI. 126. verſchoont zig deswege by de Staaten. XI. 128. raakt in ongenoegen met hen, over de vrye Scheepvaart en Viſſcherye. XI. 258. geeft zyne Dogter aan Willem den II. ter Vrouwe. XI. 300, onluſten tuſſchen hem en 't Parlement. XI. 322-326. hy zendt zyne Gemaalin met een geheim oogmerk naar Holland. XI. 327. raakt in openbaaren oorlog met het Parlement. XI. 329, 339. Fredrik Henrik onderſteunt hem XI. 332. de Staaten zoeken de Vrede te bemiddelen. XI. 373. 's Konings Leger wordt geſlaagen. XI. 378. gevolgen van deeze nederlaag. XII. 7. hy wordt te regt geſteld. XII. 32. de Staaten zoeken, vergeefs, hem te redden. XII. 33. hy wordt onthalsd. XII. 34. drie zyner Regteren in Holland gevat. XIII. 46

Karel de II., Koning van Groot-Britanje, begroet door de Staaten. XII. 35. wykt naar 't Eiland Jernſei. XII. 36. naar Frankryk. XII. 204, 205. komt in Zeeland. XII. 429, 430. en in Holland. XIII. 5, 6. het Parlement herſtelt hem op den Troon. XIII 8. de Staaten begroeten hem. XIII. 8. hy beveelt hun den Prins van Oranje aan. XIII. 9, 11. vertrekt naar Engeland. XIII. 10. handeling der Staaten met hem. XIII. 10, 11, 44-47 hy wil niet dat Frankryk hunne Viſſchery handhaave. XIII. 21. is t'onvrede over hun Verbond met Frankryk. XIII. 33. zoekt zynen Neef, den Prins van Oranje, te bevorderen. XIII. 34. is zeer misnoegd op de Witt. XIII. 40, 41. ſluit een Verbond met de Staaten. XIII. 47 raakt met hen in oorlog. XIII. 105 enz. 118, 120, 141. aanmerkingen op zyne Oorlogsverklaaring. XIII. 143. hy wyſt den voorſlag van Frankryk tot vrede van de hand. XIII. 160. zoektze door middel van Spanje XIII 162. geeft voor niet te oorloogen om den Prins van Oranje te bevorderen. XIII. 165. ſtookt den Biſſchop van Munſter op tegen de Staaten. XIII. 171. haakt naar Vrede. XIII. 231. verklaart de Staaten niet tot verandering van Regeering te willen dringen. XIII. 236, 238. ſlaat den Haage tot handelplaats voor. XIII. 241, 242. verkleſt Breda. XIII. 244. ſchynt zekeren voorſlag der Staaten kwalyk te verſtaan. XIII. 255. verzoekt dat Klevit herſteld worde. XIII. 268. zendt Temple naar den Haage, om het drievoudig Verbond te bewerken. XIII. 296. Lodewyk de XIV. handelt met hem. XIII. 393-395. hy polſt den Keurvorſt van Brandenburg. XIII. 395-398. zyne handeling met de Staaten. XIII. 401-411. hy verbindt zig heimelyk met Frankryk. XIII. 417-420. zyne toeruſting tea oor-

oorlog. XIII. 439. hy vat misnoegen op over 't niet ſtryken. XIII. 443. geeft voor by 't Verbond te willen volharden. XIII. 445. handelt met de Staaten. XIII. 472-480. klaagt over beſchimping van zyn' Perſoon en volk. XIII. 478. ruſt zig toe ten oorloge tegen de Staaten. XIV. 5. verklaart hun den oorlog. XIV. 7, 9. zyne byzondere redenen hiertoe. XIV. 12. zyne eiſchen. XIV. 44, 107, 123. nieuw Verdrag met Lodewyk den XIV. XIV. 119. hy ſluit Vrede met de Staaten. XIV. 293 enz. bevordert de Vrede met Frankryk. XIV. 384, 459. weigert in 't Verbond met Zweeden te treeden. XV. 62. houdt zig buiten de Vredehandeling. XV. 96 en buiten 't byſtaan der Spaanſchen. XV. 131. ſterft. XV. 296

Karel de IX., Koning van Zweeden. handeling der Staaten met hem. X. 43, 47. hy ſterft. X. 48

Karel Guſtaaf wordt Koning van Zweeden. XII. 387. raakt in verſchil met Poolen. XII. 387, 391. ſluit een Verdrag met de Staaten. XII. 439. welk niet bekragtigd wordt XII. 442. handeling over deszelfs bekragtiging. XII. 464. hy behaalt veel voordeels op den Koning van Deenemarke. XII. 462, 463. ſluit met hem. XII. 463. hervat den kryg. XII. 465. de Staaten breeken de handeling met hem af. XII. 466. bekragtigen eindelyk 't geſlooten Verdrag. XII. 481. hy ſterft. XII. 482

Karel de XI., Koning van Zweeden, maakt vrede met Deenemarke. XII. 482. handeling met hem. XIII. 134. twee Verdragen met hem geſlooten. XIII. 277. overeenkomſt wegens de onderſtandgelden hem door Spanje te voldoen. XIII. 388-393. hy ſluit een Verbond met Frankryk. XIII. 470. zoekt de Vrede, in 1672, te bemiddelen. XIV. 242 enz. raakt in oorlog met de Staaten. XIV. 375. Verbonden met hem. XV. 60, 452. ſlaat den Staaten zyne bemiddeling voor. XVI. 136

Karel de XII., Koning van Zweeden, raakt in oorlog. XVII. 41-44, 173. treedt in 't Groot Verbond. XVII. 205. zyne Krygsbedryven. XVII. 409 enz. 492. zyn misnoegen op de Staaten. XVIII. 103. hy ſneuvelt voor Fredrikſtad. XVIII. 193

Karel Emmanuel, Koning van Sardinie, verklaart den Keizer den oorlog. XIX. 157. neemt de voorafgaande Vredepunten aan. XIX. 207. en de Vrede van Weenen. XIX. 244. maakt eiſch op het Hertogdom Milaan. XIX. 309. verdraagt zig met de Koninginne van Hongarye. XIX. 311

KAREL, naderhand Hertog van Bourgondie. zyne eerſte bedryven hier te Lande. IV. 43. zyne Regtspleeging, over die van Haamſtede. IV. 45. hy trouwt. IV. 46. vervalt in twiſt met zynen Vader. IV. 69. bekomt verſcheiden' Heerlykheden. IV. 70, 71. handelt, heimelyk, in Frankryk. IV. 77. Hertog Filips zoekt hem te doen vatten. IV. 80. vermoedelyke aanſlag van Lodewyk den XI. tegen hem. IV. 81. hy verſlaat de Franſchen, by Montlhery. IV. 84. overwint de

Lutkenaars. IV. 85. wordt *Graaf*. IV. 97. ſtaat de Lutkenaars andermaal. IV. 99. trouwt. IV. 99. wordt gehuldigd. IV. 99. verbindt zig met Eduard den IV. IV. 103. noodzaakt Lodewyk den XI. tot vrede. IV. 103. boudt het Graafgeding in Holland en in Zeeland. IV. 106. zoekt de Friezen tot onderwerping te brengen. IV. 107. raakt in nieuwe onluſt, met Lodewyk den XI. IV. 110. doet heimelyke poogingen, om Eduard den IV. op den Troon te herſtellen. IV. 115. 't gelukt. IV. 117. hy ſluit Beſtand en daarna Vrede met Frankryk. IV. 118. raakt in nieuwen oorlog met dit Ryk. IV. 123. ſluit Beſtand. IV. 124. ſtilt eene beroerte te Zierikzee. IV. 126. en te Dordrecht. IV. 127. ſpreekt Reinoud van Brederode vry. IV. 135. pandt Gelder en Zutfen. IV. 139. doet zig aldaar inhuldigen. IV. 140. ſtaat naar den naam van *Koning*. IV. 145. zoekt zyn gebied langs den Ryn uit te breiden. IV. 147. belegert. Nuis. IV. 149. verlaat het. IV. 152. bemagtigt Lotharingen. IV. 156. wint Granſon. IV. 157. verlieſt een' veldſlag aldaar. IV. 158. en nog een' by Murat. IV. 158. verlieſt Nancy. IV. 159. belegert het, andermaal. IV. 159. ſneuvelt. IV. 160. zyn aart. IV. 160. men twyfelt lang, of hy wel dood zy. IV. 162

Karel, Zoon van Adolf van Egmond, te Gend opgevoed. IV. 141, 306. Ridder geſlaagen. IV. 236. gevangen. IV. 237, 307. geſlaakt. IV. 307. hy komt in Gelderland. IV. 307. doet den Hollanderen den oorlog aan. IV. 307. de Ryksvorſten vanklaaren, dat hy geen regt op Gelder heeft. IV. 308. hy bemagtigt Leerdam. IV. 309. ſluit een Beſtand met den Aartshertoge Filips. IV. 317. die hem den oorlog aanzegt. IV. 323. hy verlieſt een' ſcheepsſtryd voor Monnikendam. IV. 323. zoekt hulp by Frankryk. IV. 329. ſluit een Beſtand. IV. 330. bemagtigt Grol, Lochem en Wageningen. IV. 340. ontvangt Franſche hulp. IV. 345. ſtaat zyns Legers. IV. 352. hy valt in Brabant en Holland. IV. 353. bemagtigt Muiden en Weesp. IV. 354. eiſcht Amſterdam op. IV. 354. beſtormt het Blokhuis, te Ypefloot. IV. 355. maakt vrede. IV. 358. breekt ze wederom. IV. 360. valt in Overyſſel. IV. 363. wint Harderwyk. IV. 365. en Bommel. IV. 366. wordt tot Beſchermheer van Utrecht aangenomen. IV. 368. verraſt Woudrichem. IV. 371. handelt over vrede. IV. 371. ſteekt de Voorſtad van Amſterdam in den brand. IV. 374. ſluit een vierjaarig Beſtand. IV. 376. verbindt zig met Graave Edzard. IV. 384. zyne inzigten hier mede. IV. 385. hy maakt zig meeſter van Groningen. IV. 384. bemagtigt verſcheiden' Plaatſen in Friesland. IV. 387. doet een togt naar Italie. IV. 397. verraſt Nieuwpoort. IV. 398. ſluit Beſtand met Karel den V. IV. 401, 406, 420, 447. trouwt. IV. 420 beſpiedt Holland in perſoon. IV. 436.

436. valt in Overyſſel. IV. 438. maakt wederom Beſtand. IV. 452. legt bezetting in Utrecht. IV. 469. verlieft de Stad. IV. 494. maakt Vrede met Karel den V. IV. 494. verbindt zig met Chriſtiaan den III. Koning van Deenemarke. V. 109. valt in Groningerland. V. 112. verlieft Groningen. V. 115, 120. maakt een Verbond met Frankryk. V. 126. begint den oorlog, op nieuws, tegen Karel den V. V. 127. maakt vrede. V. 135. zyn aanſlag op Enkhuizen. V. 143. hy twiſt met de Gelderſche Steden. V. 145. beſtemt haare ſchikking op de opvolging. V. 146. ſterft. V. 147

Karel Lodewyk, Paltsgraaf aan den Ryn, wordt uit Meppen verjaagd. XI. 275. in Frankryk vaſtgezet. XI. 286. geſlaakt. XI. 286

Karel, Prins van Spanje, in ſchyn, voorſchikt tot de Landvoogdye der Nederlanden. VI. 39, 50, 53, 55. wordt ter dood gebragt. VI. 317

Karel van Lotharingen (Prins) wordt Landvoogd der Ooſtenrykſche Nederlanden. XIX. 338. wint Praag. XIX. 341. trekt over den Ryn. XIX. 463. keert te rug. XIX. 469. gebiedt het Vereenigd Leger in de Nederlanden, in 1746. XX. 30

Karel, oudſte Zoon des Pretendents, komt in Frankryk. XIX. 423. verwekt eenen opſtand in Schotland. XIX. 525, 527. vlugt. XIX. 528

Karel van Poitiers wordt Opperopzigter der Hollandſche Dykaadjen. IV. 395

KARROVALDA, Legerhoofd der Batavieren, ſneuvelt. I. 75, 76

Karleton (*Dudley*), Gezant van Jakob den I. by de Staaten. X. 154. wordt aangezet, om, ten behoeve van Prinſe Maurits, eenen brief te verwerven van den Koning. X. 154. raadt de nationaale Sinode aan. X. 180. antwoord, hem, door die van Holland, gegeven. X. 181. Weegſchaal zyner Redevoeringe. X. 182. hy werkt tegen Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 331. zyn geſprek met Prinſe *Maurits*. X. 487

Karniſſe (*Heer van*) gemagtigd tot de handeling over de Utrechtſche Unie. VII. 250

KAROLOMAN, Zoon van Karel Martel, regeert Ooſtfrankryk. I. 382. noemt zig *Hertog* en *Prins* der *Franken*. I. 383. ſlaat de Saxers en Friezen. I. 402. wordt Monnik. I. 404

KAROLOMAN, Zoon van Pipyn, wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 418. ſterft. I. 418

Keren (*Noël van*), *Heer van Schoonewal*, zoekt Oranje tot Stadhouder van Vlaanderen te bevorderen. VII. 296. de moorder van den Prinſe maakt kennis met hem, in Frankryk. VII. 530. hy wordt, wegens Vlaanderen, gemagtigd tot de opdragt der heerſchappye aan Frankryk. VIII. 55. en aan Engeland. VIII. 90. wordt gewoonlyke Gezant der Staaten, in Engeland. VIII. 352. tragt de Koningin af te maanen van vrede met Spanje. IX. 92, 93. onderzoek, of hy haar tot het ontzetten van Oſtende hebbe ge-

geraaden. IX. 111. hy wordt van Jakob den I. in de hoedanigheid van Ambaſſadeur erkend. IX. 178. verwerft een' brief van hem, waarby 't verdraagen der Kerkelyke geſchillen geraaden wordt. X. 60. bewerkt de herlevering der verpande Steden. X. 103, 104. ſterft. XI. 21

Kaſembrood. Zie *Bakkerzeel.*

Kaſembrood (*Leonard*) handelt in Duitſchland en in 't Noorden. VII. 78. wordt tot de opdragt der heerſchappye naar Frankryk geſchikt. VIII. 54, 55. doet de reis niet. VIII. 56

KASIMIR. Zie ERNST, HENRIK, JOAN KASIMIR.

Kaſtel-Rodrigo (*Markgraaf van*) wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden, in 1644. XI. 396

Kaſtel-Rodrigo (*Don Francisco de Moura en Corte Real, Markgraaf van*) wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XIII. 137. weigert den Franſchen hulptroepen doortogt. XIII. 177. houdt by de Staaten aan, om hulp tegen Frankryk. XIII. 280, 281. begint moed te ſcheppen. XIII. 286. de Staaten dringen hem tot het aanvaarden van Frankryks voorſlag. XIII. 315. hy neemt de Wapenſchorſing aan. XIII. 318. de handeling met hem vordert. XIII. 321. hy aanvaardt een der twee punten van Frankryks tweeledigen voorſlag. XIII. 325. de Witts oordeel over zyn draalen. XIII. 329. hy waarſchuwt de Staaten tegen Frankryk. XIII. 332

Kaſtrickem (*Bruin van*) ſneuvelt te Schagen. II. 262

KATALONIE. Krygsbedryven aldaar, in 1674. XIV. 335. in 1675. XIV. 374. in 1677. XIV. 442. in 1678. XIV. 473. in 1689. XVI. 15. in 1690. XVI. 119. in 1691. XVI. 157. in 1693. XVI. 253. in 1694. XVI. 269. in 1695. XVI. 296. in 1696. XVI. 319. in 1697. XVI. 369. in 1705. XVII. 267. in 1706. XVII. 284. in 1713. XVIII. 13

Kats (*Jakab*), Penſionaris van Dordrecht, handelt in Engeland. XI. 58. ſommigen zoeken hem tot Raadpenſionaris te bevorderen. XI. 142. 't gelukt, XI. 242, 243. by wordt Groot-Zegelbewaarder. XI. 395. krygt kennis van de verzekering van zes Heeren en van een aanſlag op Amſterdam. XII. 91. opent en ſluit de groote Vergadering met eene aanſpraak. XII. 153, 198. brengt twee geſchriften van Willem den II., wegens 't gebeurde in 1650, te voorſchyn. XII. 192. legt het Raadpenſionarisſchap neder. XII. 213. trekt in buitengewoon Gezantſchap naar Engeland. XII. 213, 215, 216

Kats (*Nikolaas van*) ſtilt een oproer te Utrecht. III. 14

Kats (*Nikolaas van*), Heer van Schoonhoven. III. 148

KATTEN, waar zy woonden. I. 11. hun twiſt met de Batavieren. I. 11. verſcheiden' Plaatſen in de Nederlanden naar hen genoemd. I. 12 *Aant.* zy worden, door Germanikus geſlaagen. I. 65. belegeren Maguntiakum. I. 146. vallen in Belgie I. 192. worden door Antonius beoorloogd. I. 197

KATTENWALD of *Cattvulcus* bewerk

werkt een Verbond tuſſchen Cezar en de Batavieren. I. 47
Kauchen, oude wooning van dit volk. I. 59 *Aant.* togt van Druzus tegen hen. I. 59. hunne zeeſchuimeryen. I. 91. door Korbulo beteugeld. I. 93, 95. zy vallen in Belgie. I. 192
Kouw (*Iman*), Raadsheer, naar Goes gezonden. XVI. 207, 214. Zie *Cow.*
Kouwenburg (*Pieter van*) *van Beloïs* verklaart Uitenbogaard niet meer te konnen hooren prediken. X. 150. wordt tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot geſteld. X. 340
Keenenburg, bemagtigd door Henrik den III. II. 159
Keenenburg (*Otto van Egmond*, *Heer van*), tekenaar van 't Verbond der Edelen, gemagtigd om een Vertoog te doen aan de Landvoogdeſſe Margareet. VI. 152. hy handelt heimelyk met Oranje, in 1571. VI. 328. verwelkomt 's Prinſen Bruid. VII. 68. handelt over de opdragt der Graaflykheid aan hem. VII. 513
Keizer (*Abraham*) over verbooden verſtandhouding geſtraft. XIII. 435
Keizer (*Nanning*), Penſionaris van Hoorn, door Willem den II. in hegtenis genomen. XII. 90. op Loeveſtein gezet. XII. 92. geſlaakt, mids zig onthoudende van de Regeeringe. XII. 109. herſteld in zyne waardigheid. XII. 127, 194. hy handelt in Deenemarke. XII. 271-276
Keizerryk (Duitſch) geſchil over de onderhoorigheid der Nederlanden aan het zelve. V. 301
Keizerryk (Griekſch of Oosterſch) ſtaat van het zelve. II. 40
Kemp (*Pieter*) wordt tot de Utrechtſche Vredehandeling gemagtigd. XVIII. 427
KENNEMERLAND [*Kinnin* of *Chinbeym*] aan Roruk ter Leen gegeven. II. 49. eenige goederen, in dit Graafſchap, Dirk den II. afgeſtaan. II. 126. door Graave Lodewyk bemagtigd. II. 316
KENNEMERS ſtaan op tegen Dirk den VI. II. 222. onderwerpen zig. II. 223. verwoeſten Schagen. II. 260. ſtaan op tegen de Edelen. III. 10. vallen in Amſtelland. III. 11. belegeren Haarlem. III. 13. verbinden zig met de Stigtſchen. III. 12, 14. verliezen hunne voorregten, om 't weigeren van 's Graaven bede. III. 207. loopen Holland af. III. 471. worden voor Hoorn geſtuit. III. 473. verliezen hunne voorregten. III. 476. worden in dezelven herſteld. IV. 54. verbeurenze op nieuws. IV. 283. en verkrygenze wederom. IV. 283
Kerby (*Jozef*), Engelſche Conſul te Amſterdam. zyn huis wordt geplonderd. XVI. 312
Kerkberoeringen hier te Lande, in 1750 en 1751. XX. 377 enz.
Kerkenorde der Sinode van 1586 beveſtigd, door Leiceſter. VIII. 153. aangenomen onder voorwaarden, door de Staaten. VIII. 189
Kerkenorde, in 1591, ontworpen door de Staaten. VIII. 361. wordt niet bekragtigd. VIII. 363. beſluit der Staaten daaromtrent. X. 54, 55
Kerkenorde der Staaten van Utrecht van 1612. X. 55

Ker-

Kerkenorde der Sinode van Dordrecht van 1619 wordt niet goedgekeurd door de byzondere Staaten. X. 329
Kerkhove (*Melchior van den*) voert het bevel over den onderſtand in Schepen aan Venetie. X. 308
Kerkvergadering van Trente byeen geroepen. V. 277. voortgang derzelve. V. 280. klein getal der Leden, aldaar, in 't eerſt, ſamengekomen. V. 280, 365. zy wordt hervat. V. 360. Nederlanders derwaards gezonden. V. 362. zy wordt beſlooten. V. 365. en gezogt in te voeren in de Nederlanden. VI. 102, 110, 111. 't gelukt, met eenige bepaaling. VI. 113, 114
Kerkvergaderingen der agtſte eeuwe. I. 394
Keepen ('t Slotte) gewonnnen, in 1568. VI. 287. wederom in 1574. VI. 471. door Parma bemagtigd. VII. 242
Keersland (*Joh. Ker van*) geeft aanleiding tot het opregten eener Ooſtindiſche Maatſchappye door den Keizer. XVIII. 266
Ketel (*Roelof*) tragt Groningen aan de Staatſche zyde over te brengen. VIII. 76. wordt ter dood gebragt. VIII. 77
Kettery van Adelbert en Klemens. I. 391. van eenige Friezen. II. 45. van Tanchelyn. II. 211
Keulen. geſchil met den Biſſchop van Keulen, over 't regt tot de Kerke van Utrecht. I. 408. Vredehandeling aldaar, in 1579. VII. 277-285, 310-316. byeenkomſt aldaar, over de Kleefſche en Gulikſche nalaatenſchap. X. 44. Vredehandeling aldaar, in 1673. XIV. 244 enz. wordt gerekt. XIV. 264
Keulen (*Keurvorſt van*) klaagt over 't ſchenden van zynen bodem. VIII. 348. eiſcht Rynberk te rug van de Staaten. VIII. 469. IX. 29. hun antwoord. VIII. 469. zyn misnoegen op de Staaten neemt toe. XII. 15. overeenkomſt met hem wegens Rynberk. XIII. 374. zyn voorneemen om de Staaten te beoorloogen ontdekt zig. XIV. 5, 12. hy verklaart hun den oorlog. XIV. 27. verſchil over eenen opvolger. XV. 413
Keuren van Schieland tegens de afgezonderde Vergaderingen der Contraremonſtranten. X. 141
Kick (*Abraham*), Conſul der Engelſche Natie te Rotterdam. XV. 303
Kies (*Pieter*) helpt Haarlem aan 's Prinſen zyde overbrengen. VI. 368. wordt 'er Burgemeester. VI. 412. wordt gevangen gezet. VI. 432. ſtilt de beroerte, in 1578. VII. 210
Kievit (*Joan*) wegens Rotterdam zitting hebbende in de Gekommitteerde Raaden, heeft deel in den handel van Buat. XIII. 219. wykt ten Lande uit. XIII. 220. vonnis over hem. XIII. 223. Karel de II. verzoekt, vergeefs, om zyne herſtelling XIII. 268. hy is verdagt van 't verwekken van beweeging in Rotterdam. XIV. 76. komt aldaar te rug. XIV. 115. is ten tyde van den moord der Witten in den Haage. XIV. 176. bekomt brieven van *Abolitie*. XIV. 193. wordt Vroedſchap en Penſionaris te Rotterdam. XIV. 194. en Raad

Raad en Fiskaal ter Admiraliteit. XV. 327. hy raakt in hegtenis. XV. 327. beſchuldigt andere Raaden. XV. 327, 330. word gepronniſt. XV. 334. raakt los. XV. 334
Killegrei (*Henrik*) wordt tot Lid van Leiceſters Kamer van Geldmiddelen aangeſteld. VIII. 156, 157. levert Leiceſters Akte van afſtand over. VIII. 270
Kimbren, waar zy oudtyds gewoond hebben. I. 6. hun oorlog met de Romeinen. I. 8-11
Kinnin of *Kinhim*. Zie KENNEMERLAND.
Kinheim (Beek). waar gelegen. II. 107
Kinſchot (*Antoni van*), Griffier van 't Hof. XV. 259
Klaas Korf, de Ontvanger. zyn ſchraapzugt. IV. 262. zyn huis wordt geplonderd. IV. 273
Klaaszoon (*Reinier*), Onder-Admiraal, ſteekt den brand in zyn eigen buskruid. IX. 222
Klant (*Adriaan*) *tot Stedum*, *Heer van Nitterſum*, gemagtigd tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 405
Klant (*Egbert*) vervoegt zig, wegens zeker geſchil in Stad en Lande, aan de algemeene Staaten. XIII. 342
Klaſſikus verbindt zig met Civilis. I. 147, 149. doet zig voor Romeinſch' Veldheer erkennen. I. 151
KLAUDIUS (Keizer) herſteld zekeren Altaar. I. 91. trekt tegen de Britten. I. 91. wordt vergiftigd. I. 95
KLAUDIUS CIVILIS. zyn afkomſt en gedaante. I. 117. togt tegen de Britten. I. 91. hy wordt gevanghelyk naar Rome gevoerd. I. 99. in vryheid herſteld. I. 102. beſluit tegen de Romeinen op te ſtaan. I. 117. veinſt Vespaziaans zyde, tegen Vitellius, te kiezen. I. 117. hitſt de Batavieren op tegen de Romeinen. I. 120. verbindt zig met de Kaninefaaten. I. 121. ontveinſt, deel aan derzelver vyandelykheden te hebben. I. 124. ſlaat de Romeinen. I. 124 zoekt de Galliërs aan zyne zyde te trekken. I. 125. verjaagt twee Keurbenden. I. 127. brengt zyn volk onder den eed van Vespaziaan. I. 131. beſtormt en belegert Vetera. I. 132, 136. men zoekt hem de wapenen te doen afleggen. I. 139. hy tokkelt de Treviren. I. 140. overmeeſtert Aſciburgium. I. 140. wordt te Gelduba afgeſlaagen. I. 141. Vokula verjaagt hem van voor Vetera, op nieuws. I. 145. zyne Ruitery ſlaat de Romeinſche. I. 145. hy verklaart zig vyand der Romeinen. I. 146. beweegt de Galliërs tot opſtand. I. 143, 147, 149. Vetera geeft zig aan hem over. I. 152. hy legt zyn hair af, als overwinnaar. I. 153. hy brengt de Agrippiner Bouwſtad over aan zyne zyde. I. 156. ook de Tongeren. I. 158. Cerialis ſlaat hem. I. 166. de Ubiën vallen hem af. I. 167. zyne tweede nederlaag. I. 171. hy verbrandt de Stad, en wykt op 't Eiland der Batavieren. I. 172. overvalt de Romeinſche Legerplaatſen op dit Eiland. I. 174. zyne derde nederlaag. I. 177. hy ruſt eene Vloot toe. I. 178. hy ſluit vrede met Cerialis. I. 181

KLAU-

KLAUDIUS LABEO; Overſte eener Bataviſche vleugel, raakt met Civilis in geſchil. I. 127. loopt de Landen der Kaninefaaten en Marezaaten af. I. 149. poogt Civilis te ſtuiten. I. 157, 158
KLAUDIUS VIKTOR, Zuſters Zoon van Civilis, overvalt Aſciburgium. I. 141
Kleeding. Pragt derzelve, ten tyde der Hertogen Filips en Karel. IV. 97. bepaald, ten tyde van Karel den V. V. 27, 29. 293
Kleef (*Huis* te) door Hertoge Albrecht geſtigt. III. 353
Kleef ingenomen door Graave Willem, in 1635. XI. 207, 208
Kleerbaage (*Julaan*). zyn aanſlag op 's Hertogenboſch. VIII. 67. op Gorinchem. VIII. 176. hy ruimt deeze Stad. VIII. 205. wordt te Utrecht gevat. VIII. 300. raakt los. VIII. 363
KLEEVE, GULIK en BERG. Onluſten over het regt tot deeze Hertogdommen. VIII. 416. X. 7. de Staaten neemen 'er deel in, VIII. 418, 437, 438. IX. 24, 435. X. 44. zy verklaaren zig voor Brandenburg en Nieuwburg X 9. toeſtand der zaaken, in 1613 en 1614. X. 71-75. Verdrag van Zante. X. 78-80. de Landen worden, grootendeels, ontledigd van vreemd Krygsvolk. XI. 129. nieuwe twiſt over deeze Landen. XII. 203, 204
Klemens en *Adelbert*, Ketters der agtſte eeuwe. I. 391
Klerk (*Koenraad*) bewerkt de opdragt der Souverainiteit van Gelderland aan Willem den III. XIV. 345
KLODIO regeert over de Saliſche Franken. I. 281, 282. waar by zyn verblyf hadt. I. 282 *Aant.* hy maakt zig meeſter van eenig Land in Gallie. I. 287
Kloek (*Pieter*), Raad van Amſterdam, handelt met Willem den II. XII. 104
Kloet (*Herman Fredrik*), Overſte van Nuis, helpt Werle inneemen. VIII. 125. verlieſt Nuis. VIII. 131. wordt gekwetſt. VIII. 133. en in zyn bed verworgd. VIII. 133
Kloet (de Ritmeeſter) redt Lodewyk van Naſſau in den ſlag by Nieuwpoort. IX. 83. wint Krakau. IX. 102
Kloosters geplonderd door Broderodes knegten. VI. 215, 232. door de Watergeuzen. VI. 309. door Oranjes Krygsvolk. VI. 385
Kloppenburg (*Joannes*), Predikant te Amſterdam, wykt ter Stad uit. XI. 84
KLOTARIS wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 320. overwint de Saxers. I. 321. wordt door hen overwonnen. I. 323. ſterft. I. 323
KLOTARIS DE II. wordt Koning van Frankryk. I. 330. overwint de Saxers en Friezen. I. 330
KLOVIS, Koning der Franken, overwint Syagrius. I. 301. en verſcheiden andere Mogendheden in Gallie. I. 304. ook de Alemannen, Friezen en Saxers. I. 307. wordt Chriſtenſch. I. 307. verdraagt zig met de Armorichen. I. 308. overwint Sigebert, Kararik en Regnomer. I. 309, 310. neemt de waardigheid van *Conſul* aan. I. 308. ſterft. I. 310
KLOVIS DE II. wordt Koning van Frankryk. I. 347

KLOVIS DE III. wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 348
KLUNDERT bemagtigd door Mondragon. VII. 62
Kneght laat zig op zyns Heeren lyf doorſteeken. VII. 241
Kniphuizen van Luisberg handelt te Stade. XII. 388
KNODENBURG geſtigt, in 1590. VIII. 345. belegerd door Parma. VIII. 357. verlaaten. VIII. 358. door de Franſchen veroverd. XIV. 34
KNOKKE (Fort DE) veroverd door de Franſchen, in 1744. XIX. 456
Knuit (*Joan de*) door Fredrik Henrik aangeſteld om den eerſten Edele in Zeeland te vertoonen. XI. 6. helpt hem aan 't geruſt bezit van 't Prinsdom Oranje. XI. 131. zyne handeling in Frankryk. XI. 196, 276, 277, 278. hy wordt gemagtigd tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 404, 405. doet een' keer naar den Haage. XI. 415. is verdagt by de Franſchen. XI. 419, 451. handelt, van wege het Huis van Oranje, met de Spaanſchen. XI. 425, 475, 488. zyne plaats onder de Staaten van Zeeland wordt hem ontzeid. XII. 132
Knyf (*Joannes*) wordt Biſſchop van Groningen. VI. 66
Kobbe (*Maarten*) verlieſt Lingen. IX. 189
Kodt (*Henrik*), Penſionaris van Yperen, doet een voorſlag tot Vrede. IX. 90
Koeboorn (*Menno van*) verdedigt het Fort William. XVI. 179. helpt Namen veroveren. XVI. 283 enz. ook Venlo. XVII. 165. en Bon. XVII. 183
Koen (*Jan Pieterszoon*) ſtigt Batavia. X. 395, 399. wordt beſchuldigd door de Engelſchen. XI. 23. ſterft. XI. 23
Koenderts van Helpen (*Abel*), gemagtigd tot de handeling, in 1608. IX. 321. tot het onderzoek van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 288
Koenderts van Helpen (*Beernd*) doet afſtand van zyne plaats in de Generaliteit. XI. 348
KOENRAAD DE I. (Keizer) tragt naar Lotharingen. II. 104. ſterft. II. 105
KOENRAAD DE II. (Keizer). II. 149. ſterft te Utrecht. II. 153
KOENRAAD DE III. (Keizer) herſtelt de Utrechtſche Kerk, in 't regt op Ooſtergouwe en Weſtergouwe. II. 226. dringt Utrecht eenen Biſſchop op. II. 234. ſterft. II. 235
Koenraad, Roomſch-Koning, Zoon van Keizer Fredrik den II. II. 380. kant zig tegen Willem den II. II. 383. noodzaakt hem, Duitſchland te ruimen. II. 386, 387
Koenraad, Biſſchop van Utrecht, voltrekt het Slot te Yſſelmonde. II. 183. wordt aldaar belegerd. II. 188. en, volgens ſommigen, gedood. II. 189. bekomt de Graafſchappen Ooſtergouwe, Weſtergouwe, Islegouwe en Staveren. II. 194, 196
KOEVERDEN (Slot te) van ouds in bewaaringe des Biſſchops van Utrecht. II. 229
KOEVERDEN verlooren, herwonnen, en wederom verlooren, in 1580. VII. 339, 340, 342. bemagtigd door Prinſe Maurits, in 1592. VIII. 367. vergeefs be-

legerd, door Verdugo. VIII. 379, 385 ingenomen door de Bisschoppelyken. XIV. 129. herwonnen door de bezetting van Groningen. XIV. 239
Kogels (gloeijende) wanneer in gebruik gebragt in belegeringen. VII. 359
Kok van Neerynen (*Maximiliaan van Blois*, gezeid de) een der eerste tekenaaren van 't Verbond der Edelen. VI. 123. bevordert de tekening, by anderen. VI. 127. woont de byeenkomst te S. Truyen by. VI. 174. teekent zeker Verzoekschrift. VI. 204. komt by Brederode, te Amsterdam. VI. 220. wordt onthaald. VI. 277
Kok van Neeryneh (*Robert de*) dient onder Brederode. VI. 211
Kolkerman (*Gerard*) *Heer in Kollants-boek*, in bezending naar Zeeland op 't stuk der *Harmonie*. XIII. 335
Kolkerman (*Hans*) krygt last om Haarlem aan 's Prinsen zyde over te brengen. VI. 358. bevordert de omkeering van Enkhuizen. VI. 358. ook die van Haarlem. VI. 368. ontdekt een' aanslag op de Stad. VI. 410
Kolyn (*Pieter*), Burgemeester van Amsterdam, door de Herdoopers gedood. V. 95
Konsens (*Jeronimus*) handelt over Vrede met Spanje. VIII. 395
Kometen, twee hier te Lande, in 1618 gezien. X. 309. een in 1680. XV. 55. een in 1743, en een in 1744. XIX. 475
Kondrusen, een Germaniſch Volk in Gallie. I. 43
Koning (*Filips de*) sneuvelt voor Haarlem. VI. 417
Koning (*Jan Cybrechtsoon*) zoekt Dordrecht en Briele te doen omslaan. VI. 320. wordt verbrand. VI. 321
Koning (*Kornelis de*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23. gemagtigd om te handelen over 't zoeken van uitheemsche hulpe. VII. 79. *Aant.* handelt te Gend. VII. 110
Koningen (oude) der Franken. *Exatech* of *Atech*. I. 281. *Genobon* of *Genobaudes*. I. 221, 224. *Ashurikus* en *Regaisus*. I. 229, 230. *Mellobaudes*. I. 265. *Markomer* en *Sunno*. I. 268. *Klodius* of *Klodio*. I. 281. *Childerik*. I. 293. *Egidius*. I. 293. *Klovis*. I. 303. *Ragnakarius*. I. 304. *Kavarik*. I. 304, 309. *Sigebert*. I. 309. *Regnomer*. I. 310
Koningen van Oostfrankryk. *Theoderik*. I. 310. *Theodebert*. I. 312. *Theodebald*. I. 319. *Klotaris*. I. 320. *Sigebert*. I. 323. *Chilperik*. I. 326. *Childebert*. I. 327. *Theodebert de II.* I. 329. *Klotaris de II.* I. 330. *Dagobert*. I. 331. *Sigebert de II.* I. 344. *Dagobert de II.* I. 346. *Childebert de II.* I. 347. *Klovis de II.* I. 347. *Klotaris de III.* I. 348. *Childerik*. I. 348. *Theoderik de II.* I. 355. *Klovis de III.* I. 365. *Childebert de III.* I. 365. *Dagobert de III.* I. 365. *Chilperik de II.* I. 367. *Theoderik de III.* I. 371
Koningsmark (*Graaf van*), Luitenant-Generaal van 't Voetvolk. XIV. 229. zyn last op de bescherming van Bodegrave. XIV. 230. hy wykt. XIV. 231, 232, 233, 234. sneuvelt in 't beleg van Bon. XIV. 279

Koningsvry (*Fredrik van Bauxen, Heer tot*), neemt het Oppebevel aan over de Waardgelders te Utrecht. X. 229. wordt uit de Regeering geset. X. 254
Konstabel van Kastilie (*Don Ignatio Melchior Fernandes de Velasko en Tovar*) wordt Landvoogd der Spaansche Nederlanden. XIII. 469
Konstans, Zoon van Konstantyn, slaat de Franken. I. 233
Konstantinopole. Keizer Karel onderneemt een togt derwaards, die niet voortgaat. V. 157
Konstantius Chlorus slaat de Franken. I. 224. en Alemannen. I. 225
KONSTANTYN *de Groote* slaat de Franken. I. 230. of hy zagtmoedig geweest zy. I. 230. hy bezet den Ryn met Schepen en Volk. I. 232. begunstigt de Franken. I. 233
Konstantyn werpt zig tot Keizer op, in Gallie. I. 274
Koolhaas (*Kasper*), Predikant te Leiden, twist met Pieter Pieterszoon. VII. 334. wordt afgezet. VII. 374
Koophandel (algemeene). Voorslag van zyne Hoogheid tot herstelling van den zelven onderzogt. XX. 411 enz.
Koophandel (aloude) deezer Landen. I. 89, 123. op Engeland. I. 246, 437, 438. II. 7, 8. III. 21, 53, 63, 187, 405, 498. IV. 89, 233, 302, 321. V. 396. op de Oostzee III. 201. aanwas van den zelven. III. 251, 500
Koophandel op Engeland bekommerd. VI. 61, 75. hersteld. VI. 75. op nieuws verbooden, in 1569. VI. 305. wederom vrygelaten, in 1573. VI. 305. bedorven door de Akte van 't Parlement van 1651. XII. 212. XVI. 41
Koophandel op Frankryk van wat aanbelang. XIII. 18. wordt door Lodewyk den XIV. bekommerd. XIII. 438, 461
Koophandel op Groot-Britanje merkelyk beschoeid, door eene Akte van 't Parlement van 1651. XII. 211. XIII. 258, 267. XVI. 41
Koophandel op de Oostzee bekommerd, door 't verhoogen der Zondsche tollen. VI. 237. VIII. 319. XI. 379. groot gewigt van den zelven. XII. 467
Koophandel op Spanje en Portugal, hoe gedreeven, gedurende den Spaanschen oorlog. VII. 355, 356. wordt verbooden. IX. 55, 90. wederom vrygesteld; doch voor korten tyd. IX. 163. met Spanje, by de Munsterssche Vrede geregeld. XI. 473. XII. 23
Koophandel op de Spaansche Nederlanden verbooden. IX. 56. handeling over een Verdrag van Koophandel op dezelven. XVIII. 53
Koophandel op en van Zweeden, door Plakaaten bepaald. XVIII. 489
Kooren, verbooden uit te voeren, zonder betaaling van *Congie*- of Verlofgeld. IV. 481, 488. 't Verlofgeld wordt afgeschaft. V. 9. gebrek aan Kooren. V. 42, 293. 't Verlofgeld wederom ingevoerd. V. 164. andermaal afgeschaft. V. 105. op nieuws ingevoerd. V. 198. schadelykheid van het zelve. V. 201. 't wordt voor vyfentwintigduizend gul-

dens afgekogt. V. 207. wederom geheeven. V. 283, 293. den uitvoer van 't Kooren voorgenomen te verbieden. V. 293
Koorenwinder (*David*) beleidt een' aanflag op 't leeven van Prinfe Maurits. X. 451, 452, 459. wordt gevat. X. 470. en onthalsd. X. 474, 475
Koornbert (*Dirk Volkaartszoon*) bevordert het ontflag van 's Prinfen fchepen te Embden. VI. 325. fchryft eene Verdediging der Wethouderfchap van Leiden. VII. 336. moeilykheid, hem overgekomen, over 't opftellen van zeker Verzoekfchrift. VII. 369. hy ontdekt een' aanflag op Enkhuizen. VII. 464
Koornbert (*Frans Volkaartszoon*) bevordert de Hervorming te Amfterdam. VI. 194
Koornbert (*Klement Volkaartszoon*) bevordert de Hervorming te Amfterdam. VI. 194. handelt met Brederode. VI. 219
Koppenhage. Vredehandeling aldaar. III. 539. of de onzen aan de Voorwaarden, hier geftooten, voldaan hebben. III. 544. andere Vredehandeling aldaar. V. 45
Koppensdamme. (*Pieter Karel de Bils, Heer van*), oefent groot gezag in Thoolen. XVII. 149
Koppier. Zie *Kalflagen*.
Korbulo (*Domitius*) verjaagt den Kaninefaat Gannaskus. I. 92. doet hem ombrengen. I. 93. overheert de Friezen. I. 92. vereenigt Ryn en Maas, door eene graft. I. 94
Kornelis, Heer van Zevenbergen, trekt op tegen de Gelderfchen. IV. 323
Kornput. VII. 321. belegert Groningen. VII. 328. gebiedt binnen Steenwyk. VII. 357, 359
Kortenaar (*Egbert Meeuwszoon*) wordt Luitenant-Admiraal. XIII. 140. fneuvelt. XIII. 146
Kortgeene (*Filips van*). III. 331
Kortryk verlooren, in 1683. XV. 137
Korver (*Jan*) Schepen, en daarna Burgemeefter te Amfterdam. XIV. 338
Korver (*Nikolaas*), Burgemeefter van Amfterdam. XII. 393. Zie *Corver*.
Koſter (*Albert Pieterszoon*), Vroedfchap te Medenblik, raakt in hegtenis. VIII. 276
Koſter (*Kornelis Janszoon*) bevordert de openbaare Preeke. VI. 165
Koſter (*Maarten Janszoon*) bevordert de omwenteling van Amfterdam, in 1578. VII. 206. wordt Burgemeefter. VII. 209. heult met Leiceſter. VIII. 244
Koymans (*Baltbazar*) van Haarlem, gezonden aan Willem den III. XIV. 80. wordt Vroedfchap. XIV. 200, 202
Kraayenborſt (*Gerard van*) fpant aan tegen Floris den V. III. 67. wordt ter dood gebragt. III. 92
Kraayenſteyn (Huis te) boven Dordrecht. III. 124
Kraayenſtein (*Gerrit van*), Baljuw van Oudewater, ontkomt gelukkiglyk na 't overgaan dier Stad. VII. 64
Krakau ('t Slot) gewonnen, in 1601. IX. 102. verlooren, in 1605. IX. 195
Kreil (Bofch van) waar te zoeken. II. 214 *Aant.* voorval aldaar. II. 214

Krefers. betekenis van dit woord. V. 178 *Aant.*
Kreitſen des Duitſchen Ryks. de Nederlanden, eertyds, onder dezelven betrokken. V. 304
Kritekaart (*Kornelis*), Schepen van Lier, ſneuvelt. VII. 455
Krimpen. Schans aldaar verlooren. VII. 65. herwonnen. VII. 88
Kriſpus, Zoon van Konſtantyn, ſlaat de Franken. I. 232
Krok (Hopman *Michiel*) onthalsd. VI. 437
Krombout (*Adriaan Reinierszoon*) handelt in Duitſchland en in 't Noorden. VII. 78, 80 *Aant.* bevordert de omkeering van Amſterdam, in 1578. VII. 206. wordt aldaar Burgemeeſter. VII. 204
Krombout (*Nikolaas*), Raad in den Hove, afgezonden om Amſterdam in 't Beſtand te doen bewilligen. IX. 429. wordt tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot geſteld. X. 340
Krombout (*Reinier*), gemagtigd om met Leiceſter te handelen. VIII. 175
Krommon (*Martinus van*), wat, ten zynen laſte, in Wicqueforts papieren gevonden werdt. XIV. 384
Krommon (*Willem van*). XIV. 283
Kromwel (*Olivier*) wordt het hoofd van eenen aanhang in 't Huis der Gemeenten in Engeland. XI 375. helpt het Leger des Konings verſlaan by Nazeby. XI. 378. belet dat men met den Koning ſluite. XII. 8. brengt te wege dat hy te regt geſteld worde. XII. 32. ſlaat het Leger van Karel den II. XII. 205. neemt, onder den titel van *Generaal*, den klem der Regeeringe in handen. XII. 205. peigt tot vrede met de Staaten. XII. 248, 251. regt een' Raad van Staate op, waarvan hy 't hoofd is. XII. 259, 260. ſlaat eene ſamenvoeging der twee Gemeenebeſten voor. XII. 262. wordt tot *Protector* verheeven. XII. 312. vordert, dat Holland alleen den Prins van Oranje van de hooge waardigheden uitſluite. XII. 313, 320. de Akte daarvan gemaakt wordt hem overgeleverd XII. 328, 330. hy ſchryft aan de Staaten van Zeeland. XII. 343, 345. hy bekomt vergoeding, wegens de ſchepen, in de Zond aangehouden. XII. 364. ſluit een Verdrag met Portugal. XII. 384 raakt met Spanje in oorlog. XII. 385. ſluit een Verbond met Frankryk. XII. 385, 387. Holland zoekt hem te vriend te houden. XII. 429, 430. hy vermaant de Staaten tot ondersteuning der Waldenzen. XIII. 431, 433. zyn gezag raakt aan 't wankelen. XII. 469. hy neemt in overleg om zig *Koning* te doen verklaaren. XII. 470. hy ſterft. XII. 471
Kromwel (*Richard*) volgt zynen Vader Olivier op. XII. 471. wordt haaſt van 't bewind ontſlaagen. XII. 472
Kroonenburg, Slot aan de Vegt Graaf Floris de V. wordt derwaards gebragt. III. 78. de Edelen vlugten er op. III. 83. 't wordt belegerd. III. 88. en gewonnen. III. 90
Kroonenburg en *Loenen* (*Anthonis van Lynden*, Heer dus en niet van

van van der Linde] Heer van) in 't Lid der Edelen van Holland beſchreeven. X. 282
Kroonenburg (*Jan van*) Bevelhebber onder de Hoekſchen. IV. 255
Kruif (*Jan Lambertszoon*) wordt, om zeker zeggen, onthalsd. III. 473
Kruiningen (*Arnold van*) wooont een togt naar Vlaanderen by. III. 204
Kruiningen (*Jakob* of *Joos van*) ſneuvelt voor Greeme. V. 291
Kruiningen (*Jan van*) gebiedt binnen Zierikzee. III. 170
Kruiningen (*Jan, Heer van*) helpt in eene Landing op de Franſche kuſt. VI. 27
Kruisſchans veroverd door de Franſchen, in 1747. XX. 117
Kruisvaarten naar 't Heilige Land. Oorſprong derzelven. II. 199. wat er de Pauſen mede beoogden. II. 203. eerſte Kruisvaart. II. 200. veele Frieſche en Zeeuwſche Edelen neemen 'er deel in. II. 201. Keizer Fredrik de I. gaat op eene Kruisvaart. II. 273. Floris de III, verzelt hem. II. 273. Kruisvaart naar Damiate, door Willem den I. bygewohnd. II. 342. tegen de Stadingers. II. 372. de Hollanders en Zeeuwen verbinden zig tot eene Kruisvaart. II. 385
Kruptorix Hoeve in Friesland. I. 83
Krygsmagt der Nederlanden in 't begin der Regeeringe van Philips den II. VI. 9, 44, 47. der algemeene Staaten, in 1578. VII. 230. in 1595. VIII. 425. vermeerdering derzelve, in 1598. IX. 38. en in 1602. IX. 111. haar derzelve, in 1613. X. 74. in 1629. XI. 113. in 1648. XII. 59, 111. in 1668. XIII. 367. in 1716. XVIII. 136
Krygsraad te Amſterdam. De Doelisten vorderen, dat 'er verandering in gemaakt worde. XX. 281, 292, 294. 't geſchiedt. XX. 296, 297
Krygsvolk. Begrooting der kosten van deszelfs onderhoud. IV. 485, 488. oorzaaken van het verloopen deszelfs. IV. 497. het Krygsvolk, te water dienende, plagt, door Schouten en Burgemeesters, gemonſterd te worden. IV. 44
Krygszaaken. wat hier omtrent beraamd zy in de Groote Vergadering des jaars 1651. XII. 162, 177-190. Holland beweert, dat elk Geweſt volkomen gezag heeft over 't Krygsvolk, ter zyner betaalinge ſtaande. XII. 425. Friesland houdt het zelfde ſtaande. XV. 25 enz.
Krynszoon (*Abraham*) doet den Duinkerkeren afbreuk. XI. 162. verovert Suriname op de Engelſchen. XIII. 406
Krytwaarder. waardigheid van den Huize van Waſſenaar, van ouds. III. 442 *Aant.*
Kuik (*Godefrid van*), om 't ombrengen van Floris den Zwarten, in den Ryksban gedaan. II. 225, 226
Kuik (*Jan, Heer van*). III. 42. Zie *Jan van Kuik*.
Kuik (*Jan van*). Zie *Erps*.
Kuilenburg (Heerlykheid van) tot een Graafſchap verheeven. V. 428
Kuilenburg neemt vrye hoede van de Franſchen. XV. 35
Kuilenburg ('t *Graafſchap*) wordt aan

van den Prinſe van Oranje opgedraagen. XX. 315
Kuilenburg (*Floris van Palland, Graef van*) tekent het Verbond der Edelen, welk in zyn Huis te Bruſſel eerſt ontworpen was. VI. 125. levert het Verzoekſchrift over, VI. 141. laat prediken in zyne Stad. VI. 164. woont de byeenkomſt te S. Truyen by. VI. 174. wordt ingedaagd. VI. 258. gevonniſt. VI. 276. zyn huis te Bruſſel wordt geſloopt. VI. 284. hy bemagtigt zyn Slot Wittem. VI. 269. zyne leevenswyze, in Holland. VI. 285. hy wordt Lid van den Landraad. VII. 23. gemagtigd om over 't zoeken van uitheemſche hulpe te handelen. VII. 79
Aant. Leiceſter voert hem tot Lid des Raads van Staate in. VIII. 157. hy ſterft. IX. 36
Kuinder-Schans door de Biſſchoppelyken bemagtigd. XIV. 29. herwonnen door de Friezen. XIV. 131
Kuiper (*Gysbert*), Burgemeeſter van Deventer, wordt gemagtigd tot het ſluiten van een Verdrag met Frankryk. XV. 243
Kuzer (*Koenraad*) zet Hertog Albrecht op, tegen de Hoekſchen. III. 323. vernielt verſcheiden' Hoekſche Sloten. III. 326
Kuzer (*Willem*), Baljuw van Rynland, loopt het Land van Haſgeſtein af. III. 223
Kuzer (*Willem*), 's Graaven Hofmeeſter, wordt vermoord. III. 322
Kwarelbe (*Pieter van*) door Alva gezonden, om zig van Dordrecht te verzekeren. VI 349. wordt gevangen, en ſterft in de hegtenis. VI. 367
Kwaſt (*Hillebrand Gerritszoon*) doet den zeeſchuimeren afbreuk. X. 307. XI. 137
Kyfhoek (*Floris van*) verdedigt Schoonhoven. III. 467

L.

Laan (*Gerrit van der*) door Remero geſlaagen. VI. 413
Laan (*Nikolaas van der*) wordt Burgemeeſter van Haarlem. VI. 412. krygt laſt om orde op de Regeering te helpen ſtellen. VII. 16. wordt Lid van den Landraad. VII. 23. ontdekt een' toeleg op Enkhuizen, VII. 463
Labadiſten. XIII. 238
Lakenhandel (Engelſche). Verſchillen wegens denzelven. IX. 317. X. 105, 106. XI. 57
Lakens (Haarlemſche en Leidſche) in Frankryk nagemaakt. V. 273
Lakens (gouden, zilveren en zyden) vergeefs gepoogd te belaſten in Holland. VIII. 440
Lalaing (*Filips, Graaf van*). Oranjes ſchryven aan hem. VII. 105. hy wordt Stedehouder, onder Aarſchot. VII. 107. treedt in de Bruſſelſche Vereeniging. VII. 141. krygt het opperbevel over 't Staatſch Voetvolk. VII. 166. handelt met Anjou. VII. 199. verzoent zig met den Koning. VII. 304
Lalaing (*Joris van*). Zie *Ville*.
Lalaing (*Karel, Graaf van*) neemt de Landvoogdy waar voor den Hertoge van Savoje, in 1557. VI. 21, 23
Lalaing (*Kornelia van*), Zuſter van Rennenberg, beweegt hem

tot afval. VII. 320
Lam (*Jan Dirkszoon*). zyn bedryf in Weſtindie. XI. 14
Lambert Henrikszoon of *Mooi Lambert* verovert den Admiraal van Duinkerken. IX. 196. helpt den Scheepsſtryd voor Gibraltar winnen. IX. 253. vermoeden, of hy van wege Prinſe Maurits in Frankryk geweeſt zy. IX. 384 *Aant.* hy behaalt eenig voordeel op de zeeſchuimers. X. 308, 417
Lambrechtſen (*Willem Barend*), wegens Vliſſingen afgezonden aan den Prinſe van Oranje. XX. 78
Lamoraal, *Graaf van Egmond*, voert bevel in 't Keizerlyk Leger. V. 285, 371, 388. verzoekt de Koningin van Engeland, voor Prins Filips, ten Huwelyk. V. 391. Zie voorts *Egmond*.
La Motte (*Valentyn van Pardieu*, *Heer van*), wordt Overſte van 't Geſchut van 't Leger tegen Don Jan. VII. 166. verzoent zig heimelyk met Filips. VII. 243, 269. haalt de Malcontenten over tot 's Konings zyde. VII. 271. wordt vyand 's Lands verklaard. VII. 271. verraft Hondſchooten. VII. 277. zyn aanſlag op den Briele. VII. 304. hy komt voor Duinkerken. VII. 489. zyn voeleg op Ooſtende. VIII. 77. hy herwint Huy. VIII. 409. ſneuvelt voor Dourlans. VIII. 323
La Motte ſmeedt een aanſlag op Vliſſingen. XI. 237
Lampſink (*Adriaan* en *Kornelis*) ruſten Kaapers uit. XI. 162. verliezen Tabago. XIII. 119
Landman (*Thaddeus de*), Predikant in den Haage, vaart uit tegen 't Verbond met Frankryk. XIII. 156. yvert tegen de Regeering. XIV. 67
Landraad in 1575 opgeregt VII. 18, 22. afgekeurd door Oranje. VII. 19, 23. loopt te niet. VII. 25. Landraad in 1581 Anjou toegevoegd. VII. 409. treedt in 't bewind. VII. 415
Landſavechia (*Paulo Antonio*) verlieſt Breda. VIII. 343
Landsbergen (*Jan van*), Burgemeeſter van Middelburg, arbeidt aldaar om Willem den III. te bevorderen. XII. 145. zyn huis wordt geplonderd. XII. 146
Landvoogden (algemeene) der Nederlanden. Karel, Graaf van Charolois. IV. 44. Hertog Albrecht van Saxen. IV. 259. Engelbert van Naſſau, Heer van Breda. IV. 320. Willem van Croi, Heer van Chievres en Aarſchot. IV. 331. Margareet van Ooſtenryk, Hertogin Weduwe van Savoje. IV. 348. Maria, Koningin Weduwe van Hongarye. V. 21
Langakkerſchans geſtigt. XI. 227. door de Munſterſchen ingenomen. XIV. 29. door de Groningers herwonnen. XIV. 131
Lange (. . . *de*), Burgemeeſter van Gouda, handelt met de Utrechtſchen by Treſel. X. 210
Lange (*Willem Willemszoon de*), Burgemeeſter van Enkhuizen. zyn huis wordt geplonderd. XII. 288
Lange (*Rudolf van*), Burgemeeſter van Kampen, afgezonden naar Holland. XII. 407
Langerak (*Floris van Boetſelaar*, *Heer*

Heer van) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. woont de byeenkomst te S. Truyen by. VI. 174
Langerak (*Gideon van Boetselaar, Heer van*), der Staaten Gezant in Frankryk. zyn schryvens aan hun. X. 237. zyne handeling aan 't Fransche Hof. XI. 33, 61
Langerak (*Gysbrecht van*) wordt gevangen. III. 274
Langewagen (*Reinier*), Burgemeester te Hoorn. zyn huis word geplonderd. in 1672. XIV. 66. hy wykt naar Brabant. XIV. 261
Langobarden, hunne oude woning. I. 324 *Aant.* zy vallen in Italie. I. 324
Laurens Jakobszoon, Zie *Reaal*.
Laurens Janszoon Koster vindt de Drukkonst. III. 505
Law (*John*). Zyne Historie. XVIII. 217 enz. 229
Ledenberg (*Gilles van*), Sekretaris der Staaten van Utrecht, bevordert het aanneemen der Waardgelderen aldaar. X. 169. heeft kennis van 't voorneemen, om zig van eenige Steden te verzekeren. X. 206, 207. handelt ten huize van Tresel. X. 210, 216, 217. verbetert het Verbaal, daarvan opgesteld. X. 215. spreekt met de Hollandsche afgezondenen te Utrecht. X. 220. zoekt het krygsvolk, welk naar Utrecht komen moght, te doen ophouden. X. 228. verwyt Harteveld zyne blooheid. X. 229. word van zyn ampt verlaaten. X. 233. gevat, en naar den Haage gevoerd. X. 254. ondervraagd. X. 289. met de pynbank gedreigd. X. 290. hy beneemt zig zelven het leeven. X. 291. vonnis over zyn lyk. X. 376
Leede (*Floris van*). II. 295
Leede (*Herbaren van der*). III. 41
Leede (*Jan van der*). II. 41, 42
Leede (*Jan en Pelgrim van der*). III. 179. 180
Leede (*Volpert van*). II. 300
Leefdale (*Christoffel van*), bedienende des Graaven van Egmond, tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. beloofd geld tot ondersteuning van het zelve. VI. 255
Leefdale (*Fredrik Albert van*) helpt tot de ontdekking van een aanslag tegen Willem den III. XVI. 189
Leenen (kwaade), sedert den tyd van Willem den IV., gesplitst. III. 265. elk Leen was gehouden, den Graave in den oorlog te dienen. IV. 151
Leening (buitengewoone) door Hertoge Filips gevorderd. IV. 5. tot de reize van Koning Filips naar Spanje. IV. 308
Leenmannen des Bisschops van Utrecht. II. 268
Leenroerigheid (aloude) van Holland van het Duitsche Ryk. II. 257. III. 27, 63, 215, 216, 262, 304, 406, 422, 424, 549. IV. 67. V. 301. enz. 341
Lexmond, door de Gelderschen bemagtigd. IV. 309. door den Hertoge van Saxen herwonnen. IV. 310. bemagtigd door Chiappin Vitelli. VI. 474. beemt vryheid van de Franschen, in 1672. XIV. 35
Leeuwaarden. 't Slot aldaar ingenomen door Billy. VII. 165. verlaaten. VII. 165. afgebroken. VII. 166, 321, 322. de Stad omhelst de Geloofsvrede. VII.

216. geweldige beroerte aldaar. X. 24. nieuwe beweeging, in 1615. X. 88. waar uit verandering der Regeeringe ontstaat. X. 89-91. oproer aldaar, in 1626. XI. 218.

Leeuwen door de Franschen gewonnen, in 1678. XIV. 473. door de Bondgenooten, in 1705. XVII. 262

Leeuwen (*Diderik van Leiden van*), Burgemeester van Leiden. zyn merkwaardig schryven naar den Haage. XIV. 56. zyne handeling in Engeland. XIV. 478. XV. 24

Leeuwen (*Joan van*), Raad te Nieuwmegen, bedankt. XVII. 137. hersteld. XVII. 138

Leeuwen (*Pieter van*), Fiskaal der gevangenen, Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 288, 291. doet eenig onderzoek te Utrecht. X. 330.

Leicester (*Robert Dudlei, Graaf van*). VIII. 101. weet de Huwelyks-handeling tusschen Anjou en Koningin Elizabet te doen afbreeken. VII. 421. wordt Overste der Engelsche hulptroepen. VIII. 100. zyne inzigten. VIII. 101, 122. punten uit zyn Berigtschrift. VIII. 103, 238. de Staaten krygen 'er kennis van. VIII. 104. hy is misnoegd over Maurits verheffing. VIII. 104, 111. komt te Vlissingen aan. VIII. 110. genegenheid te hem waards. VIII. 113. hy wordt Opper-Landvoogd. VIII. 113. kiest eenige Leden in den Raad van Staate. VIII. 114, 115. verding met hem. VIII. 116, 117, 118, 119. zyn groot gezag. VIII. 119, 120, 121. hy slaat Schenk Ridder. VIII. 135. misnoegen tegen hem. VIII. 128, 129, 141, 148, 154. hy bemagtigt Doesburg. VIII. 135. belegert Zutfen. VIII. 135. verlaat de Stad. VIII. 136. wint de Schansen over dezelve. VIII. 136. neemt zyn verblyf te Utrecht. VIII. 142. houdt met onrustige menschen gemeenschap. VIII. 145. doet roozenobels munten. VIII. 146. geeft een Plakaat op de Zeevaart uit. VIII. 147. waar tegen geschreeven wordt. VIII. 154. 't wordt ingetrokken. VIII. 201. hy laat zig ophitsen tegen de Staaten. VIII. 149. vleit de Predikanten. VIII. 150. bewilligt in 't houden eener Sinode. VIII. 152. bevestigt eene Kerkenorde, aldaar gemaakt. VIII. 153. gebruikt zyn eigen wapen tot tegenzegel. VIII. 156. regt eene Kamer van geldmiddelen op. VIII. 156-160. schaft de vrywaaringen af. VIII. 160. ontkent last gegeven te hebben om Bois te vatten. VIII. 163. doet eene Bede aan Holland en Zeeland. VIII. 164. zyne wedde. VIII. 165. men geeft hem voldoening. VIII. 165. hy verandert de Regeering te Utrecht. VIII. 168, 248. legt toe om Maurits, Oldenbarneveld en anderen te ligten. VIII. 169, 240, 262. kwaad vermoeden op hem. VIII. 169, 173, 174, 185. de Staaten treeden met hem in onderhandeling. VIII. 176. hy poogt een' Admiraliteit te Oostende op te regten. VIII. 187. doet een' keer naar Engeland. VIII. 183, 187. verydelt de Duitsche werving. VIII. 184.

be-

bepaalt het gezag des Raads van Staate. VIII. 188. ſtookt de Koningin op. VIII. 195. ſchryvens aan hem. VIII. 200. hy vaart uit tegen Buis. VIII. 215. zyn zonderling ſchryven herwaards. VIII. 222. hy keert in Zeeland te rug. VIII. 226. verzoent zig, in ſchyn, met de Staaten. VIII. 227-230. nieuw misnoegen met hem. VIII. 230-232, 238. hy doet een voorſlag tot Vredehandeling met Spanje. VIII. 232. verdraait dien. VIII. 236, 237. vaart uit tegen Oldenbarneveld. VIII. 237. komt te Utrecht. VIII. 242. te Amſterdam. VIII. 243. wat hy daar voorhaalt. VIII. 243. hy wordt geſtuit in zyn' toeleg VIII. 244. trekt naar 't Noorderkwartier. VIII. 248. wil naar Friesland. VIII. 249. de Staaten van Holland leveren hem drie gewigtige Vertoogen. VIII. 252-257. hy zoekt zig van eenige Steden meester te maaken. VIII. 243, 248, 257-262. wykt naar Vliſſingen. VIII. 262. keert naar Engeland. VIII. 264. wat hem aldaar bejegende. VIII. 264. hy doet afſtand van de Regeering der Nederlanden. VIII. 265, 269. ſterft. VIII. 289

LEIDEN, door Graave Lodewyk bemagtigd. II. 316, 319. werpt de Vlaamſche bezetting uit. III. 166. wordt, door Jan van Beljeren, ingenomen. III. 440, 441. geweldige oproer aldaar, tuſſchen de Hoekſchen en Kabeljaauwſchen. IV. 10. de Kabeljaauwſchen bemagtigen de Stad. IV. 186. daarna, de Hoekſchen. IV. 194. wat later, de Kabbeljaauwſchen. IV. 197. de Hoekſchen zoeken haar, vergeefs, te herwinnen. IV. 253. aanſlag van 't Kaas- en Broodsvolk op de Stad. IV. 280. van de Herdoopers. V. 87. ongeruſtheid aldaar, in 1566. VI. 139. Beeldenſtorm. VI. 185. zonderling verding met de Onroomſchen aldaar. VI. 203. de Stad verdedigt zig voor den Raad der Beroerten. VI. 255. de Schout aldaar waarſchuwt de Onroomſchen. VI. 265. de Stad kiest 's Prinſen zyde. VI. 366. zy wordt belegerd, door Don Fredrik. VI. 451. 't beleg wordt opgebroken. VI. 468. Baldes belegert de Stad andermaal. VI. 482. Schanſen om dezelve. VI. 484. men beſtuit haar door water te ontzetten. VI. 485, 487. hugchelykheid deezer onderneeminge. VI. 488, 491, 493. muitery, honger en peſt in de Stad. VI. 490, 492, 493. zy wordt ontzet. VI. 493, 494, 495, de Prins verſtelt 'er de Wet. VI. 497. 's Lands Hooge School aldaar opgeregt. VI. 498. onluſt aldaar met de Predikanten. VII. 334-337. muitery, in 1587, geſtraft. VIII. 258, ontſchutteringe van eenigen. X. 167. bekommering in de Stad. X. 183, 266, 235. klagten van eenige burgers aan de algemeene Staaten. X. 235. de ſchuttery wordt 'er hereenigd X. 236. Maurits verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 272. eenigen aldaar, om den aanſlag tegen den Prinſe, onthaalsd. X. 470, 478. men vuurt niet in de Stad, over de Munſterſche Vrede. XI. 494. bezending derwaards, in 1650. XII.

77. de Stad is gesteld op 't bevorderen van den Prinse van Oranje. XII. 248. bewilligt niet in de Akte van Uitsluiting. XII. 325. vuurt niet over de Vrede met Kromwel. XII. 331. beweeging in de Stad. XIII. 150. zy vordert, dat men Willem den III. 't gtooter gezag geeve. XIV. 67. beweeging in de Stad, in 1672. XIV. 82, 196. veranderinge der Regeeringe. XIV. 196. eeuwfeest der Hooge Schoole, in 1675 gevierd. XIV. 377. verschil met Willem den III. over de Nominatie van Schepenen. XV. 279. plondering der Pagters huizen aldaar, in 1748. XX. 174. veranderinge der Regeeringe. XX. 301. oproer, na de verandering. XX. 303. de Stad ontvangt bezetting. XX. 303. eenige oproerigen gestraft. XX. 308

Leiden, (Meester *Gerard van*). III. 38

Leissen, wat, oudtyds, betekende. III. 387

Lek (*Filips van der*). III. 389

Lek (*Gysbrecht van de*). III. 392

Lek (*Henrik van de*). III. 41, 42

Lek (*Maurits van Nassau, Heer van de*) in de Edelen van Holland beschreeven. XIV. 217

Lek (*Volpert van de*). II. 259

Lekkerbeetje (*Gerard Abrahamszoon*, gebynaamd). zyn zonderling lyfgevegt met Breauté, op de Vugter Heide, IX. 72

Leoninus (*Elbertus*), Kanselier van Gelderland, van de Spaansche zyde, gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 25, 30. tot handeling met Holland en Zeeland. VII. 147. by erkent dat de Graaf van Buuren ten onregte vervoerd is. VII. 149. nodigt Oranje naar Brabant. VII. 168. wordt, wegens Gelderland, gemagtigd tot de opdragt der Heerschappye aan Frankryk. VIII. 55. verwelkomt Leicester. VIII. 113. wordt Lid van den Raad van Staate. VIII. 115, 120, 203. handelt in Engeland. VIII. 446. sterft. IX. 36

Leopold, Koning van Hongarye, wordt Keizer. XII. 474. trouwt met eene Infante van Spanie. XIII. 77. verzoekt de Staaten om hulp tegen den Turk. XIII. 137. tragt in 't viervoudig Verbond te treeden. XIII. 240. handeling der Staaten met hem. XIII. 422. hy sluit een Verbond met hen. XIV. 131. nog een. XIV. 275. hy treedt in 't Verbond met Zweeden. XV. 90. vermaant de Staaten om zig buiten de Oostfriesche geschillen te houden. XV. 109. raakt in oorlog met den Turk. XV. 124. XVI. 15. verzoekt, vergeefs, onderstand, van de Staaten. XV. 299. sterft. XVII. 264

Leopold Willem, Aartshertog van Oostenryk, wordt Landvoogd der Spaansche Nederlanden. XI. 450. handelt met de Staaten over 't naarkomen der Munsterssche Vrede. XII. 23-28

Lepeltak (*Andries*), Prokureur-Generaal van Jonkheer Frans van Brederode, wordt onthalsd. IV. 258

Lerma (*Hertog van*) raadt Filips den III. tot Vrede. IX. 234

Leslie (*Alexander*). zyne Krygsbedryven in Duitschland. XI. 238

Leu-

Leuven belegerd, in 1635. XI. 203. verlaaten. XI. 204
Leva (*Alonso Martinus de*) heeft deel in 't gevegt by Rimenant. VII. 225
Lewe van Adwart. Handeling met hem, om Prins Willem Karel Henrik Friso tot Stadhouder van Groningen te doen verkiezen. XVIII. 196. hy handelt tot bylegging der Ooftfrieſche geſchillen. XVIII. 512 enz. wordt te Groningen mishandeld. XX. 206
Leyen (*Jan Korneliszoon*) van Enkhuizen, een der eerſte Rederen naar Weſtindie. IX. 152
Licenten. Zie Verlofgelden.
LIEFRENSHOEK verlooren. VIII. 16. herwonnen. VIII. 78. veroverd door de Franſchen, in 1747. XX. 62
Lier verraaden aan Parma. VII. 454. aanſlag op de Stad. VII. 509. zy wordt verraſt, door Heraugiere. VIII. 425
Lier (*Fredrik van Reede, Heer van*) in de Edelen van Holland beſchreeven. XIV. 217
Liere (. . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125
Lieroord. De Staaten verſchuiven het ruimen deezer Veſtinge. X. 440. 445. zy wordt van Staatſche bezetting ontledigd. XIX. 483
Liesveld ('t Huis te) gewonnen, in 1572. VI. 367
Liesveld (*Dirk*) gemagtigd, om Oranje naar Brabant te nodigen. VII. 168. handelt over Vrede. VIII. 411. Prins Mauritsſteit hem ten toon. VIII. 413
Liesveld (*Herbert van*) wordt gevangen. III. 274
Ligtenberg (*Jakob van*) doodgeſlaagen. III. 163, 164
Ligtenberg (*Jan van*), Burgemeeſter te Utrecht, doet den Biſſchop vangen. III. 150
LIGTENVOORDE bezet door de Staaten. X. 94
Ligbart (*Diederik*) handelt met Anjou. VII. 199
LILLO vergeefs belegerd, door Mondragon. VIII. 16. verſterkt, in 1609. X. 6. veroverd door de Franſchen, in 1747. XX. 127
LIMBURG veroverd door Parma. VII. 198. herwonnen door Stakenbroek, in 1632. XI. 157. verlooren, in 1635. XI. 207. in 1675. XIV. 371. gewonnen, in 1703. XVII. 191. verſchil wegens de Stad. XVIII. 92
Lindanus (*Willem Damas*) wordt Biſſchop van Roermonde en Onder-Inquiſiteur over Holland enz. VI. 65. herſtelt den Roomſchen Godsdienſt te Breda. VII. 381
Lindenius (*Petrus*), Remonſtrantſch Predikant, wordt naar Loeveſtein gevoerd. X. 447. ontkomt uit de hegtenis. XI. 144
Lingen verovert door Maurits, in 1597. VIII. 474. 't Graafſchap komt aan hem. VIII. 474. Spinola bemagtigd de Stad. IX. 188, 189 Willem de III. wordt beveſtigd in 't regt op het Graafſchap. XV. 244
Lingoonen hunne oude wooning. I. 104
Linſchooten (*Jan Huigen van*) zoekt de eerſte door 't Noorden een' weg naar China. IX. 140
Lisra. welk water 'en mede gemeend

meend worde. II. 126, 127
Lipsius (*Justus*) schryft tot aanpryzing van een Bestand. VIII. 415. IX. 374
Liques (. . . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. brengt een toeleg tegen Alva uit. VI. 276. helpt Haarlem belegeren. VI. 414
Livrei, door byzondere Personnen, buiten hunne Huisgezinnen, verbooden te geeven. IV. 13. der byzondere Steden Pooreteren. IV. 151
Loketh. Zie Tolhuis.
Lochem, ingenomen door Hertoge Karel van Gelder. IV. 340. belegerd door Verdugo. VII. 465. ontzet. VII. 466, 484. verlooren. IX. 211. herwonnen, door Graave Ernst. IX. 219. veroverd, door de Munsterschen, in 1665. XIII. 174. herwonnen, XIII. 178. ingenomen, door de Bisschoppelyken, in 1672. XIV. 28
Locke (*Joannes*) komt in Holland. XV. 320
Lodewyk (Keizer) geeft den Friezen 't Regt op hun vaderlyk erfgoed weder. II. 42. ondersteunt Heriold. II. 43, 44, 49. geeft zynen Zoon Lotharius deel aan de Regeering. II. 45. handelt met de Deenen. II. 46, 48, 50, 53. geeft Heriold, Roruk en Hemming eenig bewind, hier te Lande. II. 48. verdeelt zyn Ryk onder zyne Zoonen. II. 56. sterft. II. 59
Lodewyk de II. (Keizer) eischt Lotharingen. II. 77. sterft. II. 83
Lodewyk (Koning), Zoon van Keizer Lodewyk, krygt het Land ter regter zyde des Ryns. II. 61. geeft Wasde aan Graave Dirk. II. 73. bekomt een deel van Lotharingen. II. 76. sterft. II. 83
Lodewyk, Hertog van Beijeren, tot Keizer verheeven. III. 213. trouwt met Margareet, Dogter van Willem den III. III. 206, 214. staat van het Keizerlyk Regt op Holland af. III. 214. twist met Paus Jan den XXII. III. 215. zoekt hulp by Willem den III. III. 216. wordt gekroond. III. 218. beveelt den Friezen Willem den III. onderdanig te zyn. III. 228. schryft aan de Stad Haarlem. III. 244. draagt deeze Landen zyner Gemaalinne op. III. 267. sterft. III. 274
Lodewyk, Zoon van Keizer Lodewyk den II., bekomt gantsch Lotharingen. II. 83. beoorloogt de Noormannen. II. 83. sterft. II. 86
Lodewyk de XI., Koning van Frankryk, raakt met Hertoge Filips in oorlog. IV. 79. zoekt, zo men meende, den Graaf van Charolois te ligten. IV. 81. maakt vrede, te Conflans. IV. 85. te Peronne. IV. 103, 105. welke bevestigd wordt. IV. 119. vangt nieuwen oorlog aan. IV. 123. sluit Bestand. IV. 124. bemagtigt een goed gedeelte der Bourgondische Staaten. IV. 163. zyn toeleg omtrent Holland. IV. 164. hy maakt vrede. IV. 221. sterft. IV. 231
Lodewyk de XII., Koning van Frankryk, zendt den Gelderschen hulp. IV. 316, 345. arbeidt, om Harderwyk en Bommel den Oostenryksehen te doen weder leveren. IV. 366. maakt Vrede. IV. 380

Lodewyk de XIII. wordt Koning van Frankryk. X. 41. de Staaten verhieuwen 't Verbond met hem. X. 41. Huwelyk geſlooten tuſſchen hem en eene Infante van Spanje. X. 107. hy raakt met verſcheiden' Ryks Grooten in oorlog. X. 108. de Staaten bieden hem hulp aan. X. 109. hy verdraagt zig met de Grooten. X. 109. klaagt over Aarſens. X. 237. wil geene Predikanten op de Sinode. zenden. X. 237. Gezantſchap der Staaten aan hem. X. 425. hy raakt in oorlog met de Hugenooten. X. 430. XI. 15, 18. ſluit een Verbond met de Staaten. X. 495. handelt met hen over een nader Verbond. XI. 28, 105. oorſaaken, waarom het niet geſlooten wordt. XI. 29-34. 't geſchiedt, eindelyk. XI. 123. 's Konings Moeder verlaat het Ryk. XI. 139. Zie *Maria de Medicis.* hy vangt eenen nieuwen handel aan met de Staaten. XI. 182. ſluit een Verbond met hen. XI. 186. laat zig tot eene Vredebreuk met Spanje overhaalen. XI. 195-201. geeft Fredrik Henrik den titel van *kyne Hoogbid.* XI. 246. argwaan op hem. XI. 316. hy ſterft. XI. 335

Lodewyk de XIV. wordt Koning van Frankryk. XI. 335. zyn Hof is misnoegd over 't ſluiten der Munſterſche Vrede. XI. 479. XII. 6. 't wordt hier te Lande verdedigd. XI. 482, 485-488. de Koning wordt uit Parys gevoerd. XII. 47. de Staaten handelen aan zyn Hof. XII. 50-52, 264-267. 't misnoegen van het zelve neemt toe. XII. 385-387, 447, 448. het legt beſlag op de Nederlandſche ſchepen. XII. 448. 't komt by. XII. 452. 't ſluit een Verdrag met de Staaten. XII. 453. 't misnoegen blyft egter duuren. XII. 454. hy ſluit de Pyreneeſche Vrede met Spanje. XII. 474. trouwt met de Infante Maria Thereſia. XII. 475. handeling der Staaten met hem, door een buitengewoon gezantſchap. XIII. 18-28, 29, 30. hy ſluit een Verbond met hen. XIII. 31. zyn toeleg op de Spaanſche Nederlanden. XIII. 106, 130. hy hitſt, zo men wil, Karel den II. op tegen den Vereenigden Staat. XIII. 109, 117, 118. zoekt de Witt om te koopen. XIII. 110. gronden van het regt zyner Gemaalinne op de Spaanſche Nederlanden. XIII. 113. zyn merkwaardig ſchryven aan d'Eſtrades. XIII. 114, 115. hy is agterlyk in 't belooven van bystand aan de Staaten. XIII. 130, 132, 133, 161. zyne bekommering. XIII. 131. hy is bedugt voor de verheffing des Prinſen van Oranje. XIII. 133, 152. ſlaat voorwaarden van Vrede voor. XIII. 159. die afgeweezen worden. XIII. 160. zendt den Staaten hulp toe tegen den Biſſchop van Munſter. XIII. 177. verklaart Karel den II. den oorlog. XIII. 203. zyne inzigten op de Bredaſche Vredehandeling. XIII. 246. zyn toeleg op de Spaanſche Nederlanden verwekt argwaan. XIII. 269, 270. hy geeft 'er den Staaten kennis van. XIII. 272. verklaart geen Verbond met Karel den II. te hebben geſlooten. XIII. 272. bemagtigt verſcheiden.

den Plaatſen. XIII. 275. zyn eiſch op Spanje. XIII. 275. zyn nieuwe voorſlag. XIII. 282, 320. hy is misnoegd over 't ſluiten van het drievoudig Verbondt XIII. 310, 333, 334. ontdekt de geheime punten van het zelve. XIII. 311. berigt de Staaten van den voorgenomen inval in 't Franche Comté. XIII. 313. ſluit de Akenſche Vrede met Spanje. XIII. 329. zoekt het drievoudig Verbond te verbreeken. XIII. 383. handelt, om de Staaten van het zelve af te trekken. XIII. 384. ook ten zelfden einde, met Zweeden. XIII. 386. en met Groot-Britanje. XIII. 393. zyne handeling in Duitſchland. XIII. 395, 398-401, 438. hy ſluit een Verbond met Karel den II. XIII. 417-420. de Staaten begroeten hem door eenen buitengewoonen Gezant. XIII 424. hunne handeling met hem. XIII. 425. hy valt in Lotharingen. XIII. 426. bekommert den Nederlandſchen Koophandel. XIII. 438, 461. verandert van inzigt omtrent de bevordering van den Prinſe van Oraaje. XIII. 457-460. ſchryft aan de Staaten. XIII. 466. ſluit een Verbond met Zweeden. XIII. 470 ruſt zig toe om de Staaten te beoorloogen. XIV. 5. doet ſchampere penningen op hen ſlaan. XIV. 6. verklaart hun den oorlog. XIV. 7. zyne eiſchen van hun XIV. 99, 120. hy ſluit een nieuw Verdrag met Karel den II. XIV. 119. en een ander met Keur-Brandenburg. XIV. 245. hy onderneemt niets na 't veroveren van Maaſtricht, in 1673. en waarom? XIV. 269. verklaart Spanje den oorlog. XIV. 277. verlangt naar Vrede. XIV. 343. maakt, op nieuws, beweegingen tot eene Vredebreuk met Spanje. XV. 50, 56, 83, 130. wat misnoegen op tegen de Staaten. XV. 64, 70, 71, 73. herroept het Edict van Nantes. XV. 314. twiſt met den Paus over de Vryheid der wyken te Rome. XV. 416. verklaart den Keizer den oorlog. XV. 444. den Paus, insgelyks. XV. 448. ook den Staaten. XV. 486. die hem ook den oorlog verklaaren. XVI 3. hy verklaart den oorlog aan Spanje. XVI. 8. aan Willem den III. XVI. 30. doet voorſlagen tot Vrede. XVI. 256, 272. ſluit afzonderlyk met Savoje. XVI. 383 enz. zyne heimelyke handeling aan 't Spaanſche Hof. XVII. 13. men verſpreidt dat hy geen oorlog zoekt. XVII. 25. hy verdedigt zig wegens 't aanneemen van den uiterſten wil van Karel den II. XVII. 60. zoekt de Staaten tot byzondere handeling te beweegen. XVII. 122. verklaart hun den oorlog. XVII. 159. wyſt de voorafgaande punten van 1709 van de hand. XVII. 337. handelt heimelyk met het Engelſche Hof. XVII. 396 enz. 419. verklaart zig afkeerig van oorlog. XVIII. 24, 65. of hy de hand gehad hebbe in de onderneeming des Pretendents. XVIII. 64, 69. hy ſterft. XVIII. 65

Lodewyk de XV. wordt Koning van Frankryk. XVIII. 66. verklaart Spanje den oorlog. XVIII. 200.

maakt

maakt vrede. XVIII. 236. Huwelyk voor hem geslooten met de Infante van Spanje. XVIII. 239. hy aanvaardt de Regeering in persoon. XVIII. 287. geeft een Plakaat uit tegen de Hervormden. XVIII. 290. besluit de Infante naar Spanje te rug te zenden. XVIII. 303. trouwt met Maria Leezinska. XVIII. 320. verzoent zig met het Spaansche Hof. XVIII. 450. krygt de kinderpokjes. XVIII. 494. verklaart den Keizer den oorlog. XIX. 155. sluit voorafgaande punten van Vrede met hem. XIX. 199, 201. en eene eindelyke Vrede. XIX. 240. ondersteunt de Keurvorsten van Beijeren en Saxen, tegen de Koninginne van Hongarye. XIX. 313, 317 enz. zoekt de Staaten af te maanen van 't vermeerderen hunner Landmagt. XIX. 343. biedt hun een Verdrag van Onzydigheid aan. XIX. 344, 459. wil hun Duinkerken in handen stellen. XIX. 347. doet hun, heimelyk, eenige opening tot Vrede. XIX. 393. is misnoegd op de Staaten, over 't ondersteunen der Koninginne van Hongarye. XIX. 403. zyn toeleg. XIX. 421. hy verklaart Groot-Britanje den oorlog. XIX. 426. en aan de Koninginne van Hongarye. XIX. 432, 452. hy biedt den Staaten wederom een Verdrag van Onzydigheid aan. XX. 18 is misnoegd over 't koopen van drie Fransche Oostindische schepen. XX. 20. vernietigt het Verdrag van Koophandel van 1739. XX. 21. herstelt het ten deele, en by voorraad, XX. 335

Lodewyk, Graaf van Loon, trouwt met de Graavinne Ada. II. 299, 300. vlugt naar Utrecht. II. 303. verzamelt een Leger. II. 312. bemagtigt Zuidholland, Leiden en Kennemerland. II. 316. verbrandt S. Aagtendorp en 't Egmonder Slot. II. 316. wint Leiden, andermaal. II. 318. breekt op van Voorschooten. II. 319. sluit een Verdrag met Bisschop Dirk den II. II. 321. en met Willem den I. II. 324. verlaat Holland. II. 327. zoekt zig in 't bezit daarvan te doen herstellen. II. 339. sterft. II. 340

Lodewyk, Graaf van Nassau, Broeder van Willem den I., raadt tot het brengen van nieuwe Leden in den geheimen Raad. VI. 97. tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. heeft tet op Antwerpen voor. VI. 127. levert het Verzoekschrift der Edelen over. VI. 141, 142. woont de byeenkomst te S. Truyen by. VI. 174. of hy de hand in den Beeldenstorm gehad hebbe. VI. 181. by sluit een Verdrag met de Landvoogdesse. VI. 191. zoekt geld te verzamelen. VI. 210. raadpleegt met Brederode te Viane. VI. 211. wordt ingedaagd. VI. 258. gevonnist. VI. 276. by trekt naar Friesland. VI. 271. bemagtigt het Huis te Wedde. VI. 272. bekomt geld uit de Ommelanden. VI. 272. slaat de Spaanschen by Heiligerlee. VI. 273. belegert Groningen. VI. 274. verlaat het. VI. 280. wordt door Alva geslaagen by Jemmingen. VI. 280. verzelt Willem den I. VI. 286. houdt zig, in 1570, te Rochelle op. VI. 323. handelt met

Frankryk en Engeland, VI. 330, 331, 468. verraft Bergen in Henegouwen. VI. 364. geeft de Stad op aan Alva. VI. 391. zyne aanbieding aan Frankryk. VI. 467. hy verzamelt een Leger. VI. 468. raakt flaags op de Mookerheide. VI. 469. fneuvelt. VI. 475. zyne afbeelding. VI. 471

Lodewyk van Naſſau woont den togt naar Kadix by. VIII. 440. neemt Bucquoi gevangen. IX. 45. wint Wageningen. IX. 72. helpt den ſlag van Nieuwpoort winnen. IX. 83. valt in 't Luxemburgſche. IX. 122. ſterft. IX. 169

Lodewyk Willem, Prins van Portugal, vraagt hier 's Konings goederen te beſlaan. XII. 202

Lodewyk van Brunswyk-Wolfenbuttel (Prins) wordt Veldmaarſchalk van den Staat. XX. 383

Lodewyk van Nevers, Graaf van Vlaanderen, ſluit een Verdrag met Willem den III. III. 202

Lodewyk van Brugge, *Heer van Gruithuizen*, wordt Stadhouder van Holland. IV. 114. beſchermt Koning Eduard den IV. IV. 114. wordt Graaf van Winchester. IV. 117. wordt ontzet van zyn Ampt. IV. 171

Lodewyk van Vlaanderen, *Heer van Pruet*. V. 237, 269. wordt Stadhouder van Holland. V. 270. ontſlaat zig van dit Ampt. V. 294

Lodegno (*Sanchio de*), Kolonel van een Regement voetvolk, onder Alva. VI. 241. wint 's Heerenberg. VI. 269

Lodron (*Alberik*, *Graaf van*) regt een Regement op in Tirol. VI. 240

Loevestein (Slot te) door Jonkheere Willem overmeeſterd. III. 344. gewonnen en verlooren, in 1570. VI. 326. herwonnen, in 1572. VI. 367. tot eene gevangenis van Staat gebruikt. X. 372, 413, 447. XII. 92. XIII. 209

Loevesteinſche Factie. Oorſprong deezes naams. XII. 225

Longueval (*Robert van*), *Heer van la Tour*, tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. verſlaat de beeldſtormers, by Auchy. VI. 189. dient onder Brederode. VI. 211

Lonk (*Dirk Janszoon*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23

Lonk (*Henrik*), zyn togt naar Brazil. XI. 117

Loo (*Albrecht van*) door Alva naar Holland gezonden, om den tienden penning in te voeren. VI. 373

Loo (*Paulus van*), Drosſaard van Muiden, werpt zig in Enkhuizen. VI. 357 zoekt, vergeefs, volk in Naarden te brengen. VI. 368. raakt in hegtenis. VII. 98 ontſnapt. VII. 98. wordt van zyn Ampt verlaaten. VII 133, 134

Loon Gelegenheid van dit Graafſchap. II. 301

Loon (*Adolf van*), Predikant te S Anneland, raakt in hegtenis. XX. 77. word geſlaakt. XX. 78

Loon (*Dr. Willem van*) raakt te Nieuwmegen uit de Regeering. XVII. 245

Looſen (*Sebaſtiaan van*) wordt Raad nevens den Prinſe. VI. 359. Lid van den Landraad. VII. 23. Kommis in Leiceſters Kamer van geldmiddelen. VIII. 157.

157. Raad van Staate. VIII. 203. handelt in Engeland. VIII. 446
Lopes (*Don Hieronimo*) verdedigt Rynbeek. IX. 105
Lorrendraaijers. Toeleg om hen te agterhaalen. VIII. 158
Lotharingen, hoe uitgeſtrekt van ouds. II. 62. twiſt over dit Ryk. II. 77, 104, 105. 't wordt in een Hertogdom veranderd. II. 103 Keizer Henrik de I. krygt 'er bewind over. II. 106, 116
Lotharius, Zoon van Keizer Lodewyk, krygt deel aan de Regeering. II. 46, 56. wordt Keizer. II. 61. hem wordt het Land tuſſchen den Ryn, de Scheide en de Zee toegelegd. II. 61. hy ſterft. II. 67
Lotharius, Hertog van Saxen, twiſt met Henrik den V. II. 216. wordt Keizer. II. 217. hegt Oostergouwe en Weſtergouwe aan Holland. II. 217. legt den twiſt by, tuſſchen Dirk den VI. en deszelfs Broeder. II. 223. ſterft. 226
Lotharius, Zoon van Keizer Lotharius, bekomt Lotharingen. II. 67. ſterft. II. 73
Louise van Coligni trouwt met Willem den I. VII. 499. brengt Fredrik Henrik ter weereld. VII. 510. zoekt haaren Zoon in Frankryk te bevorderen. IX. 423. raadt Maurits het Beſtand aan. IX. 423. ſterft. X. 407
Louverval (. . . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125
Ludlow (*Egmond*), een der Regteren van Karel den I. aangezogt om in Hollandt te komen. XIII. 167, 168, 169
Lugdunum is nu Lions. I. 105
Lugtenburg (*Jonathan van*), Sekretaris der Staaten van Utrecht. XIV. 348
Lusik. Verſchil tuſſchen de Stad en den Biſſchop. XII. 47, 48. de Staaten ſteeken 'er zig in. XII. 49. de Stad raakt in 's Biſſchops magt. XII. 49. Verdrag met den Biſſchop wegens La Rochette. XIII. 411. de Stad wordt, in 1689, bezet door de Staaten. XVI. 9. gebombardeerd door de Franſchen. XVI. 147. aanſlag op de Stad. XVI. 243. zy wordt ingenomen door de Bondgenooten. XVII. 166. overeenkomſt wegens de Stad. XVIII. 94, 96
Luikenaars, door de Hertogen Jan en Willem geſlaagen. III. 381. door den Graave van Charolois. IV. 85. door den zelfden, nu Hertoge Karel van Bourgonje. IV. 99. door Hertoge Maximiliaan. IV. 223, 224
Lumbres (*Gilain van Fiennes, Heer van*) wordt Admiraal, in 1570. VI. 321. VII. 82
Lumei (*Willem van der Mark, Heer van*), tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. verzelt Oranje op den togt van 1568. VI. 286. beloofft de dood van Egmond en Hoorne te zullen wreeken. VI. 286. wordt Admiraal over 's Prinſen Vloote. VI. 341. zeilt naar de Maaze. VI. 342. bemagtigt den Briele. VI. 342-344, 347. doet eenige Gorinchemſche Geeſtelyken ter dood brengen. VI. 367. wordt 's Prinſen Stedehouder over Holland. VI. 378, 380. klaagt over de Staaten. VI. 380 maakt zig van Rotterdam, Schiedam en Delft, mees-

meester. VI. 380. ook van Schoonhoven. VI. 381. hy straft, aldaar, 't mishandelen der Geestelykheid. VI. 382. zyn toeleg op Amsterdam mislukt. VI. 382. misnoegen op hem. VI. 395. hy wordt geslaagen, voor Haarlem. VI. 415. doet Pater Muis van Delft ophangen. VI. 434. wordt zwaarlyk beschuldigd. VI. 434. gevangen genomen. VI. 435. ontsnapt. VI. 435. sterft VI. 435. zyne afkomst. VI. 341 *Aant.*

Lupus. Zie *Wolf.*

Luforia, eene soort van Schepen. I. 217 *Aant.*

Luther (*Maarten*). Oorsprong en Voortgang zyner Leere. IV. 415, 425. V. 3. hy raakt in verschil met Zwinglius. V. 5. sterft. V. 292

Lutherschen prediken te Antwerpen. VI. 164. verzoeken de verbonden Edelen om bescherming. VI. 175. een Burgemeester van Woerden houdt hunne Leer voor de waare Hervorming. VII. 39. zy houden Godsdienstige byeenkomsten te Amsterdam. VII. 209. schryven te Antwerpen tegen de Keulsche Vredepunten. VII. 284. twist met hen, te Woerden. VII. 331. een hunner Predikanten houdt met de Kerken van Ryland gemeenschap. VII. 333. twist onder hunne Gemeente in 's Graavenhaage. XIX. 280

Luxemburg geblokkeerd, in 1681. XV. 57. verlaaten. XV. 84. gebombardeerd. XV. 137. belegerd. XV. 229. en gewonnen door de Franschen. XV. 232

Lynden (*Anthonis van*), Heer van Kroonenburg en Loenen [niet *Antonis van der Linde*] in de Edelen van Holland beschreeven. X. 282

Lynden (*Diderik, Baron van*) handelt over een Verdrag van Verdeelinge der nalaatenschap van Koning Willem den III. XIX. 94

Lynslager (*Henrik*), 's Lands Kapitein, gemagtigt tot de handeling met Marokko. XIX. 217. zyne verrigtingen. XIX. 220. hy zeilt met eene Vloot naar de Oostzee. XIX. 418

M.

Maalzoon (*François*) wordt gemagtigd tot de raadpleegingen op het aanzoeken van uitheemsche hulpe. VII. 79 *Aant.* handelt in Engeland. VII. 83. komt te Amsterdam. VII. 204. handelt over de opdragt der Graaflykheid aan Willem den I. VII. 512. wordt gemagtigd tot de opdragt der Heerschappye aan Engeland. VIII. 90. beweert dat Westfriesland een Gewest op zig zelf is. VIII. 322. wordt Syndicus van Westfriesland. VIII. 322. zyn last tot dit Ampt houdt op. VIII. 325

Maarschalk des Bisschops van Utrecht. Titel der oude Hollandsche Graaven. II. 148, 149

Maarseveen (*Jan Huidekoper, Heer van*), Schepen van Amsterdam, stelt, in 1650, orde op de verzekering der Stad. XII. 97. zyne vrymoedige taal tegen Graave Willem Fredrik. XII. 99. hy wordt, wegens Holland, naar Zeeland gezonden. XII. 227. woont, Burgemeester geworden, de Dagvaart in 1684 by. XV. 181, 183

Meerſeveen (*Joan Huidekooper van*), Sekretaris van Amſterdam. XVI. 75
Maarten van Roſſem overvalt en plondert 's Graavenhaage. IV. 483. valt in Brabant. V. 223. loopt de Meijery af. V. 224. komt voor Antwerpen en Leuven. V. 226 vereenigt zig met het Franſche Leger. V. 227. valt in Luxemburg. V. 247. bemagtigt Amersfoort. V. 247. loopt andermaal de Meijery af. V. 247. begeeft zig in dienſt van Karel den V. V. 256. zyne verdere Krygsbedryven. V. 370. en dood. V. 417
Maas (*Engelbert*), Raadsheer van Brabant, verſchilt met den Kanſelier. VI. 105
Maas (*Jakob*) handelt over vrede. VIII. 411
Maas (*Jakob*), Burgemeeſter van den Haage. zyn beleid om de Broeders de Witte te behouden. XIV. 165, 168
Maasdam (*Fredrik van Dorp*, *Heer van*) trekt in gezantſchap naar Zweeden. XII. 393
Maasdam (*Karel Filips van Dorp*, *Heer van*) in bezending naar Utrecht en Overyſſel. XVIII. 244
Maasland-ſluis ingenomen door de Spanjaarden. VI. 451, 484 ſchade, dit Dorp aangedaan, door de Duinkerker kaapers. XI. 258
Maastricht bezet door Noirkarmes, in 1567. VI. 222. geplonderd, door 't Spaanſch Krygsvolk, VII. 111. aanſlag op deeze Stad. VII. 197. zy wordt belegerd, door Parma. VII. 272. geeft zig over. VII. 275. Oranjes aanſlag op deeze Stad. VII. 319. Prins Maurits tragt 'er, insgelyks, naar. VIII. 384. zy wordt, door Fredrik Henrik, veroverd. XI. 152, 154, 157. met een beleg gedreigd. XI. 190. gevolgen van 't overgaan der Stad. XI. 192. aanſlag op dezelve. XI. 275. zy wordt veroverd door de Franſchen, in 1673. XIV. 267, 268. vergeefs belegerd door Willem den III. XIV. 396, 397. door Spanje te rug gevorderd van de Staaten. XV. 5-17. aanſlag op de Stad. XVII. 102. zy wordt, in 1748. belegerd door de Franſchen. XX. 180. gaat over. XX. 190
Maatelief de Jonge (*Kornelis*), Bewindhebber der Oostindiſche Maatſchappye, voert eene Vloot naar Indie. IX. 198, 301, 302. belegert Malakka. IX. 302. raakt ſlaags met eene Spaanſche Vloot. IX. 304, 306. wykt naar Johor. IX. 305. zeilt wederom naar Malakka. IX. 305. keert naar Bantam. IX. 307. zeilt naar Amboina en Ternate. IX. 307, 308. verſterkt Malaja. IX. 308. zeilt naar China. IX. 309. keert naar Bantam. IX. 309. en naar 't Vaderland. IX. 310
Mader (*Willem*) om voorgenomen brandſtigtery geſtraft. XIV. 286
Magnus (*Jakob*) in gezantſchap naar Deenemarke gezonden. IX. 274
Maguntiakum nu Mentz. I. 121. belegerd. I 146. de Kerk aldaar, door de Alemannen, beroofd. I. 262
Majart (*François*) raakt te Gro-

ningen in hegtenis. VII. 165
Maire (*Jakob le*) ontdekt de Straat, die naar hem genaamd is. X. 158
Maire (*Jakob le*) wordt Gezant der Staaten in Deenemarke. XIII. 49
Maire (*Izaak le*). Jeannin handelt met hem over 't verplaatsen der Indiſche Vaarte. IX. 337. X. 158
Makaſſar. Handeling over 't verdryven der Engelſchen van daar. XIII. 405
Malcontenten of Misnoegden. Derzelver oorſprong. VII. 220, tweedragt tuſſchen hen en de Gentenaars. VII. 221. zy bellen naar Vereeniging met de Walſche Staaten, VII. 268. verzoenen zig met den Koning. VII. 371. ſlaan de Gentenaars. VII. 277
Maldere (Jonkheer *Jakob van*) handelt over Vrede met Spanje, VIII. 411. Maurits ſtelt hem aan om den eerſten Edele van Zeeland te vertoonen. VIII. 460, moeite hierover. VIII. 460, 461. hy trekt in gezantſchap naar Londen. IX. 274. gemagtigd tot de handeling, in 1608. IX 321, 336. in gezantſchap naar Frankryk. X. 38
Malorix. Zie *Verritus* en *Malorix*.
Malſen (*Stein van*) helpt Otterdum bemagtigen. VII. 493. wordt geſlaagen. VIII. 123
Malsbe (Ridderorde van) zoekt in 't bezit haarer goederen hier te Lande herſteld te worden. XII. 28 Holland ſluit eene overeenkomſt met haar, in 1668. XIII. 375
Man van wapenen of *gewapend man*. wat 'er, oudtyds, door verſtaan werdt. II. 334
Manc
Manecider (*Don Juan de*) komt als Gevolmagtigde tot de handeling in den Haage. IX. 320
Mandesloo (*Ernſt van*) verdagt van een toeleg op 't leeven van Willem den I. VI. 389
Mannaeker (*Adriaan van*), Theſaurier van Middelburg. VI. 463. aangeſteld om de plaats van eerſten Edele in Zeeland te bekleeden. VIII. 462. komt in bezending te Utrecht. X. 223. wordt tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot aangeſteld. X. 288, 341. in gezantſchap naar Frankryk gezonden, X. 425. ontzet van de waardigheid van eerſten Edele. XI. 5, 6
Monſert (. . . . .), tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. handelt met Anjou. VII. 199, 419
Mansfeld (*Ernſt*, *Graaf van*) zyne Krygsbedryven in Boheeme en in de Palts. X. 424, 434, 435. hy trekt naar Brabant. X. 436, valt in Ooſtfriesland. X. 441. ruimt het wederom. X. 444. wordt omtrent de Elve geſlaagen. XI. 19. ſterft. XI. 39
Mansfeld (*Karel*, *Graaf van*) tekent het Verbond der Edelen, VI. 125. valt in de Bommelerwaard. VIII. 99. wint Rynberk. VIII. 304, 306. belegert Heusden. VIII. 310, verlaat de Stad. VIII. 311. belegert Breda, vergeefs. VIII. 345. wint Zevenbergen. VIII. 345. ſterft. VIII. 410
Mansfeld (*Oktaaf van*). zyn aanſlag op Thoolen misluk't. VIII. 189. hy ſneuvelt voor Knodſenburg

burg. VIII. 357
Mansfeld (*Pieter Ernſt, Graaf van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Stadhouder van Luxemburg. VI. 42. neigt tot gemaatigdheid. VI. 112. weigert de Inquiſitie en Plakaaten te handhaaven. VI. 131. doet den nieuwen eed. VI 212. wordt Steêvoogd van Bruſſel. VII. 90, 91. handelt met het muitend Krygsvolk. VII. 103. leidt de Spanjaards ten Lande uit. VII. 146. wint Eindhoven. VII. 488. en Wagtendonk. VIII. 292. wordt Landvoogd, by voorraad. VIII. 370 ſchaft de vrywaaringen af. VIII. 371. ſterft. IX. 169
Marcelis, Koopman te Amſterdam, wordt voor 't geregt ontbooden. XI. 268
Marcelis (*Jan van*) wordt tot 's Prinſen Repreſentant by de Weſtindiſche Maatſchappye aangeſteld. XX. 334
Marche (*Olivier de la*), Schryver der *Memoires*. IV. 74, 83
MAREZAATEN. hunne oude woning. I. 48. Labeo overvalt hen. I. 149
MARGARRET, Dogter van Graave Willem den III. trouwt met Keizer Lodewyk. III. 206, 214. wordt met Holland verlyd. III. 266, 267. tot Graavinne ingehuldigd. III. 268. haare Zoonen. III. 268 zy geeft den Landen verſcheiden Vryheden. III. 269. trekt naar Beijeren. III. 271. draagt haaren Zoon, Willem, Holland, Zeeland en Friesland op. III. 275. aanvaardt de Regeering wederom. III. 276. zoekt hulp in Engeland. III. 277. raakt met haaren Zoon in oorlog. III. 279. wordt geſlaagen. III. 282 wykt naar Engeland. III. 283. ſterft. III. 284
Margaret van Kleeve, Weduwe van Hertoge Albrecht, ſtoot haars overleeden' mans boedel met den voet. III. 354
Margaret, Graavin van Vlaanderen. II. 388. twiſt tuſſchen haare kinderen van tweederlei bedde. II. 388. zy wil zig niet leenroerig erkennen van Koning Willem. II. 392. voudert deeze erkentenis van hem. II. 392. zoekt onderſtand by Frankryk. II. 394. maakt vrede met Koning Willem. II. 396. en een verdrag met den Voogd van Floris den V. III. 3
MARGARRET, Dogter van Maximiliaan en Maria. IV. 207. wordt den Dauſyn ten Huwelyk beloofd. IV. 222. die, Koning geworden, haar haaren Vader wederom t'huis zendt. IV. 293, 294. zy trouwt met den Prinſe van Spanje. IV. 303. wordt Weduwe. IV. 304. trouwt met Filibert, Hertog van Savoſe. IV. 320. wordt andermaal Weduwe. IV. 334. handel over een Huwelyk van haar en Henrik den VII. IV. 334, 343. zy wordt Landvoogdes. IV. 348. ſtaat ſlegts bepaalde Voorregten toe. IV. 349. vordert eene Bede tot den kryg tegen de Gelderſchen. IV. 371. wordt door Karel den V. in de Landvoogdye bevestigd. IV. 407, 423. ſchynt eenige Hervorming voor te hebben. V. 4. ſterft. V. 14
MARGARRET, natuurlyke Dogter van Karel den V. IV. 508. wordt Hertogin van Parma en Land-

voogdes. VI. 39. haare Raaden. VI. 40. en agterraad. VI. 46, 47. Filips de II pryst haar den Staaten aan. VI. 49, 50. zy doet het Spaansch Krygsvolk het Land ruimen. VI. 59. vertrouwt zig op Granvelle. VI. 68, 69. vat argwaan op tegen sommige Heeren. VI. 71. zendt Montigni naar Spanje. VI. 72. roept de Stadhouders en Vliesridders byeen. VI. 75. besluit zig van Granvelle te ontslaan. VI. 87. is verheugd over zyn vertrek. VI. 95. zendt Egmond naar Spanje. VI. 102. neigt tot zagtheid. VI. 101, 110. doet 's Konings strengen last afkondigen. VI. 119. haare bekommering. VI. 130, 135. zy verleent den verbonden Edelen gehoor. VI. 141. beantwoordt hun Verzoekschrift. VI. 145. en nadere bede. VI. 147. Filips vermaant haar tot het uitvoeren der Plakaaten. VI. 156, 173. geeft haar verlof om zig te wapenen. VI. 176 zy neemt in overleg om Brussel te verlaaten. VI. 180. verdraagt zig met de Edelen. VI. 190. ligt eenig Krygsvolk. VI. 208. vordert een' nieuwen eed. VI. 212 handelt met Deenemarke. VI. 238. brengt de Nederlanders byna tot onderwerping. VI. 239. zoekt Alva te beweegen, om met het Leger agter te blyven. VI. 242. is misnoegd over zynen lastbrief. VI. 246, 247. verzoekt ontslag van 't bewind. VI. 248. vertrekt naar Italie. VI. 255. komt wederom herwaards als Landvoogdes. VII. 344. keert te rug. VII. 345. haare afbeelding. VI. 256. zy sterft. VIII. 137

Maria Theresia, Aartshertogin van Oostenryk, trouwt met den Hertog van Lotharingen. XIX. 210. doet zig voor Koninginne van Hongarye en Boheeme uitroepen. XIX. 288. verscheiden' Vorsten maaken aanspraak op haars Vaders nalaatenschap. XIX. 288, 296, 307, 309, 312. zy neemt haaren Gemaal tot Mede-Regent aan, en draagt hem 't regt der Boheemsche Keurstem op. XIX. 292 enz. zoekt hulp by de Staaten. XIX. 295, 354. handelt met den Koning van Pruissen. XIX. 303 enz. sluit met den Koning van Sardinie. XIX. 311. en met den Koning van Pruissen. XIX. 339, staat haarer zaaken, in 1743. XIX. 420. zy verklaart Frankryk den oorlog. XIX. 453. zoekt de kragt van 't Verbond van Frankfort te breeken. XIX. 462. schryft ernstelyk aan de Staaten. XIX. 486

Maria de Medicis, Koninginne Moeder van Frankryk, verlaat het Ryk. XI 139. komt in Holland. XI. 276. haare handeling aldaar. XI. 276, 277. haar verder bedryf en dood. XI. 277

Maria, Koningin van Engeland, V. 390. trouwt met Filips, Prinse van Spanje. V. 391, 397. verklaart Frankryk den oorlog. VI. 14. sterft. VI. 29, 32

Maria, Dogter van Hertoge Karel, gebooren. IV. 46. wordt aan verscheiden' Vorsten ten Huwelyk toegezeid. IV. 146. wordt *Graavin*. IV. 163. verleent het Groot-Privilegie. IV. 166. handelt met Frankryk. IV. 174.

171. trouwt met Hertoge Maximiliaan. IV. 179. maakt een verbond met Engeland IV. 181. wordt in Gelderland gehuldigd. IV. 185. sterft. IV. 206

MARIA, Koningin van Hongarye. V. 4. wordt Landvoogdes. V. 21. haar aart. V. 22. haar handel met de Deensche gezanten. V. 46. zy staat den Zeeuwen afslag in de Beden toe. V. 49. stelt ordé tegen de Herdooperye. V. 76. zoekt Excynzen in Holland in te voeren. V. 133. doet zwaare Beden. V. 136, 137, 148, 162, 216, 224, 227, 239, 248, 264, 274, 282, 371, 381, 402, 417. tragt Holland te beweegen, om een gezantschap naar Spanje te zenden. V. 160. komt in Holland. V. 161. keert schielyk te rug, ter gelegenheid der beroerte te Gend. V. 164, 174. zy staat der Gemeente haaren eisch toe. V. 175. reist naar Utrecht, Groningen en Friesland. V. 284. begeert haar ontslag. V. 343. wordt in de Landvoogdye bevestigd. V. 343. brengt eenige verzagting te wege, in 's Keizers Plakaaten. V. 349

MARIA, Dogter des Hertogs van Jork, trouwt met Prins Willem den III. XIV. 466 komt in Holland. XIV. 468. voorslag om haar tot Regentes in Engeland te doen verklaaren. XV. 80. beschryving van haaren aart. XV. 342. haar straf zeggen. XV. 344. haare verklaaring op de Engelsche zaaken. XV. 356. haar gedrag na de geboorte van den Pretendent. XV. 411. zy en de Prins, haar Gemaal, worden Koning en Koningin van Engeland. XV. 502, 506. zy komt te Londen. XV. 503. sterft. XVI. 277

Maria, Koningin van Schotland. Don Jan van Oostenryk staat naar een Huwelyk met haar. VII. 130. zy wordt onthalsd. VIII. 195

MARIA, Dogter van Karel den I. Koning van Groot-Britanje, trouwt met Willem den II. Prinse van Oranje. XI. 297-301. brengt eenen Zoon ter weereld. XII. 130. Zie Prinses (Koningklyke).

MARIA LOUISA, Prinsesse Weduwe van Joan Willem Friso, Prinse van Oranje, tragt de vernietiging van 't Markgraafschap van Veere te voorkomen. XIX. 100, 105

Maria Elizabet, Aartshertogin van Oostenryk, wordt Landvoogdes der Oostenryksche Nederlanden. XVIII. 448

Marinus Sanuto. zyne schriften en bedryf. III. 236, 251 *Aant.*

Mark (Willem van der), Heer van Aremberg, te Utrecht onthalsd. IV. 223, 224

Marken. Klooster aldaar, verbrand door de Weduwe van Willem den IV. III. 261

MARKGRAAFSCHAP VAN VEERE en VLISSINGEN door Oranje gekogt, in 1581. VII. 381. VIII. 508. werdt, eertyds, van Holland ter leen gehouden VII. 386. komt aan Maurits. VIII. 271. Willem de III. verheft het van Zeeland. XIII. 338. raadpleegingen om het te vernietigen. XVII. 294. XIX. 99 enz. 't welk eindelyk

gefchiedt. XIX. 118, 221. punt van 't geſchil over 't regt tot dit Markgraaffchap. XIX. 135. de Prins van Oranje wordt 'er in herſteld. XX. 99.
Markomannen. hunne oude wooning. I. 186
Markt van Adrianus, hier te Lande. I. 191
Marlborough (*John Churchill, Graaf*, naderhand *Hertog van*), voert het bevel over de Engelſche troepen in de Nederlanden. XVI. 11. trekt te velde, in 't jaar 1702. XVII. 164. neemt Luik in. XVII. 166. loopt gevaar van geligt te worden. XVII. 167. houdt naauwe gemeenſchap met de Stad Amſterdam. XVII. 174. verovert Bon. XVII. 183 enz. zyn gedrag wordt berispt. XVII. 189. hy wint den ſlag by Hochſtett. XVII. 216 enz. helpt raadpleegen op den veldtogt des jaars 1704. XVII. 253. woont dien by. XVII. 255, 259, 262. heeft verſchil met de Afgevaardigden der Staaten. XVII. 261. wint den ſlag by Ramellies. XVII. 280. krygt eenige opening tot Vredehandel. XVII. 291. handelt in Duitſchland. XVII. 306. wint den ſlag by Oudenaarden, in 1708. XVII. 318. vlamt op de Landvoogdy der Spaanſche Nederlanden. XVII. 327. woont den ſlag van Malplaquet by. XVII. 342. zoekt Frankryks oogmerken verdagt te maaken. XVII. 332. woont den veldtogt des jaars 1710 by. XVII. 386. en dien des jaars 1711. XVII. 402. wordt van zyne ampten verlaaten. XVII 416
Marnix. Zie *Aldegonde* en *Thoulouſe.*
Marokko. Onluſten in dit Ryk. IX. 427. de Staaten ſluiten een Verbond met het zelve. X. 6. en een Verdrag van Vrede en Koophandel, in 1684. XV. 254. en in 1692. XVI. 198. gezantſchap van daar. XVII. 19. onluſten met dit Ryk. XVIII. 104. XIX. 31, 217
Marolles (*Fredrik van Yve, Abt van*) handelt met Don Jan. VII. 154. met den Aartshertoge Matthias. VII. 181. wordt gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 278, 315
Marquette (*Daniel de Hertaing, Heer van*) wordt Bevelhebber van Bergen op Zoom. VIII. 21. van Oſtende. IX. 170. wordt, op ſterk aanhouden van Prinſe Maurits, in 't Lid der Edelen beſchreeven. X. 332 enz.
Marſen, een volk in Germanie. I. 79
Martena (*Duke*) bewerkt de nader Vereeniging in Friesland. VII. 248
Martinengo (*Curtio*) trekt op tegen Graave Lodewyk. VI. 273
Martinengo (*Paulo Emilio*) gevangen. IX. 45
Martines (*Jakob*), Oud-Schepen te Sluis, om verraad ter dood gebragt. XVI. 109
Martini (*Ambroſio*), om oproerigheid uit Gouda gebannen. VIII. 262
Martini (*Willem*) raadpleegt met Oranje over 't behouden van Antwerpen. VIII. 14. raakt in Holland in hegtenis. VIII. 83. wordt geſlaakt. VIII. 84
Maſaland (*Graaffchap*), eenige goederen in het zelve aan Dirk den II. afgeſtaan. II. 126, 127
Mathenes (*Adriaan, Heer van*), ge-

gemagtigd, om wegens Holland een Vertoog te doen te Brussel. VI. 152. handelt over eene bevrediging. VI. 478, 480

Mathenes (*Adriaan van*), Heer van Riviere, in bezending naar Amsterdam. X. 114. wordt van 't Bezorgerschap der Hooge Schoole te Leiden afgezet. X. 387

Mathenes (*Joan van*), Heer van Riviere, komt te Amsterdam om orde te stellen. VII. 204. wordt gemagtigd om de opdragt der Graaflykheid aan Willem den I. te bezorgen. VII. 513. en om de voorwaarden der inhuldiging te helpen ontwerpen. VII. 518

Mathenes (*Joan van*), Heer van Mathenes, Riviere enz. gemagtigd tot de Munstersche Vredehandeling. XI. 404, 405

MATTHIAS, Aartshertog van Oostenryk, wordt bevorderd tot Landvoogd der Nederlanden. VII. 173. komt herwaards. VII. 174, 175. toeleg van sommigen om hem naar hunne hand te zetten. VII. 174 Voorwaarden op welken hy aangenomen wordt. VII. 181. zyn klein gezag. VII. 183, 184. hy wordt in de Utrechtsche Unie niet gekend. VII. 267. moet, by gebrek van geld, zyn Hof sluiten. VII. 302. stelt Oranje aan tot Stadhouder van Friesland. VII. 365. bedingt, dat men zyne diensten in gedagten houde. VII. 398. verlaat de Nederlanden. VII 414. vrugtelooze poogingen om hem tot Bisschop van Luik te doen kiezen VII. 415. by wordt Keizer. X. 158. sterft. X. 402

Matthias (*Joan Constantyn*), Burgemeester van Middelburg, in bezending naar Staatsch Vlaanderen. XX. 63

Matthisius (*Johan*), Raadheer in den Raade van Vlaanderen, raakt in eenige moeite. XVII. 249

Matthyszoon (*Pieter*), te Amsterdam, in 1618, uit de Vroedschap gezet. X. 280

Mattiaken. of zy in Zeeland gewoond hebben. I. 48 *Aant.* zy verbinden zig met Cezar. I. 48, belegeren Maguntiakum. I. 146

Mattium, Hoofdstad der Katten, verbrand. I. 65

Maulde (*Nikolaas de*) zoekt volk binnen Leiden te werpen. VIII. 260. wordt onthalsd. VIII. 261

Mauregnault (*Joan Gaspar de*), Baljuw van Veere, wordt verlaaten van zyn ampt. XIII. 100

Mauregnault (*Joan de*), wegens Zeeland, gemagtigd tot de Keulsche Vredehandeling. XIV. 244

Maurier (*Benjamin Aubery, Heer van*), Gezant van Lodewyk den XIII. aan de Staaten. X. 109. dringt op 't bystaan des Hertogs van Savoje. X. 155. raadt de Staaten tot eendragt. X. 182, 191. zyne poogingen ten behoeve van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 285, 301-304, 331, 357, 363

Mauritius-Eiland. IX. 301

Mauritius (*Joan Jakob*), Resident der Staaten te Hamburg, tragt het verkoopen der laadinge van een schip der Oostendische Maatschappye te beletten. XIX. 62

MAURITS, Graaf van Nassau. zyne geboorte en opvoeding. VII. 538.

538. VIII. 5, 6. hy wordt aan 't hoofd van den Raad van Staate geſteld. VIII. 5. zyn berigtſchrift. VIII. 6. wedde. VIII. 8, wakkerheid. VIII. 11, 12. hy levert een Vertoog in, ter Vergadering van Holland. VIII. 39. oogmerk van het zelve. VIII. 40. hy werkt tegen de opdragt der heerſchappye aan Frankryk. VIII. 50. nadeel voor hem daaruit te wagten. VIII. 63. hy belooft Antwerpen te ontzetten. VIII. 82. zet Treslong af. VIII. 84. maakt hem Luitenant-Houtveſter. VIII. 87. geeft verlof tot het bezetten van Vliſſingen. VIII. 98. wordt Stadhouder, Kapitein en Admiraal-Generaal van Holland en Zeeland. VIII. 104. men geeft hem den titel van *Prinſe*. VIII. 106. ontwerp van zyn Berigtſchrift. VIII. 107. onderſcheid in zyne aanſtelling en die der voorgaande Stadhouderen. VIII. 108. hy ontvangt Leiceſter te Vliſſingen, VIII. 112. neemt laſtbrief van hem. VIII. 120. bemagtigt Axel. VIII. 134. men weigert hem met Leiceſter naar Engeland te laaten reizen. VIII. 185. Leiceſter laat hem 't bewind te water. VIII 187. maakt de bezetting van Veere tegen hem op. VIII. 188. de Staaten van Holland en Zeeland geeven hem meer gezags. VIII. 203-206. Sonoi ſluit hem de poort van Medenblik voor 't hoofd. VIII. 210. hy valt in Brabant. VIII. 226. ſtigt Crevecoeur. VIII. 226. Leiceſter klaagt over hem. VIII. 228. zoekt hem te ligten. VIII. 240. hy handelt met Sonoi VIII. 272. belegert Medenblik. VIII. 273. brengt de Stad tot onderwerping VIII. 275. verdraagt zig met Sonoi. VIII. 277, 278. belegert Geertruidenberg. VIII. 280. breekt het beleg op. VIII. 281. raadpleegt de Predikanten op de handeling met Spanje. VIII. 284. geeft blyken van groot verſtand. VIII. 315. legt den twiſt in Weſtfriesland by. VIII. 323. ſtelt drie Kollegien ter Admiraliteit in. VIII. 326. wordt Stadhouder van Utrecht, Overyſſel en Gelderland. VIII. 332. yvert om den Staat des Lands te beveſtigen. VIII. 340. verſterkt Breda. VIII. 344. ſtigt Knodſenburg. VIII. 345. wint eenige Sterkten. VIII. 346. bemagtigt Zutfen. VIII. 354. en Deventer. VIII. 356. belegert Groningen. VIII. 356. verlaat het. VIII. 357. bemagtigt Hulſt. VIII. 358. wint Nieuwmegen. VIII. 359. verſtelt 'er de Wet. VIII. 360. verovert Steenwyk. VIII. 364. neemt Ootmarſum in. VIII. 367. bemagtigt Koeverden. VIII. 367. belegert Geertruidenberg. VIII. 375. wint de Stad. VIII. 376. zyn toeleg op Brugge. VIII. 379. op 's Hertogenboſch en Maaſtricht. VIII 384. hy belegert Groningen. VIII. 386. loopt groot gevaar. VIII. 389. wint de Stad. VIII. 389. verſtelt 'er de Wet. VIII. 390. aanſlagen op zyn leeven. VIII. 398, 399. hy ſtookt de muitery onder 't Spaanſch Krygsvolk aan. VIII. 403. zyne bedenkingen op de Vredehandeling. VIII. 412. hy be-

belegert Grol, vergeefs. VIII. 424. zyn aanſlag op Meurs. VIII. 424. hy handelt met zynen broeder, Filips Willem. VIII. 429. voorziet Oſtende. VIII. 431. ſtelt iemant aan, om zynen Perſoon als eerſte Edele van Zeeland te verbeelden. VIII. 460 verſchil en verdrag deswege. VIII. 460-463. hy ſlaat de Spaanſchen by Turnhout. VIII. 464. tragt naar Venlo. VIII. 467. verovert Alfen en Rynberk. VIII. 468, 469. ook Meurs. VIII. 470. Grol. VIII. 471. Breevoort. VIII. 472. Enſchede, Ootmarſum, Oldenzeel. VIII. 473. en Lingen. VIII. 474. hy ontraadt zyne Zuſter het Huwelyk met den Prinſe van Portugal. VIII. 489. biedt den Hertoge van Ferrare hulp aan tegen den Paus. IX. 3. zyn toeleg op Vlaanderen mislukt. IX. 4. hy wyſt eene opening tot handelinge af. IX. 11. aanſlag op zyn leeven geſtraft. IX. 12 hy ſtaat naar 't Prinsdom Oranje. IX. 16. draagt zorg voor den Yſſel. IX. 26. tragt den Ryndyk door te ſteeken. IX. 33. bemagtigt Zevenaar, Heuſſen en het Tolhuis. IX. 33. legert zig voor Doesburg. IX. 34. ruimt Zevenaar. IX. 35. vermaant de Staaten tot werving. IX. 38. zyne ongeruſtheid. IX. 46. hy neemt eenige Kleefſche Plaatſen in. IX. 47. voorziet Schenkenſchans van meer volks. IX. 47. ſtelt orde te Bommel. IX. 49. ſterkt Voorne. IX. 50. weigert een' veldſlag. IX. 52. verovert Crevecoeur. IX. 73. en Batenburg. IX. 74. koopt de S. Andries Schans. IX. 75. bemagtigt eenige Schanſen in Vlaanderen IX. 76, 77. behaalt eene merkwaardige overwinning by Nieuwpoort. IX. 79-85. misnoegen tuſſchen hem en de Staaten. IX. 86. Roorda ſchryft tegen hem. IX. 87. hy verlaat Nieuwpoort. IX. 88. verovert Rynberk. IX. 105. en Meurs. IX. 106. belegert 's Hertogenboſch. IX. 109 verlaat de Stad IX 110. biedt den vyand, vergeefs, eenen veldſlag aan. IX. 118, 119. bemagtigt Graave. IX 119, 120, 143. ontzet de Spaanſche muitelingen binnen Hoogſtraaten. IX. 158, 159. hervat het beleg van 's Hertogenboſch andermaal, vergeefs. IX. 159 verſlaat tweedaizend Spaanſchen, onder della Bella. IX. 160. valt in Kadzand. IX. 164 bemagtigt Yzendyke, Aardenburg en Middelburg. IX. 165. ſlaat Spinola. IX. 167. belegert en verovert Sluis. IX. 165, 161. belegert Antwerpen, vergeefs. IX. 182. wint Wouw. IX. 184. een deel zyns Legers vlugt voor dat van Spinola. IX. 193. zyn aanſlag op Gelder mislukt. IX 195 hy ſterkt de grenzen. IX. 210. beſchanſt de Waal en Yſſel. IX. 212. gelaat zig als of hy Rynberk wilde ontzetten. IX. 213. belegert Grol. IX. 215. verlaat de Stad. IX. 220. neigt tot het voortzetten des oorloogs. IX. 240 wordt; door Oldenbarneveld, bewoogen, om in 't openen der Vredehandelinge te bewilligen. IX. 244. verklaart zig tegen 't opontbieden der Vloote. IX. 259, 280. weigert de Nederlanden Franſch te helpen maaken. IX. 266. ongo-

genoegen tuſſchen hem en Oldenbarneveld. IX. 284. hy vordert, dat men de woorden, tot verzekering van 's Lands vryheid dienende, voor 't aanvangen der handelinge, op 't papier brenge. IX. 291. yvert voor de behoudenis der Vaarte op Oostindie. IX. 332. laat zig overhaalen om in 't verlengen der Wapenschorsinge te bewilligen. IX. 346, 347. of Jakob de I. deszelfs oudste Dogter aan hem hebbe willen beſteeden. IX. 356. zyne ongeneigdheid tot trouwen. IX. 448. hy laat zig beweegen, om de krygskoſten te hoog te begrooten. IX. 365. Henrik de IV. zoekt hem te winnen, door geſchenken. IX. 367. hy verklaart zig tegen 't Beſtand. IX. 375, 379. welke byzondere nadeelen hy by het zelve te wagten hadt. IX. 376. hy ſchryft aan de Hollandſche Steden tegen 't Beſtand. IX. 381. veelen vallen zyner meeninge toe. IX. 385. hy toont zig meer misnoegd op Oldenbarneveld. IX. 389. Jeannin wederlegt zynen brief aan de Steden. IX. 405. hy raakt in ongenoegen met Jakob den I. IX. 408. ſchryft eenen tweeden brief aan de Steden. IX. 409. doet een' keer door dezelven. IX. 410. Henrik de IV. vermaant hem tot bewilliging in 't Beſtand. IX. 413. hy vordert opening van zeker vermoeden, ten nadeele van zyn Huis. IX. 415. zyn geſprek met Jeannin. IX. 422. hy laat zig verzoenen met Oldenbarneveld IX. 423. bewilligt in 't Beſtand. IX. 423. wordt ſchadeloos geſteld, wegens het nadeel, welk hy 'er uit te wagten hadt. IX. 447. handeling over 't vermeerderen van zyn gezag. IX. 449, 452. X. 29. uitſteekendheid van het zelve, in Zeeland. IX. 451. de handeling om hem hooger te verheffen, blyft ſteeken. IX. 455. hy verzoent zig met Don Emmanuel. IX. 456. deelt de naalaatenſchaps zyns Vaders. IX. 456. zyn bedryf te Utrecht, in 1610. X. 28, 29. hy bemagtigt Gulik. X. 43, 44. ontvangt een' brief van den Keizer van Japan. X. 46. ſchynt den Remonſtranten niet gunſtig. X. 58. beſtoomt de Ridderorde van den Kouſeband. X. 70. bezet eenige Kleefſche Plaatſen. X. 77. doet een' voorſlag omtrent den Kerkentwist. X. 145. verklaart eenzydig te willen blyven. X. 151. meent dat elke party eene Kerk behoort te hebben. X. 151. gaat in de Klooſter-Kerk. X. 152. laat zig beduiden, dat Oldenbarneveld zyn gezag zoekt te verminderen, en gelooft het tegendeel van de Contraremonſtranten. X. 160, 161. keurt de zogenaamde ſcherpe Reſolutie af. X. 163, 164. ſpreekt met Hogerbeets. X. 172. brengt meerder bezetting in den Briele. X. 174. geragten ten zynen nadeele. X. 176. hy bezoekt eenige Steden. X. 189. ſchryft aan dezelven. X. 184. vertrekt naar den Landdag te Arnhem. X. 194. verandert de Regeering te Nieuwmagen. X. 195-199. haalt Overyſſel over tot bewilliging in de Sinode. X. 199. heeft kwaad vermoeden op Oldenbarneveld, X. 200, 201, 205.

die

die zig by hem ſchriftelyk verdedigt. X. 203. hy komt te Utrecht. X. 207, 208. Holland levert hem een Vertoog over op 't ſtuk der Waardgelders. X. 217. hy en de Gemagtigden der algemeene Staaten komen te Utrecht. X. 221. de Groot ſpreekt met hem. X. 223. ongegrondheid van 't vermoeden dat men hem van zyne waardigheden dagt te ontzetten. X. 224. zyne handeling met de Staaten van Utrecht. X. 225-227, 231. hy dankt de Waardgelders te Utrecht af. X. 231, 232. verandert 'er de Regeering. X. 233. hy vermoedt dat Oldenbarneveld hem den voet zoekt te ligten X. 246, 247. onderzoek of hy naar de opperſte magt geſtaan hebbe. X. 247, 248. twyfeling, of hy Oldenbarneveld ooit verdagt gehouden hebbe van Landverraaderye. X. 251. hy en eenige Leden van Holland beſluiten de Regeering in de Hollandſche Steden te veranderen. X. 265. hy doet het te Schoonhoven, in den Briele, te Delft, te Schiedam, te Gorinchem, te Oudewater, te Woerden en te Monnikendam. X. 266. ook te Hoorn met veel moeite. X. 266-270. voorts, te Medenblik en te Alkmaar. X. 270. de Leden bedanken hem, derwege. X. 271. 283. hy maakt verandering te Leiden. X. 272. te Haarlem. X. 273. te Rotterdam. X. 274. te Gouda. X. 276. te Amſterdam. X. 276-280. in den Haage. X. 281. doch niet te Dordrecht. X. 281. oordeelen over deeze veranderingen. X. 280-282. Prins Maurits erft de heerlykheden zyns oudſten Broeders. X. 309. de gerugten van zyne aanſtaande verheffing verdwynen door den tyd. X. 375-377. hy en Oldenbarneveld ſcheenen verſchillende begrippen te hebben van 's Lands Regeeringe. X. 377-380. hy ſtigt Paapenmuts X. 405. wordt Stadhouder van Groningen en Drente, X. 408. ſterkt den Yſſel. X. 421. ontzet Bergen op Zoom. X. 433, 437. zyne aanſlagen op Antwerpen. X. 445, 497. aanſlag op zyn leeven ontdekt en geſtraft. X. 450-479. zyn geſprek met Karleton. X. 487. hy tragt Breda te ontzetten. X. 497. wordt ziek. X. 498. dringt zynen Broeder tot een Huwelyk met de Prinſeſſe van Solms. X. 498. ſterft. X. 499. zyn uiterſte wil. X. 499. natuurlyke kinderen. X. 499. gedaante, aart, deugden en gebreken. X. 501-504.

Maurits van Naſſau ſneuvelt te Kallo. XI. 272.

Maurits van Naſſau (Graaf) trekt, in 1744, met het Staatſche Leger op den Franſchen bodem. XIX. 466. heeft het bevel over den onderſtand aan Groot-Britanje, in 1745. XIX. 527. keert te rug. XIX. 589.

Maximiaan Herkulius overwint verſcheiden' Overryuſche Volken. I. 219. ook de Franken. I. 221.

Maximiliaan, Hertog van Oostenryk, trouwt met Vrouwe Maria. IV. 179. wordt ingehuldigd. IV. 181. maakt een verbond met Engeland. IV. 185. raakt

raakt in oorlog met Gelderland. IV. 182. wordt aldaar ingehuldigd. IV. 185. doet eene Bede. IV. 190. handelt met Eduard den IV. IV. 192. ſtelt de Kabeljaauwſchen in 't bewind IV. 196. wordt erkend voor Voogd van zynen Zoon Filips IV. 208. maakt vrede met Frankryk. IV. 221. bedwingt de Luikenaars. IV. 223. wordt *Aartshertog*. IV. 226. belegert Utrecht. IV. 226. neemt de Stad in, by verdrag. IV. 229. bereidt zig, om Vlaanderen aan te taſten. IV. 232. ſluit een verbond met Engeland. IV. 233. wordt *Roomſch-Koning*. IV. 235. verheft Egmond tot een Graafſchap. IV. 233. raakt wederom in oorlog met Frankryk. IV. 236. ſtelt orde op de Admiralitéit. IV. 237. wordt gevangen. IV. 240. maakt een verdrag met Vlaanderen. IV. 241. Sluis verklaart zig tegen hem. IV. 244. hy komt in Holland. IV. 248. ſchenkt den Amſterdammeren zyne Kroon boven hàn wapen. IV. 249. ſtelt Hertog Albrecht van Saxen aan, tot algemeenen Stadhouder. IV. 259. verdraagt zig met Vlaanderen. IV. 259, 268. zet de munt ſchielyk af. IV. 260 maakt verſcheiden Verbonden met Engeland. IV. 267. raakt in oorlog met Frankryk. IV. 292. maakt vrede. IV. 294. wordt *Keizer*. IV. 294. ſtaat zynen Zoon de Regeering der Nederlanden af. IV. 294. aanvaardtze wederom, als Voogd van zynen Kleinzoon Karel IV. 340. ſtelt zyne Dogter, Margareet, tot Landvoogdeſſe aan. IV. 340, 348. maakt vrede met Frankryk. IV. 358. wordt van eenen togt in Gelderland afgeſchrikt. IV. 361. zoekt dien door te zetten. IV. 373. verbindt zig met Engeland tegen Frankryk. IV. 377. maakt met Frankryk vrede. IV. 380. ſtaat zynen Kleinzoon de Regeering af. IV. 388. ſterft. IV. 421

Maximiliaan de II. (Keizer) biedt, vergeefs, zyne bemiddeling aan tot ſtilling der Nederlandſche beroerten. VI. 207

Maximiliaan van Bourgondie, Heer van Beveren en Veere, wordt Admiraal. V. 193. heeft geſchil met den Stadhouder en Staaten van Holland, over de vrygeleibrieven. V. 194. doet eene Landing in de Rivier van Bourdeaux. V. 246. wordt Stadhouder van Holland. V. 294 zyn aanzien. V. 295. de Staaten doen hem een geſchenk. V. 353. hy draagt zorg voor de Hollandſche zeeſtranden. V. 380. zyne Heerlykheid Veere en Vliſſingen wordt tot een Markgraafſchap verheeven. V. 428. Zie voorts op *Beveren*.

Maximiliaan van Egmond, Graaf van Buuren, volgt zynen Vader, Floris, op. V. 193. trekt met een Leger naar Duitſchland. V. 287. neemt Darmſtad en Frankfort in. V. 291. ſterft. V. 326. zyne Dogter, Anna, trouwt met den Prinſe van Oranje. V. 326

Maximyn (Keizer) zyn Krygstogten tegen de Germaanen. I. 198, 199

Mazarin (de Kardinaal *Julius*) wordt eerſte Staatsdienaar van Frank-

Frankryk. XI. 333. maakt een ontwerp van verwiſſeling der Nederlanden tegen Katalonie. XI. 413. handelt met Willem den II. XII. 114-118. zyn oordeel over deszelfs dood. XII. 119. hy beſchuldigt de Staaten, in 1661, nog over 't ſluiten der Munſterſche Vrede. XIII. 19. hy ſterft. XIII. 20

Mazeik. Handeling over 't ruimen deezer Stad. XV. 53

Mecbelen. groote Raad aldaar opgeregt. *Zie* Raad (groote). door Willem den I. bemagtigd. VI. 387. door Alva's Krygsvolk, deerlyk, geplonderd. VI. 391. verzoent zig met den Koning van Spanje. VII. 291, 292. wordt door de Staatſchen overvallen. VII. 317

Mecbelen (Jongkvrouw . . . . . *van*). natuurlyke Kinderen door Prinſe Maurits by haar verwekt. X. 499, 501

Medemelacha, een water omtrent Medenblik. II. 126, 127

MEDENBLIK. Slot aldaar geſtigt. III. 44, 45. de Plaats verkrygt Stads geregtigheid. III. 45. 't Slot, door de Weſtfriezen, belegerd. III. 99. door Jan van Avennes ontzet. III. 101. de Stad verzoent zig met Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 286. wordt, door de Gelderſchen, ingenomen. IV. 403. kieſt 's Prinſen zyde. VI. 363. Boſſu tragt naar de Stad, door verraad. VI. 447. Billy ingelyks. VI. 473. Kerktwiſt aldaar. VIII. 27. Maurits wordt, door Sonoi, buiten de Stad gehouden. VIII. 210. opſtand aldaar. VIII. 272. Maurits belegert de Stad. VIII. 273. zy onderwerpt zig. VIII. 275. beweert, nevens Hoorn en Enkhuizen, een Gewest op zig zelf te zyn. VIII. 321 *enz.* Prins Maurits verſteit 'er de Wet, in 1618. X. 270. de Stad voortkomt de bezending, in 1650. XII. 76. opſchudding aldaar, in 1672. XIV. 220. verandering der Regeering aldaar, in 1748. XX. 310, 313

Medina Celi (*Joan de la Cerda, Hertog van*) wordt Landvoogd der Nederlanden. VI. 374, 384. zyn bepaalde laſt. VI. 374. hy ſtaat af van de Landvoogdye. VI. 375

Medina Sidonia (*Alfonſo Perez de Gusman, Hertog van*), krygt het opperbevel over de Spaanſche Vloot, in 1588. VIII. 283

Mediomatriken. oude Inwoonere van Gallie. I. 162 *Aant.*

MEGNEN verraft door de Staatſchen, in 1579. VII. 277. veroverd door de Franſchen, in 1744. XIX. 454

Meer Flevo, nu de *Zuiderzee*. I. 56

Meer (*Haarlemmer*). Scheepſtrydden op dezelve, in 1573. VI. 419, 422

Meer (*Frans van der*). Ambaſſadeur in Spanje. XVIII. 250. zyn ſchryvens wegens Bezetti-Landi. XVIII. 215. zyn Vertoog tegen 't Weener-Verdrag van Koophandel. XVIII. 315. zyne verdere handeling aan 't Spaanſche Hof. XVIII. 389 enz. 394, 416, 446, 457, 499. zyne ontmoeting met Ripperda. XVIII. 364, 367, 369, 374. hy tekent het Verdrag van Seville. XVIII. 504. verwerft voldoening wegens de geweldenaaryen der

Spaanſche Kuſtbewaarders. XIX. 255, 266
Meer (*Laurens van der*), Koekebakker te Rotterdam. zyn bedryf. XX. 134, 135, 138, 272
Meer (*Pieter van der*), Penſionaris van Delft, gemagtigd om de voorwaarden der inhuldiging van Willem den I. te ontwerpen. VII. 518
Meere (*Herman van der*), Edelman des Prinſen van Oranje, beſchuldigd van oproerigheid. VI. 181. naar 't Noorden gezonden. VI. 330
Meerbem (*Regter van*). II. 294, 306. beſchermt Vrouw Ada op den Burgt te Leiden. II. 304
Meerman (*Dirk*), Schepen en Raad van Delft, trekt in gezantſchap naar Engeland. X. 70
Meerman (*Joan*), Burgemeeſter van Leiden. zyne afkomſt. XIII. 279. in gezantſchap naar Engeland. XIII. 279, 390. keert te rug. XIII. 280. trekt andermaal derwaards. XIV. 6. komt genoegzaam onverrigter zaake wederom. XIV. 6
Meertens (*Jakob*), Preſident van 't Hof van Vlaanderen, geraadpleegd over 't Ketterſtraffen. VI. 109. wordt Lid in den Raad der Beroerten. VI. 251
Meetkerken (*Adolf van*) wordt gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 279. tot Lid in den Raad van Staate benoemd, door Leiceſter. VIII. 115, 190. is verdagt by de Staaten. VIII. 180. wordt uit den Raad van Staate geweerd. VIII. 208. heeft de hand in eene muitery te Leiden. VIII. 258, 261
Meetkerke (*Nikolaas van*) wordt, wegens Utrecht, naar Engeland gezonden. VIII. 297. voert bevel over den onderſtand aan Don Antonio. VIII. 314
Megen veroverd, door Hohenlo. VII. 458
Megen (*Karel van Brimeu, Graaf van*) wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Lid van den Raad van Staate. VI. 7. heeft bevel over een Regement knegten. VI. 9. wordt Stadhouder van Gelderland en Zutfen. VI. 42. houdt de zyde van Oranje tegen Granvelle. VI. 86. weigert de Inquiſitie en Plakaaten te handhaaven. VI. 131. brengt tyding ten Hove van den toeleg der Edelen. VI. 134. geeft der Landvoogdeſſe raad. VI. 135. krygt bevel over eenige nieuw geworven manſchap. VI. 208. doet den nieuwen eed. VI. 212. bezet Utrecht. VI. 214. ſchaft de Preecke af, in Gelderland. VI. 222. trekt op tegen Graave Lodewyk. VI. 273. verdedigt Groningen. VI. 274. wordt gewond en ſterft. VI. 275, 369
Megen (*Graaf van*), Broeder van den Heere van Hierges, belegert Woerden. VII. 66. verlaat de Stad. VII. 67, 104. helpt Namen verraſſen. VII. 152
Meijery van 's Hertogenboſch, afgeloopen door Maarten van Roſſem. V. 224, 247. orde op de Regeering aldaar. XI. 192
Meindertszoon (*Arend*), Burgemeeſter van Haarlem, begraauwt den Penſionaris de Haan. X. 274. wordt Regter over Oldenbarneveld, Hogebeets

beets en de Groot. X. 341
Meinard van Ham verzamelt eenig volk tuſſchen Utrecht en Amersfoort. V. 49. trekt 'er mede naar Ooſtfriesland. V. 53. zyn oogmerk. V. 53. hy verſterkt zig te Appingadam. V. 111, 112. dreigt in Holland te vallen. V. 112. verlieſt Appingadam. V. 119
Meiſter (*Henrik*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23
Melanchton (*Filips*) naar Trente gezonden. V. 365
Melis Stoke. Oordeel over hem en zyne Rymkronyke. I. 445
Aant. III. 67, 81, 91, 182
Melo (*Don Franciſko de*) wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XI. 316. zyne krygsbedryven. XI. 318, 320, 335
Melun (*Robert van*), Burggraaf, krygt het opperbevel over de Staatſche Ruiterij. VII. 166
Menager (*Nikolaas*) handelt heimelyk over vrede. XVII. 401, 412. zyn geſchil met den Graave van Regteren. XVII. 486
Menapiërs, oude Inwoonders van het Belgiſch Gallie. I. 41. hun Land wordt door de Uzipeeten en Tenkteren ingenomen. I. 42
Mendoza (*Bernardyn de*), Spaanſche Gezant in Engeland. zyn toeleg op Vliſſingen mislukt. VII 376. hy tragt te beletten dat de Nederlandſche gezanten gehoor krygen. VIII 56
Mendoza (*Don Franciſco de*). Zie *Admirant van Arragon*.
Mendoza (*Filips de*) komt als gyzelaar te Dordrecht. VII. 30
Mendoza (*Joan de*) krygt bevel over Spaanſch Krygsvolk. VI. 47
Menning (*Adriaan*) beſchuldigd van Beeldenſtorm in den Haage. VI. 186. dient Willem den I. te water. VI. 308, 322
Menno Simonsz, Leeraar der Doopsgezinden. V. 71. zyn oordeel over de Munſterſche Herdoopers. V. 100
Mennoniten. naar wien genoemd. V. 71. *Zie* Doopsgezinden.
Menyn (*Joos de*), Penſionaris van Dordrecht, wegens Holland gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Engeland. VIII. 90, 91. andermaal derwaards gezonden. VIII. 192, 193. ſlaat handeling met Spanje voor. VIII. 232. maakt zig verdagt. VIII. 260, 405. wordt van zyn Penſionariſchap verlaaten. VIII. 406. tot Hiſtorieſchryver van Holland aangeſteld. VIII. 408
Meppel (*Jan Kornelisſoon*) wordt Luitenant-Admiraal. XIII. 149
Meppel gewonnen, in 1580. VII. 340
Mepſche (*Joban*) vervoegt zig, wegens zeker geſchil in Stad en Lande, aan de algemeene Staaten. XIII. 342
Merkele (*Gerard van*) wordt Admiraal der Vloote tegen de Ooſterlingen. V. 60. bemagtigt een Franſch ſchip. V. 129
Merode (*Bernard van*), Heer van Rumen, wordt gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 279. wordt Oranjes Stedehouder over Friesland. VII. 365. doet afſtand van deeze waardigheid. VII. 495
Merode (*Jan van*), Baljuw van Kennemerland, trekt in gezantſchap naar Spanje. XIII. 13
Merode (*Richard van*), Heer van Oorſchot, wegens Brabant gemagtigd tot de opdragt der

Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 55
Merode (*Walraven van*) tragt de uitkeering der goederen van Maltha te verwerven. XII. 28
Meroden (twee) tekenen het Verbond der Edelen. VI. 125
Merous (*Maarten*) helpt den Briele inneemen. VI. 345
Merula (*Engel Willemszoon*) Prieſter te Heenvliet. zyn zonderling einde. V. 408
Merwede (Huis te). Jan de II. Hertog van Brabant, belegert het, vergeefs. III. 162
Merwede (twee Heeren van de) ſneuvelen op een togt in Friesland. III. 260
Merwede (*Dirk van de*). III. 446
Merxem (*Joan van Straalen, Heer van*), wegens Brabant, gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 55
Meſſen (*Joan van*) eerſte Klerk van den Raadpenſionaris de Witt, om ontrouw geſtraft. XII. 418, 419
Mets vergeefs belegerd door Karel den V. V. 370. aanſlag op deeze Stad. V. 400
Metſelaars. *Zie* Vrye Metſelaars.
Meulen (*Daniel van der*), Koopman te Leiden, doet opening tot Vredehandeling, in 1598. IX. 11
Meulenaar (*Antoni*), Raadsheer te Mechelen, geraadpleegd over 't Ketterſtraffen. VI. 110
Meurs. Aanſlag op deeze Stad. VIII. 424. zy wordt, door Maurits, veroverd. VIII. 470. de Stad en 't Graafſchap worden hem afgeſtaan. VIII. 471. zy wordt ontledigd van bezetting. IX. 25. bezet door de Kleevenaars. IX. 106. ingenomen door Prinſe Maurits. IX. 106. overleg om de Stad en 't Graafſchap tot een Vorſtendom te verheffen. XI. 241
Mey (*Pieter de*) raakt uit en wederom in de Regeering van Rotterdam. XVII. 135
Michielſen (*Michiel*), Schepen van Vliſſingen. XIV. 338
Michielszoon (*Jan*), Predikant te Grootenbroek, houdt briefwiſſeling met Sonoi. VIII. 274
Middagten (*Jan van*), een Gelderſchman, helpt Hoorn verraſſen. IV. 211
MIDDELBURG, in Zeeland. derwaards worden eenige Antwerpſche Monniken gezonden, in 't begin der twaalfde eeuwe. II. 212. Keuren aan deeze Stad, door Graave Willem den I. gegeven. II. 352. zy wordt, door Graave Guy, belegerd. III. 48. verlaaten. III. 49. door deszelfs Zoon ingenomen. III. 156. of de Leden der Regeeringe aldaar den Beeldenſtorm begunſtigd hebben. VI. 182. de Stad wordt benaauwd, door de Naſſauſchen. VI. 437, 439. Requeſens poogt haar te ontzetten. VI. 459. 't mislukt. VI. 460. de Stad geeft zig over, by verdrag VI. 461. zy is misnoegd op Oranje. VI. 463. VII. 95. Dagvaart aldaar. VII. 139. de Doopsgezinden aldaar gekweld. VII. 210. de Stad treedt ſchoorvoetende in de Utrechtſche Unie. VII. 263 *Aant.* Sinode aldaar, in 1581. VII. 373. de Stad weigert het Plakaat af te kondigen, waarby Filips de II. van zyn regt op de Landen vervallen verklaard wordt. VII. 395. haar beſluit op de

de opdragt der Graafljkheid aan Willem den I. VII. 516 *Aant.* oproer aldaar, na de dood van Willem den II. XII. 145. men ſteekt 'er 't Oranje-vendel uit. XII. 297. opſchudding, in 1672. XIV. 218. Kerkelyke onluſten aldaar. XIV. 446 enz. de Stad ſtemt tegen de werving van zestienduizend man. XV. 210, 213, 215, 216. opſchudding en veranderiug der Regeering aldaar. XVII. 131, 246. Maatſchappyen van Koophandel aldaar opgeregt. XVIII. 225. beweeging aldaar. XX. 70. de Prins van Oranje wordt 'er tot Stadhouder verklaard. XX. 72

Mierlo (*Godefrid van*), tweede Biſſchop van Haarlem, wydt de groote Kerk wederom in. VI. 433

Mierop (*Gerard van*) bewaart het Blokhuis te Ypenſloot. IV. 355

Mierop (*Kornelis van*) vindt Willem den I. alleen, in eene zwaare ziekte. VI. 486

Minorka bemagtigd door de Engelſchen, in 1708. XVII. 323

Miraubeau (*François du Pont, Heer van*), zoekt de Staaten te bevredigen met Anjou. VII. 483

Miranda (*Andreas de*) verlieſt Meurs. VIII. 470

Misnoegden. Zie *Malcontenten.*

Moderatie of maatiging der Plakaaten ontworpen. VI. 151, 156, 157, 161. krygt den naam van *Moderatie.* VI. 158

Molet (*Herman*) of *Stryker*, Predikant te Utrecht, door Oldenbarneveld beſchuldigd. VIII. 176. doet eene reis naar Engeland. VIII. 190. keert te rug. VIII. 216. wordt gevat en afgezet. VIII. 220. komt wederom in gunſt. VIII. 220

Moens (*Reinoud*), buitengewoone Raad van Holland. VI. 381

Moering (*Kornelis Gerard*), Schout te Gouda, gaat voor in het tekenen van Verzoekſchriften om herſtelling. XX. 135, 304

Moermond, Slot van Jan van Reneſſe, ingenomen. II. 110

Moersbergen (*Adolf van de Waal, Heer van*), gemagtigd om de Regeering van Leeuwaarden te helpen handhaaven. X. 91. heeft kennis van 't voorneemen, om zig van eenige Steden te verzekeren. X. 206, 207. handelt ten huize van Treſel. X. 210. wordt uit de Regeering gezet. X. 234. wykt ten Lande uit. X. 259. wordt gevat. X. 342. verwerft eene ſoort van vergiffenis. X. 372

Moersbergen (*Bartholomeus van de Waal, Heer van*), wegens Utrecht ter algemeene Staatsvergaderinge afgezonden. Moeite hem aangedaan. VIII. 182, 191. hy wordt gevat. VIII. 247. geſlaakt. VIII. 247

Mogge van Reneſſe (*Pieter*), Burgemeeſter van Zierikzee, wordt zeer mishandeld, en in verzekering genomen. XX. 75. geſlaakt. XX. 100

Mol, Stadhouder der Leenen van Brabant, beſchuldigd van oproerigheid. VI. 181

Mol (*Jeronimus de*), Heer van Watermaale, zyn bedryf te Brugge. VII. 294

Mollo (*François*), Koopman te Amſterdam en Reſident van Poolen, wordt gebruikt tot de Vredehandeling. XVI. 321. XVII.

Molukken gewonnen. X. 7
Mom (*Jakob*), om verraad op Tiel, ontheisd. X. 409
Mom (de Ritmeester), eenige Ruitery naar Amsterdam zullende geleiden, dwaalt van den weg. XII. 95
Momma (*Wilhelmus*). Onluften overgyn beroep als Predikant te Middelburg. XIV. 446 enz.
Mons (Eiland), met hulp der Bataviren, gewonnen. I. 98
Mondragon (*Christoffel van*) ontzet Goes. VI. 392. slaat de Nassauschen by Thoolen. VI. 439. wordt Stadhouder van Zeeland. VI. 440. verdedigt Middelburg. VI. 461. geeft de Stad over. VI. 461. bevordert de vryheid van Aldegonde, de Ryk en nog drie anderen. VI. 462, 464. komt, als gyzelaar, te Dordrecht. VII. 39. bemagtigt Klundert, Fynaarten Ruigenhil. VIII 62. ook Zierikzee, by verdrag. VII. 99. zyne edelmoedige behandeling van den Baljuw Vosbergen. VII. 99. hy poogt de muitery van 's Konings knegten te ſtillen. VII. 102. ontzet Roermonde. VII. 184. belegert Lillo, vergeefs. VIII. 16. herwint de Schanſen om Huiſt. VIII. 358. ontzet Grol. VIII. 424. verſlaat Filips van Naſſau. VIII. 424. ſterft. VIII. 425
Monk (*George*) onderwerpt zig Schotland. XII. 205. raakt ſlaags met Tromp. XII. 238, 239, 240, 241. arbeidt aan de herſtelling van Karel den II. XIII. 6. zyne loosheid. XIII. 7. de toeleg gelukt hem. XIII. 8. hy, nu Hertog van Albemarle, raakt ſlaags met de Ruiter. XIII. 205. wykt. XIII. 208. doet in een' volgenden ſlag de Ruiter wyken. XIII. 210-214
Monmouth (*Jakob*, *Hertog van*) komt in Holland. XV. 225. verwekt een opſtand in Engeland. XV. 297. doet zig voor *Koning* uitroepen. XV. 301. wordt onthalsd. XV. 302
Monnikendam. Biſſchop Willem de II. doet een' ongelukkigen togt derwaards. III. 108. de Stad verzoent zig met Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 286. Scheepsſtryd voor deeze Stad IV. 323. de Schout aldaar wearſchuwd de Onroomſchen. VI. 265. de Watergeuzen verraſſen de Stad. VI. 329. zy kieſt 's Prinſen zyde. VI. 364. Prins Maurits verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 266. bezending derwaards, in 1650. XII. 76. verandering der Regeeringe, in 1748. XX. 313
Monſter (de Jonge *Gerard van*) ſneuvelt te Schagen. II. 262
Monſter (*Maurinus van*). II. 259
Monſtering van 't Krygsvolk te water geſchiedde door Schouten en Burgemeeſters. V. 44
Monſtering van 't Krygsvolk, in 1651, geregeld. XII. 187
Montaigue, ſedert *Graaf van Sandwich*, zeilt met eene Engelſche Vloot naar de Zond. XII. 476. keert te rug naar Engeland. XII. 479. haalt Karel den II. uit Holland af. XIII. 8, 9. paſt op de Smirnſche Vloote. XIII. 157
Montbas (*Jan Barthonde*) in bezending naar Frankryk. XIII. 478. Kommiſſaris der Ruiterye geworden, krygt laſt om de Betuwe te bezetten. XIV. 31. verlaat

laat dezelve. XIV. 31. vonnis tegen hem geveld. XIV. 63. hy verdedigt zig. XIV. 64. hy woont een Franſchen togt naar Woerden by. XIV. 226. is verdagt van een aanſlag op Sas van Gend. XIV. 261

Monte (Camille del) geſlaagen. VIII. 128

Monte (Joan Baptiſta del) ſlaat het ontzet van Haarlem. VI. 428. overvalt de Staatſchen by Burgerhout. VII. 272

Montecuculi (Ernſt, Graaf van) wordt gevangen. VIII. 436. valt in de Veluwe. XI. 97

Montecuculi (Graaf van). zyne krygsbedryven in den oorlog des jaars 1672. XIV. 240, 278

Montenez (Pedro) voert bevel over eenige zwaar gewaapende Spanjaards. VI. 240

Monterei en Fuentes (Don Juan Domingo de Zuninga, Graaf van), wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XIII. 469. handeling met hem. XIV. 127. zyne ontmoeting met de Groot. XIV. 260, 261

Montesdocha (François), Bevelhebber te Maaſtricht, gevat. VII. 111

MONTFOORT (Slot te) geſtigt. II. 265. aan Herman van Woerden verpand. III. 14. hem ontweldigd. III. 38. Jan, Burggraaf van Montfoort, beoorloogt Jan van Beijeren. III. 439. Zie *Jan, Burggraaf van Montfoort*. 't Slot wordt bemagtigd, door Albrecht van Saxen. IV. 263, 266

Montfoort (Willem van), Droſt van Hattum, tragt de Stad aan Parma te leveren. VII. 360. wordt onthalsd. VII. 361

Montigni (Emmanuel van Lalaing, Heer van) voert bevel over 't Krygsvolk der Malcontenten. VII. 221, 269. verzoent zig met den Koning. VII. 271. bemagtigt Lens. VII. 452. komt voor Duinkerken. VII. 489. zyn aanſlag op Thoolen mislukt. VIII. 289

Montigni (Floris van Mommerancí, Baron van) wordt Stadhouder van Doornik en het Doornikſche. VI. 42. trekt naar Spanje, in 1561. VI. 72. keert te rug. VI. 72. houdt de zyde van Oranje tegen Granvelle. VI. 72, 86. zyne bruiloft. VI. 121. hy weigert de Inquiſitie en Plakaaten te handhaaven. VI. 131. trekt naar Spanje. VI. 155. zyne handeling aldaar. VI. 157. 161. hy ſchryft herwaards, wegens 's Konings misnoegen. VI. 195. wat men met hem voorhadt. VI. 196. zyn dood. VI. 246

Montpenſier. Zie *Charlotte van Bourbon*.

Mook (Jan), Schout te Enkhuizen. zyn verſchil met de Regeeringe. XII. 286. hoe 't met hem afliep. XII. 295

Moor (Jooſt de) verſlaat Fredrik Spinola. IX. 157. wordt gevaarlyk gewond. IX. 158

Moord van Parys van 1572. VI. 388

Morgan (de Kolonel *Thomas*) verdedigt Rynberk. VIII. 134. misleidt Parma. VIII. 290. zyn togt naar Thoolen. X. 135. hy wordt gekwetſt. XI. 154

Morgenſpraaken. zo werden de Byeenkomſten der Gilden genaamd.

naamd. IV. 52
Morgentalen, zo noemde men de verponding op de Landeryen. V. 134
Morinen, oude Inwooners van het Belgiſch Gallie. I. 41
Moſterd (*Reinier*) Amſterdammer, neemt eene party Gelderſchen gevangen. IV. 355
Moſterd (*Willem*) wordt door Sonoi aangeſteld tot Regter over eenige Roomſchgezinden. VII. 55. handelt voor hem in Engeland. VIII. 275
Mouilliere (*Antoni von Lalaing, Heer van la*), van Mechelens wege gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 30, 56
Moulin (*Pieter du*) voorziet Willem den III. van 't Staatnieuws in Engeland. XIV. 342. wordt Gouverneur van Suriname. XIV. 343
Muiden of *Amuda*. Tol aldaar der UtrechtſcheKerke geſchonken. II. 121. verdrag wegens Muiden. III. 39. Floris de V. op 't Slot aldaar gevangen. III. 78. van daar vervoerd. III. 80. 't wordt door Biſſchop Willem bemagtigd. III. 97. door Biſchop Jan den IV. III. 286. door Biſſchop Arnold. III. 307. door Karel van Gelder. IV. 354. ingenomen en verlaaten, door Sonoi. VII. 98. de Stad neemt voldoening van den Prinſe van Oranje. VII. 133. 't Slot aldaar verzekerd tegen Leiceſter. VIII. 205. Joan Maurits bezet de Stad, in 1672. XIV. 40. Sluis aldaar gelegd. XIV. 324
Muis van Holy (*Arend*), Burgemeeſter van Dordrecht, raakt uit de Regeering. XV. 279. XVI. 58
Muis van Holy (*Hugo*), Schout van Dordrecht, in bezending naar Amſterdam. X. 114, 138. beweegt Maurits om te Dordrecht geene verandering in de Regeering te maaken. X. 281. wordt tot het onderzoek van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot gemagtigd. X. 296. en tot Regter over dezelven. X. 341
Muis van Holy (*Jakob*) brengt Dordrecht over aan 's Prinſen zyde. VI. 367. wordt Raad nevens den Prinſe. VI. 399
Muis (*Jakob*) bewerkt de nadere vereeniging, in Gelderland. VII. 248, 250
Muitery van 't Spaanſch Krygsvolk te Haarlem. VI. 444. te Antwerpen. VI. 471. in Schouwen. VII. 102. te Bruſſel. VII. 103. in verſcheiden' Steden. VIII. 350, 380. onder de Italiaanſche benden. VIII. 403, wordt door de Staatſchen geſtyfd. VIII. 403. nieuwe muitery, in 1597. VIII. 491. in 1598. IX. 9, 45, 64. in 1601. IX. 103. in 1602. IX. 120. in 1606. IX. 217. in 1609. IX. 459
Muitery van 't Staatſch Krygsvolk. VI. 450. VII. 376. van 't Scheepsvolk onder Treslong. VII. 501. van 't Scheepsvolk, te Rotterdam. VIII. 205. van 't krygsvolk, in verſcheiden' Steden. VIII. 270 enz. 308, 350
Mulart, Droſt van Lingen, neigt naar Spanje. VII. 341
Muller (*Lazarus*) werpt zig in Haarlem. VI. 410, 411
Munſter door de Herdoopers over-

verweldigd. V. 71. door den Biſſchop belegerd. V. 73. hongersnood binnen deeze Stad. V. 82. die, by verraſſing, ingenomen wordt. V. 83
Munſter (Chriſtoffel Bernard van Galen, Biſſchop van) Oorſprong der oneenigheid tuſſchen de Staaten en hem. XIII. 79. twiſt over Bevergerne afgedaan. XIII. 79. de Staaten ſteeken zig in een geſchil tuſſchen hem en de Stad, welk eindelyk bygelegd wordt. XIII. 80-85. de Stad wordt op nieuws belegerd. XIII. 86. door de Staaten met geld ondersteund. XIII. 87. geheel in 's Biſſchops magt gebragt. XIII. 88. hy maakt zig meeſter van de Elerſchanſe. XIII. 89. vordert Borkelo te rug. XIII. 89. verklaart den Staaten den oorlog. XIII. 171, 174. bemagtigt verſcheiden' Plaatſen XIII. 174. valt in Drente. XIII. 175. geeft voor, alleen tegen de tegenwoordige Regeering te oorloogen. XIII. 176. zyne verdere krygsbedryven. XIII. 201. men maakt vrede met hem. XIII. 201, 202. zyn voorneemen om de Staaten op nieuws te beoorloogen ontdekt zig. XIV. 5, 12. hy verklaart hun den oorlog. XIV. 27. belegert Groningen, vergeefs. XIV. 130, 131. ruimt de gewonnen Plaatſen. XIV. 285. maakt vrede met de Staaten. XIV. 304
Munſterſche Vredehandeling. *Zie* Vredehandeling te Munſter.
Munt. Regt der Munte, door Otto den I. geſchonken aan de Utrechtſche Kerke. II. 120.
Munt der Graaven. III. 45, 46. onderzoek over het Regt der Munte, in Holland. III. 242. alleen te Dordrecht te houden. III. 426. grof en ſchielyk afgezet, door Maximiliaan. IV. 260. afzonderlyke, in Zeeland begonnen. VII. 323. van roozenobels, te Amſterdam. VIII. 146. Weſtfrieſche munt. VIII. 322. Munt, in 1672, te Amſterdam. XIV. 203
Munter (Joan), Raadsheer in 't Hof. XV. 259
Munter (Kornelis), Sekretaris van Amſterdam. XV. 190
Muſch (Kornelis), Griffier der algemeene Staaten, belet de Spaanſche Gevolmagtigden het doen van een' keer door de Steden. XI. 172. handelt met Don Martin, Axpé van vrede. XI. 214. ſtelt een merkwaardig Beſluit van Zomermaand 1650 op. XII. 68. ook zeker Geſchrift, uit den naam van Willem den II. XII. 194. ſterft. XII. 194
Muskovie. Gezantſchap van daar aan de Staaten. X. 80. en van de Staaten derwaards. X. 96. handeling der Staaten met den Grootvorſt Michael Fedorowitz. XI. 165. en met zyn opvolger Alexis. XII. 18
Myle (Adriaan van der) wordt Lid van den Landraad. VII. 28. gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29. en te Gend. VII. 109, 110. komt te Amſterdam. VII. 204. wordt tot de Keulſche Vredehandeling gemagtigd. VII. 279
Myle (Arend van der), Burgemeester van Dordrecht, voorkomt aldaar den Beeldenſtorm. VI. 187

Myle (*Kornelis van der*), Slotvoogd te Gouda, voorkomt aldaar den Beeldenſtorm. VI. 187. geeft het Slot op. VI. 366
Myle (*Kornelis van der*) in gezantſchap naar Frankryk. X. 38, 41. naar Venetie. X. 45. poogt den Advokaat te doen ontſlaan. X. 258. wykt ten Lande uit. X. 259. wordt van zyne waardigheden ontzet. X. 387, 390. keert herwaards. X. 390. wordt verdagt gehouden. X. 462. komt wederom in den Haage woonen. XI. 44
Mylpaalen der oude Romeinen. I. 152 *Aant.*

N.

Naaktloopers, te Amſterdam. V. 74, 88
Naaldwyk (*Adriaan van*) helpt Hoorn verraſſen. IV. 211
Naaldwyk (*Hugo van*). II. 361
Naaldwyk (*Willem van*) ſneuvelt. II. 260. Zie *Jan van Naaldwyk.*
Naarden, door de Utrechtſche Ruiters ingenomen. IV. 203. door Graave Willem van den Berge. VI. 368. Aanſlag op de Stad. VI. 403. zy geeft zig op aan Don Fredrik. VI. 404. moord aldaar. VI. 405. raadpleegingen op 't verſterken deezer Stad. XIII. 360. XV. 36. zy wordt door de Franſchen ingenomen. XIV. 39. aanſlag des Prinſen van Oranje op de Stad. XIV. 226. hy verovert dezelve, in 1673. XIV. 272
Naarſen (*Leonard van*) te Rotterdam verdagt van oproerigheid, in 1653. XII. 281. maakt beweeging, in 1672. XIV. 76, 77. wordt door de burgery tot Vroedſchap benoemd. XIV. 115. door den Prinſe verkooren. XIV. 194
Nabalia of *Naauwaale.* Stroom. I. 181
Næranus (*Theophilus*) helpt de Lyken der Witten afneemen. XIV. 178. raakt, nevens *Samuel* en *Izaak Næranus*, over zeker gedigt, in moeilykheid. XIV. 221, 222
Nagel (*Willem*) Baljuw van Kennemerland, yvert voor Vrouwe Jakoba. III. 472
Namen. 't Kaſteel aldaar verraſt, door Don Jan. VII. 152. de Stad en 't Kaſteel gewonnen, door de Franſchen, in 1692. XVI. 177-181. heroverd door Koning Willem. XVI. 282 enz. gewonnen door de Franſchen, in 1746. XX. 31
Nancy door Hertoge Karel bemagtigd. IV. 156. verlooren. IV. 159. op nieuws belegerd. IV. 159. Slag by deeze Stad. IV. 160
Narſius (*Joannes*), Remonſtrantſch Predikant, raakt in hegtenis. X. 447. ontkomt. X. 447
Nassau. de Vorſten uit deezen huize worden, in 1654, tot Ryksvorſten verheeven. XII. 391. Zie Lodewyk, Jan, Adolf, Henrik, Willem enz.
Naves (*Heer van*), Stedehouder van Mansfeld, ontvangt Don Jan te Luxemburg. VII. 124
Nederhorſt (*Godard van Rhaede, Heer van*), gemagtigd tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 405. weigert het Verdrag te tekenen. XI. 457. geſchil hierover. XI. 478, 479

NEDERLANDEN. de meeſten en aanzienlykſten komen aan Hertoge Filips van Bourgondie. III. 507. hy doet hulde, wegens dezelven, aan Keizer Fredrik den III. III. 549. ontwerp van eene Unie, tuſſchen dezelven. V. 101. men zoektze als één Provincie te doen aanmerken. V. 5, 137. geſchil over derzelver onderhoorigheid aan het Duitſche Ryk. V. 301. uitſpraak deswege. V. 313. in Holland, met moeite aangenomen. V. 316. hoe zy, eindelyk, van alle verbindtenis aan 't Ryk vry geraakt zyn. V. 321. Karel de V. verklaart, dat zy nooit zullen konnen van een geſcheiden worden. V. 343. ſtaat derzelven, ten tyde der Overdragt. V. 439. zy worden, door de Spaanſche Inquiſitie, ſchuldig verklaard aan gekwetſte Majeſteit. VI. 265. ontwerp omze tot een Koningkryk te verheffen. VI. 266. ſtaat derzelven in den aanvang der Land, voogdye van Requeſens. VI. 458. de meeſten neemen Anjou tot Vorſt aan. VII. 403 enz. derzelver ſtaat na de dood van Willem den I. VIII. 12

NEDERLANDEN (OOSTENRYKSCHE). Verdrag van Onzydigheid derzelven, door Frankryk voorgeſlaagen. XVIII. 113-116. in 't jaar 1733, geſlooten. XIX. 159. ſtaat derzelven, in 1746. XX. 36

NEDERLANDEN (SPAANSCHE). handeling over eene verdeeling derzelven. XIII. 111, 113, 117. gronden van het regt der Koninginne van Frankryk op dezelven. XIII. 113. gerugt van een afſtand derzelven. XV. 294. ſtaat dezelven, in 1712. XVII. 435. in 1714. XVIII. 46. regten op de in- en uitgaande waaren aldaar geregeld. XVIII. 7

NEDERLANDEN (VEREENIGDE) ſluiten de Unie van Utrecht, in 1579. VII. 251 *enz.* zweeren Filips den II. af. VII. 392 enz. welvaart derzelven, in 1587. VIII. 224. in 1590. VIII. 353. ſtaat derzelven na de dood van Willem den III. XVII. 130

Nederſtigt, of *'t Land van Utrecht*. men arbeidt, om het aan Holland te doen hegten. IV. 494. het wordt onder éénen Stadhouder met Holland gebragt. V. 131

Nedſyr. *Zie Needvuur*.

Nebalennia, Godin van de zeevaarende Ingezetenen der Nederlanden, van ouds. I 25, 26

Nek (*Jakob Kornelis van*) doet eene der eerſte reizen uit Holland naar Ooſtindie. IX. 138

Nek (*Lambert van*) in beſending naar den Briele. XIX. 360

Nelleſtein (*Joan*), Burgemeeſter van Utrecht. XIV. 348

Nero houdt de Bataviſche Lyfwagt aan. I. 95. die een' toe, leg op zyn leeven wreekt. I. 99. hy doorſteekt zig. I. 202

Nerviën, inwooners van het Belgiſch Gallie, door Cezar overheerd. I. 40

Nes (*Aart van*) woont een' zeeſlag by, tuſſchen Blake en Tromp. XII. 234. raakt in een ſcherp gevegt met de Engelſchen. XIII. 158. nog eens, in 1667. XIII. 263

Nes (*Frans van*) zet den Beeldenſtorm aan te Schoonhoven. VI.

Nes (*Jan van*) *de Oude*, Kapitein ter zee, sneuvelt. XIV. 13
Nethenus (*Matthias*), Professor te Utrecht, van zyn ampt verlaaten. XIII. 53
Neumeistern (*Erdman*), Lutherſch Predikant te Hamburg. Zyne heviglheid tegen de Gereformeerden. XVIII. 261
NEUZE (TER) geſterkt door Hohenlo. VII. 491. veroverd door de Franſchen, in 1747. XX. 105
Neyen (*Maerten*) ſmeedt een' aanſlag om Antwerpen aan 's Prinſen zyde over te brengen. VII. 14. vlugt. VII. 15
Neyen (*Pater Jan*) komt in den Haage van vrede handelen. IX. 245, 249, 250, 251. dringt op 't opontbieden der Vloote. IX. 258. zoekt den Griffier Aarſens om te koopen. IX. 271, 282, 283. brengt eene nadere bekragtiging der Wapenſchorſinge herwaards. IX. 285-288, 289. wordt tot de handeling gevolmagtigd. IX. 320, 336. reiſt naar Spanje. IX. 343
Nicolai (*Adriaan*), Kanſelier van Gelderland, wordt Lid van den Raad der Beroerten. VI. 251. komt 'er zeldzaam in. VI. 252
Nicolai (*Arnoud* of *Arend*), gewoone Raad van Holland. VI. 381. wordt Lid van den Hoogen Raade. VII. 451. wordt gemagtigd om de voorwaarden der inhuldiging van Willem den I. te ontwerpen. VII. 518.
Nidek (*Gysbert Rudolf van*), Advokaat der Weſtindiſche Maatſchappye, handelt te Lisbon. XII. 381
Nieda, zie *Noda*.
Nieilius (*Karel*), Remonſtrantſch Predikant. X. 389. wordt naar Loeveſtein gevoerd. X. 447. ontkomt uit de hegtenis. XI. 144
Nierop (*Albrecht*), een der Regteren van Kornelis de Witt. Verhaal ten zynen laſte. XIV. 157. hy wordt gemagtigd tot het veranderen der Regeeringe. XIV. 197, 199, 201
Nieuwburg (*Filips Lodewyk, Paltsgraaf van*) beweert regt te hebben op de Kleefſche nalaatenſchap. VIII. 417. X. 8
Nieuwburg (*Filips Willem, Hertog van*). zyn misnoegen op de Staaten. XII. 14. XIII. 78
Nieuwburg (*Wolfgang Willem, Paltsgraaf van*) bevordert zyn regt op de Kleefſche nalaatenſchap. X. 8. de Staaten houden zyne zyde. X. 9. hy handelt met hen in den Haage. XI. 129. ſlaat voor om Maaſtricht den Keizerſchen in handen te ſtellen. XI. 155
Nieuwdorp, verbrand door Floris den III. II. 268
Nieuwenaar (*Adolf, Graaf van*) en Meurs, wordt Stadhouder van Gelderland. VII. 505. tragt zig, vergeefs, te verzekeren van Nieuwmegen. VIII. 71. werpt volk in Arnhem. VIII. 72. verraſt Nuis. VIII. 74. raakt met Taſſis in gevegt by Amerongen. VIII. 74. wordt, by voorraad, Stadhouder van Utrecht. VIII. 99. bemagtigt twee Schanſen. VIII. 99. kwelt Nieuwmegen. VIII. 99. wordt hoofd van Leiceſters Kamer van geldmiddelen. VIII. 156. vordert den Utrechtſchen een' nieuwen eed af. VIII. 167. werft in Duitſchland. VIII. 184. raakt in den gemee-

meenen haat. VIII. 242. bewerkt verandering in de Regeering VIII. 295 enz. vernieuwt de Wet, met overleg der Staaten. VIII. 309. komt 'ongelukkiglyk aan zyn einde. VIII. 309

Nieuwendoorn, Slot in Weſtfriesland. III. 44. geſlegt. III. 99

Nieuwendorp of *Nieuwburg*, Slot by Alkmaar. III. 44

Nieuwerbrugge. Pain & Vin verlaat de poſt aldaar. XIV. 236

Nieuwerſluis, Schans aldaar herſteld, in 1745. XX. 16

Nieuwkerk op de Veluwe. Kerkberoering aldaar. XX. 377

Nieuwland (*Nikolaas a nova terra* of *van*), wordt Biſſchop van Haarlem. VI. 65, 70

NIEUWMEGEN. Hof aldaar, door Karel den Grooten geſtigt. I. 420. door de Noormannen verbrand. II. 85. nog eens door Godefrid, Hertoge van Lotharingen. II. 161. de Stad wordt aan Gelder gebegt. II. 384. de Ooſtenrykſchen zoeken haar te verraſſen. IV. 344. zy wordt byna verraſt, in 1584. VIII. 19. in 1585, aan de Spaanſche zyde overgebragt. VIII. 71. gekweld door den Graave van Nieuwenaar. VIII. 99. Schenks aanſlagen op de Stad. VIII. 137. 307. zy wordt bemagtigd door Prinſe Maurits. VIII. 359. die 'er de Wet verſtelt. VIII. 360. in 1618, wordt 'er ook, buitenstyds, verandering in de Regeering gemaakt. X. 195-198. Holland zoekt de herſtelling der ontſlaagen' Regenten, vergeefs, te verwerven. X. 198. de Stad maakt de zwaarigheid om de goederen der Ridderen van Malta uit te keeren. XII. 28. Willem de II. verſteit aldaar de Wet. XII. 69. de Stad neemt, na zynen dood, het regt hiertoe wederom aan zig. XII. 138. zy wordt bemagtigd door Turenne. XIV. 92. tot handelplaats over de Vrede verkooren. XIV. 369. opſchudding en verandering der Regeeringe aldaar. XVII. 137, 140, 243, 304. toeleg der Franſchen op de Stad. XVII. 160. beweeging aldaar, in 1747. XX. 151. verandering der Regeeringe, in 1748. XX. 315

NIEUWPOORT in Holland verraſt, door de Gelderſchen. IV. 398. ontvangt voldoening van den Prins van Oranje, in 1577. VII. 138

Nieuwpoort in Vlaanderen verjaagt de Franſchen, in 1582. VII. 474. valt Parma in handen. VII. 490. Maurits ſlaat 'er 't beleg voor. IX. 78. merkwaardige ſlag by deeze Stad, in 1600. IX. 79-87. 't beleg wordt opgebroken. IX. 88. de Franſchen winnen de Stad, in 1745. XX. 13

Nieuwpoort (*Willem*), Vroedſchap van Schiedam, wegens Holland in bezending naar Friesland en Stad en Lande. XII. 130. en naar Zeeland. XII. 188. wordt benoemd tot de Vredehandeling met Kromwel. XII. 257. of hy Kromwel tot zekere verandering in Engeland hebbe aangezet. XII. 259. hy doet een' keer naar Holland. XII. 264, 307, 316. handelt bedektelyk met de Witt. XII. 279, 280. keert naar Londen. XII. 309. Friesland vordert hem ter ſtraffe. XII. 337. hy verklaart, by eede,

eede; Kromwel de Akte van Uitſluiting niet in den mond gegeven te hebben. XII. 369. zyne handeling in Engeland. XII. 430, 472. XIII. 4. wat hy van Kromwels Zoonen gevoelde. XII. 471. hy keert te rug in Holland. XIII. 10. handelt aldaar met eenige geweeken Engelſchen. XIII. 168. wordt in een oproer te Schiedam gevat. XIV. 78

Nieuwpoort (*Willem*) naar Frankryk gezonden. XVI. 441. op zyne Hofſtede wordt van vrede gehandeld. XVII. 289. zyne gedagten over 't aanſtellen van eenen Stadhouder. XVIII. 188

Nieuwſtad (*Jakob van*), Schepen van Alkmaar, wegens Holland in bezending naar Zeeland XII. 227. naar Enkhuizen. XII. 288

Nikker (*Jan Pieterszoon*); Burgemeeſter van Bridle, ſtemt de eerſte tot de overgave der Stad, in 1572. VI. 343, 344

Nikolaas van Cuſa (Kardinaal), hoe hy, hier te Lande, de Afaaten predikte. IV. 33. wat hy deedt, tot verbeetering der zeden. IV. 34. hy heelt de ſcheuring der Utrechtſche Kerke. IV. 35

Nikolaas Peteniot; *Heer van Granvelle*, woont de Vredehandeling te Madrid by. IV. 461. bewerkt een verbond met den Hertoge van Gulik en met den Koning van Deenemarke. V. 262. zyn liſt, om S. Diſier te doen opgeeven. V. 271. hy woont de Kerkvergadering van Trente by. V. 362. hy ſterft. V. 357

Noda, oude ſchreidpaal van 't Nederſtigt. II. 246 *Aant.* ook de *Grebbe* genaamd. II. 248, 300

Noirkarmes (*Filips van S. Aldegonde*, *Heer van*), Stedehouder des Markgraafs van Bergen over Henegouwen. VI. 205. bezet Doornik en Valenchyn. VI. 209. doet eenige Leeraars ter dood brengen. VI. 209. bezet Maaſtricht, 's Hertogenboſch en Amſterdam. VI. 232. begroet Alva. VI. 246. wordt Lid van den Raad der Beroerten. VI. 251. helpt Haarlem belegeren. VI. 414. krygt het bewind over den oorlog in Holland. VI. 456

Aant. tragt naar Gouda door liſt. VI. 465. doet opening tot bevrediging. VI. 478. ſterft. VI. 478

Nominaten. Of en hoe verre de Stadhouder regt hebbe, om daarop onderzoek te doen. XV. 263, 270, 274

Noodvuur. wat 'er door betekend werdt. I. 395 *Aant.*

Noord (*Olivier van*) zeilt om den Aardkloot. IX. 139

NOORDHOLLAND. wat men 'er, oudtyds, door verſtondt. III. 161. het onderwerpt zig den Vlaamingen. III. 161. wordt 'er van verloſt. III. 165

NOORDERKWARTIER. Moeite aldaar over 't ſtuk der Regeeringe. VII. 6, 9. deszelfs aandeel in de gemeene Laſten hadergeregeld. XIII. 360

Noordwyk. Geweldenaaryen aldaar, door de Deenen gepleegd. II. 55

Noordwyk (*Everard van*) ſneuvelt te Schagen. II. 262

Noordwyk (*Nikolaas van der Beekhorſt*, *Heer van*) in gezantſchap naar Frankryk. X. 425, 495

Noormannen. Zie *Deenen*.

Noot (*Karel van der*) verdedigt Ooſt-

Oostende. IX. 108, 162. wordt Stedehouder van Fredrik Henrik in Staatsch Vlaanderen. IX. 169. beschermt Sluis. IX. 207
Noricum, I. 181 *Aant.*
Norrits (*Eduard*), Bevelhebber van Oostende, verovert Blankenburg en andere Schansen. VIII. 385
Norrits (*John*), Kolonel van een Regement Schotten in Staatschen dienst. VII. 225. poogt Steenwyk te ontzetten. VII. 360, 362, 363. 't gelukt hem. VII. 364. by tast de Rennenbergschen aan. VII. 366. wordt door Verdugo geslaagen. VII. 387. zyn aanslag op Deventer. VIII. 199. hy keurt der Staaten handeling goed. VIII. 313
North doet eenige Utrechtschen ter Stad uit zetten. VIII. 166. is verdagt, dat hy de Engelschen in Holland laat stroopen. VIII. 200
Noue (*François de la*) wordt Veldmaarschalk over 't Leger der Staaten, onder Bossu. VII. 224. overvalt La Motte by Duinkerken. VII. 272. poogt, vergeefs, Maastricht te ontzetten. VII. 273. bemagtigt Warwyk. VII. 277. Imbise doet hem Gend ruimen. VII. 289. hy neemt Ninove in. VII. 317. wordt gevangen. VII. 318
Novesium, nu *Nuis*. I. 135 *Aant.*
Nuinhem, Drossaard van Hoorne, Yfselstein en Buuren, teken het Verbond der Edelen. VI. 126
Nuis belegert door Hertoge Karel. IV. 149. verlaaten. IV. 152. verrast door Nieuwenaar. VIII. 74. belegerd en stormenderhand veroverd, door Parma. VIII. 131-134
Nutzel (*Karel*), Keizerlyke Gezant, raadt de Staaten tot vrede. VIII. 478
Nyenburg (*Dirk van der*) door Alva, tot Advokaat van Holland, aangepreezen. VI. 307. wordt Lid van den Hoogen Raade, in 1582. VII. 461
Nyenburg (*Jan Janszoon van der*) helpt het Marktschip van 's Hertogenbosch winnen, in 1570. VI. 313
Nyenburg (*J. van*), in bezending naar Friesland en Stad en Lande, op 't stuk der *Harmonie*. XIII. 386
Nyenoord (*Wigbold van Eusum, Heer van*). VII. 238. verdryft de Rennenbergschen uit Winsum. VII. 366. sterkt Otterdum. VII. 492
Nyenrode (*Kornelis van*) beschuldigd, wegens den Beeldenstorm te Utrecht. VI. 184
Nyenrode (*Willem van*) handelt ten huize van Tresel. X. 210, 217
Nyveld (*Jakob van Zuilen van*), Schout te Rotterdam, raakt in moeite. XVI. 122 *enz.*
Nyveld (Jongkheer *Willem van Zuilen van*) beschuldigd, wegens den Beeldenstorm te Utrecht. VI. 184. dient onder Brederode. VI. 211. wordt geslaagen. VI. 233. gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 29. en te Gend. VII. 109, 110. wordt Slotvoogd te Muiden. VII. 133. gezonden naar Engeland. VIII. 192. loopt gevaar van gelijgt te worden. VIII. 262
Nyveld (*Willem van*). Zie *Aartsbergen*.

O.

O.

Obdam (. . . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. verzelt Oranje op den togt van 1568. VI. 286
Obdam (*Jakob van Wassenaer, Heer van*) berent Venlo. XVII. 165. woont het beleg van Bon by. XVII. 183. zyn beleid in 't gevegt by Ekeren. XVII. 187 enz. Zie voorts op *Wassenaer*.
Oddar (Graaf) zyn twist met Koning Zwentibold. II. 101. hy wordt binnen Durfos belegerd. II. 101. zoekt hulp by Karel den Eenvoudigen. II. 102
Odyk (*Willem van Nassau, Heer van*) bekomt een aanzienlyk ampt in Engeland. XIII. 45. vertoont den persoon van Willem den II. als eerste Edele van Zeeland. XIII. 339. wordt aan Lodewyk den XIV. gezonden. XIV. 46. keert te rug. XIV. 101. wordt tot de Nieuwmeegsche Vredehandeling gemagtigd. XIV. 369. trekt, in buitengewoon gezantschap, naar Frankryk. XV. 3, 4. naar Engeland. XVI. 21, 31. zyne handeling aldaar. XVI. 23, 27, 35. hy wordt tot de Haagsche Byeenkomst gemagtigd. XVI. 103. in buitengewoon gezantschap naar Frankryk gezonden. XVII. 4. hy slaat voor om Koning Willem te Middelburg een eerenbeeld op te regten. XVII. 117. wordt van den staat van eersten Edele vervallen verklaard. XVII. 148
Odyke (*Lubbert van*). II. 247
Oem (*Willem*) handelt in Holland, over vrede, in 1576. VII. 109
Oervede, wat 'er door verstaan werdt. III. 371
Offa, Koning van Mercie. zyn geschil met Karel den Grooten. I. 436
Ogle (*Jean*), Bevelhebber der bezettinge van Utrecht, gedreigd met gevangenis X. 31. handeling der Hollandsche Gemagtigden met hem. X. 220, 230, 231, 293, 294
Oirvede. wat 'er door verstaan werde. III. 371
Oldenbarneveld (*Joan van*) trekt op om Haarlem te helpen ontzetten. VI. 427. weigert, als Regter, te zitten over eenige Roomschgezinden. VII. 59. wordt gemagtigd tot de handeling over de Utrechtsche Unie. VII. 250. tot het ontwerpen van de voorwaarden der inhuldiging van Willem den I. VII. 518. en tot de opdragt der Heerschappye aan Engeland. VIII. 90. hy wordt Advokaat van Holland. VIII. 122. zyne wedde. VIII. 122. Leicester ontbiedt hem; doch hy verschynt niet. VIII. 169. spreekt met den Graave. VIII. 176, 177. wil zyn ampt nederleggen. VIII. 218. behoudt het. VIII. 219. Leicester vaart tegen hem uit. VIII. 237. zoekt hem te ligten. VIII. 240. hy bestraft de Predikanten. VIII. 250. handelt met Medenblik. VIII. 273. brengt te wege dat Prins Maurits Stadhouder van Utrecht wordt. VIII. 332. wordt, door de Staaten, beschonken. VIII. 344. bearbeidt de Kerkenorde van 1591. VIII. 362. zyne handeling in Frankryk. VIII.

VIII. 494, 497, 498. en in Engeland. VIII. 499. hy vat agterdogt op tegen Maurits. IX. 86. X. 248. de Admirant ſpreekt met hem van vrede. IX. 118. hy moedigt de togten door 't Noorden naar China aan. IX. 140. reiſt in gezantſchap naar Engeland. IX. 154. houdt de opregting eener Weſtindiſche Maatſchappye tegen. IX. 229. neigt tot eene redelyke vrede met Spanje. IX. 241. beweegt Maurits om in het openen der handelinge te bewilligen. IX. 244. ontdekt den toeleg van Henrik den IV. op de heerſchappy over den Vereenigden Staat. IX. 266. bevordert het opontbieden der Vloote. IX. 281. verwyt Verreiken het omkoopen, door Neyen ondernomen. IX. 282. doet de meeſte Leden neigen tot vrede. IX. 284. ongenoegen tuſſchen Maurits en hem. IX. 284. hy wordt gemagtigd tot de handeling, in 1608. IX. 321, 336. yvert voor de behoudenis der Vaarte op Ooſtindie. IX. 332. haalt Maurits over tot bewilliging in 't verlengen der Wapenſchorſinge IX. 346. ontdekt de Spaanſche Huwelykshandeling in Engeland. IX. 354. beweegt Maurits om de krygskoſten te hoog te begrooten. IX. 366. neigt tot Beſtand. IX. 366. Henrik de IV. zoekt hem te winnen. IX. 367. en bevordert zyne Zoonen in Frankryk. IX. 368. hy ontvangt een geſchenk van den Koning. IX. 368. onderzoek, of en hoe verre hy zig hierin vergreepen hebbe. IX. 369. gerugten ten zynen nadeele. IX. 385. hy beantwoordt de Spaanſchen ſcherp, by 't afbreeken der handelinge. IX. 387. Maurits ſchynt hem te verdenken van Spaanſchgezindheid. IX. 389. ſchimpſchriften tegen hem geſtrooid. IX 411. hy legt zyn ampt neder. IX. 412. aanvaardt het wederom. IX. 412. zyne bedenkelykheid op de handeling der Zeeuwen. IX. 414. Jeannin verzoent Maurits wederom met hem. IX. 423. hy houdt het ſluiten van een lang Beſtand zonder erkentenis van der Staaten vryheid tegen. IX. 430. draagt zorg, dat Prins Maurits ſchadeloos geſteld worde. IX. 447. zyn groot gezag. IX. 451. hy ſchynt voor 't vermeerderen van 's Prinſen aanzien te neigen. IX. 454. verandert van gedagten. IX. 454, 455. zoekt vrede te houden onder de Predikanten. X. 54 dringt op 't invoeren der Kerkenorde van 1591. X. 58. ſchynt de Remonſtranten te begunſtigen. X. 58, 59, 142. brengt te wege, dat Jakob de I. tot verdraagzaamheid raadt. X. 60. nadeelige gerugten van hem. X. 82, 176. misnoegen van François van Aarſens tegen hem. X. 82. hy bearbeidt, aan 't Engelſche Hof, de herlevering der verpande Steden. X. 99, 102-105. verzoekt Prins Maurits, dat hy de beſluiten der Staaten op het Kerkelyke helpe handhaaven. X. 150. is bedugt voor ongewoone verandering der Regeeringe. X. 159, 160, 161. bevordert de aanneeming der Waardgelders.

deren. X. 168. ſpreekt met Uitenbogaard over de Sinode. X. 179. tragt, vergeefs, naar ontſlag van zyn ampt. X. 186. ſchimpſchriften tegen hem geſtroofd. X. 200, 201, 204. Maurits toont kwaad vermoeden op hem te hebben. X. 200, 201, 205. hy verdedigt zig ſchriftelyk by den Prinſe en by de Staaten. X. 203. de Staaten neemen hem in hunne byzondere beſcherming. X. 204. men neemt zyn gevoelen in op de handeling met de Utrechtſchen. X. 216. hy ſpreekt met den Prinſe op 't ſtuk der Waardgelderen. X. 217. ſchryft aan die van Utrecht. X. 230. brengt de bewilliging in de Sinode byna ten einde. X. 240. wordt in hegtenis genomen. X. 240, 252, 253. ontſlaaten zyner gevangenis. X. 243-252. poogingen om hem te doen ontſlaan. X. 258. hy, Hogerbeets en de Groot worden openlyk beſchuldigd. X. 260, 261. hy krygt 'er berigt van en van de verandering der Regeeringe. X. 286, 287, 304. wordt ondervraagd. X. 297. van zyne papieren beroofd. X. 297. komt voor de Regters. X. 347. zyne bekentenis. X. 347, 348, 353, 356. men zoekt hem te beweegen om vergiffenis te begeeren. X. 358. hem wordt de dood aangezeid. X. 359 inhoud van zyn vonnis. X. 364. zyn gedrag in zyn uiterſte. X. 359-363, 366, 367. hy wordt onthalsd. X. 367. zyn aart. X. 369. oordeel over zyn vonnis. X. 377-380. hy wordt verklaard misdaad van gekwetſte Hoogheid begaan te hebben. X. 410

Oldenzeel verlooren, in 1580. VII. 342. herwonnen, in 1597. VIII. 473. wederom verlooren, in 1605. IX. 189. andermaal herwonnen, in 1626. XI. 35. gaat, in 1672, aan de Biſſchoppelyken over. XIV. 28

Olennius hardheid verwekt eenen opſtand onder de Friezen. I. 80

Omkoopingen en ontvangen van geſchenken. Plakaat daartegen. XII. 187

OMMELANDEN verbinden zig, voor 't eerſt, met de Stad Groningen. III. 389. verſchaffen Graave Lodewyk geld, in 1568. VI. 272. ombelzen de Geloofsvrede, in 1578. VII. 216. raaken in geſchil met de Stad Groningen. VII. 237. treeden in de Utrechtſche Unie. VII. 263. verwerpen de Keulſche Vredepunten. VII. 284. twiſten met Groningen, in 1597. VIII. 483. en omtrent 1640. XI. 348

Ommeren (*Heer van*), Gezant der Staaten by den Hertoge van Savoje. XII. 432

Onderwater (*Kornelis*), Burgemeeſter te Delft, geeft den Staaten kennis van de beweeging aldaar. XIV. 81

Oorlog. Margareet belooft geen' oorlog te voeren, buiten der Staaten bewilliging. III. 269

Oorlogsverklaaring (voorbeeld eener) in de veertiende eeuwe. III. 273

Ooſtende verjaagt de Franſche bezetting, in 1582. VII. 474. word door de Staatſchen verzekerd. VII. 507. muitery aldaar geſtild. VIII. 21. aanſlag op de Stad. VIII. 77.

77. Vierjaarig beleg derzelve. IX. 77, 107-109, 111, 113-118, 162, 163. zy gaat over, by verdrag. IX. 169. wordt door de Franschen veroverd, in 1745. XX. 13

Oostendesche Maatschappy, door Keizer Karel den VI. opgerecht. XVIII. 166. men bewerrt, dat het Oktroi voor dezelve strydt met de Verdragen. XVIII. 269 enz. redenen voor en tegen dezelve. XVIII. 272 enz. 276 enz. haar voortgang. XVIII. 280. de Staaten arbeiden, krachtig, om dezelve te doen vernietigen. XVIII. 297. vastftelling omtrent dezelve by 't Weener Verdrag van 1725. XVII. 309. beding aangaande dezelve by 't Verdrag van Hanover. XVIII. 386. voorslag om dezelve te verplaatsen. XVIII. 406. zy wordt, voor zeven jaaren, opgeschort. XVIII. 443. haare geheele vernietiging, by 't Verdrag van Seville, beraamd. XVIII. 504. geschiedt eindelyk, by 't Verdrag van Weenen. XIX. 48, 72. pooginger om een gedeelte van derzelver handel te behouden. XIX. 62

Oostenryk (Don Jan van), natuurlyke Zoon van Karel den V. zyne Krygsbedryven. VII. 124. hy wordt Landvoogd der Nederlanden. VII. 123. Komt heimelyk herwaards. VII. 124. handelt met de Staaten. VII. 125, 128, 141. zyn toeleg op Engeland. VII. 130, 154, 198. hy geeft het eeuwig Edict uit. VII. 142. Holland en Zeeland weigeren, zig met hem te vergragen. VII. 144. hy beschuldigt Oranje van een' aanslag tegen zyn Persoon. VII. 145. Komt te Brussel. VII. 146. belaadt de Staaten van Holland en Zeeland. VII. 148. zoekt de Hoogduitsche knegten in 't Land te houden. VII. 150. maakt zig verdagt. VII. 150. bemagtigt het Kasteel van Namen, door list. VII. 151. ook Charlemont. VII. 153. Oranje onderschept zyne brieven. VII. 154. de Staaten handelen, op nieuws, met hem. VII. 157, 170. hy ontbiedt de Spaansche knegten te rug. VII. 167. wordt voor 's Lands vyand verklaard. VII. 180. slaat de Staatschen by Gembloers. VII. 193. bemagtigt deeze Stad. VII. 193. en verscheiden' anderen. VII. 194. vrugteloose Vredehandeling met hem. VII. 194. hy bemagtigt Filippeville. VII. 197. raakt te Roermonde slaags met de Staatschen. VII. 225. sterft in 't Leger. VII 232

Oostenryk (Don Jan van), natuurlyke Zoon van Filips den IV. wordt Landvoogd der Spaansche Nederlanden. XII 445. wordt ontslaagen. XII. 474

Ostergo en *Westergo*, oudtyds Eilanden genoemd. I. 376. aan Koenraad Bisschop van Utrecht, opgedraagen. II. 194. en hem wederom ontnomen. II. 195. hem op nieuws geschonken. II. 196. aan Holland gehegt. II. 217. wederom aan de Utrechtsche Kerk gegeven. II. 226. verdrag, deswege tusschen Holland en 't Stigt. II. 243, 321. aan Willem, Broeder van Dirk den VII., opgedraagen. II. 280.

Zie FRIESLAND (tegenwoordig).
Oosterlingen. Oorlog met dezelven. III. 530 enz. Vredehandeling. III. 539. Verdragen. III. 542. *Zie* Hanze-Steden.
Oostervant ('t *Graafschap*) waar gelegen. II. 147 *Aant.*
Oosterwyk (*Koenraad van*) wordt gevangen. III. 274
Oosterwyk (*Willem van Lier, Heer van*) trekt in gezantschap naar Venetie. XI. 66. naar Frankryk. XI. 242. zyne handeling aldaar. XI. 277, 334
Oosterzee. Slot aldaar, door Graave Willem den I. gestigt. II. 281
OOSTFRANKRYK, een gedeelte der Nederlanden was 'er onder begreepen. I. 310. wordt *Duitschland* genaamd, II. 62
Oostfriesche onluften, omtrent 1595. VIII. 418. omtrent 1598. IX. 19. omtrent 1602. IX. 123-128. omtrent 1606. IX. 310. omtrent 1611. X. 52, 53. omtrent 1622. X 439-445. omtrent 1625. XI. 42. van 1627 tot 1636. XI. 226-230. omtrent 1640. XI. 350-354. na 1648. XIII. 90-97. in en na 1666. XIII. 351-357. in 1677. XIV. 458. vervolg derzelven, in 1681 enz. XV. 104. in en na 1721. XVIII. 282. in en na 1725, tot 1730. XVIII. 511 enz. 't Weener-Verdrag belooft, dezelven te zullen byleggen. XIX. 51, 73. verandering der Regeeringe aldaar. XIX 476-486
OOSTFRIESLAND. Zie *Joan, Edzard, Enno, Christiaan, Graaf* of *Vorst van Oostfriesland.*
Oost-Holland. dus noemt zig Emmenes. III. 273
OOSTINDIE. waarom dus genaamd. IX. 131. oudste handel op dit Gewest. IX. 131. de Portugeezen worden 'er meester van. IX. 134. de Hollanders en Zeeuwen beginnen op Oostindie te vaaren. IX. 136. Filips de III. zoekt hun den handel derwaards te beletten. IX. 143. en dringt hierop in den Haage en te Antwerpen. IX. 326, 335, 357, 432. redenen voor en tegen den zelven. IX. 327, 331. de Staaten besluiten, dien te handhaaven. IX. 332, 334, 342, 443. eenige Nederlanders leeren den Engelschen de vaart naar Oostindie. X. 46. schade aldaar, in 1672 en 1673. XIV. 293
Oostindische Maatschappy der Vereenigde Nederlanden. IX. 147. derzelver Oktroi. IX. 148. eerste uitrustingen. IX. 150. verrigtingen in Indie. IX. 197, 301-310. X. 6, 46, 51. XI. 238, 316, 372. XII. 473. XIII. 73, 405. verschillen met de Engelschen. X. 69, 70. voordeelige staat. X. 97, 98. verdrag met de Engelsche Oostindische Maatschappye van 1619. X. 393. zy doet Batavia stigten. X. 395. geeft der Engelsche Oostindische Maatschappye voldoening. XII. 365, 366. zy zoekt haaren handel in China en Japan, te vestigen. XII. 473, 474. geeft den Engelschen voldoening, wegens drie genomen schepen. XIII. 4. legt Willem den III. een drieendertigste haarer uitdeelingen toe. XIV. 317. sluit met de Engelsche Maatschappy. XIV. 339. derzelver Oktroi wordt vernieuwd. XVI 335. wederom, in 1748. XIX. 419. zy verkiest den Prins van Oranje tot Opper-Directeur. XX. 332. deszelfs *Re-*

Repreſentanten. XX. 334
Ooſtzee. Koophandel op dezelve. III. 201, 500. *Zie* Koophandel op de Ooſtzee.
Ootmarſum ingenomen door Prinſe Maurits. VIII 366. verlooren. VIII. 378. herwonnen. VIII. 473. gaat, in 1672, aan de Biſchoppelyken over. XIV. 28
Openbouden van Steden en Sterkten. waarom, van ouds, bedongen. IV. 313 *Aant.*
Opmeer (*Nikolaas*), Burgemeeſter van Amſterdam, ontvangt Willem den III. XV. 145
Opperſte magt den Graaven uit den huize van Ooſtenryk toegeſchreeven. V. 140, 197, 242, 339, 340, 408
Opzitten of uitruſting van een gezant, hoe veel zy beliep. IV. 464. V. 161
Oquendo (*Don Antonio d'*) verlieſt den ſlag voor Duins. XI. 282
ORANJE ('t Prinsdom) komt aan den Huize van Naſſau. IV. 504 V. 270. wordt Willem den I. overgegeven. VI. 34. beroerte in de Stad Oranje. VI. 73. Fredrik Henrik raakt in 't geruſt bezit van het Prinsdom. XI. 130. Willem de III. tragt 'er in herſteld te worden. XIV. 462. 't wordt verbeurd verklaard. XV. 317. door Lodewyk den XIV. overmeeſterd. XVII. 204. wat deswege te Utrecht bepaald zy. XVII. 514, 518
ORANJE. *Zie* FILIBERT VAN CHALONS, RENE' VAN CHALONS, WILLEM VAN NASSAU of WILLEM DEN I., MAURITS, FREDRIK HENRIK, WILLEM DEN II., WILLEM DEN III., WILLEM KAREL HENRIK FRISO.
Orateur. gewoone naam der Noordſche gezanten. IV. 467
Ordonnantien (*Crimineele*) van Alva, door wie opgeſteld. VI. 292
Ordonnantien. *Zie* Benden van Ordonnantien.
Orleans (*Hertogin van*) haalt haaren Broeder, Karel den II. over tot een heimelyk Verbond met Frankryk. XIII. 417. ſterft ſchielyk. XIII. 419
Orleans (*Filips, Hertog van*) wordt Regent van Frankryk. XVIII. 66. invloed hiervan op den Staat van Europa. XVIII. 68. hy weigert den Pretendent ondersteuning. XVIII. 70. doet den AmbaſſadeurBuys een voorſlag van een Verbond. XVIII. 107-110. zyn inzigt hiermede. XVIII. 110. ſpreekt nader met Buys. XVIII. 112. ſlaat een Verdrag van onzydigheid der Ooſtenrykſche Nederlanden voor. XVIII. 113, 114. aanleiding tot handeling tuſſchen hem en Groot-Britanje. XVIII. 140. zyne inzigten in 't ſluiten van een Huwelyk voor Lodewyk den XV. XVIII. 239, 240
Ormond (*James Butler, Hertog van*) bekomt het opperbevel over de Engelſche troepen. XVII. 426. zyn laſt. XVII. 465. maakt zwaarigheid om te vegten. XVII. 466-469. zondert zig af van 't Leger der Bondgenooten. XVII. 477, 480. bezet Gend en Brugge. XVII. 480
Orſoi gewonnen, door Graave Willem van Naſſau. XI. 159. door Lodewyk den XIV. in 1672. XIV. 26
Ortel (*Joachim*), Gezant der Staaten

ten in Engeland. VIII. 34. zyne handeling aldaar. VIII. 34-36, 192, 237. hy ontdekt Leicesters geheim Berigtſchrift. VIII. 239. ſterft, te Londen. VIII. 352

Os (van), Burger van den Haage, wil de Witt niet van de poort laaten. XIV. 163

Os (Tonis van der) wordt Interims-Regent te Zierikzee. XX. 74

Osdorp. die van Osdorp wederſtaan de Dregter-Friezen. II. 236

Oſſery (Daniel, Baron van), Kolonel in 's Lands dienſt te Rynbeek, onthalsd. XIV. 63

Otto tot Keizer uitgeroepen. I. 104. de Bataviſche hulpbenden verklaaren zig tegen hem. I. 106. hy beneemt zig het leeven. I. 112

Otto de I. (Keizer) doet eenige Giften aan de Kerke van Utrecht. II. 120. beoorloogt zynen Broeder, Henrik, om 't bezit van Lotharingen. II. 121. bemagtigt het. II. 123. ſterft. II. 123

Otto de III. (Keizer) ſtaat Dirk den II. eenige Leengoederen in eigendom af. II. 125

Otto van Saxen tot Keizer verkooren. II. 331. beveſtigt Willem den I. in de Ryks Leenen. II. 333. Lodewyk van Loon zoekt zig, door hem, te doen herſtellen. II. 339

Otto van Naſſau, Graaf van Gelder, verdraagt zig met het Stigt, wegens de Veluwe. II. 272

Otto de III. Graaf van Gelder, pandt Nieuwmegen van Koning Willem. II. 384. wordt Voogd van Floris den V. III. 7. ſlaat Vrouwe Aleid. III. 8. ſterft. III. 9

Otto, *Graaf van Bentheim*, doet eenen inval in Drente. II. 227, 229. wordt geſlaagen en gevangen. II. 230. wederom geſlaakt. II. 231. omgebragt. II. 231

Otto de II. Graaf van Bentheim, zyn geſchil met die van Groningen en Drente. II. 285

Otto de II., Biſſchop van Utrecht, gaat op de Kruisvaart. II. 342. keert te rug. II. 350. raakt in oorlog met den Graave van Gelder. II. 357. maakt vrede. II. 359. 't Droſtampt van Salland wordt hem afgeſtaan. II. 360. hy raakt in nieuw geſchil met de Drenters en Groningers. II. 361. ſneuvelt. II. 365

Otto de III., Biſſchop van Utrecht, wordt Voogd van Graave Willem den II. II. 376. ſterft. II. 397

Otto, Heer van Arkel, bevredigt de Kabbeljaauwſchen met Hertoge Albrecht. III. 298. zyn aanzien en bedryf. III. 299

Ottervoort ('t Wed) waar gelegen. II. 260

Oudaan (Joachim Franszoon) loopt, in 't jaar 1672, in 't oog XIV. 221

Oudart (Nikolaas), Geheimſchryver der Koningklyke Prinſeſſe. XIII. 38. raakt in hegtenis. XIII. 163. wordt geſlaakt. XIII. 171

Ouddorp heeft Keuren van Willem den II gehad. II. 259

Oude (Reinier de). II. 259

Oudenaarden bemagtigd, door Willem den I. VI. 388. moedwil aldaar gepleegd VI 388. aanſlag op de Stad. VII. 419. zy wordt door Parma bemagtigd.

tigd. VII. 452. belegerd, in 1674. XIV. 333
OUDEWATER, vergeefs, door Jan van Arkel, belegerd. III. 346. de Kabbeljaauwſchen raaken 'er op 't kuſſen. IV. 196 de Stad heeft een oud voorregt, om niet van de Graaflykheid vervreemd te mogen worden. VI. 16. wordt aan de zyde van Oranje overgebragt. VI. 366. door Hierges, ſtormenderhand, veroverd. VII. 62, 63. zonderling voorval omtrent het Lyk van den Predikant aldaar. VII. 64. opſchudding, in 1617. X. 152, 162. Prins Maurits verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 266. de Stad neemt vrye hoede van de Franſchen, in 1672. XIV. 41. de bezetting trekt 'er uit. XIV. 133, 283. beweeging aldaar, in 1750. XX. 358
Oudsboorn (*Dirk de Vlaming van*) wordt te Amſterdam uit de Vroedſchap gezet. X. 280
Ouwenaller (*Reinier van*), Klerk van den Raadpenſionaris de Witt, verzelt zynen meeſter naar de Voorpoorte. XIV. 159, 162, 163, 166
Ouwerkerk (*Henrik van Naſſau, Heer van*), beſchermt Willem den III. in den ſlag van S. Denys. XIV. 494. zyne Krygsbedryven. XVII. 185, 190, 221 enz. 258, 260, 280. 306. by ſterft. XVII. 322
Overeenſtemming. Zie *Harmonie*.
OVERKWARTIER VAN GELDERLAND. Handeling over het zelve. XVIII. 48. deszelfs aangelegenheid. XVIII. 52. verſchil over de regtspleeging aldaar. XVIII. 78, 97. het wordt den Staaten gedeeltelyk afgeſtaan. XVIII. 86
OVERMAAZE (LANDEN VAN) door Willem den II. ingenomen. XI. 457. verdeeld tuſſchen Spanje en de Staaten. XIII. 13
Overſte Heer. de Staaten van Holland myden 't geeven van deezen titel aan hunnen toekomenden Graave. V. 339
Overſtein (*Otto, Graaf van*) ſneuvelt te Antwerpen. VII. 112, 113
OVERYSSEL of *Overſtigt*, door Karel van Gelder overvallen. IV. 363. en gedeeltelyk bemagtigd. IV. 438. Schenk voert een Leger derwaards. IV. 442. Karel de V. wordt 'er Heer van. IV. 479. 't wordt een Landſchap op zig zelf. V. 132. kieſt gedeeltelyk 's Prinſen zyde, in 1572. VI. 368. valt hem wederom af. VI. 400, 402. treedt ſchoorvoetende in de Utrechtſche Unie. VII. 266. deszelfs oordeel over de Keulſche Vredepunten. VII. 284. Oranje verzekert dit Geweſt. VII. 328. 't verwoeſten van 't platte Land aldaar nagelaaten. VIII. 19, 20. verklaart zig tegen de opdragt der heerſchappye aan Frankryk. VIII. 50. ſtaat der Kerken aldaar, in 1612 X. 58. en in 1616. X. 142. Maurits haalt het Geweſt over, om in de nationaale Sinode te bewilligen. X. 199. verſchil over deszelfs aandeel in de gemeene laſten. X. 446. men ſtelt 'er orde op de Regeering, na de dood van Willem den II. XII. 130. beſchryving derzelve. XII. 407. ſcheuring onder de Staaten van 't Geweſt. XII. 403.

eene der partyen kieft den Prins van Oranje tot Stadhouder. XII. 405. de Staaten van Holland beſluiten eerlang den twiſt. XII. 406-412. 't Geweſt ſlaat voor om den Prins van Oranje, in gezantſchap, naar Engeland te zenden. XIII. 166. nieuwe ſcheuring onder de Staaten geheeld. XIII. 344-351. de Provincie, door de Biſſchoppelyken, ontruimd. XIV. 308. in de Unie herſteld. XIV. 325. de Regeering aldaar veranderd. XIV. 360. de Provincie draalt met beſluiten op de werving van zeſtienduizend man. XV. 218 onluſten tuſſchen de Edelen en Steden. XVI. 96. verandering in de Regeering aldaar. XVII. 143. de Provincie ſlaat het houden eener buitengewoone Vergadering voor. XVIII. 127. kieft den Prins van Oranje, in 1747, tot Stadhouder. XX. 96, 150 verklaart deeze waardigheid erfelyk. XX 150. opſchudding aldaar, tegen de Pagters. XX. 208. verandering in de Regeering. XX. 315

P.

Paalwormen, in 't hout der zeeweeringen ontdekt. XIX 90

Paapendrecht. Schans aldaar verlooren. VII. 65

Paapenheim (de Overſte) tragt, vergeefs, Maaſtricht te ontzetten. XI. 155, 156

Paapenmuts door Maurits geſtigt. X. 405 verlooren. X. 445

Paats (*Adriaan*). Vroedſchap van Rotterdam, gemagtigd tot het byleggen van den twiſt in Overyſſel. XIII. 349. wordt van zyne Vroedſchapsplaats verlaaten. XIV. 277. handelt in Spanje. XIV. 276, 277. wordt in zyne Vroedſchapsplaats herſteld. XIV. 277. raakt over 't ſchryven van d'Avaux in moeite. XV. 168, 169. wordt naar Engeland gezonden. XV. 312

Paats (*Kornelis*), Schout te Leiden, neemt Armſtrong gevangen. XV. 253

Pacificatie van Gend, getroffen. VII. 115. Voorwaarden derzelve. VII. 115. getuigeniſſen ten voordeele daar van. VII. 131

Paciotto of *Pacieco*. Ingenieur onder Alva. VI. 244. voert bevel binnen Deventer. VI. 321. wordt te Vliſſingen opgehangen. VI. 351

Padilla. Zie *Pedilla.*

Pagten afgeſchaft in Friesland. XX. 199. in Stad en Lande. XX. 207. in Utrecht. XX. 208. te Haarlem. XX. 211. te Leiden. XX. 215. zyne Hoogheid ſlaat een algemeene afſchaffing der Pagten in Holland voor. XX. 228. de Staaten beſluiten 'er toe XX. 230. en tot het heffen van een middel, by voorraad, in de plaats der afgeſchafte Pagten. XX 230 enz. zy beſluiten de verpagte middelen, by wege van *Collecte* of inzameling, te heffen. XX. 239

Pagters van 's Lands gemeene middelen. Misnoegen op dezelven. XX 195. oproer tegen hen, in Friesland. XX. 197. in Overyſſel. XX. 208. geweldige plondering hunner huizen, te Haarlem. XX. 209. te Leiden. XX. 214. in den Haage. XX. 216. te Amſterdam. XX. 218 enz. de opſtand tegen hen wordt, in ſom-

ſommige Steden, voorkomen. XX. 227. zy ontvangen vergoeding van ſchade, uit 's Lands kaſſe. XX. 240
Pain & Vin (*Mozes*) wordt Kwartiermeeſter-Generaal. XIII. 192. ſchryvens aan hem. XIV. 232. hy verlaat de poſt aan de Nieuwerbrugge. XIV. 236. hy wordt onthalsd. XIV. 237. aanmerkingen over zyn vonnis. XIV. 238
Paleſtina. Zie Heilig Land.
PALTS. Staat des oorlogs in dit Geweſt. X. 423
Palland (*Bernard van*), Heer van Keppel, in bezending naar Friesland en Stad en Lande. XV. 31
Pancras (*Nikolaas*), Raad te Amſterdam. XIV. 85
Panne (*Pieter*) om een' aanſlag op 't leeven van Prinſe Mauritz, in 1598, ter dood gebragt. IX. 12
Paret (*Steven*) wordt gevat. VIII. 169. ontdekkingen uit zyne ſchriften. VIII. 170
Parlement of groote Raad te Mechelen opgeregt. IV. 161. herſteld. IV. 322
Parlement van Engeland ten tyde van Karel den I. raakt in hevig geſchil met den Koning. XI. 322-326. en eerlang in openbaaren oorlog. XI. 329, 339. zoekt de Staaten te winnen. XI. 330. vindt ingang by die van Holland. XII. 331. en Zeeland. XI. 341, 373. de Staaten zoeken de verſchillen te bemiddelen. XI. 373. 't Parlement klaagt over hunne Gezanten. XI. 376. krygt Karel den I. in zyne magt. XII. 7, 8. doet hem onthalzen. XII. 34. aanvaardt de Regeering. XII. 34. raakt in ongenoegen met de Staaten. XII. 205-211, 213. geeft, in 't jaar 1651, de vermaarde Akte uit tot bevordering van den Engelſchen Koophandel. XII. 211. handelt met de Staatſche gezanten. XII. 215. neigt tot vrede met de Staaten. XII. 247. ſchryft aan die van Holland. XII. 254
Parma (*Alexander Farneze, Prins van*) trouwt. VI. 122. komt in 't Leger van Don Jan. VII. 192. verſlaat de Staatſchen by Gembloux. VII. 193. bemagtigt Limburg, Valkenburg en Daalhem. VII. 198. wordt Landvoogd. VII. 233. bemagtigt Kerpen en Helmond. VII. 242. verdraagt zig met de Waalen en Malcontenten. VII. 270, 271. dreigt Antwerpen. VII. 272. belegert Maaſtricht. VII. 272. wint deeze Stad. VII. 275. zyne ziekte. VII. 276. hy bemagtigt Mortagne en S. Amand. VII. 316. tragt naar Bruſſel. VII. 318. is misnoegd over de te rugkomſt zyner Moeder. VII. 344. kondigt een' ſcherpen Ban af tegen Oranje. VII. 345. tragt naar Hattum, door liſt. VII. 360. ſtaat zyns Legers, in 1581. VII. 376 hy verraſt Breda. VII. 379. wint Doornik. VII. 416. neemt Wouw in. VII. 418. gelooft de dood van Oranje te voorbaarig. VII. 442. verovert Oudenaarden. VII. 452. ook Gavere en Keſtenat. VII. 454. zyn aanſlag op Anjou en Oranje. VII. 458. hy bemagtigt verſcheiden' Plaatſen. VII. 459. handelt met Anjou. VII. 483. wint Eindhoven en andere Steden. VII. 488. ag-

terhaalt Biron, by Steenbergen. VII. 489. bemagtigt Duinkerken. VII. 489. Nieuwpoort, Veurne enz. VII. 490, 491. benaauwt Antwerpen. VII. 491. koopt Aalst. VII. 491. stelt orde op de zaaken der zee. VII. 500. handelt met Gend. VII. 506. met Brugge en 't Vrye. VII. 507. heeft de hand in den laatsten toeleg op 't leeven van Oranje. VII. 533. zet het beleg van Antwerpen voort. VIII. 16, 21, 22, 80. neemt Dendermonde in. VIII. 17. ook Gend, by verdrag. VIII. 18. slaat een' schipbrug over de Schelde. VIII. 23, 78. bemagtigt Brussel. VIII. 64. neemt Zutfen aan in genade. VIII. 70. zyne schipbrug voor Antwerpen wordt vernield. VIII. 79. hy bemagtigt de Stad. VIII. 81, 82. wint Venlo. VIII. 130. belegert Nuis. VIII. 131. verovert de Stad. VIII. 133. de Paus schenkt hem een zwaard en hoed. VIII. 134. hy neemt Meurs, Alpen en Krakau in. VIII. 134. belegert Rynberk. VIII. 134, 135. dood van zynen Vader en Moeder. VIII. 137. hy wordt Hertog. VIII. 137. bemagtigt Wouw. VIII. 196. belegert Sluis. VIII. 225. wint de Stad. VIII. 287. bekomt Geertruidenberg, door verraad. VIII. 281. rust zig toe tot eene landing. VIII. 283 zyn aanslag op Thoolen. VIII. 289. hy belegert Bergen op Zoom. VIII. 290. breekt het beleg op. VIII. 291. wint Bon. VIII. 291. verovert Rynberk VIII. 304. 306. wordt ziek. VIII. 311. trekt naar Frankryk. VIII. 346. belegert Knodsenburg. VIII. 357. breekt op. VIII. 358. trekt op tot ontzet van Rouan. VIII. 364. sterft. VIII. 369

Parma (*Alexander Farneze, Prins van*) wordt Landvoogd der Spaansche Nederlanden. XV. 52

Parma (*Octavio Farneze, Hertog van*) verzelt zyne Gemaalin, de Landvoogdes, op de reize uit Italie. VI. 40. sterft. VIII. 137

Partage-Traktaat. Zie Verdrag van Verdeelinge.

Partby (*Willem Janszoon*) heeft de hand in een' aanslag op 't leeven van Prinse Maurits. X. 451, 453, 456. neemt de vlugt. X. 461, 467. wordt gevat. X. 469. en onthalsd. X. 477

Paryssche moord van 1572. VI. 388

Paspoorten. Zie Vrygeleibrieven.

Passau schynt zynen naam van de Batavieren ontleend te hebben. I. 295, 296

Passausche Vrede geslooten. V. 366

Patenten. 't verleenen derzelven geregeld op de groote Vergadering des jaars 1651. XII. 186

Pater (*Adriaan Janszoon*) sneuvelt op een' togt naar Westindie. XI. 245

Patricius. betekenis deezes naams. I. 309 *Aant.* 421 *Aant.*

Pauli (*Jakob*) gemagtigd tot de raadpleegingen op het zoeken van vreemde hulpe. VII. 79

Paulinus Pompejus voltooit Druzus Dyk langs den Ryn. I. 95

Paulus de IV. (*Paus*) beoorloogt het Huis van Oostenryk. VI. 13

Pauw (*Adriaan*), Koopman te Amsterdam, bevordert de Her-

vor-

vorming. VI. 194. stilt een oproer. VI. 219. helpt Brederode aan geld. VI. 229. heeft de hand in de omwenteling des jaars 1578. VII. 206

Pauw (*Adriaan*), Ridder, wordt Bezorger van 's Lands Hooge Schoole, in 1619. X. 383. trekt in gezantschap naar Frankryk. X. 425, 495. naar Engeland. XI. 62. wordt Raadpensionaris van Holland. XI. 142. trekt naar Frankryk XI. 196. bewerkt aldaar een gewigtig Verbond. XI. 197. vertoeft 'er eenigen tyd. XI. 200, 214, 242 doet afstand van 't Raadpensionarisschap. XI. 241. wordt gemagtigd tot de Munsterfche Vredehandeling. XI. 404, 405. doet een' keer naar den Haage. XI. 415. is verdagt by de Franschen. XI. 419, 451. trekt, in buitengewoon gezantschap, naar Engeland. XII. 33. aanvaardt het Raadpensionarisschap wederom. XII. 214. reist naar Engeland om Tromp te verschoonen. XII. 219. raakt by 't gemeen in haat. XII. 220. sterft. XII. 231

Pauw (*Adriaan*), *Heer van Bennenbroek*, Presidént van 't Hof van Holland. XVI. 78

Pauw (*Izaak*), *Heer van Agtienhoven*, in bezending naar Friesland en Stad en Lande. XV. 31

Pauw (*Reinier*), Burgemeester van Amsterdam, een der eerste opregteren van de Oostindische Maatschappye. IX. 137. ontvangt een schimpschrift tegen Oldenbarneveld. IX. 411. trekt naar Engeland in gezantschap. X. 70. schynt Maurits tot Graave te willen bevorderen. X. 247, 354. dringt op verandering der Regeeringe te Dordrecht. X. 281. wordt gemagtigd tot het onderzoek van Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 296. en tot Regter over dezelven. X. 341

Pauw (*Willem*), Raadsheer in den Hoogen Raade, verandert, van wege zyne Hoogheid, de Regeering in de Hollandsche Steden. XX. 301, 302, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313

Pavie. Slag daar by. IV. 450

Pedilla (*Don Martin de*), Spaansche Admiraal, lydt veel door storm. VIII. 448, 449, 476, 477

Peerken Waerbeek draagt, onder den naam van Richard, Koning van Engeland, zyn regt op dit Ryk over aan Maximiliaan en Filips. IV. 301. zyn verder bedryf. IV. 299, 300, 301

Regnaranda (*Don Gaspar de Braccamonte en Gusman, Graaf van*), wegens Spanje, gevolmagtigd tot de Vredehandeling te Munster. XI. 402

Pekkius (*Pieter*), Kanselier van Brabant, handelt met de Remonstranten. X. 418. zyn voorslag aan de algemeene Staaten wordt van de hand geweezen. X. 419

Pelgrim, Zoon van Dirk den VI. eerste Heer van Voorne. II. 236, 238

Pelgrimaadjen naar 't Heilige Land. derzelver oorsprong. II. 151. zy geeven aanleiding tot de Kruisvaarten. II. 199

Pelbam (*Willem*) valt in Brabant. VIII. 128

Pendreebt (*Bertolf van*). II. 259
Penning (honderdſte en tiende). *Zie* Honderdſte *en* Tiende Penning.
Penning (honderdſte en vyftigſte) gevorderd, in 1556. VI. 10. honderdſte, in 1557. VI. 23. honderdſte en vyftigſte, in 1559. VI. 36. honderdſte, twintigſte en tiende, door Alva gevorderd, in 1569. VI. 298. *Zie* Tiende penning. twaalfde penning van de Landeryen geheeven, in 1572. VI. 383
Penningen geligt tot tien ten honderd. III. 430
Peralta (*Gabriel de*) ſneuvelt op den togt naar Schouwen. VII. 72
Perea (*Lorenzo*) verovert Loeveſtein, in 1570. VI. 326
Perenot. Zie *Nikolaas* en *Antboni Perenot.*
Perez (*Markus*), Koopman te Antwerpen, verſchaft Willem den I. geld. VI. 285, 289
Peronne (Vrede van). IV. 105
Perre (*Paulus van de*), Penſionaris van Middelburg, trekt, in buitengewoon gezantſchap, naar Engeland. XII. 213, 215, 216. wordt tot de Vredehandeling met Kromwel gemagtigd XII. 257. ſterft. XII. 312
PERSIE. Gezant uit dit Ryk aan de Staaten. X. 48. nog een. XI. 42
Perſyn (*Dirk*). II. 259
Perſyn (*Dirk* en *Nikolaas*) ſneuvelen in een ſcheepsſtryd. III. 160
Perſyn (*Henrik van*) wordt Geheimſchryver van 's Prinſen Raad, in 1572. VI. 396
Perſyn (*Hippolitus*), Preſident van 't Hof van Utrecht, geraadpleegd over 't Ketterſtraffen. VI. 109
Perſyn (*Jan*). II. 313. Zie *Jan Perſyn.*
Pescarengis (*Cosmo*) zoekt Leiden te bemagtigen voor Leiceſter. VIII. 259. wordt onthalsd. VIII. 261.
Peſſer (*Jan*), over verbooden' verſtandhouding, geſtraft. XIII. 436
Peſſer (*Joan*), Vroedſchap te Rotterdam, verdagt by 't gemeen. XIV. 77. legt zyn ampt neder. XIV. 78. wordt door de ſchuttery bewaard. XIV. 115. wykt naar Brabant. XIV. 261
Peſt. zorg tegen dezelve, in de Vereenigde Geweſten. XVIII. 232
Peſtziekte in Holland, in 1664. XIII. 138
Peſters (*Joan*) handelt, wegens Willem den III., met de Franſchen te Nieuwmegen. XIV. 420, 461
Peter Alexewitz, Czaar van Muskovie. zyne reizen. XVI. 377. hy oefent zig te Amſterdam, in 't Scheepstimmeren. XVI. 379. verwekt een oorlog tegen Zweeden. XVII. 41. is te onvrede op de Staaten. XVIII. 103. heeft geſchil met Dantzig. XVIII. 123. komt in Holland. XVIII. 124. ſterft. XVIII. 378
Petkum (*Simon van*), Gezant van Deenemarke. XV. 90. arbeidt tot bevordering der Vrede. XVII 326, 332, 340, 350, 352, 355. 356. 364, 366, 370
Petri (*Cunerus*) wordt Biſſchop van Leeuwaarden. VI. 65. de Graaf van Rennenberg ſteekt hem in een Klooſter. VII 239. hy ontſnapt. VII. 240
Petri (*Joannes*), Grietman van Stel-

Stellingwerf, van 't verdigten van brieven verdagt. VIII. 276
Petronelle (Vrouw) trouwt met Floris den II. II. 206. regeert Holland, geduurende de minderjaarigheid van Dirk den VI. II. 216. bekomt Oostergouwe en Westergouwe. II. 217. tragt naar het Graafschap van Vlaanderen. II. 217. doch vergeefs. II. 219. stigt of begiftigt het Klooster te Rynsburg. II. 233. sterft. II. 233. haar aart. II. 220
Philippeville, door Willem van Nassau versterkt. V. 416
Philadelphia. Zie *Vlaardingen*.
Picard (*Henrik*) gevat. XIV. 451. geslaakt. XIV. 452
Picolomini, Keizerlyke Overste. zyne. Krygsbedryven in de Nederlanden. XI. 272, 390
Piek (*Gysbert*), Halfheer van Asperen. IV. 184
Piemonteezen vervolgd, in 1685. XV. 318. bekomen vryheid. XVI. 119, 324. verzameling van penningen ten hunnen behoeve, in 1731. XIX. 66. *Zie* Waldenzen. eenigen huidnerkomen herwaards. XIX. 67
Pier (*Groote*). Zie *Groote Pier*.
Pieter Gabriel predikt heimelyk te Amsterdam. VI. 165. openlyk buiten den Haage. VI. 167
Pieter Pieterszoon, Predikant te Leiden, twist met Kasper Koolhaas. VII. 334
Pipyn *de Dikke*, Groothofmeester van Frankryk, verslaat Theodorik. I. 355. overwint de Friezen. I. 358. slaat hen, andermaal, by Duurstede. I. 363. sterft. I. 366
Pipyn *de Korte*, Groothofmeester van Frankryk, stelt Childerik den III. op den Westfrankischen Troon. I. 383. krygt bewind over gantsch Frankryk. I. 404. overwint de Saxers, met hulp der Friezen. I. 404, 417. wordt tot *Koning* verheeven. I. 405. staat den Paus een deel van Italie af. I. 418. sterft. I. 418
Piron (de Kolonel) tragt naar Hulst. VIII. 455
Pius de V. (*Paus*) vereert Alva met een hoed en zwaard. VI. 290.
Plaatsvulling vastgesteld, in de opvolging tot de Regeering der Nederlanden. V. 335
Placentie, vergeefs belegerd door Vitellius. I. 106
Plakaaten van Karel den V. tegen de Hervorming. IV. 426. V. 7, 278, 343. verdediging derzelven. V. 347. zy worden een weinig verzagt. V. 349. zy worden vernieuwd. VI. 8. niet alomme afgekondigd. VI. 8. in Brabant, ingetrokken. VI. 9. Filips de II. wilze uitgevoerd hebben. VI. 50. sommige Heeren en Edelen willenze doen intrekken of verzegten. VI. 101, 131, 139. de Godgeleerden willen genoegzaam geene verzagting in dezelven gedoogen. VI. 111. Filips geheel geene. VI. 117. *Moderatie* of maatiging derzelven ontworpen. VI. 151, 157, 172. komt te laat VI. 177.
Plancius (*Petrus*), Predikant te Amsterdam, geeft opening om door 't Noorden naar China te komen. IX. 140
Plessis (*Robert de Piles du*) zyne handeling met Burgemeester

ter Halewyn. XVI. 231 enz.
Plas (*Adriaan*) wordt tot Regter over Oldenbarneveld, Hoogerbeets en de Groot aangeſteld. X. 288, 341. trekt, in gezantſchap, naar Frankryk. X. 425
Plaat (*Pieter*) handelt ten huize van Treſel. X. 210
Plooijery in Gelderland. XVII. 146 enz.
Poelgeeſt (*Gerrit van*) verlieſt het Slot van dien naam. IV. 251
Pojet (*Heer van*) bemagtigt Geer-Geertruidenberg. VI. 447
Polanen ('t Slot) door de Kabeljaauwſchen verheld. III. 279. door die van Delft, bemagtigd. III. 297
Polanen (*Lodewyk van Naſſau, Heer van*), natuurlyke Zoon van Prinſe Maurits. X. 499
Polbain (*Maarten van*) belegert Rotterdam. IV. 250, 257
Poll (*Hetman van de*) te Amſterdam, in 1618, uit de Vroedſchap gezet. X. 280
Poll (*Jan van de*), Burgemeester van Amſterdam. zyne zorg voor de Stad, in 1672. XIV. 204, 209. hy wordt ontzet van de Regeering. XIV. 216
Poll (*Kornelis van de*) handelt ten huize van Treſel. X. 210, 217. wat de Groot van hem ſchryft. X. 234
Poll (*Pieter van de*), Burgemeester van Amſterdam, begroet den Prins van Oranje. XX. 288
Polyander (*Joannes*) wordt Hoogleeraar te Leiden. X. 54
Pompe (*Matthys*), Baljuw van Zuidholland, door 't gemeen gedreigd. XIV. 199
Pompone (*Simon Arnaud de*) handelt, wegens Frankryk, met de Witt. XIII. 385. ook in Zweeden. XIII. 387, 470. maakt Rumpf de Oorlogsverklaaring des Konings aan de Staaten bekend. XIV. 7
Poolen. Handeling der Staaten met dit Ryk. XI. 180. XII. 389. Verdrag met hetzelve, in 1656 geſloten. XII. 440. verwarringen in en na 1696. XVI. 367, 373. XVI. 229. oorlog om de Kroon van hetzelve. XIX. 139 enz. 153
Poorten (*Jöſua van der*), Koopman te Amſterdam, begroet den Prins van Oranje, uit den naam der Kooplieden. XX. 290. wordt tot 's Prinſen Repreſentant by de Oostindiſche Maatſchappy, aangeſteld. XX. 334
Poorters der Hollandſche en Zeeuwſche Steden woonen 't beleg van Thuis by. IV. 158
Poortvliet, by Scharpenhile, bemagtigd en geſlegt. II. 323
Poppius (*Edaard*), Remonſtrantſch Predikant. X. 389. wordt naar Loevenſtein gevoerd. X. 447
Poppo, Koning der Friezen, geeft Willebrord vryheid tot predikken. I. 370. ſtaat op tegen de Franken. I. 374. fneuvelt in een gevegt. I. 377
Porte (*Ottomanniſche*). eerſte Verbond der Staaten met dezelve. X. 49, 50. hunne handeling aldaar, in 1668. XIII. 372. Verdrag van Koophandel met dezelve van 1680. XV. 54. onluſten met dit Ryk. XVIII. 164. het ſtaat, in 1745, zyne bemiddeling tot vrede voor. XX. 14

Porte (*Joan de la*), Raadsheer van Gend, wordt Lid in den Raad der Beroerten. VI. 251. gevangen genomen. VII. 178
Portland (*Willem Bentink, Graaf van*). De Stad Amsterdam betwist hem het regt om onder de Edelen van Holland te zitten. XVI. 59, 65. de Edelen kennen 't hem toe. XVI. 62, 69. Koning Willem handhaaft 'er hem in. XVI. 66, 96. afgunst omtrent hem in Engeland. XVI. 167, 278. zyne handeling met Boufflers. XVI. 396, 399. XVII. 6. in Frankryk. XVII. 4. en in den Haage. XVII. 22. zyne jongste gesprekken met Koning Willem. XVII. 105, 107, 108
Porto Franco of vrye Haven, met eenige bepaaling, door zyne Hoogheid aangeprezen. XX. 420. oordeel van 't gemeen hier over. XX. 432. de Kollegien ter Admiraliteit in Holland neigen 'er toe. XX. 433. het Kollegie ter Admiraliteit in Zeeland vindt 'er veele zwarigheden in. XX. 437. en slaat andere middelen voor tot herstelling van den Koophandel. XX. 444
Porto S. Maria geplonderd, in 1702. XVII. 171
PORTUGAL. Oorlog in dit Ryk, in 1580. VII. 460. de Staaten neemen 'er deel in. VII 460. Filips de II. maakt zig meester van 't Ryk. VII. 461, 462. omkeering in het zelve, in 1640. XI. 311. tienjaarig Bestand met het zelve gesloten. XI. 312. Vloot derwaards geschikt. XI. 314. handeling met het zelve. XII. 455-459. 't raakt in oorlog met de Staaten. XII. 459-461. de vrede wordt getroffen. XIII. 14-18. en eerlang bekragtigd en afgekondigd. XIII. 71, 72. 't Ryk verzoekt hulp van de Staaten tegen Spanje. XIII. 74. handeling en Verdrag met het zelve. XIII. 376-379. Verdrag van 1703. XVII 196. oorlog aldaar, in 1704. XVII. 226 enz. in 1705. XVII. 265. in 1706. XVII. 285. in 1709. XVII. 345. verschil met dit Ryk. XVII. 408
Postella (*Dominikus Richæus van*), wegens Friesland, naar Engeland gezonden. VIII. 212
Posteryen. Herkomst derzelven. XX. 128. voorslag om dezelven aan 't gemeene Land te brengen. XVIII. 130. dit geschiedt, in 1747. XX. 126. behalve door Amsterdam. XX. 127, 268. welk 'er, in 1748, ook toe komt. XX. 283
Postumus (*Junius*) wordt voor Keizer uitgeroepen. I. 206. omgebragt. I. 207
Pots (*Adriaan*), Griffier, raadt dat men geen misdaad stelle in de sententie des Ruwaards van Putten. XIV. 155
Pots (*Henrik*), Griffier, helpt Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot onderzoeken. X. 288
Potter (*Jaques de*), Schepen van Utrecht, doet Buis vatten. VIII. 161. wordt Rentmeester der Domeinen. VIII. 168
Pouderoyen ('t Slot) belegerd. IV. 352. gewonnen. IV. 357
Praag verlooren, in 1741. XIX. 320. herwonnen, in 1742. XIX. 341. verlooren, in 1744. XIX. 469. ontruimd. XIX. 470

Pradel voert het bevel over de Franſche hulptroepen, tegen den Biſſchop van Munſter. XIII. 177, 188
Pragmatike Sanctie van Keizer Karel den VI. Bericht wegens dezelve. XVIII. 311. poogingen om dezelve te doen handhaaven. XIX. 21, 24, 27. de Staaten verbinden zig tot derzelver handhaaving. XIX. 70, 72. ſtaat derzelve, in 1740. XIX. 285
Predikaatſie. *Zie* Preeke.
Predikanten worden gevleid door Leiceſter. VIII. 150. prediken tegen de Staaten. VIII. 183, 189, 269. ſtyven Sonoi. VIII. 210, 274. hun gewoel in Friesland. VIII. 212. eenigen worden in den Haage ontboden en vermaand. VIII. 221. zy vermaanen de Staaten wederom. VIII. 221, 249. worden ſcherp afgezet VIII. 250. handelen in Engeland. VIII. 274. door Maurits geraadpleegd op de Vredehandeling met Spanje. VIII. 284. prediken 'er tegen. IX. 283. kiezen party in den twiſt, tuſſchen Gomarus en Arminius. X. 17. dringen op het ondersteunen van Rochelle. XI. 29. onderzoeken, of 't vry ſta Beſtand te maaken met Spanje. XI. 109. beveelen de Kerken in Engeland en Ierland den Staaten aan. XI. 339. verzoeken, dat 'er by de Vredehandeling niets ten nadeele der Hervormde Leere beſlooten worde. XI. 360. ſommigen ſpreeken flaauwlyk van de voordeelen der Munſterſche Vrede. XI 494. eenigen moeijen zig met de raadpleegingen op het Stadhouderſchap. XII. 229. ſpreeken kwalyk van de Vrede met Kromwel. XII. 330. middelen gebruikt, om hen te beteugelen. XII. 363, 364. XIII. 52, 62, 155, 156. eenigen vaaren uit tegen de Regeering. XIV. 66. berispen der Staaten raadpleegingen over het toelaaten van eenen Roomſchen Vikaris. XIX. 86. worden tot hunnen pligt vermaand. XIX. 88
Preeke (openbaare) der Onroomſchen aangevangen, in Walſch-Vlaandereu; en daarna in de overige Nederlanden. VI. 161. oorſprong en wyze derzelve. VI. 162. verbooden. VI. 173, 191. zy geeft aanleiding tot den Beeldenſtorm. VI. 180. gedagten der Staaten van Holland op 't ſtuk der Preeke. VI. 201. zy wordt alomme geſtaakt. VI. 229
Preſton (de Kolonel) werpt volk in Doornik. VII. 417. tragt naar Bourbourg. VII. 419
Pretendent tot de Kroon van Groot-Britanje, gebooren. XV. 400 enz. getuigeniſſen voor de wettigheid zyner geboorte. XV. 463. het Huis der Gemeenten ontwykt het onderzoek derzelve. XV. 495, 500. men ſpreekt, van hem in den Proteſtantſchen Godsdienſt te doen opvoeden. XVII. 46. Frankryk erkent hem, in 1701, voor Koning van Engeland. XVII. 100. zyne onderneeming op Schotland, in 1708, mislukt. XVII. 315. zyn *Proteſt* tegen de Utrechtſche Vrede wordt niet aangenomen. XVII. 520. opſtand in Engeland en Schotland, ten zynen beboeve. XVIII. 55. by wordt in Schotland

land voor *Koning* uitgeroepen. XVIII. 59. ook hier en daar in Engeland. XVIII. 59. hy ſchryft aan de Staaten. XVIII. 62. landt in Schotland. XVIII. 62. keert van daar naar Frankryk. XVIII. 63. vertrekt over de Alpen. XVIII. 147, 151. aanſlag, ten zynen behoeve, door Gyllemborg en Gortz beleid. XVIII. 153 enz. hy trouwt. XVIII. 205. andere aanſlag in Engeland. XVIII. 243. ydele hoop van ſommigen op zyne bevordering. XVIII. 442. onderneeming eener landing ten zynen behoeve, miſlukt, door ſtorm. XIX. 422 enz. zyn Zoon verwekt eenen opſtand in Schotland. XIX. 525 enz.

Prié (*Markgraaf de*) neemt de Regeering der Ooſtenrykſche Nederlanden waar. XVIII. 98. handelt in den Haage. XVIII. 187 enz.

Prince (*Samuel*), Remonſtrantſch Predikant, raakt in hegtenis. X. 411. ontkomt. X. 413

Prinſes (Koningklyke), Weduwe van Willem den II., Prinſe van Oranje, verſchilt met haare Schoonmoeder over de Voogdyſchap haars Zoons. XII. 138-142. 't verſchil wordt vereffend. XII. 143. zy tragt de uitſluiting haars Zoons te voorkomen. XII. 327. handelt heimelyk met haaren Broeder Karel den II. XIII. 5. draagt haaren Zoon den Staaten voor, tot bekleeding der waardigheden zyner voorzaaten. XIII. 34. reiſt, ten zynen behoeve, naar Amſterdam. XIII. 37. ſterft. XIII. 38, 39. haar uiterſte wil. XIII. 38

Prinſes, Weduwe van Fredrik Henrik, Prinſe van Oranje, beveelt haaren Kleinzoon den Staaten aan. XII. 131. verſchilt met de Koningklyke Prinſeſſe over de Voogdyſchap. XII. 138-142. de Keurvorſt van Brandenburg houdt haare zyde. XII. 142. men komt overeen. XII. 143. zy doet een nieuw Vertoog aan de Staaten ten behoeve van haaren Kleinzoon. XII. 171. tragt de uitſluiting van den zelven te voorkomen. XII. 327. zoekt hulp by Holland in haare Voogdyſchap. XII. 443. handelt met Karel den II. XIII. 5, 6. de Witt handelt met haar. XIII. 43, 197. zy arbeidt by de Geweſten, ten behoeve haars Kleinzoons. XIII. 166. verzoekt, dat Holland zorg voor zyne opvoeding draage. XIII. 197. wil vrye hoede voor haar huis en goederen neemen van Frankryk. XIV. 42. ſterft. XIV. 378

Prior (*Matthys*) handelt heimelyk tuſſchen het Franſche en Engelſche Hof. XVII. 379 enz.

Privilegie *de non evocando*, of om niet buitens Lands te regt geſteld te worden. welke uitzonderingen op het zelve vielen. IV. 39. Amſterdam ſtaat dit Privilegie voor. V. 5. geene *Mandementen* te verleenen tegen eenig Privilegie. IV. 39. Groot-Privilegie van Vrouw Maria. IV. 167. de Aartshertog Filips weigert het te beveſtigen. IV. 295. waarom. IV. 298. Privilegien van verſcheiden Steden geſchonden. IV. 486. V. 208, 408. verdigt Privilegie. V. 171.

zorg voor de bewaaring van 's Lands Privilegien. V. 409. zy worden opgeëischt, door Alva. VI. 292. bewaard, op last van Willem den I. VI. 378, 379, 386
Probus (Keizer) staat den Franken eenig Land in Gallie af. I. 210, 211. stigt werken over den Ryn. I. 212. zyn brief aan den Romeinschen Raad. I. 212. hy staat den Galliërs 't planten van den Wynstok toe. I. 227
Protestanten, oorsprong deezes naams. V. 7. Karel de V. doet hun den oorlog aan, in Duitschland. V. 281. overwint hunne voornaamste hoofden. V. 292
Pruninck (*Gerard van*), gezeid *Deventer*, houdt gemeenschap met Leicester. VIII. 146. wordt tweede Burgemeester, te Utrecht. VIII. 168, 248. men weert hem uit de algemeene Staatsvergadering. VIII. 180, 181. hy keurt het afzetten der Gekoorenen af. VIII. 182. verkragt de Sekretary. VIII. 191. verdedigt den Engelschen Landaart. VIII. 199. woelt in Gelderland, Friesland en Overyssel. VIII. 211, 212. verdedigt zig tegen die van Holland. VIII. 214, 250. schryft voor Sonoi. VIII. 275. kuipt, om Burgemeester te blyven. VIII. 297, 298, 299. wordt gevat. VIII. 300. bezwaard door de Staaten van Holland. VIII. 302. hy verdedigt zig, VIII. 303. wordt gebannen. VIII. 303. zyn verder bedryf. VIII. 303. 304
Pruninck (*Jakob*), gezeid *Deventer*, Bevelhebber van 't Slot te Loevestein. X. 415, 417
Pruneaux (*Roelius van Sorbieres*, *Heer van*), handelt van wege Anjou met de Staatschen. VII. 199, 236, 501. zoekt de Staaten te beweegen om Frankryk de opperheerschappy op te draagen. VIII. 31, 33. keert naar Frankryk. VIII. 51
Puisieux (*Markgraaf de*) komt heimelyk in den Haage, in 1746. XX. 26
Puffendorf en Barbeyrac worden, ondanks de poogingen der Germanische Lyfwagt, gedood. I. 200
Purmer bedykt, in 1620. X. 159
Puteanende (*Heerlykheid* van) aan Willem Eggert opgedragen. III. 327. verandert van Heer. IV. 197. wordt met het Graafschap van Egmond vereenigd. IV. 233. de Stad kiest 't Prinsen zyde. VI. 364. de Heerlykheid deezer Stede aan de Graafschap gehouden. VII. 514. zy bewilligt niet in de zogenaamde *scherpe Reformatie*. X. 164. aldaar wordt geene verandering gemaakt, in 1688. X. 276. bezending der waarde, in 1690. XII. 76. in 1672, geschiedt 'er geene verandering in de Regeering. XIV. 202 *Aant.* verandering der Regeeringe, in 1748. XX. 310
Put van S. Willebrord, te Heise. I. 362
Putten (*Huis te*). III. 124
Putten (*Gerard van*) helpt Dirk den IV. binnen Dordrecht. II. 164
Putten (*Nikolaas van*). III. 60, 102
Pynaker (*Kornelis*), Hoogleeraar te Groningen, sluit een Verdrag met die van Tunis en Algiers.

giers. X. 445
Pypenpoy (Jonkheer *François van*) ruimt het Slot te Staveren. VII. 322

Q.

Quadut, hunne oude woonïng. I. 247 *Aant.* worden door de Saxers verjaagd. I. 247. verdryven de Saliërs uit Batavia. I. 248. hunne strooperyen. I. 249. zy worden, door Julianus, bedwongen. I. 250. slaan zig omtrent den Ryn neder. I. 251
Quesnoi belegerd, in 1712. XVII. 469. veroverd. XVII. 480. verlooren. XVII. 482
Quintilius. Zie *Varus.*
Quoten. Zie Aandeelen.
Quotisatie (Personeele) in Holland ingevoerd. XIX. 347

R.

Raad van *Holland* betekende, oudtyds, de Edelen en Steden. III. 172
Raad der Beroerten onder Alva opgeregt. VI. 251. Leden deszelfs. VI. 251. wyze van regtspleegen. VI. 253, 254. wordt *Bloedraad* genoemd. VI. 254. hadt, in 1569, reeds agtduizend Persoonen ingedaagd. VI. 292. heeft, in 1573, vyftienduizend zaaken af te doen. VI. 447. blyft nog onder Requesens in wezen. VI. 456. verliest zyn gezag t'eenemaal onder Don Jan, VII. 202
Raad van Staate, in de Nederlanden. V. 22. onder Filips den II. VI. 40. aanwas van deszelfs gezag. VI. 98. men klaagt over deszelfs Regeering. VI. 99. verschil in den zelven over 't stuk der Plakaaten. VI. 119. hy bestaat; op 't einde van 1573, en sedert, slegts uit drie Leden. VI. 456. VII. 90. aanvaardt 's Lands Regeering, na de dood van Requesens. VII. 90, 91, 92. wordt met vier Leden vermeerderd. VII. 90. in hegtenis genomen; doch gedeeltelyk geslaakt. VII. 105
Raad van Staate der Vereenigde Gewesten ingesteld. VIII. 5. beschreeven. VIII. 339. staat wankel. VIII. 111. verschil met Leicester, over den zelven. VIII. 114. hy benoemt 'er eenige Leden toe. VIII. 115. hy bepaalt het gezag des Raads heimelyk. VIII. 187; 188. de Engelsche Gezant wordt uit deezen Raade geslooten. XI. 57. nieuw Berigtschrift voor den zelven ontworpen, in 1651. XII. 187. Holland sluit 'er de Stadhouders buiten, in 1668. XIII. 340. Willem de III. krygt 'er zitting in. XIII. 427. aanmerkingen over deszelfs Instructien. XVII. 272. Prins Joan Willem Friso wordt 'er buiten gehouden. XVII. 297
Raad nevens zyne Doorlugtigheid, in 1572 aangesteld. VI. 398. verschil over deszelfs rang by 't begraaven van den Prince. VII. 536. diergelyke, in 1590, gesteld. VIII. 331
Raad (geheime) in de Nederlanden. V. 22. onder Filips den II. VI. 41. deszelfs gevoelen over 't stuk der Plakaaten. VI. 118

Raad der *Finantien* of Geldmiddelen, in de Nederlanden. V. 92. VI. 41
Raad (groote) te Mechelen opgeregt. IV. 161. hersteld. IV. 322
Raad. *Zie* Hoogen Raad.
Raaden (Gekommitteerde) in Westfriesland en 't Noorderkwartier. Oorsprong van dit Kollegie. VI. 450. der Staaten van Holland, in 1584 en in 1590 aangesteld. VIII. 9, 331, 338. zy schryven tegen Leicesters Plakaat op de Zeevaart. VIII. 154
Raadpensionaris behoeft geen gebooren Hollander te zyn. XI. 244
Raap (Daniel), Porceleinkooper te Amsterdam. zyn bedryf aldaar. XX. 136. arg vermoeden op hem. XX. 138. hy wordt by éénen der Burgemeesteren ontbooden. XX. 139. komt voor Burgemeesteren. XX. 141. verspreidt het Verzoekschrift der *drie Artikelen*. XX. 272. verschynt 'er mede op de Doele. XX. 274. begroet zyne Hoogheid buiten de Haarlemmer Poort. XX. 287. zoekt te wege te brengen, dat de Ambagtsheerlykheid van Oost- en Westzaanen den Prinse opgedraagen worde. XX. 357. raakt in den haat van 't gemeen. XX. 299. blyk hier van by zyne begraafenis. XX. 299
Raaphorst (Christiaan van). III. 93
Raaphorst (Dirk van), sneuvelt. III. 17
Raaphorst (Henrik van Raaphorst, Heer tot), in 't Lid der Edelen beschreeven, in 1618. X. 282
Raaphorst (Herbert van) tekent het Verbond der Edelen. VI. 126. legert zig in 't Klooster te Egmond. VI. 215
Raasveld (Henrik Adolf van), Drost van Twente, beschryft een' Landdag in Overyssel. XIII. 346. twist hieruit ontstaan. XIII. 346. enz.
Raatingen (Gerrit van) zoekt Hattum tot afval te brengen. VII. 361
Raatingen (Henrik Janszoon van), te Utrecht gevat. VIII. 299
Rabenhaupt (Karel), Baron van Sucha, verdedigt Groningen wakkerlyk. XIV. 130. wint de nieuwe Schans. XIV. 285
RADBOUD, Koning der Friezen, blyft ongeloovig, op de prediking van Wigbert. I. 356, 357. wordt door Pipyn den Dikken, overwonnen. I. 358. valt in Frankryk. I. 362. wordt, andermaal, geslaagen. I. 363. zyne Dogter Theudesinde trouwt met Grimoald, Zoon van Pipyn. I. 364. hy slaat Karel Martel, met hulp van Raganfrid. I. 366. wordt, door Karel Martel, overwonnen. I. 367. weigert zig te laaten doopen, schoon hy den voet reeds in de vont hadt. I. 370. sterft. I. 370, 384
RADBOUD DE II, Koning of Hertog der Friezen, wykt naar Jutland. I. 418
RADBOUD, Heer van Neder-Friesland, verbindt zig met de Saxers. I. 402
RADBOUD, Heer van Friesland, wederstaat Rollos Leger. II. 81
Radboud, Bisschop van Utrecht. zyn bedryf en dood. II. 104
Radermacher (Joan Kornelis), Thesau-

saurier-Generaal des Prinsen van Oranje, als Groot-Meester der vrye Metselaaren, bekend gemaakt. XIX. 168
Radigis, Koning der Warners. Gelegenheid van zyn Huwelyk, met eene Frankische Prinses. I. 314
Ragenfrid, Groot-hofmeester van Frankryk, slaat Karel Martel. I. 367. wordt door hem verwonnen. I. 367. verdraagt zig met hem. I. 371
Raginer, Hertog van Hasbain en Henegouwen, wordt, door Rollo, geslaagen. II. 81, 82. verbindt zig met Odokar en anderen, tegen Koning Zwentibold. II. 101. werpt zig in Dursos. II. 101
Ragotski (de Prins) verwekt een opstand in Hongarye. XVII. 195, 230
Ralda (*Fokko*), Raadsheer 's Hofs van Friesland, krygt een beroerte onder 't afzweeren van Filips den II. VII. 396
Rammekens (de sterkte) gestigt. V. 294. met Engelsch Krygsvolk bezet. VIII. 93, 97, 98. IX. 175. ontruimd. X. 104
Randwyk (*Heer van*) in gezantschap naar Duitschland. X. 427. naar Engeland. XI. 62
Randwyk (*Jakob van*), Burggraaf van Nieuwmegen, staat van zyne Burgemeesters- en Raadsplaats af. XVII. 137. wordt tot de Utrechtsche Vredehandeling gemagtigd. XVII. 427
Rantzau (*Kajus*), Gezant van Deenemarke, te Bergen op Zoom aangehouden. VIII. 206. moeite hieruit ontstaan. VIII. 207
Rassingbem (*Maximiliaan Vilain de Gand*, *Heer van*), van de Spaansche zyde, gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 30. wordt Lid van den Raad van Staate. VII. 90. verschoont het verrassen van Namen, door Don Jan. VII. 153. wordt te Gend gevat. VII. 178
Rataller (*Filips*) wordt Griffier des Hofs van Utrecht. VIII. 168. wordt naar Engeland gezonden. VIII. 190. keert te rug. VIII. 216
Rataller (*Jan*) wordt om 't schryven van zeker boekje gebannen. VII. 493, 494
Rataller (*Joris*), Raadsheer te Mechelen, naar Deenemarke gezonden. VI. 238
Ravens (*Samuel*) ontwerpt eene landing in Engeland. XIII. 210
Raveftein. Onluften ter gelegenheid van 't houden van Staatsche bezetting in deeze Plaatse. XII. 203. de Staaten zoeken 'er door Frankryk in gehandhaafd te worden. XIII. 20, 26, 28. zy wordt door de Franschen ingenomen en geslegt. XIV. 91
Rawleigh (*Walter*) door de Staatschen beschuldigd. VIII. 476
Reaal (*Laurens Jakobszoon*) bevordert de openbaare Preeke. VI. 165, 166, 194. wordt aan Brederode gezonden. VI. 216. houdt de wagt, by 't inkomen van Leicester. VIII. 243
Reaal (*Laurens*) in gezantschap naar Deenemarke gezonden. XI. 72. wordt gevangen. XI. 73. geslaakt. XI. 74
Rederykers. derzelver oorsprong en bedryf. IV. 13. zy schynen de Hervorming te begunstigen. V.

93. bevorderen dezelve. VI. 70. hunne ſpelen worden verboo-den. VI. 71
Reede. Zie *Amerongen.*
Reekalf (Gooſſen Janszoon), Burgemeeſter van Amſterdam, beleidt den tegenſtand tegen de herdoopers. V. 95, 96
Reenen neemt vrye hoede van de Franſchen. XIV. 39. die de Stad verlaaten. XIV. 283. beweeging aldaar, in 1702. XVII. 147
Rees neemt Spaanſche bezetting in. IX. 32. wordt door Graave Herman van den Berge tegen de Duitſchers verdedigd. IX. 54. ontruimd. IX. 95. ingenomen, door Maurits. X. 77. door Lodewyk den XIV. XIV. 27
Reformatie. Zie Hervorming.
Regeeringswyze der oude Batavieren. I. 29. der Landen omtrent den Ryn, in de vyfde eeuwe. I. 302. der nu Vereenigde Nederlanden, in de negende eeuwe. II. 9. van Holland, in de dertiende en veertiende eeuwe. II. 306. III. 361
Regeering van Holland. Staat derzelve in den aanvang der beroerte. VII. 3. zy wordt nader geregeld door de Staaten. VII. 5, 12. ſtaat wankel, na de dood van Willem den I. VIII. 111. wordt van wege de Staaten voor Leiceſter opengelegd. VIII. 253. ſchets derzelve na den afſtand van Leiceſter. VIII. 333-340. aanmerkelyke beſchryving derzelve, door de Staaten. VIII. 480. gedagten om dezelve te hervormen, omtrent 1608. IX. 371, 449-456
Regten (in- en uitgaande). Verſchil over 't heffen derzelven tuſſchen Holland en Zeeland. VIII. 327, 485
Regteren (Adolf Henrik, Graaf van) wordt tot de Utrechtſche Vredehandeling gemagtigd. XVII. 427. zyn geſchil met Menager. XVII. 486. hy handelt over 't Verdrag van Barriere. XVIII. 47. opent de buitengewoone Vergadering, in 1716. XVIII. 138, 139
Regteren (jonge Graaf van) ſneuvelt te Vilvoorden. XX. 28
Regters (vierentwintig) over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot geſteld. X. 340. hun laſt. X. 342
Regtspleeging. verandering in dezelve. V. 30
Reide (Huis te) ingenomen door de Spaanſchen. X. 422
Reigersbergen (Marie), Huisvrouw van de Groot, helpt haaren man uit de Loevenſteinſche gevangenis. X. 414
Reigersbergen (Nikolaas) wordt Raadsheer in den Hoogen Raade. XI. 45. moeſte hem aangedaan over zeekeren brief aan zyneu Zwaager de Groot. XI. 50
Reigersboſch aan den Amſtel, aan Floris den V. afgeſtaan. III. 39
Reilofszoon (Jan) van Hoorn, Koopvaardyſchipper. zyne dapperheid. XIII. 126
Reinoud de I., Graaf van Gelder, ſluit een Beſtand met Floris den V. III. 33
Reinoud de II. Graaf, wordt Hertog van Gelder. III. 241
Reinoud, Heer van Brederode, neemt de Dagvaart waar, voor den Stadhouder. V. 225, 228. mag 't wapen van Holland niet voeren. V. 329
Reinoud van Brederode helpt de Hoek-

Hoekſchen in 't bewind. IV. 4. begeeft zig binnen Amſterdam. IV. 8, 13. woont den togt tegen Gend by. IV. 38. begeeft zig binnen Utrecht. IV. 57. verhaal zyner gevangenis. IV. 129. pyniging. IV. 133. en ontſlag. IV. 135. hy ſterft. IV. 135
Reinſt (Lambert), Burgemeeſter van Amſterdam. XIV. 209. wordt bedankt. XIV. 216
Religions-Vrede. Zie Geloofsvrede.
Remen, oude Inwoeners van het Belgiſch Gallie. I. 40
Remonſtranten. Derzelver oorſprong. X. 15. zy vervatten hunne Leer in *vyf* punten, en leveren 'er een Vertoog over in ter Vergaderinge van Holland. X. 33. zy zyn de minſten in getal. X. 33. verzoeken om eene wettige en vrye Sinode, en middelerwyl onderlinge verdraagzaamheid. X. 43. houden de Haagſche Conferentie met de Contraremonſtranten. X. 35. de Delftſche, daarna. X. 59. vorderen dat men hunne vyf punten verdraaglyk verklaare. X. 61. en dat men niet tegen hen uitvaare van den Predikſtoel. X. 62. handeling tegen hen, te Amſterdam. X. 86. zy houden byzondere Byeenkomſten. X. 143. hunne onderlinge verbintenis. X. 144. oorſprong hunner afzondering te Amſterdam. X. 145. hunne Vergadering aldaar geſtoord. X. 146. zy leveren een ſmeekſchrift in aan de Staaten. X. 149. neigen tot eene algemeene Sinode. X. 165. wat verwagting zy van de nationaale hadden. X. 237. waarom zy, door Oldenbarneveld en door de meeſte Wethouderen, begunſtigd werden. X. 249. zy laaken de verandering der Regeeringe. X. 283. eenigen hunner komen voor de Sinode. X. 314. weigeren dezelve voor Regter te erkennen. X. 316. verklaaren hun gevoelen. X. 317. maaken met de Sinode in verſchil over de wyze van handelen. X. 318-322. worden uit de Sinode gezet. X. 322. hunne Leer wordt veroordeeld. X. 323, 325, 326. zy houden eene Vergadering te Rotterdam. X. 323. opſchudding onder de Remonſtrantſchgezinden te Alkmaar. X. 383. en te Hoorn. X. 384. de Remonſtranten, die voor de Sinode gedaagd geweeſt waren, worden ten Lande uit gevoerd. X. 385, 386. Plakaaten tegen hen. X. 386. zy houden heimelyke Vergaderingen. X. 387. hunne Studenten worden uit het Staaten-Kollegie gezet. X. 388. begrooting van 't getal hunner Predikanten. X. 389. verandering onder Amptenaars, die hun toegedaan waren. X. 387, 390, 391, 392. zy ſtellen orde op 't bedienen hunner Gemeenten. X. 389. worden vervolgd. X. 411. verſcheiden' hunner Predikanten raaken in hegtenis. X. 411, 447. ſommigen ontkomen. X. 412, 447. anderen worden naar Loeveſtein gevoerd. X. 413, 447. handeling met de Remonſtranten in Brabant. X. 418. verſpieder onder hen ontdekt. X. 447. eenigen hunner hebben deel aan den aanſlag op het leeven van Prinſe

Maurits. X. 450, 451, 454. eenigen hunner ontdekken dien. X. 456, 459, 479. zy worden 'er in 't gemeen mede beſchuldigd. X. 463. verdedigen zig. X. 472. inzigten van Fredrik Henrik omtrent hen. XI. 8. zy bekomen eenige meerder vryheid. XI. 44, 46. de Sinoden klaagen over hen. XI. 46, 47. de Plakaaten tegen hen worden vernieuwd. XI. 47, 77. Amſterdam wordt gemaatigder omtrent hen. XI. 48. zy bekomen groote vryheid. XI. 76. ſtigten eene Kerk en Kweekſchool te Amſterdam. XI. 87. 't klaagen over hunne ſtoutigheden houdt op. XI. 88. zeven hunner Predikanten ontkomen uit de Loevesteinſche hegtenis. XI. 143

Rendorp (*Herman*), aanzienlyk burger te Amſterdam, verhuurt den Remonſtranten eene Predikplaats. X. 146

René van Chalons, Zoon van Henrik van Naſſau, erft het Prinsdom Oranje. IV. 508. wordt Stadhouder van Holland. V. 191. zyn laſt. V. 192. hy is getrouwd met Anna van Lotharingen. V. 146, 192. verſchilt met den Admiraal over 't verleenen der Vry geleibrieven. V. 196. herwint Luxemburg. V. 221. draagt zorg voor Holland. V. 222. trekt uit tegen de Gelderſchen. V. 225. wordt geſlaagen. V. 226. valt in Gulikerland. V. 236. men durft hem geene rekening afvorderen. V. 245. hy vergt den grooten Steden eene leening af. V. 251. wordt Stadhouder van Gelderland. V. 256. ontvangt, in 's Keizers naam, de hulde van verſcheiden' Steden. V. 256. ſneuvelt in 't beleg van S. Diſier. V. 270

Reneſſe (*Filips* en *Willem van*) bewerken, zo men wil, den Beeldenſtorm te Utrecht. VI. 184. de eerſte dient onder Brederode. VI. 211

Reneſſe (*Gerrit van*) onthalsd. VI. 233 *Aant.*

Reneſſe (*Jan van*). Zie *Jan van Reneſſe.*

Reneſſe (*Jan van*) *van Wulven*, tekent het Verbond der Edelen. VI. 126. wordt gevangen en onthalsd. VI. 233

Reneſſe (*Jan van*), *Heer van Wilp*, woont de byeenkomſt te S. Truyen by, van wege de Hollandſche Edelen. VI. 174. heeft, zo men wil, de hand in den Beeldenſtorm te Utrecht. VI. 184. trekt naar 't Noorderkwartier. VI. 189. Oranje legt by hem t'huis. VI. 200. hy dient onder Brederode. VI. 211

Reneſſe (*Koſtyn van*) helpt Utrecht tegen Amſtel. III. 37

Reneſſe (*Koſtyn van*) ſneuvelt. III. 282

Rengers (*Joan*), wegens Utrecht, gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 56

Rengers (Jonkheer *Ozebrand Jan*), in hegtenis genomen. XIV. 451. geſlaakt. XIV. 456

Renichon (*Michiel*), Prieſter, bekent, op 't leeven van Prinſe Maurits te hebben toegelegd. VIII. 398

Rennenberg (*Graaf van*) wordt Kapitein in Holland. IV. 417

Rennenberg (*Joris van Lalaing*, *Graaf van*), bevredigt Groningen

gen met de Ommelanden. VII. 238. maakt merkelyke verandering in Friesland. VII. 239. bemagtigt Kampen en Deventer VII. 240. tekent de Utrechtſche Unie. VII. 265. ſpreekt 'er kwalyk van. VII. 265. handelt heimelyk over zyne verzoening met den Koning. VII. 265, 319, 320. zyn bedryf te Groningen en in Drente. VII. 299, 300. hy veinſt zig yverig Staatſchgezind. VII. 320. zyn ontrouw wordt ontdekt. VII. 322. Oranje zoekt hem te ligten. VII. 324. hy brengt Groningen over aan 's Konings zyde. VII. 325. ſlaat Hohenlo op de Bourtange. VII. 341. neemt Koeverden en Oldenzeel in. VII. 342. belegert Steenwyk. VII. 343, 356, 362. beſchiet de Stad met gloeijende kogels. VII. 359. breekt het beleg op. VII. 364. ſchryft aan Enkhuizen. VII. 359. maakt zig meester van de Ommelanden. VII. 366. ſterft. VII. 367

Renswoude (*Henrik van Reede, Heer van*), handelt in Spanje. XIII. 29

Renswoude (*Joan van Reede, Heer van*). XII. 70, 89 *Aant.* trekt in gezantſchap naar Engeland. XI. 374. zyne handeling aldaar. XI. 375-378. wordt Preſident der Staaten van Utrecht. XIV. 327

Renten (Lyf-) door de Steden verkogt. III. 427. te Utrecht, ruim twee-entwintig ten honderd Lyfrenten beloofd. IV. 214. twintig ten honderd aan Renten betaald. V. 275

Repreſentatie. Zie Plaatsvulling.

Requeſens (*Don Louis de*) komt als Landvoogd in de Nederlanden. VI. 454. Alva tragt hem kwaade indrukſels te geeven. VI. 455. hy doet Alvas praalbeeld afwerpen. VI. 291. laat den Raad der Beroerten in wezen. VI. 456. onderneemt het ontzet van Middelburg. VI. 459. kondigt eene algemeene vergiffenis af. VI. 476. vordert ſchattingen. VI. 476. tragt geld te heffen zonder bewilliging der Staaten. VI. 477. handelt over eene bevrediging met Holland en Zeeland. VI. 478. VII. 25. zyne inzigten in deeze handeling. VII. 51. zyn toeleg op Zeeland. VII. 69, 70. op de Dordrechtſche Waard. VII. 75. zyne verlegenheid om geld. VII. 76. hy ſtelt het jaarbegin op den eerſten van Louwmaand. VII. 91. ſterft. VII. 89. zyne afbeelding. VII. 89. gevolgen van zynen dood. VII. 91

Requeſt. Zie Verzoekſchrift.

Rheime, Dogter van Waromir, Legerhoofd der Batten, gevangen. I. 76

Rhetie, oude naam van Graauwbunderland. I. 161 *Aant.*

Rhône (*Heer van*) ſneuvelt voor Hulſt. VIII. 432, 433

Rhuiſtri. Zie *Ruſtingerland.*

Ricçen (*Franco* of *François*), Penſionaris van Purmerende, wegens Holland naar Gelderland en Overyſſel gezonden. XII. 130. ook naar Zeeland. XII. 188, 227

Richard de I., Koning van Engeland, zoekt Hertog Albrecht in een verbond tegen Frankryk in te wikkelen. III. 319

Richard Klaaszoon, Predikant, arbeidt om Enkhuizen enz. aan

's Prinſen zyde te brengen. VI. 320
Richardot (*Joan*) verdedigt Parma in Spanje. VIII. 311. raadt tot den inval in de Bommelerwaard. IX. 46. verklaart 's Konings bekragtiging van de Wapenſchorſing. IX. 279. komt als Gevolmagtigde tot de Vredehandeling in den Haage. IX. 320. erkent der Staaten vryheid volmondig. IX. 323, 325. dringt ſterk op 't afſtaan des Indiſchen handels. XI. 327, 336, vermaant ernſtelyk tot ſluiten. IX. 341. ſpreekt met Jeannin. IX. 358. vindt eenige zwaarigheid in zynen voorſlag tot een Beſtand. IX. 372. zyne ſcherpe taal by 't afbreeken der handelinge. IX. 387. by laat zyn heimelyk Berigtſchrift agter. IX. 390. gedagten hierover. IX. 392
Richelieu (Kardinaal *van*). Zyn misnoegen op de Staaten. XI. 30, 31. zyne inzigten. XII. 5. hy ſterft. XI. 333
Richilde, Weduwe van Boudewyn den V., Graave van Vlaanderen, verwekt den Koning van Frankryk en den Keizer tot een' oorlog, tegen Robert de Fries. II. 179, 180. bevredigt zig met hem. II. 186
Ripariolen. Zie *Ripuariërs*.
Ripperda (*Adolf Henrik*) *tot Beurze*, gevolmagtigd tot de Bredaſche Vredehandeling. XIII. 245, 265
Ripperda (*Joan Willem van*), *Vryheer van Poelgeeſt*, naar Spanje gezonden. XVIII. 100. zyn ſchryvens vandaar. XVIII. 100. zyne handeling over eenige geſchillen in den Koophandel. XVIII. 121. hy wordt Roomſch. XVIII. 301. treedt in dienſt des Konings van Spanje. XVIII. 302, 359. zyne handeling aan 't Weener Hof. XVIII. 302, 306. hy ſpreekt onvoorzigtigly. XVIII. 319, 363, 365, 367. ſtoot de Staaten door de wyze van ondertekening van eenen brief des Konings. XVIII. 350. wordt van zyne ampten verlaaten. XVIII. 362 enz. vlugt XVIII. 369. wordt gevangen gezet. XVIII. 372. zyn nader bedryf en uiteinde. XVIII. 373
Ripperda (*Wybout van*), Overſte van Haarlem, belet de handeling met Don Fredrik. VI. 411. wordt onthalsd. VI. 431
Ripperda (*Wilhelm*), *Heer te Hengelo*, gemagtigd tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 405
Ripperts (*Kornelis*), Burgemeester van Hoorn, wegens Holland in bezending naar Friesland en Staden Lande. XII. 130
Ripuariërs, eene ſoort van Franken, zyn met de Romeinen in verbond. I. 289
Riſoir (. . . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. zoekt Alva te ligten. VI. 275
Rithove (*Martinus*) wordt Biſchop van Yperen. VI. 65. men raadpleegt hem over 't Ketterſtraffen. VI. 109. hy woont de onthalsing van Egmond by. VI. 279
Rixtel (*Pieter van*) ſtelt een Verzoekſchrift op aan de Regeering te Haarlem. XIV. 200
Robert *de* Fries. zyne Scheepstogten. II. 175. hy komt in Hol-

Holland. II. 176. zoekt zig meester te maaken van de Regeeringe. II. 176. trouwt met Vrouwe Geertruid. II. 177. een gedeelte van Zeeland Bewester-Schelde wordt hem afgestaan. II. 177. hy beoorloogt zynen Broeder, Boudewyn den VI. II. 178. wordt, door Godefrid, Hertoge van Lotharingen, uit Holland verdreeven. II. 181. herstelt Dirk den V., met Engelsche hulpe, in 't Graafschap van Holland. II. 186, 187. trekt naar 't Heilige Land. II. 199. sterft. II. 200

Robert de III., Graaf van Vlaanderen, sluit een Bestand met Willem den III. III. 186. doet hem den oorlog aan. III. 189. sluit een voordeelig Verdrag met hem. III. 190

Robert (Prins) raakt slaags met de Ruiter. XIII. 204. nog driemaal, in 1673. XIV. 287, 289, 291

Roche (*Ferdinand van Lannoi, Graaf van la*) krygt bewind, van wege Spanje, over Holland en Utrecht. VI. 478

Rochelle, door eene Vloot der Staaten belegerd. XI. 17. verdrag met de Stad. XI. 28. zy wordt op nieuws ingeslooten. XI. 74. hongersnood aldaar. XI. 75. zy geeft zig over. XI. 76

Rochepot (*Antoni van Silli, Graaf van*), handelt van wege Anjou met de Staatschen. VII. 199. heeft de hand in den aanslag op Antwerpen. VII. 477

Rochette (*La*). Verdrag wegens deeze Heerlykheid met den Bischop van Luik. XIII. 411

Roda (*Hieronimus*) wordt Lid van den Raad van Staate. VII. 90. gedraagt zig als Landvoogd. VII. 106, 112. pryst de muitery te Antwerpen. VII. 115

Roeland van Uitkerken verdedigt Haarlem. III. 470. verdraagt zig met de Kennemers. III. 471. wordt beloond. III. 478. wordt Raad in den Hove van Holland. III. 490

Roermonde gewonnen, door Willem den I. VI. 385. vergeefs belegerd door Hohenlo. VII. 184. door Fredrik Henrik gewonnen. XI. 150. heroverd, door den Kardinaal Infant. XI. 254

Roermonde (*François Lodewyk, Bischop van*). zyn verschil met de Staaten. XIX. 219

Roest (*Floris*) sneuvelt te Schagen. II. 862

Roeux (*Jean van Croi, Graaf van*) krygt bevel over eene Bende van Ordonnantie. VI. 45. belegert het Slot te Gend. VII. 106, 107

Rol (*Jan Simonszoon*) zoekt Treslongs schip te bemagtigen. VI. 340. wordt verjaagd in den slag op de Zuiderzee. VI. 449

Rollé (*Jeronimus de*), Baljuw van Veere, doet den eed aan Oranje. VI. 354. sneuvelt voor Thoolen. VI. 439

ROLLO, de Noorman, valt in Walcheren. II. 80. overwint de Friezen. II. 81. keert naar Frankryk. II. 82

Romero (*Juliaan*) krygt bevel over 't vertrekkend Spaansch Krygsvolk. VI. 47, 60. keert onder Alva wederom herwaards. VI. 241, 279. misleidt die van Naarden. VI. 404. bemagtigt Sparendam. VI. 413. komt als gy-

gyzelaar te Dordrecht. VII. 30. vermaant het muitend Krygsvolk tot zagtheid. VII. 114
Romswinkel (*Frans*), Burgemeester van Nieuwmegen, afgezet en gebannen. XVII. 139. herſteld. XVII. 140
Rompf. Zie *Rumpf*.
Roobol (*Kornelis Geerlofszoon*) dient Willem den I. te water. VI. 308. beſchuldigd, te Embden. VI. 325. helpt den Briele inneemen, in 1572. VI. 344, 345, 347
Roodenburg de Oude (*Herman*) helpt Brederode aan geld. VI. 229
Roodenburg (*Herman*) wordt uit eene Schans op de Veluwe verjaagd. VII. 70
Roodenburg (*Herman Betſen*) heult met Leiceſter. VIII. 244
Roodenrys (*Daniel van*) II. 259
Roomburg, by Leiden. I. 70, 80. of aldaar eene Roomſche Legerplaats geweeſt zy. I. 122. oude opſchriften aldaar gevonden. I. 195
Roomſchgezinden, bitterheid tegen dezelven. VI. 367, 382, 422. hun wordt, in 1572, openbaare Godsdienſtoefening beloofd, in Holland. VI. 379. poogingen om hun dezelve te beletten. VII. 17, 22. harde handel van Sonoi omtrent eenigen in 't Noorderkwartier. VII. 54-61. hun Godsdienſt verbooden te ſtooren, buiten Holland en Zeeland. VII. 203. zy houden heimelyke Byeenkomſten te Amſterdam. VII. 209. verzoeken, vergeefs, vrye Godsdienſtoefening te Haarlem. VII. 369. eerſte Plakaat in Holland tegen hen. VII. 372. hun Godsdienſt te Bruſſel en te Antwerpen geſchorſt. VII. 373. wordt door Anjou ter laatſter Stede wederom vry gegeven. VII. 451, 452. Filips de III. zoekt vrye Godsdienſtoefening voor de Roomſchgezinden te bedingen in de Vereenigde Geweſten. IX. 338, 357, 467. de Franſche Ambaſſadeur Jeannin doet een Vertoog ten hunnen voordeele. IX. 461. ook geſchiedt zulks, in 1644, door den Graave d'Avaux. XI. 364. den Jezuiten en Monniken wordt het Land ontzeid. XV. 385. hoe ver de Roomſchen hier vryheid hebben. XV. 386, 387. eenigen hunner Kerken worden geſlooten. XVIII. 230. 't gebruik van den nieuwen dienſt van Paus Gregorius den VII. wordt hun verbooden. XIX. 34. hunnen Prieſteren wordt een nieuwe eed van onderdaanigheid afgevorderd. XIX. 35. hun verſchil over de Bulle *Unigenitus*. XIX. 80 enz. handeling om een' Pauſelyken Vikaris onder hen toe te laaten. XIX. 84 enz. beweegingen onder ſommigen van hun, ter gelegenheid van den S. Jans- en Sakramentsdag. XIX. 165. eenigen hunner huizen geplonderd. XX. 118
Roorda (*Abraham*) arbeidt tot beſnoeijing van 't gezag des Stadhouders van Friesland. XI. 222, 223
Roorda (*Joan*) wordt te Groningen gevangen. VII. 301
Roorda (*Karel*) bewerkt de nader vereeniging in Friesland. VII. 248. ſchryft ſcherp tegen 't Huis van Naſſau. IX. 87
Roorda (*Karel van*) houdt de zyde der Hollandſchgezinden. XIII. 141

Roon (*Willem van*), Schout te Nieuwdorp, door Sonoi, tot Regter geſteld over eenige Roomſchgezinden. VII. 55
Roosmaale (*Dominikus*) doet, nevens anderen, voorſlagen aan de Regeering te Rotterdam. XIV. 76. wordt Vroedſchap. XIV. 194
Root (*Paulus*) maakt een Verdrag met de Kalviniſchen te Amſterdam. VI. 195
Roozeboom (*Huibert*), Raadsheer, en daarna Preſident in den Hoogen Raad, naar Overyſſel gezonden. XVI. 97. naar Goes. XVI. 207, 214
Roozenburg ('t Slot) door de Kabeljaauwſchen belegerd. III. 279
Roozeveld (*Joan Willem van*), wegens Goes, afgezonden aan den Prinſe van Oranje. XX. 78
Roque (*Pieter de la*), Luitenant-Generaal voorziet den inval in Staatſch Vlaanderen, in 1747. XX. 62. geeft Hulſt over. XX. 105. wordt beſchuldigd van wangedrag en gevangen gezet. XX. 105
Rorik, de Deen, krygt bewind over Kennemerland. II. 49. bemagtigt Duurſtede. II. 64. krygt meer bewinds hier te Lande. II. 65, 68. beweegt de Deenen naar huis te keeren. II. 71. zyn Neef, Rudolf, bekomt de ontvangſt eener Koningklyke ſchatting. II. 71. hy herſtelt zig in zyn bewind, door de *Conkingi* verjaagd zynde. II. 72. handelt met Karel den Kaalen. II. 78
Roſa (*Henrik*) verklaart Uitenbogaard niet meer te konnen hooren prediken. X. 150 wordt tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot aangeſteld. X. 430
Roſa (*Pieter*), in de Geëligeerden te Utrecht. XIV. 347.
Roſæus (*Henricus*), Predikant in den Haage, verſchilt met Uitenbogaard. X. 150
Rosmale (*P. van*) naar Frankryk gezonden. XVI. 441
Roſſem. Zie *Maarten van Roſſem.*
Rotbé (*Joannes*) ſchryft blaauwboekjes tegen Willem den III. XIV. 417
Rotterdam, ingenomen door Jan van Beijeren. III. 431. hem afgeſtaan. III. 435. oproer aldaar. III. 533. de Stadhouder, Wolferd van Borſelen, maakt 'er zig meeſter. IV. 189. de Stad wordt door Jonker Frans ingenomen. IV. 247. door Maximiliaan belegerd. IV. 249. gaat over, by verdrag. IV. 256. toeleg van Willem den I. op deeze Stad. VI. 323. zy wordt verraſt, door Boſſu. VI. 349. kieſt 's Prinſen zyde. VI. 380. dagvaart aldaar. VI. 478. de Stad maakt zwaarigheid in 't aanneemen der Unie. VII. 264. Contraremonſtrantſch Predikant aldaar de Stad ontzeid. X. 55. Prins Maurits verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 274. Vergadering der Remonſtranten aldaar, in 1619. X. 323. hunne openlyke Byeenkomſten in de Stad. XI. 46. bezending derwaarts, in 1650. XII. 75. beweeging aldaar, in 1653. XII. 281. opſchudding, in 1672, om Willem den III. tot Stadhouder te doen verklaaren. XIV. 76. nieuwe beroerte. XIV. 113, 193. verandering der Regeeringe. XIV.

XIV. 193; 194. geweldige opſchudding aldaar, in 1690. XVI. 121-139. zes Vroedſchappen bedankt. XVI. 128. gedeeltelyk herſteld. XVII. 135. Maatſchappy van Verzekering aldaar opgeregt. XVIII. 225. de Stad verklaart den Prins van Oranje tot Stadhouder. XX. 85. opſchudding aldaar. XX. 87. beweeging aldaar over 't verkoopen der kleine Ampten. XX. 129. de Regeering beſluit 'er, gedwongen, toe. XX. 132. zyne Hoogheid vernietigt de afgeperſte bewilliging. XX. 132. men voorkomt aldaar den opſtand tegen de Pagters. XX. 227. opſchudding, in 1748. XX. 305. verandering der Regeeringe. XX. 306. plondering van eens Wynkoopers huis en pakhuizen aldaar. XX. 354

Roukens (*Dr. Willem*), Burgemeeſter van Nieuwmegen, wordt ontzet van de Regeeringe. XVII. 137. herſteld. XVII. 138. op nieuws afgezet. XVII. 140. onthalsd. XVII. 245

Rouſſet de Miſſy (*Joan*) wordt te Amſterdam geligt en naar den Haage gevoerd. XX. 85. geſlaakt. XX. 85. tot buitengewoonen Raad en Hiſtorieſchryver van den Prinſe van Oranje aangeſteld. XX. 85. ſchryft tegen de Pagters. XX. 196. wordt geteld onder de bewerkers van verandering der Regeeringe te Amſterdam. XX. 271. zyne Hoogheid beneemt hem de Akte als zynen Hiſtorieſchryver. XX. 299. hy wordt openlyk ingedaagd en wykt uit Amſterdam. XX. 299

Roy (*Filips le*) doet openingen tot eene Vredehandeling. XI. 158. bewerkt eene ſtilzwygende Wapenſchorſing, in 1647. XI. 451

Royer (*Jean*), Predikant in den Haage, bidt openlyk voor den Prins en Prinſeſſe van Oranje. XIX. 167

Rubens (*Pieter Paulus*), Konſtſchilder, tragt hier van vrede te handelen. XI. 170

Rudolf (Keizer) ſchenkt Holland aan twee Heeren, op eenen tyd. III. 87

Rudolf de II. (Keizer) zoekt de Staaten te bevredigen met Don Jan. VII. 142. vermaant hen tot vrede met den Koning. VIII. 346, 478. IX. 66, 180. beſchuldigt hen wegens hunne uitſpraak over de Oostfriesche geſchillen. IX. 127. vordert, dat zy zig niet vry doen verklaaren, zonder hem te kennen. IX. 295. hun antwoord. IX. 296. hy ſterft. X. 58

Rudolf Chriſtiaan, Graaf van Oostfriesland, raakt in geſchil met Embden. XI. 43, 226. ſterft. XI. 227

Rudolf, de Deen, Neef van Roruk, bekomt eenige gunſten van Lotharius. II. 71. nieuvelt. II. 79

Rudolf van Diepholt wordt Biſchop van Utrecht. III. 492. maakt vrede met Hertoge Filips. III. 496. en met zynen mededinger, Walraven van Meurs. IV. 35. hy ſterft. IV. 48

Rudze (*Matheus* of *Michiel*), Predikant te Woerden, gedagvaard in den Haage. VII. 334. vaart vinnig uit tegen 't afzweeren van Filips den II. VII. 396. hem wordt

wordt de Stad ontzeid. VII. 396
Ruigenhil ingenomen, door Mondragon. VII. 62
Ruitkaver (*Maarten*), Burgemeester van Haarlem, in eene bezending naar Utrecht afgevaardigd. X. 227
Ruitkaver (*Nikolaas*) dient Willem den I. te water. VI. 308, 323. helpt den Briefe inneemen. VI. 345. komt te Alkmaar. VI. 440. poogt Amsterdam te verraffen. VII. 285. wordt doorsteken. VII. 287
Ruit (*Abbert*), Penfionaris van Haarlem, door Willem den II. in hegtenis genomen. XII. 90. op Loevestein gezet. XII. 93. geslaakt, mids afstaande van zyn ampt. XII. 105. hersteld in zyne waardigheid. XII. 127, 194
Ruiscb (*Johan*), Advokaat Fiskaal, haalt Kornelis de Witt van Dordrecht. XIV. 142. houdt de Witten op de Veerpoorte. XIV. 166
Ruisch (*Nikolaas*), Penfionaris van Dordrecht, wegens Holland naar Zeeland in bezending. XII. 130
Ruisch (Jonkheer *Pieter*) wordt eerste Burgemeester van Utrecht. VIII. 168
Ruiter (*Herman de*) verraft het Slot te Loevestein, in 1570. VI. 325. sneuvelt. VI. 326
Ruiter (*Michiel Adriaanszoon de*) woont, in 1641, den togt naar Portugal by. XI. 314. raakt, in 1652, in een hevig gevegt met Anue. XII. 221. wordt zeer gehavend, in den slag tusschen Blake en Tromp, in 1653. XII. 234, 235. en in den slag tusschen Monk en Tromp. XII. 242. doet een' kruistogt naar de Middellandsche zee. XII. 437. loopt uit naar de Zond. XII. 438. kruist wederom in de Middellandsche zee. XII. 439, 446. neemt twee Fransche Kaapers. XII. 437. wat hierover te doen viel. XII. 448. hy zeilt naar Portugal. XII. 460. naar de Zond. XII. 476, 479. naar Funen. XII. 480. helpt Nyborg bemagtigen. XII. 480. bezet de Zweedsche Vloot voor Landskroon. XII. 482. wordt adelyk verklaard door den Koning van Deenemarke. XII. 483. komt in 't Vaderland terug. XII. 483. doet een' gehelmen togt naar Kabo Verde. XIII. 118. herovert de Sterkten aldaar. XIII. 123. zeilt naar Guinea. XIII. 124. zyne verrigtingen op deeze Kust. XIII. 149. hy komt te rug en op de Eems. XIII. 150. krygt het opperbevel over 's Lands Vloote. XIII. 154. zyne beweegingen, in 1665. XIII. 157-159. hy doet, in 1666, de Engelschen onder Albemarle wyken, in wanorde. XIII. 205-209. wykt zelf in een' volgenden slag. XIII. 210-214. loopt wederom in zee. XIII. 224. keert te rug door storm. XIII. 226. doet een togt naar Chattam. XIII. 259-262. wordt beschonken door de Staaten. XIII. 262. loopt, in 1671, in zee om te kruisten. XIII. 442. zyne ontmoeting met het Engelsch Jagt de Merlyn. XIII. 442. raakt in gevegt met de Fransche en Engelsche Vlooten voor Soulsbaai. XIV. 23 enz. krygt last om 't gevegt te myden. XIV. 113. schryft tot verdediging van den

den Ruwaard van Putten. XIV. 147. zyn huis wordt met plondering gedreigd. XIV. 212. zyn perſoon loopt gevaar. XIV. 213. by beveiligt de Ooſtindiſche Vloot. XIV, 223. raakt ſlaags met de Franſche en Engelſche Vlooten. XIV. 287. andermaal. XIV. 289. en ten derde male. XIV. 291. doet een togt naar de Karibiſche Eilanden. XIV. 336. naar Sicilie. XIV. 391. raakt ſlaags met de Franſchen. XIV. 392, 393. ſneuvelt. XIV. 393, 394

Ruitergeld. Laſtigheid van het zelve. IV. 210

Ruiters. Knegten te voet, zo wel als te paard, dus genoemd. IV. 201. *reizige Ruiters.* IV. 225

Ruiven (*Dirk van*), om ontrouw gebannen. XII. 418, 419. laater Vonnis over hem in Frieſland geweezen. XIII. 224

Rumpf, Sekretaris der Ambaſſade in Frankryk. zyn geſprek met Pompone. XIV. 7

Rundvee. Sterfte onder het zelve. XVIII. 105

Ruſland. Veranderingen aldaar, in 't jaar 1730. XIX. 29. in 't jaar 1740. XIX. 276. in 't jaar 1741. XIX. 331. de Keizerin belooft Groot-Britanje en den Staaten onderſtand in manſchap. XX. 173

Ruſſel (*William*) wordt Bevelhebber der Engelſche bezetting van Vliſſingen. VIII. 205

Ruſſy (*Elias de la Place, Heer van*), Gezant van Henrik den IV. by de Staaten. IX. 267

Ruſtingerland oudtyds *Rhuiſtré*, waar gelegen. I. 440. aan Heriold ter Leen gegeven. II. 49

Rybové (*François van Ketbulle, Heer van*), zoekt Oranjes bewilliging te verkrygen tot het verwekken van oproer te Gend. VII. 176. doet Aarſchot en andere vatten. VII. 178. ſchynt eene nieuwe party in 't Land te willen maaken. VII. 179. verzekert zig van Brugge. VII. 197. doet Heſſels en Viſch ophangen. VII. 233. zoekt Imbiſe te ontzetten van 't bewind. VII. 289, 290. komt in Holland. VIII. 17

Ryk (*Jakob Simonszoon de*) kaapt op de Spanniſchen. VI. 341. raadt tot gewigtiger onderneemingen. VI. 341. helpt den Briel bemagtigen. VI. 345. vat Paciecq te Vliſſingen. VI. 352. verſlaat de Spanjaards voor Veere. VI. 354. zet Zierikzee om. VI. 366. wordt gevat, voor Thoolen. VI. 439. geſlaakt. VI. 462, 464

Rykdommen waren, van oude, Raaden in de Steden. II. 33

Ryke (*Pieter de*), vertoonende den eerſten Edele van Zeeland, ſterft. VIII. 453, 459

Ryke (*Simon de*). Raad te Amſterdam. zyn verhaal, wegens de vonniſſen van Egmond en Hoorne. VI. 278

Ryksverdeeling na de dood van Klovis. I. 310. door Karel den Grooten. II. 34. door Keizer Lodewyk, tuſſchen zyne Zoonen, Lotharius en Karel. II. 56. tuſſchen Lotharius, Lodewyk en Karel. II. 60. na de dood van Lotharius, tuſſchen zyne drie Zoonen. II. 67. verdeeling van 't Ryk van Lotharius. II. 75. Ryksverdeeling, na de dood van Keizer en Koning Lodewyk. II. 83

Ryn, Rivier, oude loop. I. 4. verdrooging van haaren middenkil. I. 173. haar uitloop by Katwyk raakt digt. II. 58. verdrag tuſſchen vier Mogendheden, om haare overſtroomingen te beletten. II. 246
Rynberk belegerd, door Parma. VIII. 134. Leiceſter poogt het te ontzetten. VIII. 135. ook anderen. VIII. 305. de Stad geeft zig over. VIII. 304, 306. zy wordt door Maurits herwonnen. VIII. 468. door den Keurvorſt van Keulen te rug geëiſcht. VIII. 469. IX. 29. bemagtigd door de Spaanſchen. IX. 30. heroverd door Prinſe Maurits. IX. 105. verſterkt. IX. 188. Spinola neemt de Stad in. IX. 214-216. zy wordt door Fredrik Henrik herwonnen. XI. 174. de Staaten zoeken, door Frankryk, in 't regt van bezettinge gehandhaafd te worden. XIII. 20, 26, 28. zy ſluiten deswege eene overeenkomſt met den Keurvorſt van Keulen. XIII. 374. de Stad wordt door de Franſchen bemagtigd. XIV. 27. door de Bondgenooten. XVI. 13. door de Pruiſſiſchen. XVII. 182
Ryngoud (*Jakob*), houdt gemeenſchap met Leiceſter. VIII. 145, 148, 149. wordt Theſaurier. VIII. 156. zyn toeleg. VIII. 157, 158. Buis wil geen Kommis onder hem zyn. VIII. 159. hy bewerkt, zo men meent, het vatten van Buis. VIII. 164. men ontdekt zynen toeleg. VIII. 170. hy raakt in hegtenis. VIII. 171. ontkomt. VIII. 171. loopt tot den vyand over. VIII. 172. ſteift Roomſch. VIII. 172
Rynsburg. gevegt aldaar tegen de Deenen. II. 55. tegen de Friezen. II. 115. Klooſter aldaar geſtigt. II. 116
Rynsburg, een Landgoed in Walcheren. II. 267
Ryp (*Jan Kornelisszoon*) tragt, Noord-om, naar China te zeilen. IX. 141
Ryſſel veroverd, door de Bondgenooten, in 1708. XVII. 321
Ryswyk. Willem de I. trekt derwaards. II. 319
Ryswyk (Huis te). Gelegenheid van het zelve. XVI. 348. Vredehandeling aldaar. *Zie* Vredehandeling te Ryswyk.
Ryswyk (*Arnoud van*). II. 295, 300
Ryswyk (*Dodo van*) getuigt in een' Giftbrief. II. 198
Ryswyk (*Henrik van*). II. 295 300
Ryswyk (*Jan van*). II. 295, 302
Ryswyk (Jonkheer *Korneliz van*) belet het omſlaan van Medenblik eenige dagen. VI. 361. wordt, door Boſſu, vergeefs, aangezogt tot verraad. VI. 447. ſterft. VIII. 209
Ryswyk (*Willem van*). III. 36
Ryzenburg (. . . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125
Ryzenburg (Jonkheer *Juſtus van*), eerſte Burgemeeſter van Utrecht, in een' oproer afgezet. X. 27. herſteld. X. 30. ſchryft klaaglyk over de verandering der Regeeringe te Nieuwmegen. X. 206. wordt uit de Regeering gezet. X. 234

S.

Saab (*Richard*) om oproerigheid te Amersfoort gestraft. XVII. 145, 147
Sabinus (*Julius*) verbindt zig met Civilis. I. 147, 149. zyn togt tegen de Sequaanen. I. 159. hy wordt gedood. I. 159
Saint Disier belegerd. V. 269. ingenomen. V. 271
Sakraments- en S. Jans dag. Beweegingen ter gelegenheid van den samenloop derzelven. XIX. 165
Salée. Verdrag van 1651 met dit Gemeenebest. XII. 202
Saliërs, eene soort van Franken. I. 242. slaan zig in Batavia neder. I. 242. neemen Toxandrie in. I. 242. worden door Juliaan bedwongen. I. 243. door de Quaden uit Batavia verdreeven. I. 247. verbinden zig met andere Franken, tegen de Romeinen. I. 257. worden, door Aëtius, overwonnen. I. 281. Klodio regeert over hen. I. 282. naderhand Klovis. I. 301
Salinas (*Hieronimus de*) neemt Hoorne gevangen. VI. 249. tragt Bourbourg aan Oranje te leveren. VII. 419
Salland (Drostampt van) aan den Bisschop van Utrecht afgestaan. II. 360
Sallik (*B. van Welvelde, Heer van*) in bezending naar Friesland en Groningen. XVII. 209
Sämiur (*Anselmus*) aangesteld tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Salseda (*Nikolaas*) smeedt een aanslag op het leeven van Oranje en Anjou. VII. 458. straft hem en den zynen aangedaan. VII. 460
Saltzburg. Verdrukking der Protestanten aldaar. XIX. 67. een gedeelte derzelven komt herwaards. XIX. 68. en wordt in 't Land van Kadzand geplaatst. XIX. 69
Sanctie. Zie *Pragmatike Sanctie*.
Sande (*Joban van den*), aangesteld tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Sandwich (*Graaf van*). Zie *Montaigue*.
Sandwich (*Graaf van*). zyne handeling, wegens Groot-Britanje, te Breda. XX. 47, 50, 184. en te Aken. XX. 179, 180, 183, 184, 187
Sapma (*Dominicus*), Remonstrantsch Predikant te Hoorn. Oproer ter gelegenheid van zyne vervoering. X. 384. hy raakt in hegtenis. X. 412. ontkomt. X. 412
Saravia (*Adriaan*), Hoogleeraar der Godgeleerdheid, wordt in den Haage ontbooden. VIII. 221. heeft de hand in eene muitery te Leiden. VIII. 258. wykt naar Engeland. VIII. 261
Sarda (*Antonio*). zyn beeldtenis te Groningen aan de kaak gespykerd. VII. 126
Sardinie veroverd door Spanje, in 1717. XVIII. 164. verdediging hiervan. XVIII. 165
Sarmaaten. hunne oude wooning. I. 265 *Aant.* 269 *Aant.*
Sarpi (*Broeder, Paulo*), Schryver eener Historie der Kerkvergaderinge van Trente, door de Jezuiten belaagd. IX. 313

Sas van Gend veroverd, door Fredrik Henrik. XI. 367, 370. aanslag der Franschen op deeze Veste, in 1673. XIV. 267. zy werpen, in 1701, eene Schans onder 't geschut derzelve op. XVII. 102. zy veroveren de Plaats, in 1747. XX. 105

Sas van den Besschе (*Gerard*), Raad ter Admiraliteit. Vonnis ten zynen laste. XV. 334

Sasbout (*Arnoud*) wordt, van de Spaansche zyde, gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 30. wordt Lid van den Raad van Staate. VII. 90

Satapa (*Lopes*) voert bevel over eenige Spaansche paarden, onder Alva. VI. 240

Sautyn (*Gillis*), in bezending naar Engeland. XIV. 338

Sautyn (*Jan*), Burgemeester van Amsterdam, begroet den Prins van Oranje. XX. 288

Savoje (Hertog van), ondersteund door de Staaten. X 155. zy spreeken by hem voor de Waldenzen. X. 432. handelen verder met hem. X. 432, 433. Zie *Viktor Amadeus den II.*

Saxen (Huis van). Reden, waarom de oude Hollandsche Graaven zig gaarne met het zelve vermaagschapten. II. 207

Saxers. oude wooning van dit Volk. I. 218 *Aant.* hunne zeeschuimeryen. I. 222, 285, 293. hunne schranderheid en dapperheid. I. 247. zy verjaagen de Quaden. I. 247. worden door Theodosius beoorloogd. I. 261. door Valentiniaan. I. 263. steeken naar Britanje over. I. 289. worden overwonnen, door de Franken. I. 294. door Klovis. I. 307. door Klotaris. I. 321. dien zy daarna ook overwinnen. I. 323. hun oorlog met de Sueven. I. 324. zy worden door Klotaris den II. en Dagobert overwonnen. I. 331. van schatting ontheeven. I. 343. door Karoloman ontslaagen. I. 402. door Pipyn. I. 404, 417. hunne oorlogen met Karel den Grooten. I. 419, 424, 429, 440. zy verdraagen zig met hem. I. 442 doen, in grooten getale, belydenis van den Christelyken Godsdienst. I. 422, 446

Saxische knegten. Zie *Zwarten hoop.*

Saxische Oever. wat 'er dooor verstaan werdt. I. 277

Scaperus (*Jakobus*), Predikant te Gouda, wegens onbehoorlyke taal bestraft. XIII. 155

Schaap (*Gerard*), Burgemeester van Amsterdam, handelt in 't Noorden. XI. 382

Schaap Pieterszoon (*Gerard*), Raad van Amsterdam, wordt Kommissaris van Holland in Engeland. XII. 206, 207. en daarna buitengewoone Gezant der algemeene Staaten. XII. 213

Schaap (*Pieter*), Raad der Stad Amsterdam. XIV. 106

Schade (*Gaspar*), in bezending naar Friesland en Stad en Lande, op 't stuk der *Harmonie.* XIII. 336

Schaffelaar (*Jan van*). zyne onvertsaagdheid. IV. 217

Schaffer (*Dirk*), Burgemeester van Groningen, gevangen. VII. 327

Schaffer (*Goossen*) aangesteld tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341

Schagen, geplonderd door de Haarlemmers. II. 260. Willem, eerſte Heer van Schaagen. III. 353
Schagen (Jonkheer *Chriſtoffel van*) handelt, wegens Haarlem, met Don Fredrik. VI. 411. ſterft in de gevangenis. VI. 412
Schagen (*Jan, Heer van*), ſlaat eene bezending naar Engeland af. VIII. 192. wordt in 't Lid der Edelen beſchreeven. X. 282. poogt Oldenbarneveld te doen ſlaaken. X. 285
Schagen (*Pieter Janszoon*) aangeſteld tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Schalkwyk (*Henrik* en *Barthold van*). III. 180
Schalkwyk (*Willem van*). II. 247
Schanſen geſtigt, in 1618. XI. 56
Schay (*Kornelis*), Burgemeeſter van Groningen, bevordert de verkiezing van Prins Willem Karel Henrik Friſo tot Stadhouder. XVIII. 196
Scheele (*Rabo Herman*), wegens een gedeelte der Edelen van Overyſſel, afgezonden naar Holland. XII. 406
Scheepſtryd op het Slaak, in 1631. XI. 136
Scheepstimmermans-Gilde te Amſterdam kiest de zyde der Doeliſten. XX. 280. belet de tekeningen tot handhaaving der Regeeringe. XX. 286, 287. eenige Gildebroeders dringen op verandering in den Krygsraad. XX. 294, 295. moeijen zig met de Collecte van den Impoſt der Wynen. XX. 351
Scheepvaart. Staat derzelve, omtrent het midden der vyftiende eeuwe. IV. 88. in de zeſtiende eeuwe meer uitgebreid. IV. 464. naar Ooſt- en Weſtindie. IX. 136, 151. ook noordwaards om een' weg naar China te vinden. IX. 140. op de Elve en Wezer verzekerd. XI. 74, 129
Scheerenberg (*Abraham*), Burgerkapitein te Amſterdam. Zyn vendel verdryft de oproerigen van 't Stadhuis. XX. 141
Schelde. Handeling op het openen derzelve. XII. 367
Schelling (Ter). *Folkert Reiner*, Heer van dit Eiland, ſluit een verbond met Eduard den IV. IV. 182
Schellinger (*Elias*), Oud-Schepen van Amſterdam, wordt gemagtigd om de belangen der burgeren te hooren. XX. 275
Schellinkhout. Slag aldaar. III. 18
Schettinga (*Livius van*) houdt de zyde der Hollandſchgezinden. XIII. 341
Schenk. Zie *Juriaan Schenk*.
Schenk (*Maarten*) trekt op tot ontzet van Groningen, in 1580. VII. 338. zyn toeleg op Zwolle. VII. 338. hy ſlaat Hohenlo. VII. 339. neemt Koeverden in. VII. 339. wint Delfzyl. VII. 339. is misnoegd over de verheffing van Verdugo. VII. 368. helpt Breda inneemen. VII. 379. wordt gevangen. VII. 467. raakt los. VII. 467. gaat over tot de Staatſche zyde. VIII. 74. raakt in gevegt met Taffis. VIII. 74. ſlaat Appio Conti. VIII. 125. helpt Werle inneemen. VIII. 125. wordt Ridder geſlaagen. VIII. 125. ſtigt Schenkenſchans. VIII. 129. zyn toeleg op Nieuwmegen. VIII. 137. hy verovert Roer-

Roeroord en Bon. VIII. 265. verdedigt de laatſtgemelde Stad. VIII. 292. verlieſtze. VIII. 292. ſpyzigt Rynberk. VIII. 305. zyn aanſlag op Nieuwmegen. VIII. 307. hy verdrinkt. VIII. 303
Schenkenschans geſtigt. VIII. 129. door Mendoza belegerd. IX. 46, 47. verraſt door de Spaanſchen, in 1635. XI. 205. door Fredrik Henrik herwonnen. XI. 206, 208. door de Franſchen veroverd. XIV. 34. aan de Staaten ingeruimd. XV. 82
Schepen, hoe, van ouds, hoe, in laater' tyd, getimmerd. IV. 87
Schepen (Waterlandſche) op eene zonderlinge wyze verloſt uit het ys. VI. 408. aanſlag der Engelſchen om de Schepen in de havens te vernielen. XII. 223
Schepens der Steden. Hertog Albrecht beweert, dat hyze, binnen 's jaars, zetten en ontzetten kan, 't zy hy in Holland zy, of niet. III. 295. zy hadden, van ouds, óók 't burgerlyk beſtier der Steden. III. 361
Schepers (*Willem Baſtiaanszoon*) doet, nevens anderen, voorſlagen aan de Regeering te Rotterdam. XIV. 76. wordt Vroedſchap aldaar. XIV. 194. zyn togt, als Luitenant Admiraal, naar 't Noorden. XIV. 443. andere togt naar Gottenburg. XV. 127. hy verzelt Willem den III. naar Engeland. XV. 476. arbeidt tot het ſtillen van eenen oproer te Rotterdam. XVI. 113
Scheve (*Gaſpar*), gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 178
Schets (*Maarten*) zoekt Gouda in te krygen, door liſt. VI. 394. verhangt zig. VI. 394
Schey ſve (*Joannes*), Kanſelier van Brabant, verſchilt met den Raadsheer Maas. VI. 105
Schilpam. Jan de I. derwaards gevoerd. III. 125. de Stad werpt de Vlaamſche bezetting uit. III. 166. de Hoekſchen zoeken, vergeefs, haar te bemagtigen. IV. 250. zy wordt bezet door Lumei, in 1572. VI. 380. Prins Maurits verandert 'er de Regeering, in 1618. X. 266. hezending derwaards, in 1650. XII. 76. oproer aldaar, in 1672. XIV. 78. de Stad verklaart zig tegen de werving van zeſtienduizend man. XV. 177, 179. verandering der Regeeringe, in 1748. XX. 307
Schieringers en *Vetkoopers*. Tweeſpalt in Friesland. III. 328. IV. 63
Schildtalen. nieuwe ſchikking op dezelven. IV. 412. V. 143. Ontwerp om tweeduizend man op dezelven te vinden. IV. 430. voorſlag om 'er drieduizend man op te vinden. IV. 487. waarom ſommige Steden gaarne, anderen noode naar de Schildtalen droegen. V. 407
Schimpſchriften tegen de voorſtanders der Inquiſitie en Plakaaten. VI. 128. tegen Filips den II. VI. 129. tegen Oldenbarneveld. IX. 411. tegen Willem den III. en de Stad Amſterdam. XV. 194
Scholten (*Chriſtiaan*), Burgerkapitein te Amſterdam, tekent de drie Artikelen. XX. 276. wordt van zyne Kapiteinsplaatſe verladen. XX. 296

Schomberg (*Heer van*) beweegt Willem den I. om zyn volk af te danken. VI. 290. wordt verdagt gehouden van een toeleg op deszelfs leeven. VI. 389. handelt met hem. VI. 467

Schomberg (*Maarſchalk van*) trekt, in Franſchen dienſt, naar de Elzas. XV. 245. gaat over in dien van Willem den III. XV. 455. wordt *Hertog*. XVI. 48. zyne Krygsbedryven in Ierland. XVI. 48, 114. by ſneuvelt. XVI. 116

Schoning (de Generaal) helpt Rynberk winnen. XVI. 13

Schoolen der Romeinen, waar in de Krygskonſt geleerd werdt, I. 255

Schoolen van Friezen en andere vreemdelingen te Rome, I. 447

Schoonenberg (de *Heer van*), der Staaten Gezant in Spanje, raakt in eenige moeite. XVI. 298. XVII. 23. verſchynt wederom ten Hove. XVII. 88. zyn ſchryvens. XVII. 47

Schoonhoven kiest de zyde van Graave Jan den II. III. 148. wordt, door Jonkheere Willem, den Vlaamingen ontweldigd. III. 166. 't Slot aldaar, door de Hoekſchen gewonnen. III. 463. zy raaken 'erop 't kuſſen. IV. 175. daaraf de Kabeljaauwſchen. IV. 196. aanſlag der Hoekſchen op de Stad. IV. 347. zy wordt overgebragt tot 's Prinſen zyde, in 1572. VI. 381. mishandeling der Geeſtelykheid aldaar. VI. 382. de Stad wordt door Hierges ingenomen. VII. 64. zy ontvangt voldoening van Oranje. VII. 137. beweeging aldaar, in 1615. X. 168. Maurits verſtelt 'er de Wet, in 1618. X. 266. bezending derwaards, in 1650. XII. 75. verſchil onder de Regenten, in 1702. XVII. 134. verandering der Regeering, in 1748. XX. 307

Schoonhoven (*Dirk Jakobszoon*), wegens Holland, naar Utrecht, afgezonden. X. 219

Schoorſteengeld, in Holland, voorgeſlaagen en afgezegen. V. 138

Schoot (merkwaardige) in 't beleg van Steenwyk. VII. 358

Schot, welk eene ſoort van belaſting. III. 184. in 't Noorderkwartier in gebruik. V. 382

Schot (*Jakob*), Oud-Schepen te Leiden, heeft de hand in eene muitery aldaar. VIII. 259

SCHOTLAND. Verſchil over 't regt op de Schotſche Kroon. II. 55. Verdrag met Jakob den V. Koning van Schotland. V. 209. onluſten met dit Ryk. V. 267. 342, 354. Verbond van vrede en vriendſchap met het zelve. V. 357. verſchil. VIII. 293. bezending derwaards. VIII. 293, 294. 't verſchil word bygelegd. VIII. 400

Sebotte (*Jakob*) aangeſteld tot Regter over Olden barneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341. in gezantſchap naar Engeland gezonden. X. 417

Schouten (*Allert en Willem*), hun bedryf in Brazil. XI. 113

Schouten (*Willem Kornelisszoon*) ontdekt de Straat van Le Maire. X. 137

Schouwen, door Hugo van Voorne, aangevallen. II. 317. door de Vlaamingen. II. 323. door

door Jan van Reneſſe bemagtigd. III. 141. merkwaardige togt der Spanjaarden derwaards. VII. 70 enz. muitery van 't Spaanſch krygsvolk aldaar. VII. 102. 't Eiland bezet, door Oranje. VII. 118

Schauwenburg (Graaf Jooſt van) ſterkt het Leger van Graave Lodewyk. VI. 274. wordt 's Prinſen Stadhouder in Friesland. VI. 369. ruimt dit Geweſt. VI. 402

Schryver (de Kapitein *Filips*) raakt ſlaags met de Franſchen. XVI. 249

Schryver (Kornelis) in gevegt met de Algierynen. XVIII. 296. zyn togt naar Algiers. XVIII. 508. hy verovert een Saleeſchen kaaper. XIX. 32. vernieuwt de Vrede met Algiers, XIX. 65

Schryfwyze (bedekte) in gevaarlyke tyden. VI. 310

Schuilenburg (Joan), wegens Stad en Lande, zitting hebbende ter Generaliteit, bewilligt, tegen Oost, in de vrede met Portugal. XIII. 17. verwekt oproer in Groningen. XIII. 64. raakt in hegtenis. XIII. 67. ontſnapt. XIII. 67. vonnis tegen hem. XIII. 68. hy loopt over tot den Biſſchop van Munſter. XIII. 175

Schulden van Zeeland, in 't jaar 1529. IV. 507. van Holland. IV. 12. 375. 403. 419. de Ingezetenen, om 's Lands ſchulden, buitens Lands, bekommerd. V. 299. oude ſchulden van Holland afgedaan. V. 301, 384. der Nederlanden, in 't begin der Regeeringe van Filips den II. VI. 9, 20. van Holland, in 1655. XII. 434

Schutteryen, door Keizer Henrik den I. ingeſteld. II 118. uitgeſlooten van 't raadpleegen over zaaken van Regeering. VII. 432. Amſterdam neemt een beſluit om dezelven te hooren over 's Prinſen verheffing tot Graave. VII. 526, 527

Schuurmans (Pieter) wordt voor een gedeelte eigenaar van de Berbice. XVIII. 11

Sclaaven, een Gottiſch Volk, vallen in deeze Landen. I. 273

Scriverius (Petrus), zyn ſchrandere vond om Hogerbeets en de Groot iet te berigten in de gevangenis. X. 304. moeite, hem aangedaan, om een Lofvers op den eerſten. X. 306

Secluſie. Zie Uitſluiting.

Seldenus (Joannes) ſchryft een boek tegen de Groot, *Mare Clauſum* of *geſlooten zee* genaamd. XI. 259. 't wordt hier te Lande wederlegd. XI. 259

Selles (Heer van) handelt met de Staaten, van wege Filips den II. VII. 194. verzoent zig met hem. VII. 271. wordt gevangen. VII. 318. ſterft in de hegtenis. VII 318

Senanen (Stad der) waar gelegen. I. 236 *Aant.*

Sequaanen, oude Inwooners van Gallie. I. 38. verjaagen Sabinus. I. 159

Servien (Abel), *Graaf de la Roche*, wegens Frankryk gemagtigd tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 361, doet een' keer naar den Haage. XI. 447. zyne handeling aldaar. XI. 447. 448, 452. hy keert naar Munſter. XI. 453. is den Staaten

ongenegen. XII. 448
Sestbag, Zoon van Egomir, gevangen. I. 76
Sevennes. Opstand aldaar. XVII. 199
Seymours (Henry), Engelsche Admiraal, raakt slaags met de Spaansche Vloote. VIII. 286
Shaftsbury (Graaf van) wil den Vereenigden Staat uitgerooid hebben. XIV. 251
Sicilie. Krygsbedryven aldaar, in 1674. XIV. 336. in 1675. XIV. 374. in 1676. XIV. 391. in 1678. XIV. 473. in 1718. XVIII. 169. in 1719 XVIII. 205
Sidlenisky, Bevelhebber van Graave, gevangen. IX. 299
Sidnei (Filips) wordt Overste van Vlissingen en Rammekens. VIII. 98. dringt op vermeerdering van Leicesters gezag. VIII. 115. vlamt op 't Stadhouderschap van Zeeland. VIII. 115. bekomt het Regement van Hauptain. VIII. 129. helpt Axel bemagtigen. VIII. 134. sneuvelt by Warnsfeld. VIII. 136
Sigebert, Koning van Oostfrankryk. I. 324. beoorloogt Chilperik. I. 325. wordt omgebragt. I. 326
Sigebert de II., Koning van Oostfrankryk. I. 344. zyne Godsdienstigheid. I. 344, 345. hy sterft. I. 346
Sigifrid of Sivaard. Zie Sikko.
Sigismond (Keizer) trekt, met Willem den IV., naar Engeland. III. 404. weigert Vrouw Jakoba met de Landen te verlyden. III. 406. draagtze Jan van Beijeren op. III. 424
Sigismond de III., Koning van Poolen, raadt de Staaten tot vrede met Spanje. VIII. 477. hun antwoord. VIII. 478
Sigambren, een Germaniſch Volk, in Gallie verplaatst. I. 44. hun handeling met Cézar. I. 45. zy worden, door Druzus, beoorloogd. I. 58, 60
Sikko of Sivaard, Zoon van Dirk den II. II. 132. byzonderheden hem betreffende. II. 150
Silla (Nicasius van), Pensionaris van Amsterdam, gemagtigd om met Leicester te handelen. VIII. 175. in gezantschap naar Engeland gezonden. VIII. 192. naar Deenemarke. VIII. 453
Silvius (Gabriel) houdt verstand met Buat. XIII. 215. handelt, wegens Karel den II., aan 't Hof van Berlyn. XIII. 395-398. wegens den Prins van Oranje, met Karel den II. XIV. 43, 118, 341
Silvius (Kornelis), Burgemeester van Haarlem, in gezantschap naar Engeland. XVIII. 441
Sylvius (Willem), Boekdrukker, helpt tot het verraaden van Breda. VII. 163
Simon Simonszoon, Predikant te Haarlem, onthoofd. VI. 431
Simonides (Simon), Predikant in den Harge, vaart uit tegen de Regeering. XIII. 156. XIV. 67. noemt den moord der Witten een wraake Gods. XIV. 175
Simonszoon (Nikolaas Jakob), in gezantschap naar Deenemarke. IX. 274
Simple (William) verraadt Lier. VII 454
Singendonk (Henrik), Schepen van Nieuwmegen, gebannen. XVII. 139. hersteld. XVII 140
Sinode (eerste) te Dordrecht, in 1574. VI. 481. te Alkmaar, in 1578.

1575, wordt door Gemagtigden der Staaten bygewoond. VII. 22. Sinode te Middelburg, in 1581. VII. 373. in den Haage, in 1586. VIII. 153
Sinode (nationaale) in 1606 beslooten te houden. X. 17, 19. raadpleegingen hierop, in 1617. X. 154, 176-182, 186. Dordrecht benoemd tot de plaats der Sinode. X. 178. zy wordt byeengeroepen, in 1618. X. 238, 309, 310, 311. vangt aan. X. 311. kort verhaal haarer voornaamste handelingen. X. 311-323, 324-328. zy scheidt. X. 329. haare Kerkenorde wordt niet goedgekeurd. X. 329. voorslag wegens haare uitspraak omtrent de Leere. XI. 76
S. Andries Schans gestigt, in 1599. IX. 50. bemagtigd door Prinse Maurits, in 1600. IX. 74, 75. door de Franschen, in 1672. XIV. 35
S. Eustatius veroverd door de Engelschen XIII. 119. te rug bekomen. XIII. 252, 253. bemagtigd door de Franschen. XVI. 49
S. Geertruids (Joan van der Linde, Abt van), tekent de Brusselsche Vereeniging. VII. 141. nodigt Oranje naar Brabant. VII. 168. handelt met den Aartshertoge Matthias. VII. 181. wordt tot de Keulsche Vredehandeling gemagtigd VII. 278, 315
S. George del Mina veroverd, in 1637. XI. 247
S. Guilain. Aanslag op deeze Stad. VII. 197 gewonnen door de Franschen, in 1676. XIV. 441
S. John (Oliviér), Gezant van 't Parlement van Engeland aan de Staaten. XII. 208. zyne handeling. XII. 208. 't graauw in den Haage beschimpt hem. XII. 209, 210. hy doet nadeelig verslag van 't gehandelde. XII. 210, 211
S. Malo gebombardeerd, in 1693. XVI. 250
S. Omer gewonnen, door de Franschen, in 1677. XIV. 439, 440
S. Pietersberg by Maastricht. Sterkte op dezelve gestigt. XVII. 99. twist over 't aanleggen van eenige nieuwe werken aldaar. XVIII. 394
S. Quintin belegerd. VI. 15. gewonnen. VI. 18. slag aldaar, in 1557. VI. 15
S. Thomé bezogt door de Staatschen, in 1599. IX. 66
S. Thomé, door Jol veroverd. XI. 315. opstand der Portugeezen aldaar. XI. 371
S. Truyen. Byeenkomst der Edelen aldaar, in 1566. VI. 174
S. Vincent gewonnen, in 1710. XVII. 388
S. Wynoksbergen verlooren, in 1558. VI. 26. gevegt by deeze Stad, in 1582. VII. 256. zy valt Parma in handen. VII. 490
Sittert, door Fredrik Henrik gewonnen. XI. 151
Six (Jan), Burgemeester van Amsterdam, is uit de Stad, terwyl aldaar aan de verandering der Regeeringe gewerkt wordt. XX. 289
Sixtus de V. (Paus) verklaart Koningin Elizabet vervallen van het regt tot haare Ryken. VII. 283
Skythen vallen in Gallie. I. 268, 270

Slaavenburg. oude naam van Vlaardingen. I. 273
Slaaverny, wanneer heeft beginnen op te houden. II. 205, 307
Slatius (*Hefrik*), geweezen Predikant te Bleiswyk, heeft de hand in een aanslag op het leeven van Prins Maurits. X. 451, 454, 456. schryft den *Klaarlichtenden Yakkel*. X. 455. koopt anderen om. X. 455. vaardigt een koffer met geweer af naar den Haage. X. 457. neemt de vlugt. X. 470. wordt agterhaald. X. 471. en ter dood gebragt. X. 476
Slingeland (*Govert van*), Pensionaris van Dordrecht. XII. 495. trekt in gezantschap naar Zweeden. XII. 392. en naar Zweeden en Deenemarke. XII. 477
Slingeland (*Simon van*) wordt Raadpensionaris van Holland. XVIII. 453. sterft. XIX. 223. zyne afbeelding. XIX. 224
Sloet (*Joan*), Drossaard van Vollenhove, gemagtigd tot de handelling, in 1608. IX. 321
Sloot (*Jan Klaaszoon*) arbeidt om de Noordhollandsche Steden te doen omslaan. VI. 320
Sloot (*Volkert*) aangesteld tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Sluis. die van Sluis vallen in Zeeland. IV. 232. verrassen Vlissingen. IV. 235. de Stad wordt, door Maximiliaan, bedwongen, IV. 235. verklaart zig tegen hem. IV. 244. wordt belegerd en ingenomen. IV. 290. kiest de Staatsche zyde. VII. 507. wordt door Parma bemagtigd, in 1587. VIII. 225, 227. heroverd door Prinse Maurits, in 1604. IX. 165, 167, 168. aanslag van de Terrail op de Stad. IX. 207. andere aanslagen mislukt. X. 423. XI. 37. verraad aldaar ontdekt en gestraft. XVI. 109. veroverd door de Franschen, in 1747. XX. 62
Sluis. Zie *Goudsche Sluis*.
Smalkalde (Verbond van). V. 8
Smeur (*Doctor Leonard*) wordt tot Interims-Regent verkooren, te Zierikzee. XX. 75. 100
Smid (*Jan Janszoon*) woont de eerste openbaare Predike by. VI. 166
Smid (*Jakob*). Zie *Baarland*.
Smid (*Wessel*), Burgerkapitein te Amsterdam, beschermt de Ruiters huis. XIV. 212
Smout (*Adriaan*). Predikant te Amsterdam. Moeite met hem. XI. 78, 83, 84. hy wordt ter Stad uit gezet. XI. 84. wat 'er verder met hem voorviel. XI. 86
Snels (*Jakob*) in bezending naar den Briele. XIX. 360
Sodomie, in Vlaanderen gestraft VII. 203. in de Vereenigde Nederlanden ontdekten tegengegaan, in 1730. XIX. 37 enz.
Soldy voor 't Krygsvolk. Hoe van ouds berekend. III. 137. onder de Graaven uit den Huize van Beieren reeds betaald. III. 338, 377 *Aant.*
Solms (*George, Graaf van*) verlaat Hulst. VIII. 432, 434. helpt den slag by Nieuwpoort winnen. IX. 81
Sommelsdyk (*François van Aerssen, Heer van*) doet een togt naar de Middellandsche zee. XVIII. 241, 393. naar Engeland. XVIII. 498
Sommelsdyk (*Kornelis van Aerssen, Heer*

Heer van). XII. 89 *Aant.* heeft deel aan den aanslag op Amsterdam. XII. 95. een deel van zyn volk dwaalt van den weg. XII. 95. hy verdedigt zig wegens deezen aanslag. XII. 164. 196. wordt, op zyn verzoek, begreepen in de algemeene Vergiffenisse. XII. 196. komt in 's Lands Vloote, in 1666. XIII. 211. verheft zyne Heerlykheid van de Staaten van Zeeland. XIII. 338. words voor een derde eigenaar en Gouverneur van Suriname. XV. 108. wordt aldaar ongelukkiglyk omgebragt. XV. 103

Senk (*Albert*) in gezantschap naar Engeland. X. 427. naar 't Noorden. XI. 382

Sonnius (*Franciscus*), Kanonnik der Domkerke te Utrecht, woont de Kerkvergadering van Emste by. V. 363, 364, 365. brengt Filips den XII. tyding van 't opregten der nieuwe Bisdommen. VI. 56. wordt Bisschop van Antwerpen. VI. 64

Sonoi (*Diderik*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. bevordert de teekening by anderen. VI. 127. woont de openbaare Preeke by binnen den Haage. VI. 167. weigert den nieuwen eed. VI. 218. beloofd geld tot ondersteuning van 't Bondgenootschap. VI. 285. verzelt Oranje op den togt van 1568. VI. 286. krygt last om heimelyk geld te verzamelen. VI. 312. zyn slinksche handel met een' Schipper. VI. 320. 321. tragt naar Utrecht. VI. 318. wordt 's Prinsen Stedehouder in 't Noorderkwartier. VI. 361. aanmerking op zynen Lastbrief. VI. 361. inhoud van zyn Berigtschrift. VI. 362. hy werft te Breemen. VI. 362. zet de meeste Steden van 't Noorderkwartier om. VI. 363. tragt naar Overyssel en Friesland. VI. 368, 369. benaauwt Amsterdam te water. VI. 394. misnoegen op hem. VI. 395. hy verschanst zig op den Diemerdyk. VI. 423. agterhaalt een deel der Haarlemsche bezettinge. VI. 432. baldaadigheid van zyn Krygsvolk. VI. 437. hy tragt Alkmaar te ontzetten. VI. 442. klaagt over den staat van 't Noorderkwartier. VI. 445. klaagen over hem. VII. 6. hy bemagtigt het Barndegat. VII. 53. verlaat het wederom. VII. 54. zyn handel omtrent eenige Roomschgezinden in 't Noorderkwartier. VII. 54. 61. by wint Muiden. VII. 98. verlaat het wederom. VII. 98. bezet Beverwyk en Assumburg. VII. 119. benaauwt Amsterdam zeer. VII. 188. verlaat de Stad. VII. 192. helpt Kampen en Deventer bemagtigen. VII. 240. neemt Staveren in. VII. 322, 365. ook Vollenhove. VII. 364. vervolgt de Rennenbergsche. VII. 366. verzekert zig van Enkhuizen. VII. 464. zendt Krygsvolk naar Medenblik. VIII. 27. krygt last om Embden in te neemen. VIII. 69. wordt door Leicester gevryd. VIII. 176, 188, 211. twist tusschen hem en de Staaten. VIII. 209. hy sluit Maurits en Hohenlo de poort van Medenblik voor 't hoofd. VIII. 219. handele met Maurits. VIII. 270. verdedigt Medenblik tegen hem.

hem. VIII. 275. verdraagt zig. VIII. 277. klaagt dat men 't Verdrag niet houdt. VIII. 277. bekomt zyn afscheidt. VIII. 278. zyn verder bedryf en dood. VIII. 278

Sonoi (*Joost*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125

Sopingius (*Christiaan*), Predikant te Warmond, predikt voor de Remonstranten te Amsterdam. X. 146

Soranus, de Batavier. zyne behendigheid in 't schieten. I. 190

Souvré (*de*) handelt hier te Lande om de uitkeering van de goederen der Ridderorde van Maltha te verwerven. XII. 28

Souverainiteit. Zie Opperste Magt.

Spaansch Krygsvolk. wanneer eerst in de Nederlanden gevoerd. IV. 491

Spangen (*Ogier van*) sneuvelt. III. 260

Spanjaarden (drie of vierduizend) in de Nederlanden gelegd. VI. 45. Filips de II. zoekt ze in 't Land te doen blyven. VI. 47. klagten over dezelven. VI. 48. de Staaten dringen op derzelver vertrek. VI. 51. 't wordt uitgesteld. VI. 58. 't volgt, eindelyk. VI. 60. agt- of tienduizend Spanjaarden komen, onder Alva, in de Nederlanden. VI. 243. hun vertrek gevorderd onder Requesens. VII. 32. 't wordt met moeite verworven onder Don Jan. VII. 130, 146. vierduizend Spanjaarden, in 1598, gezonden naar de Nederlanden. IX. 8

Spaarendam bemagtigd door Romero. VI. 413. bezet door 's Prinsen volk. VII. 119

Speceryen. zeer dierbaar in de agtste eeuwe. I. 400

Spencer (*Richard*), Engelsche Gezant in den Haage. IX. 275, 344. dringt op 't aanneemen van 't Bestand. IX. 421

Spiegel (*Henrik Dirkszoon*), voorzittend Schepen van Amsterdam, afgezonden aan Prinse Willem den II. XII. 76

Spiegel (*Jan Klaaszoon*) dient Willem den I. te water. VI. 308. helpt den Briele inneemen. VI. 345

Spiegel (*Laurens Jansszoon*), te Amsterdam uit de Vroedschap gezet. X. 280

Spilbergen (*Joris van*). zyne bedryven in Oost- en Westindie. IX. 139, 144. X. 97, 98

Spinola (*Ambrosio*) brengt agtduizend Spanjaarden en Italiaanen in de Nederlanden. IX. 118. krygt bevel over 't beleg van Oostende. IX. 162. zoekt, vergeefs, Sluis te ontzetten. IX. 167. raadt Filips den III. tot het voortzetten van den kryg. IX. 187. verovert Oldenzeel en Lingen. IX. 188, 189. doet Maurits Leger wyken. IX. 163, 195. verstrekt Koning Filips den III. geld en geloof. IX. 198. rukt in Overyssel. IX. 209. wint Lochem. IX. 211. tragt naar Zwolle. IX. 212. verovert Grol. IX. 213. en Rynberk. IX 214-216. raadt Filips den III. tot vrede met de Staaten. IX. 234. komt als Gevolmagtigde tot de handeling in den Haage. IX. 330. is zeer gezet op 't afstaan der Vaarte op de Indien. IX. 336. bemagtigt Aken. X. 75. en verscheiden Kleefsche en Gulik-

sche

ſche Plaatſen. X. 76. valt in de Nederpalts. X 405. ſpreekt met Uitenbogaard. X. 418. belegert Bergen op Zoom. X. 432. verlaat de Stad. X. 437. ſlaat het beleg voor Breda. X. 487. XI. 9. verovert de Stad. XI 11. zyn aanſlag op Zuidbeveland. XI. 55. by ſterft. XI. 125

Spinola (*Fredrik*) voert zes Galeijen ten dienſte van Spanje naar de Nederlanden. IX 63. die geheel reddeloos geſchooten worden. IX. 64. hy herſtelt ze wederom. IX. 64. neemt eenige zoetelaars. IX. 78. lydt wederom merkelyke ſchade. IX. 78. zyne zes galeijen worden overzeild. IX. 122. hy ſneuvelt in een Scheepsſtryd met Jooſt de Moor. IX. 157

Spitſen. Voorbeeld deezer ſtrafoefening. IV. 318

Staal (*Joannes*), Penſionaris van Amſterdam, in bezending naar Dordrecht. XIX. 360. begroet den Prins van Oranje. XX. 95

Staartſter, in 1680 gezien. XV. 55

Staaten (algemeene) handelen met Don Jan. VII. 125, 128, 141. verzekeren zig van Kameryk en Valenchyn. VII. 125. Friesland en Groningerland vallen hun toe. VII. 125. Oranje waarſchuwt hen tegen den handel met Don Jan. VII. 127. zy verklaaren zig tegen 't vertrek der Spanjaarden te water. VII. 130. verwerven een getuigenis ten voordeele der Gendſche Bevrediging. VII. 131. vereenigen zig te Bruſſel nader met elkanderen. VII. 140. handelen met Holland en Zeeland. VII 147. ontvangen 'er onderſtand van. VII. 196, 197. handelen met Engeland. VII. 198. hunne Krygsmagt, in 1578. VII. 228. zy handelen met de Walſche Staaten. VII. 269

Staaten (algemeene) der Verenigde Nederlanden noemen zig, na de dood van Willem den I., de hoogſte Overheid van den Lande. VII. 536. verſchil hierover. VIII. 335. handelen met Frankryk over de opdragt der Opperheerſchappye. VIII. 30-33, 36, 39, 53-64. ook met Engeland. VIII. 33, 51, 90. doch met beide vrugteloos. VIII. 65, 66, 61. ſchryven aan Koninginne Elizabet, over Leiceſter. VIII. 200, 201. natuur hunner Vergaderinge. VIII. 338 oneenigheid onder hen. VIII. 416. zy leggen de Ooſtfrieſche geſchillen by. VII'. 420. handelen met Frankryk en Engeland. VIII. 443-448. treden in 't Verbond tuſſchen Frankryk en Engeland, in 1596 geſlooten. VIII. 450. ſluiten, in 1598, een Verdrag met Engeland. VIII. 502. bemiddelen den twiſt in Ooſtfriesland met Graave Enno. IX. 124, 126 werpen volk in Embden. IX. 126. verantwoorden zig deswege by den Keizer. IX. 128. ſtellen vaſt. dat men, met Spanje handelende, de Vryheid van den Staat vooraf behoore te bedingen. IX. 242, 290. men biedt aan, met hen, als met vrye volken, te willen handelen. IX. 246. zy ſluiten eene Wapenſchorſing met de Aartshertogen. IX. 248, 250. ſchryven eenen bededag uit. IX. 250. geeven te kennen dat zy eenige weinige uitheemſchen

schen onder de handelende gezanten zullen toelaaten. IX. 291-294. neigen tot Beſtand. IX. 377. hun beſluit daarop. IX. 429. zy treffen een twaalfjaarig Beſtand met de Spaanſchen. IX. 436. Frankryk en Groot-Britanje maaken zwaarigheid om hunne vryheid te erkennen. IX. 445. zy danken krygsvolk af. IX. 459. zoeken de Regeering te Leeuwaarden, vergeefs, te handhaaven. X. 91. doen eene bezending naar Utrecht op 't ſtuk der Waardgelders en der Sinode. X. 218, 222, 223, 225. hun titel en rang geregeld. XI. 287. raadpleegingen op een Bezigtſchrift voor de Afgevaardigden in hunne Vergadering. XI. 343-347. zy beſluiten, in 1650, tot eene bezending aan de Hollandſche Steden. XII. 68. ſchryven naar Engeland, over 't werk der Vrede. XII. 255. beſluiten tot handeling, en benoemen ten dien einde Gemagtigden. XII. 256, 257. haaken naar vrede met Karel den II. XIII. 233. vangen de handeling met hem aan. XIII. 234, 236. verbieden en belaſten de Franſche Waaren. XIII. 439, 461. ſchryven beleefdelyk aan Lodewyk den XIV. XIII. 462. beſluiten, met meerderheid van ſtemmen, om met hem te verdraagen. XIV. 54. verklaaren Zweeden den oorlog. XIV. 375. wyzen een Verbond met Frankryk en een met Engeland van de hand. XV. 42-50. ondersteunen de Spaanſchen. XV. 131, 132, 224. den Prins van Oranje, in den togt naar Engeland. XV. 468. verklaaren Frankryk den oorlog. XVI. 3. verbieden den handel met dat Ryk. XVI. 7. door Lodewyk den XIV. aangezogt tot byzondere handeling. XVII. 212. door den Franſchen Reſident Barré aangemerkt als meer vry onder eene Stadhouderlooze Regeering. XVII. 123, 129. zy verklaaren Frankryk eerſt den oorlog, in 1702. XVII. 153. verbieden allen handel met dat Ryk. XVII. 175. raadpleegen over 't aanſtellen van hooge Krygsbevelhebbers. XVII. 207. ſteeken zig in de Gelderſche geſchillen. XVII. 231, 235 enz. derzelver Afgevaardigden verſchillen met Marlborough. XVII. 261. zy helpen Pruiſſen aan 't bezit van Neufchatel. XVII. 313. neigen tot vrede. XVII. 399. worden beſchuldigd in Engeland. XVII. 458. verdedigen zig. XVII. 460. worden aangezogt om in den Noordſchen kryg deel te neemen. XVIII. 11. weigeren den Hertog van Savoje te handhaaven, in 't bezit van Sicilie. XVIII. 25. willen Oſtende niet ruimen. XVIII. 26. hebben verſchil met den Koning van Pruiſſen. XVIII. 37. ondersteunen Koning George den I. met zesduizend man. XVIII. 57, 58, 60, 61, 63. oneenigheid onder hen. XVIII. 126. zy beſchryven, op den voorſlag van Overyſſel, eene buitengewoone Vergadering. XVIII. 127, 129. handelingen op dezelve. XVIII. 129-136. zy belaſten hunne Obligatien met een honderdſten penning. XVIII. 134. raadple-

pleegen op de aanneeming van het viervoudig Verbond. XVIII. 182, 212. besluiten 'er toe, onder voorwaarden. XVIII. 184. ondersteunen George den I. met tweeduizend man. XVIII. 203. beloven hem nieuwen bystand. XVIII. 242. zoeken de Oostendesche Maatschappy te doen vernietigen. XVIII. 297, 331, 341, 351. raadpleegen op de aanneeming van 't Verdrag van Hanover. XVIII. 324 enz. 356 enz. neemen het aan XVIII. 385 enz. vermeerderen hunne Landmagt. XVIII. 399. zyn egter gezind tot vrede. XVIII. 413. wyzen het eerste Ontwerp der voorafgaande punten van de hand. XVIII. 422. ook dat van 't Weener Hof. XVIII. 431. zy bekragtigen het laatste Ontwerp der voorafgaande punten. XVIII. 443. hunne belangen op de Byeenkomst van Soissons. XVIII. 470. zy treeden in 't Verdrag van Sewille. XVIII. 504. doen, nevens hunne Bondgenooten, hunnen uitersten voorslag aan 't Weener-Hof. XIX. 16. worden verzogt om 't Weener-Verdrag aan te neemen. XIX. 52. schryven, deswege, aan de byzondere Gewesten. XIX. 53. treeden 'er in. XIX. 70. verklaaren dat zy zig niet denken te moeijen met den oorlog om de Poolsche Kroone. XIX. 143. handelen met Frankryk over de onzydigheid der Oostenrykssche Nederlanden. XIX. 149. geeven 'er den Keizer kennis van. XIX. 150. weigeren hem onderstand. XIX. 159. sluiten eene Overeenkomst met Frankryk over de onzydigheid der Oostenrykssche Nederlanden. XIX. 159. schryven aan Koning George den II. over 't Huwelyk zyner Dogter. XIX. 164. zoeken de oorloogende Mogendheden te bevredigen. XIX. 179. hun ontwerp ten dien einde. XIX. 180. wordt by dezelven niet eveneens aangemerkt. XIX. 185, 186, 187. zy helpen eene Wapenschorsing bewerken. XIX. 188, 191, 198, 198, 207. hun oordeel over de voorafgaande punten der Vrede. XIX. 206. zy weigeren de handhaaving derzelven. XIX. 211. bemiddelen een geschil tusschen de Hoven van Spanje en Portugal. XIX. 210. arbeiden tot bylegging van den twist over Gulik en Berg. XIX. 233. hun voorslag ten dien einde. XIX. 238. zy klaagen over de geweldenaaryen der Spaansche Kusthewaarders. XIX 253. verkrygen eenige voldoening. XIX. 265. vermeerderen hunne Landmagt. XIX. 278. doen zulks voor de tweede reize. XIX. 325. arbeiden om de Koningin van Hongarye met den Koning van Pruissen te bevredigen XIX. 327. besluiten, de Koningin met geld te ondersteunen. XIX. 328. hunne Landmagt voor de derde reize te vermeerderen. XIX. 343. en de Koningin van Hongarye met twintigduizend man by te staan. XIX. 397. ondersteunen George den II., in 1744, met zesduizend man. XIX 424. en met tien Oorlogsschepen. XIX 430. de Koningin van Hongarye met twin-

twintigduizend man. XIX. 459. zy geeven reden waarom zy Frankryk den oorlog nog niet konnen verklaaren. XIX. 487. zenden George den II. wederom zesduizend man ter hulpe. XIX. 526 geeven den byzonderen Gewesten kennis van den inval in Staatsch Vlaanderen. XX. 64. neemen genoegen in 't gehandelde te Breda. XX. 84. stellen den Prins van Oranje aan tot Kapitein- en Admiraal-Generaal van de Unie. XX. 95. verklaaren deeze waardigheden erfelyk. XX. 150. beantwoorden de Verklaaring van den Abt de la Ville. XX. 162 enz. neemen sterke besluiten tegen Frankryk. XX. 172. verbinden zig met Rusland. XX. 173. met de Keizerinne, Groot-Britanje en Sardinie. XX. 177. met den Hertog van Brunswyk-Wolfembuttel. XX. 178. bekragtigen de Akensche Vrede. XX. 252. beweeren de afhangkelykheid van 't Markgraafschap van Bergen op Zoom. XX. 254. treeden wederom in 't bezit der Plaatsen, door Frankryk op hen veroverd. XX. 257. sluiten een Verdrag van Onderstand met Keur-Beijeren en Keur-Saxen. XX. 373, 375. hun antwoord aan den Koning van Pruissen, wegens 't ontvangen van de schepen zyner Embder Maatschappye. XX. 406

Staaten (Walsche). zyn misnoegd over 't bedryf der Gentenaaren. VII. 220. dryven den handel met Anjou voort. VII. 228. sluiten een onderling Verbond. VII. 243. gevolgen van het zelve. VII. 244. de algemeene Staaten handelen met hen. VII. 269. zy verdraagen zig met Parma. VII. 270, 305. dringen op 't herroepen van 't uitheemsch Krygsvolk. VII. 456

Stad der Batavieren, door Civilis verbrand. I. 172

Stad en Lande. Staat der Kerken aldaar, in 1612. X. 58. 't Gewest dringt op het houden eener nationaale Sinode. X. 155. verschil tusschen de twee Leden van het zelve. XI. 348-350. de Staaten van 't Gewest zoeken Gelderland te doen bewilligen in de bevordering van den Prinse van Oranje. XII. 305. onlusten aldaar. XII. 395. 't Gewest weigert te bewilligen in de vrede met Portugal XIII. 16. nieuwe beweeging aldaar. XIII. 63. de Stadhouder legt de geschillen by. XIII. 69 tweedragt over de Monstering, Scheppe-ryen en Zylvesteryen. XIII 342. twist tusschen de twee Leden. XIV. 451 enz. verschil met de Provincie over 't afdanken van Krygsvolk. XV. 25. de Provincie stemt de werving van zestienduizend man af. XV. 218. zy dringt op het te rug ontbieden van den Spaanschen onderstand. XV. 225. zy verschilt met den Stadhouder over 't begeeven van eene Kompagnie paarden. XVI. 99. kiest Prins Willem Karel Henrik Friso, tot Stadhouder. XVIII. 195. onlusten aldaar, omtrent het jaar 1732. XIX. 170. beroerte, in 1748. XX. 202 enz. in 1749. XX. 319 enz. besluiten aldaar genomen op de Opdragt van 't Erf-

Erfstadhouderschap. XX. 204, 331. men arbeidt 'er, om den Stadhouder meer gezags te doen opdraagen. XX. 204. waartoe beslooten wordt. XX. 206. men schaft de Pagten af. XX. 207. merkwaardige verandering in de Regeeringe aldaar. XX. 320 enz. Provinciaal Geregtshof opgeregt. XX. 328. Jagtgerigt XX. 331. algemeene Vergiffenis afgekondigd. XX. 331

Stadhouders der Verrenigde Gewesten. Ongelyke wyze van aanstellinge derzelven. VIII. 108, 332. beschryving hunner waardigheid. VIII. 335, 481. XIII. 222. redenen voor en tegen derzelver aanstellinge, op de groote Vergadering des jaars 1651, voorgesteld. XII. 157, 160, 169, 183-185, 188. hun ampt en dat van Kapitein-Generaal van een gescheiden, in Holland. XIII. 289-295. vernietigd by het *eeuwig Edict*. XIII. 292. Holland sluit hen uit den Raad van Staate, in 1668. XIII. 340. zie ook XVII. 297. vier Gewesten raadpleegen, om geenen Stadhouder aan te stellen. XVII. 298. besluiten 'er toe. XVIII. 258. verdere spraak hier over. XVIII. 127. XIX. 355, 356

Stadhouders van Holland, ten tyde der Graaven. Jan van Arkel, onder Hertoge Albrecht. III. 324. Jakob van Gaasbeek, door Hertoge Filips, als Ruwaard. III. 466. Filwater, van wege den Hertoge van Glocester. III. 469. Frank van Borselen, door Hertoge Filips, als Ruwaard. III. 491. Hugo van Lannoi, Heer van Santes, door Hertoge Filips, als Graaf. III. 514. IV. 3. Willem van Lalaing, Heere van Binguicourt, door denzelfden. III. 548. IV. 4. Gozewyn de Wilde, door denzelfden. IV. 9. Jan van Lannoi, door den zelfden. IV. 22. Lodewyk van Brugge, Heer van Gruithuizen, onder de Hertogen Filips en Karel. IV. 114. Wolferd van Borselen, Heer van Veere, onder Vrouwe Maria. IV. 171. Joost van Lalaing, onder dezelfde. IV. 191. Jan van Egmond, onder Maximiliaan en Filips. IV. 233. Floris van Egmond, Heer van Yfselstein, onder Karel den V. IV. 388. Henrik van Nassau, Heer van Breda, onder den zelfden. IV. 402. Anthonis van Lalaing, Graaf van Hoogstraaten, onder denzelfden. IV. 443. René van Chalons, Prins van Oranje, onder den zelfden. V. 191. Lodewyk van Vlaanderen, Heer van Praat, onder den zelfden. V. 270. Maximiliaan van Bourgondie, Heer van Beveren en Veere, onder den zelfden. V. 294. *Zie* de Stadhouders onder de Staatsche Regeering, op derzelver byzondere naamen.

Stadingers of *Stedingers*, Ketterij onder dezelven ontdekt. II. 367, 370. Kruisvaarten tegen hen geprodikt. II. 372. Floris de IV. overwint hen. II. 373

Stakenbroek (de Luitenant-Generaal) berent 's Hertogenbosch. XI. 92. neemt Burik in. XI. 104. verovert Limburg, 's Hertogenrade,

rade, Valkenburg en Daalhem. XI. 157
Stalbroeders. wie 'er door verſtaan werden. IV. 201
Stanislaus Leczinski, tot Koning van Poolen verkooren. XVII. 229. wykt naar Saxen. XVII. 306. wordt andermaal voor Koning verklaard. XIX. 154. vlugt uit Dantzig. XIX. 175, 176
Stanlei (William) wordt Overſte van Deventer. VIII. 137. verraadt de Stad. VIII. 196. valt met de Spaanſchen in de Bommelerwaard. IX. 48
Stapel (Schotſche) te Veere. Handeling daarover. XIII. 410
Stapelregt van Dordrecht. III. 208. twiſt over het zelve met verſcheiden' Steden. III. 209. V. 168
Staveniſſe (Kornelis van), Raadpenſionaris van Zeeland, handelt in 't Noorden. XI. 382
STAVEREN ('t GRAAFSCHAP) aan de Utrechtſche Kerke geſchonken. II. 194, 196. Floris de V. aldaar voor Heer erkend. III. 46. 's Graaven Schouten van daar verdreeven. III. 226, 235. de Stad door de Friezen belegerd. III. 342. gewonnen. III. 397
STAVEREN. 't Slot aldaar geſlegt. VII. 321. hermaakt. VII. 358. Sonoi bemagtigt het. VII. 365
STEDEN. hoe zy geregeerd werden, in de Middeleeuwe. II. 32. beginnen de verdragen der Graaven te bekragtigen. III. 5, 24, 25, 133, 203. verbinden zig met Jan van Avennes, tegen verſcheiden' Edelen. III. 130. verſchillen met de Edelen over 't draagen der gemeene laſten. III. 183. bezegelen de Graafly-ke brieven, *bi beveelinge en om bede wille* des Graaven. III. 350. aanwas van haar gezag, ten tyde van Hertoge Albrecht. III. 359. vier Hoofdſteden in Holland. III. 360. nog twee daar boven. III. 361. wyze van Regeeringe, in de veertiende eeuwe. III. 361. wanneer zy begonnen hebben Dagvaarten te houden. III. 426
STEDEN (KLEINE) verſchillen met de grooten, over 't ſtuk der ſchattinge. IV. 412. V. 385. de Landvoogdes, Maria, wil de kleine Steden niet op de Dagvaarten hebben. V. 219, 336. na de omkeering, in 1572, op de Dagvaarten toegelaaten. VI. 377. op de Vredehandeling van 1607 beſchreeven. IX. 319
STEDEN (STEMMENDE) verwerven, in en na 1650, oktroi tot het beſtellen haarer Wethouderſchap. XII. 134 enz.
Stedingers. Zie *Stadingers.*
Stedum (Baron van Lintelo, Heer van) in hevig geſchil met de Ommelander Vergadering. XIX. 171
Steekſpelen, door Keizer Henrik den I. ingevoerd. II. 118. door Willem den III. gehouden. III. 205
Steeland (Servaas van), Baljuw van Waas, verraadt Axel, Hulſt en Rupelmonde. VII. 491
Steen (Jakob van den), Burgemeeſter van Tiel, in bezending naar Zeeland op 't ſtuk der *Harmonie*. XIII. 335
STEENBERGEN, ingenomen door de Staatſchen. VII. 162. gevegt by deeze Stad. VII. 489. zy valt den Spaanſchen in handen. VII.

VII 491. wordt door Maurits herwonnen. VIII. 346. door Velasko veroverd. X. 433
Steene (*Benjamin van den*), Oud-Schepen van Goes. zyn huis wordt geplonderd. XII. 400
STEENWYK belegerd door Rennenberg, in 1580. VII. 343, 356-360, 362-364. verlaaten. VII. 364. verraft, door Verdugo. VII. 466. gewonnen, door Prinſe Maurits. VIII. 365. aanſlag op de Stad. VIII. 466. zy moet op gewigtige zaaken beſchreeven worden. XII. 412. wordt door de Munſterſchen ingenomen. XIV. 29, geruimd. XIV. 285. geweldige beroerte en verandering der Regeeringe aldaar. XX. 360-376
Steinfurt. de Staatſche Ruiters overvallen aldaar een Spaanſch geleide. IX. 299
Stella (*François Martini*) brengt Groningen en Friesland over aan de Staatſche zyde. VII. 125-127
Stellingwerf (*Auke*), Luitenant-Admiraal van Friesland, ſneuvelt in den ſlag voor Leſtoffe. XIII. 147
Stellingwerf (*Nikolaas*), Penſionaris van Medenblik, door Willem den II. in hegtenis genomen. XII. 90. op Loeveſtein gezet. XII. 92, geſlaakt, mids zig onthoudende van de Regeering. XII. 109. herſteld in zyne waardigheid. XII. 127, 194
STELLINGWERVER FRIEZEN, door Biſſchop Guy, tot onderwerping gebragt. III. 195, 197
Steltman (*Gillis*) helpt den Briele inneemen. VI. 345
Sterkenburg (*Ludolf van Tjarda van*), *Heer van Weede*, gevolmagtigd tot de Bredaſche Vredehandeling. XIII. 245, 265
Stermont (*Jakobus*), Predikant in den Haage, vaart uit tegen 't gedrag der Staaten. XII. 81. belooft beterſchap. XII. 364
Sterrenberg (*Willem van Waſſenaer, Heer van*), der Staaten Ambaſſadeur in Frankryk. Zyne handeling aldaar. XV. 99
STEVENSWEERD veroverd, in 1702. XVII. 166
Steyn (*Jakob*), Burgemeeſter van Haarlem. zyn huis met plonderen gedreigd, in 1672. XIV. 66
Steyn (*Matthéus*), Vroedſchap te Haarlem, afgezonden aan Willem den III. XIV. 80
Steyn (*Pieter*), Burgemeeſter van Haarlem, wordt Raadpenſionaris. XX. 337
Stiliko, Staatsdienaar van Honorius, maakt een Verdrag met de Franken en andere volken. I. 267. hitſt verſcheiden Barbaarſche volken op, tot eenen inval in Gallie. I. 269
Stille waarheid bezitten. wat 'er door verſtaan werdt. III. 116 *Aant.*
Stillyard of *Duitſche Hanze* te Londen, Voorregten derzelve. V. 396
Stochius (*Paulus*) raakt, om geldverzameling voor de Remonſtranten, in hegtenis. X. 392. wordt, andermaal, op vermoeden, gevat. X. 464
Stoke. Zie *Melis Stoke*.
Stoolen (zeven). wat 'er door verſtaan worde. III. 112
Stoop (*Willem*), Schout van Dordrecht, raakt in moeite met het Hof. XV. 260, 264, 278
Stopeleberghe, hoogte by Heemskerk, waar de Graaven plagten

gehuldigd te worden. III. 421
Stormgevaarte der Batavieren. I. 133, 138
Stormpolder, by Yſſelmonde van waar dus genoemd. II. 189
Stoutenburg (*Willem van Oldenbarneveld, Heer van*), ontzet van 't Bevelhebberſchap over Bergen op Zoom. X. 391. ſmeedt een' aanſlag op 't leeven van Prinſe Maurits. X. 450. ſpreekt 'er over met anderen. X. 451, 452, 459. neemt de vlugt. X. 461, 465. komt te Bruſſel. X. 466. treedt in dienſt der Aartshertoginne. X. 467. zyne vrouw blyft in Holland. X. 467
Straalen, veroverd door Fredrik Henrik. XI. 151
Straalen (*Antoni van*), Burgemeeſter van Antwerpen, door Alva gevangen. VI. 249. onthalsd. VI. 284
Straatzond met geld ondersteund, door de Staaten. XI. 71
Straat (*Pieter*), een der uitvinderen eener nieuwe wyze van zeeweeringe, door middel van ſteen. XIX. 92
Strik (*Joan*) komt te Utrecht, buſtens tyds, in de Regeeringe. X. 233
Strikland (*Walter*), Gezant van 't Parlement van Engeland by de Staaten, kan geen gehoor krygen. XI. 330. vindt ingang by Holland en Zeeland. XI. 331, 341, 373. beſchuldigt Fredrik Henrik. XI. 340. vordert dat 's Konings ſchepen als wederſpannig gehandeld worden. XII. 9. keert te rug naar Engeland. XII. 37. komt wederom in den Haage. XII. 208. wordt van 't graauw beſchimpt. XII. 209, 210. keert naar Londen, en doet nadeelig verſlag van 't gehandelde. XII. 211
Stryen (*Gerrit van*), Heer van Zevenbergen. III. 387 *Aant.* 389
Stryen (*Quiryn van*), Burgemeester van Amſterdam. XVII. 331
Stryen (*Willem van*). III. 41
Stuart (*William*) verwerft Brieven van Schâverhaaling tegen de Staaten. VIII. 293. handelt, wegens Schotland, in den Haage. VIII. 400
Stuiver (*Gerrit*) wordt Burgemeeſter van Haarlem. VI. 412. wordt gevangen gezet. VI. 432
Styl van den Hove. wat 'er door verſtaan werdt. III. 194. IV. 54 *Aant.*
Styl (nieuwe), door Gregorius den XIII. ingevoerd. VII. 469, waar aangenomen. VII. 470
Styrum (*Graaf van*) raakt in moeite over 't ſtryken der Vlagge. XV. 71. komt met een Franſch ſchip in gevegt. XV. 321
Styrum (*Herman Otto, Graaf van*), in een gevegt gevangen. XI. 36. wordt Bevelhebber van Grol. XI. 55
Styrum (*Jan, Graaf van*) verdedigt Grol. VIII. 471
Suentibold. Zie *Zwentibold.*
Sueſſonen, door Cezar overheerd. I. 40
Sueven, tweederlei Germaanen. I. 16, 39 *Aant.* door Druzus beoorloogd. I. 58. vallen in Gallie. I. 273. hun oorlog met de Saxers. I. 324
Suis (*Kornelis*), Preſident van den Hove. voor zyn huis wordt eerſt gepredikt. VI. 167. men perſt hem gereedſchap af tot de beeldſtorminge. VI. 186. by ſtaat,

ſtaat, te Leiden, over een verding met de Onroomſchen. VI. 203. wordt, van de Spaanſche zyde, gemagtigd tot de Vredehandeling te Breda. VII. 30
Suitbardesbage. onderzoek naar deszelfs gelegenheid. II. 93
Aant. 107
Sunicen. Inwooners van Gallie. I. 157
Sunnemere. wat 'er mede gemeend worde. II. 126, 127
SURINAME veroverd op de Engelſchen. XIII. 406. handeling over 't vertrek der Engelſchen van daar. XIII. 406-410. de Volkplanting verandert van eigenaars. XV. 101. aanſlag der Franſchen op dezelve mislukt XVI. 49. zy wordt gebrandſchat. XVII. 490
Swart (*Marcelis de*), Reſident der Staaten aan 't Ruſſiſche Hof, zendt een Ontwerp van een Verdrag van Koophandel herwaards. XIX. 31
Sweers (*Izaak*), Vice-Admiraal. door Tromp van lafhertigheid beſchuldigd, verdedigt zig. XIV. 289, 290. hy ſneuvelt. XIV. 292
Swevighem (*Heer van*) houdt Aarſchots zyde tegen Oranje. VII. 176. wordt gevat, te Gend. VII. 178
Syagrius, Roomſch Bevelhebber in Gallie, door Klovis overwonnen. I. 303, 304
Sylla (*Laurens*), Fiskaal der drie gevangenen, Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 288, 291
Sypeſtein (*Askanius van*), Baljuw van Brederode. zyn huis wordt geplonderd. XIV. 199
Sypeſtein (*Dirk van*) geſtraft, om een voorgenomen verraad van Thoolen. VIII. 491

T.

TAAL (Nederduitſche) in de Vertoogen aan Leiceſter te gebruiken. VIII. 122
TABAGO of nieuw Walcheren, door de Engelſchen veroverd. XIII. 119. te rug bekomen. XIII. 252, 253. wederom gewonnen door de Engelſchen. XIV. 293. veroverd door de Franſchen. XIV. 442
Taffyn (*Jaques*) naar Engeland gezonden, door Willem den I. VII. 101
Taffyn (*Quintyn*), van Mechelens wege, gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 56
Taleſius (*Henrik*), Prieſter te Haarlem, gevat. VIII. 29. geſlaakt. VIII. 29
Tallard (*Camille d'Hoſtun, Graaf van*), in gezantſchap naar Engeland gezonden. XVII. 5, 396. komt in Holland. XVII. 9. zyne handeling. XVII. 9, 22. en krygsbedryven. XVII. 153, 181
Tamarika veroverd. XI. 285
Tambergen (de Kolonel) gevat te Utrecht. VII. 136, 137
Tanchelyn predikt eene Ketterſche Leer. II. 211. wordt omgebragt. II. 212
Tapper (*Ruard*) wordt Opper-Inquiſiteur van Nederland. V. 345
Targo (*Pompejo*). zyn zonderling ſtormtuig in 't beleg van Oſtende. IX. 115
Taſſis (*Joan Baptiſta de*) door Alva gezonden om zig van Dordrecht te verzekeren. VI. 359. vertrekt van daar. VI. 367. be-

magtigt 't Slot te Gunterſtein. VI. 404. en de ſchans te Arduarderzyl. VII. 366. ſtroopt langs de Veluwe en in Friesland. VII. 492. overrompelt Zutfen. VII. 492. bemagtigt Hakfoort en Nieuwbeek. VIII. 73. valt in Gooiland. VIII. 73. wint de Huizen Regteren en Schuilenburg. VIII. 73. raakt met de Staatſchen in gevegt by Amerongen. VIII. 74. valt in Friesland. VIII. 123. wordt door ſtofregen te rug gejaagd. VIII. 123. bekomt Deventer en de Schans over Zutfen, door verraad. VIII. 196. ſneuvelt voor Bon. VIII. 292

Taſſis (*Joan Baptiſta de*), Bloedverwant des bovengemelden, ontraadt Filips den II. een beſtand. VIII. 415. wil de Staatſche Gezanten in Deenemarke niet erkend hebben. VIII. 452

Taurinus (*Jakobus*), Remonſtrantſch Predikant te Utrecht, ſchryft de Weegſchaal van Karletons Redevoering. X. 182. wykt ten Lande uit en ſterft. X. 259

Tautenburg ('t Slot) gewonnen, in 1572. VI. 368

Taxandrie. waar gelegen. I. 380. Zie *Toxandrie*.

Teekman (*Willem*), Burgemeeſter te Amersfoort, om oproerigheid geſtraft. XVII. 145, 146, 147

Teeling (*Joannes*), Predikant te Utrecht, wordt de Stad uit gezet. XIII. 52

Teeling (*Jooſt Ewoudszoon*) wordt Kommis in Leiceſters Kamer van geldmiddelen. VIII. 157. Lid des Raads van Staate. VIII. 203

Teilingen (*Floris van*), Burgemeester van Alkmaar, bevordert het inneemen van 's Prinſen bezetting. VI. 441

Teilingen (*Jan van*). III. 60

Teilingen (*Kornelis Florisszoon van*), Diaken te Amſterdam. VI. 167. wordt aan Brederode gezonden. VI. 216

Teilingen (*Simon* en *Dirk van*) ſneuvelen. III. 260

Teilingen (*Willem van*). II. 295, 300

Teilingen (*Willem van*) ſpant aan tegen Floris den V. III. 67. wordt naar Kleeve gevoerd. III. 90

TEISTERBANT (GRAAFSCHAP). Staat en Verdeeling van het zelve. II. 92, 96, 106, 135, 137, 138

TEISTERBANTSCHE FRIEZEN verſlaan de Noormannen. II. 92

Tekoli (*Emerik, Graaf van*), hoofd der misnoegde Hongaaren. XV. 125

Teligni (*Heer van*) wordt gevangen. VIII. 24

Temminck (*Egbert de Vry*), Oud-Schepen van Amſterdam, wordt gemagtigd om de belangen der Burgeren te hooren. XX. 275

Tempeliers. Stigting deezer orde. III. 190. ongebondenheid der zelve. III. 191. zy wordt uitgerooid. III. 191

Temple (*William*) handelt in den Haage met de Witt. XIII. 296-301. ſluit twee Verbonden met de Staaten binnen vier dagen. XIII. 302. waar hy de Witt voor hieldt. XIII. 309. hy handelt te Bruſſel. XIII. 317. maakt zig aldaar verdagt by de Staatſchen. XIII. 322, 328. handelt met hen over 't jongſte Verdrag van Zeevaart.

vaart. XIII. 402. over 't verjaagen der Engelſchen uit Makaſſar. XIII. 405. over Suriname. XIII. 406. over den Schotſchen Stapel te Veere. XIII. 410. hy keert naar Engeland, XIII. 427. handelt in den Haage. XIV. 339, 340. ſchryft wegens de opdragt der Souverainiteit van Gelderland aan Willem den III. XIV. 366. wordt gemagtigd tot de Nieuwmeegſche Vredehandeling. XIV. 369. zyn geſprek met de Franſchen. XIV. 407, 415. met Willem den III. XIV. 421, 425, 433. met Fagel. XIV. 426

Tenkteren, een Germaniſch Volk, vallen in 't Land der Menapiers. I. 42. worden door Cezar verjaagd. I. 43. voegen zig by Civilis. I. 131. handelen met de Agrippiners. I. 156

Terouanne veroverd, en t'eenemaal verdelgd. V. 387

Terpen of *Torpen*. wat men 'er, van ouds, door verſtondt. I. 19. II. 145

Terrail (*du*). zyn aanſlag op Bergen op Zoom mislukt. IX. 190. hy verraſt Breêvoort. IX. 206. moet de Plaats wederom ruimen. IX. 207. tragt, vergeefs, naar Sluis. IX. 207

Terranova (*Karel van Arragon, Hertog van*), van de Spaanſche zyde, gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. VII. 279. ſchryft aan byzondere Staaten en Steden. VII. 283. zyn uiterſte laſt. VII. 313. hy breekt de handeling af. VII. 313, 315. handelt om Rennenberg tot 's Konings zyde over te haalen. VII. 320, 327

Teutobach, Veldheer of Koning der Teutonen, ſneuvelt. I. 10

Teutobourg ('t Boſch) waar gelegen. I. 66 *Aant.*

Teutonen. hunne oude wooning. I. 6. zy beoorloogen de Romeinen. I. 8-11

Texla of Texel. de Utrechtſche Kerk bezat aldaar eenige goederen. II. 120. ook de Graaven van Holland. II. 126. 't Eiland door Floris den III. gebrandſchat. II. 268. door Jan van Naaldwyk bemagtigd. IV. 275. verzoent zig met Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 287. wordt, door de Gelderſchen, gebrandſchat. IV. 438. ſchade aldaar, in 1593. veroorzaakt. VIII. 381. in 1607. IX. 225. voorgenomene landing der Engelſchen aldaar, door eene ongewoone ebbe belet. XIV. 128

Theodebald wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 319. geeft voor, over Britanje te heerſchen. I. 319. ſterft. I. 320

Theodebert wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 312. ſterft. I. 319

Theodebert de II. Geſchiedeniſſen van Frankryk, ten zynen tyde. I. 329

Theodechilde, Frankiſche Prinſes, trouwt Radigis, Koning der Warners. I. 314-318

Theodorik wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 310

Theodorik de II. wordt Koning van Ooſtfrankryk. I. 355

Theodorus de I. anders *Baron van Neuhoff*, tot Koning van Corſica verkooren. XIX. 523. zoekt onderſtand hier te Lande. XIX. 523

Theudeſinde, Dogter van Rad-

boud, trouwt met Grimoald. I. 364. doet haaren man ombrengen. I. 365

Thiant (*Robert van Merode, Heer van*), zoekt Grevelingen te verraſſen. VII. 419

Thibaut (*Henrik*), *Heer van S. Aagtenkerke*, Burgemeeſter van Middelburg, arbeidt om Willem den III. te bevorderen. XII. 145

Thibaut (*Karel*), Predikant te Thoolen, ſtilt eene oproerige menigte. XX. 77

Thin (*Floris*), Advokaat's Lands van Utrecht, handelt, van wege de Staaten van Utrecht, met Alva. VI 315. bewerkt de nader Vereeniging in 't Stigt. VII. 248. wordt uit Utrecht gezet. VIII. 166, 167. door de Staaten van Holland beſchermd. VIII. 169, 177

Tholouſe (*Jan van Marnix, Heer van*), tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. heeft het beleid van een' aanſlag op Walcheren. VI. 223, 224, 225. wordt verſlaagen by Ooſterweel. VI. 226.

THOOLEN. Onderneeming der Naſſauſchen op deeze Stad, in 1573. VI. 438. zy ontvangt voldoening van den Prins, in 1577. VII. 138. neemt Staatſche bezetting in. VII. 162. aanſlagen der Spaanſchen op de Stad. VIII. 289, 385, 491. verandering aldaar, in 1702. XVII. 149 de Stad wordt door de Franſchen gebrandſchat, in 1712. XVII. 482. opſchudding aldaar, in 1747. XX. 75. de Prins van Oranje wordt 'er tot Stadhouder uitgeroepen. XX. 75

Thorn. Verdrukking der Proteſtanten aldaar. XVIII. 294. de Staaten ſchryven voor de verdrukten. XVIII. 295. hun beding desaangaande by 't Verdrag van Hanover. XVIII. 385

Thou (*Jakob Auguſtus de*) Franſche Ambaſſadeur by de Staaten. Zyne handeling met hen. XII. 449-455

Thuillerie (*de la*), Franſche Gezant by de Staaten, in 1596. VIII. 429

Thuillerie (*de la*), Gezant van Lodewyk den XIII. in 1640. XI. 302. zyn laſt en handeling. XI. 303, 308, 309, 365. hy doet een' keer naar 't Noorden. XI. 385. neemt zyn afſcheid van de Staaten, met eene ſcherpe aanſpraak. XI. 480, 492

Thuredrecht. Zie DORDRECHT.

Thyſſen, Burgemeeſter van Veere. 't Graauw valt op zyn huis aan. XIV. 72

TIBBOLD (Graaf) ſtrydt tegen de Deenen, omtrent Rynsburg. II. 55

TIBERIUS Krygstogt tegen de Germaanen. I. 62. hy overwint de Kaninefaaten. I. 62

Tichelaar (*Willem*), Chirurgyn te Piershil, beſchuldigt Kornelis de Witt van een aanſlag op 't leeven van den Prins van Oranje. XIV. 142, 143 *wordt op* de Voorpoorte gezet. XIV. 142. Dordrecht wraakt zyn getuigenis. XIV. 143. wederlegging van het zelve. XIV. 145, 151. hy wordt aangezet *om 't volk* tegen den Ruwaard op te hitſen. XIV. 157. hy doet het. XIV. 160. hy geeft het zogenaamd *Waarachtig Verhaal* uit. XIV. 152. zyn ongelukkig einde. XIV. 180

TIEL, de Noormannen vallen in deeze Stad. II. 134. worden daar uit verjaagd. II. 135. verraad op deeze Stad ontdekt en geſtraft. X. 420. zy verwerft oktroi tot het beſtellen haarer Wethouderſchap. XII. 138. neemt vrye hoede van de Franſchen. XIV. 35. opſchudding en verandering der Regeeringe aldaar. XVII. 138, 141
Tienden. of menze van nieuwbekeerden behoore te vorderen. I. 443 *Ant.*
Tiende penning van de inkomſten der vaſte goederen en van de winſten der Kooplieden gevorderd. V. 240. de Staaten bewilligen 'er in. V. 243. hy wordt geheeven. V. 244. doch met veel moeite. V. 275, 276, 285. op ſommige Plaatſen, komt 'er weinig van. V. 286
Tiende penning. Alva zoekt dien in te voeren. VI. 293. zwaarigheden hierin. VI. 294, 295. Alva's oogmerk in 't dringen op den zelven. VI. 296. Vertoog daartegen. VI. 297. eenige Geweſten bewilligen 'er in. VI. 299. Holland in 't byzonder. VI. 302. Utrecht blyft weigerig. VI. 302, 313. Alva wil, in de plaats van den tienden penning, met twee millioenen te vrede zyn. VI. 303. hy laat vooreerſt af van 'er op te dringen. VI. 304. Holland beſluit den tienden penning af te koopen. VI. 312. 't geſchiedt, door verſcheiden Geweſten. VI. 315. Alva zoekt, op nieuws, den tienden penning door te dryven. VI. 333. Plakaat op 't inyorderen van den zelven opgeſteld. VI. 334. gemaatigd. VI. 338. Holland weigert het af te kondigen. VI. 335, 336. twiſt over den tienden penning tuſſchen Alva en Viglius. VI. 337. Alva begint dien te heffen te Bruſſel. VI. 339. laat 'er plotſelyk van af, op de tyding der inneeminge van den Briele. VI. 340. poogingen om dien in Holland in te voeren. VI. 373. hy wordt t'eenemaal afgeſchaft. VI. 375
Tienen veroverd. XI. 203
Til (*Joan Rocbus van*), Reſident der algemeene Staaten, te Lisbon. Voorval ten zynen huize. XIX. 209
Tilius (*Thomas*) of *van Thielt*, Abt van S. Bernards, wordt Leeraar der Hervormden. VI. 250. predikt buiten Amſterdam. VII. 205
Tillet (*Jooſt de*), Prooſt van Walcourt, geraadpleegd over 't Ketterſtraffen. VI. 110
Tilly (. . . . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125
Tilly (*Joan, Graaf van*). zyne Krygsbedryven in Duitſchland. X. 424, 435. XI. 63, 121, 122. hy ſneuvelt. XI. 163
Tilly (de Ritmeeſter, *Graaf van*) gebiedt een Kompagnie, ten tyde van den moord der Witten. XIV. 162, 165, 168
Timmerman (*Antoni*), een Dominikaaner Monnik, heeft kennis aan een' aanſlag op het leeven van Oranje. VII. 439. wordt geſtraft. VII. 441
Tisnacq (*Karel van*) wordt Raad der Nederlandſche zaaken in Spanje. VI. 56. Preſident van den geheimen Raad te Bruſſel.

VI. 121. Filips raadpleegt hem over de Nederlandſche beroerten. VI. 169
Tegt (*Jakob van der*), Penſionaris van Gouda, gemagtigd om aan 't Hof van Bruſſel te handelen. XIII. 312. dringt op 't vertrek van de Groot. XIV. 55
Telbiakum, oude naam van Zulpich. I. 167 *Aant.*
Telhuis (het) of *Lobeth* ingenomen, door Prinſe Maurits. IX. 33, 47. de Franſchen trekken, by het zelve, over den Ryn. XIV. 30
Tollen. verſcheiden' ſoorten derzelven. II. 24. Tol te Dordrecht. klagten over dezelven. II. 141. te Geervliet. II. 237, 239, 277
Tollen (Zondſche). geſchillen over 't verhoogen derzelven, in 1561. VI. 237. in 1589. VIII. 319. XI. 379. op den Rynſtroom. Moeite daar over. X. 156
Tolvryheid. of het heffen van een uitgaand Regt op de Koopwaaren met dezelve ſtrydig zy. V. 379
Tongeren. hunne oude wooning. I. 108. gaan tot Civilis zyde over. I. 158
Tooren van Kaligula, agter 't Huis te Britten. I. 88
Torcy (*Markgraaf de*). zyne handeling in den Haage. XVII. 333. hy maakt zwarigheid, om de voorafgaande punten te tekenen. XVII. 337. zyn voorſlag. XVII. 340. hy begint eene heimelyke Vredehandeling met Engeland. XVII. 396
Torenvliet (*Frank van*), Burgemeeſter van Leiden, beweegt Hogerbeets tot het wederaanvaarden van het Penſionariſchap. X. 175. wordt naar Utrecht afgezonden. X. 219
Torpen of *Terpen*. wat 'er, van ouds, door verſtaan werdt. I. 19. II. 245
Torre (*Jakob de la*), Lid van den geheimen Raad. zyne ontmoeting te Amſterdam. VI. 220, 221. hy raakt in hegtenis. VI. 313
Toulon. Aanſlag op deeze haven, in 1707. XVII. 310
Toxandrie, waar gelegen. I. 242 *Aant.* door de Saliërs ingenomen. I. 242. Zie *Taxandrie*.
Tractaat. Zie Verdrag.
TRAJAAN ſtigt een Kaſteel tegen over Maguntiakum. I. 190. en een Volkplanting aan den Ryn. I. 190
Trajectum. Utrecht en Maaſtricht beide zo genoemd. I. 368
Trente. Zie Kerkvergadering van Trente.
Treſel (*Daniel*), eerſte Klerk der algemeene Staaten. X. 210. vermaarde Byeenkomſt ten zynen huize, in 1618. X. 210. gelegenheid tot dezelve. X. 215. hy wykt ten Lande uit. X. 259. wordt voor twee jaaren gebannen. X. 374, 410
Treslong (*Jan van Blois*, gezeid) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. woont de byeenkomſt te S. Truyen by. VI. 174. wordt onthalsd. VI. 277
Treslong (*Jan van*), Advokaat, ſpreekt voor van den Einde. VI. 263. handelt over eene bevrediging. VI. 478, 480. wordt Lid van den Hoogen Raade. VII. 451
Treslong (*Lodewyk van Blois van*), te Antwerpen gevat. VII. 155, 157

Tres-

Treslong (*Willem van Blois van*) wordt te Embden in hegtenis genomen. VI. 325. ontſnapt. VI. 325. neemt dienſt te water, onder Oranje. VI. 325. raakt by Wieringen in gevaar. VI. 340. komt in Engeland. VI. 341. helpt den Briele inneemen, in 1572. VI. 342, 343, 344, 347. komt te Vliſſingen. VI. 351. heeft eene landing in Spanje in den zin. VII. 226. koopt den ouden Hoorn. VII. 328. zyn ſcheepsvolk muit. VII. 501. hy ſtilt eene muitery te Ooſtende. VIII. 21. wordt van zyne ampten verlaaten en vaſtgezet. VIII. 84. de Cipier bedreigt hem. VIII. 85. hy bekomt zyne vryheid. VIII. 86. wordt Luitenant-Houtvester. VIII. 87

Trevirer, oude Inwooners van Gallie. I. 43. door Civilis, tot afval van de Romeinen aangezogt. I. 140. hunne Bouwſtad. I. 155

Triboken, oude Inwooners van Gallie. I. 161 *Aant.*

Tricaſſinen, oude Inwooners van Champagne. I. 226 *Aant.*

Trillo (*Karel van*) wordt door Leiceſter Schout van Utrecht gemaakt. VIII. 168. neemt eenige Stigtſche Edelen gevangen. VIII. 246. raakt zelfs in hegtenis. VIII. 301. wordt geſlaakt. VIII. 302

Trip (*Kornelis*) wordt, door zyne Hoogheid, tot Burgemeeſter van Amſterdam aangeſteld. XX. 290

Tripoli. Verdrag van Vrede met dit Gemeenebeſt. XVII. 206. XVIII. 9, 488. Gezant van daar in den Haage. XX. 336

Tromp (*Harpert Maartenszoon*) krygt eenige opening van den voorgenomen togt van Willem den III. naar Engeland. XV. 426

Tromp (*Kornelis*), Vice- en naderhand Luitenant-Admiraal, beweeging op zyn ſchip. XIII. 150. hy wordt Luitenant-Admiraal. XIII. 154. is zeer geneigd voor den Prinſe van Oranje. XIII. 153. zyn zonderling gedrag in den zeeſlag voor 't Noordvoorland. XIII. 211, 212, 213. hy wordt verlaaten van zyn ampt. XIII. 214. wat hem, ten tyde van den moord der Witten, ontmoette. XIV. 173, 174. hy wordt in zyn ampt herſteld. XIV. 286. woont de zeeſlagen van 't jaar 1673 by. XIV. 287, 290, 291. zyn ſchryvens aan zyne Zuſter. XIV. 288. hy doet eene landing op Bel-Isle. XIV. 337. helpt de Zweedſche Vloot overwinnen. XIV. 399, 400. wordt *Baron* en *Graaf*. XIV. 400. ſterft. XVI. 151

Tromp (*Maarten Harpertszoon*) wordt Luitenant-Admiraal van Holland. XI. 258. overwint de Spaanſche Vloot in Duins. XI. 280. kruiſt langs de Vlaamſche kuſten. XI. 292, 310, 426. waakt tegen de zeeſchuimeryen van den Bevelhebber der Sorlings. XII. 207. raakt in gevegt met Blake. XII. 217. wyt hem de Vredebreuk. XII. 218. vervalt in ongunſt. XII. 221. krygt wederom 't bewind over 's Lands Vloote. XII. 222. raakt, op nieuws, ſlaags met Blake. XII. 223. en ten derde maale, drie dagen agtereen. XII. 233. zyne ſcheeps-

ſcheepsſtryden tegen Monk. XII. 238, 239, 240, 241. hy ſneuvelt voor de Maaze. XII. 241

Troye (*Jan van*) dient Willem den I. te water. VI. 308

Truchſes (*Gebbard*), Aartsbiſſchop van Keulen, neemt eene Vronw. VIII. 25. raakt in oorlog. VIII. 25. wordt door de Staaten onderſteund. VIII. 25. wykt naar Holland. VIII. 26. onthoudt zig op Honsholredyk. VIII. 266. keert naar Duitſchland. VIII. 306

Tſeraarts (*Jeronimus*) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. brengt Veere aan 's Prinſen zyde over. VI. 353. tragt, vergeefs, naar Goes. VI. 366, 392. misnoegen op hem. VI. 393. hy tragt zyn bewind af te leggen. VI. 393. daagt zyne beſchuldigers tot eenen kamp uit. VI. 393. wordt in een' oploop te Geertruidenberg gedood. VI. 447

Tubanten. hunne oude wooning, I. 229 *Aant.*

Tuin (Hollandſche) op de Graafſyke munten en zegels: van waar herkomſtig. III. 373

Tulp (*Nikolaas*), Schepen van Amſterdam, handelt met Willem den II. XII. 104

Tunis. Togt van Karel den V., met Hollandſche en Zeeuwſche ſchepen, derwaards. V. 125. Verdrag van 1622 met dit Gemeenebeſt. X. 445. van 1662. XIII. 50. gezantſchap van het zelve. XVII. 19. Verdrag met het zelve. XVII. 206, 323. XVIII. 9

Turenne (*Maarſchalk van*), Raadpleegingen om hem aan't hoofd van 't Leger der Staaten te ſtellen. XIII. 189, 190

Turk (*Gasper*) geeft het Slot te Gorinchem op. VI. 367

Turk (*Sander* en *Lubbert*) tekenen het Verbond der Edelen. VI. 126. de eerſte helpt Graave inneemen. VI. 269

Turnhout. Gevegt by deeze Stad, in 1597. VIII. 464

Tutor (*Julius*) verbindt zig met Civilis. I. 147

Tweebrugge (*Hertog van*) onderſteunt de Hugenooten. VI. 290. ſterft. VI. 291

U.

Ubbena (*Joachim*), Burgemeester van Groningen, ontdekt een' toeleg op de Stad. VIII. 77

Ubbo, Hertog der Friezen, valt in Engeland. I. 439

Ubiën, een Germaniſch Volk, verbinden zig met Cezar. I. 45. lyden veel van Civilis bondgenooten. I. 136

Udink (*Gerard*), om oproerigheid te Groningen gebannen. XIII. 96

Ufkens (*Popke*) bewerkt de nader Vereeniging in Friesland. VII. 248. loopt by Rennenberg in 't oog. VII. 320, 325

Uitenbogaard (*Joannes*), Predikant in den Haage en in 't Leger, predikt ter gelegenheid van de overwinning by Nieuwpoort. IX. 86. houdt verkeering met Oldenbarneveld. X. 58, 59. raakt in geſchil met Roſæus. X. 150. eenige Heeren verklaaren, hem niet meer met een goed gemoed te konnen hooren predi-

diken. X. 150. hy ſpreekt met Prinſe Maurits. X. 151. en met Oldenbarneveld. X. 179. vertaalt de Verklaaring van Haarlem in 't Franſch. X. 192. hadt kennis van 't voorneemen om zig van eenige Steden te verzekeren. X. 206. geeft gelegenheid tot het aanleggen der Byeenkomſt by Treſel. X. 215. ziet Oldenbarneveld nog kort voor deszelfs gevangenis. X. 253. wykt ten Lande uit. X. 259. onderzoek van 't gene Berk, ten zynen laſte, verklaard heeft. X. 350-352. hy wordt voor eeuwig gebannen. X. 374. ſpreekt in Brabant met Spinola. X. 418. zyn zonderling ſchryven. XI. 46. hy predikt wederom in de Remonſtrantſche Vergaderplaatſe in den Haage. XI. 88

Uiteneng (*Bernard*) woont de byeenkomſt der Edelen te S. Truyen by. VI. 174. voorziet de bezetting te Viane. VI. 215

Uitenbove (*Karel*) wordt Voorſchepen van Gend. VII. 508

Uitgeeſt, ſchotvry verklaard, voor drie jaaren. III. 17. heeft een oud Voorregt om niet van de Graaflykheid vervreemd te mogen worden. VI. 16

Uitkerken. Zie *Roeland* en *Jan van Uitkerken*.

Uitſluiting des Prinſen van Oranje (*Akte* van), door de Witt ontworpen. XII. 324. vyf Steden verklaaren 'er zig tegen. XII. 325. 't geheim daarvan lekt uit. XII. 326. de Prinſeſſen van Oranje doen 'er Vertoogen tegen. XII. 327. de Geweſten begeeren 'er opening van. XII. 327, 329. Kromwel vordertze. XII. 328. zy wordt hem overgeleverd. XII. 330. oordeel der Geweſten over dezelve. XII. 333, 334, 336, 338-342. de algemeene Staaten bekomen 'er een afſchrift van. XII. 337. men ſlaat middelen voor omze te doen vernietigen. XII. 342. zy wordt door Holland verdedigd in een uitvoerig Vertoog. XII. 345-357. oordeelen over deeze verdediging. XII. 357-361. de Akte van Uitſluiting wordt vernietigd. XIII. 35

Ukromir, Legerhoofd der Batten. I. 76

Uiefeld (*Jakob*), Deenſche Gezant in den Haage. IX. 295

Ulrich, *Graaf van Ooſtfriesland*, twiſt met Embden. XI. 227. Huwelyk van zynen Zoon met eene Dogter van Fredrik Henrik, gaat niet voort. XI. 301. XIII. 91, 92. hy ſterft. XIII. 90

Unie voor drie maanden, tuſſchen Holland, Antwerpen en 's Hertogenboſch. IV. 489, verlengd. IV. 497. van alle de Nederlanden ontworpen. V. 101. van 1575 en 1576, tuſſchen Holland en Zeeland. VII. 15, 93. der algemeene Staaten, te Bruſſel, in 1577. VII. 140. der Vereenigde Staaten, te Utrecht, van 1579. VII. 247-268. verandering in het XIII. Lid derzelve. VII. 503

Upſtalsboom by Aurik. Wetten onder denzelven gemaakt. II. 20. III. 225

Urſinus (*Joannes*), Predikant te Rotterdam, yvert tegen de Regeering. XIV. 67

Utrecht. de Friezen uit deeze Stad verjaagd. I. 337. Dagobert ſtigt aldaar eene Kerk. I. 337. die vernield wordt. I. 338. Kerk door

door Willibrord geſtigt. I. 371. Tolhuis aldaar opgeregt. I. 338. giften aan de Kerk van Utrecht. I. 372. geſchil over 't Regt tot deeze Kerke. I. 408. de Stad wordt, door de Deenen, bemagtigd. II. 68. verſcheiden' Kerken aldaar, door de Noormannen, vernield. II. 118. zy komen wederom voor de Stad; doch trekken te rug. II. 137. Utrecht door Dirk den VI. belegerd. II. 230. 't beleg wordt opgebroken. II. 230. giften van Willem den II. aan Utrecht. II. 299. de Stad, door de Kennemers, verraſt. III. 12. herwonnen. III. 14. opſchudding aldaar. III. 150. zy wordt, door de Vlaamingen, ingenomen. III. 163. verlaaten. III. 179. belegerd, door Willem den IV. III. 257. verlaaten. III. 258. zy verbindt zig met Hertoge Albrecht, tegen Arkel. III. 348. oproer aldaar, door Hertog Willem, geſtild. III. 394, 395. de Stad raakt met Jan van Beijeren in oorlog. III. 438. beroerte aldaar. IV. 47, 56. de Stad wordt met een beleg gedreigd. IV. 59. zy verſtrekt een toevlugt voor de Hoekſchen. IV. 201. raakt in oorlog met Maximiliaan. IV. 202, 203, 204. ſlegte ſtaat haarer geldmiddelen. IV. 204. zy wint Viane. IV. 205. verlieſt het. IV. 206. wordt, door Biſchop David, in den ban gedaan. IV. 217. die van Utrecht belegeren Yſſelſtein. IV. 218. beroerte in de Stad IV. 224. zy wordt belegerd. IV. 226. gaat over by verdrag. IV. 228 raakt in geſchil met Floris van Yſſelſtein. IV. 368. noemt Karel van Gelder tot Beſchermheer aan. IV. 368. ontvangt Gelderſche bezetting. IV. 468. wordt verraſt door de Ooſtenrykſchen. IV. 494. ontvangt Karel den V. voor Heer. IV. 495. men arbeidt, om haar en 't Land aan Holland te doen hegten. IV. 494. 't Slot Vredenburg aldaar geſtigt. IV. 495. Karel de V. wordt aldaar ingehaald. V. 190. twiſt aldaar tuſſchen den Aartsbiſſchop en de Geeſtelykheid. VI. 114. Beeldenſtorm. VI. 183, 184. de Preek aldaar naar buiten gedreeven. VI. 193, 200. de Prins van Oranje ſtelt 'er orde. VI. 200. de Stad wordt bezet, door den Graave van Megen. VI. 214. moeilykheid aldaar met de bezetting. VI. 314. zy verlaat de Stad. VI. 328. Sonoi zoektze te winnen. VI. 328. 't Krygsvolk komt 'er wederom in. VI. 329. muitery onder het zelve. VI. 346. 't wordt 'er op nieuws uit geligt. VI. 346. 't beeld des Prinſen van Oranje aldaar, door 't graauw, verbrand. VI. 433. de Stad wordt van Alva's vonnis ontheeven. Zie UTRECHT (STAATEN van). VI. 482. moeite met het Krygsvolk aldaar. VI. 482. de Stad wyſt het Spaanſche Leger af. VI. 496. zy ontſlaat zig van haare bezetting. VII. 134-136. zy en 't Stigt ontvangen voldoening van den Prinſe. VII. 160. 't Slot Vreedenburg te Utrecht wordt geſlegt. VII. 164. de Minderbroeders ruimen de Stad. VII. 203. de Unie van 1579 wordt aldaar geſlooten. VII. 250. de

Keulſche Vredepunten aldaar berispt. VII. 284. Beeldenſtorm aldaar. VII. 287, 329. Kerktwiſt onder de Hervormden VII. 374. VIII. 150. geweldige opſchudding, in 1583. VII. 495-499. erfraad aldaar opgeregt. VIII. 20. mianoegen tuſſchen de burgery aldaar en die van Amſterdam. VIII. 142. men wil 'er de Opperheerſchappy aan Engeland, zonder voorwaarden, opdraagen. VIII. 160. eenige burgers ter Stad uit gezet. VIII. 166. nieuwe eed aldaar. gevorderd. VIII. 167. men wil 'er 't Lid der Gekoornen doen afzetten. VIII. 181. hevige twiſt tuſſchen eenige Edelen aldaar. VIII. 246. verandering der Regeeringe, in 1588. VIII. 295-304. beweeging aldaar, in 1598 geſtild. IX. 36. opſchudding, in 1610, geſtild door de wapenen. X. 25-33. Waardgelders aldaar geligt. X. 168, 169. men is 'er bekommerd vóór verandering der Regeeringe. X. 206, 207, 208. die, eerlang, geſchiedt. X. 233. men ſtelt 'er orde op 't ibeſtellen der Wethouderſchap, na de dood van Willem den II. XII. 130. ongeruſtheid aldaar, in 1654. XII. 363. geſchil met de Predikanten. XIII. 52. opſchudding, in 1672. XIV. 35, 37. de Stad, van 't Leger der Staaten verlaaten zynde, onderwerpt zig aan Frankryk. XIV. 38, 40. de Franſchen verlaaten de Stad en Provincie. XIV. 281. verandering der Regeeringe. XIV. 327. ſtorm aldaar, in 1674. XIV. 337. Vrede aldaar geſlooten. XVII. 504 enz. Maatſchappy van Koophandel aldaar opgeregt. XVIII. 216

UTRECHT (STAATEN van) worden door Alva gedaagd, over 't weigeren van den tienden penning. VI. 314. vonnis tegen hen opgeſchort. VI. 315. zy blyven den tienden penning weigeren. VI. 328. zy verwerpen de Geloofsvrede. VII. 215. treeden in de Unie des jaars 1579. VII. 263. handelen met den Prinſe van Oranje. VII. 329. raadpleegen op de opdragt der hooge Overheid aan hem. VII. 425-432, 436. doen Anjou hulde noch eed. VII. 424. 437, 445. ſtooten zig aan de opdragt der Graafſykheid van Holland aan Willem den I. VII. 514. handelen over 't afdanken der Waardgelders, in 1618. X. 209. hunne Gemagtigden ſpreeken met die van Holland, in den Haage, by Treſel. X. 210-215. zy hooren de Hollandſche Afgevaardigden te Utrecht. X. 221. ook die der algemeene Staaten. X. 223. hun antwoord. X. 225. verdeeldheid onder hen. X. 227. zy wyken. X. 231. verandering in hunne Vergadering. X. 233. zy weigeren de Munſterſche Vrede te bekragtigen. XI. 483, 485. doen het eindelyk. XI. 488, 490. maaken zwaarigheid om de goederen der Ridderen van Maltha uit te keeren. XII. 29. oneenigheid onder hen. XII. 398. zy verdraagen zig met Frankryk. XIV. 40. verzoeken in de Unie herſteld te worden. XIV. 309. raadpleegingen hierop. XIV. 310, 318. beſluit. XIV. 325. zy raaden Willem den III.

de

de Souverainiteit van Gelderland te aanvaarden. XIV. 347. worden hier voor bedankt. XIV. 360. bewilligen in de werving van zeſtienduizend man. XV. 217. ſtellen, in 1702, orde op de Regeering. XVII. 144 enz. hun gevoelen over het ondersteunen der Koninginne van Hongarye. XIX. 392. zy verkiezen den Prins van Oranje tot Stadhouder. XX. 96. verklaaren deeze waardigheid erfelyk. XX. 152

Uzipeeten, een Germaniſch Volk, vallen, met de Tenkteren, in 't Land der Menapiers. I. 42. worden door Cezar verjaagd. I. 44. door Druzus overvallen. I. 58. belegeren Maguntiakum. I. 146. ſloute togt van eenigen van deezen Landaart. I. 183

V.

Vaart (*de*). Blokhuis aldaar belegerd. IV. 203. ingenomen. IV. 229

Vada, Romeinſche Legerplaats in 't Eiland der Batavieren. I. 175 *Aant.*

Valenchyn. Beroerte aldaar, in 1561. VI. 71. toeſtand der Stad, in 1566. VI. 205. zy wordt, door Noirkarmes, bezet. VI. 209. door 's Prinſen volk ingenomen. VI. 365. door de algemeene Staaten verzekerd. VII. 125. door de Franſchen gewonnen, in 1677. XIV. 439

VALENTINIAAN (Keizer) beoorloogt de Alemannen. I. 262. ſtigt ſterkten langs den Ryn. I. 263. ſlaat de Saxers. I. 264. ſluit een Verdrag met de Allemannen. I. 265

Volke (*Jakob*), wegens Zeeland gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 56. en aan Engeland. VIII. 90, 97. door Leiceſter tot Lid in den Raad van Staate benoemd. VIII. 115, 120, 203, 251. in gezantſchap naar Engeland. VIII. 192. ſlaat handeling met Spanje voor. VIII. 232. trekt in gezantſchap, naar Schotland. VIII. 400. en naar Engeland. IX. 154

Volkenaar (*Karel*), wegens Utrecht aan Willem den III. gezonden. XIV. 348

VALKENBURG gewonnen door Parma VIII. 198. heroverd, in 1632. XI. 157

Valkenier (*Gillis*), Burgemeeſter van Amſterdam, gemagtigd tot de opvoeding van Willem den III. XIII. 198. verdagt van 't eeuwig Edict te hebben bevorderd. XIV. 85. zit in Gekommitteerde Raaden, in Auguſtus 1672. XIV. 161. zyne zorg voor Amſterdam geroemd. XIV. 204. hy word beſchimpt. XIV. 216

Valkenier (*Pieter*), in gezantſchap naar Zwitſerland gezonden. XVI. 164

Valkeſtein (*Joan Filips, Graaf van*), doorſchooten voor Zutfen. VIII. 355

Valkonetten. eene ſoort van geſchut. V. 380

Vane (*Henry*), Gezant van Groot-Britanje by de Staaten. Zyne handeling met hen. XI. 126, 127

Vangionen, oude Inwooners van Gallie. I. 161 *Aant.*

Varax (*Graaf van*) ſneuvelt in 't gevegt by Turnhout. VIII. 464, 465.

465. Maurits zendt zyn Lyk den Aartshertoge Albertus toe. VIII. 465
Vargas (*Joan de*), Luitenant, en voornaam Lid van den Raad der Beroerten. VI. 251. zyne wreedheid. VI. 252, 458. en ſtraffe taal. VI. 259, 263. hy belooft Filips den II. veel voordeels uit de Verbeurdverklaaringen, VI. 265. heeft de hand in 't opſtellen der *Crimineele Ordonnantien*. VI. 293. vertrekt naar Spanje. VI. 456
Varrabon (*Markus van Rye, Markgraaf van*), wordt Stadhouder van Gelderland, van 's Konings wege. VIII. 305. doet de ſtukken van Schenks lyk bewaaren. VIII. 308. wordt gevangen. VIII. 436
Varus (*Quintilius*) wordt, door Arminius, geſlaagen. I. 63. Germanikus bezoekt zyne Legerplaats. I. 66, 67
Vaskones verdryven Civilis benden. I. 141
Vatgeld in Frankryk geheeven. Handeling hierover. XIII. 18, 21, 24-26, 28
Veenhuizen (*Reinier van Brederode, Heer van*), gemagtigd tot de verandering der Regeeringe te Alkmaar. X. 22. zoekt zynen Schoonvader, Oldenbarneveld, te doen ontſlaan. X. 258. onthoudt zig van de raadpleegingen over deszelfs zaak. X. 339. wordt niet meer onder de Edelen beſchreeven. X. 390
Veere verkrygt een Voorregt in den handel, van Eduard den IV. IV. 118. de Heerlykheid van Veere, nevens die van Vliſſingen, tot een Markgraaffchap verheeven. V. 428. de Stad kieſt de zyde van Oranje. VI. 353. wordt met verſcheiden voorregten beſchonken. VI. 463. Oranje koopt het Markgraaffchap deezer Stad. VII. 381. Maurits wordt aldaar ingehuldigd. VIII. 271. aanſlag op de Stad. VIII. 453. verſchil over 't beſtellen der Wet aldaar, na de dood van Willem den II. XII. 147. XIII. 99. oproer aldaar geſtild. XIII. 336. handeling over den Schotſchen Stapel aldaar. XIII. 410. men arbeidt 'er aan 't ſterken der Veſten. XIV. 23. Willem de III. aldaar eerſt voor Stadhouder uitgeroepen, in 1672. XIV. 71. verandering der Regeeringe aldaar. XIV. 218. de Stad verklaart zig ſterk tegen de vernietiging van 't Markgraaffchap. XIX. 11. geeft daardoor misnoegen aan de andere Leden. XIX. 116. gaat over tot het gevoelen der meerderheid. XIX. 119. de Prins van Oranje wordt aldaar, in 1747, het eerſt, tot Stadhouder van Zeeland uitgeroepen. XX. 71
Velasko (*Don Louis de*) verovert Steenbergen. X. 433
Velde (*Abraham van de*), Predikant te Utrecht, wordt ter Stad uitgezet. XIII. 52. verdere moeite met hem. XIII. 53. hy wordt herſteld. XIV. 445
Veld-Leger by Breda tot oefening van 't Krygsvolk, in 1732. XIX. 79
Veldmaarſchalks-ampt. Handeling over 't begeeven, of niet begeeven van het zelve. XII. 414-424. Holland beweert, in

een wydluftig Vertoog, dat men 't niet behoort te begeeven. XII. 425-429. nieuw verſchil over 't begeeven van het zelve. XVI. 258
Veldſlag by S. Quintin, in 1557. VI. 15. by Grevelingen, in 1558. VI. 27. by Heiligerlee, in 1568. VI. 273. by Jemmingen, in 1568. VI. 280. op de Mookerheide, in 1574. VI. 469. by Gembloux, in 1578. VII. 193. op de Bourtange, in 1580. VII. 341. by Steenbergen, in 1583. VII. 489. by Turnhout, in 1597. VIII. 464. by Nieuwpoort, in 1600. IX. 79 enz. by Fleury, in 1622. X. 436. by Senef, in 1674. XIV. 331. by Mont-Kaſſel, in 1677. XIV. 440. by S. Denys, in 1678. XIV. 493. by Walcourt, in 1689. XVI. 11. by Namen en by Fleury, in 1690. XVI. 104, 105. by Leuze, in 1691. XVI. 148. by Steenkerken, in 1692. XVI. 182. by Landau, in 1693. XVI. 245. by Ekeren, in 1703. XVII. 187. by Hochſtett, in 1704. XVII. 216 enz by Ramillies, in 1706. XVII. 280. by Oudenaarden, in 1708. XVII. 319. by Malplaquet, in 1709. XVII. 342. by Denain, in 1712. XVII. 481. by Molwitz, in 1741. XIX. 306. by Czaslau, in 1742. XIX. 338. by Dettingen, in 1743. XIX. 409. by Veletri, in 1744. XIX. 472. by Phaffenhoffen, in 1745. XIX. 494. by Friedberg. XIX. 500. by Prausnitz. XIX. 501. by Hennersdorf. XIX. 508. by Keffelsdorf. XIX. 511. by Baſſignana. XIX. 524. by Fontenoi. XX. 7. by Rancoux, in 1746. XX. 33. by Lafeld, in 1747. XX. 106
Velleda, waarzegſter onder de Germaanen. I. 154, 157, 178, 180
Veltdriel (*Joan*), Oud-Burgemeeſter van Dokkum, handelt in Muskovie. XI. 165
Veluwe (*'t Graafſchap van de*). Staat van het zelve. II. 268. twiſt deswege. II. 269. Verdrag. II. 272. de Hollanders loopen de Veluwe af. IV. 399
Velzen (*Gerard van*). III. 41. Zie *Gerard van Velzen*.
Venator (*Adolf*), Predikant te Alkmaar. Verſchil met hem. X. 21. hy wordt geſchorſt. X. 23. en afgezet. X. 24
Venero (*Antonio*) heeft deel aan een' aanſlag op het leeven van Willem den I. VII. 438. wordt geſtraft. VII. 441
Veneten of *Veneden*. Zie *Wilten*.
Venetie (de Staat van) raakt in geſchil met den Paus. IX. 204. wordt door de Staaten ondersteund. IX. 205. door Henrik den IV. met den Paus bevredigd. IX. 312. handelt met de Staaten. X. 45. ontvangt hulp van hun tegen den Aartshertoge van Oostenryk. X. 110, 308. gezantſchap der Staaten derwaards. XI. 66. 't Gemeenebeſt werft vierduizend man hier te Lande. XI. 125. leeft in onverſchilligheid met de Staaten. XII. 18. verzoekt hun om onderſtand tegen den Turk, die geweigerd wordt. XIII. 372
Venlo vergeefs belegerd. IV. 370. belegerd door Parma. VIII. 129. dwingt de bezetting tot de overgave. VIII. 130. verjaagt

jaagt de Spaanſche bezetting VIII. 346. Maurits poogt de Stad in te neemen. VIII. 467. ook Fredrik Henrik. IX. 217. zy valt den laatſten in handen. XI. 150. wordt heroverd door den Kardinaal Infant. XI. 254. in 1702 gewonnen. XVII. 165
Verax, Zoon van Civilis Zuſter. I. 176
Verbeurdverklaaring van goederen, in Holland en in Zeeland afgeſchaft. XIX. 41
Verbolt (Foan), Raad te Nieuwmegen, bedankt. XVII. 137. herſteld. XVII. 138
Verbond der Edelen, in 1565. eerſte opening tot het zelve. VI. 122. door wien opgeſteld. VI. 123. deszelfs inhoud. VI. 124. voornaamſte tekenaars. VI. 125. of 'er Oranje, Egmond en Hoorne deel aan hadden. VI. 126. de Beeldenſtorm geeft het eenen krak. VI. 207, 212. geheel verval van het zelve. VI. 227, 233. intekening om het te ondersteunen. VI. 255
Verbond tuſſchen Frankryk en Engeland van 1596, waarin de Staaten treeden. VIII. 450. tuſſchen Frankryk en de Staaten van 1596. VIII. 450. tuſſchen dezelfde twee Mogendheden van 1608. IX. 315. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten van 1608. IX. 343. tuſſchen den Koning van Marokko en de Staaten, in 1609. X. 6. tuſſchen den Sultan Achmet Chan en de Staaten, in 1612. X. 49, 50. tuſſchen de Staaten en de Stad Lubek, in 1613. X. 65. tuſſchen de Staaten en verſcheiden Duitſche Vorſten, in 1613. X. 65. tuſſchen Zweeden en de Staaten, in 1613 en 1614. X. 66. XI. 64. tuſſchen de Staaten en de Hanze-Steden, in 1615 en 1616. X. 94. tuſſchen Deenemarke en de Staaten, in 1621. X. 427. tuſſchen de Staaten en den Keurvorſt van Brandenburg, in 1622. X. 428. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten, in 1624. X. 493. tuſſchen Frankryk en de Staaten, in 1624. X. 495. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten, in 1625. XI. 15. tuſſchen Groot-Britanje, Deenemarke en de Staaten, in 1625. XI. 27. tuſſchen Frankryk en de Staaten, in 1630. XI. 123. tuſſchen dezelfden, in 1634. XI. 186. en in 1635. XI. 197. tuſſchen dezelfden, in 1644. XI. 362. tuſſchen de Staaten en de Hanze-Steden, in 1645 en 1646. XI. 395. tuſſchen Frankryk en de Staaten, in 1647. XI. 452. tuſſchen Deenemarke en de Staaten, in 1649. XII. 40. tuſſchen dezelfde Mogendheden van 1654. XII. 274. tuſſchen de Staaten en den Keurvorſt van Brandenburg van 1655. XII. 389. tuſſchen Deenemarke en de Staaten van 1657. XII. 462. tuſſchen Frankryk en de Staaten van 1662. XIII. 31. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten van 't zelfde jaar. XIII. 47, 48. tuſſchen Deenemarke, de Staaten, Brandenburg en Lunenburg van 1666. XIII. 238. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten van 1668. XIII. 303. drievoudig, tuſſchen Groot-Britanje, Zweeden en de Staaten van 1668. XIII. 303. tuſſchen Frankryk en Zweeden

den van 1672. XIII 470. tusſchen de Staaten en Keur-Brandenburg van 1672. XIV. 20. tuſſchen Keizer Leopold en de Staaten, in 1672 en 1673. XIV. 131, 275. tuſſchen Christiaan den V., Koning van Deenemarke en de Staaten, in 1673. XIV. 274. tuſſchen Karel den II., Koning van Spanje, en de Staaten, in 1673. XIV. 276. tuſſchen Lunenburg, Osnabrugge, Brandenburg, Deenemarke en de Staaten, in 1674. XIV. 305, 306, 307. tuſſchen Karel den II Koning van Groot-Britanje en de Staaten, van Louw-, Lente- en Hooimaand des jaars 1678. XIV. 470, 471, 485. tuſſchen de Staaten en Keur-Brandenburg van 1678. XIV. 472. tuſſchen Karel den XI., Koning van Zweeden, en de Staaten, in 1681 en 1685. XV. 60, 90, 123, 325 tuſſchen Jakob den II., Koning van Groot-Britanje en de Staaten, in 1685. XV. 307. tuſſchen Keizer Leopold en de Staaten, het *groot Verbond* genaamd. XVI. 16, 46, 298, 425. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten, in 1689. XVI. 38. tuſſchen Groot-Britanje, Zweeden en de Staaten, in 1698. XVII. 16, 42, 94. tusſchen Groot-Britanje, Deenemarke en de Staaten, in 1701. XVII. 91. tuſſchen den Keizer, Groot-Britanje en de Staaten, in 1701. XVII. 93. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten van 1701. XVII. 95. vernieuwd. XVII. 121. tuſſchen Groot-Britanje, Pruiſſen en de Staaten van 1701. XVII. 96. tuſſchen de Staaten en Bern en Graauwbunderland. XVIII. 9. tuſſchen Groot-Britanje en de Staaten, in 1716. XVIII. 116. drievoudig, van 1717, tuſſchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten. XVIII. 146. viervoudig van 1718. XVIII. 173 enz. geheim tuſſchen Frankryk, Spanje en Groot-Britanje van 1721. XVIII. 236. tuſſchen Frankryk, Groot-Btitanje en Deenemarke van 1727. XVIII. 403. tuſſchen den Keizer, Rusland en Deenemarke van 1732. XIX. 76. tuſſchen de Hoven van Weenen en Dresden van 1743. XIX. 414. van Frankfort van 1744. XIX. 460. van Warſchauw van 1745. XIX. 491. tuſſchen de Hoven van Weenen en Petersburg van 1746. XX. 43. tuſſchen Groot-Britanje en Rusland van 1747. XX. 158. tuſſchen de Keizerinne, Groot-Britanje, Sardinie en de Staaten van 1748. XX. 177

Verdrag van 1598, tuſſchen Engeland en de Staaten, te Weſtmunſter geſlooten. VIII. 502. van 1609, tuſſchen Spanje, de Aartshertogen en de Staaten. IX. 436. van 1609, tuſſchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, waarby het laatſtgemelde beveſtigd wordt. IX. 445. van 1622, met Tunis en Algiers. X. 445. van 1627, met Frankryk, welk niet bekragtigd wordt. XI. 61, 62. van 1632, met den Keurvorſt van Brandenburg. XI. 167. van 1636 tot 1645, met Frankryk. XI. 235, 265, 277, 304, 334, 362, 389, 423. van 1636, met den Keurvorſt van Bran-

Brandenburg. XI. 239. van 1649, met Deenemarke. XII. 41. wordt vernietigd. XII. 273. van 1650, met Spanje. XII. 45. van 1656, met Zweeden. XII. 439. met Poolen en Dantzig. XII. 440. met Deenemarke. XII. 440. van 1657, met Frankryk. XII. 453. van 1659, met Frankryk en Engeland. XII. 476. van 't zelfde jaar, met Engeland. XII. 478. van 1662, met Tunis en Algiers. XIII. 50. van 1665, met de Hertogen van Brunswyk-Lunenburg. XIII. 172. van 1666, met den Keurvorſt van Brandenburg. XIII. 184. van 1666, met Deenemarke. XIII. 186. van 1667, met Zweeden. XIII. 277. van Koophandel met Groot-Britanje van 1668. XIII. 302, 402. met Frankryk van 1668. XIII. 328. met den Keurvorſt van Brandenburg van 1668. XIII. 373. met den Keurvorſt van Keulen van 1668. XIII. 374. met de Ridderorde van Maltha van 1668. XIII. 375. met Zweeden, in 1673. XIV. 274. van Zeevaart met Groot-Britanje, in 1674. XIV. 339. van Koophandel met Frankryk, in 1678. XIV. 492. van Koophandel met de Porte van 1680. XV. 54. met Frankryk tot bevordering van een Beſtand tuſſchen dit Ryk en Spanje, in 1684, XV. 240, 242. met Marokko van 1684. XV. 254. met Keur-Brandenburg, in 1685. XV. 292. met Deenemarke, in 1688. XV. 379. met Groot-Britanje, in 1689. XVI. 27, 37, 38. met Brunswyk-Wolfembuttel. XVI. 143, 271. met Deenemarke, in 1691. XVI. 165. met Marokko, in 1692. XVI. 198. van Onzydigheid voor Italie, in 1696. XVI. 333. van Koophandel met Frankryk, in 1697. XVI. 408. met Groot-Britanje van 1709. XVII. 346. en van 1713. XVII. 496. van Koophandel met Frankryk van 1713. XVII. 512. tuſſchen Frankryk, den Czaar en Pruiſſen van 1717. XVIII. 160. tuſſchen Pruiſſen en de Staaten van 1717. XVIII 160. van Weenen van 1725. XVIII. 306 enz. van Hanover van 1725. XVIII. 321 enz. van Seville van 1729. XVIII. 499 enz. XIX. 3 enz. 10 enz. van Weenen. van 1731. XIX. 48, 70. van Koophandel met Frankryk van 1739. XIX. 266. ingetrokken. XX. 21. van Worms van 1743. XIX. 413. van Fueſſen van 1745. XIX. 495

Verdrag van Verdeelinge der Spaanſche Heerſchappye. Handeling over het zelve. XVII. 6. het eerſte wordt geſlooten. XVII. 11. handeling over het tweede. XVII. 22, 25. redenen voor en tegen het zelve. XVII. 27. het wordt geſlooten. XVII. 29. men zoekt het door verſcheiden Mogendheden te doen aanneemen. XVII. 33. misnoegen over het zelve aan het Weener-Hof. XVII. 35. de Keizer weigert het te aanvaarden. XVII. 37. Frankryk houdt 'er zig niet aan. XVII. 53, 60

Verdugo (*François*) wordt Stadhouder van Friesland enz. van 's Konings wege. VII. 367. ſlaat Norrits, by Noordhoorn. VII. 387. valt op de ſchans by Olden-

denboon. VII. 465. belegert Lochem, VII. 465. verlaat het. VII. 466. verraft Steenwyk. VII. 466. zyn aanflag op Kampen. VIII. 18. op Haffelt. VIII. 19. hy valt in Schooterburum. VIII. 68. biedt Graave Willem de brandfchatting der Ommelanden aan. VIII. 123. doet boekjes ftrooijen in Friesland. VIII. 124. zyne Krygsbedryven aldaar. VIII. 312. hy wint Ementil. VIII. 349. befchermt Groningen. VIII. 356, 357. tragt naar Koeverden. VIII. 378, 379. verlaat de Stad. VIII. 385. valt in Friesland. VIII. 404. trekt naar Frankryk. VIII. 422. fterft. VIII. 422

Vere (*Eduard*) fneuvelt voor 's Hertogenbofch. XI. 98

Vere (*François*) brengt voorraad in Rynberk. VIII. 306. bemagtigt de Schans over Zutfen. VIII. 354. vordert vierentwintig fchepen van de Staaten. VIII. 438. dringt fterk op het voldoen der agterftallen aan Koninginne Elizabet. VIII. 500. helpt den flag by Nieuwpoort winnen. IX. 79 enz. verdedigt Ooftende. IX. 105, 108, 111. zyne looze handeling aldaar. IX. 113

Vere (*Horatio*), Broeder van François, helpt den flag by Nieuwpoort winnen. IX. 82. wordt in 't verdedigen van Ooftende gekwetft. IX. 115. doorwaadt de eerfte de Roer. XI. 194

Vereeniging. Zie *Unie*.

Vereyft (*Joan Louis*), Burgemeester van Veere, in bezending naar Staatfch Vlaanderen. XX. 63. hy doet een voorflag, wegens 't aanvaarden van Engelfchen onderftand. XX. 69, 70. doet de oude en dienende Burgemeeflers vergaderen, om den Prins van Oranje tot Stadhouder uit te roepen. XX. 71. wordt benoemd, om 'er zyne Hoogheid kennis van te geeven; doch verfchoont zig. XX. 78

Vergadering. Zie Groote Vergadering.

Vergiffenis (algemeene), in 1566 beraamd. VI. 172. in 1570 afgekondigd. VI. 316. baart weinig geruftheid. VI. 316. andere onder Requefens, in 1574. VI. 475. andere der algemeene Staaten, in 1651. XII. 192, 196, 197. en der Staaten van Holland van 1749. XX. 314

Verbee (*Jan*), Schepen van Amfterdam, ontdekt een' aanflag op Enkhuizen. VII. 463. verwelkomt Leiceſter. VIII. 244

Verbee (*Wouter*), aangezogt om Enkhuizen te verraaden. VII. 463

Verhoef (*Henrik*), Zilverfmid in den Haage, heeft de voornaamfte hand in den moord der Witten. XIV. 164, 165, 169, 170, 171, 172, 176. maakt zig meester van de harten der broederen. XIV. 177. zyn uiteinde. XIV. 180

Verhoef (*Pieter Willemszoon*) helpt den Scheepsftryd voor Gibraltar winnen. IX. 255. zeilt naar Ooftindie. IX. 301. wordt op Banda vermoord. X. 46

Verlofgeld op 't Kooren. Zie Kooren.

Verlofgelden of *Licenten*, in Holland en in Zeeland ingevoerd. VI. 399. te Calais geheven. VI. 400. VII. 81. Zie Regten.

Vermerten (*Miebiel*), door Soncl aangeſteld tot Regter over eenige Roomſchgezinden. VII. 55
Vernoutsee, in Zuidbeveland. III. 8 *Aant.* Slag aldaar. III. 8
Verpagting van 's Lands Impoſten, voor de eerſte reize. V. 419, 421. brengt tweemaal zo veel op als de heffing by inzameling. V. 421. *Zie* Excynzen *en* Impoſten.
Verponding in Holland, van 't jaar 1448. IV. 20. van 't jaar 1515. IV. 391. V. 134. ontwerp eener nieuwe Verponding. V. 12, 352
Verponding (nieuwe) in Holland van 1632. XI. 51. van 1732. XIX. 33
Verraad (Proteſtantſch) in Engeland. XV. 251
Verreiken (*Lodewyk*) brengt de Spaanſche bekragtiging der Wapenſchorſing naar den Haage over. IX. 278. belooft eene nadere. IX. 279, 280. dringt op het te rug roepen der Vloote. IX. 280. waartoe, eindelyk, beſlooten wordt. IX. 281. men verwyt hem 't omkoopen, door Neyen ondernomen. IX. 282. hy beſchuldigt Neyen. IX. 283. brengt eene nadere bekragtiging herwaards. IX. 285, 289. wordt tot de handeling gevolmagtigd. IX. 320, 347
Verrekykers gevonden, te Middelburg. X. 47
Verritus en *Malorix*, Opperhoofden der Friezen, beweegen hen tot het inneemen van eenige akkers. I. 96, hun zonderling gedrag in den Schouwburg te Rome. I. 97
Verſtandhouding (geheime). orde op dezelve, in 't jaar 1651, beraamd. XII. 187
Vervolging neemt af, in 1564. VI. 98. wakkert, in 1566. VI. 209. in 1567. VI. 233, 253. in 1568. VI. 265. in 1569. VI. 292. in 1570. VI. 317. neemt ſterk af, onder Don Jan. VII. 202 laatſte voorbeeld van 't dooden om den Godsdienſt in de Spaanſche Nederlanden. VIII. 428
Verzegeling. wat 'er, in Holland, door verſtaan werdt. IV. 445. V. 23
Verzoekſchrift der Edelen ontworpen. VI. 132. overgeleverd. VI. 142. Inhoud van het zelve. VI. 143. Antwoord daarop. VI. 145. 't wordt gedrukt. VI. 147
VESPAZIAAN voor Keizer uitgeroepen. I. 117. Civilis veinſt zyne zyde te kiezen. I. 117. hy wint den Slag by Kremona. I. 138. 't Leger aan den Neder-Ryn doet hem eed. I. 139
Vetera, Legerplaats der Romeinen. I. 127 *Aant.* door Civilis beſtormd. I. 133. belegerd. I. 134, 136, 142. ontzet. I. 143. op nieuws, omringd. I. 145. hongersnood te Vetera. I. 151. dat, eindelyk, opgegeven wordt. I. 152
Vetb (*Lucas de*), Schout by nagt. zyn togt naar de Ooſtzee. XVIII. 102. hy keert naar huis. XVIII. 103.
Vetkoopers en *Schieringers* tweeſpalt in Friesland. III. 328. IV. 63
VEURNE, door Parma bemagtigd, in 1583. VII. 490. door de Franſchen, in 1744. XIX. 456
Veuzels (*Willem*) naar Spanje gezonden, om die van Utrecht

te verdedigen. VI. 315. brengt eenig Zilverwerk naar Emmerik. VII. 330
Vezekius (*Bernherus*), Remonſtrantſch Predikant, raakt in hegtenis. X. 412. ontkomt. X. 413. XI. 144
Vezontio, Stad in Gallie. I. 101
VIANE *en* AMEIDE (*Heerlykheid van*) door de Staaten van Holland gekogt. XVIII. 337
VIANE, verſcheiden reizen verlooren en gewonnen. IV. 205. 't Slot aldaar verſterkt. VI. 211. de bezetting wordt van vootraad voorzien. VI. 215. Hertog Erik maakt 'er zig meeſter van. VI. 232
Vierde Punt der Ryswykſche Vrede, tuſſchen het Keizerryk en Frankryk. XVI. 418. zwaarigheid in het zelve. XVI. 421. de Staaten zoeken het te doen veranderen. XVI. 423. XIX. 215. Frankryks oogmerk in het zelve. XVI. 424. handeling, in het Duitſche Ryk, over de vernietiging van het zelve. XIX. 212
Vierſen (*Matthias van*) trekt in gezantſchap naar Deenemarke. XIII. 393
Viglius van Zuichem van Aytta zoekt onderſtand tegen de Munſterſche herdoopers. V. 74. wordt Raadsheer in den grooten Raad te Mechelen en in den geheimen. V. 236, 262. verdedigt 's Keizers regt op Gelder en Zutfen. V. 236. bewerkt een Verbond met den Hertoge van Gulik en den Koning van Deenemarke. V. 262. handelt, op de Ryksdagen, over de onderhoorigheid der Nederlanden aan 't Ryk. V. 306, 308, 309, 311, 317. wordt Preſident van den geheimen Raad. V. 317. verdedigt zig wegens 't uitgeeven van een ſtreng Plakaat. V. 348. ſlaat eenige Nederlanders voor, om naar Trente te gaan. V. 363. zyn oordeel over den afſtand der Nederlanden. V. 427. hy wordt medehelper in de Abtdye van S. Baafs. VI. 7. Lid van den Raad van Staate. VI. 7, 40. zyn gezag. VI. 8, 46. hy wordt gemagtigd tot de Vredehandeling, in 1558. VI. 32. zoekt zig van zyn ampt te ontſlaan. VI. 71. dwarsboomt Oranje. VI. 97, 100. verſchilt met hem over Egmonds Berigtſchrift. VI. 104. krygt eene beroerte. VI. 106. wordt van 't Preſidentſchap in den geheimen Raad ontſlaagen. VI. 121. geraadpleegd op 't ſtuk der Inquiſitie. VI. 137. keurt zeker Vertoog van Holland af. VI. 153. houdt de Landvoogdes op binnen-Bruſſel. VI. 190. zoekt den Koning tot gemaatigdheid te beweegen. VI. 265. wordt voor den opſteller der Crimineele Ordonnantien gehouden. VI. 293. raakt in geſchil met Alva over den tienden penning. VI. 294, 297, 334, 337. zyn moedig antwoord. VI. 337. hy ontwerpt eene algemeene Vergiffenis. VI. 317. hy ſterft. VII. 146
Vigos. Spaanſche Zilvervloot aldaar vernield. XVII. 171
Vikaris (Pauſelyke). Raadpleegingen in Holland om 'er een onder de Roomſchgezinden toe te laaten. XIX. 84 enz.
Viktor Amadeus de II, Hertog van Savoje. verlaat de zyde van Frankryk. XVI. 119. treedt in 't Groot-Verbond. XVI. 123, 129.

120. zoekt onderſtand by de Staaten. XVI. 120, 158. zyne Krygsverrigtingen. XVI. 158, 199. hy ſluit heimelyk met Frankryk. XVI. 323 enz. gaat tot de Bondgenooten over. XVII. 204, 223, 322. wordt *Koning van Sicilie.* XVIII. 7. de Staaten weigeren hem in 't bezit van dit Ryk te handhaaven. XVIII. 25. hy treedt in 't Viervoudig Verbond. XVIII. 186. neemt den naam van *Koning van Sardinie* aan. XVIII. 187

Villa Hermoſa (*Hertog van*) wordt Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XIV. 371. XV. 52

Ville (*Abt de la*), Franſche Gezant in den Haage, ſlaat het houden eener Byeenkomſt voor, XX. 14. geeft den Staaten kennis van het oogmerk zyns Meesters om hunnen bodem aan te taſten. XX. 56. doet eene nadere Verklaaring. XX. 161. wordt beantwoord. XX. 162

Ville (*Joris van Lalaing, Heer van*), verzekert zig van Valenchyn voor de Staaten. VII. 125. wordt Overſte van Friesland en Groningerland, by voorraad. VII. 127. wordt aldaar, en over Drente, Twente en Lingen, vaſte Stadhouder. VII. 165. doet Boſſus knegten vertrekken uit Friesland. VII. 165. wordt Graaf van Rennenberg. VII. 238. Zie *Rennenberg.*

Villers (*Jan de*), *Heer van l'Isle Adam*, ſtuit de Kennemers, voor Hoorn. III. 473. zyne magt. III. 474

Villers (*Jan van Montigni, Heer van*), by Daalhem gevangen. VI. 270. ter dood gebragt. VI. 277. byzonderheid hem betreffende. VI. 278

Villers (*Jooſt de Zoete, Heer van*), neemt den Heer van Selles gevangen. VII. 318. zyne Krygsbedryven, in 1581. VII. 376. hy wordt Stadhouder van Utrecht. VIII. 10. raakt met Taſſis in gevegt. VIII. 74. wordt gevangen. VIII. 75. raakt los. VIII. 305. ſpyzigt Rynberk. VIII. 305

Villers (*Pieter de*), Predikant, maant Willem den I. af van den handel met Engeland. VII. 83. ſchryft de Verdediging van den Prinſe tegen den Spaanſchen Ban. VII. 348. brengt den toeleg van Anjou op Antwerpen uit. VII. 476

Vindex (*Kajus Julius*) verwekt eenen opſtand in Gallie. I. 100. die gedempt wordt. I. 101

Vindoniſſa, Legerplaats in Zwitſerland. I. 154 *Aant.*

Viſch of *Viſſchers* (*Jan*), Baljuw van Ingelmonſter, te Gend gevat. VII. 178. opgehangen. VII. 233

Viſch (*Gerard Jakobszoon*), Vroedſchap te Rotterdam, door de ſchuttery bewaard. XIV. 115

Viſſchery. Zie Haringviſſchery.

Viſſer (*Adolf*) in bezending naar Zeeland. XVIII. 244

Visvliet (*Omar van*), Kiesheer te Middelburg, gemagtigd tot de Byeenkomſt te Antwerpen. XIX. 228

Vitelli (*Chiappin*). Veldmaarſchalk onder Alva. VI. 241. trekt op tegen Graave Lodewyk. VI. 280. bemagtigt Woudrichem, Leerdam en Asperen. VI. 474. zyn dood. VII. 75

VITELLIUS (AULUS) aan den Neder-Ryn tot Keizer verklaard. I. 104. de Batavische hulpbenden vallen hem toe. I. 104. hy beoorloogt en overwint Othos Leger. I. 106, 111. by verzendt de Batavieren naar hun Vaderland. I. 113. beveelt het doen eener werving onder de Batavieren. I. 118. verlieft den Slag by Kremona. I. 138

Viten. Zie *Futten.*

Vivien (*Nikolaas*), Penfionaris van Dordrecht, in bezending naar Zeeland op 't ſtuk der *Harmonie.* XIII. 335. neemt de Vergadering van Holland waar. XIV. 54

VLAANDEREN. Oorſprong der oorlogen tuſſchen Vlaanderen en Holland. II. 154, 175. Vrouw Petronelle ſtaat, vergeefs, naar dit Graafſchap voor haaren Zoon, Dirk den VI. II. 217. die van Vlaanderen vallen in Walcheren. II. 277. worden verdreeven. II. 279. vallen wederom in Walcheren. II. 317. in Schouwen. II. 323. voeren, op nieuws, oorlog tegen Holland. II. 388. vallen in Walcheren. II. 392. worden geſlaagen. II. 393. doen een' nieuwen inval. III. 48, 99. worden verjaagd. III. 49, 101. worden van Holland, Zeeland en de Stad Utrecht meeſter. III. 160, 161, 164. raaken alles wederom kwyt. III. 165, 168, 179. einde van den twiſt tuſſchen Vlaanderen en Holland. IV. 208. Vlaanderen wil Maximiliaan niet voor Voogd erkennen. IV. 231. binnenlandſche oorlog in Vlaanderen. IV. 232, 240. Verdrag. IV. 241, 259. Grensſcheiding aldaar geregeld. XIII. 137, 373

VLAANDEREN (STAATSCH) wordt, in 1747, veroverd door de Franſchen. XX. 60, 104. oorzaaken van deszelfs zwakheid. XX. 63

VLAARDINGEN, Stede en Landſtreek in Holland. II. 159, 165. overmeeſterd. II. 159. Vlaardinger engte. II. 159. Scheepsſtryd voor Vlaardingen. II. 161. de Vlaamingen worden 'er uit verjaagd. III. 166. opſchudding in 1653. XII. 281. de plaats zoekt als een beſlooten Stad aangemerkt te worden. XX. 409

Vlagge (Regt der). handeling hierover met de Engelſchen, in 1672. XIII. 472-476. met de Franſchen, in 1681. XV. 71

Vlak (*Rommert*), zyn ſchip vliegt in de lugt, by Tabago. XIV. 444

Vlak (*Roemer*) ſterft aan eene wonde. XVII. 198

Vleugels. wat men 'er door verſtondt. I. 126 *Aant.*

VLIELAND geplonderd door Billy. VII. 75

Vlierbop (*Ellerd*) helpt Briele inneemen. VI. 345

Vliet (*Gerard van Woerden van*) om hulp aangezogt tot het inneemen van Amſterdam. VII. 187

Vliet (Jonkheer *Jan van Woerden van*), gemagtigd tot het bewind in 't Noorderkwartier. VI. 395. wordt Burgemeeſter van Haarlem. VI. 412. gevangen gezet. VI. 432. ontſnapt. VI. 433. wordt Lid van den Landraad. VII. 23

VLISSINGEN, WESTKAPELLE en DOM-

DOMBURG (de *Heerlykheid van*) aan den Heere van Veere geſchonken. IV. 86
VLISSINGEN verraſt door die van Sluis. IV. 235. wordt, nevens Veere, tot een Markgraafſchap verheeven. V. 428. toeleg van Willem den I. op deeze Stad. VI. 325. Alva zoekt 'er zig van te verzekeren. VI. 350. zy verjaagt haare bezetting en kieſt 's Prinſen zyde. VI. 350. 't aangevangen Slot aldaar geſlegt. VI. 353. in 1574, met verſcheiden voorregten beſchonken. VI. 463. aanſlag op deeze Stad mislukt. VII. 376. Oranje koopt de Heerlykheid deezer Stad. VII. 381. zy wordt met Engelſch Krygsvolk bezet. VIII. 92, 97, 98. IX. 175. Maurits wordt aldaar ingehuldigd. VIII. 271. toeleg op de Stad, in 1601. IX. 102. zy wordt ontledigd van Engelſche bezetting. X. 104. aanſlag op de Stad, in 1636. XI. 237. verſchil over 't beſtellen der Wet aldaar, na de dood van Willem den II. XII. 147. XIII. 99. verandering der Regeeringe, in 1672. XIV. 218. de Prins van Oranje wordt aldaar voor Stadhouder verklaard, in 1747. XX. 71. aankomſt van Engelſch Krygsvolk voor de Stad. XX. 80
Vloot (zogenaamde *onverwinnelyke*), in Spanje uitgeruſt. VIII. 283. ſteekt in zee. VIII. 285. raakt ſlaags met de Engelſchen. VIII. 286. keert naar huis. VIII. 287. lydt zwaare ſchade, door ſtorm. VIII. 287
Vloot (Smirnſche)*, in 1664, aangetaſt door de Engelſchen. XIII. 126. nog eens, in 1672. XIV. 13. onderzoek, of zulks met de BredaſcheVrede ſtreedt. XIV. 14. aanſlag op dezelve. XVI. 151
Vloot (Spaanſche) komt aan te Kadix. XVIII. 416. handeling over de belaſting op het zilver met dezelve aangebragt. XVIII. 448, 453. die eindelyk geregeld wordt. XVIII. 508
Vloots of *Vlotinus* (*Pieter*), Sekretaris van Amſterdam, naar Deenemarke gezonden. VI. 238
Vlugtelingen (Franſche). Verklaaring ten hunnen voordeele. XVII. 348
Voet (*Gerardus*), wegens Gelderland, gemagtigd tot de opdragt der Heerſchappye aan Frankryk. VIII. 55
Voetiaanen en *Coccejaanen*. Oorſprong van derzelver geſchillen. XIII. 54-57, 62. de eerſten komen in meer agting na 't jaar 1672. XIV. 445. hunne verſchillen door de Staaten bemiddeld, in 1694. XVI. 275
Voetſpoeling, in Zeeland geoefend. VI. 355. XI. 162
Vogelenzang, Graaflyk Lusthuis door Floris den V. geſtigt. III. 85
Vogelzangk (*Pieter*), Penſionaris van Amſterdam, in gezantſchap naar Zweeden en Deenemarke. XII. 477
Vokula (*Dillius*) trekt op tegen Civilis. I. 134. legert zig te Gelduba. I. 135. wordt, hier, overvallen. I. 141. overvalt Civilis. I. 143. ontzet Vetera. I. 144
VOLKMARUS, Biſſchop van Utrecht, hitſt de Friezen op tegen

gen Graave Arnoud. II. 129
Volkplanting van Trajaan, hier te Lande. I. 190
VOLLENHOVE (Slot te) geſtigt. II. 265. belegerd. III. 195. verlaaten. III. 196. ingenomen door Sonoi. VII. 364
Volmar (*Jakob*) heeft de hand in eene muitery te Leiden. VIII. 259. wordt onthalsd. VIII. 261
Vondel (*Jooſt van den*) maakt een vers op 't ſtigten der Remonſtrantſche Kerke te Amſterdam. XI. 87. wat hierover te doen viel. XI. 87. hy ſterft. XV. 40
Voogd (*Leonard de*), trekt in bezending naar Schotland. VIII. 293. Raadsheer in den Hoogen Raade, afgezonden om Amſterdam tot het Beſtand over te haalen. IX. 429. wordt gemagtigd tot de verandering der Regeeringe te Alkmaar. X. 22
Voogd (*Nikolaas de*) komt in bezending te Utrecht. X. 223. wordt tot Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot aangeſteld. X. 288, 340
Voogdyſchap over den jongen Prinſe van Oranje Willem den III. Verſchillen, deswege, onder zyne naaſtbeſtaanden vereffend. XII. 138-144. de Prinſes Weduwe zoekt hulp in de Voogdyſchap by de Staaten van Holland. XII. 443
Voorhout (*Willem van*) ſneuvelt te Schagen. II. 262
VOORNE (*Heerlykheid van*). Gelegenheid derzelve. II. 238. zy wordt aan Jan van Beijeren opgedraagen. III. 325. aan Frank van Borſelen. III. 514. aan Karel, Graave van Charolois. III. 515. byzonderheden, wegens deeze Heerlykheid. III. 515. men zoekt haar de gemeene Laſten onder Holland te doen opbrengen. V. 248, 285
VOORNE (LAND VAN) wil als een Geweſt op zig zelf aangemerkt zyn. VII. 264, 433. wordt, nevens Briele, verklaard tot Holland te behooren. XIV. 306
Voorne (*Floris van*). II. 259
Voorne (*Gerard van*) onthalsd. IV. 230
Voorne (*Hugo van*). II. 259, 295, 300, 304
Voorne (*Magteld van*) ondersteunt Willem den V, tegen zyne Moeder. III. 282. Zie *Hugo van Voorne*.
Voornerſchans, bemagtigd door de Franſchen. XIV. 35
Voorſchooten, Legerſtede des Graaven van Loon. III. 318
Vorſtius (*Conradus*), in Arminius plaats, tot Hoogleeraar te Leiden beroepen. X. 20. geſchorſt. X. 54. zyne Leer wordt veroordeeld. X. 326
Vos (*Jakob*) wordt, om 't ſchryven van zeker boekje, gebannen. VII. 493, 494
Vos (*Paulus*) wordt Lid van den Landraad, in 1575. VII. 23
Vosbergen (*Gaspar van*), Baljuw van Zierikzee. Zyn looze handel met de Spaanſchen. VII. 73, 99. hy ontvlugt hun. VII. 100. zyn geſprek met Oranje over den koop van Veere en Vliſſingen. VII. 384. hy wordt gemagtigd om met Leiceſter te handelen. VIII. 175. wegens zyn bedryf in 't Prinsdom van Oranje beſchuldigd. X. 426. in gezantſchap naar Frankryk. XI. 62,

62. naar Duitſchland. XI. 178
Vesmaar (*Jakob*) bevordert de aanſtelling van Willem den III. te Rotterdam. XIV. 78
Voſſe (*Andries de*), Penſionaris van Enkhuizen. XIV. 338
Voſſius (*Gerardus Joannes*) wordt van 't Regentſchap van 't Staaten-Kollegie verlaaten. X. 388. wordt Profeſſor der Hiſtorien in de doorlugtige Schoole te Amſterdam. XI. 89
Vrede is noodig voor Holland. V. 118
Vrede van Atrecht van 1435. III. 522. van Conflans, in 1465. IV. 85. van Peronne, in 1468. IV. 105. van Frankfort, in 1489. IV. 259. van Kameryk, in 1508 en 1529. IV. 358, 503. van Crespi, in 1544. V. 272. van Paſſau, in 1552. V. 366. van Chateau in Cambreſis, in 1558. VI. 34. van Vervins, in 1598. VIII. 499. van Munſter, in 1648. XI. 458. van Londen, in 1654. XII. 317. Pyreneeſche van 1659. XII. 475. Olivaſche van 1660. XII. 481. Koppenhaagſche, van 't zelfde jaar. XII. 482. met Portugal van 1661. XIII. 16-18. met den Biſſchop van Munſter van 1666. XIII. 202. Bredaſche van 1667. XIII. 265-267. Akenſche van 1668. XIII. 329. Weſtmunſterſche van 1674. XIV. 299. Keulſche van 1674, met den Biſſchop van Munſter en den Keurvorſt van Keulen. XIV. 304, 305. Nieuwmeegſche van 1678. XIV. 490 enz. XV. 19. met Algiers van 1679. XV. 24. Ryswykſche van 1697. XVI. 406 enz. *zie* Vierde *punt* der Ryswykſche Vrede. Karlowitſche Vrede van 1699. XVII. 17. Travendalſche van 1700. XVII. 43. Utrechtſche van 1713. XVII. 504 enz. met Algiers, Tunis en Tripoli, in 1713. XVIII. 9. van Radſtad en Baden, in 1714. XVIII. 14, 16. met Spanje van 1714. XVIII. 20. Paſſarowitſche van 1718. XVIII. 172. met Algiers van 1726. XVIII. 391. vernieuwd, in 1731. XIX. 65. van Weenen van 1738. XIX. 240. van Breslau van 1742. XIX. 339. van Abo van 1743. XIX. 417. van Dresden van 1745. XIX. 513. van Aken van 1748. XX. 244
Vredehandeling (heimelyke) van 1705 en vervolgens. XVII. 289-294, 314, 315, 326. zy wordt openbaar. XVII. 334 enz.
Vredehandeling te Aken. XX. 179. Gevolmagtigden op dezelve. XX. 179. zwaarigheden in de handeling. XX. 181. de voorafgaande punten tot de Vrede worden getekend. XX. 182. inhoud derzelven. XX. 184. geheim punt. XX. 186. verklaaring der Gevolmagtigden van Groot-Britanje en de Staaten. XX. 187. byzonderheid in 't ſtellen der voorafgaande punten. XX. 191. vervolg der handelinge. XX. 240. zwaarigheden in het Franſch Ontwerp. XX. 242. de Vrede wordt getekend. XX. 244. Proteſten daar tegen. XX. 251. aanmerkingen. XX. 258
Vredehandeling te Breda, in 1667. XIII. 245. Gevolmagtigden der Staaten. XIII. 245. hun laſt. XIII. 245. handeling over 't behouden der wederzydſche be-

bezittingen. XIII. 247. over eene duisterheid in 't Verbond van 1662. XIII. 249. over de brieven van Schaverhaaling. XIII. 250. over de Engelsche Akte tot voortzetting van den Koophandel. XIII. 251. over de handhaaving der Vrede. XIII. 252. Wapenschorsing voorgeslaagen. XIII. 253. afgeweezen. XIII. 254. handeling tusschen de Zweedschen en Staatschen. XIII. 254. misverstand wegens 't aanneemen van zekeren voorslag. XIII. 255. aanvang der openbaare handelingen. XIII. 257. voortgang derzelven. XIII. 263. de Vrede wordt geslooten. XIII. 265

Vredehandeling te Breda, in 1746 beslooten. XX. 27. opening derzelve. XX. 47. stremming. XX. 48. gedrag der Engelschen op dezelve. XX. 50. ontwerp van eene algemeene Vrede, aldaar gemaakt. XX. 53. vergeleeken met de Vrede van Aken. XX. 259. verslag van 't gehandelde aldaar. XX 83. zy wordt afgebroken. XX. 102

Vredehandeling te Geertruidenberg, in 1710. Voorbereidsels daartoe. XVII. 350. voorslag van Frankryk. XVII. 352. verschil over den zelven. XVII. 355. handeling met de Franschen. XVII. 356-362. raadpleegingen daarover in den Haage. XVII. 362-364. nadere voorslag van Frankryk. XVII. 364, 367. handeling over denzelven. XVII. 365-372. zy wordt afgebroken. XVII. 372. de Staaten verdedigen zig deswege. XVII. 372-382

Vredehandeling met Kromwel, Last der Gemagtigden tot dezelve. XII. 258. uitvoering van den zelven. XII. 261. voorslag der Engelschen. XII. 262. hun eisch van vergoeding. XII. 263. de Gemagtigden handelen bedekt voor elkanderen. XII. 279, 280. nieuwe last aan dezelven. XII. 308. de Engelschen ontwerpen een Verdrag. XII. 310. twist over het zelve. XII. 311. de Staaten bewilligen 'er in onder voorwaarde. XII. 315. de Vrede wordt geslooten. XII. 317. handeling over de uitsluiting van den Prinse van Oranje door Holland alleen. XII. 320-324. zy geschiedt. XII. 324. zy lekt uit. XII. 326. Zie *Uitsluiting*. de Vrede wordt afgekondigd. XII. 330. aanmerkingen op dezelve. XII. 331

Vredehandeling te Keulen, in 1673. XIV. 242, 244, 253. handeling over eene Wapenschorsing. XIV. 243, 244, 247-251. Instructie voor de Gevolmagtigden. XIV. 252. voorslag der Zweedschen. XIV. 254. Antwoord der Staatschen. XIV. 256. door Zeeland afgekeurd. XIV. 257. nader voorslag der Zweedschen. XIV. 258. de handeling wordt gerekt. XIV. 264. afgebroken. XIV. 301

Vredehandeling te Munster beschreeven. XI. 397 enz. titels en rang der Gevolmagtigden geregeld. XI. 397. Fredrik Henrik stremt het vertrek der Gevolmagtigden van den Staat. XI. 398, 399. schets van de belangen der handelende Mogendheden, als Spanje. XI. 400. de Ver-

Vereenigde Gewesten. XI. 402. de Keizer. XI. 406. Beijeren. XI. 408. Saxen. XI. 408. Frankryk. XI. 408. Zweeden. XI. 408. de Paltsgraaf Karel Lodewyk. XI. 409. Heſſen-Kaſſel. XI. 409. middelaars op de handeling. XI. 410. voorbereidſels tot dezelve. XI. 411. de Staatſche Gevolmagtigden komen te Munſter. XI. 412. verneemen dat Frankryk en Spanje afzonderlyk handelen. XI. 413. verſlag van Pauw en de Knuit. XI. 415-418. handeling over een Beſtand. XI. 419. de Staatſchen verontſchuldigen zig wegens afzonderlyke handeling met de Spaanſchen. XI. 419-425. zy komen genoegzaam overeen met dezelven. XI. 444-446. zoeken Frankryk en Spanje te bevredigen. XI. 446. tekenen 't ontwerp der Vrede. XI. 451. de Spaanſchen loopen te rug. XI. 454. de Staatſchen noodzaaken hen te ſtaan. XI. 454. de Franſchen ſtremmen het tekenen der Vrede tuſſchen Spanje en de Staaten. XI. 455. 't geſchiedt eindelyk. XI. 457. inhoud van het Verdrag. XI. 458-475, byzondere Verdragen met het Huis van Oranje. XI. 475-478. verſchil wegens dezelven. XI. 488. de Staatſchen doen verſlag van 't ſluiten der Vrede. XI. 478. misnoegen van 't Franſche Hof. XI. 479, 485. Zeeland en Utrecht weigeren de Vrede te bekragtigen. XI. 457, 483-485, 489. Utrecht laat zig overhaalen. XI. 488, 490. de Vrede wordt afgekondigd. XI. 491, 494. Zeeland neemtze eindelyk aan. XI. 493. ſchets van 't gene 'er verder geſloo-

ten werdt te Munſter en te Osnabrugge. XI. 495, 500

Vredehandeling te Nieuwmegen. Voorbereidſels tot dezelve. XIV. 368, 384. inzigten op de voorwaarden. XIV. 385. verſchil over de Paspoorten. XIV. 387. de handeling wordt opgeſchort. XIV. 388. voortgezet. XIV. 401, 423. inzigten der oorloogende Mogendheden. XIV. 403-406. handeling der Franſchen. XIV. 406-411, 415-418. verſchil over den onzydigen grond buiten Nieuwmegen. XIV. 411. over den titel en rang der Gevolmagtigden. XIV. 413. orde op de openbaare ruſt. XIV. 413. onderzoek der Volmagten. XIV. 424. wederzydſche eiſchen. XIV. 436-439. de Franſchen handelen met de Staatſchen over eene afzonderlyke Vrede. XIV. 460-462. zy rekken de handeling over de algemeene. XIV. 467. hun voorſlag van de Voorwaarden der Vrede. XIV. 476. Wapenſchorſing. XIV. 480, 481. de Staatſchen arbeiden tot Vrede. XIV. 482. de Vrede wordt byna hoopeloos. XIV. 482. de hoop tot Vrede herleeft. XIV. 486. bedektheid der Franſchen. XIV. 487-490. uitſlag der handelinge. XIV. 490 enz.

Vredehandeling te Peronne, in 1558. VI. 29. te Breda, in 1575. VII. 31-53. te Keulen, in 1579. VII. 277-285, 310-316. met den Aartshertoge Albertus, in 1598 afgeweezen. IX. 11. ſchriften voor en tegen de Vredehandeling met Spanje. IX. 178-180. drie gevoelens over dezelve. IX. 239, 251, 283

Vre-

Vredehandeling te Ryswyk. Eerſte aanleiding tot dezelve. XVI. 255, 272, 300-306, 320, 341-347. men beſluit 'er toe. XVI. 344, 345 de handelplaats wordt vaſtgeſteld. XVI. 347. gelegenheid derzelve. XVI. 348 ſchets van de inzigten en belangen van Frankryk. XVI. 350, 367. van den Keizer en 't Ryk: XVI. 352. van Spanje. XVI. 355. van Groot-Britanje. XVI. 355. van de Staaten. XVI. 357. van Zweeden. XVI. 358. regeling van het uiterlyke der handelinge. XVI. 359. Opening der Byeenkomſten. XVI. 360. Eiſchen der Duitſchen. XVI. 362. der Spaanſchen. XVI. 364. der Staatſchen. XVI. 364. Aanmerkingen op de eiſchen. XVI. 364. verſcheiden Ontwerpen van Vrede. XVI. 381-384, 389. aanmerkingen op dat der Franſchen. XVI. 385-390. de Franſchen zoeken afzonderlyk te ſluiten. XVI. 390. doen een naderen voorſlag. XVI. 392-395. de Keizerſchen zoeken het ſluiten te doen verwylen. XVI. 401. de Vrede wordt getekend. XVI. 406 enz. 418 enz. *Proteſtatien* tegen dezelve. XVI. 427. Aanmerkingen op dezelve. XVI. 436 enz.

Vredehandeling met Spanje en de Aartshertogen van den jaare 1608. Wederzydſche Gemagtigden tot dezelve. IX. 320, 321. onderzoek der Volmagten. IX. 321. men handelt eerſt van Vrede. IX. 322. de Vryheid der Vereenigde Nederlanden wordt erkend. IX. 323, 325. de titel der Aartshertogen betwiſt. IX. 323. geſchillen over den Indiſchen handel. IX. 326-334, 335, 342. de Staaten zoeken de onderhandelingen af te breeken. IX. 335. de Spaanſchen leveren hunne punten over. IX. 337. hunne inzigten op 't ſtuk van den Godsdienſt. IX. 338. punten der Staatſchen. IX. 341, 349. verſchil over den Koophandel in de Nederlanden. IX. 341, 342. over de grensſcheiding. IX. 344. over de geleigelden, wiſſeling van Plaatſen en herlevering van goederen. IX. 347. de Spaanſchen eiſchen, voor 't laatſt, afſtand van de Indiſche Vaart, en vrye oefening van den Roomſchen Godsdienſt. IX. 357. de handeling wordt afgebroken. IX. 359. *Zie* Beſtand

Vredehandeling met de Spaanſchen van 1629. XI. 106. van 1632 en 1633. XI. 158, 167-174. van 1635. XI. 213-216. aanleiding tot de Munſterſche Vredehandeling. XI. 357-362, 395. *Zie* Vredehandeling te Munſter.

Vredehandeling te Utrecht vaſtgeſteld. XVII. 423. Gevolmagtigden tot dezelve. XVII. 427. inzigten en belangen op dezelve, van Frankryk. XVII. 428. van Groot-Britanje. XVII. 430. van de Staaten. XVII. 433. opening der Byeenkomſte. XVII. 440. 't Ontwerp der Franſchen wordt verklaard. XVII. 442. misnoegen daarover. XVII. 445. handeling over 't beantwoorden derzelve. XVII. 447. eiſchen der Keizerſchen. XVII. 448. der Engelſchen. XVII. 448.

448. der Portugeeſchen. XVII. 449. der Pruiſſiſchen. XVII. 450. der Savooiſchen. XVII. 450. der Staatſchen. XVII. 451. Aanmerkingen op alle de eiſchen. XVII. 453. misnoegen der Keizerſchen. XVII. 454. de handeling verſlaauwt. XVII. 455. de Engelſchen dreigen afzonderlyk te zullen ſluiten. XVII. 470. wapenſchorſing. XVII. 483, 489. twiſt over de Barriere der Staaten. XVII. 485. over Doornik. XVII. 487. over de Plaatſen, die Frankryk zou moeten afſtaan. XVII. 501. over de Lyſt der Regten. XVII. 702. de Vrede wordt geſlooten. XVII. 504, 515. afgekondigd. XVII. 515. Proteſten tegen 't gehandelde. XVII. 519. beſluit van 't verhaal der handelinge. XVII. 521. de Vredehandeling tuſſchen den Keizer en Frankryk wordt afgebroken. XVIII. 4. hervat. XVIII. 13. Vredehandeling tuſſchen Spanje en Savoje. XVIII. 7. tuſſchen Spanje en de Staaten. XVIII. 16-22. tuſſchen Spanje en Portugal. XVIII. 22

Vredehandeling te Weſtmunſter met Karel den II. XIV. 293. de Staaten ſchryven hem. XIV. 294. zyn antwoord. XIV. 296. wederantwoord der Staaten. XIV. 297. uitſlag der handelinge. XIV. 299

Vredeland (*Henrik*), Lutherſch' Predikant te Woerden, wordt de Stad ontzeid. VII. 333

Vredenburg ('t Slot) te Utrecht geſtigt. IV. 495

Vreeland ('t Slot te) geſtigt. II. 398. belegerd. III. 12. aan Gysbrecht van Amſtel verpand. III. 14. hem ontweldigd. III. 36. aan Willem den III. verpand. III. 224. den Biſſchop van Utrecht wederom afgeſtaan. III. 287. twiſt hierover beſlegt. III. 305, 308

Vreemdelingen, met eenige beſpaaling, van 't bekleeden van Ampten in Holland uitgeſlooten. V. 383, 405, 428. uit de Regeering te weeren. VI. 51, 100

Vreeswyk. Zie *Vaart*.

Vroedſchappen der Steden, oudtyds, geen bepaald getal. II. 33. wanneer vaſte Kollegien geworden. III. 363. in welke Steden, zy zig zelven kiezen mogten; onder den Aartshertoge Filips, en tot hoe lang. IV. 295, 296, 297, 349. ſomtyds gedreigd te veranderen. IV. 454. meenbedingt, dat zulks, alleen op den gewoonen tyd, geſchiede. V. 418

Vroezen (*Adriaan*), Vroedſchap te Rotterdam, verdagt by 't gemeen. XIV. 77. legt zyn ampt neder. XIV. 78. wordt door de ſchutters vaſtgehouden. XIV. 115. aan zyne Hoogheid gezonden. XIV. 193. wederom in de Regeering geſteld. XVII. 135

Vroone ('t Dorp) heeft Keuren van Willem den II. gehad. II. 401. 't wordt verbrand. III. 107

Vrooneſtein (*Adriaan de Waal van*), tekent het verbond der Edelen. VI. 126

Vrouw (ſterke) uit Zeeland. III. 205

Vrouw, in mans gewaad, volgt den kryg. IX. 115

Vryhergen (*Kornelis van*), Reſident te Bruſſel. zyne handeling

ling aldaar. XIV. 127
Vrybergen (*Martinus van*), der Staaten Gezant aan 't Engelſche Hof. XVII. 121, 279, 381
Vrybergen (*Theodorus van*) neemt Brouwershaven in. XIII. 413
Vrye-Metſelaars. Genootſchap derzelven in Holland geſtoord en verbooden. XIX. 167
VRYEN (LAND VAN DE) treedt in Utrechtſche Unie. VII. 266. verzoent zig gedeeltelyk met Filips den II. VII. 507
Vrygeleibrieven. Verſchil over 't verleenen derzelven tuſſchen den Admiraal en de Staaten. V. 140, 163, 194
Vryheid, ſterk begeerd van de oude Ingezetenen deezer Landen. I. 444. II. 214, 222, 223. III. 335, 337. IV. 63, 66
Vrywilligen. welke Krygsknegten de Romeinen hierdoor verſtonden. I. 194 *Aant.*
Vuuren langs de ſtranden in oorlogstyd. V. 293
Vyg (*Adriaan*), Overſte van Gorinchem, verlieſt Gunterſtein. VI. 424

W.

Waal (*Frank de*) bevordert de openbaare Preeke. VI. 165
Waal (*Joan de*), Burgemeeſter van Haarlem, door Willem den II. in hegtenis genomen. XII. 90. op Loeveſtein gezet. XII. 92. geſlaakt, mids zig onthoudende van de Regeeringe. XII. 109. herſteld in zyne waardigheid. XII. 127, 194
Waaſten. Zie *Warneton*.
Waardgelders aangenomen, in 1587. VIII. 204. in 1596. VIII. 432. in 1617. X. 161, 166, 169. oorzaaken hiervan. X. 161. afgedankt te Utrecht. X. 232. en in Holland. X. 235, 236. honderd vendels beſlooten aan te neemen, in Holland, in 1747. XX. 120. afgedankt. XX. 334
Waayen (*Joannes van der*), Predikant te Middelburg, wordt Zeeland ontzeid. XIV. 449. arbeid om het goed verſtand tuſſchen de Prinſen van Oranje en Naſſau te herſtellen. XV. 424
Wabbens (*Sebaſtiaan*), Burgemeeſter van Appingadam, begunſtigt de onderneeming van Graave Lodewyk. VI. 278
WAGENINGEN bemagtigd door Hertoge Karel van Gelder. IV. 340. belegerd door Filips van Bourgondie. IV. 341. verlaaten. IV. 343, 348. neemt vrye hoede van de Franſchen, in 1672. XIV. 39. opſchudding aldaar. XVII. 246, 300 enz.
Wageſchotten tot geſchenk gegeven. V. 104
Wagtendonk bemagtigd door Graave Lodewyk, in 1600. IX. 72. verlooren en herwonnen, in 1603. IX. 157. verlooren, in 1605. IX. 195
Wakkene-Kapelle (*Adolf van Bourgondie, Heer van*), onderneemt eene landing in Frankryk. VI. 27. krygt bevel om Rammekens te bezetten. VI. 224. en om voor Walcheren te zorgen. VI. 330. wordt kwalyk bejegend te Vliſſingen. VI. 351. ſneuvelt voor Middelburg. VI. 440. heeft 's Konings Perſoon in de Staaten van Zeeland vertoond. VIII. 457

WALCHEREN. ongeoorloofde Huwelyken aldaar. II. 45. Hemming krygt bewind in dit Eiland. II. 49. ook, meent men, Heriold. II. 59. Eggard is 'er Graaf. II. 53. de Deenen doen 'er eenen inval. II. 53, 58. ook de Vlaamingen. II. 277, 279, 317. III. 99. aanslag der verbonden' Edelen op dit Eiland, mislukt. VI. 172, 223. bekommering aldaar voor eene landing der Watergeuzen. VI. 424
Waldek (*George Fredrik, Prins van*), wordt Veldmaarschalk. XVI. II. zyne Krygsbedryven. XVI. 104-109, 148, 149. hy sterft. XVI. 202. zyne bekwaamheid. XVI. 244
Waldek (*Prins van*) wordt Generaal in Staatschen dienst, in 1745. XX. 6. in 1747. XX. 64. verlaat dien, en keert naar Duitschland. XX. 107. de Koning van Pruissen klaagt over hem. XX. 108
Waldenzen in Provence ter dood gebragt. V. 282. in Piemont ondersteund, door de Staaten. XII. 430-432. verdraagen zig met den Hertoge van Savoje. XII. 432. de Staaten schryven, in hun voordeel, aan den Hertoge. XIII. 51
Waldenfinger (de Kolonel) gesteld, om Oranje te bespieden. VI. 208
Walen (*Joan*), Advokaat te Dordrecht, om oproerigheid gebannen. XI. 443
WALGER de *Fries*, Zoon van Graave Gerolf, wordt naar Frankryk gezonden. II. 90. doodt Hertog Everard. II. 95. wordt Graaf van Teisterbant. II 96. tekent het Bons Verdrag. II. 106
Walpole (*Horatio*). zyne handeling in den Haage. XVIII. 60
Walraven, Bastaard van Brederode, gevangen en gepynigd. IV. 131. ontsnapt. IX. 134
Walraven van Meurs wordt tot Bisschop van Utrecht verkooren. III 498. naar Munster verplaatst. IV. 35
Walsingham (*François*), Geheimschryver van Koninginne Elizabet, handelt met Graave Lodewyk. VI. 331
Walstein (*Hertog van*) of *Fridland*. zyne Krygsbedryven in Duitschland. XI. 19, 193. hy wordt omgebragt. XI. 194
Walvisschen hier te Lande gestrand, in 1598 en in 1617. IX. 37, 158
Walvischvangst. beginsels derzelve. X. 67, 159. op- en ondergang der Noordsche Maatschappye. X. 68, 69, 70, 71
Wandaalen, door Stiliko opgehitst, vallen in Gallie. I. 269, 270, 271
Wapenhuis van Septimius Severus, hier te Lande. I. 194
Wapenschorsing, in 1607, met Spanje geslooten, voor agt maanden. IX. 248. nader verklaard. IX. 270. verlengd. IX. 291, 342, 346, 325. stilzwygende van 1647. XI. 451
Warendorp (*Gerrit Harmens*), om oproerigheid, te Groningen, onthalsd. XIII. 69
Warfusé (*René van Renesse, Graaf van*), handelt heimelyk over 't verwekken van eenen opstand tegen Filips den IV. XI. 149, 160. zyn bedryf te Luik. XII. 48

Warmenbuizen. moeite aldaar met een' Predikant. X. 55
Warmond (Jakob van Duivenvoorde, Heer van), handelt heimelyk met Oranje, in 1571. VI. 328. wordt Admiraal en raakt ſlaags met de Spaanſche Vloote. VIII. 286. zyn togt naar Spanje. VIII. 439, 476. hy handelt in Engeland. VIII. 494. ſlaat Spinola. IX. 178. in 't Lid der Edelen beſchreeven. X. 282
Warners. oude en laatere wooningen van dit Volk. I. 313, 314. gevegt in hun Land. I. 316. zy worden door Childebert verdelgd. I. 327
Warneton verovert door de Franſchen, in 1744. XIX. 454
Warnsfeld. Gevegt by dit Dorp. VIII. 136
Warwik (Richard, Graaf van), ſtoot Eduard den IV. van den Engelſchen Troon. IV. 108, 113. kruiſt op de Hollandſche en Zeeuwſche ſchepen. IV. 110. wordt verjaagd. IV. 111. ſneuvelt. IV. 117
Warwyk (Wybrand van). zyne verrigtingen in Ooſtindie. IX. 300
Wasda ('t Woud) aan Graave Dirk geſchonken. II. 73. waar men het zoeken moet. II. 74
Waſſenaer (Dirk van). III. 41, 152
Waſſenaer (Filips van). II. 295, 300. helpt Willem den I. in 't bewind van Holland. II. 302
Waſſenaer (Filips van) III. 60, 204
Waſſenaer (Filips van), Burggraaf van Leiden. III. 331. verbindt zig met Utrecht en Amersfoort. III. 437. wordt ontzet van 't Burggraafſchap. III. 442
Waſſenaer (Filips van), *Heer van Voorburg*, wordt Bevelhebber van Hoorn. IV. 218
Waſſenaer (Fredrik Henrik, Baron van), *Heer der Katwyken*, door zyne Hoogheid naar Rotterdam gezonden. XX. 132. gevolmagtigd tot de Vredehandeling te Aken. XX. 179. tot de verandering der Regeeringe in de Hollandſche Steden. XX. 301, 302, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313
Waſſenaer (Jakob van) ſneuvelt. III. 17
Waſſenaer (Jakob van), *Heer van Obdam*, in gezantſchap naar 't Noorden. X. 48
Waſſenaer (Jakob van), *Heer van Obdam*, wegens Holland, in bezending naar Gelderland en Overyſſel. XII. 130. en naar Zeeland. XII. 188. wordt beſchuldigd en verdedigd. XII. 239. wordt gemagtigd tot het ſtillen van een oproer te Enkhuizen. XII. 288. wordt Luitenant-Admiraal. XII. 436. voert 's Lands Vloot voor Dantzig. XII. 438. keert 'er mede naar 't Vaderland. XII. 439. koopt de Heerlykheid van Waſſenaer. XII. 455. geleidt een Esquader naar Portugal. XII. 455. bemagtigt vyftien Suikerſchepen. XII. 466. zeilt naar de Zond tot ontzet van Koppenhagen. XII. 467. raakt ſlaags met de Zweedſche Vloote. XII. 468. overwintert in Deenemarke. XII. 469. doet de Zweedſche Vloot wyken van voor Koppenhagen. XII. 478. keert te rug naar 't Vaderland. XII. 480. wordt *Luitenant-Admiraal-Generaal.* XIII. 140. loopt in zee. XIII.

XIII. 144. ſneuvelt. XIII. 145. eenigen zyner Onderbevelhebberen worden, wegens pligtverzuim, geſtraft. XIII. 147, 148
Waſſenaer (Jakob van), Heer van Obdam, in 't Lid der Edelen beſchreeven. XIII. 227. in buitengewoon gezantſchap gezonden naar Frankryk. XIII. 424. in gezantſchap naar Engeland. XV. 303. naar Frankryk. XVI. 109. Zie voorts op *Obdam (Jakob van Waſſenaer, Heer van)*.
Waſſenaer (Jakob, Baron van), in de Ridderſchap van Holland beſchreeven. XVIII. 297
Waſſenaer (Jan en *Filips van)* woonen den togt tegen Gend by. IV. 38
Waſſenaer (Jan, Heer van) door de Gelderſchen gevangen. IV. 375. ſneuvelt in Friesland. IV. 443, 444
Waſſenaer (Joan Henrik, Heer van Obdam en) wordt Groot-Zegelbewaarder. XIX. 224. in bezending naar Dordrecht. XIX. 360
Waſſenaer (Karel Lodewyk, Baron van), Baljuw van den Haage, ſtilt een oproer aldaar. XX. 91, 92, 93. zyn voorſlag omtrent de Poſteryen. XX. 126
Waſſenaer (Unico Willem, Graaf van) benoemt tot het Gezantſchap aan den Koning van Frankryk. XIX. 452. zyne handeling aan 't Franſche Hof. XIX. 454, 456 enz. by den Keurvorſt van Keulen. XIX. 490. hy keert wederom naar 't Franſche Hof. XX. 21. zyne handeling aldaar. XX. 22-28. en op de Byeenkomſt te Breda. XX. 47 enz. hy wordt, deswege, bedankt. XX. 104
Waſſenboven (Gilain Zegers van) woont de openbaare Preeke by. VI. 167. weigert den nieuwen eed. VI. 213
Waſſenboven (Jan Zegers van) bevordert de tekening van 't Verbond der Edelen. VI. 127. woont de openbaare Preeke by. VI. 167
Waſteel (Pieter) wordt Raad nevens den Prinſe. VI 399
Waterdyk (Dismas van Bergen, Heer van), verdedigt Geertruidenberg. VIII. 375
Watergeuzen. Derzelver bedryven. VI. 308, 309, 322, 329. ongeregeldheid onder dezelven. VI. 327. zy verraſſen Monnikendam. VI. 329. worden genoodzaakt uit Engeland te vertrekken. VI 341. neemen den Briele in. VI. 342 344
Wateringen (Gerard van) Ridder. III. 31
Wateringen (Gerard van) door Willem den V. gedood. III. 292
Waterlanders ſpannen met de Kennemers en Weſtfriezen ſamen, tegens Floris den V. III. 10
Watervloed van 't jaar 839 II. 58. van 't jaar 1170. II. 263. van de jaaren 1286 en 1287. III. 43. van 't jaar 1324 III. 221. van 't jaar 1334. III. 228. van 't jaar 1421. III. 453. van 't jaar 1523. IV. 445. van 't jaar 1530. V. 13. van 't jaar 1532. V. 48. van 1570. VI. 323, 324 in 1624. X 486 in 1675 XIV. 377. in 1682. XV. 105. in 1686. XV. 335. in 1705. XVIII. 105. in 1717. XVIII. 167. in 1726. XVIII. 396. in 1740 en 1741. XIX. 329. in 1744. XIX. 474. in 1747. XX. 175. in 1751. XX. 383

Waveren (*Antoni Oetgens van*), Burgemeester van Amsterdam, afgezonden aan Prinse Willem den II. XII. 75. handelt te Lubek. XII. 277.
Waveren (*Gerard Bors van*), Burgemeester van Amsterdem, ontvangt Willem den III. XV. 145. zyne stoutmoedigheid. XV. 268
Waveren (*Kornelis Bors van*), Pensionaris van Amsterdam. XVI. 66, 75, 76, 78, 85, 86, 92
Webbes (*Thomas*) doet Buis vatten. VIII. 162
Wedde ('t Huis te) gewonnen, in 1568. VI. 272
Wederdoopers. *Zie* Herdoopers.
Weegschaal van Karletons Redevoering komt in 't licht. X. 182. wie 'er de Schryver van geweest zy. X. 189, 290
Weerd ('t Huis te) gewonnen, door Hohenlo. VII. 242. door de Groningers. XIV. 131
Weerd (*Sebald de*), op Ceilon omgebragt. IX. 198
Weesp. Tienden aldaar aan de Utrechtsche Kerke afgestaan. II. 265. door Bisschop Jan den IV. ingenomen. III. 286. nog eens door Bisschop Arnold. III. 307. door Karel van Gelder. IV. 354. neemt voldoening van den Prinse van Oranje, in 1577. VII. 134. de Wet wordt aldaar veranderd. VII. 299
Weevery van Wollen-stoffen, van ouds, vermaard in Gallie. I. 206. in Friesland. II. 8
Weeveryen wyken uit de Nederlanden, ter gelegenheid der vervolgingen onder Alva. VI. 292. 's Prinsen voorslag tot herstelling der zelven. XX. 410
Weezenbeeke (*Jakob van*) wordt Krygskommissaris in Holland. VI. 387
Wegen der oude Romeinen. I. 152 *Aant.* 191. in Westfriesland, door Floris den V. gemaakt. III. 45
Weibnum (Luitenant-Generaal *van*). zyne Krygsbedryven. XVI. 105. en dood. XVI. 166
Weimar (*Bernard, Hertog van*). zyne Krygsbedryven in Duitschland. XI. 63, 164, 194, 239, 275. hy sterft. XI. 286
Wel (de Schans en 't Slot te) verlooren. VIII. 129, 130
Welderen (*Bernard, Graaf van*), in gezantschap naar Engeland. XVIII. 441
Welland (*Godard van Tuil van Serooskerke, Heer van*), in bezending naar Friesland en Groningen. XVII. 209
Welsenes (*Emmanuel van*), Sekretaris te Rotterdam. XVI. 123
Welsing (*Izaak*), Remonstrantsch Predikant, raakt in hegtenis. X. 412. ontkomt. X. 412
Weltz, een Engelsche overlooper, door Leicester in dienst gehouden, VIII. 128
Wena (Jonkheer *Gerard Storm van*) voert 's Lands Vloot van S. Thomé naar 't Vaderland. IX. 61. sterft op de reize. IX. 61
Wendeldyk. overeenkomst wegens het leggen van zeven sluizen in den zelven. II. 360
Wensen (*Adriaan*) wordt Lid van den Hooge Raade, in 1581. VII. 451
Werden aan de Roer, door Koning Willem, bemagtigd. II. 383
Werf (*Pieter Adriaanszoon van der*),

der), Burgemeeſter van Leiden. zyne ruſtigheid. VI. 491
Werke (*Joan van de*), Penſionaris van Amſterdam, en daarna van Middelburg, naar Schotland gezonden. VIII. 294. handelt in Engeland. VIII. 494
Werving van zeſtienduizend man voorgeſlaagen door Willem den III. XV. 139. verſchil hierover onder de Leden van Holland. XV. 141. dit Geweſt beſluit 'er toe, by meerderheid van ſtemmen. XV. 177. Gelderland bewilligt 'er in. XV. 209. ook de meerderheid van Zeeland. XV. 210-217. Utrecht insgelyks. XV. 217. Friesland ſtemtze af. XV. 217. Stad en Lande insgelyks. XV. 218. Overyſſel draalt met beſluiten. XV. 218. de werving blyft agter. XV. 218. 's Prinſen oogmerk in het dringen op dezelve, volgens d'Avaux. XV. 422
WESTERGO. Zie OOSTERGO.
Weſterveen (*Abraham*) ſchryft tegen de Ooſtendeſche Maatſchappy. XVIII. 272
Weſtervoort. Schans en Sluis aldaar geſtigt. XIX. 327
Weſterwyk (*Adolf van*), Burgemeeſter van Goes, raakt in moeite. XVI. 203 enz. vonnis ten zynen laſte. XVI. 216, 224. by wordt vervoerd. XVI. 227. herſteld. XVI. 229. XVII. 150
Weſtfaling (*Adriaan*), Schout van Dordrecht, wordt gevangen. IV. 195. onthald. IV. 198
Weſtflingen of *Weſtfriesland* (het Graaffchap) aan de Utrechtſche Kerke gegeven. II. 172, 174
WESTFRANKRYK, daarna blooly *Frankryk* genaamd. II. 62
WESTFRIESLAND. aloude geſteldheid van het zelve. II. 129, 221. III. 15. wat 'er door verſtaan worde. VIII. 59 *Aant.* 321, 322. munt afzonderlyk. VIII. 322, 324
WESTFRIEZEN, door Dirk den II. overwonnen. II. 115. door Arnoud beoorloogd. II. 129. door Dirk den III. tot onderwerping gebragt. II. 133. ſtaan op tegen Dirk den VI. II. 220. die hen, over 't ys, overvalt. II. 221. zy verbinden zig met de Kennemers. II. 222. ſteeken 's Graaven Huizen in brand. II. 223. verdraagen zig. II. 223. vallen in Kennemerland. II. 236. Floris de III. verdraagt zig met hen. II. 240. zy bemagtigen Alkmaar. II. 260, 262. ſlaan Floris den III. II. 261. vallen in Akerſloot. II. 268. worden, door Vrouwe Aleid, geſlaagen. II. 276. ſtaan op tegen Koning Willem. II. 400. dooden hem. II. 402. vallen in Amſtelland. III. 11. ſtryden tegen de Hollanders, by Heilo. III. 15. by Schellinkhout. III. 18. onderwerpen zig aan Floris den V. III. 43. daarna aan Jan den I. III. 97, 98, 106, 132. verliezen hunne Voorregten. III. 476. worden 'er in herſteld. IV. 54. verbeurenze andermaal. IV. 285. en verkrygenze wederom. IV. 288
Weſt-Gothen vallen in Italie en Gallie. I. 270, 272. vedraagen zig met de Landen omtrent den Ryn. I. 300
WESTINDIE. Beginſels der Vaart derwaards. IX. 151. ontwerp tot de opregting eener Weſtindiſche Maatſchappye. IX. 226, 230.

230. verlof hiertoe. X. 306
Westindien (Spaansche). Staat des handels op dezelven, in 1738. XIX. 247
Westindische Maatschappy opgeregt in 1621. X. 429. zy ruft eene Vloot uit naar Brazil. X. 483. verovert deeze kust, grootendeels. XI. 117. stelt 'er orde op de Regeering. XI. 119. zendt 'er nieuwe Vlooten naar toe. XI 245, 285. verloop haarer zaaken aldaar. XII. 10-13, 381. zy verliest gantsch Brazil. XII. 383. bekomt 'er eenige vergoeding voor. XIII. 17, 379. haar verval en herstelling. XIII. 379-382. vernieuwing van haar oktroi. XVII. 47. XIX. 32. zy verkiest den Prins van Oranje tot Opper-Direkteur. XX. 334. deszelfs Representanten. XX. 334
Westkapelle. Willebrord predikt aldaar. I. 361
Westmunster. Verdrag aldaar geslooten, in 1598. VIII. 502. aanmerkingen over het zelve. VIII. 503
Wetten der Franken, de Salische en Ripuarische. I. 303 *Aant.* der Friezen. I. 445
Wezel neemt Spaansche bezetting in. IX. 32. wordt door den Kolonel van Dieden by verrassing bemagting. XI. 99. door Lodewyk den XIV. ingenomen. XIV. 27
Wezele (*Anthony van*), Advokaat-Fiskaal, in schimpschriften beschuldigd. XX. 218. door de Staaten en den Prins van Oranje beschermd. XX. 218
Wichard, Voogd van Gelder, helpt Bisschop Willem tegen Dirk den IV. II. 166, 167. wordt gevangen. II. 196
Wicquefort (*Abraham van*), Resident van Poolen en Lunenburg, houdt briefwisseling met Howard. XIV. 339. wordt verdagt by Willem den III. XIV. 379. raakt in hegtenis. XIV. 379. beweert dat Holland geen Regtsgebied over hem heeft. XIV. 380. wordt tot eene eeuwige gevangenis veroordeeld. XIV. 381. ontkomt uit de hegtenis. XIV. 381. sterft. XIV. 382
Widele of *Wyde Heele*. Mond der Maaze. III. 157
Wieringen gebrandschat, door Floris den III. II. 268. Zeeslag omtrent dit Eiland. III. 483. 't wordt, door Jan van Naaldwyk, bemagtigd. IV. 275. 't verzoent zig met Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 287. 't wordt door de Gelderschen gebrandschat. IV. 438
Wierts (*Joan*), Raad en Rekenmeester van Willem den III. wordt gemagtigd tot het veranderen der Regeeringe. XIV. 197, 198, 201
Wigbert, een Engelsche Monnik, predikt het Evangelie in Friesland. I. 356
Wilbrand, Bisschop van Paderborn, wordt Bisschop van Utrecht. II. 366
Wilde Geuzen verjaagd. VI. 266
Wildt (*Gideon de*) sluit een Verdrag met Salee. XII. 203. kruist in de Middellandsche zee. XII. 455
Wildt (*Hiob de*), Sekretaris der Admiraliteit te Amsterdam, bevordert de uitrusting der schepen tot den overtogt naar En-

geland. V. 425. komt in Engeland. XVI. 22
Wilfrid, Biſſchop van Jork. I. 349. wordt afgezet. I. 351. komt in Friesland. I. 352. predikt aldaar. I. 359. reiſt naar Rome. I. 354. wordt in zyn Bisdom herſteld. I. 354. ſterft. I. 354
Wilhelmus Procurator. Berigt wegens zyne Kronyk. II. 327 *Aant.*
Wilkes (*Thomas*), Raadsheer van Staate, wegens Engeland, belooft Reingoud te doen ſtraffen. VIII. 170. ſchryft ten nadeele van de Staaten. VIII. 201. dryft dat de Oppermagt hier by de Gemeente is. VIII. 208
WILLEBRORD, een Neder-Saxer van herkomſt, predikt het Evangelie in Friesland. I. 356, 357, 360, 364. wordt, door Pipyn, met eenige goederen, beſchonken. I. 358. ook naderhand door anderen. I. 372, 378. wordt door Sergius den I. tot Aarts-Biſſchop ingewyd. I. 360. komt te Weſtkapelle. I. 361. ſtigt eenige Kerken. I. 162. veſtigt zynen zetel te Utrecht. I. 371. ſterft. I. 378. zyn uiterſte wil. I. 378
Willekens (*Jakob*). zyn togt naar Brazil. X. 483. XI. 12. hy bemagtigt de Allerheiligen-baai. XI. 12
Willem de *Overwinnaar*, Koning van Engeland, helpt Dirk den V. aan 't Graafſchap van Holland. II. 187
Willem, Hertog van Gelder, trouwt met de Dogter van Hertoge Albrecht. III. 316. raakt in oorlog met Brabant, over 't bezit der Stad Graave. III 317. die aan Brabant komt. III. 319
Willem, Zoon van *Jan*, *Hertoge van Gulik*, geſchikt tot opvolger van Karel, in 't Hertogdom Gelder. V. 146. volgt zynen Vader in 't Hertogdom Gulik op. V. 212. maakt een Verbond met François den I. V. 212. beweert zyn regt op Gelder en Zutfen. V. 233. ſtaat het af aan Karel den V. V. 254, 255. maakt een Verbond van beſcherming met deezen. V. 261
WILLEM DE I., Zoon van Floris den III., helpt Akre winnen. II. 274. is oneenig met Dirk den VII. II. 276. wordt, door Vrouwe Aleid, geſlaagen. II. 278. verzoent zig met den Graave. II. 279. bekomt Friesland. II. 280. verjaagt Henrik de Kraan. II. 281. wordt gevangen. II. 283. ontvlugt. II. 283. trouwt. II. 284. neemt Biſſchop Dirk den II. gevangen. II. 289. wordt door de Edelen tot *Graaf* verheeven. II. 301. laat Ada naar Texel, en voorts naar Engeland brengen. II. 305. wykt naar Zeeland. II. 313. wordt van daar verjaagd. II. 317. keert derwaards weder. II. 318. komt met een Leger in Holland. II. 319. bemagtigt Asperen. II. 329. verdraagt zig met Biſſchop Dirk. II. 321. ook met Graave Lodewyk. II. 324. wordt in de Ryks Leenen beveſtigd. II. 335. verbindt zig met Engeland. II. 333. wordt in Vlaanderen gevangen. II. 336. doet een' togt naar Engeland. II. 338. gaat op de Kruisvaart naar Egipte. II. 340, 341. helpt Damiate bemagtigen. II. 348. ſterft. II. 352. Keuren, door hem, aan Middelburg ge-

geven. II. 352
WILLEM DE II. wordt Graaf van Holland, onder Voogdye. II. 376. zyne Voogden helpen Kleef tegen Keulen. II. 377. hy wordt tot *Roomſch-Koning* verkooren. II. 381, 382. hy bemagtigt Werden en Aken. II. 383, 385. wordt Ridder geſlaagen en gekroond. II. 386. belegert Keizerswaard. II. 386. trouwt. II. 387. keert naar Holland. II. 387. raakt in oorlog met Vlaanderen. II. 391. zyne benden ſlaan de Vlaamingen by Weſtkapelle. II. 393. hy maakt Vrede met Vlaanderen. II. 396. wordt door den Paus ontbooden, om Keizer gekroond te worden. II. 396. komt te Utrecht in lyfsgevaar. II. 399. ſtigt het Slot Toorenburg. II. 400. trekt op tegen de Weſtfriezen. II. 401. ſneuvelt, by Hoogtwoude, in 't ys. II. 402. vryheden aan eenige Steden, door hem, verleend. II. 401, 403, 405. gebouwen, door hem geſtigt. II. 405. gebedeboek, hem toegeſchreeven. II. 406. zyn Lyk gevonden. III. 19
WILLEM DE III. komt in 't bewind. III. 150. doet eene landing in Vlaanderen. III. 153. wordt by Veere geſlaagen. III. 155. andermaal, in eenen Scheepsſtryd in 't Gouwe. III. 160. wint Schoonhoven. III. 166. zeilt van Schiedam tot ontzet van Zierikzee. III. 172. behaalt de overwinning op de Vlaamingen. III. 176. brengt Zeeland tot onderwerping. III. 178. wordt *Graaf van Holland*. III. 181. trouwt. III. 182. beſlist een' twiſt tuſſchen de Edelen en Steden. III. 183. ſluit een Beſtand met Vlaanderen. III. 188. houdt geduurig ſteekſpelen. III. 187. handelt met Engeland. III. 187. beoorloogt den Graave van Vlaanderen. III. 189. doet eenen inval in dit Graafſchap. III. 200. verdraagt zig met Graave Lodewyk. III. 202. jaagt de Landzaaten op veele koſten. III. 204. beneemt den Kennemeren hunne Voorregten. III. 208. zyn verſchil met Dordrecht. III. 208. Huwelyken zyner Dogteren. III. 206, 210, 214. hy wikkelt zig in den twiſt tuſſchen Keizer Lodewyk en den Paus. III. 216. verkrygt groot gezag in 't Stigt. III. 220. pandt Vreêland. III. 222. zoekt Friesland te bemagtigen. III. 224. 't gelukt. III. 226. draagt Zeeland zynen Zoon Willem op. III. 229. handelt met Engeland, over een Verbond tegen Frankryk. III. 230. ſterft. III. 232. zyn aanzien en aart. III. 233. waarom hy *de Goede* bygenaamd zy. III. 235. in wat zin, Ryks Stedehouder genoemd. III. 241
WILLEM DE IV. wordt, by 't leeven zyns Vaders, Graaf van Zeeland. III. 229. daarna, Graaf van Holland. III. 237. ſluit een Verbond met Engeland. III. 237. neemt deel in den Kryg tuſſchen Frankryk en Engeland. III. 239. geeft eene Handveſt aan Amſterdam. III. 250. of hy een' togt naar Spanje gedaan hebbe. III. 248. hy trekt naar Pruiſſen. III. 252. belegert Utrecht. III. 257. breekt het beleg op. III. 258.

258. zyn togt tegen de Friezen. III. 258. hy sneuvelt in een gevegt by Staveren. III. 259. zyn Lyk wordt vervoerd. III. 338. hy heeft het splitsen der Leenen in gebruik gebragt. III. 261
WILLEM DE V. komt herwaards. III. 271. raakt in oorlog met den Bisschop van Utrecht. III. 272. krygt de nederlaag. III. 274. Vrouw Margareet draagt hem de Landen op. III. 275. ontzet hem wederom van de Regeering. III. 276. hy doet zig op nieuws inhuldigen. III. 277. raakt in oorlog met zyne Moeder. III. 279. verbindt zig met veele Edelen en Steden. III. 280. overwint zyne Moeder. III. 282. verzoent zig met haar. III. 283. trouwt. III. 282. beoorloogt de Stigtschen, op nieuws. III. 283. maakt vrede met dezelven. III. 287. bekomt Heusden. III. 288, 290. reist naar Engeland. III. 290. wordt krankzinnig. III. 291, 292, 309. sterft. III. 320
WILLEM DE VI. woont, nog jong, 't beleg van Damme by. III. 315. bewerkt den moord van Aleid van Poelgeest. III. 322. vlugt op 't Slot te Altena. III. 324. wykt naar 's Hertogenbosch, en voorts naar Frankryk. III. 326, 327. verzoent zig met Hertoge Albrecht. III. 330. steekt over naar Friesland, en helpt de Friezen overwinnen. III. 332. bedwingt hen andermaal. III. 339. zyn derde togt derwaards. III. 341. hy sluit een bestand met hen. III. 342. beoorloogt den Heer van Arkel. III. 347. verbindt zig met de Stad Utrecht. III. 348. belegert Gorinchem. III. 351. sluit een Verdrag met die van Arkel. III. 352. wordt *Graaf*. III. 364. doet een' inval in 't Land van Arkel. III. 371. belegert Hagestein en Everstein. III. 372. sluit een Bestand met Arkel. III. 374. wordt Heer van Arkel. III. 376. raakt met Gelder in oorlog. III. 377. maakt bestand. III. 379. helpt de Luikenaars bedwingen. III. 381. zyn verschil met Brabant. III. 383. hy vereffent den twist tusschen den Abt en Heer van Egmond. III. 385. hervat den oorlog met Gelder. III. 387. maakt vrede. III. 388. ontdekt een verraad tegen zyne Regeeringe. III. 389. stilt de opschuddingen te Utrecht. III. 395. Huwelyk zyner Dogter. III. 398. hy trekt naar Engeland. III. 404. naar Frankryk. III. 406. doet zyne Dogter tot zyne Opvolgster aanneemen. III. 408. sterft. III. 411. zyne kinderen. III. 412
Willem, Zoon van Willem den I. wordt Voogd van Willem den II. II. 377
Willem de I., Bisschop van Utrecht, doet Heirvaart tegen Floris den I. beschryven. II. 166. 't Leger wordt geslaagen. II. 168. hy bekomt gunstige Giftbrieven van Henrik den IV. II. 171. trekt naar 't Heilige Land. II. 177. draagt Holland aan Godefrid van Lotharingen op. II. 180. ontzet Alkmaar. II. 181. begint een Slot te Yselmonde te stigten. II. 183. yvert tegen Paus Gregoor den VII. II. 184, 185. sterft. II. 185

Wil-

Willem de II., Biſſchop van Utrecht, is gebeeten op Floris den V. III. 75. ſtookt de Weſtfriezen tegen Jan den I. op. III. 97. bemagtigt het Muider Slot. III. 97. zyn ongelukkige togt naar Waterland. III. 108. hy maakt vrede met Jan den I. III. 111. verbreektze wederom. III. 113. valt in de Landen van Amſtel en Woerden. III. 151. ſneuvelt. III. 152

Willem van Enkevoort, Kardinaal, wordt Biſſchop van Utrecht. V. 131. ſterft. V. 131

Willem van Croi, Heer van Chievres en Aarſchot, wordt algemeene Landvoogd. IV. 331. bezorgt de opvoeding van Karel den V. IV. 338

Willem van Lalaing, Heer van Binguicourt, wordt Stadhouder van Holland en Zeeland. III. 548. IV. 4. begunſtigt de Hoekſchen. IV. 4. wordt afgezet. IV. 9

Willem van Nassau, in 't gemeen Willem de I., Zoon van Willem, Graave van Naſſau, erft het Prinsdom Oranje. V. 270. zoekt in 't bezit van het zelve te geraaken. V. 327. trouwt de Erfdogter des Graaven van Buuren. V. 326. wordt, om 't weigeren van 't Haardſtedegeld, in regten betrokken. V. 376. bezorgt de verſterking van Charlemont en Philippeville. V. 416. valt in Pikardye. V. 417. brengt de Keizerlyke kroon naar Duitſchland. V. 436. wordt Ridder van 't Gulden Vlies. VI. 6. Lid van den Raad van Staate. VI. 7, 40. men ontlaſt hem van zyn aandeel in 's Konings beden. VI. 12, 25. hy dient in den kryg tegen Frankryk. VI. 14. handelt over de Vrede. VI. 31. treedt in 't bezit van zyn Prinsdom Oranje. VI. 34. trekt, als gyzelaar, naar Frankryk. VI. 35. ontdekt 's Konings toeleg tegen de Ketters. VI. 35. zyne Gemaalin, Anna van Buuren, ſterft. VI. 39. hy zoekt de Hertogin van Lotharingen tot Landvoogdesſe te bevorderen. VI. 39. wordt *Stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht*. VI. 41. aanzien van zyn geſlagt. VI. 43. hy belydt den Roomſch-Katholyken Godsdienſt. VI. 44, 74, 105. krygt eene der veertien benden van *Ordonnantiën* onder zyn bevel. VI. 45, 57. arbeidt tot bevordering van 't vertrek der Spaanſche knegten. VI. 48, 58, 59. loopt by Filips in 't oog. VI. 49. is misnoegd over de opregting der nieuwe Bisdommen. VI. 67. trouwt met Anna van Saxen. VI. 69. verbindt zig met eenigen tegen Granvelle. VI. 69, 86. voorkomt de ondersteuning des Konings van Frankryk tegen de Hugenooten. VI. 74. houdt afzonderlyke byeenkomſten met eenige Grooten. VI. 76. ſchryft aan den Koning tegen Granvelle. VI. 78, 84. maakt aanhang, om Granvelle den voet te ligten. VI. 80, 86. blyft uit den Raad van Staate. VI. 82, neemt 'er, op 's Konings bevel, wederom plaats in. VI. 89, 95. zyn toeleg op Vryheid van Godsdienſt. VI. 96, 100, 105, 204. hy zoekt eenige luiden in den geheimen Raad te brengen. VI. 97, 101. ſtemt voor eene bezending naar Spanje. VI. 103. zyn inzigt hiermee.

mede. VI. 106. hy is t'onvrede over 's Konings ſtrengheid. VI. 109, 112, 118, 120. maakt zwaarigheid in 't uitvoeren der Plakaaten. VI. 120, 131, 138. of, en hoe ver hy deel hadt aan 't Verbond en aan 't Verzoekſchrift der Edelen. VI. 121, 126, 133. 134. hy maakt de Landvoogdes bevreesd voor 't groot getal der Onroomſchen. VI. 130. hy verlaat het Hof. VI. 131. houdt eene Byeenkomſt te Breda. VI. 132. komt wederom ten Hove. VI. 137. ſtelt orde op de preeke te Antwerpen. VI. 163, 173. ontvangt vleijende brieven van den Koning. VI. 173. ſpreekt met de Edelen, te S. Truyen. VI. 175. wordt door de Landvoogdeſſe beſchuldigd by den Koning. VI. 190, 193. ſtraft de Beeldſtorming, te Antwerpen. VI. 192. geeft de Brieven van Alava in 't licht. VI. 195. houdt eene Dagvaart, te Dendermonde. VI. 196. men nodigt hem naar Holland. VI. 198. hy weigert een geſchenk van de Staaten van dit Geweſt. VI. 199. ſtelt orde op de Preeke te Utrecht. VI. 200. houdt eene Dagvaart der Staaten, te Schoonhoven. VI. 201. ſluit een Verding met de Onroomſchen, te Amſterdam. VI. 203. te Leiden. VI. 203. ſchryft over den Staat des Lands. VI. 204. wordt oneenig met Egmond. VI. 208. krygt, in ſchyn, bevel over eenige nieuw geworven manſchap. VI. 208. begint op zyne veiligheid verdagt te zyn. VI. 209. weigert den nieuwen eed. VI. 212. heeft een' aanſlag op Walcheren voor. VI. 223. wordt te Antwerpen zwaarlyk gedreigd. VI. 226. begeeft zig ten Lande uit en naar Duitſchland. VI. 227, 228. Holland verſtrekt hem eenige penningen. VI. 228. hy wordt openlyk ingedaagd. VI. 257. verantwoordt zig, ſchriftelyk. VI. 259. verzamelt geld en krygsvolk. VI. 266. zyn toeleg. VI. 268. een deel zyns volks wordt geſlaagen, by Daalhem. VI. 270. hy zendt Graaf Lodewyk naar Friesland. VI. 271. blyk van zyne verandering van Godsdienſt. VI. 271. vonnis tegen hem. VI. 276. zyn aanſlag op Alkmaar en Hoorn. VI. 281. hy geeft reden van 't aanneemen der wapenen. VI. 282. hy komt te velde. VI. 285. bemagtigt eenige Plaatſen, in 't Luxemburgſche. VI. 286. trekt over de Maaze. VI. 287. zoekt Alva, vergeefs, tot ſlaan uit te lokken. VI. 288. heeft geld gebrek. VI. 289. trekt naar Frankryk. VI. 289. dankt zyn Leger af. VI. 290. keert naar Duitſchland. VI. 291. Buis komt hem ſpreeken. VI. 306. hy geeft beſtellingen ter zee uit. VI. 308, 321, 322. onderzoek over de wettigheid zyner laſtbrieven. VI. 310. hy handelt heimelyk om eenige Steden te winnen. VI. 311, 319. zoekt hulp in 't Duitſche Ryk. VI. 319. zyne ſchepen te Embden in beſlag genomen. VI. 324. ongeregeldheid op zyne Vloote. VI. 327. hy handelt in 't Noorden. VI. 330. en met Frankryk en Engeland. VI 330, 331. genoegt zig kwalyk aan 't inneemen van

den

den Briele. VI. 348. veele Zeeuwſche en Hollandſche Steden vallen hem toe. VI. 350, 353, 355, 363, 364, 366, 367, 380, 381. Gelderland, Overyſſel, 't Stigt en Friesland ook voor een gedeelte. VI. 368, 369. hy zendt Aldegonde op eene Dagvaart te Dordrecht. VI. 377. zoekt tot beſchermer van alle de Nederlanden aangenomen te worden. VI. 378. ſtaat de openbaare oefening van den Roomſchen en Hervormden Godsdienſt toe. VI. 379. brengt wederom een Leger op de been. VI. 384. heeft op nieuws geld gebrek. VI. 384. trekt op en bemagtigt Roermonde. VI. 385. kan den moedwil van 't krygsvolk, naauwlyks, beteugelen. VI. 385. ſtelt orde op de Regeering van Holland. VI. 386, 387. trekt wederom over de Maaze. VI. 387. bemagtigt eenige Steden in Brabant. VI. 388. vermoeden van een toeleg op zyn leeven. VI. 389. hy poogt, vergeefs, Bergen te ontzetten. VI. 390. breekt op en dankt zyn Leger af. VI. 390. komt in Holland. VI. 396. woont eene Dagvaart te Haarlem by. VI. 396. regt een nieuw Geregtshof op. VI. 397. geeft verſcheiden' Ordonnantien uit. VI. 397. zyn groot gezag. VI. 398. VII. 3, 12, 94. Raad nevens hem geſteld. VI. 398. Gelderland, Friesland en Overyſſel vallen hem af. VI. 400. hy verandert de Wet te Haarlem. VI. 412. zendt Lumei af tot ontzet deezer Stad. VI. 415. ook, zyns ondanks, ander volk. VI. 425, 426. 't graauw verbrandt zyn beeldtenis te Utrecht. VI. 433. hy neemt Lumei en Entes in hegtenis. VI. 434. Boſſu zoekt hem in handen te krygen. VI. 436. men klaagt by hem over Sonois Krygsvolk. VI. 437. hy zendt bezetting naar Alkmaar. VI. 440. zyn ruſtig antwoord op de klagten van Sonoi. VI. 446. hy neemt Middelburg in, by verdrag. VI. 461. beſchenkt Vliſſingen, Veere en Arnemuiden met verſcheiden' Voorregten. VI. 462. zyn toeleg op Antwerpen mislukt. VI. 464. zyne handeling met Engeland en met Frankryk. VI. 466. met de Spaanſchen. VI. 478, 480, 481. hy ſtort in eene zwaare ziekte. VI. 486. wordt herſteld. VI. 487. bevordert het ontzet van Leiden. VI. 488. verſtelt 'er de Wet. VI. 497. regt 'er eene Hooge School op. VI. 498. bevredigt de Staaten van 't Noorderkwartier met Sonoi. VII. 7, 10. vordert dat men hem van 't bewind ontſla. VII. 11. de Staaten draagen hem de opperſte magt op, geduurende den oorlog. VII. 12, 16, 18, 21, 94. VIII. 109. hy beſchuldigt hen. VII. 14. zy voegen hem een' lyfwagt toe. VII. 13. zyn toeleg op Antwerpen mislukt, andermaal. VII. 14. hy zoekt den Landraad te doen afſchaffen. VII. 19, 23. handelt met Boſſu. VII. 27. waarſchuwt de Staaten tegen de Vredehandeling. VII. 28. handelt met de Spaanſchen. VII. 41. trouwt, voor de derde reize, met Charlotte van Bourbon. VII. 67. begeeft zig naar Walcheren. VII. 69. ziet

ziet naar uitheemſche hulp uit. VII. 78, 81. handelt met Engeland. VII. 82, 83. met Frankryk. VII. 87. doet een' wanhoopigen voorſlag. VII. 88. ſchept wederom moed. VII. 91. ſluit een Verbond van Vereeniging tuſſchen Holland en Zeeland. VII. 93. vordert zwaare ſommen van de Staaten. VII. 13, 96. poogt, vergeefs, Zierikzee te ontzetten. VII 99. ſchryft aan de overheerde Nederlanden. VII. 104. onderſteunt Vlaanderen, met Krygsvolk. VII. 107. bevordert de Gendſche Vredehandeling. VII. 109. bedingt, by dezelve, eenige voordeelen. VII. 115, 116. legt toe op 't geheel bemagtigen van Holland, Zeeland en 't Stigt. VII. 119. vermaant de Staaten tegen den handel met Don Jan. VII. 127, 129. zoekt de Spaanſchgezinde Steden om te zetten. VII. 132. Muiden en Weesp neemen voldoening van hem. VII. 133, 134. ook Haarlem. VII. 134. hy vermaant Utrecht tot verdrag VII. 136. 't welk, eerlang, getroffen wordt. VII. 160. Schoonhoven, Nieuwpoort, Thoolen en Goes neemen voldoening van hem. VII. 137, 138. zyne wedde wordt verhoogd. VII. 139. hy weigert te treeden in 't verdrag met Don Jan. VII. 144, 148, 149 wordt beſchuldigd van een' aanſlag op deezen. VII. 145. door belofte van byzondere voordeelen, aangezogt, tot verdrag met hem. VII. 149. hy onderſchept Don Jans brieven. VII. 154. hy ontzet Antwerpen. VII. 156. komt in Holland. VII. 159. genegenheid der Gemeente te hemwaards. VII. 159. hy vertrekt naar Utrecht. VII. 159. 't Stigt ontvangt voldoening van hem. VII. 160. hy verraſt Breda. VII. 162. de algemeene Staaten nodigen hem naar Brabant. VII. 167, 168. hy vertrekt derwaards. VII. 170. wordt *Ruwaard* van Brabant. VII. 171. verwelkomt den Aartshertog Matthias. VII. 175. Ryhove begeert zyne bewilliging om oproer in Gend te verwekken. VII. 177. hy toont zig misnoegd over 't gebeurde aldaar. VII. 179, 180. wordt Stedehouder van den Aartshertoge. VII. 183. handelt met Amſterdam. VII. 185, 187, 189. bevordert den kryg tegen Don Jan. VII. 195. bezorgt den Doopsgezinden vryheid van geweeten. VII. 211. Dathenus vaart tegen hem uit. VII. 218. zyn voorſlag aan Don Jan. VII. 233. hy ſluit een Verdrag met die van Gend. VII. 236. wordt, wegens de dood van Boſſu, beſchuldigd. VII. 244. mistrouwt de Gendſche Bevrediging. VII. 247. bewerkt de Unie van Utrecht, heimelyk. VII. 248, 249. neemtze aan. VII. 267. poogt Maaſtricht te ontzetten. VII. 274. woont de Dagvaart te Antwerpen by. VII. 277, 278. verſtelt de Wet te Gend. VII. 290. loopt aldaar gevaar van geligt te worden. VII. 291. wyſt het Stadhouderſchap van Vlaanderen van de hand. VII. 295, 296. doet een ernſtig Vertoog aan de algemeene Staaten. VII. 308. ontwerpt een' ſtaat van oor-

oorloge. VII. 309. laſt, hem betreffende, op de Keulſche Vredehandeling. VII. 282, 285, 310, 314. zyn toeleg op Maaſtricht. VII. 319. hy komt wederom in Holland. VII. 323. legt toe om Rennenberg te ligten. VII. 324. ſtelt orde op de verzekering van Overyſſel. VII. 328. komt te Amſterdam. VII. 329. ban tegen hem uitgeſproken, op 's Konings naam. VII. 345. zyn lyfwagt wordt vermeerderd. VII. 348. hy verdedigt zig tegen den ban. VII. 348. wordt Stadhouder van Friesland. VII. 365. bekragtigt den afſtand van de voldoening aan Amſterdam. VII. 371. geeft een Plakaat tegen de Roomſchgezinden uit. VII. 372. koopt het Markgraafſchap van Veere en Vliſſingen. VII. 381-386. maakt zig by eenige Vorſten gehaat, door 't afzweeren van Filips den II. VII. 397. een zyner verſpiederen in Spanje ontdekt en geſtraft. VII. 420. hy klaagt over de Staaten. VII. 492. raadpleegingen op de opdragt der hooge Overheid van Holland en Zeeland, aan hem. VII. 425-428, 430-434. zyne heimelyke inzigten op den handel met Anjou. VII. 428 hy ontvangt den eed als hooge Overheid in Holland. VII. 435. in Zeeland en in 't Stigt hapert de opdragt. VII. 436. hy keurt Anjous *Renverſaalen* af. VII. 437. hy wordt door 't hoofd geſchooten. VII. 439. geneeſt. VII. 443, 444. verlieſt zyne derde Gemaalin. VII. 444. ontvangt een behoorlyk *Renverſaal* van Anjou. VII. 445. opent hem den ſtaat des Lands. VII. 447. ſtelt eenen Hoogen Raad in Holland in. VII. 450. loopt gevaar van een' kogel by Gend. VII. 457. aanſlag op zyn leeven. VII. 458. Anjou legt hem laagen. VII. 475, 477, 481. handelt met hem. VII. 482, 483, 485. 't Hertogdom van Brabant wordt den Prinſe aangeboden. VII. 484. zyne gedagten over den tegenwoordigen ſtaat der zaaken. VII. 484. hy legt een twiſt in Friesland by. VII. 494. ſtelt Graaf Willem Lodewyk tot zynen Stedehouder aldaar aan. VII. 495. trouwt met Louiſe van Coligni. VII. 499. wordt ſmaadelyk bejegent te Antwerpen. VII. 500. komt in Zeeland. VII. 500. ſtelt orde op de zaaken der zee. VII. 500, 501. handeling over de opdragt der Graaflykheid van Holland en Zeeland aan hem. VII. 511-518. ontwerp der voorwaarden hierop beraamd. VII. 519 enz Amſterdam en Gouda vinden 'er zwaarigheid in. VII. 524-528. verſcheiden' aanſlagen tegen den Prinſe. VII. 528. hy geeft raad tot behoudenis van Antwerpen. VIII. 14. laatſte toeleg op zyn leeven. VII. 529. hy wordt doorſchooten. VII. 531. bedenkelykheid over zyne laatſte woorden. VII. 532 *Aant.* zyne begraafenis. VII. 536. gedaante, aart, Gemaalinnen en kinderen. VII. 537. voorzorg der Staaten na zynen dood. VIII. 3. hy heeft grooter gezag gehad dan de Stadhouders na hem. XV. 271, 275

WILLEM DE II. Prins van Oranje, gebooren. XI. 44. *pillega-*

ven

ven hem geſchonken. XI. 44. hy wordt Generaal der Ruiterye. XI. 117. 't regt tot de opvolging in 't Stadhouderſchap wordt hem opgedraagen. XI. 139. hy trouwt met de Koningklyke Prinſeſſe van Engeland. XI. 297-301. geeft de eerſte proeven van dapperheid. XI. 337. ontvangt de Franſche Gevolmagtigden tot de Vredehandeling buiten den Haage. XI. 361. neigt tot het voortzetten des oorlogs. XI. 432. wordt Stadhouder, Kapiteinen Admiraal-Generaal. XI. 438-443. byzonderheden in zyne laſtbrieven, Briele en Voorne betreffende. XI. 441, 442. hy wil te velde. XI. 449. zendt eenig Krygsvolk naar de grenzen. XI. 450. Holland brengt te wege, dat het te rug ontbooden wordt. XI. 450, 451. hy verzekert zig van de Landen van Overmaaze, op het punt van het tekenen der Vrede. XI. 457. Verdragen, hem en zyn Huis betreffende, te Munſter geſlooten. XI. 475-478. verſchil hierover vereffend. XI. 488, 489. hy begunſtigt de zaaken van Karel den 1. XII. 9, 10. dringt op 't byſtaan van Luik. XII. 49. begeert dat de Staaten zig voor Frankryk en tegen Spanje verklaaren. XII. 52. raakt in onluſt met Holland en byzonderlyk met Amſterdam. XII. 53. ſtelt zig tegen Hollands gevoelen over de vermindering van 't Krygsvolk. XII. 62-65, 66, 67, 82. wordt gemagtigd om op de gemeene ruſt te voorzien. XII. 68. veranderde de Wet te Nieuwmegen. XII. 68. ſtelt zig aan 't hooft eener bezending naar de Hollandſche Steden. XII. 70-77. doet er verſlag van. XII. 77. klaagt over Amſterdam. XII. 77. doet den Vice-Admiraal de Witte in hegtenis neemen. XII. 83. ook zes Afgevaardigden ter Vergaderingen van Holland. XII. 89. poogt Amſterdam, door Krygsvolk, te overrompelen. XII. 92. zyne ſtoornis over 't mislukken van deezen toeleg. XII. 100. hy komt in 't Leger voor Amſterdam. XII 101. verdraagt zig met de Stad. XII. 104. verdedigt zyne handelwyze XII. 109, 192. ſchryvens der Geweſten aan hem. XII. 112. oordeel van Holland over dit zyn bedryf. XIII. 369. hy vertrekt naar de Veluwe, ter jagt. XII. 113. handelt met Frankryk. XII. 114-118. krygt de kinderpokjes. XII. 118. ſterft. XII, 118. verſchillende oordeelen over zynen dood. XII. 118-120. zyne afbeelding en uiterſte wil. XII. 120-122, 139. ſtaat des Lands na zyn overlyden. XII. 125, 126

WILLEM DE III. wordt geboo-ren. XII. 130. den Staaten aanbevolen. XII. 131, 171. verſchil over zyne Voogdyſchap vereffend. XII. 138-144. Holland verſchuift zyne aanſtelling tot Stadhouder. XII. 151, 152. Zeeland beſluit, in 1652, hem, tot de waardigheden zyns Vaders te voorſchikken. XII. 227. Holland kant zig tegen dit beſluit. XII. 227, 's Prinſen vrienden zoeken zyne bevordering, door 't verwekken van opſchudding. XII. 278, 280, 281. Zeeland beſluit

sluit hem, in 1653, tot Kapitein-Generaal voor te slaan. XII. 298. Holland belet, dat 'er op geraadpleegd wordt. XII. 299. hy bekomt de Ridderorde van den Kouseband. XII. 306. Kromwel vordert, dat hy, door Holland, van de waardigheden zyner voorzaaten worde uitgesloten. XII. 313, 320. 't geschiedt. XII. 324. woeleryen ten zynen behoeve. XII. 396, 398, 405. Zeelands voorslag omtrent zyne opvoeding. XII. 443. hy wordt, door Trigland, in den Godsdienst onderweezen. XII. 444. Holland wil, dat men hem den titel van *Zyne Hoogheid* niet zonder byvoegsel geeve. XII. 444. men arbeidt om hem te bevorderen. XIII. 34, 36-44, 151. de Akte van zyne uitsluiting wordt vernietigd. XIII. 35. voorslag om hem in gezantschap naar Engeland te zenden. XIII. 166. geroep om zyne bevordering. XIII. 176. handeling hierover, in Holland. XIII. 188-190, 191-192. men gaat hem voorby in 't begeeven der hooge krygsampten. XIII. 191. hy komt te Amsterdam en te Rotterdam. XIII. 192. de Staaten van Holland neemen hem aan tot een Kind van Staat. XIII. 197. verandert zyne hofhouding. XIII. 198. hy bezoekt 's Lands Vloote. XIII. 204. wordt Lid der Hervormde Kerke. XIII. 289. raadpleegingen om hem tot Kapitein-Generaal te bevorderen. XIII. 287 enz. 335, 414, 432-434, 445-453, 480-486. hy wordt eerste Edele van Zeeland. XIII. 337. krygt zitting in den Raad van Staate. XIII. 427. doet eene reis naar Engeland. XIII. 434. overleg om hem, of voor zyn leeven, of voor een' enkelen veldtogt, tot Kapitein-Generaal aan te stellen. XIII. 453-456. inzigten van Lodewyk den XIV. op zyne verheffing. XIII. 457-460. hy wordt tot Kapitein-Generaal aangesteld voor den aanstaanden veldtogt. XIII. 486. invloed van den twist over zyne verheffing op de zekerheid van den Staat. XIV. 4. hy bevordert de handeling met Keur-Brandenburg. XIV. 15. trekt met het Leger van den Yssel kant naar Utrecht. XIV. 33, 34. handelt met Karel den II. XIV. 43-46. zoekt vrye hoede van Frankryk te verkrygen. XIV. 60. zyne ontmoeting te Dordrecht. XIV. 73, 74. te Gouda. XIV. 79. hy wordt STADHOUDER en KAPITEIN-GENERAAL. XIV. 87, 88. schryft tot verontschuldiging der Regenten. XIV. 89. weigert aan 't hoofd eener bezendinge te zyn tot het stillen der beweeginge in de Steden. XIV. 90. verklaart Frankryks eischen voor onaannemelyk. XIV. 106, 126. de handeling wordt hem aanvertrouwd. XIV. 110. hy schryft naar Rotterdam. XIV. 116. handelt met de Engelschen. XIV. 118, 119. verwerpt hunne eischen. XIV. 125, 126. toont argwaan op de Groot. XIV. 125. schryft aan den Raadpensionaris de Wit. XIV. 139. ontraadt het vervolgen der handdaadigen aan den moord der Witten. XIV. 179. ver-

verfoeit dien moord. XIV. 180. pryſt den Raadpenſionaris. XIV. 185. wordt gemagtigd tot verandering der Regeeringe. XIV. 191. wil, volgens Burnet, geen *Souverain* van Holland zyn. XIV. 207. wordt in ſchotſchriften geſcholden. XIV. 215. beklaagt zig de verandering der Regeeringe. XIV. 219. zyne onderneeming op Naarden en Woerden. XIV. 225, 226. hy trekt voor Charleroi. XIV. 227. zyn laſt aan den Graave van Koningsmark. XIV. 230. hy doet Pain & Vin onthalzen. XIV. 237. verklaart zig tegen eene Wapenſchorſing. XIV. 247. verovert Naarden. XIV. 272. en Bon. XIV. 278. zyne waardigheden worden erfelyk verklaard in zyne mannelyke nakomelingſchap. XIV. 318. hy wordt van eene ſchuld van twee millioenen ontheeven. XIV. 317. tot trouwen geraaden. XIV. 316, 343. de Oostindiſche Maatſchappy legt hem een drie-endertigſte haarer uitdeelingen toe. XIV. 317. zyn gevoelen over de hereeniging der overheerde Geweſten. XIV. 319. hy regelt de Regeering, in 't Stigt. XIV. 327. in Gelderland. XIV. 329, 358. in Overyſſel. XIV. 329, 360. hy verlieſt den Slag van Senef. XIV. 330, 334 wint Graave. XIV. 333. en Huy. XIV. 334. vertrouwen der Bondgenooten op hem. XIV. 340. hy is verdagt in Engeland. XIV. 341, 379. de Souverainiteit van Gelderland wordt hem aangeboden. XIV. 345. hy raadpleegt 'er op met de andere Geweſten. XIV. 347. verklaart zig onverſchillig. XIV. 352. wyſt de aanbieding van de hand. XIV. 358. ſchryft ernſtig aan die van Zeeland. XIV. 361. Temples oordeel over dit werk. XIV. 366. de Staaten verbieden te zeggen of te ſchryven dat de Prins naar de Souverainiteit ſtaat. XIV. 366. hy krygt de Kinderpokjes. XIV. 370. verovert Binch. XIV. 372. belegert Maastricht vergeefs. XIV. 396, 397, 398, 418. de Franſchen zoeken hem, door aanbiedingen van byzondere voordeelen, te doen neigen tot vrede. XIV. 411. zyn ontwerp van dezelve. XIV. 344, 415, 416, 434. hy wordt in blaauwboekjes beſchimpt. XIV. 419. handelt met de Franſchen te Nieuwmegen. XIV. 420. ſpreekt met Temple. XIV. 421, 422, 425, 433. raakt ſlaags met de Franſchen, by Mont-Kaſſel XIV. 440. belegert Charleroi, vergeefs. XIV. 441. beſlift de onluſten te Middelburg, over 't beroepen van den Predikant Momma. XIV. 447-451. verſchilt met Stad en Lande op 't ſtuk der Patenten. XIV. 453. handhaaft zyn gezag over 't beſtellen der Wet te Deventer. XIV. 457. maakt een Reglement op de Regeering in Friesland. XIV. 458. doet een' keer naar Engeland. XIV. 464. trouwt met *Maria*, Dogter des Hertogs van Jork. XIV. 465, 466. argwaan over zyn Huwelyk. XIV. 468. hy komt met Karel den II. overeen, wegens een ontwerp van

vrede. XIV. 467. trekt te velde, in 1678. XIV. 485. raakt ſlaags by S. Denys op den vierden dag na 't ſluiten der Vrede. XIV. 493. zyn eiſchen ten laſte van Spanje. XV. 6 enz. hy dankt eenig volk, ter betaaling van Friesland en Stad en Lande ſtaande, af. XV. 25. verſchil hierover. XV. 25. hy beſlist den twiſt over't bewaaren der ſleutelen te Deventer. XV. 35. dringt op 't verſterken van Naarden. XV. 36. zyne Heerlykheden in 't Luxemburgſche worden verbeurd verklaard. XV. 58. zyne handeling in Duitſchland. XV. 59. in Engeland. XV. 60, 81. voorſlag om hem tot Regent aldaar aan te ſtellen. XV. 80. hy verklaart tot vrede met Frankryk te neigen. XV. 86, 92, 201. d'Avaux zoekt hem te winnen. XV. 98. men dreigt zyn Prinsdom Oranje, in Frankryk, verbeurd te zullen verklaaren. XV. 99. 't geſchiedt. XV. 100. hy dringt op 't onderſteunen der Spaanſchen. XV. 131. ſlaat eene werving van zeſtienduizend man voor. XV. 139. raakt hierover in geſchil met Amſterdam. XV. 143. ſtelt zig aan 't hoofd eener bezendinge derwaards. XV. 145. vertrekt misnoegd uit de Stad. XV. 147. verklaart zig heviglyk tegen dezelve. XV. 159. brengt een onderſchepten Brief van d'Avaux in de Vergadering van Holland. XV. 179. doet Hooft en Hop uit de Vergadering gaan. XV. 181. verwydering tuſſchen hem en Amſterdam. XV. 194. zyne kleinagting voor de andere Steden. XV. 196. zyn geſprek met den Brandenburgſchen Gezant. XV. 200, 205. hy dringt op bewilliging in de werving. XV. 210. doet 'er in Zeeland toe beſluiten. XV. 214-216. handeling over zyne belangen verſchooven. XV. 236, 243. hy wordt in het regt tot het Graafſchap Lingen beveſtigd. XV. 244. handelt met Monmouth. XV. 252. beſlist de onluſten te Gorinchem. XV. 256. maakt verandering in de Vroedſchap te Utrecht. XV. 258. raakt met Dordrecht in geſchil over de Nominatie der goede Luiden van Agten. XV. 259-279. en met Leiden, over de Nominatie van Schepenen. XV. 279-282. brengt te wege dat 'er geene troepen worden afgedankt. XV. 283. verdedigt zyn gedrag omtrent Frankryk. XV. 299. van Beuningen verklaart zig tegen 't verminderen van zyn gezag. XV. 299. zyn Prinsdom wordt verbeurd verklaard. XV. 317. hy ſpreekt met Burnet. XV. 339. toeleg om hem te ligten. XV. 340. zyn aart, volgens Burnet. XV. 342. zyn begrip van eene vrye Regeering. XV. 344. Koning Jakob zoekt hem te winnen. XV. 347. geheime handeling in Engeland ten zynen behoeve. XV. 352, 354. Albyville ſpreekt met hem uit naam van Koning Jakob. XV. 354, 372. hy wordt door Dykveld verdedigd. XV. 357. Fagel verklaart 's Prinſen gevoelen over de geſchillen in Engeland. XV.

XV. 361. hy brengt het Engelſch en Schotſch Krygsvolk op een nieuwen voet. XV. 394. toeleg op zyn leeven. XV. 395. de Engelſchen zoeken hem aan om hulp. XV. 397, 411, 412, 437. hoe hy de geboorte van den zogenaamden Prins van Walles aanmerkt. XV. 411. hy beſluit heimelyk tot den overtogt naar Engeland. XV. 413. krygt gelegenheid om zig daartoe, onder een ander voorwendſel, te bereiden. XV. 413, 420. verzoent zig met Amſterdam. XV. 422. 't goed verſtand, tuſſchen hem en Prins Henrik Kaſimir, wordt herſteld. XV. 423. hy handelt heimelyk met Amſterdam. XV. 424, 425, 435. zwaarigheden in den togt. XV. 431. de Prins beweegt de Staaten om troepen te verzamelen. XV. 433. hy handelt in Duitſchland. XV. 434. zyn toeleg wordt openbaar. XV. 437. de Staaten beſluiten, hem te ondersteunen. XV. 440, 451, 466, 468. Koning Jakob beſchuldigt hem. XV. 442, 461. veele Engelſchen verzoeken hem over te komen. XV. 452. hy raadpleegt op de landing. XV. 454. geeft in 't openbaar reden zyner onderneeminge. XV. 456, 465. neemt affcheid. XV. 473. gaat ſcheep. XV. 474. keert te rug. XV. 475. loopt andermaal uit. XV. 476. landt in Torbaai. XV. 479. handelt met Koning Jakob. XV. 483. komt te Londen. XV. 484. beſchryft een *Conventie*. XV. 488. verklaart zig op 't ſtuk der Regeeringe. XV. 498. men draagt hem en zyne Gemaalin de Kroon op. XV. 502 enz. hy behoudt zyne ampten in den Vereenigden Staat. XV. 508. XVI. 20. maakt den Staaten zyne komſt tot de Kroon bekend. XVI. 19. hun buitengewoon Gezantſchap aan hem. XVI. 20. hy ontdekt de veranderlykheid der Engelſchen. XVI. 22. erkent zig verpligt aan de Staaten. XVI. 25. verklaart Lodewyk den XIV. den oorlog. XVI. 30. zyn oogmerk in het dringen op onderſtand van de Staaten. XVI. 33. hy wil, al wat op Frankryk vaart, doen neemen. XVI. 36, 44. ſluit ten dien einde eene overeenkomſt met de Staaten. XVI. 37. en een aanvallend en verweerend Verbond. XVI. 38. wil hun geen voordeel in den Koophandel toeſtaan. XVI. 41. treedt in 't *Groot-Verbond*. XVI. 46. zyne Krygsbedryven in Ierland. XVI. 47, 113-117. zyn verſchil met Amſterdam, over 't zenden der *Nominatie* van Schepenen naar Engeland. XVI. 51-56, 68, 69. en over het toelaaten van den Graave van Portland onder de Edelen van Holland. XVI. 66-68. hy komt in Holland. XVI. 137. loopt gevaar in 't landen op de Maaze. XVI. 138. zyne aanſpraak aan de Staaten. XVI. 139. en aan de Bondgenooten. XVI. 140. hy woont den veldtogt by. XVI. 145, 146, 148, 149. keert naar Engeland. XVI. 150. ſlaat den Keurvorſt van Beijeren voor tot Landvoogd der Spaanſche Nederlanden. XVI. 162. keert wederom herwaards. XVI. 168. trekt te velde. XVI. 177, 183. aanſlag op zyn leeven, ontdekt

en geſtraft. XVI. 186-193. hy arbeidt aan de Vrede met den Turk. XVI. 196. maakt merkelyke verandering in de Regeering te Goes. XVI. 206 enz. verzagt de vonniſſen, tegen eenige Regenten geveld. XVI. 224. zyne gedagten over 't vonnis van Burgemeeſter Halewyn. XVI. 237. hy komt in Holland. XVI. 241. woont den ſlag van Landen by. XVI. 243. wyt den Franſchen voorſlag tot Vrede van de hand. XVI. 257. komt wederom herwaards. XVI. 260. woont den veldtogt by. XVI. 266. ſluit een Verdrag met Brunswyk-Wolfembuttel. XVI. 271. komt, op nieuws, herwaards. XVI. 278. belegert en verovert Namen. XVI. 282 enz. keert naar Engeland XVI. 295. maakt zynen uiterſten wil. XVI. 300. ſamenzweering tegen zyn leeven. XVI. 315. hy woont den veldtogt in de Nederlanden by. XVI. 318. keert naar Engeland. XVI. 335. oordeelt dat men, onder bemiddeling van Zweeden, behoort te handelen van vrede. XVI. 343. zyn belang by de handeling. XVI. 355. hy komt in Holland. XVI 367. handelt over de vernieuwing van het Groot-Verbond. XVI. 425. keert naar Engeland. XVI. 435. komt weder in Holland. XVII. 6 doet eenige opening tot een Verdrag van Verdeelinge der Spaanſche Heerſchappyé. XVII. 8 ſluit het eerſte. XVII. 11. het tweede. XVII. 29. doet een keer naar Duitſchland. XVII. 17. komt in Holland te rug. XVII. 20. keert naar Engeland. XVII. 21. ſluit met Zweeden en de Staaten. XVII 42. doet wederom een keer herwaards. XVII. 46, 47, 100. neigt tot oorlog XVII. 73. ſluit met Deenemarke en de Staaten. XVII. 91. met den Keizer en de Staaten. XVII. 93. 95 met Pruiſſen en de Staaten. XVII 96 hy zoekt den Prins Joan Willem Friſo tot Stadhouder na hem te doen verkiezen. XVII. 104. zyne ziekte en dood. XVII. 103-108. zyne afbeelding en ſchets zyner Regeeringe. XVII. 108-118

WILLEM KAREL HENRIK FRISO, Prins van Oranje en Naſſau, wordt gebooren. XVII. 407. bekomt een lyfpenſioen. XVII. 407. wordt Stadhouder van Groningen. XVIII. 195. van Drente. XVIII. 243. en van Gelderland. XVIII. 252. aanmerkingen over de laatſtgemelde aanſtelling. XVIII. 255. hy treedt in 't bezit van 't Stadhouderſchap van Gelderland en Groningen. XVIII. 509. doet eed als Erfſtadhouder van Friesland XIX. 70. woont het Veldleger omtrent Breda by, in 1732 XIX. 80. ſluit een Verdrag met den Koning van Pruiſſen, over de nalaatenſchap van Koning Willem den III. XIX. 93 enz. proteſteert tegen de vernietiging van 't Markgraafſchap van Veere. XIX. 121. handelt met de Staaten van Zeeland desaangaande, vergeefs. XIX. 131 enz. trouwt met de Kroon-Prinſeſſe van Groot-Britanje XIX. 161. keert herwaards XIX. 162. in den Haage, wordt openlyk voor hem en de Prinſeſſe gebeden. XIX. 167. voorſlag om hem tot Ge-

ne-

neraal van 't Voetvolk aan te ſtellen. XIX. 208. hy wordt ingehuldigd als Heer van Breda. XIX. 231. tot Luitenant-Generaal van 't Voetvolk verkooren. XIX. 356. weigert dit ampt te aanvaarden. XIX. 357. onthaalt 's Lands Krygsvolk in Duitſchland. XIX. 420. vier Geweſten dringen op zyne bevordering tot Generaal. XIX. 428. XX. 63. hy doet zig onderregten van de gelegenheid van Staatſch Vlaanderen. XX. 63. aanleiding tot zyne verheffing. XX. 66. hy word te Veere tot Stadhouder uitgeroepen. XX. 71. in andere Steden van Zeeland. XX. 72, 73; 75. Staatswyze aldaar aangeſteld. XX. 78. ook te Rotterdam, voor Stadhouder van Holland. XX. 85. in andere Steden. XX. 86, 87, 88. en Staatswyze. XX. 93. zyn aanmerkelyk ſchryven aan den Graave van Bentink. XX. 94. hy komt te Amſterdam. XX. 94. in den Haage. XX. 95. wordt Kapiteln- en Admiraal-Generaal der Unie. XX. 95. Stadhouder van Utrecht en Overyſſel. XX. 96 neemt zitting in de hooge Kollegien. XX. 96, 97. komt in Zeeland. XX. 98. wordt in 't Markgraaffchap van Veere en Vliſſingen herſteld. XX. 99. maakt in Zeeland eenige verandering in de Regeering. XX. 100. keert naar den Haage. XX. 101. bekomt verſcheiden waardigheden in Holland. XX. 101. orde om openlyk voor hem te bidden. XX. 102, voorſlag om het Stadhouderſchap in zyne mannelyke en vrouwelyke nakomelingen erfelyk te verklaaren. XX. 121. men verzekert, dat hy geen *Graaf van Holland* wil zyn. XX. 124. Poſteryen aan hem, en door hem aan 't Land opgedraagen. XX. 126. hy vernietigt eene afgeperſte afkondiging te Rotterdam. XX. 132. beſluit der Staaten van Holland op het Erfſtadhouderſchap. XX. 147. der andere Geweſten. XX. 151, 199, 204. hy bevordert het opbrengen eener milde Gifte, hier te Lande. XX. 159. neigt tot vrede. XX. 180, 260. trekt naar 't Leger. XX. 188. keert te rug. XX. 188. veroordeelt eene aanſpraak, op zynen naam verſpreid. XX. 189. houdt zynen eerſtgebooren Zoon ten doop. XX. 193. wordt gemagtigd om de Regeering in Frieſland te herſtellen. XX. 201. men zoekt hem, ook in Groningen, meer gezags te doen opdraagen. XX. 204. hy trekt de bezetting uit Groningen. XX. 205. wordt *Rector magnificentiſſimus* der Hooge Schoole aldaar. XX. 207. zendt Gemagtigden naar Haarlem XX. 211. ſlaat de afſchaffing der Pagten voor. XX. 218. en een middel, by voorraad, in de plaats. XX. 230. doet aan een ontwerp van een Hoofdgeld arbeiden. XX. 234. ſlaat het, nevens een ontwerp om de verpagte middelen te *collecteeren*, den Staaten voor. XX 236. dringt op herſtelling omtrent de Ampten en op aſtand der Poſteryen. XX. 266. wordt gemagtigd om de ruſt in Amſterdam te herſtellen. XX. 283. komt aldaar. XX. 287. verleent den Koopluiden ge-

boor. XX. 290. maakt groote verandering in de Regeering der Stad. XX. 290, 291. en in den Krygsraad. XX. 295 297. vertrekt uit Amſterdam. XX. 298. verandert, in alle de Hollandſche Steden, behalve te Dordrecht, de Regeering door Gemagtigden. XX. 300, 301, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313. ook in Gelderland en Overyſſel. XX. 315, 318. in Friesland. XX. 317. in Stad en Lande. XX. 319 enz. het Graafſchap Kuilenburg wordt hem opgedraagen. XX. 315. hy wordt Erfſtadhouder der Generaliteits-Landen. XX. 332, en Opper-Directeur der Ooſt- en Weſtindiſche Maatſchappyen. XX. 332 enz. maakt hier en daar nog eenige verandering in de Regeering. XX. 356, 359, 378. doet zig tot Markgraaf van Veere en Vliſſingen inhuldigen. XX. 384. doet een voorſlag tot herſtelling der Fabrieken. XX 410. en des Koophandels. XX. 411. pryſt een bepaalde *Porto Franco* of vryehaven aan. XX. 420 wordt onpaſſelyk. XX 447. gebruikt de wateren te Aken. XX. 447. keert van daar te rug. XX. 448. de ziekte verheft zig. XX. 448. de Prins ſterft. XX. 448. zyn lyk wordt op een praalbed gelegd en plegtiglyk ter aarde beſteld. XX 450. zyne afbeelding. XX. 452

Willem, Graaf van Buuren en daarna Prins van Oranje enz. wordt geboren. XX. 192. gedoopt. XX. 193. Pillegiften hem vereerd. XX. 193. hy wordt *Erfſtadhouder*, onder de Voogdyſchap zyner Vrouwe Moeder. XX. 449

Willem, Graaf van Naſſau, bemagtigt twee Schanſen. XI. 153. wint Orſoi. XI. 159. verovert Filippine. XI. 176. verlaat de poſt te Kallo. XI. 271. ſterft. XI. 306. zyn geſlagt aangeweezen. XI. 306 *Aant.*

Willem Fredrik, Graaf van Naſſau, wordt Stadhouder van Friesland. XI. 293, 294. ſtaat, vergeefs, naar het Stadhouderſchap van Groningen en Drente. XI. 293, 295. misnoegen tuſſchen Fredrik Henrik en hem. XI. 296. hy wint de Moerſpuiſchans. XI. 394. heeft het beleid van den aanſlag op Amſterdam, in 1650. XII. 94, 196. komt digt onder de Stad. XII, 98. bezending aan hem van wege de Wethouderſchap. XII. 98. hy trekt af met het Krygsvolk. XII. 107. wordt Stadhouder van Groningen en de Ommelanden. XII. 131. trouwt met eene Prinſeſſe van Oranje. XII. 131. raadt Friesland tot het benoemen van een Gevolmagtigde op de handeling met Kromwel. XII. 257. komt op Texel. XII. 291, 292. maakt zig verdagt. XII. 292. voert bevel over een klein Legertje der Staaten. XII. 391. arbeidt, tot byleggíng der geſchillen in Overyſſel. XII. 405, 409. ſtaat naar 't Veldmaarſchalksampt. XII. 414, 417. 422. laat 'er van af. XII. 428. brengt Krygsvolk in Groningen. XIII. 67. legt de *gereezen* geſchillen by. XIII. 69. herwint de Eilerſchans. XIII. 95, 96. ſterft

sterft ongelukkiglyk. XIII. 97. zyne Weduwe keert naar Duitschland. XV. 35
WILLEM LODEWYK, Graaf van Nassau, helpt Groningen en Koeverden belegeren, in 1580. VII. 337. wordt gekwetst. VII. 341. helpt Lochem ontzetten. VII. 465. wordt Stadhouder van Friesland. VII. 495. VIII. 11. wint twee Schansen. VIII. 73. zyn toeleg op Groningen mislukt. VIII. 76. hy neemt Lastbrief van Leicester VIII. 120, 157. wordt, door Tassis, afgesneeden van de zynen. VIII. 123. slaat de brandschatting der Ommelanden af. VIII. 123. stemt voor de opdragt der Heerschappye aan Engeland, mids 't eenpaariglyk geschiede. VIII. 212, 213. zyne Krygsbedryven in Friesland. VIII. 312. hy benaauwt Groningen. VIII. 349, komt voor Nieuwmegen. VIII. 359. wordt voor Koeverden gekwetst. VIII. 368. ontzet de Vesting. VIII. 385. wordt Stadhouder van Groningen. VIII. 390, 391. ondersteunt Embden met volk. IX. 21. herwint Deutichem. IX. 51. brengt Krygsvolk in Groningen. IX. 96. legt den twist in Friesland by, IX. 100. werpt wederom volk in de Voorstad van Embden IX. 124. wordt gemagtigd tot de handeling, in 1608. IX. 321. Henrik de IV. zoekt hem te winnen door geschenken. IX. 368. hy draagt zorg voor de behoudenis der ruste in Leeuwaarden, X 25. raadt de Conferentie te Delft aan. X. 59. stelt orde op 't bestellen van de Wet te Leeuwaarden. X. 90. en verandert 'er de Regeering. X. 91. hy gaat in de Klooster-Kerk. X 152. sterft. X. 407
Willem van Yfselstein stelt zig tegen Willem den VI. III. 390. helpt Yfselstein verrassen. III. 415
Willem Eggert wordt Rentmeester van Holland en Heer van Purmerende. III. 327. helpt de S. Katharynen-Kerk te Amsterdam stigten. III. 327
Willem Bastiaansz. Zie *Schepers.*
Willem Beukelszoon van Biervliet vindt het kaaken en zouten van den Haring. III. 499
WILLEMSTAD. Toeleg om deeze aan Parma te leveren. VIII. 271
Williams (*Jakob*) om oproerigheid te Gouda, ter dood gebragt. VIII. 261
Willoughby (*Peregrin Barty, Baron van*), slaat een Spaansch geleide. VIII. 128 krygt het Opperbevel over de Engelsche hulptroepen. VIII. 263. zyn bedryf te Geertruidenberg. VIII. 277. hy verdedigt Bergen op Zoom. VIII. 290. slaat eenige Heeren Ridder. VIII. 291. keurt der Staaten handelingen goed. VIII. 313
Wilten vallen in deeze Landen. I. 273, 274
WILTENBURG, oude naam van Utrecht. I. 290
Wilzen, door Karel den Grooten, overwonnen. I. 439
Wines (*James*), om een voorgenomen verraad te Veere, onthalsd. VIII. 453
Wimmenum (*Amelius van Beekhorst, Heer van*), ontdekt den

Staaten van Holland een geheim Verdrag, wegens Antwerpen. XI. 427. beſluit met vyf Geweſten tot het bekragtigen der Munſterſche Vrede. XI. 490
Wimmenum (*Nikolaas van Boekhorſt*, *Heer van*), in 't Lid der Edelen beſchreeven, in 1618. X. 282
Winfrid. Zie *Bonifacius*.
Wingfield (*John*), Bevelhebber van Geertruidenberg, weigert de Plaats aan Maurits op te geeven. VIII. 280
Winkel verbrand door Floris den III. II. 268
Winkelmaat. Slag aldaar, tuſſchen Graave Arnoud en de Weſtfriezen. II. 130
Winſchoter-Schans herwonnen. XIV. 131
Winter (ſtrenge) des jaars 1740. XIX. 273
Wirnwood (*Rudolf*), Engelſche Gezant in den Haage. IX. 156. 275, 344. pryſt den Raade van Staate het Beſtand aan. IX. 408. raakt in hevig geſchil met Prinſe Maurits. IX. 408
Wirtz (*Paulus*) wykt voor de Franſchen. XIV. 33. ſterft. XIV. 395
Wiſſekerk (Jonkheer *Gillis van*), verdagt van een toeleg op Zuidbeveland. XI. 67
Wiſſel (*Jan van der*), Dienaar van den Raadpenſionaris de Witt, verzelt zynen Meeſter naar de Voorpoorte. XIV. 159, 166
Wiſſelbank te Amſterdam. Oktroi aan dezelve. XIII. 437
Wit (*Cysbrecht de*) handelt in Portugal. XII. 455
Witb (*Andries de*), Penſionaris van Dordrecht. Inhoud van zyn *Verhaal*, wegens de beſchryving van Sommelsdyk en Marquette, In 't Lid der Edelen. X. 333-339
Witikind, Hertog der Saxers, vermaagſchapt zig met de Deenen. I. 422. hitſt de Saxers op tegen de Franken. I. 424, 426. laat zig doopen. I. 430
Witlam, Koopſtad aan de Maaze. I. 274. II. 7
Witſen (*Nikolaas*), Burgemeeſter van Amſterdam. XV. 425. zyne *Aantekeningen*. XV. 425. hy krygt kennis van de onderneeming op Engeland. XV. 426. ſpreekt met den Prins. XV. 426, 428, 429. met Dykveld. XV. 427. zyne bekommering. XV. 426, 428. hy ſpreekt met Fagel. XV. 430. zyne gedagten over den togt naar Engeland. XV. 440. hy wordt derwaards afgevaardigd. XVI. 20. waarom hy verkooren werdt. XVI. 21. zyn geſprek met Willem den III. XVI. 22. zyn yver voor de eer van den Staat. XVI. 27. hy wordt buitengewoon Ambaſſadeur. XVI. 31. bewilligt met moeite in 't gene met Groot-Britanje geſlooten werdt. XVI. 33, 36, 38. keert naar huis. XVI. 44. weigert *Baron* te worden. XVI. 45 ſpreekt met Portland en Heinſius tot bemiddeling. XVI. 93. keurt zekere Vredepunten goed. XVII. 290
Witſius (*Hermannus*), Profeſſor en Predikant te Utrecht. zyn bedryf in Engeland. XV. 303
Witt (*Jakob de*), Oud-Burgemeeſter van Dordrecht, handelt in 't Noorden. XI. 388-389.

589. wordt door Willem den II. in hegtenis genomen. XII. 90. op Loevestein gezet. XII. 92. geslaakt, mids zig onthoudende van de Regeeringe. XII. 109. hersteld in zyne waardigheid. XII. 127, 194. handelt te Labek. XII. 277. wordt in den Haage aangerand. XII. 284, 285. legt zyn ampt van Rekenmeester neder. XIV. 186. sterft. XIV. 187

Witt (Joan de), Pensionaris van Dordrecht, wegens Holland afgezonden, om Zeeland van zeker besluit op het Stadhouderschap af te maanen. XII. 188, 227. zyn moed in 't uitvoeren van deezen last. XII. 228. hy wordt Raadpensionaris van Holland. XII. 231. wat men van hem zeide. XII. 232. hy krygt berigt van Engelands gezindheid tot vrede. XII. 251, 252. zyn voorslag ter Vergadering van Holland. XII. 253. hy handelt afzonderlyk met Beverningk en Nieuwpoort, in Engeland. XII. 279, 280. 't gemeen scheldt hem. XII. 284. hy stelt de Akte van Uitsluiting des Prinsen van Oranje op. XII. 324. men beschuldigt hem, dat hy Kromwel het vorderen derzelve aan de hand gegeven heeft. XII. 334. hy beweert, dat Luiden van Regeeringe, in Holland, niet dan voor Hollandsche Regters te regt moeten staan. XII. 383. zyn oordeel over een Verbond met Brandenburg XII. 390. hy trouwt. XII. 394. wordt beschuldigd van 't verwekken van opschuddingen. XII. 402. arbeidt tot bylegging van den twist in Overyssel. XII. 409, 411. oordeelt, dat men geen Veldmaarschalk behoort aan te stellen. XII. 413. brengt te wege dat de renten van Holland van vyf op vier ten honderd verminderd worden. XII. 434. handelt met den Franschen Ambassadeur de Thou. XII. 452. raakt in ongunst van Karel den II. XIII. 33, 40, 41. de Koning weigert hem eene Verklaaring, dat hy de Akte van Uitsluiting niet eerst heeft voorgeslaagen. XIII. 36. hoe hy omtrent den Prins van Oranje gezind was. XIII. 41. zyne handeling met de Prinsesse Weduwe. XIII. 43. hy wordt, op nieuws, voor vyf jaaren tot Raadpensionaris aangenomen. XIII. 63. Frankryk tragt, vergeefs, hem om te koopen. XIII. 110, 164. hy slaat eene verdeeling der Spaansche Nederlanden voor. XIII. 111, 117. zyne behendigheid om den togt naar Kabo Verde geheim te houden. XIII. 122, 124. zyne bekommering. XIII. 154. hy wordt gemagtigd op de Vloote. XIII. 153. brengt ze door 't Spanjaards gat in zee. XIII. 154. wordt wegens zynen dienst op de Vloote bedankt. XIII. 159. van anderen beschuldigd. XIII. 165, 176, 177. hy handelt heimelyk om eenen opstand in Engeland te verwekken. XIII. 167. toeleg op zyn leeven. XIII. 169. hy werkt tegen de bevordering van den Prinse van Oranje. XIII. 192, 193, 414. ontdekt den heimelyken handel van Bust. XIII. 216, 217. wordt aan-

aangezogt, om Londen in brand te doen ſteeken. XIII. 233. bewerkt, behendigiyk, dat men niet in den Haage van vrede handele. XIII. 243. beklaagt zig by d'Eſtrades over den inval in de Spaanſche Nederlanden. XIII. 273. zyn voorſlag tot vrede tuſſchen Frankryk en Spanje. XIII. 276. hy handelt loosiyk met d'Eſtrades. XIII. 285. maakt een ontwerp om het Kapitein-Generaalſchap af te ſcheiden van het Stadhouderſchap XIII. 289. misnoegen tegen hem hieruit ontſtaan. XIII. 295. hy handelt met Temple. XIII. 296-301. ſtelt d'Eſtrades deswege geruſt. XIII. 301, 310. Temples oordeel over hem. XII. 309. hy wordt wederom voor vyf jaaren aangenomen. XIII 309. de Staaten beſchenken hem. XIII. 310. de Spaanſchen klaagen over hem. XIII. 310. hoe hy de Franſchen wilde behandelen. XIII. 311. zyn oordeel over het drievoudig Verbond. XIII. 385. hy handelt verder met Temple. XIII. 404. onderzoek of hy kennis hadt van Frankryks oogmerken. XIII. 421, 422. zyne inzigten op 't bevorderen van den Prinſe van Oranje tot Kapitein-Generaal. XIII. 446 zyne bedenkingen op 't ſtuk der Vlagge. XIII. 475. hy brengt te wege, dat de Prins van Oranje alleenlyk voor éénen veldtogt tot Kapitein-Generaal aangeſteld wordt. XIII. 480. dringt op werving te lande. XIV. 15. de Keurvorſt van Brandenburg is misnoegd over zyn beleid. XIV. 20. hy ſlaat voor 's Lands krygsgereedſchap en penningen te bergen. XIV. 29. zyne raadeloosheid. XIV. 42. hy wordt by nagt aangevallen en gewond. XIV. 68. hy geneeſt. XIV. 70. haat tegen hem en zynen broeder. XIV. 137, 199. hy verdedigt zig. XIV. 138, 140. ſchryft aan Willem den III. XIV. 139. legt zyn ampt neder. XIV. 148. krygt zitting in den Hoogen Raad. XIV. 150. komt op de Gevangenpoorte. XIV. 159. zoekt 'er af te gaan. XIV. 163, 166. wordt deerlyk vermoord. XIV. 171 enz. zyne afbeelding. XIV. 182 enz.

Witt (Cornelis de), Ruwaard van Putten, gepreezen door d'Eſtrades. XIII. 164. komt als Gevolmagtigde in de Vloote op den togt naar Chattam. XIII. 259, 261. wordt deswege beſchonken door de Staaten. XIII. 262. woont het gevegt voor Soulsbaai by. XIV. 23, 24. keert ziek naar land XIV. 70. zyn beeldtenis wordt door 't graauw mishandeld. XIV. 70. aanſlag op zyn leeven. XIV. 71. men dwingt hem de verheffing van Willem den III. te tekenen. XIV. 75. toeleg der boeren van Voorne op zyn leeven. XIV. 137. hy wordt gevat. XIV. 142. van een aanſlag op 's Prinſen leeven beſchuldigd. XIV. 143. zyne verdediging. XIV. 145. de Ruiter ſchryft in zyn voordeel. XIV. 147. zyne vrienden zoeken hem van de pleije te bevryden. XIV. 151. men verſpreidt dat hy zoekt uit te breeken. XIV. 152. hy wordt gepynigd. XIV.

XIV. 153. gevonniſt. XIV. 155, 157. door 't volk met de dood gedreigd. XIV. 158. van 't Ledikant gehaald. XIV. 170. en jammerlyk omgebragt. XIV. 171, 172, 174, 177

Witte van Haamſtede, natuurlyke Zoon van Floris den V. III. 71. legert zig op 't Huis te Putten. III. 124. brengt Zeeland tot onderwerping aan Jan den II. III. 147. zeilt naar Holland. III. 164. verloſt het van de Vlaamingen. III. 165

Witte (*Witte Kornelis de*) helpt den ſlag voor Duins winnen. XI. 283. wordt in hegtenis genomen. XII. 83. wat hierover te doen viel. XII. 84. hy raakt los. XII. 86. komt in een gevegt tegen den Engelſchen Admiraal Blake. XII. 222. geleidt eene Koopvaardyvloot. XII. 242. ſneuvelt in de Zond. XII. 468

Wittem ('t Slot) gewonnen, in 1568. VI. 269

Wittenhorſt (*Walraven van*) doet de eerſte opening tot vrede, in 1607. IX 237

Wodan, God der Germaanen. I. 24, 361, 370

Woerden (*Herman van*). II. 247. Zie *Herman van Woerden*.

WOERDEN (Slot te) geſtigt. II. 265. door Albrecht van Saxen gewonnen. IV. 266

WOERDEN (*Heerlykheid* van) aan Jan den I. opgedraagen. III. 110, 112. en door deezen aan Guy, zynen Broeder. III. 151. Biſchop Willem valt in 't Land van Woerden. III. 151. de Heerlykheid aan Holland gehegt. III. 198, 287. aan Jan van Beijeren opgedraagen. III. 325. 't Slot en de Heerlykheid verpandt aan Hertoge Erik van Brunswyk. VI. 16. mogt niet vervreemd worden. VI. 16. beroerte aldaar. VI. 186. 't Slot wordt bezet. VI. 187. de Stad verzekerd voor den Prinſe van Oranje. VI. 381. belegerd door den Graave van Megen. VII. 66. verlaaten. VII. 67, 104. Kerktwiſt in de Stad. VII. 331. de Heerlykheid van Woerden komt wederom aan Holland. VIII. 329. Prins Maurits verſtelt de Wet in de Stad, in 1618. X. 266. zy neemt vrye hoede van de Franſchen, in 1672. XIV. 41. de Franſche bezetting ruimt de Stad. XIV. 133. de Prins van Oranje belegert haar vergeefs. XIV. 226. zy wordt van den vyand verlaaten. XIV. 280

Wolf of *Lupus* (*Broeder Pieter*), verwekt opſchudding te Mechelen. VII. 291. brengt de Stad over aan 's Konings zyde. VII. 292. komt om. VII. 317

Wolf (*Reinier van der*) beſchuldigt de Regeering te Rotterdam. XIV. 76

Wolferd van Borſelen verzoent zig met Graave Floris den V. III. 50. heeft kennis van den aanſlag tegen hem. III. 67. misleidt die van Dordrecht. III. 99. lokt de Vlaamingen in Walcheren. III. 99. maatigt zig de Voogdye aan over Jan den I. III. 105. zyn groot gezag. III. 109, 111, 113. oorzaaken van zynen val. III. 115. hy poogt met Jan den I. naar Zeeland te vlugten. III. 125. wordt agterhaald. III. 125. en

en te Delft omgebragt. III. 126
Wolferd van Borſelen, Heer van Veere. IV. 44. wordt Stadhouder van Holland. IV. 171. wykt naar Rotterdam. IV. 187. zyn Hof in den Haage wordt geplonderd. IV. 188. hy van zyn Ampt verlaaten. IV. 191
Wolfran, Biſſchop van Sens, predikt in Friesland. I. 369. Radboud weigert zig van hem te laaten dooper. I. 370
Wolfſen (*Henrik*), Burgemeester van Zwolle, afgezonden naar Holland. XII. 497
Wormer, vry verklaard van tollen en beden. III. 17
Worſt (*Ewoud Pieterszoon*) wordt Admiraal der Vliſſinger zeemagt. VI. 355
Woud (Heilig) waar Civilis de Batavieren byeen roept. I. 120. Wilde Woud zonder genade. I. 249. Ardenner Woud I. 367 *Aant.*
Woude (*Jakob van*). III. 152
WOUDRICHEM, door Jan van Arkel ingenomen. III 371. Vredehandeling aldaar. III 431. de Gelderſchen verraſſen de Stad. IV. 371. zy wordt bemagtigd door Chiappin Vitelli. VI 474. de Heerlykheid deezer Stede, en van Altena door de Staaten van Holland gekogt. VIII. 352. de Stad byna verraft, door La Barlotte. IX. 51
Wouters (*Jakob*), *Heer van S. Jans Steen*, wordt te Thoolen uit de Regeering gezet. XVII. 149. zyn verder bedryf. XVII. 150
Wouw ('t Slot te) aan Parma geleverd. VII. 418 door Biron ingenomen. VII. 488. verkogt aan Parma. VIII. 196. aanſlag op het zelve. IX. 4. Maurits wint het. IX. 184
Wouwere (*Chriſtiaan van de*), Predikant te Leiden, heeft de hand in eene muitery aldaar. VIII. 259, 261
Wrangel (*Herman*). zyne Krygsbedryven in Duitſchland. XI. 238
Wybesma (*Joan van Mathenes van*), ruimt het Slot te Leeuwaarden. VII. 165
Wydenes. Slot aldaar geſtigt III. 18, 20. vernield. III. 98
WYK TE DUURSTEDE (*Heerlykheid van*) komt aan Jakob van Gaasbeek. III. 392. Zie DUURSTEDE.
WYK TE DUURSTEDE neemt vrye hoede van de Franſchen, in 1672. XIV. 39. wordt van hun verlaaten. XIV. 283
Wyk op Zee. Landing der Hoekſchen aldaar. IV. 275
Wynbergen (*Joan van*) uit de algemeene Staatsvergaderinge te rug geroepen naar Gelderland. VIII. 217
Wyngaarden. Zie *Floris Oem van Wyngaarden*.
Wyngaarden (*Daniel van*), Heer van Wyngaarden. XV. 243
Wyngaarden (*Gerrit van*) wordt Lid van den Hoogen Raade. VII. 451
Wyngaarden (*Jakob*, *Heer van*) bevordert de openbaare Preeke in Rynland. VI. 168. beſchuldigd, wegens den Beeldenſtorm te Leiden. VI. 185. woont eene Dagvaart te Dordrecht by. VI. 377. bezegelt de opdragt der Graaflykheid aan Willem den I. VII. 513

Wynbof (*Herman*), wordt Raad in den Hove van Utrecht. VIII. 168
Wynkoopers-eed. Beweeging hierover, in Holland, in 1676. XIV. 405. in 1751. XX. 351
Wyns (*Felix Adriaanszoon*). Dykgraaf van Medenblik, werkt tegen Sonoi. VIII. 275
Wynſtok. wanneer in Gallie geplant. I. 217

Y.

Yeerſike (*Boudewyn van*) gebiedt binnen Zierikzee. III. 170
Ypre treedt in de Utrechtſche Unie. VII. 266. wordt door Parma belegerd. VII. 490. verlooren. VII. 509. door de Franſchen veroverd, in 1678. XIV. 472. in 1744. XIX. 455
Tpeſloot. Blokhuis aldaar opgeworpen. IV. 354. aangetaſt, door de Gelderſchen. IV. 355. ontzet, door die van Amſterdam. IV. 355
Tsbrandsz (*Joan*), trekt in gezantſchap naar Zweeden. XII. 393. wederom, XIII. 185. wordt gemagtigd tot de Keulſche Vredehandeling. XIV. 245. tot de Nieuwmeegſche. XIV. 369
Tsbrandsz (*Tsbrand*), Kapitein der Burgerye te Rotterdam, bewaart eenige Regenten. XIV. 115
Yslandsvaarders genomen door de Deenen. XIX. 278
Tſſelburg neemt Spaanſche bezetting in. IX. 33
Tſſelmonde (Slotte) door de Biſchoppen Willem en Koenraad geſtigt. II. 183. door Dirk den V. belegerd, ingenomen en geſlegt. II. 188, 189
Yſſelſtein ('t Slot te) ſtreng belegerd onder Jan den I. III. 113. gewonnen. III. 114, 115, 129. aan Holland gehegt. III. 391. verlooren. III. 415. herwonnen en geſlegt. III. 416. belegerd en verlaaten. IV. 218, 219
Yſſelſtein neemt vrye hoede van de Franſchen. XIV. 35
Tſſelſtein (. . .) tekent het Verbond der Edelen. VI. 125. gebiedt over zes vendels. VII. 196
Yzendyke gewonnen door Prinſe Maurits IX. 165. veroverd door de Franſchen, in 1747. XX. 62

Z.

Zaanden (*Simon van*) te Haarlem aangevallen. III. 312
Zaanden (*Willem van*), ſpant aan tegen Floris den V, III. 67. wordt gedood. III. 90
Zaanen (*Remees Floris van*), Vroedſchap te Haarlem, doet een' voorſlag tot verandering der Regeeringe. XX. 301
Zaankant. Oproer aldaar, in 1678. XIV. 473. beweeging, in 1749 en 1750. XX. 357 enz.
Zaliger (*Jan*), Lutherſch' Predikant te Woerden, wordt de Stad ontzeid. VII. 332
Zandenburg (*Willem Ber van Amerongen, Heer van*), handelt ten huize van Treſel. X. 210. wordt uit de Regeeringe gezet. X. 234
Zandvliet gewonnen, in 1705. XVII. 262
Zante (*Evert van*) dient onder Bre-

Brederodé. VI. 211
Zanten (*Gerard Beukelszoon van*) wordt Regter over Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot. X. 341
Zee (Brittanniſche). hoe ver zig dezelve uitſtrekte. XII. 318 *Aant.* XIII. 442
Zeegaten worden wyder, omtrent het midden der vyftiende eeuwe. IV. 87, 91
ZEELAND, door de Deenen, overvallen. II 69. oorſprong des geſchils over 't regt op Zeeland Beweſter-Schelde. II. 155, 156, 175, 177, 275, 276, 390. III. 4, 5. einde deszelven. III. 202, 203. Keuren aan Zeeland, door den Voogd Floris, gegeven. III. 6. de Edelen aldaar ſtaan op tegen Floris den V. III. 46. verzoenen zig met hem. III. 50. hy is de eerſte, die zig Graaf van Zeeland noemt. III. 84. Zeeland weigert Willem den III. hulp. III. 189. 't Graafſchap wordt Jonkheere Willem opgedraagen. III. 229. ſchulden van Zeeland, in 't jaar 1529 IV. 507. het ſluit een Verbond met Holland. VII. 15, 93. weigert te treeden in 't Verdrag met Don Jan. VII 144. houdt zig buiten gemeenſchap van laſten met de algemeene Staaten. VII. 196. treedt in de Utrechtſche Unie. VII. 263. deszelfs inzigten op de Keulſche Vredehandeling. VII. 278. 't Geweſt begint afzonderlyk te munten. VII. 323. het doet Anjou geene hulde. VII. 424, 437. zweert hem, onder beding van ongehoudenis. VII. 444 raadpleegt op de opdragt der hooge Overheid aan Oranje. VII. 425-432, 436. en in 't byzonder over de opdragt der Graaflykheid. VII. 515, 516, 519. ſtemt tegen de nader Verklaaring der Wapenſchorſing. IX. 271. verklaart zig ſterk tegen 't Beſtand. IX. 377, 378, 415, 416. Jeannin vermaant 'er 't Geweſt ernſtelyk toe. IX. 416. 't bewilligt eindelyk. IX 429. ſtaat der Kerken aldaar, in 1612. X. 58. 't Geweſt dringt op 't houden eener nationaale Sinode. X. 154. keurt den ſpoed af, waarmede Fredrik Henrik tot Stadhouder wordt aangeſteld. XI. 3. draagt hem de waardigheid van eerſten Edele op. XI. 5. dringt op belofte van handhaavinge der Hervormde Leere, voor 't aanvangen der Munſterſche Vredehandelinge. XI. 411. weigert de Munſterſche Vrede aan te neemen. XI. 483. doet het eindelyk. XI. 493. verſchillen over 't beſtellen der Wet in de Steden na de dood van Willem den II. XII. 145-149. eenige Edelen zoeken ſtem in den Staat te verkrygen. XII. 149. handeling met Holland, over 't aanſtellen van eenen Stadhouder. XII. 151 oproerige beweegingen in dit Geweſt. 224, 297. 't beſluit den Prins van Oranje tot Stadhouder enz. te voorſchikken. XII. 227 ſlaat hem, in 1653, voor tot Kapiteln-Generaal. XII. 298. doch Holland belet dat 'er op geraadpleegd worde. XII. 299 invloed van deezen voorſlag op de Vredehandeling. XII. 306, 307. oordeelen van 't Geweſt over

over 't verleenen der Akte van Uitsluitinge, door Holland. XII. 333, 338-341, 358. Kromwel schryft aan de Staaten van Zeeland. XII. 343-345. zy doen een voorslag omtrent 's Prinsen opvoeding. XII. 443. besluiten hem te bevorderen. XIII. 35. arbeiden hiertoe. XIII. 193, 196. doen een scherp Vertoog tegen 't vonnis over Buat. XIII. 222. keuren 't vaneen scheiden van 't Kapitein-Generaalschap en Stadhouderschap af. XIII. 290, 294. verschil onder hen. XIII. 412. zy verklaaren zig tegen 't sluiten met Frankryk. XIV. 53. kiezen Willem den III. tot Stadhouder. XIV. 88. 't Gewest verklaart zig ernstelyk tegen de Ontwerpen van vrede der Franschen en Engelschen. XIV. 188. verandering in de Regeering, in 1672. XIV. 217. de Provincie bewilligt in de voorslag der Zweedschen op de Keulsche Vredehandeling. XIV. 257. raadpleegt op de opdragt der Souverainiteit van Gelderland aan Willem den III. XIV. 352. ontvangt een ernstigen brief van zyne Hoogheid. XIV. 361. wordt door hem overgehaald om in de werving van zestienduizend man te bewilligen. XV. 210-217. beroerte en verandering in de Regeering aldaar. XVII. 147-152, 246 enz. de Provincie verklaart zig tegen de bevordering van Prinse Joan Willem Friso. XVII. 210. kant zig tegen een besluit op de Geldersche geschillen. XVII. 237. dringt sterk op het regelen der Grenscheiding in Vlaanderen. XVIII. 73. vernietigt het Markgraafschap van Veere. XIX. 118. verdedigt zig deswege. XIX. 124. handelt 'er over met den Prins van Oranje. XIX. 191. ongerustheid aldaar, in 1744. XIX. 425. en in 1747. XX. 68. de Provincie stelt den Prins van Oranje tot Stadhouder aan. XX. 78. verklaart zig tegen eene Neutraliteit en afzonderlyke Vrede. XX. 79. maakt het Stadhouderschap erfelyk. XX. 151. besluit de Pagten aan te houden. XX. 208. aldaar geschiedt byna geene verandering in de Regeering. XX. 316

Zeemagt der Hollanderen, eerste blyken van dezelve. II. 240, 248. III. 63. hoe men dezelve, in een' oorlog te zee, gebruikte. III. 534. IV. 155

Zeerooveryen in de Straat van Gibraltar. IX. 427. en in de Middellandsche zee. X. 51, 393. uitrusting daartegen. X. 307, 308, 393

Zeeslag of stryd op de Zuiderzee, in 1573. VI. 448. voor Reimerswaale in 't zelfde jaar. VI. 460. onder Engeland, in 1588. VIII. 286. voor Kadix, in 1596. VIII. 439. voor Gibraltar, in 1607. IX. 253. in Duins, in 1639. XI. 280. by Kaap S. Vincent, in 1641. XI. 314. voor Douvres, in 1652. XII. 217. voor Pleimouth, voor de Vlaamsche en voor de Engelsche kust, in 't zelfde jaar. XII. 221, 222, 223. van drie dagen, in 1653. XII. 233. voor Livorno, voor Nieuwpoort, voor Duinkerken, voor Katwyk, voor de Maaze, in 't zelfde jaar. XII. 237, 238, 239.

239, 240, 241. in de Zond, in 1658. XII. 468. voor Leſtoffe, in 1665. XIII. 145. van vier dagen, in 1666. XIII. 205-209. omtrent het Noordvoorland, in 't zelfde jaar. XIII. 210. voor Soulsbaai, in 1672. XIV. 24. zeeſlagen van 1673. XIV. 287, 289, 291. van 1676. by Sicilie, XIV. 392, 393. van 1676. omtrent Stokholm. XIV. 400. in 1677. XIV. 443. voor Beveſier, in 1690. XVI. 110. by Kaap la Hougue, in 1692. XVI. 173 enz. op de hoogte van S. Vincent, in 1693. XVI. 248. voor Mallaga, in 1704. XVII. 225. by Kaap Paſſaro, in 1718. XVIII. 171. voor Toulon, in 1744. XIX. 426

Zeeuwen. Eligius en Willibrord prediken onder hen. I. 346, 361

Zeevaart. Leiceſters Plakaat daarop geeft veel ongenoegen. VIII. 147, 154. 't wordt ingetrokken. VIII. 200. verſchil met Groot-Britanje over de vrye Zeevaart. XI. 258. Verdrag van Zeevaart met dit Ryk. XIV. 339

Zegel der algemeene Staaten, in 1579. VII. 286

Zeltbrugge (*Krispyn van*). Zie *Ambrug*.

Zevenaar ingenomen door Prinſe Maurits. IX. 33. geruimd. IX. 35

Zevenbergen bemagtigd door Hertoge Filips. III. 479, 488. verlooren. VIII. 345

Zevenbergen (*Willem van*) belooft geld tot ondersteuning van 't Verbond der Edelen. VI. 255

Zeven ſtuivers Luiden, onder Alva. VI. 306

Zevender (*Fredrik van*) poogt Schoonhoven te bemagtigen. IV. 247. helpt Geertruidenberg verraſſen. IV. 252. krygt de nederlaag op de Lek. IV. 255. ontſnapt uit de hegtenis. IV. 256

Zierikzee. Willem de I. wordt, aldaar, voor Graave uitgeroepen. II. 303. de Stad verkrygt Keuren van Willem den II. II. 405. zy wordt in Holland, geplaatſt. III. 94 *Aant.* belegerd. III. 156, 171. ontzet. III. 177. de Tempeliers aldaar uitgerooid. III. 191. Henrik de VI., Koning van Engeland, ſchryft aan deeze Stad. III. 526. hevige beroerte aldaar over de nieuwe Excynzen. IV. 124. zy ſluit den Stadhouder de poort voor 't hoofd. IV. 266. verzoent zig met Hertoge Albrecht van Saxen. IV. 290. valt Oranje toe, in 1572. VI. 366. belegerd door de Spaanſchen. VII. 73, 74, 75. gaat over, by verdrag. VII. 99. wordt bezet, door 's Prinſen volk. VII. 118. beweeging aldaar, in 1653. XII. 298. in 1672. XIV. 218. de Stad keurt af, dat men by overſtemming tot de werving van zeſtienduizend man beſlooten heeft. XV. 216. geweldige beroerte aldaar, in 1747. XX. 73. de Prins van Oranje wordt tot Stadhouder uitgeroepen. XX. 74. verandering in de Regeering aldaar. XX. 100

Zilvervloot. (Spaanſche) toeleg op dezelve, in 1578. VII. 286. zy wordt, in 1628, veroverd. XI. 68. haare waarde. XI. 69

Zilverwerk, in betaaling van Losen Lyfrenten aangenomen. V. 384

Zeelen (*Herman van*), Burgemeester van Rotterdam, zoekt verandering, in 1672. XIV. 76. raakt uit, en wederom in de Regeering. XVII. 135
Zomer (*David*), Baljuw van Middelburg, beſchuldigt en bedreigt Treslong. VIII. 85
Zonnemans (*Arend*) zoekt zyne Vroedſchapsplaats te Rotterdam neder te leggen. XIV. 77, 115. zyn huis wordt aangevallen. XIV. 114
Zonnenberg (*Willem van*), Baljuw van Brederode, gedoogt de openbaare Preeke. VI. 166. vervoegt zig by den Heer van Brederode te Amſterdam. VI. 220. wordt door Sonoi aangeſteld tot Regter over eenige Roomſchgezinden. VII. 55
Zonneveldt (*Kornelis van*), Oud-Burgemeeſter van Alkmaar, wegens Holland, in bezending naar Zeeland. XII. 130
Zout. wanneer men begonnen hebbe Excyns van 't Zout te geeven. V. 251
Zouthandel te S. Ubes geregeld. XIII. 17. nader. XIII. 378
ZUIDHOLLAND, door Lodewyk, Graave van Loon, bemagtigd. II. 316. Jan de II., Hertog van Brabant, valt 'er in. III. 161. moet te rug. III. 163. 't wordt vry verklaard van de Leenroerigheid van Brabant. II. 292. III. 35, 187. verzoent zig met Hertoge Filips. IV. 56
ZUIDHOLLANDSCHE WAARD breekt door. III. 453
Zuilen (*Dirk van*) ſneuvelt in een' ſcheepsſtryd. III. 160
Zuilen (*Gysbert* en *Dirk van*) hunne Sloten, door de Hollanders, gewonnen. IV. 216
Zuilen (*Steven van*) beſchuldigd, wegens den Beeldenſtorm te Utrecht. VI. 184
Zuilen (*Willem van*). Zie *Nyveld*.
Zuilefteín (*Fredrik van Naſſau, Heer van*), natuurlyke Zoon van Fredrik Henrik. XI. 435. wordt uit den dienſt van Willem den III. ontſlaagen. XIII. 198, 199. ſneuvelt op de poſt aan de Grevenbrugge. XIV. 226
Zuilefteín (*Joan van Reneſſe van*), wegens Utrecht afgevaardigd ter Generaliteit, in 1618. X. 206. Byeenkomſt ten zynen huize, te Utrecht. X. 228
ZUTFEN ('*t Graafſchap*). onde ſtaat van het zelve. II. 271. aan Hertoge Karel van Bourgondie verpand. IV. 139. aan den Biſſchop van Munſter. IV. 183. Regt van Karel den V. en Hertoge Willem van Gulik op dit Graafſchap. V. 233. het wordt den eerſten afgeſtaan. V. 255
Zwadenburgerdam of *Zwammerdam*. Dam aldaar door Floris den III. gelegd. II. 247. ſterkte aldaar opgeworpen. II. 314
Zwarte hoop of Saxiſche Knegten legeren zig voor Groningen. IV. 385. trekken naar Holland. IV. 387. komen wederom in Friesland. IV. 389. verloopen. IV. 392. een deel derzelven valt in Friesland. IV. 402. landt voor Medenblik. IV. 402. loopt gantſch Holland af. IV. 403. bemagtigt Asperen. IV. 404
Zweder van Kuilenburg tot Biſſchop van Utrecht aangeſteld. III. 493. bedryft veel gewelds in 't ſtigt. III. 494. plaatſt zynen

nen zetel te Dordrecht. III. 495. ſterft. III. 496.
ZWENTIBOLD wordt Koning van Lotharingen. II. 94. verklaart de Utrechtſche Kerk van eenige tollen vry. II. 95. heeft geſchil met eenige Lotharingſche Grooten. II. 100. belegert Durfos. II. 101, 102. breekt het beleg op. II. 103. ſneuvelt. II. 103
Zwinadels. *Zie Wondaalen.*
Zwinglius (*Hulrich*), predikt de Hervorming in Zwitſerland. IV. 425. is oneenig met Luther. V. 5. ſtreng tegen de Doopsgezinden. V. 69
Zwitbert ſtigt eenige Kerken. I. 364
Zwol, twiſt met Kampen, over den tol aan 't zwarte water. IV. 437
Zyl (*Gerrit van der*), Ridder, Heer tot Purmerende. III. 547
Zype, doór wien, eerſt, bedykt. III. 353

Aanwyzing van het Tydſtip waar mede ieder DEEL der VADERLANDSCHE HISTORIE eindigt, en van alle de KAARTEN, AFBEELDINGEN en PORTRAITEN in dezelve.

Het Ide DEEL begint met de Aankomſt der Batavieren hier te Lande, en eindigt met het jaar na Chriſtus geboorte, 800

In dit Deel behoort een TITEL-PLAAT.
Een KAART v. 't OUDE VADERLAND.
Afbeeldingen van d' Aank. der Batavieren.
Civilis beſtormt Vetera.
De Saliërs onderw. zig aan Julianus.
Radbod weigert den Doop.

Het IIde eindigt met de dood van Willem II. Roomſch Koning, in 1256

KAART *van het* VADERLAND *in de* MIDDELEEUWEN.
Hertog Godefrid gedood.
Dirk I. in 't Graafſchap beveſtigd.
Galama verdedigt zyn Regt.
Damiate belegerd.

Het IIIde eindigt onder Hertog Filips van Bourgondie, in 't jaar 1448

Moord van Graaf Floris V.
De Graaf van Vlieſtand ingehuldigd.
Hagenſtein belegerd.
Doorbraak der groote Waard.

Het IVde eindigt onder Keizer Kar. V. met de Kameryſche Vrede, in 1529

Oproer over de Excynzen.
De Zeinneering in Zeeland.
Woede van 't Kaas- en Broods-Volk.
's Graavenhaage geplonderd.

Het Vde eindigt met de Overdragt der Landen aan Koning Filips, in 1555

Misluckte aanſlag der Hertoopers.
Overdragt der Nederlanden.
DESIDERIUS ERASMUS.
AERT VAN DER GOES.

Het VIde eindigt met het Ontzet van Leiden, - - - in 't jaar 1574

KAART van 't VADERLAND in de XVI. EEUW.
't Verzoekſchrift der Edelen.
Briele ingenomen.
ADRIAAN VAN DER GOES.
VIGLIUS VAN ZUICEM VAN AYTA.
LOUIS VAN BOIZOT.
JOHAN VAN DER DOES.

Het VIIde eindigt met de dood van Prins Willem I. - - - in 't jaar 1584

De Raad van Staate gevangen.
De Kerk te Haarlem overweldigd.
Groningen word Spaanſch.
Prins Willem I. dood geſchoten.
PAULUS BUYS.
FILIP V. MARN. V. S. ALDEGONDE.
PRINS WILLEM DE EERSTE.

Het VIIIſte eindigt met de Overdragt der Nederl. aan Izabella, in 1598

Aankomſt van Leiceſter.
Deventer door de Engelſ. verraaden.
Schenk verdrinkt voor Nieuwmegen.
ROBERT DUDLEI GR. V. LEICESTER.
FRANÇOIS MAALSON.
PRINS MAURITS.

Het IXde eindigt met het ſluiten van 't twaalfjaarig Beſtand, in 1609

KAART *van 't* OOSTEN.
Graave belegerd.
De Galeiën overzeild.
Aankomſt der Spaanſche Gezanten.
Oſtende na de Belegering.
JAKOB VAN HERMSKERK.
KORNELIS VAN AARSEN.
JOHAN VAN OLDENBARNEVELD.

Het Xde eindigt met de dood van Prinſe Maurits, - - in 't jaar 1625

Oldenbarneveld op 't Hof-Schavot.
DE GROOT op Loevenſtein.
WILLEM LODEWYK VAN NASSAU.
HUGO DE GROOT.
ROMBOUT HOGERBEETS.
FRANÇOIS VAN AARSEN.
LOUIZE DE COLIGNI.

Het XIde eindigt met het ſluiten der Munſterſche Vrede, in 1648

KAART *van 't* WESTEN.
De Vrede te Munſter beëedigd.
PRINS FREDERIK HENRIK.
PIETER PIETERSZ. HEIN.
ERNST KASIMIR VAN NASSAU.
HENRIK KASIMIR VAN NASSAU.
WILLEM VAN NASSAU.
JOHAN DE KNUYT.

Het XIIde eindigt met de Vrede in 't Noorden, &c. in 't jaar 166

Amsterdam belegerd.	Adriaan Pauw.
De Kruidtoren te Delft gesprongen.	Jan van Galen.
Prins Willem de Tweede.	Maarten Harpertsz. Tromp
Jakob Cats.	Witte Cornelis de Witt.

Het XIIIde eindigt met de Aanstelling van Prins Willem III., in 167

De Schildery van Kornelis de Wit.	Jan Evertsen.
Prins Willem Frederik.	Johan Meerman.
Egbert Meeuwz. Kortenaar.	Jakob van Wassenaer-Obdam.
Kornelis Evertsen.	

Het XIVde eindigt met de Nieuwmeegsche Vrede, in 't jaar 1678

Jan en Korn. de Witt mishandeld.	Kornelis de Witt.
Willem Joseph van Gend.	Jan de Witt.
Prins Willem de Derde.	Pieter de Groot.
	Michiel Adr. de Ruiter.

Het XVde eindigt met de Verh. van Willem III. tot Koning van G.B. in 1689

Joan Maurits van Nassau.	Everh. v. Weede v. Dykveld.
Arnoldt van Gitters.	Kornelis Evertsen.
Coenraad van Beuningen.	Gaspar Fagel.
Pieter de Huybert.	

Het XVIde eindigt met de Ryswykse Vrede, in 't jaar 1697

Afbeelding van 't Huis te Ryswyk.	Hieron. van Beverningk.
Jakob Hop.	Kornelis Tromp.
Nikolaas Witsen.	Menno van Coehoorn.
Gelein Evertsen.	Henrik Kasimir van Nassau.

Het XVIIde eindigt met het sluiten van de Utrechtsche Vrede, in 1713

Coenraad van Hvemskerk.	Prins Johan Willem Friso.
Willem Bentink.	Willem Buys.
Godard van Reede.	François Nikolaas Fagel.
Gerard van Kallenberg.	

Het XVIIIde eindigt met het sluiten van 't Verdrag van Sevilie, in 1729

Gehoorgeev. aan den Ambassad. Hop.	Cornelis Hop.
Adriaan van Borsele.	Izaak van Hoornbeek.
Adolf Henrik van Reuteren.	Simon van Slingeland.

Het XIXde eindigt met het sluiten der Vrede van Dresden, in 't jaar 1745

Sicco van Goslinga.	Daniel de Dieu.
Anthony van der Heim.	François Fagel.

Het XXste eindigt met de dood van Prins Willem IV., in 't jaar 1751

U. W. van Wassenaer-Obdam.	Gerard Aarnout Hasselaar.
Jakob Gilles.	Pieter Stepn.
Prins Willem de Vierde.	Lodewyk Hertog v. Brunswyk.
Jan van Borssele.	Prins Willem de Vyfde.

Het XXIste behelst een' algemeenen Bladwyzer.

De XII. *onderstaande* PORTRAITEN, *die te laat ingekomen zyn of niet hebben konnen geplaatst worden, zyn vervolgens afzonderlyk by den* Drukker *uitgegeven.*

Maarten van Rossum.	Mr. Jakob de Witt.
Renau Simon Hasselaer.	Adriaan Bankert.
Joos de Moor.	Cornelis Evertsen.
Cornelis Pietersz. Hooft.	Jakob Verheije.
Andries Bikker.	Mr. Casper van Gitters.
Joan Huydecoper.	Mr. Willem van Citters.

Ook is by den DRUKKER van dit Werk mede gedrukt de

VADERLANDSCHE HISTORIE VERKORT

EN BY

VRAAGEN EN ANTWOORDEN VOORGESTELD.

Dit Werkje, zynde een Kort Begrip van de XX. DEELEN der VADERLANDSCHE HISTORIE, is van den zelfden *Schryver*, zo kort en klaar als mogelyk is, samengesteld, om in de Huisgezinnen en Schoolen gebruikt te worden, en om den lust tot het leezen van 's Lands Geschiedenissen in de Jeugd op te wekken of leevende te houden. Het is ten dien einde niet alleen in het Nederduitsch, maar ook in de Fransche Taal gedrukt, in klein Octavo. Doch gemerkt dat veele Leezers der *Vaderlandsche Historie*, dit Werkje als een Kort Begrip of zaakelyken Inhoud van de uitgebreide Historie, by dezelve wilden voegen, of ook wel by deezen BLADWYZER inbinden, heeft men 't ook in het zelfde Formaat en met dezelfde Letter gedrukt, en nu vermeerderd met XII. Nieuwe Prentverbeeldingen.

By den DRUKKER van de VADERLANDSCHE HISTORIE wordt ook gedrukt de HEDENDAAGSCHE HISTORIE of de *Tegenwoordige Staat van alle Volken*, met veele Kaarten en Plaaten versierd, waar van
Het I. II. III. Deel behelst eene naauwkeurige Beschryving van *China*, *Japan* en gantsch *Oost-Indie*.
IV. Deel behelst *Persie*, *Arabie* en *Tartarie*.
V. Deel *het Turksche Gebied* in *Asia* en *Afrika*.
VI. Deel *het Turksche Gebied* in *Europa*, benevens het Koningryk *Polen* en *Litthauwen*.
VII. Deel alle de *Noordsche Ryken* en *Landen*.
VIII. en IX. Deel het *Duitsche Keizerryk* en de *Keizerlyke Erflanden*, enz.

X.

X. Deel de *Oostenrijksche*, *Fransche* en *Pruissische Nederlanden*.

XI. Zynde het *Eerste Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, vervat eene Algemeene Beschryving des Lands, der Zeden en Godsdienst van de Inwooners, een kort begrip van 's Lands Historie, eene Beschryving der Hoogd en mindere Generaliteits Kollegien, der Maatschappyen van Oosten en Westen, en der Handwerken, Vischeryen, Zeevaart en Koophandel.

XII. Zynde het *Tweede Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, behelst eene Beschryving van alle de Generaliteits Landen, in *Brabant*, *Vlaanderen*, *Opper-Gelderland* enz.

XIII. Zynde het *Derde Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, behelst de Beschryving van gantsch *Gelderland*.

XIV. Zynde het *Vierde Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, behelst de Beschryving van de Gelegenheid, Regeering enz. van *Holland* in 't algemeen, en van de Steden *Dordrecht*, *Haarlem* *Delft* en *Leiden*.

XV. Zynde het *Vyfde Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, behelst eene Beschryving van de Stad *Amsterdam*, en andere groote of stemmende Steden van Zuid- en Noord-Holland.

XVI. XVII. XVIII. Zynde het *Zesde*, *Zevende* en *Agtste Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, behelst eene Beschryving van 's *Gravenhaage* en van alle de Kleine Steden, Dorpen, Heemraadschappen enz. van gantsch Holland.

XIX. en XX. Zynde het *Negende* en *Tiende Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, behelst eene Beschryving van *Zeeland* in 't algemeen, en van alle de Eilanden, Steden, Dorpen enz. in 't byzonder.

Het XXI. of het *Elfde Deel* der VEREENIGDE NEDERLANDEN, behelst de Beschryving van *Utrecht*.

De HEDENDAAGSCHE HISTORIE van *Groot-Britanje*. 2 Deelen.
——— ——— ——— — *Frankryk*. 2 Deelen.
——— ——— ——— — *Spanje* en *Portugal*. één Deel.
——— ——— ——— — *Switzerland* en *Italien*. 2 Deelen.
——— ——— ——— — *Amerika*. 3 Deelen.

Het XXII. XXIII. XXIV. Deel zullen de nog overig zynde Provincien behelzen.

VADERLANDSCHE HISTORIE VERKORT;

EN BY

VRAAGEN EN ANTWOORDEN

VOORGESTELD.

TWEEDE DRUK.

Met Plaaten.

Te AMSTERDAM,

By de Wed. *ISAAK TIRION*,

MDCCLXX.

Met Privilegie.

VOORREDE.

DE kennis der Hiſtorien is gemeenlyk de eerſte, die ons, in onze vroege jeugd, meer of min eigen gemaakt wordt; ten deele om dat zy voor ons, in onze tedere jaaren, bevattelykſt is; doch vooral, om dat zy, in dien leeftyd, bekoorlykheden voor ons heeft, die weinige of geene andere weetenſchappen hebben konnen. De Hiſtorie vertoont ons dingen, die voor de zinnen komen; die de verbeelding aandoen, en waar van wy, zo dra wy beginnen te redeneeren, gemeenlyk, al veel gezien of geboord hebben; daar de meeſte andere weetenſchappen ons, in onze jeugd, zo vreemd zyn, dat wy al wat in jaaren gevorderd moeten wezen, eer wy 'er zo gemeenzaam mede worden, dat wy 'er de zoetigheid en nuttigheid van ſmaaken konnen. En hiervan komt het, dat de jeugd meer vermaak vindt in de Hiſtorie, dan in andere weetenſchappen.

De Heilige Hiſtorie, in de Bybelſchriften vervat, is buiten tegenſpraak de nuttigſte voor de jeugd; doch naaſt aan deeze ken ik geen nuttiger noch aangenaamer dan de Hiſtorie onzes Vaderlands. Wy worden alle Leden van 't Gemeenebeſt geboren, en deelen, van onze vroegſte jeugd, in den voorſpoed en tegenſpoed van den Staat. Wy konnen hierom, hoe jong wy ook zyn mogen, niet nalaaten, belang te rekenen

nen by het belang van het Vaderland. Onze aanzienlyke Jeugd, die tot het bekleeden van Ampten van Regeeringe word opgeleid, is het alleen niet, die byna noodzakelyk aangezet wordt, om zig met vermaak te oefenen in 's Lands geſchiedeniſſen, welker kennis de eigenlyke geleerdheid der Regenten behoort te zyn; de kinderen van alle eerlyke burgers, hoe gering ook vanſtaat, moeten zig laaten gelegen leggen aan de lotgevallen van een Gemeenebeſt, aan welker opkomſt en bloei hunne voorouders zo veel deel gehad hebben, en van het welk zy zelven 't eenigen tyde, de voornaamſte ſterkte en ſteun zullen uitmaaken; voor zo ver de eigenlyke kragt van den Staat in de menigte van eerlyke onderzaaten gelegen is. Vreemd zou het dan zyn, zo het beoefenen van 's Lands geſchiedeniſſen de luſt, de liefhebbery niet ware beide van onze aanzienlyke en min aanzienlyke Jeugd, en nog vreemder, zo zy 'er geene nuttigheden uit trok, waarvan zy, in ryper ouderdom, gewenſchte vrugten ſmaaken moet.

Om onze jeugd die nuttigheden te verſchaffen, en de luſt tot het leezen van 's Lands geſchiedeniſſen in haar op te wekken of leevende te houden, ben ik, na het voltrekken van myne uitgebreider VADERLANDSCHE HISTORIE, *te vaude geworden, dit* KORT BEGRIP *derzelve in 't licht te geeven. Ik heb het Opſtel zo eenvoudig en klaar gemaakt, als my mogelyk geweeſt is,*

en

en niet alleen de voornaamſte gebeurteniſſen aangetekend; maar ook beknoptelyk gewaagd van de oorzaaken dier gebeurteniſſen, in welk laatſte opzigt; de meeſten van onze Korte Begrippen *of* Chronykjes *gebrekkelyk zyn: om niet te zeggen, dat het den meeſten ook aan de vereiſchte onpartydigheid ontbreekt, welke ik my zelven, voor alle dingen, in dit werkje, heb voorgeſteld; als die niets byna ſchadelyker agte voor den Burgerſtaat dan dat de gemoeden der jeugd vervuld worden met partydige begrippen van 's Lands geſchiedeniſſen: niets daarentegen zo bevorderlyk voor de ruſt en eendragt onder 's Lands ingezetenen, als dat men elk, van jongs op, gemaatigd en naar waarheid leere denken over de groote veranderingen, die eertyds in het Vaderland zyn voorgevallen.*

Ik heb dienſtig geoordeeld dit Kort Begrip van 's Lands Hiſtorie, by vraagen en antwoorden, voor te ſtellen, om dat ik deze wyze bekwaamſt hieldt, om de leergierigheid in jonge luiden op te wekken; die, zo zy regt gaande gemaakt is, zig zekerlyk hier niet voldaan zal vinden, maar aangezet worden, om volledige Hiſtorien te doorleezen.

Indien dit kleine werkje, door onze Jeugd, in de Huisgezinnen en in de Schoolen, gebruikt wordende, eenige aanleiding geeven moge, om het getal van kundige, eerlyke en vreedzaame ingezetenen in onzen Staat te doen toeneemen;

dan zal het groot oogmerk, welk ik my in het ſamenſtellen van het zelve heb voorgeſteld, volkomenlyk beantwoord zyn. Komt hier by, dat zelfs luiden van jaaren, die tot nog toe te weinig waare kennis van 's Lands Hiſtorie gehad hebben, uit dit Kort Begrip, *aangeſpoord worden, om dezelve vlytiger te onderzoeken; dan zal de vrugt van mynen arbeid myne verwagting verre te boven gaan.*

* * *
* *
*

BERIGT VAN DEN DRUKKER.

Dit Werkje is eigenlyk ten dienſte van de Jeugd ſamengeſteld, om in de Huisgezinnen en Schoolen gebruikt te worden, en daarom op klein papier gedrukt; zo wel in de Nederduitſche als Franſche Taal: Doch, merkende dat veele Leezers der VADERLANDSCHE HISTORIE het by dit Werk, als een Kort Begrip van 't zelve, wilden voegen; heb ik het hierom ook op groot papier gedrukt.

AAN

AAN DE

VADERLANDSCHE

JEUGD.

Bevindt ge, ô Vaderlandſche Jeugd!
U reeds in de oefenſchool der deugd;
En zaagt gy 't merg der Bybelblaêren,
In werkjes, naar uw brein geplooid,
En net, eenvoudig, opgetooid,
Voor u, beknopt, by een vergaêren;
Of vormt gy, door het redeslicht,
U reeds een denkbeeld van uw' pligt,
Dien ge aan den Oorſprong van uw weezen,
U, en uw' naasten, ſchuldig zyt;
Hebt ge al, met onvermoeide vlyt,
In 't wetboek der Natuur geleezen;

Of wast dus reeds uw kennis aan,
Dat ge op haar rechten 't oog durft ſlaan;
Dan is u ook 't begrip gegeeven,
Dat God, die ons, zo gunſtryk ſchiep,
Ons hier niet ſlechts op aarde riep,
Om voor ons zelv' alleen te leeven:
Dan weet ge 'er, ongetwyfeld, by,
Dat heel der menſchen maatſchappy
In onze gunſt, en zorg, moet deelen;
Dat ſteeds het welzyn van 't gemeen
Ons meerder dan 't belang van één',
Ja, dat van ons, behoort te ſtreelen.
Dan kont gy reeds een liefdevlam,
Die uit Natuur te voorſchyn kwam,
Voor 't Vaderland, in u, ontdekken;
Dan juicht, dan treurt uw braaf gemoed
Reeds om 's Lands voor of tegenſpoed;
Dan poogt gy 't zelfs ten nutt' te ſtrekken.
Maar, ach, bedrieg u niet, zie toe,
Dat uwe min geen nadeel doe
Aan 't voorwerp, dat gy waant te minnen!
Zo vaak gy zyn belang niet kent,
Noch diep in 't hart hebt ingeprent,
Beheerscht ſlechts drift, geen liefde, uw zinnen.

Die

Die waarheid ziet men, t'aller uur,
Door hen geſtaafd, die, hoog en duur,
Op hunne trouw, en liefde, zweeren;
Terwyl zy, door een dolle drift,
Die 't valſche nooit van 't echte ſchift,
En onrust, haat en twist vermeêren.
Van hier ('t geen 't eerlyk hart beſchreit)
Die ſchandlyke oneerbiedigheid,
Voor wet, en wettige Overheden:
Van hier, zo niet uit erger poel!
Dat ſlinksch, dat loos, dat ſnood gewoel:
Van hier 't verval der beste zeden.
Dit ſtukje dan, zo kort als klaar,
Tracht u te hoeden voor 't gevaar,
Van in uw min het doel te misſen;
En geeft u des, in zuivre taal,
Een bondig, een oprecht verhaal
Van Nederlands geſchiedenisſen.
't Heeft, in veel uitgeſtrekter blaên,
De ſcherpſte toetſe al doorgeſtaan,
En wordt u thans, op nieuw, geſchonken,
Door de eige pen, dezelfde hand;
Doch meêr geſchikt naar uw verſtand;
Om ook uw leerzucht meêr te ontvonken.

Maar ſtel zyn nut niet ſlechts gelyk
Met dat van eene Landskronyk:
Neen, neen: in 't antwoord op de vraagen,
(Zo gy met lust, en aandacht leest)
Steekt zulk een voedſel voor uw' geest,
Dat zelfs den kieschten kan behaagen.
Hoe wild en woest, hoe onbeſchaafd,
Hoe zeer aan afgodsdienst verſlaafd,
Zich de oude Bataviers vertoonden;
Hun trouw, hun moed, hun vryheidsmin,
Blaast ons deeze eedle zielzucht in:
Ach, dat die deugden by ons woonden!
Ik toone u niet, van ſtuk tot ſtuk,
De bronnen van 's Lands heil of druk:
Dit werkje brengt haar tot uw kennis;
En wyst u aan, wat de uitkomst zy
Van ſtreng gezag, van tieranny,
Geweetensdwang, en handvestſchennis,
Als zich een ſtaatsorkaan verheft,
(Die zelden laage hutten treft)
Zal 't u gemaklyk doen bevroeden,
Uit welk een' hoek de wind toen blies;
Wie zich, het zekerſt', voor verlies;
Wie, 't minſt', zich voor verderf kon hoeden.

Als

Als helſche muitzucht 't hoofd opſteekt,
En aller dingen orde breekt;
Als zich partyſchap zoekt te ſtyven;
Dan leert het u omzigtig zyn;
Ja, dan ontdekt het u 't venyn
Van lastrend, en oproerig ſchryven.
Of houdt ge uw aandacht, liefst, gevest
Op 't oorbaar' van 't gemeenebest;
Dan zal u voorts dit ſtukje leeren,
Op Welk een zuil de Vryheid ſteunt,
Door welk een ſchok haar' grondſlag dreunt,
En wat haar redden kan, of deeren:
Dan wordt ge, als by de hand, geleid,
Om 't recht, de magt der Overheid,
Haar' luister, van naby, te aanſchouwen:
Dan zult ge ook, onbeneveld, zien,
Wien ge al, wien niet, moet huldebiên;
Dan leert ge uw eigen oog betrouwen.
In 't kort': naar maate uw oordeel ryp',
Zich niet in zyn beſluit vergryp',
Kan ook dit echt verhaal van zaaken,
In hoogen rang, of Burgerſtand,
U dierbaar voor uw Vaderland,
En zelfs uw min beſtendig maaken.

AAN DE VADERL. JEUGD.

De ſchrandre Schryver wenscht niets meêr:
Bevordert hy uw rust, uwe eer,
Uw welzyn, 's Lands geluk, en glorie;
Dan wordt zyn arbeid ruim betaald:
Lof heeft hy reeds genoeg behaald,
Door 't eeuwig' werk van zyn Historie.

K.

VADERLANDSCHE HISTORIE VERKORT.

EERSTE DEEL.

OUDE HISTORIE der BATAVIEREN en GRAAVEN.

I.

Gelegenheid der Vereenigde Nederlanden.

1 *Vraag.* IN wat *Land* woont gy?
Antw. In de *Vereenigde Nederlandſche Provincien.*

2 *Vraag.* Wat betekent het woord *Provincien*?

Antw.

Antw. 't Is een Latynſch woord. Men verſtondt 'er eertyds *overwonnen Landen* door. Doch het betekent hier, en in 't gemeen, blootelyk *Landſchappen*: waarom de *Nederlandſche Provincien* ook veeltyds *Nederlanden* genoemd worden.

3 *Vraag.* Waarom heetenze *Nederlanden*?

Antw. Om dat de meeſten laag, en digt aan de zee gelegen zyn.

4 *Vraag.* Waarom wordenze *Vereenigden* genoemd?

Antw. Naar een Verbond van Vereeniging, welk zy, in 't jaar 1579, met elkanderen geſlooten hebben.

II.

Naamen en rang der Vereenigde Nederlanden.

1 *Vraag.* Hoe *veele* vereenigde Nederlandſche Provincien zyn 'er?

Antw. Zeven.

2 *Vraag.* Kont gyze in orde opnoemen?

Antw. Ja. GELDERLAND, HOLLAND, ZEELAND, UTRECHT, FRIESLAND, OVERYSSEL, en GRONINGEN EN OMMELANDEN.

3 *Vraag.* Waarom noemt gy *Gelderland* eerſt?

Antw. Om dat Gelderland, eertyds, een *Hertogdom* geweeſt is; Holland en Zeeland *Graafſchappen*, en de vier overige Provincien *Heerlykheden* plagten te zyn; en de titel van *Hertog* hooger is dan die van *Graaf*; gelyk die van *Graaf* hooger is dan die van *Heer*.

III.

Oude Inwooners deezer Landen.

1 *Vraag.* Zyn deeze Landen, *al lang*, in de

de Hiſtorien bekend geweeſt?

Antw. Al voor meer dan *agttienhonderd jaaren*; ſchoon, voor een groot gedeelte, onder andere naamen.

2 *Vraag.* Onder welke *naamen*, zyn de inwooners deezer Landen, van ouds, meeſt vermaard geweeſt?

Antw. Onder de naamen van *Batavieren* en *Friezen.*

3 *Vraag.* Waar *woonden* de *Batavieren*?

Antw. In de Provincien *Gelderland*, *Holland* en *Utrecht*.

4 *Vraag.* Waar *woonden* de *Friezen*?

Antw. In een gedeelte van *Holland* en *Utrecht*, en in de Provincien *Friesland*, *Overyſſel*, en *Groningen en Ommelanden.*

IV.

Herkomſt der Batavieren en Friezen.

1 *Vraag.* Hebben de Batavieren *altoos* in deeze Landen gewoond?

Antw. Neen. Zy woonden te vooren in 't *Land van Heſſen.* Doch oneenig geworden zynde met hunne nabuuren, verlietenze hun Vaderland, en ſloegen zig hier te Lande neder.

2 *Vraag. Wanneer* is dit gebeurd?

Antw. Volgens de waarſchynlykſte giſſingen, omtrent *honderd jaaren voor Chriſtus geboorte.*

3 *Vraag* Zyn de Friezen ook van elders herwaards gekomen?

Antw. Men vindt hiervan geen blyk in de Hiſtorien. Zo 't geſchied is, is 'er de geheugenis geheel van verlooren geraakt.

V.

Aart deezer Volken.

1 *Vraag.* Wat leeſt men byzonders van den *aart* deezer Volken?

Antw. Zy waren zeer ſterk van lighaam, leefden van de jagt op wilde dieren, gingen, in hunne jonge jaaren, geheel naakt, en kleedden zig, ouder geworden, met een rok of mantel van beeſtenvellen, die met een geſp of doorn om den hals vaſtgemaakt was. Zy woonden in houten hutten, die op hoogten gebouwd waren, om voor watervloed veilig te zyn. Zy aten, behalven het wild, dat zy in de boſſchen vingen, boomvrugten, melk, boter en kaas: en dronken een drank van kooren, met water gekookt, en naar ons bier gelykende. Daar is een tyd geweeſt, dat zy zo men meent, leezen nog ſchryven konden Doch zy waren, daar en tegen, wederom zeer bedreeven in 't zwemmen. Zelfs durfdenze, gewapend en te paarde, een wyd loopend water overzwemmen. In 't ſtryden, toonden ze zig boven maate dapper. Dikwils, ſtonden vrouwen en kinderen 't gevegt aan te zien, de mannen en vaders aanzettende met woorden, om voor de Vryheid en voor hun Huisgezin te ſtryden.

VI.

Hun Godsdienſt en Regeering.

1 *Vraag.* Wat *Godsdienſt* hadden deeze Volken?

Antw. Zy waren Afgodendienaars. Zy eerden de Zon, de Maan, en, zo 't ſchynt, ook het Vuur. Zy offerden hunnen Goden beeſten,

ten, en zelfs ſomtyds Menſchen op. Doch zy hadden, in de oudſte tyden, noch beelden noch tempels, maar pleegden hunnen Godsdienſt in de open lugt, in geheiligde boſſchen: en gaven 'er deeze verſtandige reden van „ dat „ het onbetaamlyk ware de Godheid in eene „ menſchelyke gedaante af te beelden, of „ binnen de muuren van tempelen te beſlui„ ten.

2 *Vraag.* Op wat wyze werden deeze Volken *geregeerd*?

Antw De opperſte Regeering ſtondt aan eene vergadering van de voornaamſten uit het Volk; die, vooral in tyden van oorlog eenen uit den Adel verkooren, om, onder den titel van *Koning* of *Hertog*, het Leger te gebieden, en regt te oefenen. De Koning of Hertog behieldt, ſomtyds, zyne waardigheid maar een jaar, of zo lang als de Krygstogt duurde; ſomtyds langer en voor zyn gantſche leeven. Zyne magt was niet onbepaald. Als hy de vergadering der voornaamſten bywoonde, mogt hy wel raaden, maar niet gebieden De naam van *Koning* zelf was gehaat, als de Koning ooit zyne magt misbruikte.

VII.

Zy geraaken onder 't gebied der Romeinen.

1 *Vraag. Wanneer* zyn de Batavieren eerſt *bekend* geworden, by vreemde Volken?

Antw. Ten tyde van *Julius Cezar*, die voor eerſten Roomſchen Keizer gerekend wordt.

2 *Vraag.* By wat *gelegenheid*, werden zy toen bekend?

Antw. Cezar voerde oorlog omtrent hun Land. Zy, te zwak om hem tegen te ſtaan,

on-

onderwierpen zig aan den Roomſchen Staat, onder voorwaarden, dat zy vry van ſchatting zouden blyven, en den Romeinen alleenlyk Soldaaten zouden behoeven te leveren.

3 *Vraag. Wanneer* is dit gebeurd?

Antw. Omtrent *vyftig jaaren voor Chriſtus geboorte.*

4 *Vraag.* Zyn de Friezen toen ook by de Romeinen bekend geworden?

Antw. Toen niet; maar omtrent veertig jaaren laater, wanneer zy, door *Druzus*, overwonnen, en aan het Roomſche Ryk ſynsbaar gemaakt werden.

5 *Vraag* Zyn deeze Volken *altoos onder 't gebied der Romeinen* gebleeven?

Antw. De Friezen zyn een en andermaal opgeſtaan tegen de Romeinen, die hun zwaarder ſchattingen opleiden dan zy draagen konden: eens in 't jaar 28, toen zy de Romeinen, onder *Apronius*, verſloegen; en eens, na dat zy een verdrag met *Corbulo* geſlooten hadden, in 't jaar 50. Zy hadden zig van eenige Landeryen meeſter gemaakt, die tot het Roomſche Ryk behoorden; doch *Avitus*, die toen, hier omtrent, van wege de Romeinen, het gebied voerde, deedtze hen wederom ruimen.

VIII.

Hun Oorlog tegen de Romeinen.

1 *Vraag* Hoe maakten 't de Batavieren, ondertuſſchen?

Antw. Zy hielpen de Romeinen tegen de Friezen. Ook tegen de Britten, die, omtrent dien tyd, geheellyk overheerd werden door de Romeinen: doch, in 't jaar 69, ſtonden zy zelven tegen de Romeinen op, geterg door

Claudius Civilis met de Romeinen verrediqd, in 't jaar 70.

Willebrord predikt tegen de Afgodery, omtrent het jaar 700.

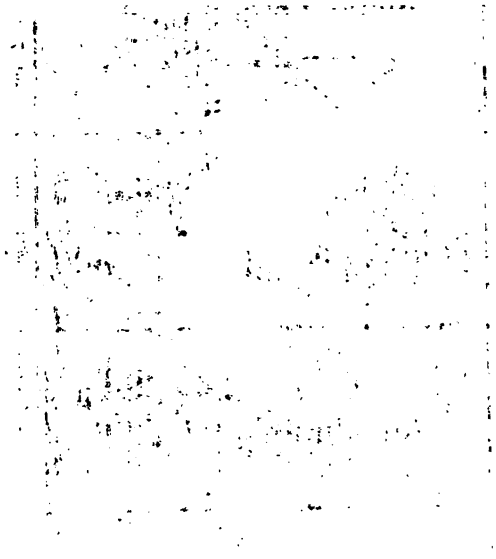

door een bevel van Keizer *Vitellius*, om oud en jong tot den Krygsdienſt te perſen.

2 *Vraag.* Wie had het *beleid* van deezen opſtand?

Antw. Claudius Civilis, die de Batavieren, in een heilig boſch, byeengeroepen, en, na 't houden van eene maaltyd, tegen de Romeinen, die hen nu niet langer als Bondgenooten, maar als Slaaven zogten te handelen, opgeſtookt hadt.

3 *Vraag.* Hoe ging het Civilis en den Batavieren?

Antw. Zy overmeeſterden twee Winterlegeringen der Romeinen, die omtrent de plaats, daar tegenwoordig de Stad Leiden ſtaat, ſchynen gelegen te hebben. Voorts, ſloegen zy de Romeinen een en andermaal. Zy belegerden eene ſterke Veſting der Romeinen, *Castra Vetera* of *Oud Leger* genaamd, en dwongenze door hongersnood tot de overgave. Alle welke bedryven hun den naam van *herſtellers der Vryheid* deeden verkrygen.

4 *Vraag.* Hoe liep het af met deezen oorlog?

Antw. Cerialis, in 't jaar 70, met een talryk Leger, herwaards gezonden, behaalde verſcheide voordeelen op de Batavieren en derzelver bondgenooten, en noodzaakte Civilis eindelyk, tot een verdrag, waar by hy zig verbondt tot het afleggen der wapenen; mids hy en de Batavieren, wederom, gelyk van ouds, voor Bondgenooten der Romeinen erkend werden, zonder tot het opbrengen van eenige ſchatting verpligt te zyn. De Friezen, die de Batavieren hadden bygeſtaan, zyn waarſchynlyk ook in dit verdrag begreepen geweeſt.

IX.

IX.

De Franken overmeesteren Batavia.

1 *Vraag.* Bleeven de Batavieren sedert in het Bondgenoodschap der Romeinen?

Antw. Men vindt dat zy, meer dan *tweehonderd jaaren* na deezen tyd, in de Romeinsche Legers gediend, en de Roomsche Keizers tot Lyfwagten gestrekt hebben; maar omtrent het jaar 277, maakten de *Franken* zig meester van *Batavia*, en hielden dit Land meer dan *honderd jaaren* in bezit; schoon zy, in het zelve, dikwils, door de Romeinen, ook met hulp der Bataviſche Krygsknegten, beoorloogd, en nu en dan overwonnen geworden zyn.

2 *Vraag.* Wie waren de *Franken*?

Antw. Een Duitsch Volk, dat zig, in laater tyd, in Frankryk gevestigd heeft, en onder den naam van *Franschen* vermaard geworden is.

3 *Vraag.* Wat viel 'er voor onder de Franken, terwyl zy Batavia inhadden?

Antw. In 't jaar 359, deeden de *Saxers* eenen inval in Batavia, zig van het zelve, voor een gedeelte, meester maakende. Tien jaaren laater, werden de Franken en Saxers beide door de Romeinen overwonnen. Doch omtrent den aanvang des jaars 407, vielen eenige afgelegen woeste Volken in deeze Landen; die zig van een groot gedeelte derzelven meester maakten, en sedert dieper doordrongen in 't Roomsche Ryk. Een gedeelte der Saxers en Friezen stak, omtrent veertig jaaren laater, naar Britanje over. En toen viel het den Franken gemakkelyker, de overi-

verigen van deezen Landaart, door de wapenen, tot onderwerping te brengen; gelyk zy, in 't jaar 463, deeden.

4 *Vraag.* Waar bleeven ondertuſſchen de Batavieren?

Antw. Zy raakten vermengd onder de vreemde volken, die hun Land hadden ingenomen; verſmolten in de Romeinſche Legers, of trokken buitens Lands; zo dat, eindelyk, hier te Lande, geene gedagtenis van hun overgebleeven is dan de naam; die, tot heden toe, in den naam van de Gelderſche Landſtreek de *Betuwe*, bewaard wordt.

X.

De Friezen ſtaan op tegen de Franken.

1 *Vraag.* Bleeven de Saxers en Friezen onderworpen aan de Franken?

Antw. Geenszins. In't jaar 496, maakten zy een verbond met eenige andere Duitſche Volken, en deeden *Klovis*, den eerſten Christen Koning van Frankryk, den oorlog aan. Doch zy hadden het ongeluk van geſlaagen te worden.

2 *Vraag.* Hielden zy zig, ſedert, ſtil?

Antw. Neen. Zy namen, van tyd tot tyd, de wapenen op tegen de Koningen van Frankryk, die hen als onderdaanen aanmerkten; doch van welken zy niet begeerden af te hangen. Tot dat Koning *Dagobert* de I., tuſſchen de jaaren 622 en 630, de Friezen uit de oude Stad *Utrecht* verdreef, en zig van verre het grootſte deel deezes Lands meeſter maakte.

XI.

Eerſte invoering van 't Chriſtendom, hier te Lande.

1 *Vraag.* Wat deedt Koning Dagobert te Utrecht?

Antw. Hy ſtigtte 'er eene *Chriſtelyke Kerk* of *Kapel.*

2 *Vraag.* Waren 'er voorheen geene Chriſtelyke Kerken hier te Lande geweeſt?

Antw. Miſſchien eenigen, in 't zuidelykſte gedeelte van Gelderland. Doch de Friezen waren, ten deezen tyde, nog ongeloovig.

3 *Vraag.* Deedt men zyn beſt niet om hen tot het geloof te bekeeren?

Antw. Ja. De Koningen van Frankryk zonden Predikers herwaards, en onder anderen *Eligius* en *Wigbert*, die beide het Evangelie onder de Friezen verkondigd hebben. In 't jaar 690, kwam *Willibrord*, een Engelſche Monnik, te Utrecht, welke Stad nu wederom in de magt van *Radboud*, Koning der Friezen, gekomen was. Doch Radboud bleef ongeloovig. De Groothofmeeſter van Frankryk, *Pipyn*, deedt hem, in 't jaar 692, den oorlog aan, verſloeg zyn Leger, en benam hem het Land weder, welk hy te vooren herwonnen hadt. Vyf jaaren laater, werdt hy, by *Duurſtede*, nog eens geſlaagen, en toen eerſt ſchynt hem Utrecht, dat hy tot dien tyd toe ingehouden hadt, ontweldigd te zyn.

XII.

Opkomſt van 't Bisdom van Utrecht.

1 *Vraag.* Wat deedt Willibrord hier te Lande,

de, na dat Utrecht in de magt van Pipyn geraakt was?

Antw. Hy ſtigtte verſcheide Kerken: ook eene of twee, nevens een Klooſter, te Utrecht: in welke Stad, na dat Paus *Sergius* hem tot Biſſchop hadt ingewyd, hy ſedert zyn gewoon verblyf hieldt. Hy werdt dus de eerſte *Biſſchop* van Utrecht.

2 *Vraag.* Hadt hy ook weereldlyk gebied?

Antw. Ja; de Franſche Vorſten ſchonken hem verſcheide Landen, goederen en inkomſten, hier te Lande; waardoor hy en zyne opvolgers groot gezag bekwamen, en Heeren van een aanzienlyk deel Lands werden.

3 *Vraag.* Namen de Friezen het Evangelie aan?

Antw. Niet in 't algemeen, zo lang hunne Vorſten ongeloovig bleeven; en dit duurde tot op 't einde der agtſte eeuwe. Tot dien tyd toe, waren de Saxers en Friezen byna in geduurigen oorlog geweeſt met Frankryk. Doch *Karel de Groote* overwon hen, in 't jaar 794, t'eenemaal, en bedong „ dat zy de Chriſtelyke Leer zouden aanneemen, wanneer hy „ hun den eernaam van VRYE LUIDEN „ laaten zou, en de Regters of Graaven, die „ hy over hen zou ſtellen, belaſten, hen naar „ hunne byzondere wetten te regeeren. Ook „ zouden ze hem geene Schatting behoeven „ op te brengen." Van deezen tyd af, werdt het Evangelie hier te Lande álomme aangenomen.

XIII.

Invallen der Deenen en Noormannen.

1 *Vraag.* Beveſtigde dit Verdrag de ruſt in deeze Landen t'eenemaal?

Antw. Niet zo volkomenlyk, of zy werden, na verloop van eenige jaaren, wederom ontruſt, door de *invallen der Noormannen* en *Deenen*, die den Ryn opvoeren, en Duurſtede plonderden: ook ſomtyds landingen deeden in 't Zeeuwſch Eiland *Walcheren*, niet zonder alomme zwaare brandſchattingen te heffen, en 's Lands ingezetenen, veele jaaren agtereen, byna jaar op jaar, groote ſchade toe te brengen.

2 *Vraag.* Wat gaf gelegenheid tot deeze invallen?

Antw. De Verdeeling van het Ryk van Karel den Grooten, waartoe deeze Landen behoorden, onder deszelfs nakomelingen. Deeze verdeeling verzwakte dit Ryk, en gaf vreemden Volken aanleiding, om het gedeeltelyk ten minſten te overmeeſteren.

3 *Vraag.* Wat middelen gebruikte men, om zig te beſchermen tegen de Deenen en Noormannen?

Antw. De Duitſche en Franſche Koningen, nakomelingen van Karel den Grooten, ſtonden een deel deezer Landen af aan ſommige Deenſche Grooten, die 'er, veele jaaren, gebied over gevoerd hebben. Doch alzo dit middel niet hielp, om andere hoofden deezes woeſten Landaarts uit deeze Geweſten te houden; ſtelden de genoemde Koningen verſcheide GRAAVEN aan, in de Landſtree-

ſtreeken langs de grenzen, die zy, door gunſten en giften, bewoogen en in ſtaat ſtelden, om de Landzaaten aan te voeren tegen de Deenen en Noormannen, wanneer deezen eenigen inval ondernamen.

XIV.

Graaven van Holland, uit het eerſte of Hollandſche Huis.

1 *Vraag.* Welken van deeze Graaven hebben zig meeſt beroemd gemaakt?

Antw. De GRAAVEN VAN HOLLAND EN ZEELAND.

2 *Vraag.* Hebben Holland en Zeeland doorgaands dezelfde Graaven gehad?

Antw. Ja: doch het Graafſchap is meermaalen van het eene Stamhuis tot het andere overgegaan.

3 *Vraag.* Hoe veele *Graaflyke Stambuizen* zyn 'er bekend?

Antw. Vyf: het oudſte Graaflyke Stamhuis het *Hollandſche Huis* genoemd; het *Huis van Henegouwen*, het *Huis van Beieren*, het *Huis van Bourgondie* en het *Huis van Ooſtenryk.*

4 *Vraag.* Hoe *veele* Graaven rekent men, in 't gemeen, uit het oude HOLLANDSCHE HUIS?

Antw. Zeventien: te weeten Dirk de I., Dirk de II., Arnoud, Dirk de III., Dirk de IV., Floris de I., Dirk de V., Floris de II., Dirk de VI., Floris de III., Dirk de VII., Ada, Willem de I., Floris de IV., Willem de II., Floris de V. en Jan de I.

XV.

Hiſtorie van DIRK DEN I. *en* DIRK DEN II.

1 *Vraag.* Wat vindt men merkwaardigs aangetekend ten tyde van DIRK DEN I?

Antw. Koning *Karel* van Frankryk heeft hem beſchonken met de Kerk te *Egmond*, en de Landeryen en goederen daar toe behoorende.

2 *Vraag.* Wanneer geſchiedde deeze gifte?

Antw. Volgens de jaartekening in de uitgaaven van den Giftbrief, in 't jaar 863; doch waarſchynlykſt in 't jaar 923.

3 *Vraag.* Wat is 'er onder DIRK DEN II. gebeurd?

Antw. Onder hem, begon de oorlog tegen de *Weſtfriezen*, welken Noordwaards van Holland woonden; die by de driehonderd jaaren geduurd heeft.

4 *Vraag.* Waaruit ontſtondt deeze oorlog?

Antw. 't Schynt, dat de Graaf, uit hoofde der gifte aan zynen Vader gedaan, gevorderd hebbe, dat de Weſtfriezen hem voor *Heer* aannamen: 't welk zy geweigerd, en daarna de wapenen opgevat hebben.

5 *Vraag.* Hoe liep deeze oorlog af, ten tyde van Dirk de II?

Antw. De Weſtfriezen, *Alkmaar* verbrand, en *Leiden* met gelyke verwoeſting gedreigd hebbende, werden by *Rynsburg* geſlaagen, en voor eenen tyd tot onderwerping genoodzaakt.

6 *Vraag.* Wanneer is Dirk de II. overleeden?

Antw. In 't jaar 989.

XVI.

De Koning der Franken begiftigt Dirk den I. Graaf van Holland, in 't jaar 923.

Koning Willem, Graaf van Holland, door de Friezen, in 't ys, omgebragt, in 't jaar 1256.

XVI.

Hiſtorie van ARNOUD *en* DIRK DEN III.

1 *Vraag.* Wat heeft Graaf ARNOUD merkwaardigs bedreeven?

Antw. Hy is den Weſtfriezen, die in 't jaar 993, tegen hem opgeſtaan waren, met een talryk Leger tegengetrokken, en op de vlakte van *Winkelmade*, op of omtrent de plaats, daar nu het Dorp *Winkel* legt, met hen ſlaags geraakt. Doch de ſtryd viel ongelukkig uit. 's Graaven Leger werdt geſlaagen, en hy zelf gedood.

2 *Vraag.* Wat gebeurde 'er onder DIRK DEN III?

Antw. Deeze Graaf ſloot, in 't jaar 1005, een verdrag met de Weſtfriezen, waarby zy hem voor Heere aannamen. Doch eenige jaaren laater, de Stad *Dordrecht* geſtigt, en daarby eenen tol opgeregt hebbende, raakte hy, hierover, en over het uitbreiden van zyne jagt en viſſchery, in geſchil met den Biſſchop van Utrecht: welk geſchil oorzaak geweeſt is van verſcheide oorlogen tuſſchen de Utrechtſchen en de Hollanders.

3 *Vraag.* Wat viel 'er, ten tyde van Dirk den III., voor, tuſſchen de twee Volken?

Antw. De Graaf overwon het Leger van Biſſchop *Adelbold* en deszelfs bondgenooten, niet verre van Dordrecht, op den 29 July des jaars 1018.

4 *Vraag.* Wat was de oorzaak deezer overwinning?

Antw. Graaf Dirk taſtte den vyand van vooren en van ter zyde te gelyk aan, en bragt hem daardoor ſpoedig in wanorde: waarby

nog kwam, dat zig een onverwagte ſchrik, en een verbaasd geroep van *Vliedt! Vliedt!* verſpreidde onder 't vyandelyke Leger, welk daarop, hals over hoofd, aan 't vlugten ſloeg.

5 *Vraag.* Wat volgde op deezen Veldſlag?

Antw. Een verdrag van Vrede met Biſſchop Adelbold.

6 *Vraag.* Wat verrigtte Dirk de III. verder?

Antw. Hy deedt eene reis naar Jeruzalem, om 't graf van den Zaligmaaker en andere gewyde Plaatſen te bezoeken; een bedryf, waarin, ten zynen tyde, groote Godsdienſtigheid geſteld werdt: en hy overleedt, na dat hy van daar te rug gekeerd was, in 't jaar 1039.

XVII.

Hiſtorie van DIRK DEN IV.

1 *Vraag.* Wat is 'er merkwaardigs, onder zynen Zoon en Opvolger, DIRK DEN IV., voorgevallen?

Antw. De oorlog met de Graaven van Vlaanderen, en een nieuwe oorlog met Keizer *Henrik den III.*, die de zyde des Biſſchops van Utrecht gekooren hadt.

2 *Vraag.* Waaruit ontſtondt de oorlog met de Vlaamingen?

Antw. De Vlaamſche en Hollandſche Graaven beweerden beide regt te hebben op *Zeeland Beweſten de Schelde*, en hielden hun regt ſtaande met de wapenen.

3 *Vraag.* Hoe liep de oorlog met de Vlaamingen af, ten tyde van Dirk den IV?

Antw. Men weet 'er anders niets van, dan dat *Boudewyn de V.*, Graaf van Vlaanderen; de Hollanders, in 't jaar 1045, geſlaagen heeft?

4 *Vraag.*

4 *Vraag.* Weet men iet meer van den uitſlag des oorlogs met den Keizerſchen?

Antw. Ja. De Keizer bemagtigde Dordrecht en *Vlaardingen*, in 't jaar 1046. Doch in 't volgende jaar, viel 'er, voor de laatſtgemelde plaats, een ſcheepsſtryd voor, waarin de Hollanders de overwinning behaalden. Dordrecht werdt toen ook herwonnen.

5 *Vraag.* Leefde Dirk de IV. nog lang na deeze overwinning?

Antw. In 't jaar 1048, te Luik op een Steekſpel zynde, ſtak hy, by ongeluk, den broeder des Biſſchops van Keulen dood. Hieruit ontſtondt een oorlog, waarin de Biſſchop van Utrecht zich ook mengde. Dordrecht werdt ingenomen door verraad. Doch Graaf Dirk, heimelyk in de Stad geraakt, dreef 'er den Vyand wederom uit. Maar 's daags daarna langs de wallen wandelende, werdt hy met een vergiftigde pyl verraaderlyk in de dye geſchooten, en overleedt aan de wonde, op den veertienden January des jaars 1049.

XVIII.

Hiſtorie van FLORIS DEN I.

1 *Vraag.* Wie volgde Dirk den IV. op?

Antw. Zyn Broeder FLORIS DE I.

2 *Vraag.* Wat leeſt men byzonders van deezen Graave?

Antw. Willem, Biſſchop van Utrecht, bragt, in 't jaar 1058, een Leger tegen hem te velde, uit Keulſche, Luikſche, Gelderſche en andere manſchap beſtaande. Men hadt het wederom op Dordrecht gemunt. Doch Graaf Floris hadt, in 't veld, diepe kuilen doen graaven, die hy met teenen hor-

den, met dunne aarden zooden belegd, hadt toegedekt. 's Vyands paardenvolk, onverhoeds genaderd, ſtortte in de kuilen, en werdt zonder moeite verſlaagen.

2 *Vraag.* Was de oorlog hiermede geëindigd?

Antw. Neen. In 't jaar 1061, viel 'er een tweede ſlag voor, tuſſchen de Rivieren de Maas en de Waal, niet verre van *Hemert* of *Neder hemert*. Graaf Floris behaalde hier andermaal de overwinning. Doch zig, na 't gevegt, onder 't geboomte te ruſten gelegd hebbende, werdt hy in den ſlaap omgebragt, op den agttienden Juny.

XIX.

Hiſtorie van DIRK DEN V. *Robert de Fries. Godevaart.*

1 *Vraag.* Op wien kwam het Graafſchap, na de dood van Floris den I?

Antw. Op zynen Zoon DIRK DEN V., die, minderjaarig zynde, onder de Voogdyſchap van zyne Moeder, Vrouwe *Geertruid*, ſtondt.

2 *Vraag.* Wat gebeurde 'er, geduurende deeze minderjaarigheid?

Antw. Robert de Fries, Zoon van Boudewyn den V., Graave van Vlaanderen, zin hebbende in 't gebied over Holland, begaf zig derwaards aan 't hoofd van eenig krygsvolk; en wiſt daarna de Graaflyke Weduwe te beweegen om hem te trouwen: 't welk, in 't jaar 1063, geſchiedde.

3 *Vraag.* Hoe lang behieldt Robert de Fries het bewind over Holland?

Antw. Omtrent agt jaaren. In 't jaar 1067, met

met zynen Broeder *Boudewyn den VI.* in oorlog geraakt zynde, over het regt op het Graafſchap van Vlaanderen; werdt hy, in 't jaar 1071, op laſt van Keizer Henrik den IV., met de wapenen aangetaſt door *Godevaart, Hertog van Lotharingen*, in 't gemeen *den Bultenaar* genaamd; die hem eerlang noodzaakte, Holland te ruimen en naar Vlaanderen te wyken. Het gebied over Holland kwam toen in handen van Hertog Godevaart.

4 *Vraag.* Hoe lang behieldt hy 't?

Antw. Ruim vier jaaren.

5 *Vraag.* Wat leeſt men merkwaardigs van hem?

Antw. Dat hy de Stad Delft geſtigt heeft.

6 *Vraag.* Hoe kwam hy aan zyn einde?

Antw. Hy werdt, den 25 February des jaars 1076, terwyl hy, in zyn Slot te Delft, op 't heimelyk gemak zat, door een bediende van Graave Robert of van den jongen Graave Dirk, met een ſpiets of dolk, van onderen in 't lyf geſtoken, dat hy 't beſtierf.

7 *Vraag.* Wat gebeurde 'er, na zyn overlyden?

Antw. De Biſſchoppen van Utrecht, Willem en *Koenraad*, zogten Holland te dwingen door het Slot, welk zy, te *Yſſelmonde*, hadden opgeworpen. Doch Robert de Fries, *Willem den Veroveraar*, Koning van Engeland, die met zyne Zuſter getrouwd was, bewoogen hebbende om hem eenige Schepen by te zetten, zondt Graaf Dirk met eene Vloot naar de Maaze; in den mond van welke rivier, een Scheepsſtryd voorviel met de Utrechtſchen, die geheellyk overwonnen werden. 't Slot te Yſſelmonde werdt ook bemag-

magtigd: waarna Graaf Dirk in 't vreedzaam bezit van zyn Graafſchap raakte.

8 *Vraag.* Bleef hy 'er in tot aan zynen dood?

Antw. Ja: en deeze viel voor, op den zeventienden Juny des Jaars 1091.

XX.

Hiſtorie van FLORIS DEN II.

1 *Vraag.* Wie werdt Graaf na Dirk den V?

Antw. Zyn Zoon FLORIS DE II. de *Vette* bygenaamd.

2 *Vraag.* Wat vindt men van hem gemeld?

Antw. Hy ſchynt, in den tyd van dertig jaaren, die zyne Regeering duurde, byna in geenen oorlog ingewikkeld geweeſt te zyn; zo dat 'er, buiten zeker byzonder voorval met den Frieſchen Edelman *Galama*, weinig van hem gemeld wordt.

3 *Vraag.* Welk voorval was dit?

Antw. De Graaf hadt, op de Jagt zynde, Galama drie honden doen ontneemen. Galama, naderhand den Graaf ontmoetende, ſprak hem ſtoutelyk aan om vergoeding van ſchade. Men kwam van woorden tot daaden. Galama kwetſte den Graaf in den arm; doch werdt daarop van 's Graaven knegten aangevallen en van kant geholpen.

4 *Vraag.* Wanneer is Floris de II. overleeden?

Antw. Den tweeden Maart des jaars 1122.

XXI.

Hiſtorie van DIRK DEN VI. *Floris de Zwarte.*

1 *Vraag.* Op wien kwam toen het Graafſchap?

Antw.

Antw. Op zynen minderjaarigen Zoon DIRK DEN VI. die eenige jaaren onder de Voogdyſchap van zyne moeder, Vrouwe *Petronella van Saxen*, ſtondt.

2 *Vraag.* Wat viel 'er merkwaardigs voor ten zynen tyde?

Antw. Hy deedt, in 't jaar 1152, den Weſtfriezen den oorlog aan, en noodzaakte dezelven eerlang tot een Verdrag.

3 *Vraag.* Waaruit ontſtondt deeze oorlog?

Antw. Floris de Zwarte, 's Graaven Broeder, ſchynt de Weſtfriezen, onder de hand, te hebben opgeſtookt om zig vry te vegten. Doch toen zy de vyandelykheden begonnen hadden, bewoog hy hen om hem voor *Heer* te erkennen. Ook ſtelde hy zig aan 't hoofd hunner manſchap, en trok tegen zynen Broeder te velde. Doch de Keizer bewerkte eerlang eene verzoening tuſſchen de twee broeders.

4 *Vraag.* Voerde Dirk de VI. geenen anderen kryg?

Antw. Hy is ook met den Biſſchop van Utrecht in oorlog geweeſt. Utrecht werdt, in 't jaar 1138, door hem belegerd. Doch de Biſſchop, aan 't hoofd zyner Geeſtelykheid ter Stad uit getrokken, dreigde Graaf Dirk in den ban te doen, dat is, van de gemeenſchap der Kerke af te zonderen: 't welk hem zo vervaard maakte, dat hy 't beleg opbrak, en vrede ſloot.

5 *Vraag.* Hielden de Weſtfriezen zig ſedert ſtil?

Antw. Zy deeden, in 't jaar 1155, nog eenen inval in Kennemerland; doch werden, door die van *Haarlem* en *Osdorp*, met verlies te rug gedreeven.

6 *Vraag.*

6 *Vraag.* Wanneer is Dirk de VI. overleeden?

Antw. Op den vyfden Auguſtus des jaars 1157.

XXII.

Hiſtorie van FLORIS DEN III.

1 *Vraag.* Wie werdt na hem Graaf?

Antw. Zyn oudſte Zoon, FLORIS DE III.

2 *Vraag.* Heeft deeze ook met de Weſtfriezen geoorloogd?

Antw. Ja. Hy hadt eerſt, in 't jaar 1161, Vrede met hen gemaakt. Doch die van Haarlem, eenig ongenoegen hebbende opgevat tegen die van *Schagen*, vielen, in 't jaar 1166, in Weſtfrieſland, en tergden de Weſtfriezen tot het herneemen der wapenen. Alkmaar werdt, meer dan eens, overvallen en geplonderd, Graaf Floris zelf geſlaagen, tot zo verre, dat hy de Weſtfriezen nooit volkomen heeft konnen te onderbrengen.

3 *Vraag.* Heeft hy ook andere oorlogen gevoerd?

Antw. Het leggen van eenen tol te Geervliet bragt hem in oorlog met den Graave van Vlaanderen, die hem, in 't jaar 1165, in eenen Veldſlag gevangen kreeg, en niet losliet, voor hy, in 't jaar 1168, een nadeelig Verdrag getekend hadt.

4 *Vraag.* Wat vindt men meer van hem gemeld?

Antw. Hy ondernam, in 't jaar 1188, eenen togt naar 't Ooſten, om Jeruzalem, dat door de ongeloovigen op de Chriſtenen veroverd was, te helpen herwinnen. Doch hy

over-

overleedt op de reize, te Antiochie in Syrie, in 't jaar 1190.

XXIII.

Hiſtorie van DIRK DEN VII.

1 *Vraag.* Wie volgde hem op in 't Graafſchap?

Antw. Zyn oudſte Zoon DIRK DE VII.

2 *Vraag.* Wat is deezen merkwaardigs overgekomen?

Antw. Hy raakte, in 't begin zyner Regeeringe, in oorlog met de Vlaamingen en Weſtfriezen.

3 *Vraag.* Waaruit ontſtonden deeze oorlogen?

Antw. De eerſte uit misnoegen over den Geervlietſchen tol, in 't bezit waarvan de Graaf, onlangs, door Keizer *Henrik den VI.*, beveſtigd geworden was: en de andere door aandryvinge van 's Graaven Broeder *Willem.*

4 *Vraag.* Hoe liep het af met deeze oorlogen?

Antw. Graaf Dirk verdreef de Vlaamingen uit Walcheren, in welk Zeeuwſch Eiland zy gevallen waren: en Vrouw *Aleid*, Gemaalin van Graave Dirk, verſloeg 's Graaven Broeder Willem, op het einde des jaars 1195; waarna'er, te Haarlem, een Verdrag tuſſchen de twee Broeders getroffen werdt.

5 *Vraag.* Heeft Dirk de VII. geene andere oorlogen gevoerd?

Antw. Zyne Regeering is eene aaneenſchakeling van oorlogen geweeſt. De onluſten, tuſſchen Willem, zynen broeder, en *Dirk den II.* Biſſchop van Utrecht, ontſtaan over 't bewind van Frieſland, welk onder hen beide ver-

verdeeld was, wikkelde hem in, in eenen oorlog met den Biſſchop. Hy belegerde Utrecht; doch verſtaande, dat *Otto van Gelder*, Schoonvader en bondgenoot van zynen Broeder Willem, looslyk betrapt, en gevangkelyk naar Brabant gevoerd was, verliet hy Utrecht, en trok naar Brabant, om Graaf Otto te verloſſen.

6 *Vraag.* Hoe liep deeze togt af?

Antw. In 't eerſt gelukkig. Graaf Dirk bemagtigde 's *Hertogenboſch.* Doch daarna ongelukkig. In 't aftrekken, werdt zyn Leger geſlaagen, hy gevangen genomen, en niet op vrye voeten geſteld, dan na dat hy in een nadeelig Verdrag met den Hertoge van Brabant bewilligd hadt. Het werdt, in 't jaar 1203, te Leuven geſlooten. En kort hierna overleedt de Graaf te Dordrecht.

XXIV.

Hiſtorie van ADA.

1 *Vraag.* Wie volgde hem op?

Antw. Zyne Dogter ADA, alzo hy geene Zoonen nagelaaten hadt.

2 *Vraag.* Liet men deeze Vrouw in 't geruſt bezit van 't Graafſchap?

Antw. Haare Moeder hadt haar terſtondin de egt doen treeden met *Lodewyk*, *Graave van Loon*; doch haar Oom, Graaf Willem, van de meeſte Edelen des Lands geholpen, deedt Graave Lodewyk en Vrouwe Ada den oorlog aan, nam de laatſte gevangen, vervoerde haar naar Texel, en van daar naar Engeland; waarna hy zig meeſter maakte van 't Graaflyk bewind, den Graaf van Loon ook, in 't jaar 1206, uit Holland verdryvende.

3 *Vraag.*

3 *Vraag.* Hoe liep het af met Ada?

Antw. Zy kwam, kort hierna, uit Engeland; doch hieldt zig buiten Holland op, en is, in of na 't jaar 1218, overleeden.

XXV.

Hiſtorie van WILLEM DEN I.

1 *Vraag.* Wat heeft WILLEM DEN I. verder merkwaardigs uitgevoerd?

Antw. Hy ondernam, in 't jaar 1217, eenen togt naar Egipte tegen de ongeloovigen, en won, in November des jaars 1219, de Egiptiſche Stad *Damiate*, na een langduurig beleg. Men meent, dat die van Haarlem mede op deezen togt geweeſt zyn, en veel tot het winnen der Stad hebben toegebragt. Graaf Willem overleedt, niet lang na dat hy uit Egipte te rug gekeerd was, op den vierden February des jaars 1222.

XXVI.

Hiſtorie van FLORIS DEN IV.

1 *Vraag.* Wie bekwam het Graafſchap na hem?

Antw. Zyn Zoon FLORIS DE IV.

2 *Vraag.* Wat viel 'er merkwaardigs voor, onder zyne Regeering?

Antw. Hy ſtak zig in den oorlog tuſſchen de Gelderſchen en Utrechtſchen, en hielp de eerſten. Doch in 't jaar 1225, werdt de Vrede getroffen.

3 *Vraag.* Wat verrigtte Floris de IV. verder?

Antw. In 't jaar 1234, overwon hy de Stadingers of Stedingers, die van ſnoode wangevoelens beſchuldigd werden, en tegen wel-

ken, als tegen ongeloovigen, hier te Lande eenen Kruisvaart gepredikt was.

4 *Vraag.* Leefde Floris de IV. lang na deeze overwinning?

Antw. Nog geene maand. Genodigd op een Steekſpel, te Korbie door den Graave van Clermont aangelegd, werdt hy door de jonge Graavinne zo hoog gepreezen, dat zulks haaren ouden man tot argwaan verwekte, die hier op den Graaf van Holland veraaderlyk deedt ombrengen, op den 18 of 19 July des jaars 1234.

XXVII.

Hiſtorie van WILLEM DEN II.

1 *Vraag.* Wie volgde hem op?

Antw. Een minderjaarige Zoon, WILLEM DE II. genaamd.

2 *Vraag.* Wat heeft deezen meeſt vermaard gemaakt?

Antw. Zyne verkiezing tot Roomſch Koning of Keizer, in 't jaar 1247, ſchoon hy niet wel in ſtaat was om zyn gezag in 't Duitſche Ryk te handhaaven; maar in 't jaar 1251, wederom naar Holland keeren moeſt, daar hy zig ſedert ophieldt.

3 *Vraag.* Wat gebeurde hem hier?

Antw. Hy geraakte, in 't jaar 1253, in oorlog met *Margareet, Graavin van Vlaanderen*, die de oude Chronyken *zwarte Margriet* noemen; en hy zondt zynen broeder *Florit* naar Walcheren, dat door de Vlaamingen overvallen was. Ook gelukte het deezen, de Vlaamingen by *Weſtkapelle* te verſlaan, op den 4 July des gemelden jaars.

4 *Vraag.*

4 *Vraag.* Wat was de oorzaak geweest van deezen kryg?

Antw. Koning Willem hadt een gedeelte van Vlaanderen, dat van het Keizerryk afhing, geschonken aan zynen Zwaager, *Jan van Avennes*, Graave van Henegouwen, om dat Margareet deeze afhangkelykheid niet hadt willen erkennen; en hierop hadt de Graavin de vyandelykheden begonnen, die in 't jaar 1254, met een verdrag eindigden.

5 *Vraag.* Hadt Konning Willem toen rust, hier te Lande?

Antw. Neen. De Westfriezen waren wederom opgestaan. Koning Willem hadt twee Sloten gestigt, om hen te bedwingen: doch vergeefs. Hy besloot hen dan, over 't ys, te beoorloogen, en hadt hen reeds op de vlugt gedreeven, toen hy, hen vervolgende, met zyn paard in 't ys zakte, en door de Westfriezen met werpspietsen gedood werdt, op den 21 January 1256.

XXVIII.

Historie van FLORIS DEN V. *Amsterdam.*

1 *Vraag.* Wie volgde Willem den II. op?

Antw. Zyn Zoon, FLORIS DE V., een kind van twee jaaren: waarom 's Lands Regeering, onder zyne minderjaarigheid, aan verscheide Voogden na elkanderen werdt toevertrouwd.

2 *Vraag.* Wat gebeurde 'er byzonders, geduurende zyne minderjaarigheid?

Antw. 't Gemeen, misnoegd over 't gezag, dat de Edelen zig, inzonderheid sedert de Regeering van Willem den I., verkreegen hadden, viel, omtrent het jaar 1268, aan

op de adelyke Sloten in Kennemerland, die overweldigd en geſlegt werden. De Kennemers vielen vervolgens in de Heerlykheid van *Amſtel*, en verkooren *Gysbrecht van Amſtel* tot hun opperhoofd, die daarna 't Land van Utrecht met hen afliep, en in de Stad eene geheele verandering in de Regeering maakte.

3 *Vraag.* Waar toe behoorde de Heerlykheid van Amſtel ten deezen tyde?

Antw. Tot het Stigt van Utrecht.

4 *Vraag.* Was *Amſterdam* toen reeds in wezen?

Antw. Ja. Graaf Floris ſchonk, in 't jaar 1257, tolvryheid aan de Plaats, tot vergoeding der ſchade, haar door de Hollanders, waarſchynlyk in den jongſten opſtand, aangedaan.

5 *Vraag.* Hoe liep het met dien opſtand af?

Antw. De Kennemers werden voornaamlyk door *Jan Perſyn* bedwongen; de Weſtfriezen, hunne bondgenooten, na verloop van eenige jaaren, door Graave Floris, overwonnen, en door nieuwe Sloten of Kaſteelen beteugeld. Gysbrecht van Amſtel verzoende zig met den Biſſchop van Utrecht, en bekwam het Slot te *Vreeland* van hem in pandſchap.

6 *Vraag.* Behieldt hy dit Slot lang?

Antw. Neen. Het werdt hem, na verloop van weinige jaaren, door Graave Floris ontweldigd.

7 *Vraag.* Wat gaf hiertoe gelegenheid?

Antw. Floris ſtondt in een byzonder Verbond met de Stad Utrecht, die, na dat Gysbrecht zig met den Biſſchop verdraagen hadt, zeer door hem gekweld werdt; waarom zy den Graaf van Holland om hulp aanzogt: en dee-

deeze, Gysbrecht by Loenen geſlaagen en gevangen gekreegen hebbende, bemagtigde Vrêeland niet alleen, maar *Montfoort* insgelyks, dat aan *Herman van Woerden*, Gysbrechts bondgenoot, verpand geweeſt was.

8 *Vraag.* Wat gevolg hadt deeze overwinning?

Antw. De Heerlykheden van Amſtel en van Woerden kwamen in de magt van Graave Floris, die de Heerlykheid van Amſterdam in 't byzonder liet aan Jan Perſyn. Perſyn bleef dezelve bezitten, na dat de Graaf zig, in 't jaar 1285, met den Heer van Amſtel verzoend hadt.

XXIX.

Moord van Graave Floris den V.

1 *Vraag.* Waarmede kreeg Graaf Floris, na deeze verzoening de handen vol?

Antw. Met het ſtillen der misnoegde Edelen.

2 *Vraag.* Waaruit was hun misnoegen ontſtaan?

Antw. Uit de genegenheid die de Graaf toonde aan de Steden, welken hy, door het verleenen van verſcheiden Privilegien, in aanzien en vermogen deedt toeneemen; waardoor de aanzienlykheid der Edelen allengskens minder uitſteeken moeſt.

3 *Vraag.* Wat gevolgen hadt dit misnoegen?

Antw. De Zeeuwſche Edelen lokten de Vlaamingen in Walcheren: 't welk deezen egter, op de tyding dat Graaf Floris met eene Vloot derwaards kwam, wederom verlieten. In 't jaar 1295, deeden zy nog eenen

inval in 't Zeeuwſch Eiland *Zuid-beveland*, waaruit zy met geweld verjaagd werden.

4 *Vraag.* Hoe gedroeg de Graaf zig omtrent de misnoegde Edelen?

Antw. Hy verzoende zig met de meeſten.

5 *Vraag.* Was deeze verzoening beſtendig?

Antw. Neen. Het ongenoegen borſt wederom uit, in 't jaar 1296.

6 *Vraag.* Waaraan bleek het allereerſt?

Antw. Eduard de I., Koning van Engeland, hadt den Vlaamſchen Koophandel begunſtigd ten nadeele van Holland, en zogt daarenboven den Graaf van Vlaanderen over te haalen tot een Verbond tegen Frankryk. Dit laatſte bewoog *Filips*, Koning van Frankryk, om Graaf Floris aan te zoeken tot een Verbond, welk voornaamlyk tegen Vlaanderen gerigt was, en den 9 January 1296, getekend werdt. Van dit Verbond ſchynen de Edelen zeer ſchamperlyk geſproken te hebben, verſpreidende, dat de Graaf het Land aan Frankryk verkogt hadt.

7 *Vraag.* Waarmede toonden de Edelen hun misnoegen verder.

Antw. Zy beſlooten den Graaf te ligten en naar Engeland te voeren. Ook werdt hy op de jagt gegreepen, en gebonden naar 't Muiderſlot gebragt; welk ſlot eerlang omringd werdt, door 't gemeen; waarom de Edelen beſlooten, den Graaf naar elders te brengen. Doch op den weg naar Naarden viel *Gerard van Velzen* den Graaf, die gebonden te paard zat, aan, en beroofde hem, met hulp van eenige anderen, door ruim twintig wonden, van 't leeven, den 28 Juny 1296.

XXX.

Hiſtorie van JAN DEN I. *Wolferd van Borſelens val.*

1 *Vraag.* Hoe ging 't met de Regeering na de dood van Floris den V.?

Antw. Zyn Zoon JAN DE I., die hem opvolgen moeſt, was in Engeland, alwaar hy, kort hierna, 's Konings Dogter trouwde. Doch alzo hy naauwlyks vyftien jaaren bereikte; moeſt de Regeering aan eenen Voogd toevertrouwd worden. Eenige Edelen, die geen deel aan den moord van Graave Floris gehad hadden, en de voornaamſte Steden verkooren hiertoe *Jan, Graaf van Henegouwen*, Zoon eener Zuſter van Koning Willem.

2 *Vraag.* Bleef de jonge Graaf in Engeland?

Antw. Neen: hy kwam, in 't jaar 1297, in Zeeland, daar *Wolferd van Borſelen*, Heer van Veere, hem in zyne beſcherming nam, en zig tot Voogd opwierp.

3 *Vraag.* Wat volgde uit deeze nieuwigheid?

Antw. Terwyl de Weſtfriezen tegen de Regeering opſtonden, en 's Graaven Sloten omverre haalden, lokte Wolferd de Vlaamingen in Walcheren. De Graaf van Henegouwen, het beleg van Middelburg hebbende doen opbreeken, ontzettede daar na het Slot te Medenblik; doch geene kans ziende om zig te handhaaven in de Voogdyſchap, keerde hy eerlang naar Henegouwen.

4 *Vraag.* Waarmede hieldt de jonge Graaf, of Wolferd van Borſelen, op zynen naam, zig bezig?

Antw. Hy bragt de Weſtfriezen tot onderwerping, en noodzaakte den Biſſchop van Utrecht, die de Weſtfriezen te vooren hadt opgeſtookt, tot een Verdrag.

5 *Vraag.* Bleef Wolferd van Borſelen lang in 't bewind?

Antw. Niet langer dan tot in 't jaar 1299. Zyne heerſchzugt, en kleinagting voor de Privilegien der Steden hadden hem zo gehaat gemaakt by 't gemeen, dat hy, met den Graave willende vlugten, agterhaald, naar Delft gevoerd, en aldaar in een oproer van kant geholpen werdt.

6 *Vraag.* Hoe ging het toen met de Voogdyſchap?

Antw. Graaf Jan van Henegouwen nam de zelve wederom aan, en ſloot een Verdrag met Dordrecht, Middelburg, Zierikzee, Leiden, Delft, Haarlem, Alkmaar en Geertruidenberg, tegen de moorders van Graave Floris.

7 *Vraag.* Wat gebeurde Graave Jan den I.?

Antw. Hy werdt, kort hierna, krank aan de roode loop, en ſtierf den 10 November 1299, zonder kinderen na te laaten. Het Graafſchap ging, met zynen dood, aan den Graave van Henegouwen over.

XXXI.

Graaven uit het Huis van Henegouwen. Hiſtorie van JAN DEN II.

1 *Vraag.* Hoe veele Graaven zyn 'er uit het HUIS VAN HENEGOUWEN geweeſt?

Antw. Vier: JAN DE II., Willem de III., Willem de IV. en Margareet.

2 *Vraag.* Wat gebeurde 'er, toen JAN DE II. het Graaflyk bewind aanvaardde?

Antw.

Antw. Hy werdt, in de voornaamſte Steden, ingehuldigd, of voor Graave aangenomen: 't welk men niet zo byzonderlyk van de voorige Graaven vindt aangetekend.

3 *Vraag.* Waarom geſchiedde dit nu juiſt?

Antw. Tot meerder verzekerdheid van de Graaflyke Regeering, die nu tot een nieuw Stamhuis overging, en welke men, ook door de Steden, welker aanzien onder en na Graave Floris Regeering ſterk toegenomen was, wilde doen beveſtigen.

4 *Vraag.* Waarvan maakte Jan de II. zyn eerſte werk?

Antw. Van het bedwingen of bevredigen der misnoegde Edelen.

5 *Vraag.* Gelukte hem dit?

Antw. Slegts gedeeltelyk. *Jan van Reneſſe* dreef, ten Keizerlyken Hove, dat het Graafſchap van Holland aan het Ryk vervallen was, en verwekte daarenboven eenen opſtand in Zeeland, die met moeite gedempt werdt.

6 *Vraag.* Bedienden de Vlaamingen zig niet van de ongelegenheid, waarin Jan de II. zig bevondt?

Antw. Zy vielen, in 't jaar 1302, wederom in Walſcheren, verſloegen Jonkheer *Willem*, 's Graaven Zoon, veroverden Middelburg, belegerden Zierikzee, ſtaken, in 't jaar 1303, over naar Holland, en bemagtigden al 't Land van de Maaze af tot aan den Haarlemmer Hout toe.

7 *Vraag.* Hoe lang hielden de Vlaamingen het Land in?

Antw. Tot in 't volgende jaar 1304. Toen dreeven de Hollandſche Steden de Vlaamſche bezetting uit: en Jonkheer Willem deedt de

Vlaamingen, met hulp des Konings van Frankryk, ook uit Zeeland verhuizen.

8 *Vraag.* Woonde Graaf Jan de II. deezen krygstogt niet by?

Antw Neen: hy lag krank in Henegouwen aan eene uitteerende ziekte, en overleedt den 22 Auguſtus des gemelden jaars.

XXXII.

Hiſtorie van WILLEM DEN III.

1 *Vraag.* Wie volgde hem op?

Antw. Zyn zoon WILLEM DE III., de *goede* bygenaamd.

2 *Vraag.* Wat is 'er, ten zynen tyde, merkwaardigs voorgevallen?

Antw. Hy ſloot, in 't jaar 1306, een beſtand met Vlaanderen, en in 't jaar 1310, eene nadeelige Vrede; waartoe hy genoodzaakt geweeſt was, om dat de Hollanders en Zeeuwen, zig houdende aan hunne aloude gewoonte, geweigerd hadden den Graave in Henegouwen te komen helpen. Graaf Willem vatte de wapenen wederom op, in 't jaar 1315; doch 't liep aan tot in 't jaar 1323, eer 'er een vaſt Verdrag getroffen werdt, waarmede de oude twiſt met Vlaanderen een einde nam.

3 *Vraag.* Stak Willem de III. zig, ſedert, ook in nieuwe oorlogen?

Antw. Neen. Hy beſteedde het grootſte deel zyns leevens om zyn gezag onder zyne eigene onderzaaten te verſterken, en tot de nabuuren uit te breiden. Hy hegtte de Heerlykheden van Amſtel en Woerden, die Jan de II. aan *Guy* zynen Broeder opgedraagen hadt, na deszelfs dood, in 't jaar 1313, aan Hol-

Holland; hy bragt te wege, dat hem 't Slot te Vrêeland verpand werdt; hy noodzaakte de Friezen van Oostergo en Westergo tot onderwerping; doch niets bewees meer, hoe hoog zyn aanzien gesteegen ware, dan de Huwelyken zyner Dogteren, eene van welken aan Keizer *Lodewyk*, Hertog van Beieren, en eene andere aan *Eduard den III.*, Koning van Engeland, werdt uitgetrouwd.

4 *Vraag.* Wat gebeurde hem, kort voor zynen dood?

Antw Hy sloot een Verbond met zynen Schoonzoon, den Koning van Engeland, tegen zynen Schoonbroeder, den Koning van Frankryk; doch stierf, veertien dagen na dat hy 't geslooten hadt, op den 6 of 7 Juny des jaars 1337.

XXXIII.

Historie van WILLEM DEN IV.

1 *Vraag.* Op wien kwam het Graafschap, na Willem den III.?

Antw. Op WILLEM DEN IV., zynen zoon, die Eduard den III. terstond eenige hulp toeschikte tegen Frankryk; doch de Graavinne Weduwe van Willem den III bemiddelde, in 't jaar 1340, een Verdrag tusschen de twee Ryken.

2 *Vraag.* Wat is 'er meer van Graave Willem den IV. aangetekend?

Antw. Hy heeft, in 't jaar 1345, Utrecht vergeefs belegerd, misnoegd om dat de Voogdyschap over 't Stigt, die hy oordeelde dat hem toekwam, aan *Robert van Arkel* opgedraagen was. Terstond hierna, ondernam hy eenen togt over de Zuiderzee, om de Friezen,

zen, die tegen hem opgeſtaan waren, tot onderwerping te brengen. Doch hy ſneuvelde op deezen togt, in een gevegt by St. Odulfs Klooſter, op den 26 of 27 September des gemelden jaars, zonder wettige kinderen na te laaten.

XXXIV.

Hiſtorie van MARGAREET. *Hoekſche en Kabeljaauwſche Tweeſpalt.*

1 *Vraag.* Op wien kwam toen het Graafſchap?

Antw. Zyne oudſte zuſter, de Keizerin MARGAREET, werdt, door Keizer Lodewyk, haaren Egtgenoot, met de Landen verlyd, en in 't jaar 1346, alomme ingehuldigd: by welke gelegenheid zy den Landen en Steden verſcheide Privilegien gaf.

2 *Vraag.* Wat behelsden deeze Privilegien, onder anderen?

Antw. De Graavin beloofde, geenen oorlog te zullen aanvangen dan by goeddunken der Edelen en Steden.

3 *Vraag.* Hieldt Vrouw Margareet zelve 't bewind der Regeeringe in handen?

Antw. Neen: zy droeg het haaren zoon *Willem* op, in 't jaar 1349; alleenlyk een gedeelte der inkomſten voor zig behoudende.

4 *Vraag.* Wat gebeurde 'er, na deeze overeenkomſt?

Antw. Willem betaalde zyne Moeder het beloofde gedeelte der inkomſten niet: waarop Vrouw Margareet de Regeering wederom aannam, en hulp in Engeland zogt, om haaren Zoon, die zig op nieuws hadt doen inhuldigen, te ontzetten van de Regeering.

5 *Vraag.*

Verdelging van de Sloten der Hoekschen,
omtrent het jaar 1350.

Oproer der Hoekschen en Kabbeljaauwschen, te Amsterdam,
in 't jaar 1444.

5 *Vraag.* Wat ontſtondt uit deeze verdeeldheid tuſſchen Moeder en Zoon?

Antw. De hevige en langduurige tweeſpalt der *Hoekſchen* en *Kabbeljaauwſchen*, houdende de eerſten de zyde der Moeder, en de anderen de zyde van den Zoon.

6 *Vraag.* Wie van de twee behieldt de overhand?

Antw. In 't eerſt, diende het geluk Vrouwe Margareet, die haaren Zoon, in eenen Scheepsſtryd by Veere, in 't begin des jaars 1351, overwon: doch, in 't zelfde jaar, verloor zy eenen ſcheepsſtryd op de Maaze, en werdt genoodzaakt, naar Engeland te wyken. Willem begaf zig ook derwaards. Koning Eduard bemiddelde hier een Verdrag, welk den 7 December 1354, getekend, en waarby Holland, Zeeland en Frieſland aan Hertoge Willem afgeſtaan werden. Henegouwen alleen bleef aan Vrouwe Margareet, die den 30 September 1355, overleedt. De Graaffchappen kwamen dus aan het STAMHUIS VAN BEIEREN.

XXXV.

Graaven uit het Huis van Beieren. Hiſtorie van WILLEM DEN V.

1 *Vraag.* Hoe veele Graaven zyn 'er uit dit Stamhuis geweeſt?

Antw. Vier: Willem de V., Albrecht, Willem de VI. en Jakoba.

2 *Vraag.* Wat verrigtte WILLEM DE V. merkwaardigs?

Antw. Hy zette den oorlog voort, dien by, op den naam zyner Moeder, reeds in 't jaar 1347, tegen den Biſſchop van Utrecht be-

begonnen hadt, en noodzaakte hem, in 't jaar 1356, tot de Vrede. In 't jaar 1357, begeve hy de Heerlykheid van Heusden aan Holland; doch kort hierna werdt hy krankzinnig, en bleef, tot aan zynen dood toe, die in April des jaars 1389, voorviel, te Quesnoi in Henegouwen opgeslooten.

XXXVI.

Hiſtorie van Hertog ALBRECHT, *als Ruwaard en Graaf.*

1 *Vraag.* Hoe ging het met de Regeering des Lands, geduurende des Graaven krankzinnigheid?

Antw. Zy werdt, door bewerking der Hoekſchen, aan Hertoge ALBRECHT, Broeder van den Willem den V. opgedraagen, die den titel van *Ruwaard* voerde, zo lang zyn Broeder leefde, en na deszelfs dood tot *Graaf* ingehuldigd werdt.

2 *Vraag.* Wat voet hadden de Kabbeljaauwſchen op de Regeering beraamd?

Antw. Zy wilden dezelve *Magteld van Lankaſter*, Gemaalin van Hertoge Willem, doen opdraagen, ſchoon zy, ten tyde van Margareet, niet onder de Regeering eener Vrouwe hadden willen ſtaan.

3 *Vraag.* Waarmede erkende Hertog Albrecht de gunſt, die de Hoekſchen hem beweezen?

Antw. Door het verleenen van een groot getal van Privilegien aan de Steden, hebbende de meeſten, ten zynen tyde, vaſte Kollegien van Vroedſchappen of Raaden, en jaarlykſche Burgemeeſteren bekomen.

4 *Vraag.*

4 *Vraag.* Wat belofte deedt Hertog Albrecht, by 't aanvaarden der Regeeringe?

Antw. Hy verbondt zig om regt te doen naar 's Lands Wetten en Gewoonten, en 't Land, met hulp der goede Steden, te zullen regeeren.

5 *Vraag.* Geraakte hy terſtond in 't geruſt bewind der Regeeringe?

Antw. Neen. De Stad Delft kantte zig, onder anderen, tegen hem, en werdt, in 't jaar 1359, met de wapenen tot onderwerping gebragt.

6 *Vraag.* Wat verrigtte Hertog Albrecht ſedert?

Antw. Hy oorloogde met de Gelderſchen, die ook, gelyk de Hollanders, in twee partyen verdeeld waren, en met de Utrechtſchen; doch hy verdroeg zig, in 't jaar 1364, met Hertog *Eduard van Gelder*, en in 't jaar 1375, met *Arnold van Hoorne*, Biſſchop van Utrecht. Eenige jaaren hier na, werdt *Katharina*, Dogter van Hertoge Albrecht, aan *Willem van Gulik*, Hertog van Gelder, uitgehuwd.

7 *Vraag.* Bleef Hertog Albrecht den Hoekſchen altyd gunſtig?

Antw. Neen. Zyne byzit, *Aleid van Poelgeeſt*, wiſt de Kabbeljaauwſchen alomme in 't bewind te helpen: 't welk de Hoekſchen derwyze verbitterde, dat zy haar, des nagts na den 21 September 1390, op 't Hof in den Haage, van kant hielpen: welke moord zwaarlyk gewrooken werdt op de Hoekſchen.

8 *Vraag.* Werden de Hoekſchen niet wederom in 's Hertogs gunſt herſteld?

Antw. Ja: en dit gebeurde by gelegenheid

van

van de Frieſchen oorlog, die in 't jaar 1396, ondernomen werdt, en waar in Hertog Albrecht den byſtand der Hoekſchen noodig hadt.

9 *Vraag.* Hoe liep het met deezen oorlog af?

Antw. Hy duurde verſcheiden jaaren, doordien de Friezen, in 't eerſt overwonnen en bevredigd zynde, geduuriglyk wederom opſtonden. In 't jaar 1400, werdt 'er een Beſtand voor den tyd van eenige jaaren getroffen: 't welk ſedert, van tyd tot tyd, vernieuwd werdt.

10 *Vraag.* Wat gebeurde Hertoge Albrecht, na 't ſluiten van dit Beſtand?

Antw. Hy werdt genoodzaakt, de wapenen op te vatten tegen *Jan, Heere van Arkel*, Stadhouder en Rentmeeſter van Holland, die geene behoorlyke rekening deedt. Gorinchem, daar 't Slot te Arkel ſtondt, werdt belegerd door Graave Willem, oudſten zoon van Hertog Albrecht. Doch in 't jaar 1403, werdt 'er een Verdrag getroffen, en den twaalfden December des volgenden jaars, overleedt Hertog Albrecht in den Haage.

XXXVII.

Hiſtorie van WILLEM DEN VI.

1 *Vraag.* Wie werdt na hem Graaf?

Antw. WILLEM DE VI., zyn oudſte zoon.

2 *Vraag.* Wat gebeurde 'er binnens Lands, in den aanvang zyner Regeeringe?

Antw. De Hoekſchen, welken hy altoos begunſtigd hadt, wiſten zig, in verſcheide Steden, met geweld ter Regeeringe in te dringen. Ondertuſſchen, hadt Jan van Arkel het ge-

geſlooten Verdrag geſchonden, 't welk Hertog Willem noodzaakte tot het hervatten der wapenen. *Reinoud*, *Hertog van Gelder*, wien de Heerlykheid van Arkel opgedraagen was, ſtak zig in deezen kryg, die niet voor 't jaar 1412, eindigde met een Verdrag, waar by Gorinchem en 't Land van Arkel aan Hertoge Willem werden afgeſtaan.

3 *Vraag*. Hoe gedroegen zig de Friezen, ten deezen tyde?

Antw. Zy namen de gelegenheid waar van het eindigen des jongſten Beſtands in 't jaar 1414, en maakten zig, by verraſſing, meeſter van Staveren.

4 *Vraag*. Wat deedt Hertog Willem, om de Regeering des Lands voor zyne eenige Dogter *Jakoba* te verzekeren?

Antw. Na dat hy haar, in 't jaar 1415, uitgehuwelykt hadt aan *Jan*, *Hertog van Touraine*, die kort hierna Daufyn van Frankryk werdt, doch in 't jaar 1417, overleedt, deedt hy haar, in 't jaar 1416, door de Edelen en Steden, als toekomende Graavinne inhuldigen.

5 *Vraag*. Leefde Hertog Willem nog lang na deeze inhuldiging?

Antw. Hy ſtierf den 31 May des jaars 1417.

XXXVIII.

Hiſtorie van Vrouwe JAKOBA.

1 *Vraag*. Kwam Vrouw JAKOBA terſtond in 't geruſt bezit der Regeeringe?

Antw. De Hoekſchen zogten 'er haar in te beveſtigen; doch de Kabbeljaauwſchen kanten 'er zig tegen. Haars Vaders Broeder zelf, Hertog *Jan van Beieren*, die tot Biſſchop van Luik verkooren geweeſt was, verliet den

Geeſtelyken Staat, ſpande aan met de Kabbeljaauwſchen, en drong zig ter Regeeringe van Holland in.

2 *Vraag.* Werdt hy door de Steden voor Graave erkend?

Antw. De meeſten bleeven Vrouwe Jakoba getrouw: doch hy bewoog Dordrecht, door het ſchenken van voordeelige Privilegien, om zyne zyde te kiezen, en nam Rotterdam in, by verraſſing. Dordrecht werdt vergeefs belegerd door Hertoge *Jan van Brabant*, die kort te vooren met Vrouwe Jakoba in de egt getreden was; waarna, op den dertienden February des jaars 1419, een Verdrag geſlooten werdt met Hertog Jan van Beieren, wien 't bewind over een gedeelte van Zuidholland werdt afgeſtaan.

3 *Vraag.* Hieldt Hertog Jan van Beieren zig te vrede met het gene hem afgeſtaan was?

Antw. Neen. Hy ondernam, hier en daar, en onder anderen te Amſterdam, de Regeering buitenstyds te veranderen: hy belegerde en bemagtigde, in 't jaar 1420, de Stad Leiden, die zig tegen hem verklaard hadt, en hy ſtondt zelf, eerlang, naar 't gebied over Brabant.

4 *Vraag.* Hoe gedroeg Vrouw Jakoba zig, midlerwyl?

Antw. Beſpeurende dat haare Landen, door haaren Egtgenoot, Hertog Jan van Brabant, niet naar behooren beſchermd werden, wiſt zy te bewerken, dat haar Huwelyk, door eene Pauſelyke uitſpraak, ontbonden werdt, en begaf zig, in 't jaar 1422, voor de derde maal, in de Egt met *Humfrey, Hertog van Glocheſter.*

5 *Vraag.*

5 *Vraag.* Welke gevolgen hadt dit huwelyk?

Antw. Het verwekte eenen oorlog in Holland, die, zelfs na de dood van Jan van Beieren, in 't jaar 1425, voorgevallen, door Hertog Jan van Brabant, met hulp van *Filips, Hertog van Bourgondie*, werdt voortgezet. Vrouw Jakoba en de Engelsche hulptroepen werden geslaagen, en zy eerlang binnen Gouda door Hertog Filips in zulk eene engte gebragt, dat zy genoodzaakt werdt, Filips voor Ruwaard te erkennen, en zig met den naam van *Graavinne* te vrede te houden; waarvan, den 3 July des jaars 1428, te Delft een verdrag getekend werdt.

6 *Vraag.* Hoe gedroeg zig, in deeze omstandigheden, de Hertog van Glocheſter?

Antw. Hy was, 's jaars te vooren, reeds naar Engeland gekeerd, daar hy eene andere Vrouw trouwde: en Jan van Brabant was overleeden.

7 *Vraag.* Behieldt Vrouw Jakoba, tot haaren dood, den titel van Graavinne?

Antw. Neen. Zy hadt beloofd, dat zy niet trouwen zou dan met toestemming van Hertog Filips en de Staaten, en zy begaf zig, desonaangezien, in 't jaar 1433, in een heimelyk huwelyk met *Frank van Borſelen*, Stadhouder van Holland: 't welk Filips zo kwalyk nam, dat hy haar dwong, hem ook den naam van *Graave* af te staan, en zig met de Heerlykheden van Voorne, Zuidbeveland en Thoolen, en het Ampt van Houtvesterinne van Holland te vrede te houden: in welken staat, zy, den agtsten October 1436, overleedt. Met haaren afstand, in 't jaar 1433, was het

Graaflyk bewind over Holland overgegaan aan het HUIS VAN BOURGONDIE, in den perſoon van Hertoge Filips, die reeds van de meeſte andere Nederlanden, Brabant, Vlaanderen enz. Heer was.

XXXIX.

Graaven uit het Huis van Bourgondie. Hiſtorie van FILIPS DEN I.

1 *Vraag.* Hoe veele Graaven zyn 'er uit het Huis van Bourgondie geweeſt?

Antw. *Drie*: Filips de I., Karel de I. en Maria.

2 *Vraag.* Hoe ging het Holland en Zeeland, onder de Regeeringe van Hertoge FILIPS?

Antw. Deeze Provincien werden betrokken in de uitheemſche Oorlogen van haaren Graave; doch daarentegen zeer begunſtigd in den Koophandel. Ook voerden zy eenen kryg tegen de Ooſterlingen, die, in 't jaar 1441, by verdrag, eindigde.

3 *Vraag.* Hadt Holland van binnen ruſt?

Antw. Neen. De Hoekſche en Kabbeljaauwſche tweëſpalt herleefde, by gelegenheid, dat de Stadhouder *Willem van Lalaing* de Hoekſchen ſterk begunſtigde. Te Leiden, te Haarlem, te Amſterdam en elders, ontſtonden geweldige opſchuddingen. Hertog Filips kwam, in 't jaar 1445, in perſoon in Holland, en veranderde de Regeering in verſcheide Steden: waarna de hevigheid voor eenen tyd bedaarde.

4 *Vraag.* Lieten de Hollanders zig gemakkelyk gebruiken, in 's Hertogs uitlandſche oorlogen?

Antw. Hy bewoog 'er hen toe, door het ver-

verleenen van gunſtige Privilegien: gelyk, onder anderen, in 't jaar 1452, geſchiedde, toen zy hem tegen de Gentenaars byſtonden.

5 *Vraag.* Welke Privilegien ſchonk hy hun toen?

Antw. „ Hy beveſtigde de ingezetenen in „ het voorregt om niet buiten hunne landpaa- „ len te regt geſteld te worden, en hy be- „ loofde geene Bevelen te zullen geeven, „ ſtrydig met der Steden Privilegien, Reg- „ ten en Vryheden."

6 *Vraag.* Zogt Hertog Filips zyn gezag ook over andere Nederlandſche Provincien uitte-breiden?

Antw. Hy deedt zynen natuurlyken Zoon, *David van Bourgondie*, tot Biſſchop van Utrecht aanſtellen, in 't jaar 1456, en zogt zig ten zelfden tyde voor Heere van Frieſland te doen erkennen: doch dit laatſte mislukte hem; alzo Keizer *Fredrik de III.* zig kantte tegen zyn oogmerk.

7 *Vraag.* Wat viel 'er in Holland voor, tegen 't einde der Regeeringe van Hertoge Filips?

Antw. Daar ontſtondt een zwaar ongenoegen tuſſchen hem en zynen Zoon *Karel*, die naar 't Franſche Hof vlugtte, alwaar, zo men meende, een ontwerp geſmeed was om zig, met hulp van Engeland, van Holland en Zeeland meeſter te maaken. Hier uit ontſtondt een oorlog met Frankryk, die, in 't jaar 1465, met de Vrede van Conflans eindigde.

8 *Vraag.* Leefde Hertog Filips nog lang na deezen tyd?

Antw. Hy ſtierf den vyftienden Juny des jaars 1467, en werdt, door zynen Zoon, Her-

tog KAREL, in 't gemeen den *Stouten* bygenaamd, opgevolgd.

XL.

Hiſtorie van KAREL DEN I.

1 *Vraag.* Hoe was 't hier te Lande geſteld, toen Hertog Karel aan de Regeering kwam?

Antw. De ingezetenen, verrykt door den Koophandel, hadden zig gewend aan eene koſtbaare leevenswyze, waarom hun het opbrengen van zwaare geldſommen, ten behoeve der Graaflykheid, zeer laſtig viel.

2 *Vraag.* Waar toe hadt Hertog Karel zo veel geld noodig?

Antw. Onder anderen, tot de herſtelling van zynen Schoonbroeder, *Eduard den IV.*, Koning van Engeland, die, van den troon geſtooten zynde, naar Holland week, en in 't jaar 1470, met eene vloot Hollandſche Schepen, naar zyn Ryk terug gevoerd werdt.

3 *Vraag.* Welke gevolgen hadt het vorderen van groote geldſommen in Holland?

Antw. Men moeſt nieuwe Excynzen invoeren, die, hier en daar, en, in 't jaar 1471, te Hoorn, merkelyke opſchuddingen verwekten onder 't Volk.

4 *Vraag.* Waar mede hieldt Hertog Karel zig meeſt bezig?

Antw. Met geduurige oorlogen, tegen Frankryk, in 't jaar 1472, tegen de Keulſchen, in 't jaar 1474, en tegen de Zwitſers, in 't jaar 1476. Ook hadt hy zig, in 't jaar 1472, geſtoken in eenen zwaaren twiſt tuſſchen *Arnoud, Hertog van Gelder*, en deszelfs Zoon *Adolf*; 't welk van dit gevolg was, dat hem,

in

in 't jaar 1473, het Hertogdom Gelder en het Graafſchap Zutfen verpand werden.

5 *Vraag.* Hoe vielen de oorlogen uit, die Hertog Karel gevoerd hadt?

Antw. De laatſte zeer ongelukkig. Hy werdt, tot tweemaalen toe, geſlaagen door de Zwitſers, in 't jaar 1476; en verloor, op den vyfden January des jaars 1477, den ſlag by Nancy, in welken hy omkwam.

XLI.

Hiſtorie van Vrouwe MARIA. *Haar Groot-Privilegie.*

1 *Vraag.* Wie volgde hem op?

Antw. Zyne eenige Dogter MARIA, die eerlang trouwde met *Maximiliaan, Hertog van Ooſtenryk.*

2 *Vraag.* Kwam zy in 't vol bezit van haars Vaders nalaatenſchap?

Antw. Neen. Een gedeelte derzelve werdt haar, door *Lodewyk den XI.*, Koning van Frankryk, afhandig gemaakt.

3 *Vraag.* Hoe ging 't in Holland en Zeeland?

Antw. De Hoekſchen en Kabbeljaauwſchen vereenigden zig om Vrouw Maria in te huldigen als Graavinne, mids zy den Landen en Steden gunſtige Privilegien toeſtondt, en onder anderen het *Groot-Privilegie*, welk den 14 Maart 1477, getekend werdt.

4 *Vraag.* Wat behelsde dit Privilegie?

Antw. „ Dat Vrouw Maria niet trouwen „ zou, dan by goeddunken der Staaten. Dat „ de Ampten alleen aan inboorlingen gege„ ven zouden worden. Dat de regtzaaken, „ die ter eerſter aanleg tot de Regtbanken der

„ Steden behoorden, niet dan by *appèl* of
„ beroep voor 't Hof van Juſtitie in den Haa-
„ ge zouden mogen worden gebragt. Dat
„ de ingezetenen niet buitens Lands in reg-
„ ten zouden worden betrokken. Dat de
„ Magiſtraaten der Steden op den ouden voet
„ zouden worden vernieuwd. Dat de Staa-
„ ten vryelyk vergaderen mogten, zo dik-
„ wils als zy 't goedvonden. Dat men gee-
„ nen oorlog aanvangen, geene nieuwe be-
„ laſtingen heffen, geen geld munten zou,
„ dan by goeddunken der Staaten. Dat de
„ Steden niet zouden behoeven te draagen in
„ Graaflyke Beden, waarin zy niet bewilligd
„ hadden. En dat geene Graaflyke Ordon-
„ nantien gelden zouden, die met der Steden
„ Privilegien ſtreeden."

5 *Vraag.* Hielden de Hoekſchen en Kabbeljaauwſchen vrede in Holland?

Antw. Neen. In verſcheide Steden, als te Dordrecht, te Leiden, te Gouda, te Schoonhoven en te Hoorn, ontſtonden vreeſſelyke opſchuddingen, die met verandering der Magiſtraaten eindigden. De Kabbeljaauwſchen raakten genoegzaam overal op 't kuſſen.

6 *Vraag.* Hoe ſtondt het buitens Lands?

Antw. Maximiliaan en Maria voerden kryg tegen Frankryk, en tegen de Gelderſchen, die *Karel*, Kleinzoon van Hertog Arnoud, voor Hertog hadden aangenomen. Doch Vrouw Maria beleefde het einde van deeze onluſten niet. Zy overleedt den zeven en twintigſten Maart des jaars 1482, haaren eenigen Zoon *Filips* tot haaren opvolger nalaatende: waarmede 't gebied over deeze Landen aan het HUIS VAN OOSTENRYK kwam.

XLII.

XLII.

Graaven uit het Huis van Ooſtenryk. Hiſtorie van FILIPS DEN II.

1 *Vraag.* Hoe veele Graaven zyn 'er uit het Huis van Ooſtenryk geweeſt?

Antw. Drie: Filips de II., Karel de II. en Filips de III.

2 *Vraag.* Hoe oud was FILIPS DE II., toen zyne Moeder overleedt?

Antw. Omtrent vier jaaren: waarom de Regeering, vooreerſt, door zynen Vader Maximiliaan, werdt waargenomen.

3 *Vraag.* Wat gebeurde 'er merkwaardigs geduurende de Voogdyſchap van Maximiliaan?

Antw. Hy bemagtigde Utrecht, daar men 't met de Hoekſchen hieldt, in 't jaar 1483. Doch de opſtand in Vlaanderen gaf den Hoekſchen, onder Jonker *Frans van Brederode*, gelegenheid om Rotterdam met Vlaamſche hulp in te neemen, in 't jaar 1488. De Stad werdt egter, in 't volgende jaar, herwonnen, en Jonker Frans, in 't jaar 1490, in eenen ſcheepsſtryd by Brouwershaven, verſlaagen.

4 *Vraag.* Hoe ging het den Hoekſchen, na deeze nederlaag?

Antw. Het overſchot derzelve zeilde, onder beleid van *Jan van Naaldwyk*, naar Texel, en begunſtigde, in 't jaar 1491, den opſtand van 't *Kaas- en Broods Volk* in 't Noorderkwartier.

5 *Vraag.* Waaruit rees deeze opſtand?

Antw. Uit de zwaare laſten, die 's Vorſten uitheemſche en inlandſche oorlogen hadden veroorzaakt.

6 *Vraag.* Hoe liep die opſtand af?

Antw. Het Kaas- en Broods Volk nam, in

't jaar 1492, Haarlem in, en bedreef'er veel moedwils; doch Hertog *Albrecht van Saxen*, door Keizer Fredrik den III., Vader van Maximiliaan, met een Leger herwaards gezonden, bragt de menigte tot onderwerping. Kort hierna, werdt Sluis in Vlaanderen, daar de Hoekſchen nog meeſter waren, door Hertog Albrecht, ingenomen. En hier mede hieldt men den tweeſpalt der Hoekſchen en Kabbeljaauwſchen, die omtrent honderd en vyftig jaaren geduurd hadt, voor geëindigd.

7 *Vraag.* Wanneer ontſloeg Maximiliaan zig van de Voogdyſchap?

Antw. Kort na dat hy, in 't jaar 1493, Keizer geworden was.

8 *Vraag.* Hoe oud was Filips toen?

Antw. Ruim zeſtien jaaren.

9 *Vraag.* Wat deedt Filips merkwaardigs, na dat hy zelf de Regeering aanvaard hadt?

Antw. Hy ſloot het Groot Verbond van vryen Koophandel met Engeland, in 't jaar 1496, en trouwde, in September des zelfden jaars, met *Joanna*, eene Dogter des Konings van Arragon en der Koninginne van Kaſtilie: doch hy kreeg haaſt de handen vol werks aan het voortzetten des Gelderſchen oorlogs, die veele jaaren duurde. In 't jaar 1505, veroverde Filips verſcheide Gelderſche Steden, waarop hy een Beſtand ſloot met Karel van Gelder.

10 *Vraag.* Wat bewoog hem tot het ſluiten van dit Beſtand?

Antw. De dood der Koninginne van Kaſtilie, Moeder zyner Gemaalinne, welke hem verpligtte tot het onderneemen eener reize naar Spanje, om zig voor Koning van Kaſtilie te doen erkennen. Doch hy was niet lang in Spanje geweeſt, toen hy, te Burgos, op den

vyf

vyf en twintigſten September des jaars 1506, overleedt.

XLIII.

Hiſtorie van KAREL DEN II.

1 *Vraag.* Wie volgde hem op?

Antw. Zyn oudſte Zoon KAREL DE II., die nog geene zeven jaaren oud was; waarom Keizer Maximiliaan, zyn Grootvader, de Voogdyſchap wederom aanvaardde.

2 *Vraag.* Wat viel 'er merkwaardigs voor, geduurende zyne minderjaarigheid?

Antw. Karel van Gelder, het Beſtand verbroken hebbende, behaalde, met Franſche hulp, verſcheide voordeelen op de Ooſtenrykſchen. In 't jaar 1507, deedt hy eenen inval in Holland, veroverde Muiden en Weesp, en dreigde Amſterdam; welks Voorſtad de Gelderſchen, in 't jaar 1512, in den brand ſtaken. Doch in 't volgende jaar, werdt 'er een beſtand voor vier jaaren getroffen.

3 *Vraag.* Wanneer aanvaardde Karel van Ooſtenryk de Regeering der Nederlanden in perſoon?

Antw. In 't jaar 1515.

4 *Vraag.* Wanneer werdt hy Koning van Spanje?

Antw. Na de dood van Koning Ferdinand, zynen Moederlyken Grootvader, in 't jaar 1517.

5 *Vraag.* Wanneer werdt hy Keizer, onder den naam van Karel den V.?

Antw. Na 't afſterven van zynen Vaderlyken Grootvader, Maximiliaan, in 't jaar 1520.

6 *Vraag.* Breidde hy zyn gebied ook over eenigen der Nederlanden uit?

Antw. In 't jaar 1523, bemagtigde hy Friesland, welk grootendeels door Karel van Gelder

der overheerd geweeſt was; in 't jaar 1527, werdt hy als Heer van Overyſſel, en in 't jaar 1528, als Heer van Utrecht ingehuldigd.

7 *Vraag.* Welke Nederlandſche Provincien erkenden nog eenen anderen Heer?

Antw. Gelderland, Zutfen en Groningen. Karel van Gelder hieldt den oorlog tegen de Ooſtenrykſchen uit, te water en te lande, tot in 't jaar 1528. *Groote Pier* ſchuimde langs de Zuiderzee. *Maarten van Roſſem* plonderde 's Graavenhaage. Doch den vyfden October des gemelden jaars, werdt 'er eene Vrede met Gelder geſlooten, die in 't volgende jaar te Kameryk beveſtigd werdt. Karel van Gelder hieldt Gelder en Zutfen ſedert ter leen van Keizer Karel, als Hertog van Brabant en Graaf van Holland.

8 *Vraag.* Hieldt Karel van Gelder zig na deezen ſtil?

Antw. Zyn toeleg op Groningen gaf gelegenheid, dat deeze Stad en de Ommelanden Keizer Karel voor Heer aannamen, in 't jaar 1536. Sedert ontſtak de oorlog met de Gelderſchen geduuriglyk: doch Karel van Gelder, in 't jaar 1538, geſtorven zynde, noodzaakte Keizer Karel zynen Opvolger, *Willem van Gulik*, om hem Gelder en Zutfen af te ſtaan, by 't Verdrag van Venlo, dat, in 't jaar 1543, geſlooten werdt.

9 *Vraag.* Waren deeze Landen, midlerwyl, van anderen oorlog vry gebleeven?

Antw. Geenszins. Het belang des Keizers hadt hen in verſcheide oorlogen met Deenemarke, met Schotland, en vooral met Frankryk ingewikkeld. De oorlog met Frankryk herleefde geduuriglyk, en koſtte den Landen veel volks en gelds.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE VERKORT.

TWEEDE DEEL.

SPAANSCHE OORLOG.

I.

Overdragt der Nederlanden door Keizer KAREL DEN V. *aan Koning* FILIPS DEN II.

1 *Vraag.* BEhieldt Karel de V. de Regeering der Nederlanden tot zynen dood toe?

Antw. Neen. Hy ſtondtze, in 't jaar 1555, af

af aan zynen Zoon *Filips*, den *derden* Graaf van Holland, en den *tweeden* Koning van Spanje van dien naam, waarom hy doorgaans FILIPS DE II. genoemd wordt.

2 *Vraag.* Werdt deeze Zoon, hier te Lande, voor Graaf aangenomen?

Antw. Men hadt hem, in 't jaar 1549, reeds alomme als toekomenden Landsheer ingehuldigd, by welke gelegenheid hy, in Holland en Zeeland, gezwooren hadt, alle de Privilegien, door de Graaven en Graavinnen voor hem verleend, te zullen onderhouden: en deezen eed bevestigde hy, in 't jaar 1555, waarop hy, in alle de Provincien, als Hertog, Graaf of Heer ontvangen werdt. Men zwoer hem trouwe en gehoorzaamheid, zo ver men dezelve, naar regt en reden en volgens de Privilegien, schuldig was.

3 *Vraag.* Wat verdient de meeste opmerking in de Regeering van Koning Filips?

Antw. Dat de Vereenigde Provincien zig van zyn gebied hebben weeten te ontslaan, en onafhangkelyke vrye Staaten geworden zyn, waarvoor zy, sedert lang, alomme erkend worden.

4 *Vraag.* Op wat wyze is zulk eene merkwaardige verandering te wege gebragt?

Antw. Allengskens, en, zo als Godvrugtige Landzaaten altoos erkend hebben, niet zonder byzondere bestiering der Hemelsche voorzienigheid.

II.

Oorzaaken der Beroerte. Plakaaten. Inquisitie. Vreemd Krygsvolk.

1 *Vraag.* Wat gaf gelegenheid tot de verande-

Keizer Karel de V. draagt de Nederlanden over aan zynen Zoon, Filips, in 't jaar 1555.

Vervolging om den Godsdienst, onder den Hertog van Alva, in en na 't jaar 1568.

dering, die deeze Landen van de Spaanſche beheerſching verloſte?

Antw. Filips, in Spanje gebooren en opgevoed, zogt de Nederlanden, op de ſtrenge Spaanſche wyze, te regeeren, zonder zig te houden aan de Privilegien des Lands, die hy bezwooren hadt.

2 *Vraag.* Waar uit bleek dit?

Antw. Uit het vernieuwen der Plakaaten van Karel den V. tegen 't gene men Kettery noemde.

3 *Vraag.* Wat noemde men *Kettery*?

Antw. De Leer der Hervormden, die, in en na 't jaar 1517, door Luther, Zwinglius, Calvinus en anderen, gepredikt, en onder anderen in Duitſchland, in Frankryk en hier te Lande verſpreid geworden was: den voortgang van welke Leer Keizer Karel de V. in de Nederlanden gezogt hadt te ſtuiten, door ſtraffe Plakaaten, in gevolge van welken, de belyders en vooral de Leeraars der Hervorminge te vuur en te zwaard vervolgd geworden waren.

4 *Vraag.* Werden dan deeze Plakaaten hier te Lande ten ſtrengſten uitgevoerd?

Antw. Men gebruikte ſomtyds, hier en daar, en onder anderen in Holland, eenige oogluiking; maar wanneer men dit ten Hove merkte, werden de beſchuldigden dikwils opgeëiſcht en buiten de Provincie te regt geſteld: 't welk vlak uit ſtreedt met de Privilegien.

5 *Vraag.* Wat middel hadt Keizer Karel gebruikt om de Hervormden en derzelver ſchriften te ontdekken?

Antw. Hy ſtelde, in 't jaar 1522, een *Op-*

per-

per-Inquiſiteur of *Onderzoeker* aan, die verſcheiden mindere *Inquiſiteurs* onder zig hadt, en magt kreeg om beſchuldigde of verdagte perſoonen voor zig te doen komen. Hierdoor werden zy den gewoonen Regtbanken ontrokken: 't welk even zeer tegen de Privilegien aanliep. Filips de II. beveſtigde nogtans de Inquiſiteurs in de magt, die hun door Karel den V. gegeven was, en beval alle amptenaars de hand te houden aan het uitvoeren der Plakaaten.

6 *Vraag.* Liet hy 't hier by?

Antw. Hy bediende zig nog van *vier* andere middelen om de hervormde Leer uitteroeijen. Hy zogt, *voor eerſt*, de beſluiten der Kerkvergaderinge van Trente, in welke die Leer veroordeeld was, hier te Lande in te voeren: hy bewoog, *ten tweeden*, den Paus om eenige nieuwe Biſſchoppen in de Nederlanden aan te ſtellen, die vlytiglyk tegen de nieuwe Leer waaken zouden: hy begaf, *ten derden*, verſcheiden hooge ampten aan Spanjaards en andere Vreemdelingen, en hy zogt, *ten vierden*, drie- of vierduizend Spaanſche Soldaaten in 't Land te laaten, door middel van welken, men de Plakaaten te ligter zou konnen uitvoeren.

III.

De Staaten bevorderen, op raad van Prinſe WILLEM *van* ORANJE, *'t vertrek van 't vreemde Krygsvolk.*

1 *Vraag.* Kantte men zig niet tegen het gebruiken van eenigen deezer middelen?

Antw. De Staaten der Nederlanden verzogten, kort voor dat Filips, in 't jaar 1559, naar Span-

Spanje vertrok, dat de Vreemdelingen uit de Regeering geweerd mogten blyven, en dat de Spaanſche Soldaaten het Land mogten ruimen.

2 *Vraag.* Wie waren de Staaten der Nederlanden?

Antw. De Edelen en Vroedſchappen der Steden van elke Provincie, die, door derzelver Gedeputeerden of afgezondenen, op de byzondere en algemeene Staatsvergaderingen, gerepreſenteerd of verbeeld werden. In ſommige Provincien, maakten de Geeſtelyken ook een Lid der Staaten uit.

3 *Vraag.* Hoe kwamen de Staaten tot het doen van het gemelde verzoek?

Antw. Zy waren 'er toe bewoogen door eenige Grooten, en onder anderen door WILLEM, PRINS *van* ORANJE, 's Konings Stadhouder over Holland, Zeeland en Utrecht.

4 *Vraag.* Wat was het werk van eenen *Stadhouder*, ten deezen tyde?

Antw. 's Vorſten *Stad*, *Stede* of plaats te *houden*, of 's Vorſten perſoon te verbeelden, in alles wat hem, door den Vorſt, aanbevolen en toevertrouwd was.

5 *Vraag.* Voldeedt Filips aan der Staaten begeerte?

Antw. De Spaanſche Soldaaten vertrokken uit het Land, in 't jaar 1561; doch de Regeering bleef nog vervuld met vreemdelingen.

IV.

Misnoegen op Granvelle. Zyn vertrek.

1 *Vraag.* Wie hadt, onder deeze vreemdelingen, het meeſte vermogen op Filips?

Antw. De *Kardinaal van Granvelle*, naar wiens

wiens raad, *Margareet van Parma*, Gouvernante of Landvoogdes der Nederlanden, zig allenthalve gedroeg; en aan wien het invoeren der nieuwe Biſſchoppen toegeſchreeven werdt.

2 *Vraag.* Welke Heeren ſtieten zig meeſt aan het gezag, dat Granvelle zig aangemaatigd hadt?

Antw. De Prins van Oranje, en de *Graaven van Egmond* en *Hoorne*, Stadhouders des Konings over Vlaanderen en Doornik, die eindelyk te wege bragten, dat de Koning den Kardinaal, in 't jaar 1564, de Nederlanden deedt ruimen.

3 *Vraag.* Wat beoogden Oranje, Egmond en Hoorne, na Granvelles vertrek?

Antw. Het intrekken of niet uitvoeren der ſtraffe Plakaaten tegen de Hervormden?

4 *Vraag.* Waren zy dan der Hervormde Leere toegedaan?

Antw. Oranje was van Lutherſche Ouders geboren; doch vroeg aan 't Hof van Karel den V. gekomen, en aldaar in den Roomſchen Godsdienſt opgevoed, dien hy en de twee anderen nog openlyk beleeden, en in welken Egmond geſtorven is. Hoorne ſchynt, voor zynen dood, veranderd te zyn, en Oranje heeft zig, in 't jaar 1567, verklaard voor de Hervormde Leere.

5 *Vraag.* Liet de Koning zig beweegen tot het intrekken der Plakaaten?

Antw. Geenszins. Hy deedt, in 't laatſt van 't jaar 1565, afkondigen, dat de Inquiſitie ſtand houden moeſt, en de Plakaaten uitgevoerd worden.

6 *Vraag.* Geſchiedde dit?

Antw.

Antw. Niet overal. De Prins van Oranje en verſcheide andere Stadhouders verklaarden hiertoe noch wil noch magt te hebben.

V.

Verbond der Edelen. Hun Verzoekſchrift. Openbaare Preeke. Beeldenſtorm.

1 *Vraag.* Wat volgde op zulk eene verklaaring?

Antw. Een groot getal van Edelen leverden, in gevolge van een Verbond, reeds te vooren gemaakt, op den vyfden April des jaars 1566, een verzoekſchrift in aan de Landvoogdeſſe, waarby zy verzogten, dat de Inquiſitie en Plakaaten, tot op 's Konings naderen laſt, zonder uitvoering blyven mogten.

2 *Vraag.* Waren deeze Edelen alle belyders der Hervormde Leere?

Antw. Neen. Daar waren veele Roomſchen onder, die egter van alle vervolging om den Godsdienſt afkeerig waren.

3 *Vraag.* Wat beſcheid kreegen zy op hun verzoekſchrift?

Antw. „ Dat de Landvoogdes den Ko„ ning, door eene bezending, zou zoeken „ te beweegen tot verzagting der Plakaaten; „ doch dat zy geene magt hadt om de Inqui„ ſitie en Plakaaten, ondertuſſchen, te doen „ ſtilſtaan."

4 *Vraag.* Wat naam kreegen de verbonden Edelen, en zulken, die hunne zyde hielden?

Antw. Den naam van *Geuzen*, zo veel als *ſchooijers* of *bedelaars* betekenende, welke naam, ſedert, door de Roomſchgezinden, aan de Hervormden in 't gemeen gegeven werdt.

5 *Vraag.* Hoe gedroegen zig de Hervormden midlerwyl?

Antw. Bedugt voor het uitgeeven eener voorgewende *Moderatie* of verzagting der Plakaaten, waarby hun de Vryheid van Godsdienſtoefening geheel ſtondt benomen te worden, vingen zy aan openlyk te prediken buiten de Steden.

6 *Vraag.* Wat gevolg hadt dit prediken?

Antw. De Landvoogdes kreeg laſt uit Spanje om het, des noods, door van nieuws geworven manſchap, te weeren.

7 *Vraag.* Hoe beviel deeze laſt den verbonden Edelen, en het gemeen der Hervormden?

Antw. De Edelen begonden zig ook te wapenen tot hunne verzekerdheid: terwyl 't gemeen der Hervormden alomme de Roomſche Kerken overweldigde, met verbreeking van beelden en andere koſtelykheden.

VI.

Verval van 't Verbond der Edelen. Bergen en Montigni.

1 *Vraag.* Wat gevolg hadt deeze beeldſtorming?

Antw. Veele Edelen, inzonderheid Roomſchgezinden, werden afkeerig van 't Verbond, en ſlooten een Verdrag met de Landvoogdeſſe. Oranje en Egmond zelven deeden de beeldſtormers, hier en daar, opzoeken en ſtraffen.

2 *Vraag.* Voldeedt Oranje hiermede aan de oogmerken der Landvoogdeſſe?

Antw. Neen. Men nam hem kwalyk, dat hy de preeke, op ſommige plaatſen, in Holland en elders, toegelaaten hadt: 't welk hem

zo

zo verdrietig maakte, dat hy, in April des jaars 1567, het Land verliet en naar zyne Staaten in Duitſchland verreisde.

3 *Vraag.* Hoe ging het met de verbonden Edelen?

Antw. Henrik, Heer van Brederode, hun hoofd, die zig vergeefs van Utrecht, van Amſterdam en andere Plaatſen hadt gezogt te verzekeren, werdt ook ten Lande uit gedreeven. Verſcheiden andere Edelen werden gevangen genomen: het Krygsvolk, dat zy op de been gebragt hadden, raakte geheellyk verſtrooid; waarmede de kragt van 't Bondgenootſchap t'eenemaal verbroken was.

4 *Vraag.* Kreeg de Landvoogdes toen de misnoegde ingezetenen niet geheellyk onder haar bedwang?

Antw. Dit zou waarſchynlyk gevolgd zyn, zo niet Filips, tot grooter ſtrengheid genegen, beſlooten hadt, den *Markgraaf van Bergen* en den *Heer van Montigni*, die de Landvoogdes naar Spanje gezonden hadt, om afſchaffing der Inquiſitie en verzagting der Plakaaten te verwerven, van kant te helpen; en vooral, zo hy den *Hertog van Alva* niet tot Landvoogd aangeſteld, en met een Léger Spanjaards herwaards gezonden hadt.

VII.

Alva's komſt. Bloedraad. Egmond en Hoorne onthalsd.

1 *Vraag.* Wat deedt Alva, terſtond na zyne aankomſt?

Antw. Hy regtte eenen *Raad der Beroerten* op, die haaſt den naam van *Bloedraad* kreeg; voor welken edel en onedel gedaagd werden.

2 *Vraag.* Streedt het opregten van zulk eene Regtbank niet met 's Lands Privilegien?

Antw. Gewiſſelyk. Volgens dezelven, moesten de beſchuldigden voor de gewoonlyke Regtbanken der Steden en Provincien te regt geſteld, en niet buiten hunne Provincien getrokken worden.

3 *Vraag.* Welke waren de merkwaardigſte Vonniſſen des Raads der Beroerten?

Antw. De Graaven van Egmond en Hoorne, die, terſtond na Alvas aankomſt, gevat waren, werden, in gevolge van dezelven, den derden Juny 1568, te Bruſſel onthalsd: 't welk ook het lot van andere Edelen en Grooten was. Oranje, de Graaven *Lodewyk van Naſſau*, *van den Berge*, *Hoogſtraaten* en anderen werden met verbeurdverklaaring hunner goederen ten Lande uitgebannen. Ook deedt Alva Oranjes oudſten Zoon, *Filips Willem*, Graaf van Buuren, van de Hooge Schoole te Leuven ligten, en naar Spanje voeren.

VIII.

Oranje verzamelt een Leger. Vervolging. Watergeuzen.

1 *Vraag.* Wat deedt de Prins van Oranje, in deezen toeſtand der zaaken?

Antw. Hy verzamelde, grootendeels op eigen koſten, een Leger in Duitſchland, een gedeelte van welk by Daalhem geſlaagen werdt: een ander gedeelte, onder zynen broeder Graaf Lodewyk, naar Friesland gezonden, ſloeg eerſt de Spaanſchen, by 't Klooster Heiligerlee; doch werdt naderhand geſlaagen by Jemmingen. Met het overig gedeelte trok hy zelf over de Maaze; doch Alva hieldt hem,

hem, met heen en weder trekken, zo lang op, dat hy zyn volk, eindelyk, by gebrek van geld, afdanken moeſt; waar na hy eerſt naar Frankryk, en van daar, in 'tjaar 1569, naar Duitſchland keerde.

2 *Vraag.* Hoe hadden 't ondertuſſchen de Hervormden?

Antw. Zy werden te vuur en te zwaard vervolgd; waarom veelen het Land verlieten.

3 *Vraag.* Ondernam de Prins van Oranje niets verders tot redding der verdrukten?

Antw. Hy gaf aan de gevlugten en anderen laſt om de Spanjaards ter Zee afbreuk te doen.

4 *Vraag.* Hoe noemde men 's Prins Zeevolk?

Antw. Zy kreegen den naam van *Watergeuzen.*

5 *Vraag.* Wat deedt Oranje meer om 't Land te redden?

Antw. Hy zogt hulp in Frankryk, in Duitſchland, en in 't Noorden; doch vrugteloos. Hy handelde ook heimelyk om verſcheide Hollandſche en andere Steden tot zyne zyde te doen overſlaan; doch alles was vergeefs.

IX.

Tiende penning. Briel ingenomen. Andere Steden vallen Oranje toe.

1 *Vraag.* Ging 't, midlerwyl, met Alva, in alles voor den wind?

Antw. Geenszins. Hy hadt geld noodig om zyn Krygsvolk te betaalen en eenige nieuwe Kaſteelen te ſtigten: en hy vorderde, ten dien einde, den tienden penning van de Staaten, veelen van welken zwaarigheid maakten

om aan zynen eisch te voldoen; waarom hy besloot, de gevorderde schatting met geweld te heffen, en met Brussel te beginnen.

2 *Vraag.* Liep dit ook niet aan tegen de Privilegien?

Antw. Gantschelyk. De Vorst mogt, volgens dezelven, geene schattingen heffen dan waarin de Staaten bewilligd hadden.

3 *Vraag.* Wat gevolg hadt Alvas geweldig voorneemen?

Antw. De Watergeuzen, door tegenwind in de Maaze ingeloopen, en op den eersten April 1572, voor den Briele gekomen zynde, eischten de Stad op uit naam van den Prinse van Oranje, 's Konings Stadhouder, onder verklaaring dat zy haar van den tienden penning en Alvas dwingelandy kwamen verlossen. De Stad werdt terstond bemagtigd. En kort hierna, koozen Vlisingen en Veere in Zeeland en alle de Noordhollandsche Steden 's Prinsen zyde.

4 *Vraag.* Werdt toen het heffen van den tienden penning gestaakt?

Antw. Ja: en terwyl Alva bezig was met het beleg van Bergen in Henegouwen, dat door Graaf Lodewyk verrast was, verklaarden de Steden Zierikzee in Zeeland, en Oudewater, Gouda, Leiden, Dordrecht, Gorinchem en Haarlem in Holland, zig, de eene na de andere, voor den Prinse van Oranje, wien zelfs een gedeelte van Gelderland, van Overyssel en van Friesland toeviel.

Briele ingenomen, door de Watergeuzen,
in 't jaar 1572.

Ontzet der Stad Leyden,
in 't jaar 1574.

X.

Eerſte vergadering der Staaten, die Oranjes zyde hielden. Haarlem verlooren.

1 *Vraag.* Wat deeden de Edelen en Steden van Holland, die 's Prinſen zyde gekooren hadden?

Antw. Zy kwamen, den vyftienden July 1572, te Dordrecht byeen, en beſlooten, op den voorſlag van den *Heere van Aldegonde*, die door den Prinſe derwaards gezonden was, zyne Doorlugtigheid te erkennen voor 's Konings Stadhouder; en hem eene ſomme gelds toe te ſtaan, tot onderhoud van een Leger, welk hy op nieuws geworven hadt.

2 *Vraag.* Hoe ging het met de overige Hollandſche Steden, die 's Prinſen zyde nog niet gekooren hadden?

Antw. Rotterdam en Schiedam, van Spaanſche bezetting ontledigd zynde, werden, door 's Prinſen volk, onder den *Graave van der Mark*, bezet. Delft koos van zelf 's Prinſen zyde. Naarden, Woerden, Schoonhoven werden aan de zelfde zyde overgebragt. Amſterdam was, eindelyk, de eenigſte Stad in Holland, die 't nog met de Spaanſche zyde hieldt.

3 *Vraag.* Wat gebruik maakte Oranje van het Leger, welk hy verzameld hadt?

Antw. Hy trok andermaal over de Maaze, nam Mechelen en Leuven in, en zogt Bergen te ontzetten; 't welk hem egter mislukte: waarna hy, wederom by gebrek van geld, genoodzaakt werdt, zyn Leger te doen ſcheiden, en zig naar Holland te begeeven.

4 *Vraag.* Kon Bergen het beleg toen nog langer doorſtaan?

Antw. Neen. Graaf Lodewyk gaf de Stad op by verdrag, op den negentienden September 1572.

5 *Vraag.* Wat gevolgen hadt het verlies van Bergen?

Antw. De Brabantſche Steden vielen terſtond den Prinſe wederom af. Alva zondt zynen Zoon *Don Fredrik* met het Leger naar Gelderland, daar hy Zutfen innam, en deerlyk plonderde; waarna gantſch Gelderland den Spaanſchen wederom toeviel. In Friesland, ging 't eveneens. Don Fredrik trok daarna de Veluwe langs naar Naarden, dat bemagtigd en met roof en moord vervuld werdt. Hierop volgde het beleg van Haarlem, dat tot den twaalfden July des jaars 1573, duurde; wanneer de Stad, die door hongersnood op het uiterſte gebragt was, zig op genade en ongenade overgeeven moeſt.

6 *Vraag.* Wat ondernam Don Fredrik, na 't overgaan van Haarlem?

Antw. Het beleg van Alkmaar: doch dit moeſt hy, eerlang, genoodzaakt door het water, welk door het doorſteeken van den Ooſterdyk over 't Land gebragt was, wederom opbreeken.

7 *Vraag.* Wat viel 'er, ten deezen tyde, meer merkwaardigs voor?

Antw. De ſlag op de Zuiderzee, waarin de *Graaf van Boſſu*, die van de Spaanſche zyde tot Stadhouder van Holland was aangeſteld, gevangen genomen werdt. Kort hier na, werdt Alva van de Landvoogdye ontſlaagen, en door *Don Louis de Requeſens* opgevolgd.

XI.

XI.

Slag op de Mookerheide. Beleg en ontzet van Leiden.

1 *Vraag.* Wat ondernam Requeſens in 't begin zyner Regeeringe?

Antw. Het ontzet van Middelburg, welk door 's Prinſen volk belegerd werdt. Doch deeze onderneeming mislukte. De Stad werdt bemagtigd, op den agttienden February des jaars 1574.

2 *Vraag.* Wat ondernam hy verders?

Antw. Hy zondt *Sanchio d'Avila* met een Leger tegen dat van Graave Lodewyk, die op de Mookerheide geſlaagen werdt en omkwam, den veertienden April 1574.

3 *Vraag.* Wat volgde op deezen ſlag?

Antw. Het beleg van Leiden; welke Stad, in October des voorleeden jaars, nog eens belegerd geweeſt; doch op de tyding van den optogt van Graave Lodewyk verlaaten was. Nu werdt het beleg hervat onder beleid van *Francisco Baldes*; die alle de toegangen bezette, en wel twee en zeſtig ſchanſen om de Stad opwierp.

4 *Vraag.* Hoe liep dit beleg af?

Antw. De Staaten beſlooten, op den voorſlag des Prinſen van Oranje, den vyand, door middel van 't water, te verjaagen, en ten dien einde de ſluizen te openen en de dyken door te ſteeken. Doch dit middel hadt, in 't eerſt, de gewenſchte uitwerking niet. Ooſtelyke winden waren oorzaak dat 'er geen water genoeg op 't hooge Land om Leiden komen kon. Maar toen de Stad, door hongersnood, peſt en muitery van binnen, in de uiterſte e-

lende vervallen was, ſtak 'er een felle ſtorm op uit den noordweſten; de wind, naderhand zuidwaards keerende, bragt zo veel waters om de Stad, dat de vyand zyne ſchanſen verliet, en de vloot, tot ontzet geſchikt, op den derden Octobor 1574, behouden binnen raakte.

5 *Vraag.* Waarmede werdt de ſtandtvaſtigheid en moed der Leidenaaren beloond?

Antw. De Prins van Oranje verleende, op 's Konings naam, Octroi tot de opregting eener Hooge Schoole van Holland, die binnen Leiden geplaatſt, en wel haaſt zeer beroemd werdt.

XII.

Vredehandeling te Breda. Verbond tuſſchen Holland en Zeeland.

1 *Vraag.* Wat gevolgen hadt het ontzet van Leiden?

Antw. De Landvoogd Requeſens hervatte te Breda de onlangs aangevangen Vredehandeling met Holland en Zeeland, in 't jaar 1575; doch zy liep vrugteloos af.

2 *Vraag.* Wat was hier van de reden?

Antw. Die van Holland en Zeeland begeerden, dat de geſchillen over den Godsdienſt en alle anderen verbleeven werden aan eene vergadering der Staaten van alle de Provincien; en dat de Koning goede verzekering gave voor de naarkoming van 't gene, in zulk eene Vergadering, zou geregeld worden; waarin de Spaanſchen niet bewilligen wilden.

3 *Vraag.* Wat deeden die van Holland en Zeeland, om zig te handhaaven tegen de Spaanſchen?

Antw.

Antw. Zy ſlooten een naauw Verbond ſamen, en droegen het hoog bewind over de Regeering, zo lang de oorlog duuren zou, den Prinſe van Oranje op.

4 *Vraag.* Wat werdt 'er van de Spaanſche zyde uitgevoerd?

Antw. De Spaanſchen bemagtigden Oudewater, Schoonhoven en verſcheide Sterkten in Holland, waar door zy meeſter werden van de Stroomen, en den toevoer langs dezelven beletten konden. Zy deeden eenen gevaarlyken togt door 't water, van Duiveland naar Schouwen in Zeeland, en bragten de twee Provincien daar door in zulk eene verlegenheid, dat de Prins van Oranje, in Engeland, vergeefs om byſtand verzogt, en kleine verwagting hebbende van eene begonnen handeling met Frankryk, in 't begin des jaars 1576, voorſloeg „ dat men de molens „ verbranden, de dyken doorſteeken, en „ met vrouwen en kinderen en al wat men „ mede voeren kon 't Land verlaaten moeſt.

XIII.

Gendſche Bevrediging.

1 *Vraag.* Op wat wyze werdt het Land gered uit deezen uiterſten nood?

Antw. De Landvoogd Requeſens ſtierf op den vyfden Maart; waarna de Raad van Staate te Bruſſel de algemeene Regeering aanvaardde. De Spaanſche Soldaaten ſloegen alomme aan 't muiten, by gebrek van betaalinge: 't welk de meeſte Nederlanden in zulk eene verwarring bragt, dat zy geene kans zagen om zig uit dezelve te redden, dan door het aangaan van een Verdrag met Holland en Zeeland, welk, den agtſten November 1576,

te

te Gend geſlooten werdt, en ſedert de Gendſche *Pacificatie* of *Bevrediging* genoemd is.

2 *Vraag.* Welken waren de voornaamſte punten van dit Verdrag?

Antw. Men verbondt zig om de Spanjaards ten Lande uit te dryven, den Godsdienſt te doen regelen door de algemeene Staaten, en de Plaatſen, die voorheen onder het Stadhouderſchap des Prinſen van Oranje behoord hadden, na 't ontvangen van behoorlyke *Satisfactie* of voldoening, onder het zelve te doen wederkeeren.

3 *Vraag.* Welken waren de eerſte gevolgen der Gendſche Bevrediging?

Antw. De Spaanſche Soldaaten verlieten Holland en Zeeland, om zig by hunne muitende makkers te voegen in Brabant en Vlaanderen: waarna Haarlem, Schoonhoven, Thoolen, Goes en andere Steden zig, by verdrag, begaven onder 't Stadhouderſchap des Prinſen van Oranje, in 't begin des jaars 1577.

XIV.

Gedrag van Don Jan van Ooſtenryk. Oorlog tegen hem. Matthias.

1 *Vraag.* Wat was de reden, dat de ruſt in de Nederlanden niet volkomenlyk herſteld werdt?

Antw. Het gedrag van *Don Jan van Oostenryk*, dien de Koning, in Requeſens plaats, tot Landvoogd aangeſteld hadt.

2 *Vraag.* Hoe gedroeg deeze zig?

Antw. Hy bewoog de Provincien, op Holland en Zeeland na, tot een nieuw Verbond, waarby zy beloofden den Roomſchen Godsdienſt, de Gendſche Bevrediging en de gehoor-

hoorzaamheid aan den Koning te zullen voorſtaan, mids het Spaanſche Krygsvolk het Land ruimde. Hy gaf een Plakaat uit, het *eeuwig Edict* of Gebod genoemd, en overeenkomende met dit Verboud. Zelfs deedt hy de Spaanſche Soldaaten vertrekken. Doch kort hierna maakte hy zig, by verraſſing, meeſter van 't Kaſteel van Namen en van de Stad Charlemont.

3 *Vraag.* Hoe werdt dit opgevat by de algemeene Staaten?

Antw. Zy merkten 't aan als eene ſchending van het Verdrag, welk zy met hem gemaakt hadden. Zy beſlooten hem, en de Spanjaards, die wel haaſt weêr te rug keerden, te beoorloogen, en verklaarden hem, eerlang, openlyk voor 's Lands vyand.

4 *Vraag.* Zogten zy toen den Prins van Oranje en de Staaten van Holland en Zeeland niet wederom aan om hulpe?

Antw. Ja. De Prins werdt naar Brabant genodigd, en tot *Ruwaard* van deeze Provincie verkooren. De meeſten dagten dat hy in 't kort tot algemeenen Landvoogd zou zyn verheeven geworden. Doch eenige Nederlandſche Heeren, die hem afgunſtig waren, bragten te wege, dat deeze eer *Matthias*, *Aartshertoge van Ooſtenryk*, opgedraagen werdt; tot wiens Stedehouder de Prins van Oranje zig liet aan ſtellen.

XV.

Amſterdam wordt Staatſch. Verandering te Haarlem en te Goes. Geloofsvrede.

1 *Vraag.* Hoe ging 't ondertuſſchen in Holland?

Antw.

Antw. De Stad Amſterdam werdt, door eene ſoort van belegering, gedrongen om zig onder 's Prinſen Stadhouderſchap te begeven, zy beſloot 'er egter niet toe, dan nadat de Provincie van Utrecht haar, in October des jaars 1577, voorgegaan was. 't Verdrag van *Satisfactie* of voldoening was, den agtſten February des jaars 1578, getekend. By het zelve werdt behoudenis van Regeering en Privilegien bedongen, en dat binnen de Stad geen andere dan de Roomſche Godsdienſt geoefend zou worden.

2 *Vraag.* Hieldt dit Verdrag ſtand?

Antw. Op den zes en twintigſten May, ontſtondt 'er eene geweldige beroerte onder de Onroomſche ingezetenen, in welke, de Regeering van 't Stadhuis gehaald en ter Stad uit gevoerd werdt: waarna de Schuttery nieuwe Magiſtraaten verkoor, die de Kerken aan de Gereformeeden deeden inruimen. Wat laater ondergingen Haarlem en Goes gelyke verandering.

3 *Vraag.* Wat gevolg hadden deeze beweegingen?

Antw. De Aartshertog Matthias en de Raad van Staate ontwierpen een *Religions*- of Geloofsvrede, volgens welke den Roomſchen in Holland en Zeeland gelyke vryheid zou moeten toegeſtaan worden, als men den Onroomſchen in de andere Provincien beloofde toe te ſtaan. Doch dit Ontwerp werdt, in verſcheide Provincien, van de hand geweezen.

4 *Vraag.* Waren de algemeene Staaten magtig genoeg om zig tegen Don Jan te verdedigen?

Antw. Zy verkooren den *Hertog van Anjou*,

Unie, te Utrecht geslooten,
in 't jaar 1579.

Willem de I., Prins van Oranje, verraaderlyk, te Delft, doorschooten,
in 't jaar 1584.

jou, Broeder des Konings van Frankryk, tot Beſchermer der Nederlanden. Hy kwam met een Leger herwaards; doch verrigtte weinig, en keerde eerlang naar Frankryk te rug. Hertog *Joan Kaſimir*, die ook in de Nederlanden gekomen was, kon zig met Anjou niet verſtaan, en ruimde eerlang met zyne ruiters deeze Landen insgelyks.

XVI.

Verbond van Utrecht. Afval van Rennenberg.

1 *Vraag.* Wat deedt men, in de Provincien, die de zyde des Prinſen van Oranje hielden, om den oorlog tegen Don Jan en de Spanjaards te beter voort te zetten?

Antw. Den drie en twintigſten January des jaars 1579, werdt 'er eene *Unie* of Verbond van Vereeniging geſlooten te Utrecht, 't welk de grondſlag geweeſt is van den vryen Staat der Vereenigde Nederlanden.

2 *Vraag.* Wat was het voornaam oogmerk van dit Verbond?

Antw. „ Elke Provincie werdt daarin by „ zyne byzondere Regeering, Privilegien en „ Godsdienſt gelaaten; doch het gemeen be„ leid des oorlogs geſteld aan de algemeene „ Staaten deezer nader Vereenigde Provin„ cien."

3 *Vraag.* Hoe gedroeg men zig, aan de Spaanſche zyde?

Antw. Alexander Farneſe, Prins van Parma, Don Jan, die overleeden was, opgevolgd zynde, behaalde verſcheide voordeelen op de Staatſchen, en bragt daar door te wege, dat eenige Provincien en Steden zyne zy-

zyde koozen, en zig met den Koning verzoenden. Ondertuſſchen, handelde men te Keulen vrugteloos over eene algemeene Bevrediging.

4 *Vraag.* Waren 'er onder de Vereenigde Provincien, geenen, die zig met den Koning verzoenden?

Antw. De *Graaf van Rennenberg*, Stadhouder van Friesland, Overyſſel en Groningen, heimelyk met Parma overeen gekomen zynde, koos openlyk de Spaanſche zyde, en deedt de Stad Groningen omſlaan, in 't jaar 1580. Maar Utrecht, daar de Onroomſchen, in 't jaar 1579, ook de beelden gebroken en de Kerken ingenomen hadden, werdt te vaster verbonden aan de Vereenigde Staaten.

5 *Vraag.* Wat volgde op Rennenbergs afval?

Antw. Een inlandſche oorlog in Friesland, Overyſſel, Groningerland en Drente, die eenige jaaren duurde. Ook handelde men, na deezen afval, in Holland en elders, de Roomſchgezinden ſtrenger dan te vooren.

XVII.

Afzweering van Koning Filips. Gedrag des Hertogs van Anjou.

1 *Vraag.* Kon men nu nog langer den ſchyn bewaaren, dat men niet tegen Filips maar alleen tegen de Spanjaards oorloogde?

Antw. Neen. De Staaten der Vereenigde Provincien verklaarden Koning Filips, den zeven en twintigſten July des jaars 1581, vervallen van de Regeeringe, en ontſloegen elk van den eed, hem te vooren gedaan.

2 *Vraag.*

2 *Vraag.* Aan wien kwam toen de hoogſte Regeering der byzondere Provincien?

Antw. Aan de Staaten van elke Provincie: doch Holland en Zeeland hadden, reeds in 't jaar 1576, het hoogſt bewind, in Oorlogs- en Regeerings-Zaaken, zo lang de kryg duuren zou, opgedraagen aan den Prinſe van Oranje. En ſedert verkooren de meeſte andere Vereenigde Provincien den Hertog van Anjou tot Vorſt der Nederlanden; die, in 't begin des jaars 1582, plegtiglyk ingehuldigd werdt.

3 *Vraag.* Geſchiedde deeze inhuldiging ook in Holland, Zeeland en Utrecht?

Antw. In Holland, hadt men Oranje op nieuws de hooge Overheid geduurende den Oorlog opgedraagen, in 't jaar 1581. In Zeeland was 't reeds te vooren geſchied. En in de Provincie van Utrecht, zogt men 't hier toe ook te brengen. Die van Holland en Zeeland deeden, eindelyk, den eed aan Anjou, onder beding, dat zy daardoor niet verder verbonden zouden zyn, dan om te gelyk met de andere Provincien den oorlog te voeren. Doch die van Utrecht weigerden den eed volſtandiglyk.

4 *Vraag.* Hoe gedroeg zig Anjou in zyne Regeering?

Antw. Hy liet zig diets maaken, dat zyn gezag te zeer bepaald geworden was door de Staaten, en beſloot, hierom, zig, in 't begin des jaars 1583, van Antwerpen en van andere voornaame Steden in Brabant en Vlaanderen meeſter te maaken. De toeleg gelukte in ſommige Steden; doch mislukte in anderen, en met naame te Antwerpen, daar de

Franſchen gedeeltelyk gedood, gedeeltelyk gevangen, en gedeeltelyk verjaagd werden door de burgerye.

XVIII.

Handeling over de opdragt der Graaflykheid aan Prinſe Willem van Oranje. Hy wordt doorſchooten.

1 *Vraag.* Wat gevolg hadt het mislukken deezer onderneeminge?

Antw. Anjou keerde naar Frankryk, daar hy, terwyl de Staaten met hem in nadere onderhandeling getreden waren, overleedt. Ondertuſſchen hadt zyn gedrag den Spaanſchen gelegenheid gegeven om verſcheide Steden van Brabant, en het grootſte gedeelte van Vlaanderen te veroveren op de Staatſchen. Graaf *Willem van den Berg*, Stadhouder van Gelderland, viel zelfs den Spaanſchen toe.

2 *Vraag.* Wat werdt 'er, midlerwyl, in Holland gehandeld?

Antw. Men arbeidde aldaar om den Prinſe van Oranje den titel van *Graave* op te draagen, die zyne Doorluchtigheid, by eenen brief van den veertienden Auguſtus des jaars 1582, reeds aanvaard hadt: en in 't begin van July des jaars 1584, haperde aan dit groote werk niets dan de daadelyke inhuldiging, waar in Amſterdam en Gouda niet hadden konnen bewilligen; toen de Prins, den tienden der gemelde maand, te Delft met een Piſtoolſchoot van 't leeven beroofd werdt.

3 *Vraag.* Wat hadt gelegenheid gegeven tot deezen moord?

Antw. De ban, dien Koning Filips, in 't jaar 1580, tegen den Prins uitgegeven hadt, en

en waarin groote eere en voordeelen beloofd waren aan elk, wie hy ook ware, die hem van kant zou helpen. Sedert waren 'er verſcheide aanſlagen tegen zyn leeven geſmeed, die allen mislukt waren. Zelfs was hy, den agttienden Maart des jaars 1582, te Antwerpen, door 't hoofd geſchooten; doch gelukkiglyk genezen. *Baltbazar Gerards*, een Bourgondier van geboorte, trof hem eindelyk met een piſtool, daar hy drie kogels op hadt laaten loopen, zo gewis, dat hy terſtond dood nederzeeg.

XIX.

Orde op de Regeering. Handeling met Frankryk.

1 *Vraag.* Welke orde ſtelde men op de Regeering, na 's Prinſen dood?

Antw. De Vereenigde Staaten ſtelden, by proviſie, eenen Raad van Regeeringe aan, aan 't hoofd van welken zy Prins MAURITS, Zoon van den overleeden Prinſe, plaatſten, die nog geene zeventien jaaren bereikte. 't Gemeen beleid des Oorlogs werdt deezen Raade aanbetrouwd; doch dezelve bleef maar weinige maanden in 't bewind.

2 *Vraag.* Welke orde beraamden de Staaten der drie Provincien, over welken Prins Willem bewind gehad hadt?

Antw. De Staaten van Utrecht, alwaar Prins Willem Stadhouder geweeſt was, verkooren terſtond den *Heer van Villers* tot Stadhouder; doch de Staaten van Holland en Zeeland, die Prinſe Willem de hooge Overheid opgedraagen hadden, welke nu wederom aan hun gekomen was, draalden nog meer dan

een jaar, eer zy Prins Maurits tot Stadhouder aanſtelden.

3 *Vraag.* Droegen zy hem de hooge Overheid niet op, die zyn Vader bekleed hadt?

Antw. Neen. Men handelde, ten deezen tyde, van wege de Vereenigde Staaten, en derhalve ook van wege die van Holland en Zeeland, over de opdragt der hooge Overheid aan de Kroon van Frankryk.

4 *Vraag.* Hoe liep deeze handeling af?

Antw. De Koning van Frankryk weigerde de Opperheerſchappy der Nederlanden te aanvaarden.

XX.

Handeling met Engeland. Leiceſter wordt Landvoogd: Prins MAURITS *Stadhouder.*

1 *Vraag.* Wat beſluit namen de Staaten, na deeze weigering?

Antw. Het bemagtigen van Bruſſel en Antwerpen in Brabant door de Spaanſchen, die zig te gelyk van Zutfen, Nieuwmegen, Doesburg en andere Gelderſche Plaatſen verzekerden, drong de Staaten, om *Elizabet, Koninginne van Engeland*, dezelfde aanbieding te doen, die te vooren aan Frankryk gedaan was. Doch de Koningin wees de Opperheerſchappy der Landen insgelyks van de hand; alleenlyk eenen bepaalden onderſtand in Krygsvolk toezeggende, voor het voldoen van welk Krygsvolk, men haar, tot haare verzekering, Briel en Vliſſingen tot een onderpand inruimen moeſt.

2 *Vraag.* Aan wien gaf de Koningin het bevel over haar Krygsvolk?

Antw. Aan den *Graave van Leiceſter*, die, in

Maurits, Prins van Oranje, wordt Staadhouder,
in 't jaar 1585.

's Lands Advokaat, Joan van Oldenbarneveld, onthalsd,
in 't jaar 1618.

in 't laatſt van 't jaar 1585, in Zeeland aankwam, en kort daarna tot algemeenen Gouverneur der Vereenigde Nederlanden werdt aangeſteld. Prins Maurits was, kort te vooren, tot Stadhouder, Kapitein-Generaal en Admiraal van Holland en Zeeland verkooren, en ſtondt, in deeze hoedanigheid, onder Leiceſter.

3 *Vraag.* Wat verrigtte Leiceſter, in den Veldtogt des jaars 1586?

Antw. Hy bemagtigde Doesburg; doch belegerden Zutfen vergeefs.

4 *Vraag.* Hoe gedroeg hy zig in 't ſtuk der Regeeringe?

Antw. Hy ſtondt, op zulk eene geweldige wyze, naar meerder gezag, dat hy zig wel haaſt gehaat maakte by de Staaten van Holland, by de Regenten der Steden, by de deftigſte ingezetenen, en vooral by de Koopluiden; terwyl de meeſte Predikanten en het gros van 't gemeen hem naar de oogen zagen.

5 *Vraag.* Waaruit werden zyne kwaade oogmerken allermeeſt openbaar?

Antw. Uit zynen voorſlag om met Spanje te verdraagen, en uit zynen toeleg om Prins Maurits, *Joan van Oldenbarneveld*, Advokaat van Holland, en anderen gevangen te neemen.

6 *Vraag.* Welke was zyne laatſte onderneeming tegen de Vryheid des Lands?

Antw. Hy zogt zig, even als Don Jan en de Hertog van Anjou, van de voornaamſte Steden, door liſt en geweld, meeſter te maaken; terwyl hy zyne Engelſchen verſchoonde, die Deventer en de ſchans over Zutfen aan de Spaanſchen verraaden hadden.

7 *Vraag.* Bleef hy, na 't ontdekken van

zynen ſlinkſchen handel, nog lang in 't bewind der Vereenigde Nederlanden?

Antw. Hy ſtondt 'er, in 't laatſt van 't jaar 1587, naar Engeland vertrokken zynde, volkomenlyk van af.

XXI.

Muitery. Beleg van Medenblik. Onverwinnelyke Vloot.

1 *Vraag.* Hoe ging 't, hier te Lande, na Leiceſters vertrek?

Antw. De Staaten der byzondere Provincien aanvaardden de hooge Regeering van elke Provincie, die de Staaten van Holland, ten tyde van Leiceſter, beweerd hadden, hun toe te komen. En Prins Maurits, die nu eerſt het gezag, welk hem, in 't jaar 1585, opgedraagen was, in volkomenheid begon te oefenen, kreeg de handen vol werks aan het ſtillen der muitery onder de bezettingen van verſcheide Steden.

2 *Vraag.* Welke gevolgen hadt deeze muitery in ſommige Steden?

Antw. Medenblik werdt, in 't jaar 1588, door Prins Maurits belegerd, en tot onderwerping genoodzaakt. Doch Geertruidenberg, welk men voorgaf voor de Koninginne van Engeland te bewaaren, niet te bedwingen geweeſt zynde, werdt, door de Engelſchgezinde bezetting, aan Parma verkogt.

3 *Vraag.* Welke was de reden, waarom Spanje, in deeze verwarringen, den kryg te lande niet ſterk doorzette?

Antw. De Koning hadt zynen meeſten ſchat geſpild aan het uitruſten der *onverwinnelyke Vloote*, gelykze genoemd werdt; die tegen En-

Engeland en de Vereenigde Provincien gerigt was; doch zy werdt, door de Engelſche en Staatſche Vloot, genoodzaakt naar huis te keeren, en leedt, op den hertogt, zo veel van eenen zwaaren ſtorm, dat 'er weinig van te regt kwam.

4 *Vraag.* Wat verrigtte Parma te Lande?

Antw. Hy veroverde Rynberk op de Staatſchen, in 't jaar 1589; doch werdt ſedert ziek, en verrigtte weinig meer tot zynen dood toe, die, in 't jaar 1592, voorviel.

XXII.

Breda, Zutfen, Nieuwmegen, Groningen en andere Steden gewonnen.

1 *Vraag.* Van wat kragt waren, ondertuſſchen, de wapenen van den Staat, onder 't beleid van Prinſe Maurits?

Antw. Breda werdt, by veraſſing, ingenomen, door middel van een Turfſchip, in 't jaar 1590: Zutfen en Nieuwmegen, in 't jaar 1591, veroverd; Steenwyk en Koeverden, in 't jaar 1592; Geertruidenberg, in 't jaar 1593; en Groningen, dat dikwils te vooren vergeefs belegerd geweeſt was, in 't jaar 1594.

2 *Vraag.* Wat bragt veel toe, tot zulke merkwaardige veroveringen?

Antw. De zwakheid der Regeeringe in de Spaanſche Nederlanden, onder de Landvoogdye van *Ernſt van Ooſtenryk*; en de geduurige muiteryen van 't Spaanſche Krygsvolk, by gebrek van betaaling, die agter bleef, om dat Spanje beide met Frankryk en Engeland in oorlog was, waardoor 's Konings Schatkiſt geheel ledig raakte.

3 *Vraag.* Wat deedt men, van de Spaan-

ſche zyde, om dit verval te herſtellen?

Antw. Men zogt de Staaten der Vereenigde Provincien te beweegen tot vrede; doch alle handeling hierover liep vrugteloos af, om dat men onderwerping aan den Koning bleef vorderen, en geene genoegzaame vryheid van Godsdienſt wilde toeſtaan.

4 *Vraag.* Bleef de Aartshertog Ernſt lang in 't bewind der Spaanſche Nederlanden?

Antw. Hy ſtierf, in 't jaar 1595, en werdt, in 't jaar 1596, opgevolgd door zynen Broeder *Albertus*, die ſedert in 't huwelyk tradt met de Infante *Izabella Klara Eugenia*, aan welke de Opperheerſchappy over de Spaanſche Nederlanden afgeſtaan werdt.

XXIII.

Kadix geplonderd. Verbonden met Frankryk en Engeland.

1 *Vraag.* Hoe ging het den Spaanſchen, na deeze verandering?

Antw. Albertus oorloogde in 't eerſt voorſpoedig in Frankryk, in Vlaanderen, daar hy Hulſt won, en elders; doch de kans keerde eerlang in zyn nadeel.

2 *Vraag.* Wat ondernamen de Staatſchen?

Antw. Zy zonden, in 't jaar 1596, eene Vloot, onder den *Heer van Warmond*, nevens die der Engelſche, naar Spanje. De Spaanſche Vloot werdt geſlaagen, en de Stad Kadix ingenomen, geplonderd en verbrand.

3 *Vraag.* Waarmede verſterkten de Staaten der Vereenigde Provincien zig verder tegen Spanje.

Antw. Zy ſlooten een Verbond met Frankryk en Engeland: 't welk als de eerſte openlyke

lyke erkentenis hunner onafhangkelykheid werdt aangemerkt.

4 *Vraag.* Deedt het den Landen veel dienſt, dat Frankryk en Engeland zig ſtaken in den oorlog?

Antw. Ongetwyfeld. Terwyl de Aartshertog Albertus zyne wapenen voerde in Frankryk, herwon Prins Maurits Rynberk, Meurs, Grol, Breêvoort, Lingen en eenige Overysſelſche Plaatſen, in 't jaar 1597.

5 *Vraag.* Wat deedt Filips de II. om zig van den kryg met de twee Ryken te ontſlaan?

Antw. Hy bewoog *Henrik den IV*, Koning van Frankryk, tot Vrede, in 't jaar 1598.

6 *Vraag.* Was dit niet nadeelig voor de Staaten?

Antw. Het zou nadeeliger voor hen geweeſt zyn, zo Henrik de IV. hen niet, jaar op jaar, met geld onderſteund hadt; gelyk hy deedt, genoegzaam zo lang als zy in oorlog bleeven.

XXIV.

Bommel belegerd. Togt van van der Does. Slag by Nieuwpoort.

1 *Vraag.* Hoe ging het, ondertuſſchen, met den kryg hier te Lande?

Antw. De ziekte van den Hertoge van Kleeve, over wiens aanſtaande nalaatenſchap geſchil viel, gaf den Spaanſchen en Staatſchen beide gelegenheid, om zig, in de jaaren 1598 en 1599, meeſter te maaken van eenige Kleefſche Plaatſen, waardoor de Kryg op den Duitſchen bodem werdt overgebragt.

2 *Vraag.* Werdt 'er, ten deezen tyde, niets ondernomen tegen de Vereenigde Provincien?

Antw. Bommel werdt, in 't laatſtgemelde jaar, vergeſs belegerd door de Spaanſchen.

3 *Vraag.* Wat deeden de Staaten midlerwyl?

Antw. Zy ruſtten eene Vloot uit, onder den Admiraal *Pieter van der Does*, die eenen inval deedt in Groot Kanarie en S. Thomas; hoewel deeze togt over 't geheel ongelukkig uitviel, ter oorzaake der zwaare ſterfte onder 't Scheepsvolk.

4 *Vraag.* Viel 'er, omtrent deezen tyd, niet een Veldſlag voor van gewigt?

Antw. Ja: de vermaarde Slag by Nieuwpoort van den tweeden July des jaars 1600, waarin het Leger der Aartshertogen Albertus en Izabella, door het Leger der Staaten onder bevel van Prinſe Maurits, geſlaagen werdt.

5 *Vraag.* Wat gebeurde 'er, in 't volgende jaar?

Antw. Prins Maurits won Rynberk en Meurs, en de Aartshertog belegerde Ooſtende, welke Stad, na een beleg van ruim drie jaaren, veroverd werdt.

6 *Vraag.* Welke waren de voornaemſte Krygsbedryven des jaars 1602?

Antw. Maurits veroverde de Stad Graave, en de Staatſche Oorlogsſchepen overzeilden zes Spaanſche galeien.

XXV.

Ooſt- en Weſtindiſche Maatſchappyen. Sluis gewonnen.

1 *Vraag.* Is het jaar 1602 ook niet door iets anders merkwaardig?

Antw. De algemeene Ooſtindiſche Compagnie of Maatſchappy der Vereenigde Nederlanden werdt toen opgeregt.

2 *Vraag.*

2 *Vraag.* Wat hadt gelegenheid gegeven tot het voortzetten der Vaart naar Oostindie?

Antw. Het verbod, welk Koning *Filips de III.* van de Vaart op Spanje en Portugal, in 't jaar 1599, gedaan hadt.

3 *Vraag.* Voer men, ten deezen tyde, ook niet op Westindie?

Antw. Ja: doch 't liep aan tot in 't jaar 1621, eer de Westindische Maatschappy werdt opgeregt.

4 *Vraag.* Wat gevolg hadt het sterker vaaren op Oostindie?

Antw. Dat Filips de III. de Vaart op Spanje, in 't jaar 1603, wederom open stelde.

5 *Vraag.* Welke waren de voornaamste Krygsbedryven van het jaar 1604?

Antw. Prins Maurits veroverde Sluis, en sloeg *Spinola*, die 't ontzet der Stad ondernomen hadt.

6 *Vraag.* Wat gebeurde'er meer merkwaardigs in dat jaar?

Antw. Jakob de I, Koning van Groot-Britanje, die Koningin Elizabet opgevolgd was, sloot eene Vrede met Spanje, die, in meer dan één opzigt, nadeelig was voor den Staat der vereenigde Provincien.

7 *Vraag.* Hoe liep de Veldtogt des jaars 1605 af, voor de Staatschen?

Antw. Gantsch niet voorspoedig. Maurits belegerde Antwerpen vergeefs. Zyn Leger moest naderhand wyken voor dat van Spinola, die te vooren Lingen en Oldenzeel veroverd hadt: waarop de Staaten beslooten, alleen verweerenderwyze te oorloogen.

XXVI.

Twaalfjaarig Beſtand.

1 *Vraag.* Hoe ging 't hun, in 't jaar 1606?

Antw. Even nadeelig. Spinola won Lochem, Grol en Rynberk. Doch Lochem werdt, door Graaf *Ernſt van Naſſau*, heroverd. De Admiraal *Hautain* deedt ook twee ongelukkige togten ter zee. Maar terwyl het krygsgeluk den Spaanſchen dus medeliep, deeden zy wederom voorſlagen tot Vrede.

2 *Vraag.* Wat bewoog hen hier toe?

Antw. De zwaare koſten van den Oorlog, die de geldmiddelen in Spanje en in de Spaanſche Nederlanden zodanig hadden uitgeput, dat het Krygsvolk, by gebrek van betaaling, geduuriglyk aan 't muiten ſloeg, waarom men 'er geenen behoorlyken dienſt van hebben kon.

3 *Vraag.* Werden de Spaanſche voorſlagen tot Vrede gehoord?

Antw. De Staaten beſlooten niet in onderhandeling te treeden, ten ware hunne Vryheid voor-af door de Spaanſchen erkend werdt.

4 *Vraag.* Erkenden de Spaanſchen deeze Vryheid?

Antw. De Aartshertogen verklaarden met de Staaten als met vrye Volken te willen handelen. En op deezen voet, werden de onderhandelingen in den Haage aangevangen, in 't begin des jaars 1607.

5 *Vraag.* Werden de vyandelykheden ondertuſſchen voortgezet?

Antw. Men ſloot eenen ſtilſtand van Wapenen te Lande. Doch ter Zee behaalde de Staatſche Vloot onder den Admiraal *Jakob van Heemskerk* eene merkwaardige overwinning op

de

de Spaanſchen voor Gibraltar, ſchoon Heemskerk in 't gevegt geſneuveld was.

6 *Vraag.* Hoe ging 't met de Vredehandeling?

Antw. Over 't ſluiten eener vaſte Vrede kon men elkanderen niet verſtaan.

7 *Vraag.* Waaraan haperde dit?

Antw. De Spaanſchen wilden de Staatſchen van de vaart op de Indien uitſluiten, en de vrye oefening van den Roomſchen Godsdienſt in de Vereenigde Provincien bedingen: in welke twee punten, de Staatſchen niet geraaden vonden, te bewilligen.

8 *Vraag.* Wat gebeurde 'er toen?

Antw. De gezanten van Frankryk en Groot-Britanje, met welken twee Ryken de Staaten de voorige Verbonden vernieuwd hadden, ſloegen, in Auguſtus des jaars 1608, aan beide de partyen het ſluiten van een veeljaarig Beſtand voor.

9 *Vraag.* Neigde men hier te Lande tot het ſluiten van zulk een Beſtand?

Antw. De meeſte Provincien waren 'er voor: doch Zeeland ſtemde 'er tegen. Prins Maurits keurde het ook af, en vatte groot ongenoegen op tegen den Advokaat Oldenbarneveld, die zeer voor 't Beſtand yverde.

10 *Vraag.* Wat deedt de Staaten en Prins Maurits zelven eindelyk eenpaariglyk tot het Beſtand beſluiten?

Antw. De verklaaring der Franſchen en Engelſchen beide, dat de Staaten geenen den minſten onderſtand van hun te wagten hadden, zo zy een redelyk beſtand verwierpen; daar men hen in tegendeel kragtdaadiglyk byſtaan zou, zo zulk een beſtand van hun aan-

aangenomen, en door de Spaanſchen van de hand geweezen werdt.

11 *Vraag.* Waar, wanneer en voor hoe lang werdt het Beſtand geſlooten?

Antw. Te Antwerpen, op den negenden April des jaars 1609, voor den tyd van twaalf jaaren.

XXVII.

Kerkgeſchillen tuſſchen de Remonſtranten en Contraremonſtranten.

1 *Vraag.* Hadden de Vereenigde Provincien toen van binnen zo wel ruſt als van buiten?

Antw. Geenszins. De geſchillen over de Leer der Remonſtranten en Contraremonſtranten, die in de Gereformeerde Kerke ontſtaan waren, veroorzaakten eerlang veel onruſt en verwarring.

2 *Vraag.* Wat deedt men, in Holland, om de ruſt in de Kerke te herſtellen?

Antw. De Staaten, beſlooten, in 't jaar 1613, te belaſten, dat de verſchillenden elkanderen in liefde verdroegen. Doch Amſterdam, Enkhuizen en Edam hadden niet bewilligd in dit beſluit; waarom het, in ſommige Kerken, niet naargekomen werdt.

3 *Vraag.* Wat gevolgen hadt de Kerkelyke verdeeldheid?

Antw. De verſchillende partyen begonden, in 't jaar 1615, zig te ſchikken tot het houden van afgezonderde Vergaderingen. En eerlang zonderden de Contraremonſtranten zig van de Remonſtranten af, in Steden daar de Regeering den laatſten of der onderlinge verdraagzaamheid toegedaan was; terwyl de Remonſtranten, in Steden daar de Regeering de Con-

Contraremonſtranten begunſtigde, gelyk te Amſterdam, ook afgezonderde Vergaderingen begonden te houden.

4 *Vraag.* Wat weg ſloegen de Staaten in, om deeze afzondering te voorkomen?

Antw. Zy verboodenze ernſtelyk; en deeden, in 't jaar 1616, eene bezending naar Amſterdam om deeze Stad tot het gevoelen der meerderheid over te haalen. Doch deeze bezending deedt geene vrugt.

XXVIII.

Verſchillende inzigten van Prinſe Maurits en Oldenbarneveld. Waardgelders.

1 *Vraag.* Hoe gedroeg zig Prins Maurits, in deezen twiſt?

Antw. In 't eerſt, ſcheen hy 'er zig niet mede te willen moeijen; doch, na dat de Contraremonſtranten, in 't jaar 1617, de Klooſter-Kerk in den Haage hadden ingenomen, voegde hy zig openlyk by hen. Ook verklaarde hy zig voor het houden eener *Nationaale Synode*, of Kerkelyke Byeenkomſt van alle de Provincien, waarin de betwiſtte punten onderzogt en beſliſt zouden worden.

2 *Vraag.* Welke inzigten hadt Oldenbarneveld op de zweevende geſchillen?

Antw. Hy neigde tot gemaatigdheid, en keurde het houden der Synode ondienſtig.

3 *Vraag.* Wat middel gebruikte men om de Staaten van Holland te doen bewilligen in de Synode?

Antw. Men bediende zig van de Kerkelyke geſchillen, om oproer te verwekken in de Steden, en daaruit verandering in de Regeering te doen ontſtaan.

4 *Vraag.*

4 *Vraag.* Wat deeden de Staaten van Holland, om deeze oproeren en de verandering der Regeering, die 'er mede beoogd werdt, te voorkomen?

Antw. Zy beſlooten, den vierden Auguſtus 1617, *Waardgelders* te doen aanneemen, in de Steden die 't meeſte gevaar van opſchudding liepen, om door middel derzelven alle daadelykheden te weeren. Doch Dordrecht, Amſterdam, Enkhuizen, Edam en Purmerende verklaarden zig tegen dit beſluit.

5 *Vraag.* Volgde hierop het aanneemen van Waardgelders?

Antw. Ja, in eenige Steden; doch hun getal beliep in 't geheel geen agttienhonderd.

6 *Vraag.* Aan wien werdt dit aanneemen der Waardgelders meeſt toegeſchreeven?

Antw. Aan Oldenbarneveld, die ook eerlang te wege bragt, dat 'er in Utrecht zeshonderd geworven werden.

7 *Vraag.* Hoe beviel dit Prinſe Maurits?

Antw. 't Was hem zo onaangenaam, dat hy de Stad Briele, daar men ook van Waardgelders geſproken hadt, onverhoeds, van twee Vendelen gewoone Soldaaten voorzag.

8 *Vraag.* Wat deedt men meer, van de zyde der Staaten, om de tegenwoordige Regeering te handhaaven?

Antw. Agt Steden gaven, in 't begin des jaars 1618, te kennen, dat zy niet in de gemeene laſten wilden bewilligen, zo men niet eenpaariglyk vaſtſtelde, de Magiſtraaten, die wettiglyk verkooren werden, te beſchermen: waar toe, by alle de Leden, beſlooten werdt.

XXIX.

Verandering der Regeeringe in Utrecht.

1 *Vraag.* Wat deedt Prins Maurits, middlerwyl, om de Synode te doen houden?

Antw. Hy bragt, in Gelderland, door eene buitengewoone verandering der Regeeringe van Nieuwmegen, en in Overyssel, door beloften, een eenpaarig besluit tot het houden derzelve te wege.

2 *Vraag.* Wat uitwerking hadt 's Prinsen gedrag te Nieuwmegen, in Holland en in Utrecht?

Antw. Men begon ook aldaar zeer te vreezen voor verandering der Regeeringe.

3 *Vraag.* Was deeze vrees gegrond, zo lang de Waardgelders in dienst waren?

Antw. Prins Maurits hadt reeds ter algemeene Staatsvergaderinge voorgeslaagen, dat men dezelven behoorde af te danken, en in Utrecht was 'er toe beslooten, schoon de agt Steden van Holland te wege bragten, dat de uitvoering van dit besluit nog werdt opgeschort.

4 *Vraag.* Wat volgde hierop?

Antw. De algemeene Staaten deeden eene bezending naar Utrecht, aan 't hoofd van welke Prins Maurits was, om de Staaten dier Provincie tot het afdanken der Waardgelders te doen besluiten. Doch de Staaten van Holland deeden 'er eene bezending tegen, strekkende om die van Utrecht een eenpaarig besluit met hen op 't stuk der Waardgelders te doen neemen.

5 *Vraag.* Hoe liep deeze tweederlei bezending af?

Antw. De Hollandſche viel te zwak, doordien vyf Steden, waaronder Amſterdam was, Gemagtigden naar Utrecht zonden, die eene lyn trokken met Prinſe Maurits en de afgezondenen der algemeene Staaten.

6 *Vraag.* Wat gebeurde 'er toen?

Antw. Prins Maurits dankte zelf de Waardgelders af, en maakte daarna eene groote verandering in de Regeering te Utrecht.

7 *Vraag.* Hoe ging 't, in Holland, met de Waardgelders?

Antw. De algemeene Staaten bevalen, ook hier, de afdanking, die men, in verwagting dat alles hiermede in ruſt blyven zou, in alle de Steden deedt: waarna de Leden van Holland ook genoegzaam bewilligden in het houden der Synode.

XXX.

Oldenbarneveld, Hogerbeets en de Groot gevangen en veroordeeld. Nationaale Synode.

1 *Vraag.* Wat viel 'er verder voor in Holland?

Antw. Prins Maurits bragt te wege, dat Oldenbarneveld, Advokaat van Holland, *Rombout Hogerbeets*, Penſionaris van Leiden, en *Hugo de Groot*, Penſionaris van Rotterdam, op laſt der algemeene Staaten, in hegtenis genomen werden.

2 *Vraag.* Wat hadt men ten hunnen laſte?

Antw. Zy werden gehouden voor begunſtigers der Remonſtranten: de Advokaat in 't byzonder voor de voornaame oorzaak van 't aanneemen der Waardgelders, van welken men zig te Utrecht hadt willen bedienen tot beſcherming der Regeeringe, dat is, gelyk men

men 't verſtondt, tegen Prins Maurits en de afgezondenen der algemeene Staaten. Hogerbeets en de Groot waren wegens Holland naar Utrecht gezonden geweeſt.

3 *Vraag.* Hoe liep het met deeze gevangenen af?

Antw. Zy werden, eerlang, voor vierentwintig Regters, twaalf uit Holland, en twee uit ieder der zes overige Provincien, te regt geſteld. Oldenbarneveld werdt veroordeeld tot de dood, en de twee anderen tot eene eeuwige gevangenis.

4 *Vraag.* Lieten de Staaten van Holland toe, dat luiden, die in hunnen dienſt waren, voor eene ongewoone Regtbank te regt werden geſteld?

Antw. Zy zouden 't niet gedaan hebben, zo Prins Maurits niet vooraf, in genoegzaam alle de Steden, de Regeering op eenen ongewoonen tyd veranderd hadt: 't welk hem, na dat de Waardgelders afgedankt waren, niet moeilyk viel.

5 *Vraag.* Hoe liep het af met de Synode?

Antw. De Remonſtranten werden in dezelve veroordeeld, waarna hunne Vergaderingen verbooden, en hunne Leeraars ten Lande uit gebannen werden. Doch na verloop van weinige jaaren, werdt hun wederom genoegzaame vryheid van Godsdienſtoefeninge toegelaaten.

6 *Vraag.* Hadt de veroordeeling der Remonſtranten nog eenige verdere gevolgen?

Antw. Verſcheide Amptenaars, die hun toegedaan geweeſt waren, werden van hunne ampten afgezet, en onder deezen, de twee Zoonen des Advokaats, die, in 't jaar 1623,

eenen aanslag op Prins Maurits leeven ondernamen, waarover de oudste en verscheide andere Persoonen met de dood gestraft werden.

7 *Vraag.* Hoe ging het met Hogerbeets en de Groot?

Antw. De Groot ontkwam, in 't jaar 1621, uit de gevangenis op Loevestein; doch Hogerbeets werdt, eerst in 't jaar 1626, van daar op zyn eigen huis by Wassenaar overgebragt, en overleedt kort daarna.

XXXI.

Uitgang van 't Bestand. Dood van Prinse Maurits.

1 *Vraag.* Werdt de oorlog hervat, na 't eindigen van 't Bestand, in 't jaar 1621?

Antw. Ja: zelfs waren de Staaten, geduurende het Bestand, ingewikkeld geraakt in den oorlog om Gulik en Berg, en om de Kroon van Boheeme, die dertig jaaren duurde.

2 *Vraag.* Hadden de Nederlanden eenig voordeel by deezen uitlandschen oorlog?

Antw. Geen ander dan dat het meeste geweld der wapenen op den Duitschen bodem werdt overgebragt.

3 *Vraag.* Wat deeden de Staaten, om zig tegen hunne vyanden te sterken?

Antw. Zy vernieuwden, in 't jaar 1624, de Verbonden met Groot-Britanje en met Frankryk.

4 *Vraag.* Wat ondernam Prins Maurits, ten deezen tyde?

Antw. Hy zogt Antwerpen in te neemen, by verrassing; doch zyn toeleg mislukte. Ook poogde hy vergeefs Breda te ontzetten, welke Stad door Spinola belegerd was, en op

den

den tweeden Juny 1625, overging. Midlerwyl was Prins Maurits, op den drie en twintigsten April, overleeden.

XXXII.

FREDRIK HENRIK, *Prins van Oranje, word Stadhouder. Zilvervloot. Voorspoed te Lande.*

1 *Vraag.* Wie volgde hem op, in zyne waardigheden?

Antw. Zyn Broeder FREDRIK HENRIK, die, in 't jaar 1627, Grol op de Spaanschen veroverde, en in 't jaar 1629, 's Hertogenbosch en Wezel won.

2 *Vraag.* Was 'er, midlerwyl, ter zee niet iets gewigtigs voorgevallen?

Antw. De Luitenant-Admiraal *Piet Heig* veroverde, in 't jaar 1628, de Spaansche Zilvervloot, de waarde van welke op omtrent twaalf millioenen guldens gerekend werdt. Ook werdt 'er sedert een togt naar Brazil gedaan, en een groot gedeelte van die Landstreeke, in 't jaar 1630, bemagtigd. In 't volgende jaar, behaalde de Staatsche Vloot de overwinning, op de Spaansche, in 't Slaak by 't Zeeuwsch Eiland Thoolen.

3 *Vraag.* Wat viel 'er gewigtigs voor, in den Veldtogt des jaars 1632?

Antw. Prins Fredrik Henrik veroverde Maastricht, Limburg en de Landen van Overmaaze.

4 *Vraag.* Wat verrigtte die Prins, in 't jaar 1633?

Antw. Hy won Rynberk en de Schans Filippyne.

5 *Vraag.* Door wat middel zogt men den Spaanſchen verdere afbreuk te doen?

Antw. Door middel van een beſchadigend Verbond met *Lodewyk den XIII.*, Koning van Frankryk, welk, na veel handelens, in 't jaar 1635, geſlooten werdt; en zulke voordeelige gevolgen hadt voor den Staat, dat Spanje eindelyk genoodzaakt werdt tot Vrede.

6 *Vraag.* Welke voordeelen behaalde het Leger der Staaten onder Prins Fredrik Henrik, in 't jaar 1635?

Antw. Schenkenſchans, door de Spaanſchen verraſt zynde, werdt door den Prinſe belegerd, en in April des volgenden jaars herwonnen: hoewel de Veldtogt, in andere opzigten, niet zeer voorſpoedig geweeſt was.

7 *Vraag.* Hoe liep de volgende Veldtogt af?

Antw. In den zelven, werdt weinig uitgevoerd, doch in dien des jaars 1637, veroverde Fredrik Henrik Breda. De Franſchen wonnen den Spaanſchen ook verſcheide Steden af.

XXXIII.

Zeeſlag in Duins. Verdere Krygsbedryven.

1 *Vraag.* Wat viel 'er, in 't jaar 1638, voor?

Antw. Fredrik Henrik ondernam, vergeefs, Antwerpen en Gelder te bemagtigen.

2 *Vraag.* Hoe ging 't, in den Veldtogt des jaars 1639?

Antw. De Franſchen veroverden Hesdin op de Spaanſchen. Maar ter zee viel iet gewigtigers voor. De Luitenant-Admiraal *Maarten Harpertszoon Tromp* ſloeg de Spaanſche Vloot in Duins, op den een en twintigſten October.

3 *Vraag.*

3 *Vraag.* Wat viel 'er voor, in den veldtogt des jaars 1640?

Antw. De Prins van Oranje zogt zig van Brugge meester te maaken: doch de toeleg mislukte. De Franschen veroverden Atrecht.

4 *Vraag.* Wat gebeurde 'er byzonders, in 't jaar 1641?

Antw. Fredrik Henrik won het Slot te Gennep; de Franschen de Stad Aire, die egter, door de Spaanschen, herwonnen werdt. In 't jaar 1642, behaalden de Spaanschen eenige voordeelen op de Franschen en Staatschen, in de Nederlanden. Doch in Katalonie deeden de Franschen den Spaanschen veel afbreuk, en in 't jaar 1643, sloegen zy hen by Rocroi.

XXXIV.

Vredehandeling. Fredrik Henrik sterft. WILLEM DE II. *volgt hem op.*

1 *Vraag.* Wat weg sloegen de Spaanschen in, om zig te redden uit den oorlog?

Antw. Zy hadden, na 't uitgaan van 't Bestand, de Staaten meer dan eens aangezogt tot vrede; doch de handelingen daarover waren geduurigtyk afgebroken geweest. Nu namen ze de gelegenheid der minderjaarigheid van *Lodewyk den XIV.*, Koning van Frankryk, waar, om op nieuws aanzoek tot handeling te doen. De Staaten, bezeffende dat men niet altyd kon oorloogen, beslooten tot handeling; waartoe men te Munster byeen kwam.

2 *Vraag* Werdt de oorlog, onaangezien de handeling, niet voortgezet?

Antw. Ja. Prins Fredrik Henrik veroverde

Sas van Gend, in 't jaar 1644, en Hulst, in 't jaar 1645. Doch Brazil, alwaar de Portugeezen tegen de Nederlandsche Regeering waren opgestaan, werdt, midlerwyl, verlooren.

3 *Vraag.* Viel 'er nog iet te velde voor, in 't jaar 1646?

Antw. Niets van belang. Venlo werdt vergeefs belegerd. De Vredehandeling, die in dat jaar sterk vorderde, deedt de beweegingen der wapenen verslaauwen. Prins Fredrik Henrik begon ook zwak van lighaam te worden, en overleedt den tienden Maart des jaars 1647.

4 *Vraag.* Wie volgde hem op in zyne waardigheden?

Antw. Zyn Zoon WILLEM DE II., die, geneigd ten oorloge, tegen den zin der Staaten van Holland, terstond eenig krygsvolk naar de grenzen zondt, onaangezien de Spaanschen en Staatschen het over de voorwaarden der Vrede genoegzaam eens waren.

Prins Fredrik Henrik sterft,
in 't jaar 1647.

Aanslag van Willem den II. op Amsterdam,
in 't jaar 1650.

VADERLANDSCHE HISTORIE VERKORT.

DERDE DEEL.

NIEUWE HISTORIE, ſedert de MUNSTERSCHE VREDE.

I.

Munſterſche Vrede. Verſchil tuſſchen Prinſe Willem den II. en de Stad Amſterdam.

1 *Vraag.* WAnneer werdt de Munſterſche Vrede tuſſchen Spanje en deezen Staat getekend?

Antw.

Antw. Op den dertigſten January des jaars 1648.

2 *Vraag.* Wat was het merkwaardigſte in dit Verdrag?

Antw. Dat de Koning van Spanje, *Filips de IV.*, de Staaten der Vereenigde Nederlanden daarby erkende voor VRYE EN SOUVERAINE STAATEN EN LANDEN; welke Vryheid de vrugt was van eenen tagtigjaarigen oorlog.

3 *Vraag.* Bleeven de Franſchen, na 't ſluiten der Munſterſche Vrede, nog met Spanje in oorlog?

Antw. Ja, nog wel elf jaaren: zy namen den Staaten zeer kwalyk, dat deezen zonder hen vrede gemaakt hadden. Doch de Staaten verklaarden, dat zy, om Frankryks wille, niet altoos in oorlog konden blyven.

4 *Vraag.* Bleef het Land lang in ruſt, na het ſluiten der Munſterſche Vrede?

Antw. Neen. Het duurde niet lang, of de Staat werdt van binnen beroerd, door een geweldigen tweeſpalt, tuſſchen Prinſe Willem den II., en de Stad Amſterdam: waarop verſcheide uitheemſche oorlogen volgden.

5 *Vraag.* Waaruit ontſtondt de tweeſpalt tuſſchen zyne Hoogheid en de gemelde Stad?

Antw. De Staaten van Holland hadden een beſluit genomen om meer krygsvolk, na 't ſluiten der Munſterſche Vrede, af te danken dan de Prins van Oranje en de meeſte andere Provincien geraaden vonden. En men hieldt voor zeker, dat het aanzien en de magt van Amſterdam de voornaame oorzaak van dit beſluit geweeſt waren.

6 *Vraag.* Stondt het den Staaten van Holland niet vry, te ſtemmen tôt het aanhouden van

van niet meer Krygsvolk dan zy dienſtig oordeelden?

Antw. Zy beweerden van ja: ook werdt dit van de andere zyde niet duidelyk ontkend; maar de andere Provincien en Willem de II. in 't byzonder ſcheenen kwalyk te neemen, dat die van Holland aan eenig Krygsvolk, dat ter hunner betaalinge ſtondt, ſchreeven, dat het geene verdere betaaling te wagten hadt.

7 *Vraag.* Wat beſluit werdt hierop by de Staaten Generaal genomen?

Antw. De meerderheid beſloot, den vyfden Juny 1650, eene bezending te doen aan de Hollandſche Steden, om dezelven tot andere gedagten te brengen, en Willem de II. ſtelde zig aan 't hoofd van dezelve.

8 *Vraag.* Wat vrugt deedt deeze bezending?

Antw. Weinig of geen. De Staaten van Holland bleeven by hun gevoelen, en verbooden zelfs het ontvangen van bezendingen der algemeene Staaten in de byzondere Steden; alzo men verſtondt, dat zulke bezendingen alleen aan de Vergaderingen der Staaten van de byzondere Provincien behoorden te geſchieden. Ook hadt Amſterdam den Prins wel als Stadhouder, doch niet als afgezonden der algemeene Staaten willen hooren in de Vroedſchap; waarom hy daar vergeefs geweeſt was. En in eenige andere Steden, hadt men de bezending, of niet gehoord, of niet geantwoord naar genoegen.

9 *Vraag.* Wat deedt de Prins, na dat de bezending dus afgeloopen was?

Antw. Hy deedt, op den dertigſten July, zes

zes Heeren van Holland vatten, en naar Loevestein voeren, en zondt Graaf *Willem Fredrik* met eenig Krygsvolk naar Amsterdam, om de Stad by verrassing in te neemen: waarna hy aldaar eene buitengewoone verandering in de Regeering dagt te maaken.

10 *Vraag.* Waarmede verdedigde de Prins deeze onderneemingen?

Antw. Met den last der algemeene Staaten, strekkende om de noodige orde te stellen, ten einde alles in ruft en vrede bewaard werdt.

11 *Vraag.* Wat werdt hierop van de andere zyde aangemerkt?

Antw. Dat zulke algemeene woorden niet konden begreepen worden den Prins tot zulk een geweldig bedryf te magtigen, en dat, in allen geval, de Staaten der andere Provincien, in Holland, geen regt van gebieden hadden.

12 *Vraag.* Gelukte de aanslag op Amsterdam?

Antw. Men kreeg, in de Stad, by tyds kennis van 't aanrukken des Krygsvolks, waarop men zig in staat van tegenweer stelde. Doch op den vyfden dag na de belegering, sloot men een Verdrag met den Prinse, waarby bedongen werdt, dat de Stad zig, in 't aanhouden van troepen, naar zyne meening voegen zou, en dat twee Heeren *Bicker* zig van de Regeeringe zouden ontslaan.

13 *Vraag.* Hoe ging 't met de gevangenen op Loevestein?

Antw. Zy werden terstond losgelaaten, mids zig ook onthoudende van de Regeeringe.

II.

Dood van Willem den II. Groote Vergadering.

1 *Vraag.* Waarom was zyne Hoogheid zo zeer op 't aanhouden van meer Krygsvolk gefteld?

Antw. Men meent dat hy den Staat op nieuws met Frankryk zogt te verbinden, om den oorlog tegen Spanje te hervatten, en dat hy hierover in heimelyke onderhandeling was, toen hy den Zesden November des jaars 1650, aan de kinderpokjes overleedt.

2 *Vraag.* Liet hy geene zoonen na?

Antw. Zyne Gemaalin *Maria*, Dogter van *Karel den I.*, Koning van Groot-Britanje, beviel, agt dagen na zyn overlyden, van eenen Prins.

3 *Vraag.* Hoe ging 't met de waardigheden, die Willem de II. bekleed hadt?

Antw. De Provincie van Groningen en Ommelanden verkoor Willem Fredrik, Erfstadhouder van Friesland, tot haaren Stadhouder, in de plaatse van Willem den II. Doch de andere vyf Provincien, Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht en Overyssel bleeven, voor eerst, zonder Stadhouder. De Staaten in 't gemeen stelden orde op de zaaken van 't Bondgenootschap, van den Godsdienst en van het Krygsvolk, op de groote Vergadering des jaars 1651.

4 *Vraag.* Werden de Heeren Bicker, en de zes Heeren, die op Loevestein gezeten hadden, niet in hunne voorige of diergelyke Ampten hersteld?

Antw. Ja. Zulks geschiedde terstond na de dood van Prinse Willem den II.

III.

Oorlog met Engeland, ten tyde van Kromwel.

1 *Vraag.* Waaruit ontſtondt de eerſte oorlog, in welken de Staat, na de Munſterſche Vrede, werdt ingewikkeld?

Antw. Uit de vrees, die men in Engeland hadt, dat de Staaten de party van Koning *Karel den II.*, Broeder der Prinſeſſe van Oranje, ſterken zouden tegen het Parlement, of liever tegen *Olivier Kromwel*, door wiens toedoen, Karel de I. onthalsd was, en die tegenwoordig den klem der Regeeringe van Engeland in handen hadt.

2 *Vraag.* Wat deedt Kromwel om de Staaten in zyne belangen over te haalen?

Antw. Hy ſloeg hun een naauw Verbond voor, en belemmerde, om hen daar toe te dringen, den Koophandel op Engeland zeer, door eene nadeelige Wet; zelfs naderhand den Engelſchen vryheid gaevende om de Staatſche Koopvaardyſchepen te berooven: en daar benevens de heerſchappy der Engelſchen over de Britſche zeeën veel ſterker dryvende, dan ooit voorheen geſchied was.

3 *Vraag.* Wanneer begonden de vyandelykheden openlyk?

Antw. In May des jaars 1652, wanneer *Blake* en *Tromp* met elkanderen ſlaags raakten voor Douvres.

4 *Vraag.* Vielen 'er, in dat jaar, nog meer Zeegevegten voor?

Antw. Nog wel drie: een in Auguſtus, tuſſchen *Askue* en *de Ruiter*; een in October, tuſſchen Blake en *de Witte*; en een in December, tuſſchen Blake en Tromp.

5 *Vraag.*

5 *Vraag.* Hoe liep het met den oorlog af, in 't jaar 1653?

Antw. In February, viel 'er een Zeeslag van drie dagen voor, tusschen Blake en Tromp. In Maart, veroverde en verbrandde *van Galen* eenige Engelsche Schepen voor Livorno. In May, raakten de Vlooten onder *Deane* en Tromp voor Nieuwpoort in een hevig gevegt, welk des anderendaags voor Duinkerken hervat werdt. In Augustus, vielen 'er nog twee felle zeeslagen voor, een voor Katwyk, en een voor de Maaze. In den laatsten, verloor Tromp het leeven. Doch in 't felst van den oorlog, handelde men, te Londen, over de Vrede.

IV.

Vrede. Uitsluiting des Prinsen van Oranje van het Stadhouderschap.

1 *Vraag.* Wat vorderde Kromwel van de Staaten?

Antw. Onder anderen dat zy beloofden den jongen Prins van Oranje nooit tot de waardigheden zyner Voorzaaten te zullen verheffen.

2 *Vraag.* Werdt deeze voorwaarde toegestaan?

Antw. De algemeene Staaten weezenze van de hand; doch de Staaten van Holland, geene kans ziende om anders de Vrede te verkrygen, beslooten, schriftelyk aan Kromwel te belooven „ dat zy den Prins of iemant zyner „ nakomelingen nimmer tot Stadhouder hun„ ner Provincie aanstellen, noch ooit hunne „ stem geeven zouden, dat hy tot Kapitein„ Generaal over de Krygsmagt der Genera„ li-

„ liteit bevorderd werdt." De Vrede werdt, op deezen voet, den vyftienden April des jaars 1654, getekend.

3 *Vraag.* Hoe werdt de uitfluiting van den Prinſe van Oranje, hier te Lande aangemerkt?

Antw. Zy gaf veel ongenoegen aan alle zyne Vrienden, en de Raadpenſionaris *Johan de Witt* werdt 'er van veelen zeer over beſchuldigd.

V.

Oorlog met Portugal. Noordſche Oorlog.

1 *Vraag.* Welke was de tweede oorlog, die den Staat ten deezen tyde drukte?

Antw. De oorlog met Portugal, die in 't eerſt alleen gevoerd werdt in Brazil, welk, in Maart des jaars 1654, by verdrag, aan de Portugeezen opgegeven werdt.

2 *Vraag.* Werden de Staaten, ten deezen tyde, nog in eenen anderen oorlog ingewikkeld?

Antw. Het belang van den Koophandel drong hen om deel te neemen in den kryg, die in 't Noorden ontſtoken was. De *Heer van Waſſenaer* werdt, in 't jaar 1656, met eene Vloot gezonden om Dantzig te ontzetten, welk door de Zweeden belegerd was. In 't jaar 1658, deedt hy nog eenen togt naar de Zont, en ſloeg de Zweedſche Vloote. De Ruiter, in 't volgende jaar naar Funen gezeild zynde, hielp Nyborg veroveren: maar in 't jaar 1660, werdt de ruſt in 't Noorden herſteld.

3 *Vraag.* Hoe liep het met den oorlog tegen Portugal af?

Antw. De Staaten zonden, in 't jaar 1657, ee-

eene Vloot onder den Heer van Waſſenaer naar Portugal, die Brazil te rug vorderde, en by weigeringe hiervan de vyandelykheden ook in Europa begon, en vyftien Suikerſchepen van de Portugeezen wegnam. Doch deeze kryg werdt, ter oorzaake van den oorlog in 't Noorden, niet voortgezet, en eindigde, in 't jaar 1661, met een Verdrag, waarby Portugal agt millioenen guldens voor Brazil beloofde.

VI.

Oorlog met Engeland, onder Karel den II.

1 *Vraag.* Hadden de Staaten toen ruſt van buiten?

Antw. Geenszins. In 't jaer 1664, deedt Koning Karel de II., die in 't jaar 1660, op den troon van Groot-Britanje herſteld geworden was, en in 't jaar 1665, de Biſſchop van Munſter hun den oorlog aan.

2 *Vraag.* Wat gaf gelegenheid tot den oorlog met Groot-Britanje?

Antw. De Staaten hadden, den zeven en twintigſten April des jaars 1662, een Verbond van onderlinge beſcherming geſlooten met Lodewyk den XIV., Koning van Frankryk, waarover Karel de II., die zelf naar een Verbond met Frankryk ſtondt, misnoegd geworden was.

3 *Vraag.* Wat deeden de Staaten, om zyn misnoegen weg te neemen?

Antw. Zy ſlooten, den veertienden September des gemelden jaars, een diergelyk Verbond met hem. En die van Holland hadden, reeds te vooren, de Akte vernietigd, waarby zy den Prins van Oranje, Zoon zyner

ner Zuſter, van de waardigheden zyner Voorzaaten hadden uitgeſlooten.

4 *Vraag.* Wanneer begonden de Engelſchen de vyandelykheden?

Antw. Buiten Europa, in 't jaar 1663, en in 't begin van 't jaar 1664: waar op de Staaten de Ruiter heimelyk naar Guinea zonden, die verſcheide Sterkten op Kabo Verde herwon. Doch voor 't einde des laatſtgemelden jaars, namen de Engelſchen verſcheide Staatſche Koopvaardyſchepen in Europa, en taſtten, den negen en twintigſten December, de Smirnſche Vloot voor Kadix aan, alles zonder oorlog verklaard te hebben: 't welk niet voor 't volgende jaar geſchiedde.

5 *Vraag.* Werdt toen de oorlog voortgezet?

Antw. Ja. De Heer van Waſſenaer, met 's Lands Vloote, in zee geſtoken zynde, raakte, den dertienden July, ſlaags tegen de Engelſchen, en ſneuvelde in 't gevegt. Naderhand ſtak 's Lands Vloot onder de Ruiter op nieuws in zee; doch werdt van eenen zwaaren ſtorm beloopen, en verrigtte weinig tot afbreuk van den Vyand.

VII.

Munſterſche Oorlog.

1 *Vraag.* Op wat grond deedt de Biſſchop van Munſter den Staaten oorlog aan?

Antw. Hy hadt eenen eiſch op Borkelo, welk, ſedert het jaar 1616, in der Staaten magt geweeſt was, en beweerde, daarenboven, dat de Staaten zig, ten onregte, met zekere geſchillen in Ooſtfriesland gemoeid hadden.

2 *Vraag.* Was hy in ſtaat om den oorlog tegen de Staaten uittehouden?

Antw.

De Ruiters togt op Chattam;
in 't jaar 1667.

De Gebroeders de Witt, in den Haage, vermoord,
in 't jaar 1672.

Antw. Men ſtelde vaſt, dat hy, door de Engelſchen, met geld onderſteund werdt. Hy bemagtigde verſcheide Plaatſen in 't Graafſchap Zutfen en in Overyſſel; doch de Koning van Frankryk zondt den Staaten zes duizend man toe, ingevolge van het Verbond van den jaare 1662, met hulp van welke manſchap, Lochem herwonnen, en de Biſſchop genoodzaakt werdt tot Vrede, die, den agttienden April des jaars 1666, te Kleeve werdt getekend.

VIII.

Togt naar Chattam. Bredaſche Vrede.

1 *Vraag.* Hielpen de Franſchen de Staaten ook niet tegen de Engelſchen?

Antw. Zy kwamen hiertoe traaglyk. Nogtans verklaarden ze, in January des jaars 1666, den Engelſchen den oorlog. In Juny, ſloeg de Ruiter, vier dagen agter een, tegen de Engelſche Vloot, die eindelyk in wanorde wyken moeſt; doch, in Auguſtus nog eens ſlaags geraakt, werdt hy zelf genoodzaakt te wyken. In September, liep hy nog eens in zee; doch toen werdt hy, door ſtorm, belet iet te onderneemen.

2 *Vraag.* Hoe ging 't, in 't jaar 1667?

Antw. Men begon, in May, te Breda van Vrede te handelen. Doch geduurende de handeling zonden de Staaten de Ruiter, aan wiens boord *Kornelis de Witt*, Broeder van den Raadpenſionaris, als hun Afgevaardigde, zig bevondt, naar Chattam, daar hy verſcheiden Engelſche Oorlogsſchepen in den brand ſtak; welk bedryf zo veel invloed hadt op de han-

deling te Breda, dat de Vrede aldaar den een en dertigſten July geſlooten werdt.

IX.

Drievoudig Verbond.

1 *Vraag.* Duurde de ruſt toen langer?

Antw. De Vrede was nog niet geſlooten, of men kreeg reden om voor eenen nieuwen oorlog te vreezen.

2 *Vraag.* Waar uit ontſtondt dit?

Antw. Lodewyk de XIV. beweerde, dat zyne Gemaalin, eene Dogter van Filips den IV., Koning van Spanje, die onlangs overleeden was, regt hadt op een gedeelte der Spaanſche Nederlanden; en was in Henegouwen gerukt, om zig van eenige Steden meester te maaken: 't welk hem, eer 't jaar ten einde liep, daar, en in Vlaanderen gelukt was.

3 *Vraag.* Wat deeden de Staaten om te wege te brengen, dat Frankryk niet te ſterk werdt in de Spaanſche Nederlanden?

Antw. Zy zogten, door beleid van den Raadpenſionaris de Witt, Frankryk en Spanje te beweegen tot een Verdrag, en ſlooten, in 't begin des jaars 1668, de *Triple Alliantie*, of het drievoudig Verbond met Groot-Britanje en Zweeden, waar by men de voorwaarden beraamde, op welken men de Vrede zou zoeken te doen ſluiten.

4 *Vraag.* Wat gevolgen hadt dit Verbond?

Antw. De Koningen van Frankryk en Spanje werden 'er door gebragt tot het ſluiten eener Vrede, waarby Frankryk de meeſte gewonne Plaatſen behieldt, en eenigen derzelven wederom afſtondt.

5 *Vraag.* Hoe werdt het ſluiten van het drie-

drievoudig Verbond aangemerkt, in Frankryk?

Antw. De Koning was 'er zeer misnoegd over op de Staaten; en op de Witt in 't byzonder, die, door dit Verbond, den overwinningen der Franſchen in de Spaanſche Nederlanden paalen geſteld hadt.

X.

Aanleiding tot den Oorlog met Frankryk en Engeland. Eeuwig Edict.

5 *Vraag.* Wat deedt Lodewyk de XIV. om dit voor hem nadeelig Verbond te verbreeken?

Antw. Hy zogt eerſt de Staaten van het zelve af te trekken, en handelde, toen dit niet gelukken wilde, ten zelfden einde, in Zweeden, en in Engeland. En Karel de II. liet zig, in 't jaar 1670, overhaalen tot een heimelyk Verbond, om gezamenlyk met Frankryk de Staaten te beoorloogen. Twee jaaren laater, ſloot Frankryk ook met Zweeden. Uit deeze handelingen ontſtondt de gevaarlyke oorlog des jaars 1672, dien Frankryk, waarſchynlyk, niet zou ondernomen hebben, zo de Engelſchen zig aan het Verbond gehouden hadden, gelyk Karel de II., nog in 't jaar 1671, verklaarde te zullen doen.

2 *Vraag.* Voorzagen de Staaten het onweêr, dat hun dreigde?

Antw. Al ſedert het jaar 1670.

3 *Vraag.* Wat deedenze, om het af te keeren?

Antw. Zy zogten Frankryk, door handeling, te vermurwen; Engeland, door gelyk middel, by 't Verbond te doen volharden,

en verſcheide andere Mogendheden tot hunne zyde over te haalen.

4 *Vraag.* Wapendeze zig niet, te water en te lande?

Antw. De Vloot werdt eerlang in goeden ſtaat geſteld; doch de Krygsmagt te lande was niet groot, ter oorzaake van de oneenigheid onder de Provincien, ſommigen van welken tot geene werving wilden verſtaan, zo men den Prins van Oranje niet tot Kapitein-Generaal aanſtelde; waartoe Holland bezwaarlyk, en niet dan voor eenen enkelen Veldtogt beſluiten kon.

5 *Vraag.* Wat was 'er, omtrent deezen Prins, vaſtgeſteld?

Antw. Holland hadt, by een zogenaamd *eeuwig Edict*, in 't jaar 1667, beraamd, 1. dat geen Stadhouder van eenige Provincie Kapitein-Generaal zou worden. 2. dat men, in Holland, nooit Stadhouder zou aanſtellen. En de andere Provincien hadden, in 't jaar 1670, in het eerſte van deeze twee punten bewilligd. Hier uit volgde, dat de Prins van Oranje, zo lang deeze ſchikking ſtand hieldt, nooit Stadhouder en Kapitein-Generaal te gelyk, en nooit Stadhouder van Holland worden kon.

6 *Vraag.* Werden de Provincien niet eens op de bevordering des Prinſen van Oranje, voor het uitberſten des oorlogs?

Antw. Ja. Zy ſtelden hem, in February des jaars 1672, aan, tot Kapitein-Generaal voor den aanſtaanden Veldtogt, mids hy beloofde, geen Stadhouder te zullen worden.

XI.

Overwinningen der Franſchen in 't jaar 1672.

1 *Vraag.* Op wat wyze begon zig de oneenigheid te openbaaren?

Antw. Frankryk bezwaarde eerſt de Nederlandſche Koopmanſchappen; 't welk de Staaten bewoog ook eenige Franſche waaren hooger te belaſten, of geheel te verbieden. En Karel de II. vorderde eene volſtrekte heerſchappy over de Zee. 't Een en 't ander gaf gelegenheid tot handeling, die vrugteloos afliep: waarop beide de Ryken, op een en den zelfden dag, te weeten op den zevenden April des jaars 1672, den Staat den oorlog verklaarden.

2 *Vraag.* Hoe ging het, dit jaar, met den oorlog te water?

Antw. De Engelſchen hadden, wederom voor 't verklaaren des oorlogs, de Smirnſche Vloot aangetaſt; doch waren wakkerlyk afgeſlaagen; maar den zevenden Juny, viel 'er een hevig gevegt voor tegen de Vereenigde Franſche en Engelſche Vlooten, waar in de Luitenant-Admiraal *van Gend* ſneuvelde. Sedert gebeurde 'er niets van belang ter Zee, dan dat de Ruiter de Ooſtindiſche Vloot beſchermde en in behouden haven bragt.

3 *Vraag.* Hoe liep de veldtogt te Lande af?

Antw. Zeer ongelukkig voor de Staaten. Zo dra was het Franſche Leger niet in beweeging geraakt, of de Keurvorſt van Keulen en de Biſſchop van Munſter zeiden den Staaten ook den oorlog aan. En terwyl de Franſchen de Plaatſen aan den Ryn, en in Kleefsland, die Staatſche bezetting inhadden, veroverden, bemagtigden de Keulſchen en Munſter-

ſchen een gedeelte van 't Land van Zutfen, en genoegzaam geheel Overyſſel.

4 *Vraag.* Waar lag toen het Leger der Staaten onder den Prins van Oranje?

Antw. By Arnhem. Doch alzo het te zwak was om tegenſtand te bieden, week het, zo dra de Franſchen by het Tolhuis den Ryn overgetrokken waren, door de Provincie van Utrecht, naar Holland; waarna de Gelderſche Steden, de Stad Utrecht, en de andere Steden dier Provincie zig den Franſchen onderwerpen moeſten. Drie Steden van Holland, Naarden, Woerden en Oudewater, raakten zelfs in der Franſchen magt.

XII.

WILLEM DE III. *tot Stadhouder verheeven. De Witt gekwetſt.*

1 *Vraag.* Wat middelen gebruikte men om den Staat uit deezen nood te redden?

Antw. De toegangen van Holland werden, door Krygsvolk van den Staat, bezet, terwyl men met de twee Koningen handelde over eene Vrede; doch zy eiſchten zo veel, dat Amſterdam niet beſluiten kon zo veel af te ſtaan: 't welk de voornaame oorzaak was, waarom men draalde met de handeling. Nogtans zou men zig, mogelyk, zonder Amſterdam, ten minſten met Frankryk, verdraagen hebben, zo 'er, juiſt op deezen tyd, geene groote inwendige verandering in den Staat ware voorgevallen.

2 *Vraag.* Welke was deeze verandering?

Antw. WILLEM DE III., Prins van Oranje, werdt, in 't begin van July, verheeven tot alle de waardigheden die zyne voor-

zaa-

zaaten bekleed hadden, na dat de Staaten van Holland het eeuwig Edict hadden te niet gedaan. En alle deeze waardigheden werden, in 't jaar 1674, in zyne mannelyke nakomelingen, erfelyk verklaard.

3 *Vraag.* Wat gaf gelegenheid tot 's Prinsen verheffing?

Antw. Het volk, in de verbeelding gebragt, dat het overgaan van zo veele Steden aan kwaad bestier en ontrouw van de tegenwoordige Stadhouderlooze Regeering te wyten ware, begeerde die verheffing van de Vroedschappen, die 'er, de eene na de andere, toe beslooten.

4 *Vraag.* Op wien viel, boven anderen, het vermoeden van ontrouw en kwaad bestier?

Antw. Op den Raadpensionaris de Witt, die, den eenentwintigsten Juny, by nagt, aangevallen en verwond werdt, waarover een der handdaadigen, volgens eene Sententie van 't Hof, met de dood werdt gestraft.

5 *Vraag.* Was 'er reden om den Raadpensionaris van landverraadery of ander grof misdryf te verdenken?

Antw. Hiervan is nooit het allerminste gebleeken: zelfs verklaarde de Prins van Oranje openlyk, geen vermoeden te hebben, dat eenig Regent zig aan verraad of oneerlykheid schuldig gemaakt hadt.

XIII.

De Broeders de Witt vermoord.

1 *Vraag.* Welk was het eerste gevolg van 's Prinsen verheffing?

Antw. Dat de handeling met Frankryk en Groot-Britanje aan zyne Hoogheid verbleeven werdt.

2 *Vraag.* Wat volgde 'er verder op?

Antw. De val der Broederen de Witt, die van eene buitengewoone verandering in de Regeering der Steden gevolgd werdt.

3 *Vraag.* Door wie werdt het een en het ander te wege gebragt?

Antw. Door zulken, die voor groote vrienden van het Huis van Oranje gaan wilden, en oordeelden, dat het met 's Lands Regeering niet wel gaan kon, zo zy, die den Prins buiten de hooge waardigheden zyner voorzaaten gehouden hadden, langer in 't bewind bleeven.

4 *Vraag.* Op wat wyze, werdt de val der Broederen de Witt uitgewerkt?

Antw. Na dat men hen, in allerlei Schimpschriften, vinnig gesmaad hadt, werdt Kornelis de Witt, Ruwaard van Putten, door *Willem Tichelaar*, Chirurgyn te Piershil, beschuldigd van eenen toeleg op 's Prinsen leeven; waarop hy in hegtenis genomen, en eerlang veroordeeld werdt tot verlies van zyne ampten, en tot ballingschap uit Holland en Westfriesland.

5 *Vraag.* Waarom werdt hy niet zwaerder gestraft, zo hy schuld hadt?

Antw. Dat zyne schuld niet beweezen geweest is, blykt uit de Sententie zelve, die geene misdaad meldt. Ook kon een enkel getuige hem niet schuldig doen verklaaren. Hy zelf hadt, schoon zwaar gepynigd, niets bekend van 't gene hem te last gelegd was: waarom de gedagten van veelen niet ongegrond

grond voorkomen, dat hy alleen om Staatkundige redenen veroordeeld geworden is.

6 *Vraag.* Wat volgde op deeze Sententie?

Antw. De Raadpenſionaris, die, kort na 't vatten van zynen Broeder, zyn Ampt hadt nedergelegd, en door de Staaten bedankt geworden was, begaf zig, terſtond na 't uitſpreeken der Sententie, op Saturdag den twintigſten Auguſtus, naar de gevangenpoort, om zynen Broeder af te haalen. Midlerwyl hadt Tichelaar 't graauw tegen de Broeders opgehitſt. De Burgers van 's Graavenhaage, die de wagt voor de poort hielden, haalden, eerlang, de Broeders van boven, en ſchooten en ſloegenze dood: waarna de lyken naar 't ſchavot geſleept, aan de wip gehangen, en jammerlyk mishandeld werden.

XIV.

Verandering der Regeeringe. Inval der Franſchen in Holland.

1 *Vraag.* Hoe ging 't hierna met de Regeering in de Steden?

Antw. 't Volk, in de meeſte Steden van Holland, opgehitſt tegen de Regenten, verwekte merkelyke opſchudding; om welke te ſtillen, ook des noods door 't ontſlaan van eenige Regenten, behoudens derzelver goeden naam, de Prins van Oranje gemagtigd werdt, die terſtond groote verandering maakte. In Zeeland, viel diergelyke verandering voor, omtrent den zelfden tyd.

2 *Vraag.* Op wat wyze, beſchermde men zig ondertuſſchen, in Holland, tegen de Franſchen?

Antw. 't Laage land was alomme onder

water gezet, 't welk den vyand belette door te dringen; doch toen, in 't laatſt van 't jaar, de Prins van Oranje met de meeſte Ruitery vertrokken was naar Charleroi, welk vrugteloos belegerd werdt, ondernamen de Franſchen eenen togt van Utrecht naar Holland, op welken togt de dorpen Zwammerdam en Bodegrave, die van de meeſte ingezetenen verlaaten waren, voor 't grootſte gedeelte, aan koolen gelegd werden.

3 *Vraag.* Zyn 'er, by deeze gelegenheid, zo veele wreedheden gepleegd, als men, in verſcheide gedrukte boekjes, en onder andere in de bekende *Franſche Tiranny* verhaald vindt?

Antw. Neen. De Schryvers hebben de dingen, tegen de waarheid, vergroot, om de Franſchen nog meer gehaat te maaken. In twee dorpen, die door de ingezetenen genoegzaam verlaaten waren, kon weinig gelegenheid zyn, tot het pleegen van ſchandelyke wreedheden. Ook trokken de Franſchen, terſtond na 't in brand ſteeken der twee dorpen, wederom naar de Steden, daar zy in de winterkwartieren lagen, alzo het dooi-weder hen verhinderde zig langer in Holland op te houden.

XV.

Aftogt der Franſchen. Maaſtricht verlooren.

1 *Vraag.* Hoe ſtondt het in Gelderland, Overyſſel en Drente?

Antw. De meeſte magt der Franſchen was uit Gelderland getrokken naar 's Hertogenboſch, en voorts naar Wezel. Overyſſel bleef

bleef nog in de magt der Keulſchen en Munſterſchen. Doch de Veſting Koeverden in Drente werdt, voor 't einde des jaars, herwonnen.

2 *Vraag.* Wat bewoog de Franſchen tot den aftogt naar Wezel?

Antw. De optogt der Duitſche troepen, ten behoeve der Staaten; die zig onlangs met den Keizer en met den Keurvorſt van Brandenburg verbonden hadden, hoewel de laatſte zig, kort hierna, verdroeg met Frankryk.

3 *Vraag.* Hoe liep de veldtogt des jaars 1673 af?

Antw. De Franſchen veroverden Maastricht: de Prins van Oranje herwon Naarden en Bon; welke laatſte overwinſt van zo veel gewigt was, dat de Franſchen beſlooten, de overheerde gedeelten der Vereenigde Provincien te ruimen, gelyk zy in dit en in 't volgende jaar deeden. De Munſterſchen verlieten ook eenige Plaatſen. Het deel, welk de Keizer en Spanje namen in den oorlog, was oorzaak, dat het tooneel des krygs buiten de Vereenigde Provincien verplaatſt werdt.

4 *Vraag.* Wat viel 'er, in dit jaar, ter zee voor?

Antw. De Vloot der Staaten onder de Ruiter raakte, tweemaal in Juny, en eens in Auguſtus, ſlaags met de Vereenigde Franſche en Engelſche Vlooten, en behaalde 'er geduurigly k, en vooral de laatſte reize, groot voordeel op.

XVI.

XVI.

Vrede met Engeland, Keulen en Munſter. Hereeniging der drie Provincien.

1 *Vraag.* Hoe ging't, ondertuſſchen, met de Vredehandeling?

Antw. Zy was, onder bemiddeling der Kroone van Zweeden, naar Keulen overgebragt. Doch men kon elkanderen niet verſtaan. Midlerwyl, waren de Staaten met Karel den II. in byzondere onderhandeling getreden: waaruit de Vrede met Groot-Britanje volgde, die den negentienden February des jaars 1674, geſlooten werdt. Den tienden December des zelfden jaars, ſlooten Groot-Britanje en de Staaten ook een Verdrag van Zeevaart, waarby bepaald werdt, welke waaren vryelyk zouden mogen gevoerd worden naar vyandelyke Plaatſen. Voorts werdt'er de regel van *vry ſchip vry goed* in vaſtgeſteld; en in 't jaar 1675, nader verklaard, dat, als eene der twee Mogendheden in oorlog was, de andere van de eene vyandelyke haven op de andere zou mogen vaaren. De Vredehandeling te Keulen was, midlerwyl, afgebroken.

2 *Vraag.* Verdroegen zig de Staaten ook niet met den Biſſchop van Munſter en met den Keurvorſt van Keulen?

Antw. Ja. Met den eerſten, den twee-entwintigſten April; en met den tweeden, den elfden May des jaars 1674.

3 *Vraag.* Werden Gelderland, Utrecht en Overyſſel nu niet wederom met de overige Provincien vereenigd?

Antw. Ja.

4 *Vraag.*

4 *Vraag.* Wat viel 'er voor, in den Veldtogt des jaars 1674?

Antw. De Bondgenooten raakten ſlaags met de Franſchen by Senef, op den negenden Auguſtus, daar geene van beide de partyen op de overwinning roemen kon. Daarna veroverde zyne Hoogheid de Stad Graave. In Duitſchland en in Katalonie, diende het Krygsgeluk den Franſchen: en ter zee werdt weinig uitgevoerd.

XVII.

De opperſte magt van Gelderland Willem den III. aangebooden. Zweedſche Oorlog. Willem de III. trouwt.

1 *Vraag.* Op wat wyze zogten ſommigen den Prinſe van Oranje, ten deezen tyde, meerder gezags te doen opdraagen?

Antw. Zy bragten te wege, dat hem, in 't begin des jaars 1675, het Hertogdom Gelder en het Graafſchap Zutfen aangebooden werdt; welke aanbieding hy egter, ziende dat zulks in Holland en Zeeland niet ſmaakte, van de hand wees.

2 *Vraag.* Hoe ging 't in den Veldtogt deezes jaars in de Spaanſche Nederlanden?

Antw. De Franſchen wonnen Limburg; de Bondgenooten Binch.

3 *Vraag.* Wat viel 'er elders voor?

Antw. Zweeden vatte de wapenen op tegen Keur-Brandenburg, die zig op nieuws met de Staaten verbonden hadt: 't welk deezen bewoog, aan Zweeden den oorlog te verklaaren. In Duitſchland, ſneuvelde de Hertog van Turenne, Maarſchalk van Frankryk. In Sicilië, werden verſcheide Plaatſen veroverd door

door de Franſchen. Doch in 't begin des jaars 1676, werdt de algemeene Vredehandeling, onder bemiddeling van Groot-Britanje, te Nieuwmegen aangevangen.

4 *Vraag.* Hoe ging 't ondertuſſchen met den oorlog?

Antw. De Spaanſche en Staatſche Vlooten ſloegen met nadeel tegen de Franſche voor Palermo. De Ruiter hadt, in een voorig gevegt, eene wonde gekreegen, waaraan hy ſtierf. Te lande behaalden de Franſchen ook eenige voordeelen. Zy wonnen Condé, Bouchain en Aire. De Prins van Oranje belegerde Maaſtricht vergeefs.

5 *Vraag.* Welk een' uitſlag hadt de Veldtogt des jaars 1677?

Antw. De Franſchen veroverden Valenchyn, Kameryk, S. Omer en S. Guilain; en wonnen den Slag by Mont-Kaſſel.

6 *Vraag.* Wat viel 'er, in dit jaar, meer aanmerkelyks voor?

Antw. De Prins van Oranje trouwde de Engelſche Prinſeſſe *Maria*, Dogter der Hertogs van Jork.

7 *Vraag.* Hoe ging 't midlerwyl met de Vredehandeling te Nieuwmegen?

Antw. De Franſchen zogten de Staatſchen te beweegen tot een afzonderlyk Verdrag, waarnaar men eindelyk luiſterde.

XVIII.

Nieuwmeegſche Vrede. Beginſels van nieuwen Oorlog.

1 *Vraag.* Wat viel 'er, in den veldtogt des jaars 1678, byzonders voor?

Antw. De Franſchen wonnen Gend, Yperen

ren en Leeuwen, en belegerden Bergen in Henegouwen, by welke Stad, den veertienden Auguſtus, een ſcherp gevegt voorviel. Doch op den tienden was de Vrede te Nieuwmegen tuſſchen Frankryk en de Staaten reeds geſlooten. De Staaten werden daarby herſteld in 't bezit van Maaſtricht, de eenige Stad van belang, die de Franſchen van hunne voorige veroveringen op de Staaten behouden hadden. De andere oorloogende Mogendheden verdroegen zig, eerlang, allen ook met elkanderen.

2 *Vraag.* Duurde de Vrede lang in Europa?

Antw. Neen. De Koningen van Frankryk en Groot-Britanje de Staaten vergeefs hebbende aángezogt tot een nieuw Verbond; begon Lodewyk den XIV. nieuwe eiſchen te doen van Spanje; en toen 'er geen antwoord op kwam, naar zyn genoegen, deedt hy, in 't jaar 1681, Luxemburg blokkeeren.

3 *Vraag.* Wat deeden de Staaten, om zig tegen 't gevaar, welk hunne grenzen dreigde, te verzekeren?

Antw. Zy ſloegen den zelfden weg in, dien zy, in 't jaar 1668, waren ingeſlaagen. Zy ſlooten een Verbond met Zweeden, waarin de Keizer, Spanje en andere Mogendheden naderhand traden. Ondertuſſchen, zogten zy Frankryk en Spanje te beweegen tot verdrag. De blokkeering van Luxemburg werdt, in 't jaar 1682, opgebroken.

4 *Vraag.* Ondernamen de Franſchen niets verders in de Spaanſche Nederlanden?

Antw. Zy deeden, in 't jaar 1683, eenen inval in Vlaanderen, en bemagtigden verſcheide Steden: waarop de Staaten den Koning van Span-

Spanje, met agtduizend man, ondersteunden.

5 *Vraag.* Wat deedt de Koning van Frankryk, terstond na deezen inval?

Antw. Hy sloeg eenige voorwaarden van Vrede voor, die hy verzogt, dat de Staaten Spanje wilden doen aanneemen.

XIX.

Twist over de werving van zestienduizend man.

1 *Vraag.* Hoe merkte de Prins van Oranje den inval in Vlaanderen aan?

Antw. Hy verstondt, dat de Staat daardoor in groot gevaar gesteld werdt, en deedt een voorslag van eene nieuwe werving van zestienduizend man.

2 *Vraag.* Besloot men tot deeze werving?

Antw. Sommige Provincien draalden met besluiten. In Holland, stemde Amsterdam de werving plat af, 't welk veel ongenoegen verwekte tusschen zyne Hoogheid en deeze Stad.

3 *Vraag.* Wat deedt de Prins om de werving door te zetten?

Antw. Hy deedt 'er, in Holland en in Zeeland, toe besluiten, by meerderheid van stemmen; 't welk met de gewoonte streedt. Doch Friesland en Groningen en Ommelanden stemden tegen de werving; nogtans waren 'er, naar 't begrip van zyne Hoogheid, ter algemeene Staatsvergaderinge, met de stemmen van Gelderland, Utrecht en Overyssel, meer stemmen voor dan tegen de werving.

4 *Vraag.* Hadt de werving dan voortgang?

Antw. Neen. Zy bleef steeken, ter oorzaake der handelinge over een twintigjaarig

Be-

Beſtand tuſſchen de oorloogende Mogendheden, welk, door bewerking der Staaten, den vyftienden Auguſtus des jaars 1684, getekend werdt.

XX.

Aanleiding tot 's Prinſen togt naar Engeland.

1 *Vraag.* Wat gaf, ſedert, gelegenheid tot nieuwen oorlog?

Antw. De voorgevallen verandering in Engeland, alwaar Koning *Jakob de II.*, Schoonvader des Prinſen van Oranje, het grootſte gedeelte van 't Volk tot misnoegen verwekte, door zynen yver voor den Roomſchen Godsdienſt, van welken hy openbaare belydenis deedt.

2 *Vraag.* Op wat wyze, gaf deeze verandering aanleiding tot oorlog?

Antw. De Prins van Oranje hieldt de zyde der misnoegden; 't welk Jakob den II. zo ongeruſt maakte, dat hy, in 't jaar 1686, iemant herwaards zondt om zyne Hoogheid tot andere gedagten te brengen: 't welk egter niet gelukken wilde. De Prins en de Prinſeſſe zyne Gemaalin deeden, in 't volgende jaar, uit hunnen naam, verklaaren, dat zy 't bevorderen der Roomſchgezinden tot voornaame Ampten in Engeland t'eenemaal afkeurden.

3 *Vraag.* Wat volgde op deeze verklaaring?

Antw. De Prins werdt, in 't jaar 1688, ſterk aangezogt door de Engelſchen, om hen te komen verloſſen van eene willekeurige en Roomſche Regeering; waartoe hy, eerlang, beſloot.

4 *Vraag.* Wat verſterkte hem in dit beſluit?

Antw. De tyding dat de Koningin van

Groot-Britanje van eenen Zoon verloſt was: 't welk veelen hier hielden verdigt te zyn, om de Prinſes van Oranje van haar regt tot de Kroon te verſteeken.

5 *Vraag.* Op welken voet bereidde de Prins zig tot den Overtogt naar Engeland, zonder dat het voor eerſt gemerkt werdt?

Antw. Een verſchil over de verkiezing van eenen Aartsbiſſchop van Keulen deedt de Staaten, op zyn voorſlag, beſluiten om eenig Krygsvolk op de grenzen by een te trekken. Ook handelde hy met eenige Duitſche Vorſten, die aannamen den Staat, des noods, eenige troepen by te zetten.

6 *Vraag.* Wat weg ſloeg men in, om de Staaten eindelyk te doen beſluiten om den Prinſe eene Vloot en krygsvolk te verleenen?

Antw. Men vertoonde hun en 't gemeen, hoe groot een gevaar de Proteſtantſche Godsdienſt liep in Engeland. Men ſprak zelfs van eene overeenkomſt tuſſchen Lodewyk den XIV, Koning van Frankryk, en Jakob den II, Koning van Groot-Britanje, om de Proteſtantſche Leer alomme uitterooijen. Men beriep zig, ten bewyze hier van, op de vervolging, die, ſedert eenige jaaren, in Frankryk ontſtaan was, en veele Gereformeerden herwaards gedreeven hadt. Al het welke zo groot eene giſting verwekte in de gemoederen, dat de Staaten, tegen 't einde van October des jaars 1688, openlyk verklaarden, dat zy beſlooten hadden den Prins van Oranje te onderſteunen.

XXI.

Overtogt van Prinse Willem den III. naar Engeland,
in 't jaar 1688.

Vrede, te Rysswyk geslooten.
in 't jaar 1697.

XXI.

Willem en Maria worden Koning en Koningin van Engeland. Oorlog met Frankryk.

1 *Vraag.* Wat gevolg hadt 's Prinſen onderneeming?

Antw. De Vloot, op welke hy zig bevondt, landde, na eenige tegenſpoeden, behouden in Torbai. Zo dra was hy niet aan land getreden, of veele aanzienlyke luiden voegden zig by hem. Hy trok voort naar Londen, en maakte het den Koning, eerlang, zo bang, dat hy de wyk nam naar Frankryk, werwaards de Koningin, reeds te vooren, vertrokken was. De Prinſes van Oranje ſedert ook te Londen zynde aangekomen, werden de Prins en Prinſes beide tot Koning en Koningin van Groot-Britanje verheeven, in 't begin des jaars 1689.

2 *Vraag.* Wat invloed hadt deeze verandering op de gemeene ruſt van Europa?

Antw. Frankryk hadt den Staaten den oorlog reeds verklaard, in December des jaars 1688; en de vyandelykheden tegen den Keizer, al te vooren, begonnen. De wederzydſche Oorlogsverklaaringen van Frankryk en Spanje en van Groot-Britanje en Frankryk volgden hierop, en de oorlog ontſtak feller dan te vooren alomme in Europa. In Auguſtus des jaars 1689, viel 'er een gevegt voor by Walcourt, waarin de Franſchen te kort ſchooten. Rynberk, Ments, Bon en andere Plaatſen aan den Ryn werden door de Bondgenooten veroverd.

3 *Vraag.* Slooten de Staaten, omtrent deezen tyd, ook geene merkwaardige Verbonden?

Antw. Ja. Zy ſlooten een Verbond met den Keizer, waarin ook andere Mogendheden traden, en welk ſedert het *groot Verbond* genoemd werdt. Ook ſlootenze een naauw Verbond mtt Willem den III., Koning van Groot-Britanje.

4 *Vraag.* Gaf de verheffing van Willem den III. tot Koning den Staaten geene gelegenheid om eenige voordeelen voor den Koophandel te bedingen in Engeland?

Antw. Zy deeden 'er hun beſt toe: doch hunne poogingen waren vrugteloos. Koning Willem verklaarde, dat het hem onmogelyk was, de nadeelige Acte van 't Parlement, ten tyde van Kromwel gemaakt, te doen intrekken.

XXII.

Veld- en Zeeſlagen van 1690 en 1691.

1 *Vraag.* Wat uitſlag hadt de Veldtogt in de Spaanſche Nederlanden, in 't jaar 1690?

Antw. De bondgenooten behaalden eerſt eenig voordeel op de Franſchen, in 't gevegt by Namen, doch verlooren daarna den Slag by Fleury, die op den eerſten July voorviel.

2 *Vraag.* Viel 'er ter Zee niets voor van belang?

Antw. Niets, dan de ongelukkige Slag by Beveſier, op den tienden der zelfde maand, waarin de Franſche Vloot de overwinning behaalde op de Vereenigde Engelſche en Staatſche Vlooten.

3 *Vraag.* Slaagden de Bondgenooten nergens gelukkig?

Antw. Koning Willem won, den elfden July, den Slag aan de Boyne in Ierland, en deedt Koning Jakob, die zich derwaards begeven

ven hadt, naar Frankryk te rug keeren. Koning Willem, Ierland nu genoegzaam aan zig onderworpen hebbende, ſtak, in 't volgende voorjaar, over naar Holland, om den Veldtogt in de Spaanſche Nederlanden by te woonen.

4 *Vraag.* Hoe ging 't in den Veldtogt des jaars 1691?

Antw. De Franſchen veroverden Bergen in Henegouwen, en bombardeerden Luik. Doch Koning Willem kon hen, hoe zeer hy 't zogt, niet brengen tot het waagen van eenen Veldſlag. Na dat hy 't Leger verlaaten hadt, viel 'er een gevegt by Leuze voor, tot nadeel der Bondgenooten.

5 *Vraag.* Gebeurde 'er iets byzonders op zee?

Antw. De Franſchen veroverden en vernielden eenige Hollandſche Haringbuizen. Maar in 't volgende jaar, toen zy Koning Jakob met eene Vloot zogten over te voeren naar Engeland, raakten de Vereenigde Engelſche en Staatſche Vlooten met de Franſche ſlaags, op de hoogte van Kaap la Hougue, en behaalden 'er eene volkomene overwinning op.

XXIII.

Veldtogten van 1692, 1693, 1694, *en* 1695.

1 *Vraag.* Hoe liep de veldtogt des jaars 1692 af?

Antw. De Koning van Frankryk belegerde en veroverde Namen. Ook viel 'er een gevegt voor by Steenkerken, waarin Koning Willem groot gevaar zyns leevens liep, en de bond-

bondgenooten genoodzaakt werden, het Slagveld te ruimen.

2 *Vraag.* Hoe ging 't, in den Veldtogt van 1693?

Antw. De Franſchen namen eenige zwakke Steden in Vlaanderen in. En de Bondgenooten verlooren, op den negen en twintigſten July, den Slag van Landen, waar in de Franſchen egter het meeſte volk kwyt raakten. De Stad Charleroi werdt, kort hierna, veroverd door de Franſchen. In dit en in de drie volgende jaaren, werden eenige Franſche Zeeſteden, door de Engelſche en Staatſche Vlooten, gebombardeerd.

3 *Vraag.* Wat uitſlag hadt de Veldtogt des jaars 1694?

Antw. De Franſchen ontweeken den ſlag, dien de Bondgenooten zogten; zo dat 'er, behalve de verovering van Huy door de laatſten, niets byzonders in verrigt werdt.

4 *Vraag.* Was de Veldtogt van 't jaar 1695 niet merkwaardiger?

Antw. Ja. De Stad en 't Kaſteel van Namen werden 'er in veroverd, door 't Leger der Bondgenooten, welk Koning Willem aan 't hoofd hadt. Doch in 't volgende jaar, kwamen beide de Legers in 't veld, zonder iet tegen elkanderen te onderneemen.

XXIV.

Ryswykſche Vrede. Verdragen van verdeeling der Spaanſche nalaatenſchap.

1 *Vraag.* Begon men eindelyk niet aan 't herſtellen der Vrede te denken?

Antw. Men hadt 'er al eenigen tyd over gehandeld aan 't Zweedſche Hof, onder bemid-

middeling van welk, men eindelyk beſloot, in 't begin des jaars 1697, te Ryswyk, niet verre van den Haage, by een te komen.

2 *Vraag.* Werdt de oorlog, midlerwyl, niet voortgezet?

Antw. Ja. De Franſchen veroverden Aath in Henegouwen en Barcelona in Spanje.

3 *Vraag.* Werdt de Vrede niet getroffen?

Antw. Frankryk toonde 'er zig genegener toe, dan men gedagt zou hebben. Zy werdt tuſſchen dit Ryk en de Staaten geſlooten, op den twintigſten September: en ten zelfden dage, en wat laater, ook tuſſchen de andere oorloogende Mogendheden.

4 *Vraag.* Bleef de Vrede lang beſtendig?

Antw. Naauwlyks vier jaaren.

5 *Vraag.* Wat gaf gelegenheid, dat zy verbroken werdt?

Antw. De dood van *Karel den II.*, Koning van Spanje, op wiens nalaatenſchap de Huizen van Bourbon en Ooſtenryk beide voorwendden regt te hebben.

6 *Vraag.* Was men, voor 't overlyden van Koning Karel, niet bedagt geweeſt op middelen om den oorlog, dien men by zyn afſterven te gemoet zag, te voorkomen?

Antw. Ja. Op den elfden October des jaars 1698, kwamen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten overeen, dat Spanje, in zulk een geval, aan den Keurprins van Beieren; Napels en Sicilie aan den Daufyn, en Milaan aan den Aartshertoge Karel, tweeden Zoon des Keizers, zouden worden toegelegd.

7 *Vraag.* Waarom hieldt deeze overeenkomſt geen ſtand?

Antw. De Keurprins van Beieren overleedt

op den zesden February 1699: 't welk noodwendig verandering in het geſlooten Verdrag maaken moeſt.

8 *Vraag.* Kwam men toen niet tot het ſluiten van een nieuw Verdrag?

Antw. Ja. In Maart des jaars 1700, kwamen de zelfde drie Mogendheden overeen, dat Napels en Sicilie aan den Daufyn, de Kroon van Spanje aan den Aartshertoge *Karel* zou worden aanbedeeld.

XXV.

Aanleiding tot den Oorlog om de Spaanſche Heerſchappy.

1 *Vraag.* Wanneer overleedt de Koning van Spanje?

Antw. Op den eerſten November des jaars 1700.

2 *Vraag.* Wat gaf gelegenheid, dat het tweede Verdrag van Verdeelinge geen ſtand hieldt?

Antw. De Koning van Spanje hadt, kort voor zyn overlyden, alle zyne Staaten by Teſtament gemaakt aan *Filips*, *Hertog van Anjou*, tweeden Zoon des Daufyns; aan welk Teſtament men zig in Frankryk hieldt.

3 *Vraag.* Waarmede verdedigde men aldaar de afwyking van het Verdrag van Verdeeling?

Antw. Men zeide „ dat dit Verdrag geſlooten was om oorlog te voorkomen; doch „ dat het, zo Frankryk 'er zig aan houden wilde, onvermydelyk oorlog veroorzaaken „ zou; ten deele om dat de Keizer 'er nog „ niet in bewilligd hadt, en ten deele om dat „ de Spanjaards niet gedoogen wilden dat de

„ Heer-

„ Heerſchappyen van hunnen overleeden Ko-
„ ning onder verſcheide Mogendheden ver-
„ deeld werden.

4 *Vraag.* Wat deden de Franſchen om Filips den V. te verzekeren van de Spaanſche Heerſchappyen?

Antw. Zy trokken in 't Hertogdom Milaan, en in de ſterke Plaatſen der Spaanſche Nederlanden, die hun door den Landvoogd, den Keurvorſt van Beieren, geopend werden. De Staatſche manſchap, die, na 't ſluiten der Ryswykſche Vrede, in eenigen deezer Plaatſen gelegd geweeſt was, werdt genoodzaakt dezelven te ruimen.

5 *Vraag.* Wat deeden de Staaten om oorlog te voorkomen?

Antw. Zy zogten 't verſchil tuſſchen de twee magtige huizen te bemiddelen by verdrag; doch toen dit ondoenlyk bleek, ſterkten zy zig, in 't jaar 1701, door verſcheide Verbonden, en bereidden zig ten oorloge: waartoe men, ook in Engeland, na dat Koning Jakob de II. in Frankryk overleeden, en de zogenaamde Prins van Walles, door Lodewyk den XIV. voor Koning erkend geworden was, de vereiſchte toebereidſels maakte.

XXVI.

Willem de III. ſterft. Staat der Regeeringe.

1 *Vraag.* Hadt Koning Willem deel in deezen oorlog?

Antw. Hy beleefde zelfs den eerſten Veldtogt niet; maar overleedt in zyn Paleis te Kenſington, den négentienden Maart des jaars 1702. Zyne Gemaalin, de Koningin Maria, was reeds in 't jaar 1695 overleeden, waarom

hy, in Groot-Britanje, door haare Zuſter, de Prinſes *Anna*, werdt opgevolgd; hebbende hy nooit kinderen gehad.

2 *Vraag.* Hoe ging het met de waardigheden, welken hy hier te Lande bekleed hadt?

Antw. Vyf Provincien, Gelderland, Holland, Zeeland, Utrecht en Overyſſel, verkooren, zonder Stadhouder te regeeren. In Friesland en in Groningen en Ommelanden, bleeven de Vorſten uit den Huize van Naſſau-Dietz de Stadhouderlyke waardigheid bekleeden.

3 *Vraag.* Ontſtonden 'er, ter deezer gelegenheid, niet eenige binnenlandſche beroerten?

Antw. In Gelderland, in Zeeland, in Utrecht en in Overyſſel, werdt de gemeente gaande gemaakt tegen de Regenten, die door Koning Willem, als Stadhouder, waren aangeſteld. Hieruit ontſtonden, in de Steden der gemelde Provincien, geweldige opſchuddingen, die in Zeeland, en vooral in Gelderland, lang duurden, en byna overal van ongewoone veranderingen in de Regeering gevolgd werden. In ſommige Steden, zyn eenigen, die men aan oproerigheid ſchuldig hieldt, met de dood geſtraft geworden.

XXVII.

Krygsbedryven van de jaaren 1702 en 1703.

1 *Vraag.* Op wat wyze werdt de oorlog begonnen van der Staaten zyde?

Antw. Zy verklaarden dien de eerſten aan Frankryk en Spanje, op den tienden May des jaars 1702.

2 *Vraag.* Hoe liep de Veldtogt van dat jaar af?

Antw. De Franſchen zogten, in Juny, Nieuw-

Nieuwmegen te verraſſen; doch hun toeleg mislukte. Maar in Duitſchland veroverden zy verſcheide Steden. Daartegen bemagtigden de Bondgenooten Venlo, Stevenswaard, Roermonde en verſcheide Steden aan den Rynkant.

3 *Vraag.* Viel 'er niets merkwaardigs ter zee voor?

Antw. De Vereenigde Engelſche en Staatſche Vlooten veroverden en vernielden de Spaanſche Zilvervloot in Vigos.

4 *Vraag.* Welk een uitſlag hadt de Veldtogt des jaars 1703?

Antw. De Bondgenooten veroverden verſcheide Steden in Duitſchland. De Franſchen behaalden aldaar ook eenige voordeelen. De Hertog van Marlborough, die over 't Leger der Bondgenooten geboodt, maakte zig meester van Bon, Rynberk en Gelder vielen den Pruiſſiſchen in handen. In de Spaanſche Nederlanden, werden der Franſchen Linien in Vlaanderen vermeeſterd door de Bondgenooten, die, naderhand, de Linien by Antwerpen zoekende aan te taſten, te Ekeren in een gevegt raakten, welk nadeelig voor hun uitviel. De Aartshertog Karel, voor Koning van Spanje verklaard zynde, was, door de Vereenigde Engelſche en Staatſche Vloot, naar Lisbon geleid, daar hy in 't begin des volgenden jaars aankwam.

XXVIII.

Krygsbedryven van de jaaren 1704, 1705, 1706, 1707 *en* 1708.

1 *Vraag.* Wat viel 'er merkwaardigs voor, in den Veldtogt des jaars 1704?

Antw.

Antw. De kryg werdt toen ſterkſt gevoerd aan den Donauw, daar de Bondgenooten, op den dertienden Auguſtus, den vermaarden Slag by Hochſtet wonnen tegen de Franſchen en Beierſchen: waarna een groot getal van Steden aan hun overging.

2 *Vraag.* Werdt 'er, ter zee, ook iet byzonders verrigt?

Antw. De Vereenigde Engelſche en Staatſche Vlooten onder *Rooke* en *Kallenberg* raakten, op den zelfden dertienden Auguſtus, voor Mallaga met de Franſche Vloot in een gevegt, welk door den nagt geſcheiden werdt.

3 *Vraag.* Hoe liep de Veldtogt des jaars 1705 af?

Antw. In Brabant, werden de Franſche Linien overweldigd: in Spanje, werdt Barcelona gewonnen door de Bondgenooten. *Dit* was 't voornaamſte, welk dit jaar verrigt werdt.

4 *Vraag.* Wat viel 'er merkwaardigs voor, in den Veldtogt des jaars 1706?

Antw. De Slag by Ramillies in Brabant, op den drie en twintigſten May, in welken de Bondgenooten het Leger der Franſchen geheellyk overwonnen: waarna gantſch Brabant en Vlaanderen zig aan hun onderwierp.

5 *Vraag.* Hoe ging 't in den Veldtogt des jaars 1707?

Antw. In de Spaanſche Nederlanden, viel niets voor.

6 *Vraag.* Werdt 'er ter zee niets ondernomen?

Antw. De Vereenigde Engelſche en Staatſche Vlooten zogten zig van Toulon meeſter te maaken, met hulp des Hertogs van Savoje: doch deeze toeleg mislukte.

7 *Vraag.*

7 *Vraag.* Wat gebeurde 'er in den Veld togt des jaars 1708?

Antw. De Bondgenooten wonnen, den elfden July, den Slag by Oudenaarden, en veroverden daarna Ryſſel, Gend, Brugge en andere Plaatſen.

XXIX.

Vredehandeling. Veldtogten der jaaren 1709 en 1710.

1 *Vraag.* Dagt men, ondertuſſchen, niet aan 't herſtellen der Vrede?

Antw. Hier toe waren, van de zyde der Franſchen, reeds in 't jaar 1705, openingen gedaan, en daarop eene heimelyke onderhandeling begonnen tuſſchen hen en de Staatſchen, die, eerſt in 't jaar 1709, openlyk werdt voortgezet. De Franſchen deeden voordeelige aanbiedingen. Doch de Engelſchen en Staatſchen vorderden nog meer. In 't jaar 1710, tradt men te Geertruidenberg in geſprek, zonder elkanderen te konnen verſtaan, waar op de handeling afgebroken werdt.

2 *Vraag.* Hoe was 't ondertuſſchen gegaan in den Veldtogt des jaars 1709?

Antw. De Bondgenooten wonnen Doornik en Bergen in Henegouwen; en behielden 't veld, in den bloedigen Slag by Malplaquet, op den elfden September.

3 *Vraag.* Welk eenen uitſlag hadt de Veldtogt des jaars 1710?

Antw. Douai, Bethune, S. Venant en Aire werden veroverd door de Bondgenooten. Doch in Spanje liep hun het krygsgeluk tegen. Zy verlooren aldaar den Slag by Villa Vicioſa, 't welk Koning Karel een groot getal

tal van Spaanſche Steden deedt verliezen, welken alle de zyde koozen van Koning Filips.

XXX.

Verandering in Engeland. Prins Joan Willem Friſo verdrinkt.

1 *Vraag.* Wat deedt, behalve deezen ſlag, den Staat der zaaken ſedert ten nadeele der Bondgenooten verandereu?

Antw. Hier toe ſiepen verſcheide dingen ſamen, en in 't byzonder deezen *twee.* 1. Anna, Koningin van Groot-Britanje, hadt, in 't jaar 1710, eenige nieuwe Staatsdienaars aangeſteld, die ſterker tot vrede en tot handeling met Frankryk neigden, dan de voorgaanden. 2. Koning Karel werdt, in 't jaar 1711, tot Keizer verheeven: 't welk ſommigen der Bondgenooten deedt vermoeden, dat hy veelligt te magtig zou worden, als hy te gelyk de Spaanſche heerſchappyen bezat: waarom zy zyne party zo ſterk niet voorſtonden, als zy te vooren gedaan hadden.

2 *Vraag.* Hoe ging 't, ondertuſſchen, in den Veldtogt des jaars 1711?

Antw. De Bondgenooten veroverden Bouchain. Doch kort te vooren, op den veertienden July, was Prins JOAN WILLEM FRISO, Stadhouder van Friesland, Groningen en Drente, zig uit het Leger willende begeeven naar den Haage, in het overvaaren naar het Stryenſche Sas, ongelukkiglyk verdronken. De Prinſes zyne Gemaalin, beviel, op den eerſten September daarna, van een Zoon, die WILLEM KAREL HENDRIK FRISO genaamd werdt, en in 't jaar 1747, Stadhouder van

Prins Jan Willem Friso verdrinkt,
in 't jaar 1711.

Utrechtsche Vrede geslooten,
in 't jaar 1713.

van alle de Vereenigde Provincien geworden is.

XXXI.

Veldtogt des jaars 1712. *Utrechtſche Vrede.*

1 *Vraag.* Welk gebruik maakten de Franſchen van de verandering, die in Engeland was voorgevallen?

Antw. Zy zogten de nieuwe Staatsdienaars der Koninginne aan tot handeling, door aanbieding van byzondere voordeelen aan de Koninginne en aan 't Ryk, waardoor zy 't, eindelyk, zo ver bragten, dat men in Engeland bewilligde in het Franſch Ontwerp eener algemeene Vrede, over welke men, in 't begin des jaars 1712, openlyk begon te handelen, te Utrecht.

2 *Vraag.* Hoe liep het af, in den Veldtogt des jaars 1712?

Antw. De Koningin van Groot-Britanje hadt den Hertog van Marlborough afgedankt, en 't bewind over haar Leger gegeven aan den Hertoge van Ormond, die, in 't eerſt, zwaarigheid maakte, om iet tegen de Franſchen te onderneemen, en zig, naderhand, geheellyk afzonderde van de Bondgenooten, die, Quesnoi veroverd hebbende, by Denain geſlaagen werden door de Franſchen, waarna deezen Douai, Quesnoi, Bouchain en andere Plaatſen herwonnen.

3 *Vraag.* Wat gevolgen hadt het gedrag der Engelſchen verder?

Antw. Het maakte dat de Franſchen, te Utrecht, te ſterker ſtonden op de voorwaarden der algemeene Vrede, in hun Ontwerp vervat; waarin, na dat de Engelſchen dezelven had-

hadden aangenomen, de Staaten eerlang ook wel bewilligen moeſten. De Engelſchen bepaalden eindelyk den elfden April des jaars 1713, tot het tekenen der Vrede, en op deezen dag ſlooten zy, Portugal, Pruiſſen, Savoje en de Staaten, met den Koning van Frankryk.

4 *Vraag.* Wat bedongen de Staaten by de Utrechtſche Vrede van Frankryk?

Antw. Een voordeelig Verdrag van Koophandel; de opperſte magt over een gedeelte van het Overkwartier van Gelderland, en een gedeelte der Spaanſche Nederlanden ten behoeve van Keizer Karel den VI., met wien zy, in 't jaar 1715, by het *Tractaat van Barriere* overeenkwamen, wegens het houden van bezetting in eenige ſterke Plaatſen dier Nederlanden, welken ſedert aan 't Huis van Ooſtenryk kwamen, en *Ooſtenrykſche Nederlanden* genoemd werden. In 't jaar 1714, hadt Frankryk zig verdraagen met den Keizer en 't Ryk. Ook ſlooten de Staaten toen met Filips den V., Koning van Spanje, tuſſchen wien en den Keizer, tot nog toe, geen Verdrag geſlooten was.

XXXII.

Veranderingen in Engeland en Frankryk. Drievoudig Verbond.

1 *Vraag.* Welke verandering viel 'er, in 't jaar 1714, in Engeland voor?

Antw. Koningin Anna ſtierf den twaalfden Auguſtus, en werdt door *George den I.*, Keurvorſt van Hanover, opgevolgd; tegen wiens Regeering een opſtand verwekt werdt, die de Staaten bewoog om hem, in 't volgende jaar,

jaar zesduizend man ter hulpe toe te zenden. De opſtand werdt, in 't jaar 1716, gelukkiglyk gedempt.

2 *Vraag.* Wat gebeurde 'er merkwaardigs in Frankryk, in 't jaar 1715?

Antw. De Koning, Lodewyk de XIV., overleedt op den eerſten September, en werdt, door zynen Agterkleinzoon, *Lodewyk den XV.*, een kind van nog geene zes jaaren, opgevolgd; terwyl de Hertog van Orleans 't Ryk als Regent beſtierde.

3 *Vraag.* Wat invloed hadt de minderjaarigheid des Konings van Frankryk op den ſtaat van Europa?

Antw. De Hertog-Regent, die, zo de Koning zonder mannelyke nakomelingen overleedt; en zo de Koning van Spanje, die van zyn regt tot de Kroon van Frankryk afſtand gedaan hadt, geene nieuwe aanſpraak op dezelve maakte, het naaſte regt tot deeze Kroone hadt, was verpligt, goede vriendſchap te onderhouden met den Koning van Groot-Britanje en met de Staaten der Vereenigde Provincien, waaruit de beſtendigheid der Vrede gehoopt werdt.

4 *Vraag.* Waar uit bleek deeze gezindheid des Hertogs van Orleans allereerſt?

Antw. Uit den voorſlag van een Verbond, tuſſchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, 't welk ſtrekken zou tot handhaaving der tegenwoordige Regeering van de twee Ryken, en der bezittingen van de drie Mogendheden.

5 *Vraag.* Werdt deeze voorſlag omhelsd?

Antw. De Staaten luiſterden 'er naar, en George de I. ſloot, in 't jaar 1716, een Verbond

bond van onderlinge beſcherming met den Keizer, 't welk de Regeering van Frankryk bewoog om nog voordeeliger voorſlagen te doen dan te vooren.

6 *Vraag.* Wat volgde hier uit ten laatſte?

Antw. Het ſluiten der *Triple Alliantie* of des drievoudigen Verbonds, tuſſchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, op den vierden January des jaars 1717.

7 *Vraag.* Wat hadden de Staaten byzonders bedongen by dit Verbond?

Antw. De handhaaving in hun regt om bezetting te houden in de Ooſtenrykſche Nederlanden; den titel van *Hoog Mogende Heeren*, dien het Franſche Hof hun tot nog toe niet gegeven hadt, en dat hunne Ambaſſadeurs, voortaan, in Frankryk, gehandeld werden, op gelyken voet als die van Venetie: 't welk ſedert ook geſchied is.

XXXIII.

Alberoni's onderneemingen. Viervoudig Verbond.

1 *Vraag.* Bleef de Vrede in Europa lang beſtendig?

Antw. Neen. De Kardinaal Alberoni ſpoorde het Hof van Spanje aan om de wapenen wederom op te vatten tegen den Keizer; en ten zelfden tyde eenen opſtand te verwekken en te voeden in Frankryk en in Schotland.

2 *Vraag.* Wat gevolg hadden de onderneemingen der Spanjaarden?

Antw. Zy overmeeſterden Sardinie, in 't jaar 1717, en een gedeelte van Sicilie, in 't jaar 1718.

3 *Vraag.*

3 *Vraag.* Wat deedt de Keizer om zig tegen Spanje te ſterken?

Antw. Hy ſloot, den tweeden Auguſtus des jaars 1718, een Verdrag te Londen met Frankryk en Groot-Britanje, waarin ook de Staaten zouden konnen treeden, waarom het ſedert de *Quadruple Alliantie* of het viervoudig Verbond, en ook wel het Verdrag van Londen genoemd werdt.

4 *Vraag.* Welk was het oogmerk van dit Verdrag?

Antw. De voorwaarden van Vrede tuſſchen den Keizer en den Koning van Spanje en tusſchen den Keizer en den Koning van Sicilie, Hertog van Savoje, werden er in geregeld, en voorts de middelen beraamd, om die voorwaarden te doen naarkomen.

5 *Vraag.* Welken waren de voornaamſten van deeze voorwaarden?

Antw. Den oudſten Zoon der tegenwoordige Koninginne van Spanje, *Don Carlos*, werdt van de opvolging in Toskane, Parma en Piacenza verzekerd, ten welken einde, men zesduizend Zwitſers in die Hertogdommen leggen zou. De Koning van Sicilie zou Sardinie voor Sicilie, welk aan den Keizer blyven zou, verwiſſelen, en regt van opvolging hebben tot de Kroon van Spanje, zo Filips de V. zonder nakomelingen overleedt.

6 *Vraag.* Traden de Staaten in dit Verbond?

Antw. Neen. Zy ſtelden 't zo lang uit, dat het, door verandering der omſtandigheden, eindelyk, nodeloos werdt.

7 *Vraag.* Waarom namen zy 't niet aan?

Antw. Zy vreesden, dat het oorlog verwekken zou, zo lang Spanje 'er buiten bleeve;

ve; en zy hadden groote reden om schuw van oorlog te zyn, hebbende den laatsten, schoon zeer voorspoedig gevoerd, hun veel gelds en volks gekost, en weinig voordeels aangebragt.

XXXIV.

Uitslag der Spaansche ondernemingen.

1 *Vraag.* Hoe liep de toeleg van het Spaansche Hof in in Schotland af?

Antw. Geheel vrugteloos, schoon de Spanjaarden aldaar nog eene landing ondernamen, en zulks de Staaten bewoog om Koning George, in 't jaar 1719, wederom eenigen onderstand in manschap en krygsbehoeften toe te zenden.

2 *Vraag.* Hoedanig slaagden de Spanjaarden in Frankryk?

Antw. Hun heimelyk oogmerk werdt aldaar by tyds ontdekt, waarop Frankryk Spanje den oorlog verklaarde; met een Leger in Spanje viel, en verscheide Steden veroverde. De Engelschen, die den Keizer met eene Vloot ondersteunden, behaalden ook eenige voordeelen in Sicilie.

3 *Vraag.* Wat was 't gevolg van deeze krygsbedryven?

Antw. Spanje nam het Verdrag van Londen aan, welk de Koning van Sardinie reeds te vooren aangenomen had; waarop eene Byeenkomst te Kameryk vastgesteld werdt, om de geschillen tusschen de oorlogende Mogendheden te vereffenen. Terwyl deeze Byeenkomst duurde, slooten Frankryk en Spanje en Spanje en Groot-Britanje eene byzondere Vrede, in 't jaar 1721: waarby, on-

der

der anderen, bedongen werdt, dat Spanje zesduizend Spanjaards in Toskane, Parma en Piacenza zou mogen leggen, in de plaats van de zesduizend Zwitsers, waarvan het Verdrag van Londen melding maakte. Doch dit punt werdt geheim gehouden, om den Keizer niet te stooten.

XXXV.

Aktiehandel. Prins Willem Karel Henrik Friso wordt Stadhouder van twee Provincien.

1 *Vraag.* Wat viel 'er midlerwyl voor, in de Vereenigde Provincien?

Antw. De windhandel in Aktien, of aandeelen in Maatschappyen van Koophandel en Scheepvaart, welken men voorgaf te willen opregten, maakte aldaar veel gerugts, in 't jaar 1720; doch verliep in korten tyd t'eenemaal.

2 *Vraag.* Wat verandering kwam 'er in de Regeering van eenige Provincien?

Antw. De jonge Erfstadhouder van Friesland, Prins Willem Karel Henrik Friso, werdt niet alleen, in 't jaar 1718, tot Stadhouder van Groningen en Ommelanden, en in 't jaar 1722, tot Stadhouder van Drente aangesteld: maar de Staaten van Gelderland verkooren zyne Hoogheid, in 't laatstgemelde jaar, ook tot Stadhouder van hunne Provincie, hoewel op zeer bepaalde voorwaarden.

XXXVI.

Oostendesche Maatschappy. Weener-Verdrag. van 1725. Byeenkomst te Kameryk.

1 *Vraag.* Wat gebeurde 'er, omtrent deezen tyd, 't welk den Staat byna in eenen nieuwen oorlog inwikkelde?

Antw. De Keizer verleende, op 't einde des jaars 1722, Octroi tot de opregting eener Ooſtindiſche Maatſchappye te Ooſtende in Vlaanderen, 't welk de Staaten hielden te ſtryden met de Munſterſche Vrede en andere Verdragen; waarom de Koning van Groot-Britanje en zy alle moeite aanwendden, om dit Octroi wederom te doen intrekken.

2 *Vraag.* Welk een uitſlag hadden hunne poogingen?

Antw. Zy ſcheenen, in 't eerſt, geheel vrugteloos te zullen zyn, alzo de Keizer zig, door 't aanzien van Spanje, zogt te doen handhaaven in 't regt om uit de Ooſtenrykſche Nederlanden te vaaren op Ooſtindie; ten welken einde hy, in 't jaar 1724, in afzonderlyke onderhandeling tradt met het Spaanſche Hof.

3 *Vraag.* Toonde het Spaanſche Hof eenige neiging om den Keizer zo veel dienſt te doen?

Antw. Het kwam 'er zelfs geheellyk toe; in 't jaar 1725, een Verdrag van Vrede, een Verbond van onderlinge beſcherming, en een Verdrag van Koophandel te Weenen ſluitende met den Keizer, by welk laatſte aan de Ooſtendeſche Maatſchappy dezelfde voorregten in de Indien werden toegeſtaan, die aan de ingezetenen der Vereenigde Provincien, door de Koningen van Spanje, voorheen, waren toegeſtaan geweeſt.

4 *Vraag.* Hoe ging het met de Byeenkomſt te Kameryk, na het ſluiten der Weener Verdragen?

Antw. Zy hadt tot hiertoe geduurd zonder dat 'er iet van belang op verrigt was; doch werdt nu terſtond afgebroken.

XXXVII.

XXXVII.

Verbond van Hanover. Vrede met Algiers.

1 *Vraag.* Wat deedt men, van de zyde van Groot-Britanje en de Staaten, om de nadeelige gevolgen van het Weener-Verdrag van Koophandel te voorkomen?

Antw. George de I. floot, den derden September 1725, het Verbond van Hanover, voor den tyd van vyftien jaaren, met Frankryk en Pruiſſen; waarby de drie Mogendheden zig onder anderen verbonden, om elkanders regten en bezittingen, byzonderlyk zulken, die opzigt op den Koophandel, beide in en buiten Europa, hadden, te zullen handhaaven.

2 *Vraag.* Traden de Staaten niet in dit Verbond?

Antw. Ja: doch niet voor den negenden Auguſtus des jaars 1726; by de Akte hunner aanneeminge, uitdrukkelyk bedingende, dat de Ooſtenrykſche Nederlanders van het regt tot de Vaart op de Indien zouden blyven uitgeſlooten.

3 *Vraag.* Gebeurde 'er, in 't zelfde jaar 1726, niet nog iet van belang voor den Staat?

Antw. De Vrede met Algiers werdt, na eenen Oorlog van verſcheide jaaren, geſlooten op den agtſten September.

XXXVIII.

Voorafgaande Vredepunten. Byeenkomſt te Soiſſons. Verdrag van Seville.

1 *Vraag.* Wat gevolgen hadt het ſluiten der Verdragen van Weenen en Hanover, in 't jaar 1727?

Antw. De Bondgenooten van wederzyde begonden zig te wapenen, en handelden, aan verſcheide Hoven, om vrienden te winnen. Rusland tradt in 't Weener, en Zweeden in 't Hanoverſch Verbond. Alles ſchikte zig tot eenen algemeenen oorlog, die, van de zyde van Spanje, met het beleg van Gibraltar, welk de Engelſchen bezaten, begonnen werdt, toen, door bewerking van den Kardinaal de Fleury, eerſten Staatsdienaar des Konings van Frankryk, eenige voorafgaande punten tot de Vrede getekend werden.

2 *Vraag.* Wat werdt in dezelven beraamd, met opzigt op de Ooſtendeſche Maatſchappy?

Antw. Dat dezelve zeven jaaren opgeſchort zou worden, en dat men, ondertuſſchen, op eene Byeenkomſt, aan eene algemeene bevrediging zou arbeiden.

3 *Vraag.* Waar en wanneèr werdt deeze Byeenkomſt aangevangen?

Antw. Te Soiſſons, in 't jaar 1728.

4 *Vraag.* Hoe liep deeze Byeenkomſt af?

Antw. Zy duurde, gelyk die van Kameryk, eenen geruimen tyd, zonder dat 'er iet geſlooten werdt, en eindigde ten laatſten ook in een byzonder Verdrag, tuſſchen Frankryk, Spanje en Groot-Britanje, welk, in November des jaars 1729, te Seville getekend werdt. De Staaten traden 'er, kort daarna, in, en bedongen, dat de drie Mogendheden zig verbonden, om de geheele vernietiging der Ooſtendeſche Maatſchappye te wege te brengen, waartegen zy beloofden, tot de overvoering der zesduizend Spanjaarden naar Italie, twee Oorlogsſchepen en een Bataillon te zullen leveren.

5 *Vraag.*

5 *Vraag.* Geſchiedde deeze overvoering ſpoedig?

Antw. Het Hof van Spanje drong 'er ſterk op: doch de Mogendheden, die in 't Verdrag van Seville getreden waren, ſtelden 't, van tyd tot tyd, uit, bedugt dat het gelegenheid geeven mogt tot eenen oorlog in Italie, alwaar de Keizer, in 't jaar 1730, volk en krygsbehoeften begon te verzamelen.

XXXIX.

Verdrag van Weenen van 't jaar 1731.

1 *Vraag.* Hoe gedroegen zig Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, middlerwyl, aan het Weener-Hof?

Antw. Zy drongen aldaar ſterk op bewilliging in 't gene by 't Verdrag van Seville beraamd was. Doch hunne poogingen waren vergeefs, zo lang zy niet goedvonden, de handhaaving der *Pragmatike Sanctie*, zynde de ſchikking, die de Keizer op de opvolging in zyne Staaten gemaakt hadt, op zig te neemen. *George de II.*, Koning van Groot-Britanje, was de eerſte, die zig hiertoe liet overhaalen, en den zeſtienden Maart des jaars 1731, het Verdrag van Weenen ſloot, waarby hy deeze handhaaving, en de Keizer den inhoud van het Verdrag van Seville aannam.

2 *Vraag.* Volgde toen, eindelyk, het overvoeren der Spanjaarden naar Italie?

Antw. Ja. 't Geſchiedde in October des gemelden jaars. De Infant Don Carlos werdt, kort hier na, als Hertog van Parma en Piacenza, en als toekomenden Groot Hertog van Toskane, in Italie ontvangen.

3 *Vraag.* Traden de Staaten ook in 't Weener-Verdrag?

Antw. Ja. Doch niet voor den twintigſten February des jaars 1732, alzo 'er nog eenige punten te bedingen waren, over welken men niet eerder eens werdt. Met hunne aanneeming van het Weener-Verdrag, werdt de Ooſtendeſche Maatſchappy aangemerkt als vernietigd.

XL

Oorlog om de Poolſche Kroon. Huwelyk van den Prinſe van Oranje.

1 *Vraag.* Hoe werdt het ſluiten van het Weener-Verdrag aangezien aan de Hoven van Frankryk en Spanje?

Antw. Men nam het zeer kwalyk, om dat 'er de handhaaving der Pragmatike Sanctie by beloofd was. Ook gaf het aanleiding, dat Frankryk zig te eerder ſtak in den oorlog om de Poolſche Kroon, die, in 't jaar 1733, ontſtondt, en waarin de Keizer de zyde van Koning *Auguſtus den III.* hieldt, en Frankryk die van Koning *Staniſlaus.*

2 *Vraag.* Staken de Staaten zig ook in deezen oorlog?

Antw. Neen. Zy werden 'er van den Keizer ſterk toe aangezogt: Frankryk vermaande hen, daarentegen, om ſtil te zitten. Zy beſlooten tot het laatſte, mids Frankryk zig verbonde, om de Ooſtenrykſche Nederlanden niet aan te taſten. Lodewyk de XV. beloofde dit, by eene overeenkomſt van den vier en twintigſten November des jaars 1733, die in allen deele naargekomen werdt. De Koningen

gen van Spanje en Sardinie ſtaken zig in den oorlog tegen den Keizer.

3 *Vraag.* Wat viel 'er, geduurende deezen oorlog, merkwaardigs voor, betrekkelyk tot deezen Staat?

Antw. Willem Karel Henrik Friſo, Prins van Oranje en Naſſau en Stadhouder van drie Provincien, tradt, den vyf en twintigſten Maart 1734, in 't Huwelyk met ANNA, *Kroonprinſeſſe van Groot-Britanje.*

XLI.

Vrede tuſſchen den Keizer en Frankryk.

1 *Vraag.* Werdt 'er, midlerwyl, niet gearbeid aan de herſtelling der Vrede?

Antw. De Koning van Groot-Britanje en de Staaten leverden, ten dien einde, in 't jaar 1735, een ontwerp over, welk den Keizer niet kwalyk behaagde; doch door den Koning van Frankryk en deszelfs Bondgenooten werdt afgekeurd. De Keizer tradt, ſedert, in eene byzondere onderhandeling met het Franſche Hof, en in October des gemelden jaars, werden de voorafgaande punten der Vrede tuſſchen den Keizer en Frankryk getekend. Spanje en Sardinie namenze, kort daarna, aan. Doch Groot-Britanje en de Staaten, ſchoon des ernſtelyk verzogt, weigerden dezelven te handhaaven.

2 *Vraag.* Hoe lang liep het aan, eer 'er, tuſſchen den Keizer en Frankryk, een eindelyk Verdrag van Vrede geſlooten werdt?

Antw. Tot den agttienden November des jaars 1738, wanneer het te Weenen werdt getekend.

3 *Vraag.* Welke veranderingen kwamen 'er, door

door dit Verdrag, en door de voorafgaande punten, die reeds ten deele waren uitgevoerd, in den Staat van Europa?

Antw. Don Carlos werdt Koning van Napels en Sicilie, en ſtondt daar tegen Parma en Piacenza af aan den Keizer. Auguſtus de III. bleef Koning van Poolen, en Staniſlaus, die van de Poolſche Kroon afſtondt, bekwam het Hertogdom van Lotharingen, welk, na zynen dood, aan de Kroone van Frankryk komen zou; waartegen *François den III.*, Hertoge van Lotharingen, die met 's Keizers oudſte Dochter gehuwd was, het Groot-Hertogdom Toskane werdt toegelegd. Voorts nam de Koning van Frankryk de handhaaving der Pragmatike Sanctie op zig. De Koningen van Spanje, Sardinie en de beide Sicilien traden, eerlang, in dit Verdrag van Vrede.

XLII.

Oorlog tuſſchen Spanje en Groot-Britanje. Oorlog om de Ooſtenrykſche nalaatenſchap.

1 *Vraag.* Was de ruſt in Europa hiermede volkomenlyk herſteld?

Antw. Het gedrag der Spaanſche Oorlogsſchepen in de Weſtindien hadt eenig misnoegen verwekt in Engeland en hier te Lande, tegen het Spaanſche Hof, welk van dat gevolg was, dat 'er, in 't jaar 1739, een openbaare oorlog uit ontſtondt, tuſſchen Spanje en Groot-Britanje. De Staaten werden van de Engelſchen ſterk aangezogt, om 'er zig in te ſteeken. Doch alzo zy van 't Hof van Spanje eenige voldoening ontvingen, verkooren zy de Vrede, en hielden zig onzydig.

2 *Vraag.* Was deeze onzydigheid niet voor-

dee-

deelig voor hunne Scheepvaart en Koophandel?

Antw. Ongetwyffeld: en te meer, om dat zy het Verdrag van Koophandel met Frankryk, welk in 't jaar 1713, voor vyf en twintig jaaren geslooten was, op den een en twintigsten December des jaars 1739, wederom voor vyf en twintig jaaren vernieuwd hadden. Doch de Engelschen, gelyk altoos, jaloers over de Scheepvaart hunner nabuuren, belemmerden den handel op Frankryk en Spanje geweldiglyk, zonder zig te houden aan het Verdrag van Zeevaart, welk, in 't jaar 1674, geslooten, en sedert dikwils bekragtigd geworden was. Ook bragt de verandering, die in 't volgende jaar voorviel, te wege, dat Frankryk zelf, eerlang, het geslooten Verdrag van Koophandel in meer dan één opzigt bepaalde.

3 *Vraag.* Welke was deeze verandering?

Antw. De dood van Keizer Karel de VI., die, op den twintigsten October des jaars 1740, voorviel.

4 *Vraag.* Wat volgde op deezen dood?

Antw. Verscheide Vorsten maakten aanspraak op 's Keizers nalaatenschap; die by de Pragmatike Sanctie geheel aan zyne oudste Dogter, de Aartshertoginne *Maria Theresia*, toegeweezen was.

5 *Vraag.* Welke waren deeze Vorsten?

Antw. De Koningen van Spanje en Sardinie, en de Keurvorsten van Saxen, Beieren en Brandenburg.

6 *Vraag.* Wie bediende zig 't eerst van de wapenen, om zynen eisch te doen gelden?

Antw. De Koning van Pruissen, als Keurvorst van Brandenburg; die, voorgeevende

ge-

naden oorlog aan Groot-Britanje, en wat laater ook aan de Koninginne van Hongrye.

3 *Vraag.* Wat volgde op deeze Oorlogsverklaaring?

Antw. De Franſchen veroverden eenige Plaatſen in de Ooſtenrykſche Nederlanden, waarin Staatſche bezetting lag, in gevolge van het Verdrag van Barriere van den jaare 1715.

XLV.

De Staaten-ſtieken zig meer dan te voren in den oorlog.

1 *Vraag.* Welk beſluit namen de Staaten op de tyding deezer veroveringen?

Antw. Zy beſlooten de Koningin van Hongarye met nog twintig duizend man te ondersteunen.

2 *Vraag.* Wat deedt het Franſche *Hof*, in deeze omſtandigheden?

Antw. Het ſloeg den Staaten wederom een Verdrag van Onzydigheid voor, welk wederom van de hand geweezen werdt.

3 *Vraag.* Werden de krygsbedryven der Franſchen, dit jaar, niet verder voortgezet in de Ooſtenrykſche Nederlanden?

Antw. Neen.

4 *Vraag.* Wat was hiervan de reden?

Antw. De togt van het Ooſtenrykſche Leger onder Prins *Karel van Lotharingen* over den Ryn; die de Franſchen noodzaakte, het grootſte gedeelte hunner Krygsmagt uit de Ooſtenrykſche Nederlanden te voeren naar den Rynkant.

5 *Vraag.* Hieldt het Prins Karel lang over den Ryn?

Antw. Neen. De Koning van Pruiſſen, beſloo-

ſlooten hebbende Keizer Karel den VII. met hulptroepen te ondersteunen, deedt hem te rug keeren over den ſtroom, waarna hy het Pruisſiſch Leger verdreef uit Boheeme, en Opper-Silezie herwon.

6. *Vraag.* Wat volgde hier op?

Antw. Het Verbond van Warſchauw tusſchen de Koninginne van Hongarye, den Koning van Groot-Britanje, den Koning van Poolen, als Keurvorſt van Saxen, en de Staaten der Vereenigde Provincien, welk, den agtſten January des jaars 1745, geſlooten werdt.

7. *Vraag.* Wat meer?

Antw. De Keizer ſtierf, de Koningin van Hongarye verdroeg zig te Fueſſen met zynen Zoon den Keurvorſt van Beieren, en haar Gemaal, de Groot-Hertog van Toskane, werdt, onder den naam van *Franciscus den I*, tot Keizer verheeven. De Koning van Groot-Britanje kwam te Hanover met den Koning van Pruiſſen overeen, wegens de voorwaarden, op welken de laatſte zig zou laaten bevredigen met de Koninginne van Hongarye, en met den Keurvorſt van Saxen. De voorſpoed der Pruiſſiſche wapenen noodzaakte de twee laatſtgemelde Mogendheden, om in deeze voorwaarden te bewilligen, waaruit de Vrede van Dresden ontſtondt, die, den vyf en twintigſten December des jaars 1745, getekend werdt.

XLVI.

Krygsbedryven in de Ooſtenrykſche Nederlanden, in de jaaren 1745 en 1746.

1 *Vraag.* Wat was 'er ondertuſſchen in de Ooſtenrykſche Nederlanden voorgevallen?

Antw. De Franſchen hadden, in April,

Doornik belegerd, welke Stad met het Kasteel, na dat de Bondgenooten den elfden May den Slag by Fontenoi verlooren hadden, aan hun overging. Zy veroverden daarna nog verſcheide andere Steden, in Vlaanderen en Henegouwen.

2 *Vraag.* Liep het den Franſchen alomme mede?

Antw. Neen. De opſtand, dien zy in Groot-Britanje verwekt hadden, werdt, onder anderen met Staatſche hulpe, gelukkiglyk gedempt. Ook wonnen de Engelſchen hun het Eiland van Kaap-Breton in Noord-Amerika af.

3 *Vraag.* Welk een uitſlag hadt de Veldtogt des jaars 1746?

Antw. De Franſchen, Bruſſel in 't hollt van den Winter veroverd hebbende, ſloegen den Staaten op nieuws een verdrag van Onzydigheid voor, en maakten zig, toen dit afgeweezen was, van gantſch Ooſtenrykſch Brabant meeſter. Bergen in Henegouwen, Charleroi en Namen werden ook door hen veroverd. Eindelyk, behielden zy het Slagveld in 't ſcherp gevegt by Raucoux in Luikerland, welk den tienden October voorviel.

XLVII.

De Franſchen vallen in Staatſch Vlaanderen.
WILLEM DE IV., *Prins van Oranje, wordt Stadhouder van alle de Provincien.*

1 *Vraag.* Was men, midlerwyl, niet verdagt geweeſt op het herſtellen der Vrede?

Antw. Op den voorſlag van 't Franſche Hof, werdt hierover gehandeld te Breda. Doch deeze handeling liep vrugteloos af.

2 *Vraag.* Op wat wyze, werdt de oorlog voortgezet, in 't jaar 1747?

Antw.

Willem de IV. Prins van Oranje, tot Stadhouder van Holland verkooren, in 't jaar 1747.

Doodbed van Prinse Willem den IV.
in 't jaar 1751.

Antw. De Koning van Frankryk, nu genoegzaam alle de Oostenrykſche Nederlanden bemagtigd hebbende, verklaarde den Staaten, op den zeventienden April, dat hy hunnen bodem niet langer ontzien zou. Ten zelfden dage, vielen zyne troepen in Staatſch Vlaanderen, en bemagtigden, binnen korten tyd, de meeſte ſterke Plaatſen in het zelve.

3 *Vraag.* Welk eene uitwerking hadt deezen inval, in Zeeland?

Antw. De burgery in verſcheide Steden vorderde dat de Regeering WILLEM KAREL HENRIK FRISO, Prins van Oranje, die reeds Stadhouder van drie Provincien was, ook aanſtelde tot Stadhouder van Zeeland: Ook werdt zyne Hoogheid, den vyf en twintigſten April, te Veere, en daarna in de andere Steden uitgeroepen, en voorts Staatswyze aangeſteld, tot Stadhouder Kapitein-Generaal en Admiraal van Zeeland.

4 *Vraag.* Volgde men het voorbeeld van Zeeland ook in de drie andere Provincien, die geenen Stadhouder hadden?

Antw. Ja: en wel eerſt in Holland. Te Rotterdam, werdt de Prins, den negen en twintigſten April, tot Stadhouder uitgeroepen. Op dien dag en eenige volgenden ook in de andere Steden: waarop de aanſtelling der Staaten, den derden May, volgde. De Staaten van Utrecht en Overyſſel verhieven den Prins, tot dezelfde waardigheden, en de Staaten Generaal ſtelden hem aan tot Kapitein- en Admiraal-Generaal over de gantſche Krygsmagt der Vereenigde Provincien. Alle deeze waardigheden werden, wat laater, erfelyk verklaard in 's Prinſen mannelyke, en in een gedeelte zyner vrouwelyke nakomelingſchap,

XLVIII.

Verdere Krygsbedryven van de jaaren 1747 en 1748.

1 *Vraag.* Hoe ging 't, ondertuſſchen, met den Veldtogt?

Antw. De Franſchen, den Slag by Lafeld, op den tweeden July, gewonnen hebbende, ſloegen 't beleg voor Bergen op Zoom, welk, agt weeken fel beſchooten en gebombardeerd geweeſt zynde, op den zeſtienden September, by verraſſing, ingenomen werdt.

2 *Vraag.* Wat deeden de Bondgenooten om zig te ſterken tegen de overmagt van Frankryk?

Antw. Groot-Britanje en de Staaten ſlooten, eindelyk, een verdrag met Rusland, waarby dit Ryk zig verbondt tot het leveren van zeven en dertig duizend man hulptroepen, die eerlang optrokken.

3 *Vraag.* Wat gevolg hadt deeze optogt?

Antw. Men kwam overeen om te Aken van vrede te handelen.

4 *Vraag.* Werden de krygsbedryven ondertuſſchen niet voortgezet, in 't jaar 1748?

Antw. Ja. De Franſchen ſloegen 't beleg voor Maaſtricht, en namen de Stad in by verdrag, na dat de voorafgaande punten tot de Vrede, op den dertigſten April, getekend waren. Ondertuſſchen, hielden alle andere vyandelykheden alomme op, na dat deeze punten waren getroffen.

XLIX.

Geboorte des Graaven van Buuren. Binnenlandſche beroerte. Akenſche Vrede.

1 *Vraag.* Wat was 'er omtrent deezen tyd nog merkwaardigs gebeurd?

Antw.

Antw. De Prinſes van Oranje was, den agtſten Maart, bevallen van eenen Graaf van Buuren, die *Willem* genoemd werdt.

2 *Vraag.* Hadden de Provincien, na 't ophouden der vyandelykheden, ook ruſt van binnen?

Antw. Neen. Het volk was, op veele Plaatſen, al in 't voorleeden jaar, oproerig geweeſt, ongewoone dingen begeerende van de Regenten, en in verſcheide Provincien, en in de voornaamſte Steden van Holland, jammerlyke plonderingen aanregtende; waar door de Regenten, eindelyk, zo wars werden gemaakt van de Regeering, dat zy, in Holland, bewilligden in eene Reſolutie der Staaten, waarby zyne Hoogheid, de Prins-Erf-Stadhouder, gemagtigd werdt, om de Regeering alomme te veranderen, gelyk in dit en in 't volgende jaar geſchiedde. De ontſlaagen Regenten werden egter verklaard, door hun ontſlag, niets in hunne eer en goeden naam geleeden te hebben.

3 *Vraag.* Hoe ſtondt het met de Vredehandelinge?

Antw. De Vrede werdt, den agttienden October des jaars 1748, te Aken getekend. Frankryk ſtondt, by dezelve, af, van alle zyne overwinningen, en de Staaten werden in 't bezit der verlooren Steden en Plaatſen herſteld.

L.

Dood van Prinſe Willem den IV. Zyn Zoon, Prins WILLEM DE V. *volgt hem op.*

1 *Vraag.* Leefde zyne Hoogheid nog lang, na 't ſluiten deezer Vrede?

Antw. Omtrent drie jaaren. Hy was, na eene zwaare ziekte in den Zomer des jaars 1748, zwakker geweeſt dan naar gewoonte. Die zwakheid nam toe in den zomer des jaars 1751; waarom hem geraaden wordt, de wateren te Aken te gebruiken. Doch kort na zyne terugkomſt, verhief zig de ziekte zo ſchielyk en geweldig, dat de Prins op den twee en twintigſten October overleedt, in den ouderdom van veertig jaaren en twee en vyftig dagen, Zyne Hoogheid heeft, behalven eenen Zoon, Prins Willem, eene Dogter, de Prinſes *Caroline*, nagelaaten, die den agt en twintigſten February des jaars 1743 ter weereld gekomen was.

2 *Vraag.* Wie is zyne Hoogheid in de waardigheden van Stadhouder, Kapitein- en Admiraal-Generaal opgevolgd?

Antw. Zyn Zoon Prins WILLEM DE V, onder de Voogdyſchap van deszelfs Vrouwe Moeder, haare Koningklyke Hoogheid Anna, Prinſeſſe Gouvernante.

3. *Vraag.* Heeft de Staat, na de Akenſche Vrede, op nieuws deel genomen in den oorlog, die ſedert tuſſchen verſcheide Mogendheden ontſtoken is?

Antw. Neen. Tot op den tyd dat wy dit ſchryven, heeft de Staat vrede met alle de nabuuren, die wy wenſchen dat lang ongeſtoord blyven mag.

* * *
* *
*

De VADERLANDSCHE HISTORIE, waar van dit Boekje een KORT BEGRIP is, vervat de Geſchiedeniſſen der Vereenigde Nederlanden, inzonderheid die van Holland, van de vroegſte Tyden af; uit de Geloofwaardigſte Schryvers en egte Gedenkſtukken ſamengeſteld. Met veele Konſtplaaten, Landkaarten en keurlyke Portraiten van de Doorlugtigſte Mannen in het Vaderland opgehelderd. In groot 8vo. 21 Deelen.

Het I. Deel begint met de Aankomſt der BATAVIËREN hier te Lande, en gaat tot Keizer KAREL DEN GROOTEN, in 't jaar 800
II. — tot de Dood van WILLEM II. — 1256
III. — tot op Hertog FILIPS — 1442
IV. — tot de Kamerykſche Vrede, — 1529
V. — tot de Overdr. aan FILIPS II. — 1555
VI. — tot het Ontzet van Leiden — 1574
VII. — tot de Dood van Pr. WILL. I. — 1584
VIII. — tot de Overdr. aan *Izabella* — 1598
IX. — tot het twaalfjaarig Beſtand — 1609
X. — tot de Dood van Pr. MAURITS — 1625
XI. — tot op de Munſterſche Vrede — 1648
XII. — tot de Vrede in 't Noorden — 1660
XIII. — tot de Verh. van Pr. WILL. III. — 1672
XIV. — tot de Nieuwmeegſche Vrede — 1678
XV. — tot de Verheff. van WILLEM III. tot Kon. van Groot Britannie — 1689
XVI. — tot de Ryswykſche Vrede — 1697
XVII. — tot de Utrechtſche Vrede — 1713
XVIII. — tot het Verdrag van Siville — 1729
XIX. — tot de Vrede van Dresden — 1745
XX. — tot de Dood van Pr. WILL. V. — 1751
XXI. — is het Regiſter over het gantſche Werk.

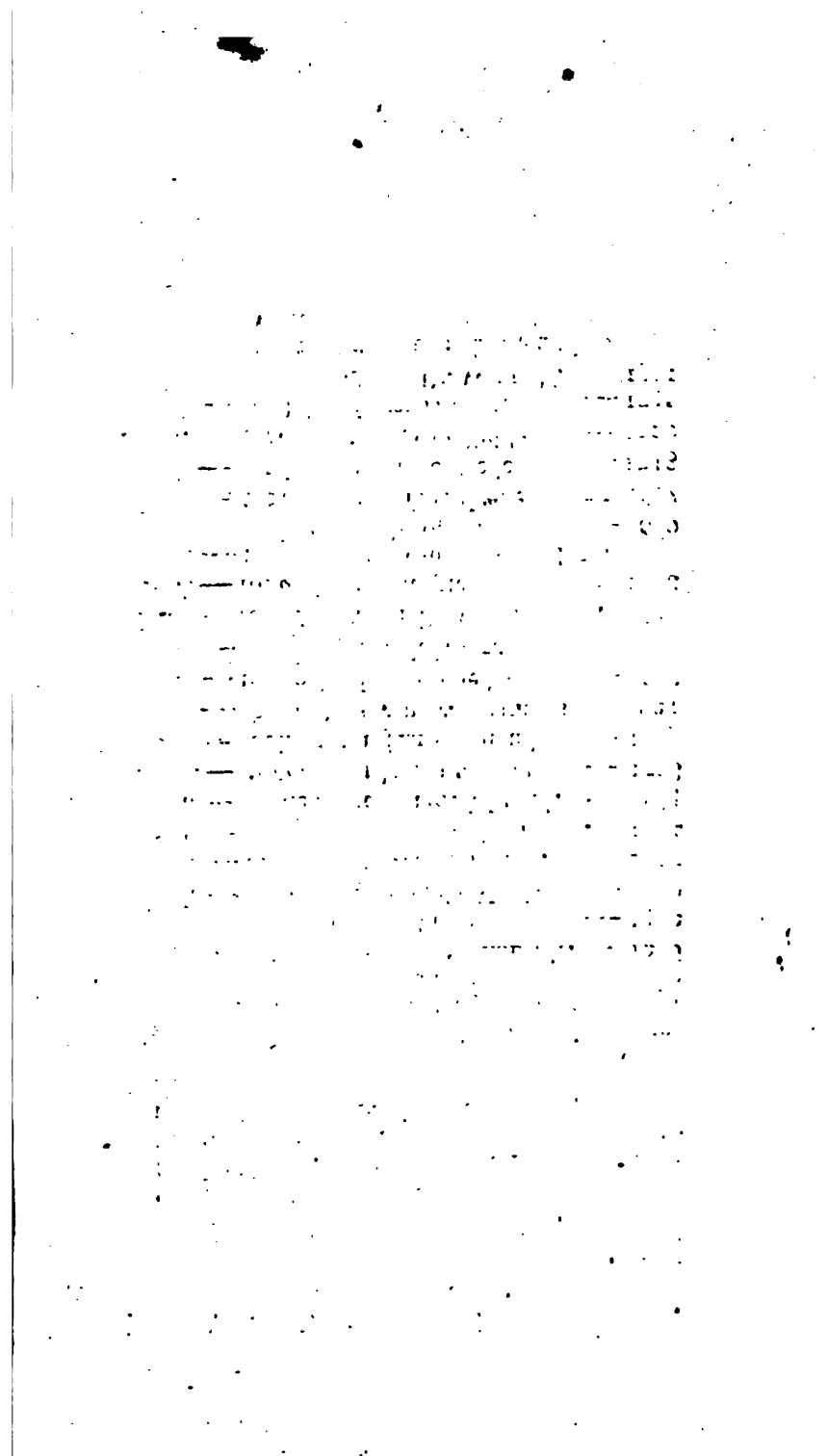
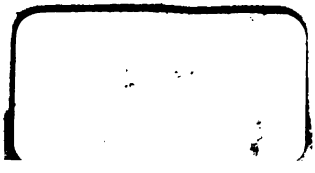
HW 2A21 L